nyokban a régészek végigvezetnek minket Fehérvár középkori történetének legfényesebb időszakán, bemutatják a templom építésének korszakait, a XI. századtól Mátyás király szentélyépítkezésén és sírkápolnáján át a prépostság pusztulásáig. Megismerhetjük a prépostság maradványainak állapotát a XVIII. században, majd azok lebontását a püspöki palota építésekor. További fejezetekben szó van a XIX. században elkezdődött és napjainkig tartó ásatásokról. Olvashatunk a II. világháború előtt és utáni időszakban kialakított Romkertről, az 1997-től megkezdett Nemzeti Emlékhely építéséről, és arra való törekvésükről, hogy a feltárt emlékek korunk színvonalán való megóvása és bemutatása megtörténhessen.

Lukács László: Kossuth Lajos a magyar néphagyományban

Szerk.: Lakat Erika. **Kiad.:** Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár, 2004. 72 p. ill. (Szent István Király Múzeum Közleményei sorozat 39. szám **Sorozatszerkesztő:** Fülöp Gyula)

A szerző munkáját *Kossuth Lajos* születésének 200. évfordulója alkalmából ajánlotta Alma Materének, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem minden volt és jelenlegi hallgatójának és oktatójának.

Tanulmányában a magyar elbeszélő hagyomány Kossuth Lajosával foglalkozik, akiről csupán az 1947–48-as centenáriumi gyűjtés során 1600 mondaszerű történetet jegyeztek fel. Kossuth életútjának tényszerű bemutatása mellett megismerhetjük a rá vonatkozó népköltészeti alkotásokat, népdalokat, történeti mondákat.

Jelentős szerepet játszottak a Kossuthra vonatkozó történetek terjesztésében, népszerűsítésében a ponyvanyomtatványok, a kalendáriumok és a népkönyvtári füzetek is.

Kossuth Lajosra vonatkozó elbeszélő hagyomány továbbélésében, megerősödésében nagy jelentőségűek a XX. században azok a korszakok, fordulópontok, amelyek 1848–49-et, Kossuth Lajost írták zászlajukra: 1918–19, 1945, 1956. Kossuth Lajos neve azonossá vált a szabadság fogalmával, de ő a nép szemében nem az úri politikusok egyike volt, hanem óhajtott, visszavárt szabadsághős. Erősítette, terjesztette a népköltészeti hagyományt a forradalom és szabadságharc 100. és 150. évfordulójának méltó megünneplése, az ezekhez kapcsolódó folklórgyűjtés, konferenciák, könyvek, kiállítások, katalógusok, rádió- és televízió műsorok, videokazetták, CD-k. *Lukács László* a 150. évfordulóhoz kapcsolódó munkák résztvevőjeként egyetértően csatlakozik *Voigt Vilmos* megállapításához: „Mindmáig eleven példakép és hivatkozási alap a szabadságharc Magyarországon". A szerző tanulmányával szeretne hozzájárulni, hogy ezt a véleményt teljes egészében Kossuth Lajosra is vonatkoztassuk, akit több szövegben is királyként emlegetnek, és akit 1849 januárjában Debrecen szabad királyi város kapuőre a „magyarok „Mózese"-ként jegyzett be a kapukönyvbe.

Az író végigvezet Kossuth Lajos életén, bemutatja Kossuthról szóló anekdotákat, Kossuth hazai kultuszának tettenérését a magyar népdalokban és az elbeszélő hagyományban, valamint a Kossuth kultusz megnyilvánulási formáit, tiszteletének utóéletét.

40 éves a komáromi Klapka György Múzeum

Jubileumi kiállítás Kecskés László halálának 10. évfordulója tiszteletére. Kiad.: Komárom Város Önkormányzata, Komárom, 2005. 40 p. ill. (A komáromi Klapka György Múzeum Katalógusai V.)

A komáromi Klapka György Múzeum a Koppánmonostortól Szőnyig tartó város régészeti, történeti, néprajzi és képzőművészeti emlékeinek gyűjtője feldolgozója, kiállításai révén közkinccsé tevője.

A múzeum szervezetileg a Komárom-Esztergom megyei Önkormányzat Kuny Domokos megyei Múzeumának a tagja, ily módon megyei intézmény, ám a működési költségeket Komárom Város Önkormányzata éves költségvetése keretében biztosítja.

Az évek során gyűjteményeik növekedésével kinőtték a rendelkezésükre álló raktári és kiállítási helységeket, terveikben szeretnének nagyobb teret szentelni állandó és időszaki tárlataiknak.

A múzeum idén ünnepelhette megnyitásának 40. évfordulóját és megemlékeztek az intézmény első igazgatójáról, *Kecskés László*ról is, akinek halálának 10. évfordulója adott alkalmat egy rendkívüli ember életpályájának bemutatására. Kecskés László már korán bekapcsolódott, pontosan alakítója volt a város kulturális életének. Aktív közéleti ember volt, aki a honismereti munkát alkotó módon fogta össze és irányította a városban. Számos könyve, tanulmánya jelent meg, amelyeket ma is forrásmunkaként forgathatnak a térség kutatói.

A katalógusban a négy évtized történéseiről is találunk rövid összefoglalást. Megismerkedhetünk a kezdetekkel, a térségben végzett régészeti kutatások-

kal, az 1965-ben *Klapka György* nevét felvevő múzeum megalapításával. Szó van a múzeum állandó és időszaki kiállításairól, a külföldi kiállításokról. Ugyancsak megismerkedhetünk a múzeum gyűjteményével, melynek legnagyobb egységét a régészeti tárgyak jelentik, de jelentős a néprajzi anyaga, a történeti gyűjteménye, melynek nagy részét a helytörténeti vonatkozású tárgyak és dokumentumok teszik ki. Említésre méltó a művészettörténeti és iparművészeti gyűjteménye, a képzőművészeti tára, mely a komáromi származású neves festők műveit tartalmazza.

Szó van a visszatekintésben a múzeum rendezvényeiről, múzeumpedagógiai tevékenységéről, valamint megismerhetjük a jelenlegi munkatársakat, akik aktív szerepet játszanak a múzeum sikeres működésében.

Haider Edit – Ridovics Anna: Pipagyűjtemény a tápiószelei Blaskovich Múzeumban

Kiad.: Pest megyei Múzeumok Igazgatósága, Szentendre, 2005. 224 p. ill.
(PMMI kiadványai. Kiállítási katalógusok 9.
Sorozatszerkesztő: Simon László)

A Pest megyei múzeumok kiállítási katalógusának kilencedik száma a tápiószelei múzeum egyik gyűjteményét mutatja be. A kiadvány közreműködői a teljesség igényével dolgozták fel Magyarország második legnagyobb pipagyűjteményének anyagát.

A Blaskovich gyűjtemény a XIX. század magyar reformtörekvéseit jellemző nemzeti gondolat szellemében fogant. A levéltári adatok jól mutatják, hogy a Blaskovich ősök már a XVIII. században rendelkeztek pipákkal. Hagyatéki leltár alapján tudjuk, hogy a tápiószelei múzeumot alapító testvérpár ükapja, *Blaskovich Pál* császári generális három tajték-, egy kupakos tajték-, egy fekete cseréppipát hagyott az utódainak örökül. Az őt követő négy generáció gyűjtőmunkája hozta létre azt a majd 300 darabos pipa- és dohányzástörténeti emlékekből álló kollekciót, mely oly jellemző a XIX. századi magyar köznemesi életmódra.

A gyűjtemény tudományos feldolgozását, a múzeumot alapító testvérpár kezdte meg, majd 1993-ban *Haider Edit* írt róla ismertető tanulmányt. 2000-ben hazai és nemzetközi összefogással a Magyar Nemzeti Múzeumban megrendezett pipakiállításon 100 pipa szerepelt ebből a rangos kollekcióból. 2003–2004-ben került először bemutatásra a teljes pipagyűjtemény a „Vénusz ajándéka, a tajtékpipafaragás művészete a Blaskovich-gyűjtemény tükrében" című kiállítás keretében, amelyet *Ridovics Anna* rendezett.

Jelen kötetben olvashatunk a családi pipagyűjtemény kialakulásának történetéről, legendás darabjairól, valamint tematikus feldolgozásban egy-egy darab részletes leírásáról. A katalógus külön értéke, hogy nemcsak pipametszők, pipakészítők munkáinak szakmai értékelését találjuk meg benne, hanem az ezüstkupakokat készítő mesterek ötvösjegyeinek feloldását is. Megismerhetjük egy letűnt kor rekvizitumait, a tajtékpipa-faragás művészetét, amely a XVIII. században Magyarországról indult európai hódító útjára.

Thorma János 1870–1937

Szerk.: Szakál Aurél. Kiad.: Thorma János Múzeum Alapítvány, Kiskunhalas, 2003. 192 p. 18 t. ill.
(Thorma János Múzeum Könyvei 14.)

A 2000. esztendő millecentenáriumi országos ünnepségei között a kiskunhalasi Thorma János Múzeum nagyszabású kiállítással emlékezett meg a város szülöttjéről és az intézmény névadójáról születése 130. évfordulója alkalmából. A kiállítás mellett megrendezett konferencia a Thorma-kutatások történetébe engedett bepillantást.

A kötetben az ott elhangzott előadásokat találjuk gazdag illusztrációkkal, részben a művészről fennmaradt képekből, részben a képeiről, kiállításainak plakátjairól készült fotókkal.

Ferró Róza, a családfát az után állította össze, hogy előzőleg elkészült az apai és anyai felmenőit bemutató családtörténete. Később a szintén rokon Péter család történetéhez gyűjtve adatokat mind többször találkozott a Thorma névvel. A Thorma János Múzeum igazgatója kérésére állította össze a Thorma család történetét. A családfából kitűnik, hogy házasságok révén milyen sok család került egymással kapcsolatba és országos hírű személyek is így kerültek Halasra.

Szakál Aurél Thorma János életét mutatja be képekben. Ehhez 110 képet, alkotást, művészi és dokumentum értékű művet sikerült összegyűjtenie.

Szücs György „Bohémek Nagybányán" című írása révén a nagybányai művésztelep személyes ellentétekkel, viszályokkal tarkított történetén keresztül Thorma János és kortársai gazdag életútjába, művészeti törekvéseikbe sikerül bepillantanunk.

Nagy Ildikó a művész korai arcképeiről szóló tanulmányában az életmű újraértelmezésére tesz

kísérletet, friss szemmel láttatja a műveket, külön figyelmet fordítva az eddig mellőzött képekre, képtípusokra.

Hogyan hatottak a francia festők, illetve a művészeti irányzatok Thorma Jánosra? Erre a kérdésre ad választ *Vida Marianna,* aki a 19. század francia történeti festészet hatását követi nyomon Thorma képein, *Boros Judit* pedig az 1907-es Gauguin kiállítás hazai fogadtatásáról, illetve a művész pályájára gyakorolt hatásról ír.

A nagybányai festők és Thorma János kapcsolatát elemzik írásaikban *Majoros Valéria Vanília* és *Sümegi György. Bay Miklós* magát „elfogult Tormagyűjtő"-nek titulálva vall arról, miért szereti és gyűjti múlhatatla érdeklődéssel a művész képeit.

A kötet második részében Thorma János húsz festményének részletes leírása olvasható. A képek színes reprodukciói a könyv végén megtalálhatók. A közlésre kerülő képelemzések Thorma festészetének jobb megértését, művészetének nagyobb ismertségét kívánja szolgálni.

Gszelmann Ádám: A Szilády Áron református gimnázium története

Kiad.: Kiskunhalasi Református Kollégium, Thorma János Múzeum, Kiskunhalas, 2004. 328 p. ill. (Kiskunhalasi Református Kollégium Könyvei 5. Thorma János Múzeum Könyvei 15. **Szerk.**: Szakál Aurél)

„Adjon az isten a mi Alma Materünknek olyan virágzó és dicsőséges jövendőt, mint amilyen dicsőséges és virágzó volt múltja minden küzdelem ellenére is." Idézi a szerző *Sütő József* volt tanárának szavait, akinek gondolatai vezérfonalként segítették munkájában. Célja az volt, hogy megismertesse a gimnázium múltja iránt érdeklődőket az elődök hűséges helytállásával a múltban, sokak nagyságát és némelyek kicsinységét, s mindenekfelett a csodákat, amelyek az intézmény történetében megtörténhettek.

Ez a gimnázium, s a vele testvéri kapcsolatban hosszabb-rövidebb ideig működő oktatási intézmények múltját áttekintő könyv az iskola fennállásának 340. évében jelent meg. A szerző a gimnázium történetét nem elszigetelten, hanem abban az iskolai környezetben próbálta bemutatni, amelyben működött. Hangsúlyozni szerette volna, hogy a reformátusok országosan, de helyileg is az oktatásügy különböző szintjeit egységben nézték. Igaz ez nem csak az elemi oktatásra, de a leányok alapfokú, majd később a középszintű képzésére is. Talán leginkább Szilády Áron iskolakoncepciója igazolja ezt, aki az óvodától az elemi oktatáson és a leányok oktatásán át a nyolc osztályos gimnáziumig egységes elképzeléseket dolgozott ki és valósított meg.

A szerző az iskola történetét a 17. század közepétől követi nyomon, bemutatja a református egyház iskoláit, azt a folyamatot, amikor küzdeni kellett az iskola megmaradásáért, Szilády Ákos oktatási-nevelési terveit, a nyolc évfolyamos gimnázium kiépítését, az egyház elemi iskoláit, a nyolc évfolyamos főgimnázium régi és új épületét.

Külön fejezetben olvashatunk a református polgári leányiskola történetéről az 1904-től 1948-ig tartó időszakban, a két világháború közötti években létrejött körökről, egyletekről, egyesületekről, szövetségekről és szervezetekről, amelyeknek egyaránt óriási szerepe volt a közösség formálásában és a lelki, szellemi és erkölcsi nevelésben.

A szerző bemutatja azt a változást, amit a II. világháború utáni időszak jelentett: az államosítást, a szocializmus nehéz éveit, majd elvezet napjainkig, a rendszerváltozásnak köszönhető változásokig.

Megemlékezik a református gimnázium, a leányiskola és az egyház elemi iskoláinak tanárairól, tanítóiról, 1664 és 1948 között 106 tanár rövid életrajzát olvashatjuk

A kötet számos, korabeli fényképpel is érzékelteti mi mindent adott és ad ma is diákjainak a református gimnázium, a tanulás, a tárgyi tudás megszerzése mellett mindig a teljes ember nevelését tűzték ki célul, amelyben nagy hangsúlyt fektettek a lelki nevelésre is, kiemelve emberi lényegünket, hogy lélektől ember az ember.

Habsburg Mária, Mohács özvegye

A királyné és udvara 1521–1531.

Szerk.: Réthelyi Orsolya, F. Romhányi Beatrix, Spekner Enikő és Végh András. **Kiad.**: Budapesti Történeti Múzeum, Bp., 2005. 295 p. ill.

Közel egy évtizede több európai város múzeumában kiemelkedő figyelmet szenteltek jeles Habsburg uralkodóknak. A Kunsthistorisches Musem Bécsben, 2000-ben, születésének 500. évfordulója alkalmából V. Károlyról, majd 2003-ban I. Ferdinándról rendezett gazdag tárlatot, s adott ki ebből az alkalomból katalógust. Prága 1997-ben emlékezett meg több jelentős kiállítással II. Rudolfról. Habsburg Máriáról Hollandiában, 1993-ban két helyszínen is tartottak kiállításokat.

Ezúttal magyar, szlovák és holland összefogással, születésének 500. évfordulóján a Budapesti

Történeti Múzeum és a Szlovák Nemzeti Galéria (Pozsony) rendezett közös tárlatot Habsburg Máriáról (1505–1558), II. Lajos magyar és cseh király feleségéről.

A Magyarországon kívül mindenütt „Magyarországi Mária"-ként ismert királyné személye, országok fölött átívelő életútja, politikai pályája és egész Európát behálózó családi kapcsolatrendszere izgalmas téma a mai Európa polgára, s mindenekfölött a hazai közönség számára is. A kiállítást látogató közönség, s a katalógus olvasói számára is érdekes Mária kivételes asszonyi sorsa, valamint a magyar királyság történelmét meghatározó drámai korszakban betöltött szerepe.

A katalógus első részében tanulmányokat találunk, melyek főként Mária királyné életének a közép-európai régióban töltött évei állnak. Olvashatunk a királyné udvartartásáról, annak személyi összetételéről és a politikai szempontokról, melyek szerepet játszottak az udvarba bekerültek kiválasztásában.

„Új dinasztia, új udvar, új politikai döntéshozatal. Korszakváltás Magyarországon a mohácsi csata után" címmel *Pálffy Géza* vázolja fel a mohácsi tragédiát követő időszak eseményeit. *Fazekas István, Oláh Miklós* életútját, Mária királyné titkárának sorsát követi nyomon, *Csepregi Zoltán* pedig a királynénak a reformációhoz és a humanista kereszténységhez fűződő igen összetett, a kortársak részéről is ellentmondásosan megítélt viszonyát mutatja be.

Buzek, Vaclav, Jagello Lajos cseh és magyar király és Habsburg Mária csehországi tartózkodásának (1522–1523) körülményit, annak politikai, kulturális hozadékát járja körbe.

Löcher, Kurt: Hans, Krell, II. Lajos magyar király és Habsburg Mária udvari festőjének életútját mutatja be. A magyar udvarban Krellt elhalmozták megrendelésekkel, a portrék mellett azonban számos kézműves munkát is el kellet végeznie. A szerző kitér a művész magyarországi szolgálata utáni időszakára is, amikor a magyar királyi pár és az udvarhoz kötődő nemesség portréfestőjeként megszerzett jártasságot további élete során kamatoztatta.

Mikó Árpád, II. Lajos címeresleveleiből egy speciális heraldikai reprezentációs forma művészettörténeti kérdései kapcsán három dolgot vizsgált meg: először a stílusirányzatokat, másodjára a képek jelentését, végül a megrendelőket szemlézi. Arra keresi a választ, hogy mennyire tükrözték a címereslevelek az udvar ízlését.

A középkorban gyakori dinasztikus házasságaik kapcsán az új hazába, királyi udvarba érkező fél nemcsak földrajzi- és kulturális-, hanem építészetileg is új környezetbe került. Magyar Károly tanulmányában rekonstruálni próbálta azt a képet, amely Máriát fogadhatta, amikor jövendő királynőként a budai királyi palotába érkezett.

„A királyné kincsei" címmel *Réthelyi Orsolya* bemutatja Habsburg Mária kelengyeként házasságába vitt tárgyait, viseleteit. A leírtakkal módosítani szerette volna azt a majdnem ötszáz éve fennálló, a valóságot leegyszerűsítő nézetet, hogy „Mária királyné keveset hozott magával és sokat vitt el".

A török közeledésének hírére számos egyházi kincstárat menekítettek el az ország északabbra fekvő vidékeire. *Ludikova, Zuzana* arra kérdésre kereste a választ, milyen részletességgel tárható fel a budai késő középkori egyházi kincstárak szétszóródásának története és mi volt a sorsa a Pozsonyba kerültekkel.

Az utolsó tanulmányban Habsburg Mária németalföldi és spanyolországi Habsburg-udvarának néhány jellemzőjéről esik szó.

A kötet második részében a kiállításon szereplő tárgyakról készült képeket és azok rövid leírását találjuk.

Avarok, honfoglalók...

Veszprém megye régészeti emlékei az avar kortól, a 10–11. századig. Írta és szerkesztette: S. Perémi Ágota. **Kiad.:** Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, Veszprém, 2005. 72 p. ill.

A múzeum kiállításának célja az avarság, az ún. Keszthely-kultúra népe és nem utolsósorban a 10–11. századi magyarság életének lehetőleg minél szemléletesebb, minél életszerűbb bemutatása volt, a ránk maradt régészeti leletek tükrében. Ez gyakran nehéz feladat elé állította a rendezőket. A Kárpát-medence éghajlati és talajviszonyai között mindazon használati tárgyak, díszek, amelyek szerves anyagból készültek, nem maradtak meg napjainkig. Az időtálló anyagokból készült tárgyi emlékek csak töredékét képezik annak a hagyatéknak, amelyet e népek ránk hagytak. Mindezek ellenére a kiállításon a szakemberek kísérletet tettek arra, hogy elsősorban ásatási megfigyelések, eredmények, részben írott források, a néprajzi párhuzamok felhasználásával minél árnyaltabb képet mutassanak be e három nép életéről, mindennapjaikról, tevékenységükről, hitéről, művészetéről. Ezt a célt elsősorban a Veszprém megyében előkerült és feltárt leletanyag felhasználásával valósították meg. A három nép ha-

MDK

Thorma Imre festőművész

Pár éve elhúnyt makói művész. Karácsonyra emlékkiállítása nyílik a (makói) József Attila Múzeumban.

Képzőművészeti figyelő.

Tiszatáj, Szeged, 1957. dec. 6. l.

MDK

Thorma Imre id. festőművész

A bpesti egyetemi templom 1925-ben kezdődő helyreállításénál a festmények restaurálását Orók István, az iparmüv.isk. ny.igazgatója foganatositotta Thorma Imre id. és ifj.Ádám Gyula festőművészek segitségével.

Rozinay István: A bpesti egyetemi templom.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1927.febr.15. 27-28.lap

1926

~~Ádám Gyula id~~

~~Ádám Gyula ifj~~

múcs
ied

Thomsa Imre

festőművészek

segédkertek Gróh
Istvánnak az alábbi
templom falképei-
nek restaurálásá-
ban

írod
z
Építő Ipar (Építő Műveszet.)
1927. febr. 15.
(A budapesti egye-
temi templom)

Szigligeti Társaság IX. 77.

Thorma Imre

~~Gróh István~~

K

tervezte a makói gör.
kath. templom falképeit.
Kivitelezte Thorma
Imre makói festő.

Barna János dr.:
Makó és Csanád –
Torontál vármegyei
körsejek. Bp. 1929.
243. l.

190

~~Erl. 1903 pil. 15 ...~~

9.

üemlékek orsz. Bizottsa

FRIGYES

(A TIVADAR)

RESKEDÉSÉBŐL IV., VÁCZI-UTCZA 1.

Budapest, 1903. VII. 14.

	korona	fill.	korona	fill.
gen I/II.	16	—		
de ghd.	37	92		
i vár	3	—		
t			10	—
näler Thüringens				
ft 29/30.	9	60		
e 33.	2	40		
egyéi VII.	12	—		

Thorma János

festő

l. Saly László dr

Az egyetemi templom.

Bp. 1926. 55. l.

. H. von Uhde.

jus 22-én. † Münchenben 1911
r 25-én.

hirdetése (Luk. 2. r. 8–12).
ben, hol nagymennyiségű birka
tor és egy leány látható, kik
kintenek és ájtatosan hallgatják
rdult és csaknem teljes arcz-
Isten fényessége ragyog körül
zben beszél, jobbjával derékon
, balját pedig felemelten tartja.
oldalán kobak lóg, bal kezé-
ozdulatot tesz, kettő kezeit
estével baljára nehezedik, jobb
mintha keresztet vetne magára.
nget és nadrágot, kettő ezen-
ot is visel, míg a leány ing-
t hord. Egynek kivételével a
bot is van. Jelzése alól balra:

cm. — Lelt. sz. 3843. — Értéke
ányi Pál nagyváradi püspök ado-
tt 1908 deczember 22-én (2045–
az 1909 január 25-iki 5181 sz.
ett 1909 február 14-én (2142

adatok a Szépművészeti Múzeum-
Uhde: Krisztus születésének hir-

Hiemesch Margit.

III.
532 (3843)
536 (536).

532

Hans.

Thorma István kéziratai

Dvorszky Hedvig: Gondok és lehetőségek a mai magyar kéziratban

Művészet, 1982. szeptember

Thorma Imre

Gróh István vezetése alatt részt vett az egyetemi templom freskóinak restaurálásában:

Rozinay István: A budapesti egyetemi templom – Épitő Ipar – Épitő Művészet – 1927. 27. l.

Pius, V-ik, pápa III 118.

Thorma Imre

makói származású festő

1928-ban Gróh István tervei alapján festette a makói gör. katolikus templom falképeit.

Barna Zainis dr

Makó és Csanád – Torontál vármegyei községek. Bp 1929. 243. l.

...en Scherter		
...Album	18.—	0
...ichte 33	2.40	✓
...negjéi VI.	12.—	✓
...ch d. Gothischen		
...ktionen I/II.	32.40	?
	138.52	
...engedmény	13.85	124.67
	Összesen Korona:	134.67

... 1903. oktober 6-án be-

...la által.

Átvitel

MDK

Thorma Imre, festőmű.

A festmények restaurálását részben
ő végezte 1925-ben.

Ép. Ip. – Ép. Művészet: A bp.-i Egyet. templ. – 1927 II. 15. – 27. l.
Rozinay Istv.

MDK

Thorma Imre

Barna J.dr.: Makó és Csanád-Torontál vármegyei községek. Bp. 1929. 243.l.

1021

Torma Imre

bb 9. torma imre tárlata makón

vid j-lm fm 1964. május 30.

a makói városi tanács a közelmultban a város szülötte, torma imre festőművész hagyatékából több alkotást megvásárolt. igy a maros menti város egykori neves festőjének müveiből eddig 15 kép került birtokukba, amelyek többsége a végrehajtó bizottság termét disziti.

tervezik, hogy torma imre makón fellelhető müveiből rövidesen kiállitást rendeznek. a vb terem állandó kis tormatárlata meghatározott időpontokban nyitva áll az érdeklődők előtt./mti/

-.-

bb 17. szabadtéri kőtár pécsett, a széchenyi téren

vid j-lm fm 1964. május 30.

a pécsi janus pannónius muzeum több évtizedes munkával összegyüjtött rómaikori leletekből sirkövekből, császári fogadalmi kövekből, táblákból - szabadtéri muzeumot alakitott ki a muzeum kertjében, a széchenyi téren. a gyüjtemény darabjait pécsről és baranya rómaikori településeiről - dunaszekcsőről, szilágypusztáról - szállitották a szabadtéri kőtárba./mti/

-.-

bb 21. husz ország nevezett már be a nemzetközi borversenyre - ,,magyar zöld,, bort küldenek amerikából - a verseny után: nemzetközi borcimke-kiállitás

Thorma Istvánné, keramikus

Terítékek

Fényes Adolf Terem, 1982. II. 12–III. 14.
Thorma Istvánné: Porcelán kiöntők,
Hollóházi Porcelángyár (fotó Somfai)

Művészet, 1982. febr. 61. old.

Thorma István,
festő

Szolnay Sándor első moskvai
kóze tartozott.

Solymár István: Emlékezés a kétéves tiszede pikerő . .
Művészet, 1970. július – 19 lap

M. D. K

THORMA [István] festő

A magyarországi művészetet tanyáló legújabb műben kiemelve

Gerő László: A XIX. sz. végi kisőeklektikus építészet jelentősége Budapesten műemlékvédelem 1960. 3. sz. 168. l.

Thomas István
festő

M.D.K.

1902-ben átvesi Hollósy
életművet Nagybányán Retivel,
Ferenczy Károllyal

Dr Toth Ervin: Miert nép
Hajdú-Bihar Naplo, 1969. szept 28.

Thorma István

festő

M.D.K

Méltatás

Farkas Zoltán: Kiffer Sándor

Művészet, 1962. december — 20 lap

Thorma István
festő

A magyarországi művésziskola
egyik alapítója

Lyka Károly: Ferenczy Károly, 1682
Élet és Tudomány, 1959. dec. 27.

Petrovics MM

THORMA JÁNOS: SZENVEDŐK

KOSZTA JÓZSEF: TÁNYÉRTÖRÖLGETŐ

Thorma János

MDK

214-15.o.

Beck Ö. Fülöp: Emlékezése. Bp. 1957.

THORMA JÁNOS: OKTÓBER ELSEJE. Részlettanulmány

Steinfeld Sándor úr tulajdona

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: BOLGÁRTELEP A RÁKOSON

A Lipótvárosi Kaszinó tulajdona

THORMA JÁNOS: KOCSISOK KÖZT. (AZ ÚJ MENTE)
Wertheimer Adolf úr tulajdona

THORMA JÁNOS : VASÁRNAP DÉLUTÁN

MÁRTON FERENC: GÁTKÖTŐ SZÉKELYEK

THORMA JÁNOS

Sikerekben és keserűségben egyaránt gazdag művészpálya záródott le Thorma János halálával. A művész az első nagybányai nemzedéknek, a nagy magyar naturalistáknak nagyszerű generációjához tartozott s egyike volt azoknak a mestereknek, akik *Hollósyval, Ferenczyvel, Iványi-Grünwald Bélával* együtt megalapították az immár történeti értékű *nagybányai szabad iskolát.* Még csak huszonhat éves volt, mikor megfestette a legnagyobbméretű történelmi képet: az aradi vértanukat, mely a millenniumi évben országos szenzációt keltett. A ferencjózsefi időkben persze a vértanuk megrázó tragédiája nemcsak hogy nem kerülhetett be egyik közgyüjteményünkbe sem, de hivatalos tárlatainkon sem kaphatott helyet, úgyhogy külön e célra átépített helyiségben került bemutatásra. Valóságos nemzeti zarándoklás indult meg ekkor Thorma képéhez, de a kép ennek ellenére évtizedekig porosodott azután a művész műtermében s csak most, pár éve került méltó helyére, a Történeti Képtárba. Egy idéig művészi sikerei a múló évekkel egyre szaporodtak. Már 1891-ben festett szép munkája, a *Szenvedők* is a *Szépművészeti Múzeumban* kapott helyet, „*Békesség nektek*" című Krisztus-képe pedig a szegedi múzeumnak egyik büszkesége. Aranyérmet kapott Münchenben és a saintlouisi világkiállításon is, „Kocsisok közt" és „Október elsején" című képeivel pedig meghódította azt a második művésznemzedéket is, mely már-már alig tudott legendás sikerű első korszakáról. De azután, mikor nagy társai, *Ferenczy, Réti, Iványi-Grünwald* felkerültek Pestre, ő meg Nagybányán maradt, megfosztva megszokott és alkotó művészi atmoszférájától, egyre jobban elhalkult páratlan festői temperamentuma és most már a monumenrális feladatok helyett egyre jobban belemerült valami festői lirizmusba, melynek egyik legjellemzőbb darabja a Petőfi és Szendrey Julia szerelmét ábrázoló nagyméretű festménye: a „*Szeptember végén*". Mint Hollósy a „Rákóczi induló"-val, Thorma is meg akarta festeni a magyar nemzet hősi balladáját s számtalan vázlatot készített a „Talpra magyar"-hoz, de az élete főművének szánt tabló csakúgy befejezetlenül maradt, mint Hollósy „Rákóczi induló"-ja. Azután jött a nemzeti összeomlás s *Nagybánya* románná lett. Ez a csapás Thorma szenvedélyesen izzó hazafias lelkét teljesen összetörte. Ott maradt ugyan a szívéhez nőtt Nagybányán s tovább vezette a nagynevű társai távozása után szinte elárvult szabad iskolát s tovább végezte ott a művészi nevelés áldozatos munkáját, de mély rezignációja megbénította egykor oly szilaj festői temperamentumát. Ecsetje már többet pihent, mint alkotott s az új művésznemzedék majdnem teljesen elfeledte az egykor oly népszerű nevet. És bár Nagybánya új urai, a románok is megbecsülték és román királyi kitüntetéssel dekorálták daliás alakját, Thormát egyre emésztette a fájdalmas hazafiúi és művészi mélabú, míg végre most 67 éves korában a halál megváltotta szenvedéseitől. Neve mindig tiszta fényben fog ragyogni a magyar művészet Pantheonjában.

Magyar Művészet V. 1938. 30, 31. l.

Még kell még említenünk a kalandos életű *Alconiere* Tivadart, aki romantikus történelmi képeivel keltett feltűnést, *Ujházy* Ferencet, aki hollandi hatás alatt festette csendéleteit, *Szentgyörgyi* Jánost, akinek leginkább klaszszicista szellemben festett virágképei váltak népszerűekké, a választékos színérzékű képmásfestőt, *Schimon* Ferencet, és a vállalkozó természetű arcképfestőt, *Beck* Vilmost, a karikatúra egyik legkorábbi mesterét, aki végül is csípős politikai gúnyrajzaiért a bécsi rendőrség fogdájába került. Ezek s még sok más, kiket meg sem említettünk, egy világot keltenek új életre bennünk. Kis emberek nevei ezek, de művészettörténeti fontosságuk igen nagy. Teljes számú felvonulásuk érthetővé és elevenné teszi előttünk azt a kort, melynek csupán nagyjait ismertük eddig. A csúcsok pedig még nem adnak képet a kiterjedésről. Ezer szállal vezetnek ők át a század második felének nagyszerű kifejlődéséhez. De szóljunk még két művészről, ki félig még a régi világból ered, de átvezet a magyar művészet új korszakába. Elsősorban a századközép legfínomabb arcképfestőjéről,

2

tünk lelkes agitátorát tiszteltük benned, hanem a finom lelkű művészt is, nemcsak értelmedet és erkölcsiségedet kellett becsülnünk, hanem a finomlelkű alkotót is, aki álmaiból egy másik szebb világot épített fel maga körül. És most, midőn társaságunk nevében mély szomorúsággal búcsúztatlak el, mégsem búcsúzom el tőled, mert lelked tovább él közöttünk".

ODALOM

szerző ebben a művében, melynek külső keretei minden szempontból méltóak a belső tartalomhoz. Tudományos értékét csak növeli az a nagyszámú szebbnél-szebb illusztráció (110 kép), melyek itt látnak először napvilágot.

Dr. BOGYAY TAMÁS: A SZENTMIHÁLYFAI TEMPLOM. Különnyomat a Magyar Mérnök és Építész Egylet 1937. évf. 5—6. számából. A Balatonkörnyék feldolgozott művészettörténeti anyagának gazdagodását jelenti ez a kis mű, melynek írója a Zalaszentmihályfa és Böde községek között félúton álló szentmihályfai román templomocskát ez alkalommal vezeti be először az irodalomba. Eddig az ismeretlenség homályában élte életét ez a még nyilván sem tartott középkori építmény, míg Bogyay Tamás ebben az értekezésében rövid összefoglalás keretébe illesztett néhány fényképpel és rajzzal be nem mutatta a zalai dombvidék zegzugos völgyeiben végzett kutatómunkájának ezt az eredményét. A templomocska ugyan VIII. századi építészetünknek nem valami jelentős alkotása, mégis érdekes alaprajzi elren-

A szent és a művész egyaránt és egyképen elküldött és küldetését felfogó ember. Mindkettő megüresedik és az eszme, a gondolat tükre kíván lenni. Mindkettőnek felfokozott művészi képességei vannak, mindkettő akar alkotni és tud alkotni. Igy mindkettő létrehozza az élete művét. Mindkettőben mérhetetlen akarat, hősi erő összpontosul, igy természetesen mindkettőnek megadatott a látás a transcendenciák, röviden, az eszme látása és felfogása, épen ezért mindkettőben az uralkodó tényező a küzdelem az anyaggal, illetőleg az élettel és ha igazán szent és igazán művész, úgy győzelem az anyagon, illetőleg az életen. Ebben látjuk a két elküldött emberfajta egyezésének törvényszerűségét.

Különbségük egyezésükből folyik. A csodálatraméltó Tauler remetéje boldog, mert Isten akaratával megegyező akarata mindig teljesül. A tudós pedig nem boldog, mert bár magáévá teszi Isten akaratát és az igazság buvára és művésze kíván lenni, akarata az élet apróságaiban, az anyag világában nem jár egészen párhuzamosan az elküldő akaratával. Igy vannak súrlódások a felületen és ezt a különbséget Nagy József jellemző kifejezésével érzékeltethetjük. A szent egészében átadja magát az Istennek, ez az önátadó ember, a művész már inkább bizik önerejében és a maga törvényeit megfogalmazva önmagát állítja az alkotás középpontjába, ez az önállító ember. A szent mindent Isten nagyobb dicsőségére tesz, önmagát pedig semmisnek érzi, a művész már nem egészen felsőbb dicsőségre dolgozik és valaminek, többnek érzi magát.

A szent és a művész igazi elkülönülése azonban művészetük anyagában rejlik. A szent érti a „templum Dei estis" isteni nyelvezetét, ő az eszmét a maga testében és lelkében valósítja meg. Művész a szent, mert metafizikailag anyag a test és anyag a lélek, a testből és a lélekből tevődik ugyanis össze az egyedi lét, egy ember élete. A szent művészetében tehát a maga élete az anyag, ezen az életen dolgozik a maga önátadásával, végül is lebirja és egész lényét áthatja az eszme. A szent igy az élet művésze, a subjectum mestere.

KARLOVSZKY BERTALAN: BÁRCZY ISTVÁN

A művész viszont a tárgyi világ anyagát birja le s igy lesz ő az objectum művésze. Mivel azonban a tárgyi léttel rendelkező anyaggal való küzdelem sokszor kétes sikerű, a művész maradéktalan kibontakozása megnevezhetetlen akadályokba ütközik, a lélek ezért elborul és el-elfogja a halhatatlan szomorúság. Már Aristoteles mondta azt, hogy a nagy emberek jórészt melankolikusok. A szent nem melankolikus. Derűs, harmonikus lélek. Az élet művésze harmoniában van az Istennel s ez könnyen megy, mert az ő anyaga hajlékony, csak azt kell akarnia, amit az Isten akar. Viszont a művészet története eddig azt mutatta, hogy minél nagyobb művész valaki, annál egyenetlenebb a lélekben. Igaz, az eszme végül is diadalmaskodik az anyagon,

THORMA JÁNOS: KÁRTYÁZÓK

a mindig az idegek nyujtotta eszközökkel küzködő művész azonban küldetése végeztével felőrlődik. Moreau de Tours az igazság velejére tapint, amikor azt mondja, hogy a „lángész idegember" ennek a végzetessorsú embernek minden következményével.

A szent nem idegember. Az ő igazi élete valójában akkor kezdődik, amikor már befejezte küldetését. Ez az élet azonban nem e földről való. A szentnek tehát nincs úgy tragikuma, mint a művésznek van. Mindkettő az eszményi szépet valósítja meg, a szent a subjectumon, a művész az objectumon. A művésznek igy a halál után meg kell válnia a maga alkotta széptől, nem élvezheti alkotása gyümölcsét, a szent azonban subjectiv alkotásával tovább él, sőt miatta él. Az egyezés ellenére is milyen beláthatatlanul nagy a különbség a szent és a művész között. Lehetséges-e hát az, hogy a subjectum és az objectum művésze egy személyben egyesülhessen?! A történelem erre is tud példát, a Beato Angelico példáját.

E sarkalatos ellentétek együttes megnyilvánulásának a megértetésére egy Beato Angelico-monografia volna talán elegendő. Ehelyett ezúttal célravezetőbb, ha Boucher Fra Angelico-szobrát (a Luxemburg-múzeumban) idézzük szemeink elé.

A domokosok fehér köpenyét viseli, bal kezében paletta és ecset van, kissé jobbra hátradült fejét capucnium takarja. A szem egyszerre zárt és nyitott, olyan, amelyik egyszerre fogja be a szellemet és az anyagot és az eszme megfogásának lendülete eluralja a szép, aszkéta arcot. S az alak nem görnyedezik, jobb lábát kissé előreveti és áll, áll. Ez az egész nagyszerű, ragyogófehérségű alak látomásában átadja magát az Istennek, de merész akarattal áll bele az anyag világába, mert abban győznie kell. Az a pillanat ez, melyben mielőtt ecsetjét az üres falra, vagy vászonra rátenné, mennyet kutató szemével az Ave Máriát sóhajtja el. Igy ér össze Beato Angelico képein a subjectum és az objectum művészete s igy esik egy sikra az eszme két tükrének a vetülete.

Dénes Tibor dr.

HEKLER ANTAL: A KÖZÉPKOR S A RENAISSANCE MŰVÉSZETE. Kiadja a Könyvbarátok Szövetsége. (Kir. Magy. Egyetemi Nyomda Könyvesboltja, Budapest IV., Kossuth Lajos u. 18.) 232 oldal, számos illusztrációval. Kötve 8 pengő. Az antik művészet történetének összefoglalása után a középkor és a renaissance művészetének minden vonatkozásában való megvilágitásával gazdagitja művészettörténeti irodalmunkat Hekler Antal. Könyvének anyagát a helyes és hiánytalan áttekintést nyujtó megválogatás, elgondolását szines lendület és kifejezésbeli elegancia jellemzi. Mondanivalóit ujszerü felfogásban közli, csoportositásai pedig a középkor és a renaissance művészetének hiánytalan egészét alkotják.

Képzőművészet
1932.52.a.

10. THORMA JÁNOS: Október elseje.

129. Vajda Zsigmond: Női arckép.

Jártunk Nagybányán,

ahol a hires festőiskola várja művész vendégeit, a magyarok még mindig a felszabadulás mámorában élnek és a zsidók továbbra is mindent ellepnek

Nagybánya, június hó.

(A Magyarság kiküldött munkatársától.) *Szatmárról Nagybánya* felé haladunk. Hála a húszéves idegen uralom alatt teljesen elhanyagolt országutaknak, már harmadszor lyukad ki gépkocsink kereke. Amíg férfi utitársaink újra üzemképessé teszik az autót, van időnk szétnézni a környéken. *Sárköz* felé járunk, a Gombás községhez tartozó tanyáknál. Rozzant, süppedt tetejű — istállónak is utolsó — vályogviskó előtt vesztegel kocsink.

— Ki itt az uraság? — kérdezzük.

— *Weisz zsidó* — hangzik a válasz.

Tovább rohant velünk a gépkocsi és az egyik közeli ősi kastélyba ugrottunk be rövid látogatásra. Elmondtam a ház úrnőjének, hogy mit láttunk a közeli tanyán. *Tőle hallottam, hogy Weisz Ignác galiciai zsidónak, aki most hatezer holdon uralkodik és parancsol, húsz év előtt annyi pénze sem volt, hogy autobuszon utazzon Nagybányáról Szatmárra. Ilyen nagy volt a román „elnyomatás" a zsidók számára!*

A nagybányai ligetben „galiciai aranyifjuság" hemzseg...

Nemhiába mondják, hogy Nagybánya vidékét jókedvében teremtette az Uristen. Ha az ember a főváros kőrengetegéből egyszerre ide cseppen, ebben a hegyek-erdők ölelte, nyugalmas, vadregényes kis fészekbe, úgy érzi magát, mintha szárnyai nőttek volna és megittasul a júniusi erdők ózondús lehelletétől. Talán ilyenkor, a lombsátort teregető, virágözönt ontó késő tavaszi időben lehet csak igazán megérteni, de még inkább érezni, hogy miért lett Nagybánya a festők Édene. Hangulattal, meleg, életöröm színekkel telített az egész vidék. A vadkék színű bányászházak, mint apró ékszerdobozok bujnak meg a hegy lábánál, s ezeknek az ékszerdobozoknak féltett kincsei a bányászgyermekek, a szelíd júniusi széltől rózsásra cirógatott arccal gombáznak az erdőkben...

De — sajnos — mint minden erdélyi várost, úgy Nagybányát is tömegesen lepték el a Sziget felől lehúzódó galiciai zsidó bevándorlók a román megszállás huszonkét esztendeje alatt. A románokkal jól kiegyeztek, mert a zsíros üzletekből „jutott is, maradt is!"

Az „elfelejtett" magyar szó

A huszonkét esztendős román megszállás alatt a *„nu stiu ungureste"* (nem tudok magyarul) volt az a mondás, amit leggyakrabban hallottunk. Hivatalokban ügyes-bajos dolgainkat intézve éppúgy, mint a forgalmi rendőrtől, vagy az iskolában a tanártól. *„Nu stiu ungureste!"*

Annál jobban meglepett és feltünt most hogy Nagybányán üzletekben, postán, hivatalokban megfordulva, *igen sok „tört" magyar beszédet hallottam románok szájából.* Az egyik főtéri üzletben például egy román férfi vásárolt. Rosszul beszélt magyarul, de megérttette magát. A magyar kereskedő udvariasan románul válaszolt neki, mire a román újra csak *magyarul* kérte az árukat. Jóleső érzés volt hallani. Megértettem a magyar kereskedő gesztusát, amely *előkelő volt és az időhöz érett* Nem tagadta le román vevője előtt, hogy *tud a nyelvén beszélni.* Bizonyára ez a gesztus váltotta ki a román férfiből a jóindulatú készséget, hogy magyarul beszéljen. *Milyen egyszerű is a „titka" annak a hőn óhajtott „békés együttélésnek" Erdély földjén!*

Torma János festőiskolájában

A két év előtt elhunyt nagynevű bányai magyar festőművész: *Torma* János festőiskolája ugyancsak megérezte és megsinylette a nehéz két évtizedet. A román világban ugyanis kegyvesztettek és mellőzöttek voltak mindazok a magyar művészek, akik nem iratkoztak be a román festőművészek egyesületébe. Most aztán, hogy elvonult a történelmi zivatar, lassan új életerőre ébrednek a magyar festők és *fokozódó energiával látnak az alkotó munkához.* A festőiskola két legnevesebb művésze most *Krizsán* János és *Mikola* Péter. Krizsán mesternek a felesége: *Csikos* Antika is kiváló festőművésznő.

Megcsodáljuk a műtermek felhalmozott kincseit. Szebbnél-szebb képeket látunk. Micsoda tárlatot lehetne nyitni ebből az anyagból.

A festőiskola élete egyébként még igen csendes. A „nagy idény" majd *júliusban* kezdődik. *Gyimesi Kovács* Gábor, *Nyerges* Pál, *Slevensky* Iván Szilárd, *Pirk* János fiatal művészek dolgoznak jelenleg a műtermekben. De halljuk, hogy *a nyáron rengeteg művészt várnak Budapestről* és más magyar városokból. A budapesti Képzőművészeti Főiskola művésztanára növendékeivel együtt leutazik a magyar Barbizonba.

Igy vendégelték meg a magyar ujságirókat!

Ugy halljuk, hogy az ősszel alkalmunk lesz majd Budapesten gyönyörködni a bányai művészek munkájában. De nemcsak gyönyörködni, hanem vásárolni is fogunk, ha máskép nem megy, havi 20 pengős részletre, mert — amilyen kedveseknek és szerényeknek ismerjük a kitünő bányai művészeket — ők *igy is belemennek* a vásárba...

Vendéglátó házigazdánk fehér asztalánál megint csak a kimeríthetetlen, kedvenc téma kerül szőnyegre. A felszabadító honvédek bevonulása. A mintagazdasszony székely nagymamának, aki a nagy székely szabadsághősnek, ágyúöntő vitéz *Gábor* Áronnak egyenes leszármazottja, még mindig telefut a két szeme könnyel, amikor a bevonulás napjairól beszél.

— Képzeld csak, kedvesem — meséli összetett kezekkel, mintha imát mondana —, vasárnap délután egyszer csak azzal jön a vőm, hogy hatvan vendégünk lesz vacsorára, mert ő a honvédséggel érkezett összes magyar ujságírókat meghívta. Na most mihez kezdjek! Minden üzlet, mészárszék csukva, egy deka húst nem tudtunk szerezni. Már majd meghaltam a szégyentől, hogy nem tudjuk ellátni kedves vendégeinket, amikor a vőmnek mentő ötlete támadt. Autóba ült és pár perc múlva megjelent a hentessel. *Kihajtották az ólból az egyik hizót. Disznóölést rendeztek...* Aztán volt itt, lelkem, olyan *flekkenezés* a kertben, olyan virágos jókedv, hogy *csakúgy örült az ember lelke...*

— Igaz, hogy aztán *karácsonyra csak egy hizót vágtunk*, de nem számított az semmit, lelkem, mert olyan *boldogok voltunk*, hogy azt el sem lehet mondani szóval...

Gaal Olga

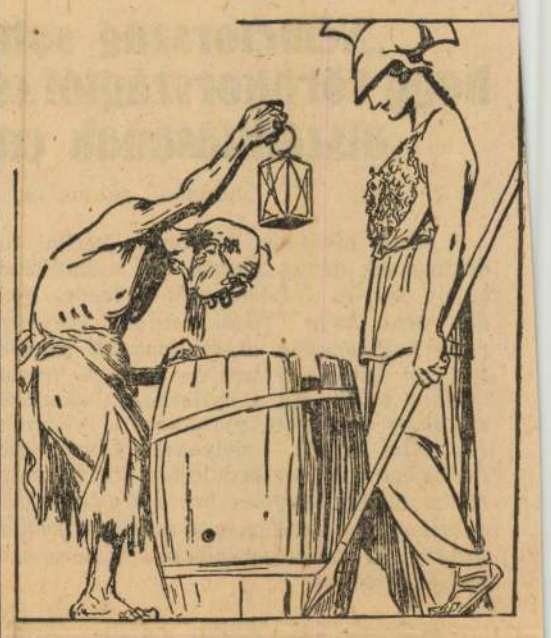

— Kit keresel Diogenes?
— Az angolokat.

Bottai olasz nevelésügyi miniszter kedden Budapestre érkezik

Bottai olasz nevelésügyi miniszter, a *Duce egyik legközvetlenebb munkatársa* kedden *Budapestre* érkezik, hogy visszaadja *Hóman* Bálint kultuszminiszter látogatását. Az előkelő olasz vendég *szombatig marad Magyarországon.* Igen gazdag programmot állítottak össze számára. Résztvesz *a budapesti olasz intézet záróvizsgáján.* Megtekinti *az esztergomi ásatásokat* és átveszi *a kolozsvári egyetem díszdoktori oklevelét.*

Bottai a fasizmus egyik *legismertebb harcosa. A Duce legközvetlenebb és legelső katonái közé tartozik.* Résztvett a *Marcia su Román* és azóta mindig fontos pozíciókat töltött be. Többéves *nevelésügyi minisztersége* alatt *újjászervezte az olasz népoktatást.* Sikeresen oldotta meg *az iskolai nevelés és az iskolánkívüli világnézeti oktatás kérdését.*

A világháború előtt igen elhanyagolt volt *Olaszországban az iskolakérdés* és főként *Bottainak* köszönhető, hogy *a Duce terveit* ilyen tökéletesen végre tudta hajtani. Bátor harcos, a párt minden apró részletét ismerő világnézeti vezető és világviszonylatban is elsőrangú *közoktatásügyi szakember.* Mi magyarok külön élménynek tekinthetjük látogatását, őszinte és nagy barátja a magyarságnak Bottai, akinek hervadhatatlan érdemei vannak az olasz-magyar kulturális kapcsolatok kimélyítésében.

Orvosok a vonaton

Az egyik fülke tele van orvossal: valamennyien az egyik nagy vidéki város orvosi összejövetelére utaznak. Beszélgetésük izgalmas dráma, amelyből a dráma feszültségével robbannak ki a legnagyobb magyar sorsproblémák.

I. DR: Az a furcsa, hogy orvosilag és szociológiailag minduntalan megállapítjuk, sőt publikáljuk is, hogy Magyarországon a természetes szaporulás mindössze hat ezrelék. Közben egyáltalán nem számolnak azzal: mi lesz húsz év múlva, ha mindezt ölbetett kezekkel nézzük.

II. DR: De hogyan reméljünk javulást, amikor alig akad kezdő tisztviselő, akinek akkora lenne a jövedelme, hogy megnősülhetne!

I. DR: Kétségtelen, hogy a szociális helyzet rendkivül lényeges szerepet játszik a népszaporodás emelésében. Mi, orvosok, ezt nagyon kitűnően tapasztalhatjuk a — saját bőrünkön is. Fizetésnélküli tanársegédek egész sora dolgozik éveken át a klinikákon! És se szeri, se száma a kollégáknak, akik 40—60—80 pengővel, valamint teljes ellátással dolgoznak a kórházakban, mégpedig azzal a szigorú kikötéssel, hogy nem szabad magángyakorlatot folytatniok. Egyébként — legyint lemondóan — ma már a magángyakorlat sem jelent semmit. Végre is mi lehet az orvos feladata akkor, amikor a zöldkeresztes védőnöket orvossá képezik ki és általában a Zöldkereszt működése következtében annyira lecsökkent a magángyakorlat jövedelme, hogy abból az orvos nem élhet meg.

III. DR: Engedelmet kérek, hogy én is beleszólok a vitába. Kétségtelen azonban, hogy amennyire a vidéki orvosok magánpraxisának ártott a Zöldkereszt-mozgalom, annyira használt a szegény embereknek. Nem is itt van a baj, hanem ott, hogy ezeknek a magasztos hivatást betöltő zöldkeresztes védőnőknek helyzete egyáltalán nincs rendezve. Vannak köztük olyanok, akik már tíz éve dolgoznak, a munkaidejük kora reggeltől késő estig, sőt esetleg az éjszakán át is tart, a fizetésük mégis csak havi 140 ideiglenes pengő. És ez a lényeg: ideiglenesen vannak alkalmazva, nyugdíjukat mindezideig nem rendezték, de ideiglenes helyzetükből következik, hogy még betegeknek sem szabad lenniök. Ezek után nem csoda, hogy mindazok a nagy missziót betöltő zöldkeresztes nővérek, akiknek van tanítónői képesítésük is, igyekeznek a pedagógia területén elhelyezkedni, ahol mégis kevésbbé keservesek a viszonyok.

I. DR: Ha már éppen az egészségügy női munkaerőinél tartunk, ne feledkezzünk meg arról sem, hogy milyen keserves aztán a jövendő magyar élet falusi világrahozójának: a bábának a helyzete. Ha jól tudom: 50 pengő a havi fizetése, e mellett nem szabad kapálnia a földjét, nem szabad piszkos munkát végeznie, hogy megőrizze keze finomságát. Ezenfelül még nyugdíjjogosultsága sincs, úgyhogy végeredményben azt sem érti az ember: miből élnek ezek?

II. DR: A sok törvény elé került ügy, de a valószínűleg még sokkal nagyobb számú eltussolt falusi „tudósasszonykodásból", nagyon valószínű, hogy jövedelmezőbbnek tartják a kevésbbé lelkiismeretesek az angyalcsinálást, mint a kis magyar angyalok világrasegítését.

III. DR: Mindezek a panaszok helytállók, azonban mi végre is orvosok vagyunk és elsősorban azzal kell tisztában lennünk, hogy a mi helyzetünk is meglehetősen megalázó. A körorvos kénytelen a X. fizetési osztállyal kezdeni és a legjobb esetben is csak a VIII. fizetési osztály I. fokozatáig juthat el. Ugyanekkor — bár a legtávolabb áll tőlem a rivalizálásnak még csak a gondolata is — a tanítók elérhetik a VII. fiztési osztályt is. És ne felejtsük el: mennyit kell egy orvosnak dolgoznia, szenvednie, amíg körorvos lehet! Arról nem is beszélek, hogy újabban még két-három évi kórházi gyakorlatot is kivánnak tőlük, amikor pedig — amint éppen ti említettétek — a kórházi orvos fizetése nem éri el a száz pengőt sem.

*

Fütyül a vonat, az orvosok kiszállnak, mennek a kongresszusra. Ettől kezdve hivatalosan tárgyaló gyülekezetté lesznek, amelynek soraiból felszólalók kerülnek ki és e felszólalások eredménye egy memorandum lesz.

Kihallgatták a Vörösmarty utcai féltékenységi dráma revolveres merénylőjét

A péntek esi órákban a Vörösmarty utcában lezajlott véres féltékenységi dráma merénylőjét, *Brunner György* 25 éves magántisztviselőt szombaton délben hallgatták ki a főkapitányságon.

Brunner György elmondotta, hogy már három éve udvarolt a leánynak s azóta többször is hangos jelenetre került a sor közöttük. A pénteki nap folyamán, mint rendesen, munkahelyére kisérte a fiatal leányt. Később azonban a ligetben összetalálkoztak, mert a leányt korábban elengedték, s a férfi véletlenül épen arra járt. Brunner féltékenységi jelenetet rendezett és utána elhatározták, hogy szakítani fognak.

— *Este felmegyek hozzátok, hogy elbucsúzunk, mert köztünk vége mindenek* — mondota a fiatal tisztviselő.

Az esti órákban föl is kereste a fiatal leányt édesanyja lakásán. Itt ismét veszekedni kezdtek, mire a fiatal leány előkereste a szekrényből a fiatalember bőröndjét, hogy azt visszaadja. A fiatalember kinyitotta a bőröndöt, amelyben a fehérnemű között egy revolver lapult meg Kivette a fegyvert, amitől megrémülve Szabóné sikoltozni kezdett.

— *Segitség! gyilkos! rendőr!*

Brunneren erre valóságos idegroham vett erőt és többször rásütötte a két nőre a revolvert. Az anya a leánya elé ugrott, hogy testével fogja fel a golyókat, úgy hogy a védekező anyát is és leányát is a revolvergolyók több helyen sulyosan megsebesítették. A fiatalember ezután kirohant a konyhába, amelynek ablakán keresztül látták, hogy a fiatalember fejéhez emeli a revolvert és meghúzza a ravaszt, de a revolver csütörtököt mondott. Csakhamar sikerült az ajtót betörni s a megérkezett rendőr csak nagynehezen tudta kiszabadítani a merénylő fiatalembert a lincselő lakók kezei közül.

A főkapitányság kétrendbeli szándékos emberölés kisérlete címén *Brunner Györgyöt* letartóztatásba helyezte.

Nagysikerű könyvujdonság!

Most jelent meg

a hősi halált halt

Prien Günther

a világhirű hős „U-boot" kapitány

Életutam Scapa Flowig

című könyve, amely napjainkban duló tengeralattjáró-háborúról és vízalatti harcokról ad izgalmas, lélegzetelállító részleteket. Bemutatja a buvárhajóparancsnok vakmerő vállalkozását, bátor tengeri támadását a sötét és ellenséges tenger mélységeiben, ahová élő ember ritkán jut el.

Ez a könyv Günther Prien regényes önéletrajza, amely tele van a kor romantikájával.

Ára 4.80 pengő.

Kapható a „Magyarság" Könyvosztályában: Budapest, II., Hunyadi János-út 2. — Postán a könyv árának és 20 fill. portónak előzetes beküldése után (lehet 10 filléres bélyegekben is) szállitjuk. Utánvét mellett 75 fillérrel drágább.

„Németország sohasem gondolt arra, hogy Törökországtól csapatok, vagy hadianyag átszállításának engedélyezését kérje"

Istanbul, június 14.

A török hivatalos sajtóiroda berlini tudósítójának német részről tett nyilatkozat, amely szerint *Németország sohasem gondolt arra, hogy Törökországtól csapatok vagy hadiadanyag átszállításának engedélyezését kérje. Ankarában igen jó fogadtatásra talált.* Ez a nyilatkozat, akárcsak a *Führer* legutóbbi nyilatkozata, valamint *Mussolini* szavai, amelyeket Olaszország hadbalépésének évfordulóján Törökországról mondott, *nagyban hozzájárultak török politikai körök véleménye szerint Törökország és a tengelyhatalmak viszonyának megjavításához.*

A MAGYARSÁG külön híradószolgálata jelenti

Isztanbulból:

Angolellenes tüntetések Alexandriában és Kairóban

Alexandriának kiméletlen angol katonai uralom alá történt helyezésének következményeként

a hét végén nagyobbszabású tüntetésekre került a sor Alexandriában és Kairóban. A bennszülött lakosság a tüntetéseken tiltakozott az erőszakos kiürítés és a brit katonai hatóságoknak a polgári lakosság védelmére tett elégtelen intézkedései ellen.

Kairóban a tüntetések során **egyben tiltakoztak az angoloknak az egyiptomi gyapottermelés megvásárlásával kapcsolatban tanusított elutasító magatartása ellen is.** A múlt év gyapottermését ugyanis igen alacsony áron, a brit kormány vásárolta fel, anélkül azonban, hogy lehetőség nyílott volna ezeknek a nagy gyapotkészleteknek elszállítására. **Az angol kormány most vonakodik az idei gyapottermés átvételétől, úgy hogy az összes egyiptomi gyapottermelők a csőd előtt állanak,** mivel a háború folytán nincsen lehetőség arra, hogy a gyapottermést más országoknak adják el. Az angoloknak ez az elutasító magatartása Egyiptomban erősen kiélezte az angolellenes hangulatot, mivel a gyapot az egyiptomi mezőgazdaság főterméke.

Felkelő mozgalom Indiában

Milano, június 14.

(NST): A Corriera della Sera jelentése szerint Indiában Ahmedabad és Luknov városaiban újabb súlyos zavargások törtek ki. A felkelőmozgalom nyomán többezer munkás sztrájkba lépett.

Bombay, június 14.

A bombayi rendőrség az indiai védelmi törvények értelmében több mint húsz munkást és kommunista vezető férfit letartóztatott. (MTI)

Német hivatalos:

A Themze torkolatát, déli- és keletangliai kikötőket bombázták a német repülők

Berlin, június 14.

(Német Távirati Iroda) A véderő főparancsnoksága jelenti:

A légi haderő az elmúlt éjszaka bombázta a Themze torkolati, valamint a déli és keletangliai angol tengeri kikötőket, ezenkívül sok — főként keletangliai — repülőteret.

Az Északi-tenger és a Csatorna felett lezajlott légiharcokban három angol repülőgépet lőttünk le.

A Földközi-tengeren a német légi haderő kötelékei ismét eredményesen támadták Tobruk és Haifa kikötőjét. A német és olasz ütegek sikeresen tüzeltek a tobruki erődítmény ütegállásaira.

Az ellenség repülői szombatra virradóra romboló és gyujtóbombákat dobtak le Nyugat-Németország néhány pontjára. Néhány polgári személy meghalt vagy megsebesült. Katonai vagy hadigazdálkodási kár sehol sem esett. Légvédelmi tüzérségünk lelőtt két támadó repülőgépet.

Egy felderítő repülőgép személyzete, Budden főhadnagy, Möller hadnagy, Schlichting altiszt és Kühne altiszt különösen kitünt feladata példás végrehajtásában. (MTI)

Egy nagy angol óceánjárót elsüllyesztett egy német tengeralattjáró

Berlin, június 14.

(Német Távirati Iroda) Katonai részről jelentik, hogy egy nagy angol óceánjárót gőzöst elsüllyesztett egy buvárnaszád az Atlanti-óceán déli részében. Nevét még nem sikerült megállapitani. (MTI)

28.000 tonna hajóűrt küldtek a tenger fenekére a németek a Szent-György csatornában

Derékban kettétörve süllyednek el az angol gőzösök

Berlin, június 14.

Német légi erőknek a Szent György-csatornában véghezvitt sikeres harci cselekményeiről a Német Távirati Iroda a következő részleteket közli:

Az egyik hajókaravánban haladó körülbelül 6000 tonnás kereskedelmi hajót három telitalálat érte. A hajó a közepén szétvált és rövid idő alatt elsüllyedt. Az egyik 12.000 tonnás személyszállító gőzös közepét több telitalálat érte. Az egyik bomba a kémények közé csapott le és erős robbanást okozott. A hajó lassan elsüllyedt. Ezenkívül egy 6000 tonnás kereskedelmi hajót is sikeresen megtámadtak a német repülők. A hajó közepére eső bomba az egész hajót lángba borította. A hajó rövid idő alatt elsüllyedt. Ugyanezen a tengerrészen az egyik 4000 tonnás felfegyverzett kereskedelmi hajót telitalálattal sikerült elsüllyeszteni. (MTI)

Az angolok saját bevallásuk szerint 165 előőrsnaszádot vesztettek a háború kezdete óta

Berlin, június 14.

Hivatalosan jelentik: Az angol hadi-tengerészet könnyű hadihajókban és segélyhajókban elszenvedett vesztesége nagy méreteket öltött. Az angol tengernagyi hivatal a háború kitörése óta május 31-ig 161 előőrs- és aknaszedőnaszád elvesztését jelentette. Június havában megint négy előőrshajó elvesztését jelentették, tehát *az angolok bevallása szerint 165 előőrsnaszád merült el.* (MTI)

Olasz hivatalos jelentés:

Olasz bombatámadás Gibraltár ellen

Róma, június 14.

Az olasz fegyveres erők főhadiszállásának 375. számú közleménye:

A június 13-ra virradó éjjel bombáztuk Gibraltár erődjét.

Észak-Afrikában bombavető repülőgépeink további támadásokat intéztek Tobruk célpontjai ellen. Német repülőgépek egy ellenséges légi támaszpontot bombáztak.

Kelet-Afrikában a Debra Tabor körüli harcokban, amelyekről a tegnapi hadijelentés már megemlékezett, az ellenség hatalmas veszteségeket szenvedett és fegyvereket és lőszereket hagyott hátra. *(MTI)*

A háború első évében 166 ellenséges hadihajót semmisítettek meg az olaszok

Róma, június 14.

(NST) Az olasz véderő a háború első évében összesen 166 ellenséges hadi- és kereskedelmi hajót semmisitett meg. *Elsüllyesztettek egy csatahajót, 19 cirkálót, 14 rombolót, 24 tengeralattjárót, 6 gyorsnaszádot, 10 tartályhajót, 87 kereskedelmi gőzöst és 5 gyors vitorlást.*

Hirdetmény

Olcsón eladó

egy jól berendezett

nyomda és könyvkötészet

egy nagyobb bácskai községben. - Cim a kiadóban.

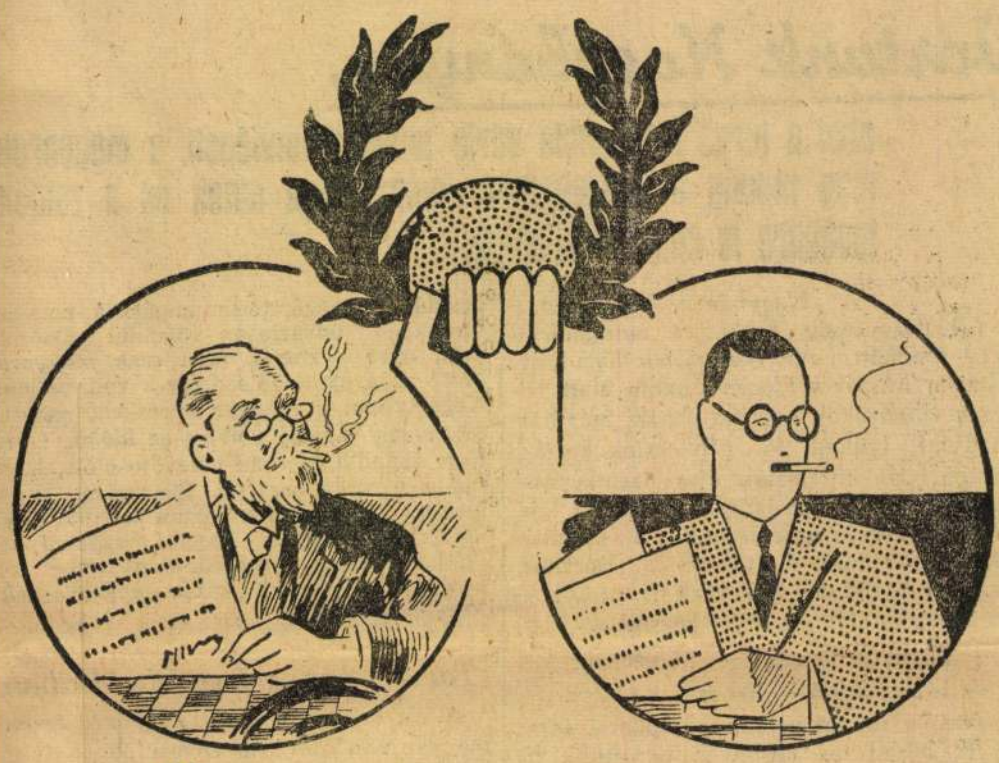

Öreg ember jó példáját
Követi a fiatal,
Nem ártalmas a dohányzás,
Ha a papír
Diadal

Aknákkal zárják el a new-yorki kikötő alsó öblét

Washington, június 14.

A haditengerészeti minisztérium szombaton bejelentette, hogy *előkészületek folynak a new-yorki kikötő alsó öblében aknák lerakására. Kijelentették, hogy gyakorló aknákon kivül bizonyos mértékben éles aknákat is helyeznek el.* Azt nem közölték, vajjon ez a művelet csupán gyakorlatozásból történik-e, vagy pedig biztonsági intézkedés. Az aknák lerakását a nyár folyamn befejezik. (MTI)

Aláirták a magyar-horvát gazdasági megállapodást

Zágráb, június 14.

A Magyarország és Horvátország között folyó gazdasági tárgyalások szombaton jegyzőkönyv aláirásával véget értek. A megállapodás ez év októberéig érvényes és 100 millió érétkű árucserét irányoz elő. A fizetés clearingben történik. (MTI)

Olasz félhivatalos érdekes cikke Bárdossy olaszországi látogatásáról

Milanó, június 13.

A Relazioni Internazionali szombati számában hosszú cikket közöl *Bárdossy* László miniszterelnök és külügyminiszter római látogatásával kapcsolatban. Mindenekelőtt azt emeli ki az olasz külügyi félhivatalos, hogy a Bárdossy-kormány első jellegzetes cselekedetével a tengely mellé állt a balkáni hadjárat során. Magyarország a délkeleteurópai újjárendezésből a ráeső részt szintén a tengelyhatalmakkal egyetértésben teljesitette. Amig a balkáni események értek és a békés rendezés előrehaladt, Magyarország soha nem szünt meg Róma felé tekinteni.

Báró Weizsäcker német külügyi államtitkár elutazott Budapestről

Szombat reggel a Berlin felé induló menetrendszerű repülőgépen visszautazott Németországba báró *Weizsäcker* német birodalmi külügyi államtitkár, aki feleségével együtt néhány napot magánemberként Budapesten töltött. Búcsúztatására a budaörsi repülőtéren megjelent a miniszterelnök képviseletében bárczi házi *Bárczy István* államtitkár, a külügyminiszter képviseletében pedig *Vörnle János* rendkivüli követ és meghatalmazott minisztér, a külügyminiszter állandó helyettese. Jelen voltak továbbá, *Ghiczy Jenő* rendkivüli követ és meghatalmazott miniszter, a külügyminisztérium politikai osztályának vezetője és felesége, gróf *Teleki Gyula* követségi tanácsos, a külügyminisztérium protokollosztályának vezetője és helyetesse báró *Rubidó-Zichy* István követségi titkár, valamint a budapesti német követség tisztikara, *Otto von Erdmannsdorf* követ vezetésével.

Vidéki nagyipari vállalat laboratóriuma részére keres fővegyész mellé mielőbbi, de legkésőbb 1941 október 1-i belépéssel őskeresztény származású **okleveles vegyészmérnököt,** vagy **tudományegyetemi,** esetleg **felsőipariskolai végzettségű vegyészt.** Gyakorlat nem feltétlenül szükséges. Pályázatokat fizetési igény megjelölésével és rövid életleirással „Ipar és mezőgazdaság" jeligére a kiadóhivatalba kérünk.

Thorma János is kétféleképen szólal meg, aszerint, amint inkább a festőiségben való örömét vagy pedig azon való örömét akarja kifejezni, hogy mint festő meg-megmozgathatja az emberiség műveltségének etikai összetevőjét. Megfesti lángoló színfoltokkal népies genre-képeit, és megfesti mélységes hangulatossággal új történelmünk képeit. Amazokban is erősen emberi, emezekben is erősen festői, de a vezérmotivumokat érezhetően uralkodtatja kétféle festésében. Amazok közé tartoznak „Október elseje" és „Vasárnap délután" című képei, emezek közt legnevezetesebbek az „Aradi vértanúk" és „Szeptember végén". Amazokban tökéletesebb, emezektől népszerűbb lett. Pedig ezekben sem a tartalmasságuk éreztetésével, hanem inkább festésének java erejével, a levegőfestéssel remekel. Megszólaltatja a levegőt. Ez a láthatatlan matéria, amely el van ítélve rá, hogy örökkön-örökké a fényt hordja s a fekete árnyékokat közvetítse, Thormának beszédes elevenség. Ez a sok milárd atom hírt ad neki a természet érző elevenségéről. És megérzi a szomorúságát, az ember fájdalmában osztozó természet szomorúságát. Az ő levegője úgy hordja a szomorúságot atomról-atomra, végig a tájékon, mint az éter a napsugarat. A természet az ő szimboluma, a figurális kép alakjainak lelkületét is a természet jelképezi. A természet megszemélyesítőivel ellentétben az ember kifejezését a természetre bízza. Az aradi vértanúk kivégzésének szertelen szomorúságát a nyirkos őszi hajnallal tolmácsoltatja. Egy világot megrázó bánat szimboluma az a haldokló természet. És „Szeptember végén" című képének is az a finom szürkeségbe vesző levegő a hőse. A mindent elmondó, a mindent magyarázó, a megértést és együttérzést kierőszakoló nagy szimbolum. A hervadás sejtelme, az elmulás fájdalma, a sors megérzése a vászonról belekap a mi lelkünkbe is. És megelevenedik előttünk a Petőfi-tragédia, a sors és a géniusz kegyetlen összetűzése, s a fátumnak irtózatos diadala. Thorma pikturája modern, mert a fénynek és árnyéknak a testeken való kalandozását a fantázia megszólaltatásánál is érvényesíti; a kifejezést nem a járt utakon keresi, és mindig csak festői elemeket szegődtet a hangulatfestés s a hangulattal szimbolizálás szolgálatába. S a levegő fény- és árnyékfolt-formálását nézvén, a tűző verőfényt is vizsgálgatta. A fehér sugarak játékát. A sugárzó felületeket, a mély, világító foltokat, az erős harmóniákat. E harmóniák körében eloszlott melankóliája és a színszimfonia szépsége kapta meg. Szinte megittasodik tőle, és még kevesebb ügyet vet a rajzra, mint régebb képein. A folt dominálja a látását, s a vonal gyakran még sejtelemnek lenni is megszűnik.

A nagybányaiak közé tartozik. Ferenczyvel, Grünwalddal, Réthy Istvánnal. Réthyt egyik kriti-

RÉSZLET TIVOLIBÓL — FESTETTE HÁRY GYULA

verőfénynyel. S nagy nekibátorodásától még mélyebbre akar hatni mint maga a verőfény. Felületbe szorithatná a színfoltokat, de azért is a mélységüket érezteti. S a rejtelmességet keresi benne, mint a sötétségben, a nehéz, finom fekete harmóniákban.

A nagybányai festészetnek rövid, de tartalmas története összefügg Hollósy Simon nevével. Ez az összefüggés köztudattá lett, s ez a köztudat félreértéseken alapul. Hollóssy a nagybányaiakkal együtt

TÓ PARTJÁN FESTETTE OLGYAY FERENC

követelte a művészi egyéniség szabadságát, és velük együtt érvényesitette az egyéniség jogát. E kifejezett programmal közösen botránykoztatták meg a mi uralkodó művészetünket, s a minden uralomba beletörődő közvéleményt. Ez a közös megbotránykoztatás alapitotta meg a „nagybányaiak" fogalmát. Hollóssy nyaranként Nagybányára vitte az ő müncheni szabad iskoláját, Ferenczyék Nagybányán festették azokat a képeiket, amelyekben a művészet szabadságának a művészi meggyőződés becsületességével, a tanulmány alaposságával, s a kutatás gyönyörűségével való egységéről tettek vallomást. Íme a nagybányai közösség elemei. A közvélemény a közös föllépés szenzációjának, a közös megbotránykoztatásnak hatása alatt formálta ki a „nagybányai" fogalmat. A szecessziónak magyar fordítása-számba ment ez a szó. A félreértett szecessziónak újabb félreértéssé rögzítése volt a nagybányaiakról alkotott fogalom. A félreértést jó magam is, modernségben küzdő társaim is, állhatatosan tisztázni igyekeztünk, de megrögződött. A közvéleménynek műkifejezésre, jelényre volt szüksége, hogy az elmult művészi forradalmokból leszűrt, intézményessé lett modernséggel szemben a modern művészeti forradalmat megjelölje. A „nagybányai festés"-t tette meg ilyen

693. *Pállik Béla:* Kosfej.

873. *Thorma János:* Áratók. Olajf.

Árverési Közlöny 1932. 1. rk. sz

Thorma János

Kiutasították a Reuter-iroda belgrádi tudósítóját — egy betiltott Miki egér karikatúrasorozat miatt

Belgrád, december 6.

Hubert *Harrisont*, a Reuter-iroda és a *New-york Times* levelezőjét a rendőrkapitányság felszólította, hogy *három napon belül hagyja el Jugoszláviát*. Harrison 13 éve élt Belgrádban és alelnöke volt az angol-amerikai-jugoszláv klubnak. Ez év júliusában már egyszer megfenyegették a kiutasítással.

Harrison úgy tudja, hogy azért utasították ki, mert megírta, hogy a *Politika* című lapnak *megtiltották egy Miki egér karikatúrasorozat közlését*, amely megsértette Péter királyt és Pál régensherceget. A karikatúrák témája egy ország volt, amelyben a gyermekkirály helyett régens uralkodik és Miki egér *veszélyezteti a kis király népszerűségét*.

Ebben rejlik a különbség.

ASPIRIN névvel mindenki tudja mit vásárol.
Évtizedek tapasztalatai állanak mögötte.
Milliók ismerik az ASPIRIN-t.
Milliók tapasztalták már jóságát, ártalmatlanságát és kiváló hatását.
Aki meghűlt, vagy rheumában szenved, annak ASPIRIN a legjobb segitségl

BAYER ASPIRIN
TABLETTA
csak a «Bayer» -kereszttel valódi

Erősek akarunk lenni, mert a mostani világban a gyengék szavát nem hallják meg — mondta Delbos Varsóban

Varsó, december 6.

Delbos francia külügyminiszter hétfőn délelőtt a francia nagykövetségen fogadta a lengyel és a külföldi sajtó képviselőit. Nyilatkozatában örömmel emlékezett meg arról, hogy a nemzetközi sajtó milyen megértéssel foglalkozott lengyelországi útjával. Különösen hálás köszönetet mondott a lengyel sajtónak Franciaország iránt tanusított rokonszenvéért.

Nagy megelégedéssel szólt a lengyel államférfiakkal, elsősorban *Beck* külügyminiszterrel folytatott megbeszéléseiről. Nem ez volt az első alkalom, amikor lengyel kartársával barátságos megbeszélést folytathatott. Hasonlóképpen nagy megelégedéssel nyilatkozott *Rydz-Smigly* tábornagygyal folytatott tanácskozásáról is. Csak csodálattal adózhatom annak a megértésnek, amelyet Lengyelországban Franciaország iránt tanusítanak — mondotta a külügyminiszter. Az a benyomásom, hogy a francia-lengyel szövetség nemcsak írott betű, hanem ez a szövetség a szivekben gyökeredzik. *Ez a szövetség megbonthatatlan*, mert egyedüli célja a béke.

Ezután utalt arra, hogy a lengyel főváros nevezetességeinek megtekintése során csodálattal töltötte el az a *fegyelmezettség*, amelyet a lengyel népnél látott. Emlékeztetett arra, hogy a lengyel főváros tele van történelmi műemlékekkel, amelyek tanujelei Franciaország és Lengyelország hagyományos barátságának. Lengyelországi látogatásomra Chautemps miniszterelnök úrral Londonban tett látogatásom után került sor — mondotta. A londoni tanácskozások során megállapithattuk, hogy Franciaország és Anglia között az együttérzés szilárdabb mint valaha. Másrészt báró *Neurath* német birodalmi külügyminiszter úr, amikor Berlinen átutaztam, személyesen jött ki a pályaudvarra üdvözölni, ami az udvariasságnak igen megható tanujele volt.

Mindezek a körülmények részemre *nagy megnyugtatást* jelentenek. *Erőfeszítéseink arra irányulnak, hogy megszilárditsuk Franciaország szövetségeit.* A szövetségeknek ez a megszilárdítása azonban senki ellen sem irányul. *Erősek akarunk lenni, mert a mostani világban a gyengék szavát nem hallják meg.* Azok az egyezmények, amelyeket megkötöttünk, biztonságunk fenntartására és arra irányulnak, hogy *kiszélesitsük biztonságunkat*. Bizonyos vagyok benne, hogy Lengyelország és az a többi ország, ahová ellátogatni szándékozom, ugyanezen a véleményen van. Együtt akarunk működni Európa megbékítésére és mindent el akarunk követni, hogy *megtisztítsuk a kissé zavaros légkört és enyhülést hozzunk létre az európai feszültségben.*

Varsói jólértesült körökben úgy tudják, hogy Delbos tegnapi megbeszélései alkalmával *nem került szóba a gyarmatok kérdése*. Ezzel szemben részletesen *megvitatták a Csehországgal kapcsolatos kérdéseket*, anélkül azonban, hogy bármelyik fél is megváltoztatta volna eddigi nézeteit. Ilyen körülmények között *nem lehet azt várni, hogy a francia külügyminiszter közvetit Varsó és Prága között* és a helyzet megváltoztatására sem lehet számítani.

Delbos és *Beck* miniszter délután *Krakkóba utazott*. Szalónkocsijukban folyik le *utolsó politikai megbeszélésük*. Az egyik asztalon kiterítve fekszik Európa térképe.

A francia-lengyel tárgyalások mérlege: francia-lengyel barátság és ellentétes külpolitika

Párizs, december 6.

A sajtó egyrésze már ma este felállítja a befejezéshez közeledő francia-lengyel tárgyalások mérlegét. Az általános nézet az, hogy Delbos varsói megbeszélései lényegesen megszilárdították a két ország kapcsolatait és *új életet öntöttek az 1921-ben megkötött francia-lengyel katonai szövetségbe*. Az általános külpolitika elvei és módszerei tekintetében Párizs és Varsó felfogása *nem fedi ugyan egymást* teljes mértékben, de Párizsban úgy vélekednek, hogy az ellentétek nem áthidalhatatlanok. Ugylátszik, hogy *francia részről ma már kissé engednek a kétoldali egyezmények módszerével szemben eddig tanusitott merev elutasításból* és félhivatalosan elismerik, hogy bizonyos esetekben ez a módszer is célravezető, noha nagy nemzetközi kérdések végleges rendezése csak az egyetemes szervezkedés módszerei mellett képzelhető el.

A Temps védelmébe veszi az *egyetemes szervezkedés* elveit és rámutat arra, hogy Európában mindenkor fennállottak olyan rendszerek, amelyek *egyetlen hatalom kapzsiságával szemben megszervezték a többi hatalom ellenállását*. A fődolog a lap szerint az, hogy az európai egyensúly meg ne bomoljék. Európa számára csak az hozhat menekvést, ha általános jószándékkal — és anélkül, hogy eleve bármely módszer elől is elzárkóznánk — visszaállítjuk azt az egyensúlyt, amelynek *legbiztosabb záloga a francia és angol fegyveres erő*. Ezt az egyensúlyt élénken óhajtják mindazok az államok, amelyekben Delbos látogatást fog tenni.

Szerdán érkezik Bukarestbe Delbos

Bukarest, december 6.

Delbos külügyminiszter *szerdán délelőtt érkezik meg Bukarestbe*. A francia külügyminiszter 11-én délelőtt folytatja útját *Belgrádba*.

A kormányzó felmentette tisztségétől és kitüntette Ostffy Lajos főispánt

Félhivatalosan jelentik: A kormányzó a belügyminiszter előterjesztésére *Ostffy* Lajos vasmegyei főispánt saját kérelmére felmentette tisztségétől, a miniszterelnök előterjesztésére *Ostffy-nak* kiváló szolgálataiért a Magyar Érdemrend középkeresztjéhez a csillagot adományozta.

Megkerült az úriasszony, akinek eltűnését jelentették be a rendőrségen

(Saját tudósitónktól.) Vasárnap bejelentették a rendőrségen, hogy özv. *Goldblatt* Simonné magánzónő, aki a Paulay Ede ucca 39. számú házban lakik, *a párizsi gyorsvonatról eltűnt*. Egy héttel ezelőtt utazott Párizsból Budapestre, de nem érkezett haza. Hétfőn a bejelentést visszavonták, mert Goldblattné *hazajött* és elmondta, hogy *Németországban feltartóztatták*. A vámvizsgálatnál *briliánsokat találtak nála* és azt hitték, hogy csempész. Egy hétig tartott, amíg igazolta, hogy a brilliánsokat karkötőjéből emelte ki, mert félt a vasúti tolvajoktól. **Ezekután a rendőrségen megszünt a nyomozás.**

Meghalt Thorma János

(Saját tudósitónktól.) A magyar képzőművészetet megint súlyos gyász, újabb érzékeny veszteség érte: *Pólya* Tibor után *Thorma* Jánost is elragadta a halál. *Nagybányáról* érkezett a szomorú hir, hogy ott — hétfőre virradó éjszaka — *meghalt Thorma János*, a kiváló tehetségű, országszerte ismert festőművész. Thorma már hosszabb idő óta betegeskedett s állapota az utóbbi napokban válságosra fordult. Azóta csak injekciókkal tudták életben tartani orvosai, mígnem vasárnap éjjel a hatvanhétéves művész leromlott szervezete végleg felmondta a szolgálatot. Thorma János elgyötört szíve örökre megállott s halálával egy magasbatörő, érdekes és értékes művészpálya érkezett el utolsó állomásához.

Thorma János

Thorma János 1870-ben, *Halason* született. Kezdetben Budapesten, majd Párizsban és Münchenben tanult, ahonnan Hollósyval együtt tért haza a millenium évében, Nagybányára, a »magyar Barbizonba«. Akkor már ismert nevet szerzett magának *Az aradi vértanuk* című, nagyméretű történelmi kompozíciójával. Ez a tragikus tárgyú, komor hangulatú vászna egy csapásra híressé tette Thormát, aki csakhamar sikert aratott másik, borongó színekben tartott nagyobb képével, a *Temetés után*-nal is. 1896-ban végleg megtelepedett Nagybányán. Résztvett Hollósyval, Ferenczyvel, Rétivel és Iványi-Grünwalddal az ottani festőiskola megalapításában, amelynek mindvégig lelke maradt. Még huszonhatéves korában hozzákezdett *Talpra magyar* című, nagyszabású művének — hite szerint: élete főalkotásának — megfestéséhez. Ez az óriási vászon Petőfi és az ifjúság vonulását ábrázolja, a Múzeum lépcsői felé, 1848 március tizenötödikén. Thorma rengeteg tanulmányt végzett ehhez a kompozíciójához. Egyes részeit minduntalan átfestette, évről évre tovább dolgozott rajta, de a közben lepergett negyven év alatt sem fejezte be teljesen. Az érdekes művet — mint *Felvinczi Takách* Zoltántól értesülünk — legközelebb kiállítják a *Műcsarnokban*. A képet ugyanis Thorma az impériumváltozáskor, bár maga Nagybányán maradt, — ahol a románok, erős magyar érzése ellenére is, igen megértően viselkedtek irányában — hazaküldte. Majd újra visszavitte, mígnem legutóbb a román Vasgárda szélsőségei arra késztették, hogy végleg Budapesten helyezze biztonságba.

Thorma vérbeli naturalista volt, a természeti és tárgyi valóság lendületes és markáns művészi ábrázolója, egyéni felfogású s rendkívül erőteljes festő. Nevét kortársainak java mesterei között fogja megőrizni a magyar művészet története. Ő maga is hatalmas fizikumú, erős ember volt, nem sokat törődött egészségével s éppen ez okozta betegségének elhatalmasodását. Pár év előtt szélütés érte, érelmeszesedés és vesebaj kínozta, majd vesezsugorodás kapott s végül is urémia ölte meg. Halálának híre mély részvétet keltett nemcsak a művészvilágban, hanem az egész magyar társadalomban.

— **Nem változik a debreceni egyetem felsőházi képviselete.** A debreceni egyetem felsőházi taggá ismét *Neuber* Ede nyilvános rendes tanárt, póttaggá pedig *Hüttl* Tivadar professzort választotta.

TRUNKHAHN
POSZTÓGYÁR
szövetei közvetlen a gyárból
IV. PROHÁSZKA OTTOKÁR-U. 8
VI. TERÉZ-KÖRUT 8.
MIDÉKRE MÉG MA KÉRJE SZÖVETMINTÁINKAT

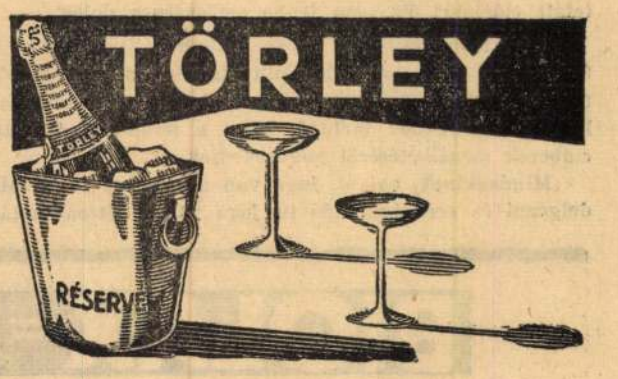

A mult árnyékában

*

Rendelet készül (vagy talán már el is készült) arról, hogy az eddigi sofőrigazolványokat, melyeknek hivatalos neve »gépjárművezetői igazolvány«, a rendőrség vonja be és adjon helyettük új igazolványokat.

Ez eddig rendben van. Bizonyos, hogy van valami oka az igazolványok kicserélésének.

A kicseréléssel egyidejűleg azonban jogszabállyá teszik azt is, hogy »büntetett előéletű ember igazolványt többé nem kaphat«.

Nagyon értelmes felszólítást kaptam, hogy ez ellen szólaljak fel. Miután ez a kérdés ezer, meg ezer embert közvetetlenül érint, nem lenne helyes dolog egyszerűen napirendre térni felette.

Emlékszem rá, hogy Newyorkban 1923-ban cserélték ki a taxisofőrök igazolványait. Newyorkban akkor még csak tizenegyezer taxisofőr volt, és noha Amerikában a bűnügyek nyilvántartása rendkívül hiányos, az igazolványcsere alkalmával kiderült, hogy a taxisofőrök közül több mint hatezernek rovott multja van. Miután a rovottmultúak voltak többségben, elejtették azt a tervet, hogy csak rovatlan multú embernek adnak sofőrigazolványt. Ez ellen én akkoriban (ott, az »új világban«) számos cikket írtam, mert a rovottmultú sofőrök leszállítását a taxiról nagyon pártoltam.

De Newyork, meg Budapest — nem mindegy.

Amerikában a bűncselekmények elkövetésének ma már nem a revolver a legfontosabb eszköze, hanem az autó. Bankrablás autó nélkül képtelenség. Minden szombaton megölnek néhány olyan embert, aki a bankból a gyárba viszi a munkások kifizetéséhez szükséges pénzt s a rablógyilkosok autó nélkül nem menekülhetnének. Elég gyakori a gyermekrablás és a nőrablás, amihez szintén autó kell. A százezernyi csempész autó nélkül semmire se menne. Szóval: ott a helyi viszonyok olyanok, hogy rovottmultú embereknek nem kellene sofőrigazolványt adni.

Budapesten azonban nem ilyenek a helyi viszonyok. Én még sohasem hallottam, hogy itt egy taxisofőr gyilkosokkal vagy rablókkal szövetkezett volna; nem hallottam, hogy nőt vagy gyermeket raboltak volna a sofőrök. Budapesten mindenki, a védtelen nő is bátran beülhet a taxiba, mert a mi taxisofőreink teljesen megbízható, rendes emberek. Néha nagyon megszidom ugyan őket (például mikor leszállnak a kocsiról és sokáig kell dudálnom, míg előkerülnek, vagy amikor azt látom, hogy nem ismerik a járást), de még nem voltam olyan városban, ahol a taxisofőrök rendesebbek lettek volna, mint nálunk. Miután az eddigi rend mellett semmi baj sem volt, a rendnek szigorítását és a sofőr multjának olyan szigorú ellenőrzését, hogy aki valaha büntetve volt, igazolványt többé ne kaphasson, — felesleges nek tartom. Hiszem is, hogy ezzel a nézetemmel az értelmes közönség túlnyomó része egyetért.

Régóta tapasztalom, hogy ítéleteiben az ember sokkal szigorúbb, mint az Isten. Az Isten nagyon sok bűnt megbocsát, az emberek egyet sem. Az emberek legmagasabbrendű szervezete, az Állam nem ismer irgalmat. Gál Jenő volt képviselő hiába erőlködik már évek, sőt évtizedek óta: a rehabilitációt a mi törvényeink közé beilleszteni nem lehet, mert társadalmunknak más a felfogása. Akit egyszer jogerősen elítéltek, az »büntetett előéletű« marad egész életére. Ha például Féja Géza író öthavi fogházbüntetése jogerőssé válnék (amit nem akarok hinni), akkor ez a fiatal író nemcsak polgáriiskolai tanári működését nem folytathatná, hanem mint büntetett előéletű ember, sofőr-igazolványt sem kaphatna.

Minden jogász, aki ezt olvassa, azt gondolja most, hogy a tervezett rendszabály csekély módosításával segíteni lehetne a bajon: be kell tenni a rendeletbe, hogy az nem kaphat igazolványt, aki nyereségvágyból, vagy aljas okból elkövetett vétség vagy büntett miatt büntetve volt.

Azonban ez nem elég. Tegyük fel, hogy valaki huszonnégyéves korában elsikkasztotta a cége által rábízott százötven pengőt és nyomban el is mulatta. Kapott érte hat hónapot és ezt le is ülte. Azóta tíz év elmúlt. Ez a rovottmultú ember közben megkomolyodott és megnősült; ma sofőr egy úriháznál vagy esetleg taxisofőr. Vegyük el az igazolványát, miután büntetett előéletű? Ez nem lenne emberséges dolog.

Nem mondom, hogy ilyen szigorú ítélkezésre a társadalom nem lehet jogosult. Igenis, megengedhetőnek tartanám ezt a szigorúságot akkor, ha a társadalom kötelességének tartaná, hogy a büntetett előéletű emberek megélhetéséről gondoskodjék.

Mindenkinek, aki él, joga van az élethez és ha bír dolgozni és erre hajlandó is, joga van a létfenntartás eszközeihez, ha pedig nem bír dolgozni, joga van kívánni, hogy munkaképtelenségének idejére létfenntartásáról a társadalom gondoskodjék.

De ezt a kötelezettséget visszautasítani s a bűnbeesett embert valamely keresettől, melynek erkölcsi vonatkozásai nincsenek, egyszerűen eltiltani, — szerintem nagy szociális igazságtalanság.

Nem a büntetett előéletű sofőrtől kell elvonni az igazolványt, hanem a közveszélyes emberektől.

Micsoda igazság az, hogy azt, aki bűncselekményeért már megkapta és elszenvedte büntetését, *utólag* még egy büntetéssel sujtják: kenyere elvételével?

Ám vegyék el az igazolványt a veszélyes cselekmény miatt *ismételten* büntetett sofőrtől, és attól, aki sofőrminőségében követett el bűncselekményt. Ennyi szigorúság a társadalom védelme érdekében éppen elég; ezen túlmenni nem lenne a ma annyira szükséges szociális felfogásnak megfelelő intézkedés.

A mindenkinek kijáró jog alapján követeli Radziwill herceg, hogy annak a nőnek ajándékozhassa szívét, akit választott magának

Varsó, december.

(A Pesti Napló varsói szerkesztőségétől.)

Az osztrovai törvényszék foglalkozott azzal a gyámaláhelyezési eljárással, melyet a Radziwill hercegi család nevében Mihály herceg első házasságából származó lánya, gróf Skurzewska Leontin és a herceg testvérbátyja, Janus herceg indított a 76 éves családfő ellen, aki mint ismeretes, nem akar lemondani a nálánál 35 évvel fiatalabb Suchestov asszonnyal tervezett házassági szándékáról. A Radziwill-család arra hivatkozik, hogy a herceg pazarlása, valamint maga a tervezett házasság is elegendő bizonyíték arra, hogy Radziwill Mihály nem épelméjű.

A törvényszék dr. Domaszewicz lembergi lélekbúvár jelentésének meghallgatása után a hercegi család beadványát elvetette.

A sok port felvert ügy most érdekes fordulatot vett azáltal, hogy Radziwill Mihály, aki eddig mindig csak védekezésre szorítkozott az őt ért támadások ellen, most maga is támadásba ment át. A Wieczór Warszawski nevű varsói délutáni lapban hosszú cikkben ismerteti évek óta folytatott harcát a hercegi család többi tagjaival.

— Fiatal koromban — írja Mihály herceg — orosz diplomáciai szolgálatban állottam. Ez idő alatt a családom többi tagjai állandóan édesapám körül lebzseltek, hogy még életében biztosítsák maguknak a koncot az örökségből. A háború kitörésekor jogászok azt tanácsolták édesapámnak, aki német állampolgár volt, hogy olikai birtokát írja Janus öcsém nevére. Ilyetén meg tudná menteni a birtokot a család számára. Az akkoriban Oroszország és Németország közötti konvenció hiánya következtében az átírás nehézségekbe ütközött és bár az olikai birtok tulajdonjoga, mint legidősebb gyermeket az orosz diplomatát, engem illetett volna meg, a megvesztegetett orosz közjegyző mégis teljesítette édesapám kérését. Apám biztosított, hogy az átírás csupán formai és egy iratot őriz, melyben Janus öcsém megfogadja, hogy a háború befejeztével nem tart többé jogot Olikára. Apám halála és a háború befejezése után Janus, írásban tett ígérete ellenére, nem volt hajlandó többé a birtokot kiadni kezeiből.

— Sosem akartam öcsémmel pereskedni, pedig mindazok az üldözések, melyek évek hosszú során családom részéről engem értek, arra vezethetők vissza, hogy hercegi családom féltette az olikai birtokot, mely per esetén kétségtelenül az én tulajdonomba ment volna át.

— Bejárta a világsajtót az a hír, mintha én Suchestov asszony fiúgyermekét örökbe akarnám fogadni. Ilyen szándékom sem nekem, sem a gyermek anyjának nem volt már azért sem, mivel jogos örökösöm csakis született Radziwill lehet, örökbefogadott örököst a mi családi törvényeink nem ismernek el.

— De leginkább azért támadnak engem és e támadásokban a vezetőszerepet a lengyel sajtó játssza, — folytatja a Wieczór Warszawskihoz intézett levelét Mihály herceg, — mert menyasszonyom édesapja zsidó volt, Suchestov asszony tehát a most divatossá lett terminológia értelmében úgynevezett: »félzsidó« származású. Tizennyolc esztendőt töltöttem Angliában, ahol V. György király és annak közvetlen környezetének társaságában éltem. Ez idő alatt igen sok zsidószármazású angol családdal ismerkedtem meg. Liberális felfogásom nem tesz különbséget sem faj, sem vallás között. Az igazi arisztokráciát a becsület és a szívben lakozó nemesség jelenti számomra. A mindenkinek egyformán kijáró jog alapján állok. Angliában senki sem csodálkozik vagy ütődik meg azon, hogy lord Rosebery, a legelőkelőbb angol hercegi család sarja Rothschild-lányt vett nőül. Az ilyen esetek ott mindennaposak. Én tehát magam részére is ugyanazokat a jogokat követelem, ami az angol hercegeket megilleti, azaz: legyen szabad szívemet annak a nőnek ajándékozni, akit magamnak választottam.

Radziwill Mihály herceg azután leírja a bigámiáról szóló hírek eredetét:

— Ez év júliusában Bad Gasteinban időztem, ott ismerkedtem meg Suchestov asszonnyal. Azután Krinicában is találkoztunk s ott megkértem a kezét. Igent mondott és szeptember 23-án már el is jártunk a házassági kihirdetés érdekében. Tudom, hogy lányom és öcsém bigámia címen feljelentést tett ellenem. Ez az ellenem indított hajszának különben csak egyik mozzanata. Első feleségemtől jogerősen 1914-ben váltam el, ezt a házasságomat a Vatikán is érvénytelenítette. Első feleségem jelenleg lányommal, Skurzevska grófnővel él együtt Bromberg közelében. Második feleségem Jaqueline Santa Suzanna márkízné volt, akitől Franciaországban váltam el. A Szentszék ezt a házasságomat azzal az indokolással érvénytelenítette, hogy egy erre fel nem hatalmazott lelkipásztor áldotta meg a frigyet.

Mihály herceg ezzel a mondattal zárta sorait:

— Szándékomtól semmi és senki sem térithet el; házasságomat az előírt formaságon kívül szerelmem törvényesíti majd.

Radziwill Mihály herceg fenti soraihoz a magunk részéről még megjegyezzük, hogy a lap, mely e sorokat közölte, a szélsőjobboldali sajtóhoz tartozik és hogy a lengyel közvélemény jelentékeny része, mely eddig inkább gúnyolta és kinevette a herceget, most a közlés óta határozottan Mihály herceg oldalára állt.

Sillei Rezső

Lezuhant Brindisiben egy angol utasszállító repülőgép — két halott, tizenegy súlyos sebesült

Róma, december 6.

A Cygnus négymotoros angol utasszállító repülőgép, amely Indiából érkezett, közvetlenül felszállás után Brindisiben *lezuhant*. A legénység *két tagja meghalt*, hét utas és a személyzet négy tagja *súlyosan megsebesült*. Közöttük van Sir John *Salmond* tábornagy, *volt légügyi miniszter is.*

Minden külön értesítés helyett.

Mélyen lesujtva tudatjuk, hogy drága jó testvérem, édesanyánk és nagyanyánk

özv. Láng Jakabné

szül. **Pollák Mária**

e hó 5-én 86 éves korában elhúnyt.

Temetése e hó 7-én, kedden d. u. 2 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

özv. Schick Józsefné sz. **Pollák Flóra** testvére, **Láng Marcell, özv. Gergely Mórné** sz. **Láng Karolin, Schweitzer Sándorné** sz. **Láng Gizella, Láng Imre, Láng Miklós Havas Károlyné** sz. **Láng Katinka, özv. Gergely Szilárdné** sz. **Láng Irén** gyermekei — unokái és kiterjedt rokonsága.

Nyugodjék békében!

Mélységes fájdalommal tudatjuk, hogy az, aki nekünk mindenünk volt

özv. dr. Bauer Ignácné

Gról Éva

kínos szenvedés után Budapesten elhúnyt.

Felejthetetlen halottunkat december hó 5-én kísértük utolsó útjára Kunszentmiklóson, ahol elhúnyt övéi között pihen.

özv. Eiser Nándorné sz. **Bauer Ilona, dr. Bauer Imre** gyermekei, **Hajduska Ernőné** sz. **Rózsa Anna** unokája.

Minden külön értesítés helyett!

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, kik felejthetetlen jó férjem, édesapánk, illetve fivérünk elhúnyta alkalmából részvétükkel felkerestek, szúton mondunk hálás köszönetet.

Özv. Nagy Ferencné

BIOLAX = a jó hashajtó

Szüle Péter. Nő fekete kalappal.

THORMA JÁNOS. Október elseje.

Thorma János

Pesti Hirlap 1939. nov. 28.

IX.

— **Thorma János emlékkiállitása.** Még annak is, aki jól ismeri *Thorma János* művészetét, igazi meglepetés az az emlékkiállitás, amelyet a mester halálának második évfordulója alkalmából a *Nemzeti Szalón* mutat be. A művészi „átlényegülés" egészen ritka esetének vagyunk itt tanui. A nagybányai mester, akit a közönség mint nagyszabásu történelmi képek, elsősorban *Az aradi vértanuk*, és erőteljes kifejezésü falusi jelenetek *(Október elseje, Kártyázók)* festőjét ismer, ezen a kiállitáson, szinte a szemünk láttára változik át a legkönnyedebb kezü s legszinesebb látásu természetábrázolóvá. A művész 1890-től egészen haláláig tartó festői fejlődésének minden átmenetét megmutatják a Nemzeti Szalon termei, — a kezdő évek akadémikus hagyományaitól az 1896-ban, a művész közreműködésével megalakult „nagybányai iskola" erős, komor naturalizmusán át egészen legutolsó életéveinek felszabadult, friss, szinte franciás impresszionizmusáig. És mint egy nagy művészpálya tengelyét, gerincét, itt látjuk a mester „befejezetlen szimfóniáját", a *Talpra magyar* hatalmas alkotását, amelyen évtizedekig dolgozott, amelyen megtaláljuk összes korszakainak jellegzetes kézjegyét. Mint sok nagy festőnk, akit lázas becsvágya óriás-kompozíciók felé hajszolt, *Munkácsy, Zichy, Feszty*, Thorma János is kisebb alkotásaiban igazán nagy. Egy-egy tájának ragyogó szineiben, elragadó könnyedségü rajzában és friss, izes levegőjében, amely szinte a violaszinü nagybányai hegyek levegőjét lehelli felénk. Van néhány ezek között a tájak között, amely a legjobb francia impresszionistákhoz méltó. A mester özvegyét, (aki egyébként maga is megjelenik pár finom pasztelljével férje nagy művészetének árnyékában) köszönet illeti, hogy megszállt területről hazahozta és a magyar közönségnek felfedezi az *igazi* Thorma Jánost. *F. J.*

A

EL

ÉSZET

ADÁS

DR. LÁZÁR BÉLA

MŰVÉSZET

KIS MŰVÉSZETTÖRTÉNET

A magyar művészeti irodalomban hiányzott eddig olyan könyv, amelyből a művészet lényegére és történetére vonatkozó ismeretek a közönség legszélesebb rétegei számára könnyűszerrel elsajátíthatók lennének.

Ezt a hiányt pótolja dr. Lázár Béla könyve, a „Művészet".

Végigvezeti olvasóit a kitünő tollú szerző a művészetek egész történetén, a primitív ember meghatóan naiv produkcióitól kezdve a művészfejedelmek örökbecsű alkotásain keresztül az ultramodern művészi törekvések ismertetéséig. De nem fullasztja bele olvasóit a részletek tömkelegébe, nem ad megemészthetetlen adathalmazt, hanem filmszerű pergetésben elvonultatja a művészeti irányok egymásutánját, mégpedig az illető művészeti stílus legnagyobbjainak alkotásain keresztül. Nem sorol fel minden művészi alkotást, de a leglényegesebb művek kompozíciójának megmagyarázása útján megérteti olvasóival, egy-egy stílus, mint pl. az antik, a román, a gótika, a renaissance, a barokk, a rokokó, az impresszionizmus, a pleinair, stb. lényegét és olyan művészek, mint Phidias, Apelles, Praxiteles, Bramante, Giotto, Masaccio, Leonardo da Vinci, Michel Angelo, Raffael, Tizian, Dürer, Rembrandt,

Hogy mit jelentett Björnson a maga idejében az irodalomnak és személyes munkája nyomán milyen új utakat nyitott, milyen célkitűzéseket láttatott meg akkor már, amelyeket ma sem haladott túl, ma sem élt túl az irodalom, sőt talán ma virágzik az a mag, amit ő elvetett, azt mi magyarok tudhatjuk legkevésbbé. De hogy ma az északiak, a skandinávok és részben az angolok regényirodalma az, ami a világ mai monumentális regényirodalmát jellemzi, amit a világ olvas és —utánoz, annak nemcsak a kezdetét de a lényegét jelenti ma is — Björnson. Nem célunk itt részletekbe bocsátkozni, de három nevet mégis jó lesz emlékzetetőül idéznünk: a svéd Zelma Lagerlöf, a norvég Sigrid Undset és az angol Galsworthy monumentális alkotásainak gyökere — Björnson, aki azonban ma is olyan élően friss, modern, erős és egészséges szépséges paraszt-novelláiban, hogy legalább olyan érdemes volna magyarra fordítani azokat, mint amilyen helyes volt kultúránkat gazdagítani az „Egy udvarház története", vagy „Gösta Berling", a „Krisztin Lawransdatter", vagy a „Forsayte-Saga" monumentumaival.

KÓS KÁROLY

MŰVÉSZETI SZEMLE

A „KÁROLI GÁSPÁR"

TÁRSASÁG MŰVÉSZTAGJAINAK KIÁLLITÁSA.

Nem szokásos egy képzőművészeti kiállítás méltatásának, illetve kritikájának kapcsán olyan körülményekről megemlékezni, melyek a kiállított műtárgyakkal, szorosabb értékbeli, stílusbeli, szóval esztétikai összefüggésben nincsenek. Ha most mégis megtesszük azt, hogy megemlékezünk e kiállítás egészen külső körülményeiről is, tesszük ezt azért, mert ezek annyira jellemzik a mi kisebbségi helyzetünkből folyó egészen új, szokatlan berendezési próbálkozásainkat, melyek minden eddigvaló konvenciótól elütnek, amelyek megállapodott szokványokat áttörve, új utakat és módokat próbálnak kitaposni új helyzetünk és lehetőségeink számára, hogy tanulságul is érdemesnek látszanak bár krónikás kuriozumképpen való feljegyzésre.

Tudomásom szerint kimondott irodalmi társaság ezideig soha és sehol a képzőművészet gyakorlati munkálását programmjába nem vette. A régi Magyarországon, ahol végeredményben az irodalmi, művészeti és tudományos intézmények a nyugati országok hasonló intézményeinek egyszerűen szolgai másolatai voltak, az akadémiának különböző szakjai között ott szerepelt az *irodalmi* szakosztály, de képzőművészeti szakosztálya nem volt. A kimondottan szépirodalmi társaságok természetesen nem alakítottak képzőművészeti szakosztályokat, mert a képzőművészeknek viszont megvoltak a maguk külön speciális egyesületei és testületei.

És íme, az úr 1932-ik esztendejében megalakul a romániai reformátusok „Károli Gáspár" irodalmi társasága és tudományos és irodalmi szakosztálya mellé harmadikul megalakítja a művészeti szakosztályát is.

Sőt: nehány héttel megalakulása után művésztagjainak alkotásaiból megrendezi Kolozsváron első képzőművészeti kiállítását.

Az eset szokatlan, tehát feltünő volt és természetes módon kihívta a kérdő, kritikus, sőt rosszalló megjegyzéseket: Szabad-e, helyes-e „felekezeti" alapon csopor-

Erdélyi Helikon
1933. 1. 4.

olyan friss, olyan új, olyan élő, mint volt akkor, amikor szívéből kiírta őket. És mindig új, friss, élő is marad. Mert az életet adja ott, ahol az az örökkévaló, változhatatlan természettel nő össze elválaszthatatlanúl eggyé.

*

Björnson Björnsterne most száz éve, 1832. december 8.-án született a norvégiai felvidéken, a *Dovre*-fjord zordon, sziklás völgyében *Kvikné*-ben, ahol atyja pap volt. Gyermekkorát itt és később a monumentális szépségű *Romsdal*-nak egyik falujában élte, ahová atyját később helyezték. Középiskoláit is fjordmenti városban, *Molden*-ben végezte el.

Művei bizonyítják, hogy az a természeti és emberi környezet, melyben tizenhét esztendős koráig élt, adta művei legjavának nemcsak alaptónusát, de egyes részleteit, sőt kompozicióinak vonal és színvázlatát is. Vagyis mindazt, amit később, írói tudása teljes birtokában egyszerűen feldolgozott.

Tizenhét éves korában Krisztiániába kerül, egyetemre. Itt különösképpen a *saga*-irodalmat tanulmányozza és a norvég népdalokat. Ezek adják meg írói alkotásai előadási formájának alapját. Az új formát mely a norvég és izlandi *saga*-kban immár több, mint ezer esztendős volt akkor és a népdalokban időtlenül öreg.

Közben újságíró, főleg kritikus.

Huszonnégy éves korában (1856) egyfelvonásos történelmi drámát ír (Harcok között) és megírja felejthetetlenül szép és ma is élő nehány gyöngyét költészetének, u. n. paraszt-novelláinak egyrészét: a „Synnöve Solbakken"-t, „Arne"-t, a „Lakodalmi nótá"-t.

Ezek, — egyszerű emberek életének egyszerű meséi, — tulajdonképpen egyenes folytatásai a norvég és izlandi *saga*-knak, ezeknek a nagyszerű, egészen modernül ható ezerévesnél idősebb reális emberi történeteknek, melyeket a modern írásművészet számára Björnson fedezett fel.

Ezek a paraszt-novellák Björnson nevét egy csapásra ismertté tették. Dániával és Németországgal az élen, az egész világ az északi irodalom nagy nemzeti revelációját ünnepelte ezekben az írásokban és megérezte, hogy Björnsonnal született meg nemcsak a norvég, de az egész skandináv kultúra nemzeti renesszánsza.

Csupán szűkebb hazája, Norvéga nem értékelte költő-fiát. Sőt súlyos kritikákkal támadták meg éppen „nemzeti" alapon. A jó norvégeknek is „a nap későn kelt fel" akkor.

Björnson a drámaírásra tér át, de ekkor írt történelmi drámáival sorban elbukik. Egyetlen társadalmi drámája viszont a legújabb időpontig állandó darabja a skandináv színházaknak („Új hatások").

Életének ez a szakasza változatos. Nem telepszik meg sehol, folytonosan vándorol: Krisztiániában, Bergenben, Kopenhágában, Hamburgban él. Színházat igazgat, lapot szerkeszt, majd csupán írásaiból él. Csavarog Németországban, Itáliában, Franciaországban. Állandóan részt vesz nemcsak hazája akkori belpolitikai küzdelmeiben, de publicisztikai írásaiban külpolitikával is behatóan foglalkozik.

Jóideig szépprodalmi munkássága teljesen szünetel, úgy hogy ellenségei megállapítják teremtő ereje kimerülését. De aztán váratlanúl, egész sor olyan költői alkotással lepi meg a világot, a jó negyvenes éveit taposó Björnson, melyek írói pályája zenitjét jelentik a kiteljesedett írónak. Ekkor írja paraszt-novelláinak második, az elsőnél nem kisebb értékű, ciklusát és más regények mellett a legsúlyosabbikat: „Isten útjain" címmel, valamint „Erőnkön felül" című drámáját, melyekkel irigyelt drámaíró riválisát, Ibsent, megközelítette, sőt sok tekintetben el is érte.

Az öregedő Björnson ezután ismét és véglegesen a politikai tevékenységet és az újságírást választja hátralevő élete munkájául és késő aggkorában hal meg mint a független Norvégia parlamenti harcosa.

*

tosulniok a képzőművészeknek? Nem szül-e ez a kezdeményezés rossz vért a többi magyar felekezetben? Nem-e bontja ez a cselekedet még jobban a magyar kisebbség enélkül sem túlságosan egységes frontját?

A szükséges megnyugtató magyarázatát ennek az új és szokatlan lépésnek a kiállítást megnyitó Makkai Sándor református püspök adta meg, amikor azt mondta: Mivel a képzőművészek, akiknek a közönség elé való megfelelő jutása, megfelelő intézményes hiánya következtében lehetetlen, bár erre egyrészt a képzőművészeknek exisztenciális okokból van szükségük, másrészt a kultúra szempontból nekünk, magyaroknak van erre szükségünk, a reformátusok irodalmi társasága egy fórumot, egy lehetőséget akar nekik biztosítani. És ezt a lehetőséget, református művésztagjai számára erejéhez mérten állandósítani akarja.

Az erdélyi reformátusok püspökének szavaihoz talán hozzá lehetne tenni még: ha ma természetes, mert idők szentesítette szokvány, hogy felekezeti alapon szépirodalmi, tudományos, sőt zeneművészeti társaságok vannak, tudomásul veszi mindenki és nem találja szokatlannak létezésüket, akkor nem szabad megütközni azon, ha akad felekezeti kultúrtársaság, mely az egyházába tartozó művészeknek érdekeit igenis szolgálni akarja.

Nem tűztük ki feladatunkul, hogy e helyen igazoljuk a ref. irodalmi társaság tényleg szokatlan kezdeményezését, mert kiállítást semmi más szempont nem igazolhat, mint a kiállított alkotások maguk. A művészi alkotásnak pedig nincsen felekezete, nem tartozik semmiféle bevett, vagy be nem vett vallás kötelékébe, de vagy van művészeti értéke, vagy nincsen. Képzőművészeti kiállításnak pedig csupán akkor van és lehet létjogosultsága, — akárki, akármiféle címen és jelleggel rendezi is azt, — ha a kiállítás tudott-e valami értéket, lelki gazdagodást, szellemi gyarapodást, tiszta, új szépségörömöt adni nekünk, avagy nem tudott.

És ha a „Károli Gáspár" társaság művészeinek karácsonyi kiállítását ebből a szempontból, — az egyetlenül helyes szempontból, — nézi bíráló szemünk, akkor őszintén és elfogultság nélkül meg kell állapítanunk, hogy ezzel a kezdő lépésével, ha egyelőre az még nem tökéletes is, ha szerény is, ha gyakorlatlanságot, bizonytalanságot árul el, meg lehet elégedve, sőt büszke lehet. Azt cselekedte meg, amit a művészek a maguk erejéből és társadalmunk semmi más szervezete, intézménye, vagy bármi néven működő közössége a maga akaratából eddig meg nem tett és olyan eredménnyel, mely örvendetes meglepetésünk kell hogy legyen.

A ref. theologia egyetlen nagytermében összesen hat festőművész szinte félszáz művét állította ki a rendezőség. Tudtunkkal szigorú zsüri választotta ki a beérkezett anyagot. A hat művésznév között négy régi, közismerten jó márkájú erdélyi művésznév, közöttük nagy magyar mesterrel: Thorma Jánossal. Viszont két egészen új névvel is szolgál a kiállítás katalógusa, két egészen fiatal művész művével a kiállítási falak.

És ha szabad ezzel az elcsépelt, sőt már-már rosszhangzású szóval élnünk, ennek a kiállításnak ez a két dolog adja a szenzációját: Thorma János és az eddig még ismeretlen fiatalok.

Önmagában is művészeti esemény az Erdélyben, ha *Thorma János*, a nagybányai ősz mester néhány művét kiállítja Nagybányán kívül is valahol. Emlékezetünk szerint évek óta nem küldött kiállításra semmit. Kolozsvárra most egyszerre öt művét küldte el. És ez öt kép közül négy igazi meglepetés. Mert ez nem a régi, de egy új, fiatalon, mai szemmel látó Thorma János, akinek csak az ereje, a tudása, a virtuoz készsége a régi. Nagy tavaszi tájképe, — olyan üdén, egyszuszra van odalehelve arra a hatalmas vászonra, mint egy aquarell, — nem a régi típusu nagybányai impresszionista kép, de új látású, mai pikturája az új Thormának, akit máig nem ismertünk, de annál nagyobb örömmel vállaltunk. Viharos tájképe és két priméren is kész arcképe biztosítják az új Thorma művészeti épületének tudatos és szerves továbbépítését — felfelé.

Hálát kell adnunk, hogy a régi nagyokból egyike a legnagyobbaknak megmaradt nekünk, árván maradt magyaroknak, hogy a reánk sötétedő időkben szépségek világosságát adja nekünk.

Másik meglepetésünk e kiállításon a két itt bemutatkozó fiatal, eddig még névtelen művész munkái. *Szabó Béla* (civilben mint gépészmérnök, gyárban dolgozik most — még) egy sorozat grafikáját állította ki. Szénrajzokat és pasztelt. Embereket meglátó és ábrázolni tudó szeme és keze van. Mai embereket, akiket robotos útja közben a kültelki gyárak, téglavetők, szemétlerakodók tájékán látott meg és nézett meg úgy, ahogy csak a lelkeket vizsgáló lélekorvos szeme nézhet és a művész szeme láthat. Akár a „Favágók"-at, akár a „Rabok"-at nézzük, akár bármelyik más rajzát, meg kell állapítanunk, hogy a lélek művészével, a meglátóval és lélekbe fogadóval párhuzamosan egyenértékű az ábrázoló művész készsége. Rajzai nem kínzottak, de biztosak, határozottak és újabb dolgain mindinkább előtérbe lép az ábrázoláson kívül és felül a komponálás.

A másik fiatal brassói grafikus, aki kizárólag plakátterveket küldött a kiállításra. Nem eredeti sem kompozicióban, sem stílusban, sem felfogásban, sőt modorban sem. De — tud rajzolni, helyesen felépíteni, színekkel bánni és — mindezek felett fiatal, ami önmagában nagy erő annak, aki tud élni vele. A fiatal *Hadnagy Árpád* remélhetőleg fog tudni vele élni.

A többiek: a nagybányai *T. Rátz Péter*, — kicsiny „Vihar"-ja és kitünő „Nyári délután"-ja tetszettek különösen — az enyedi *D. Berde Amál*, (feltünően jó a „Havasi hajnal" című kis képe), a zalatnai *Gruzda János* (megszokott hideg téli tájképei között igazán meglepően más és jó egyetlen nem havas tájképe) termésük javát hozták és ha szokatlanul újat nem is adtak, de megnyugtató, megállapodott, érett művészetük jó márkáit itt látnunk, friss, töretlen erőben.

Ezzel a nehány mondattal akartunk reámutatni nem annyira az egyes kiállító művészek műveire, de a kiállításra, mint művészet-kultúrai cselekedetre és ismételten meg kell állapítanunk azt, hogy igenis szükség volt erre a kiállításra, melyen megismerhettük az új Thormát és megtudtuk azt, amiben már alig lehetett hitünk, hogy vannak fiataljaink.

KÓS KÁROLY

Felelős szerkesztő: KÓS KÁROLY
A folyóirat helyettes szerkesztője: KOVÁCS LÁSZLÓ

A szerkesztőség csak gépírásos kéziratot fogad el; és kéziratot csak kivételes esetben küld vissza. — Lapzárta minden hónap 15.-én. — A szedésben a gépírástól eltérő nagyobb szövegjavítások költségével, ha a nyomda azt fölszámítja, a szerzőt vagyunk kénytelenek megterhelni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, P. M. Viteazul (Széchenyi-tér) 40. II.

Magyarországi főbizományos: Studium R. T. Budapest, IV. ker. Múzeum-körut 21. sz.

Szombati mozaik

ORSZÁGOS BÚZATERMESZTÉSI TANÁCSKOZÁS A TECHNIKA HÁZÁBAN

A Földművelésügyi Minisztérium, a Magyar Agrártudományi Egyesület és a MEDOSZ közös rendezésében pénteken országos búzatermesztési tanácskozást tartottak a Technika Házában. Magyari András földművelésügyi miniszterhelyettes megnyitó beszéde után Sóos Gábor, a Földművelésügyi Minisztérium növénytermesztési főigazgatóságának vezetője a búzatermesztés időszerű kérdéseit ismertette. A külföldi búzafajtákról szólva elmondotta, hogy a Szovjetunióban és Olaszországban számos olyan búzafajta van, amelyek szalmaszilárdság, valamint a nagyobb adagú műtrágyák gazdaságos kihasználása szempontjából jónak ígérkeznek. Ezekkel a fajtákkal széleskörű üzemi kísérleteket kell folytatnunk. Az elmúlt gazdasági évben már nyolc olasz búzafajtával és a legjobb hazai búzafajtákkal folytattak nagyüzemi fajtaösszehasonlító kísérleteket.

— RÓNAI SÁNDOR, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, az országgyűlés elnöke pénteken Kaposvárott megtekintette a cukorgyárat, a ruhaüzemet, az építőipari vállalatot és néhány építkezést.

— AZ ÖNTEVÉKENY SZÍNJÁTSZÓK és színjátszó-rendezők záróvizsgája október 25-én lesz a Népművelési Intézetben. A hallgatók két éve ismerkednek itt a Színművészeti Főiskola tananyagával. Most új oktatási formát vezetnek be, amely nagyobb létszámú hallgatóság tanítására is alkalmas.

Tartósabb izzólámpák

Az izzólámpák kitöltésénél használt gázba kismennyiségű jódot kevernek, s ezzel meghosszabbíthatják az égők élettartamát — közli egy osztrák lap. A jód úgy reagál az izzószálról elpárolgó Wolframra, hogy az ismét lecsapódik a szálra.

ELEKTRONIKUS GÉPEK A SZOVJET ORVOSTUDOMÁNY SZOLGÁLATÁBAN

A szovjet orvostudomány 7 éves tervében fontos helyet kapnak a különböző elektronikus gépekkel folytatott kísérletek. A technika legújabb vívmányát, a kibernetikát diagnosztikai gépek szerkesztésénél kívánják felhasználni a szovjet tudósok. A gép »emlékezetébe« rögzítik a különféle betegségek jellegzetes tüneteit. A vizsgálatok alkalmával nyert adatokat közlik a géppel, amely elemzi azokat és megállapítja a betegség forrását. Az orvosok és mérnökök közös munkájával megkezdik különféle modellgépek szerkesztését. Az elektronikus gépek a szervezet működéséhez hasonló folyamatokat végeznek és segítségükkel részletesebben lehet tanulmányozni az emberi szervezet működését.

— A DOROGI SZÉNMEDENCE ERZSÉBET-AKNÁJÁNAK közelében, ásatások közben 6000 éves kőbalta-töredék, bronzkori kerámia-tárgyak és kelta használati eszközök kerültek felszínre. Feltárták egy I—II. századból származó római ház maradványát is.

Bolgár költő az Írószövetségben

Krum Volkov bolgár költő, a bolgár írószövetség költőszakosztályának titkára pénteken délután magyar írókkal találkozott az Írószövetség klubjában. A baráti beszélgetésen részt vett Dobozy Imre, a magyar írók szövetségének főtitkára és még számos író és költő. A megjelentek hosszasan elbeszélgettek a bolgár költővel a két ország irodalmának problémáiról.

— A NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁGBA utazott a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége táncpedagógus szakosztályának két küldötte. Részt vesznek a társas tánc és az ifjúság nevelése kérdéseivel foglalkozó konferencián.

JOBB MUNKAFELTÉTELEKET TEREMT A TANÁCS A KÖRZETI ORVOSOKNAK

A fővárosi tanács egészségügyi osztálya terveket dolgozott ki a körzeti orvosok munkájának könnyítésére, munkafeltételeik javítására. A tervek között szerepel például kisméretű, hordozható EKG- és röntgengépek beszerzése. A kórházi vizsgálatot ugyanis fel kell váltania az otthoni vizsgálatnak, ha súlyos betegről van szó, akinek egy mozdulat is megárthat. Az otthoni vizsgálathoz kitűnő segítőtársak ezek a gépek. Az első készülékeket előreláthatólag a jövő év elején szerzik be. Az év végéig a körzeti rendelők száma Budapesen 169-re emelkedik.

— AZ ÁLLAMI ÉLELMISZERBOLTOK pénteken a salátát 80 fillérért, a piros hónaposretket 2,20, a téli feketeretket 2,50 forintért árusították.

— AZ ORSZÁGOS ŰRHAJÓZÁSI HIVATAL közölte — jelenti a Reuter —, hogy a »lapátkerék« elnevezésű Explorer VI. műhold, amelyet két hónappal ezelőtt lőttek fel az Egyesült Államokban, egy héttel ezelőtt beszüntette rádióadását.

× **Sírkőavatás.** Felejthetetlen drága jó férjem, apám, Ruck Rudas Ferenc sírkőavatása f. hó 18-án de. ½11 órakor lesz a rákoskeresztúri temetőben, 7. parcella, 3. sor, 5/6. sír.

× **Köszönetnyilvánítás.** Köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik férjem elhunyta alkalmából a temetésen való részvétükkel, koszorúkkal igyekeztek gyászomat enyhíteni. Boros Istvánné.

Gergely-Szűr: A NAP REVÜJE

SZOMBAT, október 17

A Nap kél 6 óra 5 perckor, nyugszik 16 óra 54 perckor.

A nap kérdése:

— Az alacsony vízállás miatt »A Dunában úszik egy hal« helyett azt éneklik az óbudai vendéglőkben, hogy »A Dunában járkál egy hal?«

Szombati konferanszJó reggelt kívánok! Olvasom a Népszavában, hogy megnyílt a KÖZÉRT első korszerűen berendezett gyorskiszolgáló élelmiszeráruháza. Ennek őszintén örülök. Rajongok a gyors kiszolgálásért. Én vagyok az, aki hat ember feje fölött átkiabál: »Kérek tíz deka parizert, de gyorsan, mert sietek!« Néha — ha olyan hangulatban vagyok épp — azt is hozzáteszem: »Indul a vonatom«, vagy »Gyerekkel vagyok«, vagy »Betegnek lesz«, vagy »Már tíz olyat szolgált ki előttem, aki utánam jött, kérem a panaszkönyvet!«, vagy »Mit tolakodnak, én előbb jöttem!« (Ehhez kihúzom magam és olyan arcot vágok, mint akinek tele van a kabátujja izmokkal.) Igen, mindezt én csinálom Budapest valamennyi élelmiszerboltjában és egyéb boltjában, én, a Pesti Ember, aki szeretem a gyors kiszolgálást. Elképzelem, hogy amikor már minden bolt gyorskiszolgáló bolt lesz, az emlékeken elandalodó szentimentális és romantikus természeteknek külön régimódi lassúkiszolgáló boltot fognak nyitni, s miként a Filmmúzeumban bemutatják a régi filmeket, eme Csemegemúzeumban bemutatják majd a régi kiszolgálást. S a mostani fiatalasszony, az akkori nagymama büszkén, egy kis halk nosztalgiával sóhajtja majd:**

— Hiába, az én időmben még tudtak szépen, lassan kiszolgálni . . .

Hallotta,

hogy kijelölték a háztartási készülékekhez szükséges pótalkatrészeket árusító üzleteket?

— Azt is előre kijelölik, mely üzletekben mondják, hogy »pillanatnyilag ki van fogyva«?

— THORMA JÁNOS festőművész híres alkotását, a méreteiben is lenyűgöző »Talpra magyar« című festményt kiállították a Nemzeti Galéria aulájában. Thorma János csaknem 40 évig dolgozott ezen a képen, melyet a galéria restaurátorai most megtisztítottak és konzerváltak.

— A MOSZFILM STÚDIÓBAN elkészült a világsikert aratott »Szállnak a darvak« rendezőjének, operatőrjének és főszereplőjének új alkotása, amely a szovjet geológusok hősi munkájáról szól. Szibériában forgatták az »Ezüstlakodalom« című filmet az új, nagy építkezések hétköznapjairól s az építkezésen dolgozók életéről. A Honvédő Háború berepülő pilótáinak állít emléket a »Tiszta ég« című film.

600 ÉV ALATT FELTÖLTŐDIK A KESZTHELYI ÖBÖL

A Magyar Tudományos Akadémia tihanyi biológiai kutató intézetének kutatói gyorsjáratú hajókkal a nyáron több expedíciót vezettek a Balaton különböző helyeire. Az idei vizsgálatokat elsősorban az egyre jobban eliszaposodó keszthelyi öbölben folytatták, ahol a legbujább a növényzet, s ahol a leginkább megfigyelhették az élettani jelenségeket. Megállapításuk szerint a keszthelyi öböl 600, a Balaton pedig 6000 év alatt teljesen feltöltődik, feltéve, ha nem segítjük elő a tőfenékre lerakódó üledék eltávolítását. A biológusok folytatják kutató munkájukat, az őszi évszak hatásait vizsgálják a tavon.

— A KÜLKERESKEDELMI MINISZTÉRIUM és a hozzá tartozó 27 vállalat önkéntes jelentkezés alapján 250 nyelvtanfolyamot szervezett az új tanévre. A részvevők száma meghaladja az ezerötszázat.

— MEGKEZDŐDÖTT a halak exportja Somogyból. Az első négy vagon szállítmányt Csehszlovákiába és a Német Demokratikus Köztársaságba irányították.

ILLEGÁLIS SZESZFŐZŐKET ÍTÉLTEK EL

Hönfi Béla könyvelő és Hámori Jenő minőségi ellenőr 1957 óta pálinkafőzéssel és annak értékesítésével foglalkozott. Hönfit, akit korábban hasonló cselekményért már elítéltek, egyévi börtönre és 5000 forint pénzbüntetésre, Hámorit háromhónapi felfüggesztett börtönre és 1500 forint pénzbüntetésre ítélte a Központi Kerületi Bíróság.

1851 ÖRÖKLAKÁST AD ÁT AZ ÉV VÉGÉIG AZ OTP

Az első OTP öröklakásokba a múlt év augusztusában költözhettek be a lakók. Tavaly a fővárosban 988 lakással 30 társasház épült fel, vidéken pedig 14 társasház 192 lakása készült el. Az idén a keresletnek megfelelően lényegesen több öröklakást épített az OTP. Az év 9 hónapjában Budapesten 20, Miskolcon 3, Egerben és Pécsett 1—1 társasház készült el. A fővárosiakban 746, a vidékiekben 56 lakás van. Az elkészült lakások műszaki átadása már megtörtént és szeptember közepétől folynak a beköltözések. Ebben a hónapban is több mint kétszáz öröklakásba költözhetnek be a tulajdonosok. Így az idén az év végéig összesen 1851 — Budapesten 1716, vidéken 135 — öröklakást ad át az OTP.

— Mintegy 200 000 általános iskolás úttörő vett részt az idén a hétvégi kirándulásokon, táborozásokon. Több mint 25 000 falusi és tanyai gyermek ismerkedett meg Budapesttel. Tizenkét ország pionírjai nyaraltak nálunk az idén.

A MAHART KÖZLEMÉNYE

A Budapestről Rácalmás-Kulcsra munkaszüneti napokon 7 órakor induló és onnan 16 órakor visszainduló hajójárat október 25-én, Budapestről Dömösre 14,30 órakor és onnan 3,50 órakor visszainduló járat folyó hó 18-án közlekedik utoljára. Budapestről Dömösre munkaszüneti napokon 8 órakor induló és onnan 16,25 órakor visszainduló járat folyó hó 19-től a váci Dunaágon közlekedik és csak Római-fürdő, Újpest–Megyer, Visegrád, Nagymaros és Gizella-telep hajóállomásokat érinti. Budapesten a vízibuszok október 19-től csak szombaton és munkaszüneti napokon közlekednek.

Maugham a Távol-Keletre utazik

Sommerset Maugham, a 85 éves angol író, a napokban Marseille-ből hajón öthónapos távol-keleti útra indul. Az idős író újra felkeresi több mint 30 évvel ezelőtt írt műveinek színhelyét.

— JUTALOMMUSORT rendez a legjobb ifjúmunkások részére november 15-én a Néphadsereg Színházában a Helyiipari és Városgazdálkodási Dolgozók Szakszervezete és a fővárosi tanács ipari osztálya. Az ifjúmunkások közül a legkiválóbbakat pénzjutalomban részesítik.

AZ ALASZKAI INDIÁNOK PERLIK AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKAT

A washingtoni fellebbviteli bíróság döntése szerint az Alaszkában élő indiánok kis csoportja egymillió dollár kártérítést kap az államtól, amiért annak idején a »fehér ember« mintegy 20 millió hektár földet vett el elődeiktől. A kártalanítási összeg természetesen messze a tényleges érték alatt marad. Az Alaszkában élő tlingit és haida törzs mintegy 7000 tagja kártalanítási pert indított az amerikai állam ellen »az elveszett halászati és vadászati jogokért«.

Duhajkodó ittasok — panaszkodó lakók

Kevesebb, de színvonalasabb szórakozóhelyet tartsanak nyitva éjfél után

Huszonnégy aláírással levelet kapott szerkesztőségünk az V., Semmelweis utca 5—7. számú ház lakóitól. Panaszkodnak, hogy a házban levő *Jereván* mulató éjszakánként zavarja nyugalmukat, pihenésüket. Csaknem reggel ötig hallatszik ki a helyiségből a zene és a részegek is gyakran lármáznak a mulató előtt. *»Hogy ez mennyire igaz — írják —, arról bárki a helyszínen meggyőződhet este 11 és reggel 5 óra között.«*

A panasz nyomán éjszaka két óra tájban ellátogattunk a Jerevánba. Az első kép, amit a helyiségről kaptunk, nem volt éppen szívderítő. A mulató előtt, tömeg között, egy széken *vérző arcú fiatalember* ült. Mint később kiderült, T. Gyula, akit néhány perccel előbb bent a helyiségben egy talpaspohárral arcbavertek. A mentők bekötözték, aztán elrobogtak vele. A verekedőt pedig, akinek kezét szintén felvágta az üveg, rendőrök vitték el.

Félreértés ne essék, a fenti jelenettel nem azt akarjuk bizonyítani, hogy a véres verekedések napirenden vannak a Jerevánban. Ez az első benyomás azonban mégis amellett szólt, hogy *a lakók panaszai nem alaptalanok.* Amit egyébként az üzletvezető is megerősített.

— A lakóknak igazuk van — jelentette ki. — *Valóban sokszor megtörténik, hogy ittasok, akiket nem engedünk be a helyiségbe, vagy akik elhagyják a mulatót, zajonganak az utcán. De mondják meg, mit csináljak?*

S miközben az üzletvezető mindezt elmondotta, a tárvanyitva álló ajtón keresztül a zene kihallatszott az utcára. De ha már itt vagyunk, nézzük meg, mi van odabent!

A mulatóban sem találtunk idillikus állapotokat. Sok volt az ittas hangoskodó vendég. A hangulat nem kulturált szórakozó helyre, hanem *inkább kocsmára* emlékeztetett. Tény, hogy néhány már igen szembetűnően részeget nem engedtek be, de a mulató színvonala azonban lényegesen alacsonyabb volt, mint ahogy ez egy világváros központjában kívánatos volna.

És ez elsősorban az *üzletvezető*, a *portás* és a *pincérek* felelősségét veti fel. Az ő feladatuk, hogy megszűrjék a szórakozóhely közönségét, hogy fokozottabban figyeljenek arra, hogy huligánok, izgága alakok ne tehessék be oda a lábukat és éberen ügyeljenek, hogy a vendégek kulturált módon szórakozzanak. A Jerevánon mulatón kívül még van néhány éjszakai helyiség, ahol hasonló jelenségek tapasztalhatók.

A közelmúltban a Vígszínház utca lakói panaszkodtak a *Művész* étteremre, amely hajnali négy óráig tartott nyitva és a késő éjszakai órákban a részegek az utcán lármáztak. A XIII. kerületi Vendéglátóipari Vállalat megoldotta a problémát: *a Művész étterem záróráját előbbre, éjszaka két órára tette s azóta a panaszok legnagyobb része megszűnt.*

A gyakorlat ugyanis azt mutatja, hogy éjfél, de főleg két óra után, amikor az utolsó vendéglők és kocsmák is bezárnak, indulnak meg a részegek a hajnalig nyitvatartó szórakozóhelyek felé. A Néphadsereg útján levő *Sport* eszpresszóban például éjszaka kettőig semmi baj sincs a vendégekkel, de — mint az üzletvezető elmondotta — *két óra után kezdődik a »hőbörgés«.*

A megoldás tehát véleményünk szerint az, hogy az üzletvezető és a pincérek felelősségén túl a fővárosban hétköznap *csupán reprezentatív szórakozóhelyeket tartsanak nyitva* reggel 5-ig.

Ha a Jereván mulatót és a hozzá hasonló helyiségeket hétköznap két órakor bezárják majd, és a vendéglátóipari üzemekben a legszigorúbban betartják azt a rendelkezést, amely szerint ittas embert kiszolgálni nem szabad, a Semmelweis utca 5. számú ház lakóinak csak úgy, mint a többi éjszakai helyiség környékén lakóknak lényegesen kevesebb lesz a panaszuk a csendháborításra.

Balla Ödön

Kemény György:

Emlékezés

A strandokat régóta bezárták, de nekem van még egy emlékem, egy szép napsugaras délelőttről, mikor egy fiatal, csinos, szőke özvegy mellett ültem a gyékényen, s ezt el szeretném mondani. A fiatal özvegy bergamot olajjal kenegette csillogó barna bőrét, s közben elhalt férjéről ábrándozott.

— Istenem, micsoda ember volt — sóhajtott fel kenegetés közben —, milyen jellem, milyen termet, tudom sose fogok többé más férfit így szeretni. Magának megmondom őszintén, néha gondolok más férfira is, hisz szegény jó uram már két éve meghalt, néha próbálnak udvarolni is . . . De hiába nem megy, nem tudom rászánni magam, mert a nyomába se ér egyik se. A sasorrának büszke hajlását, hangja zengését, a termetét, a mosolyát, a mondatai muzsikáját, a homlokát, dús fekete haját, erős karját nem tudom elfelejteni. Hiába, akárki is próbál udvarolni, nem megy, mert mindig vele hasonlítom össze és alulmarad . . . Vagy a hangja nem olyan csengő, vagy a termete nem olyan sudár, vagy a mosolya nem olyan kedves . . . Már fel is hagytam a kísérletezéssel, inkább egyedül maradok, tudom, olyan férfit nem találok többé úgysem az életben. — Mondta, s karját hátravetve, az égre nézett, a messzi kékségbe, mintha a lágy, ímbolygó bárányfelhőkből férje csodás arcvonásait próbálta volna összerakni.

A társalgás abbamaradt, a társaság elhallgatott, s mindenki egy pillanatra áhítattal a megboldogultra gondolt, csak én fordítottam el a fejemet, hogy elrejtsem a mosolyomat, a társaságból egyedül én ismertem a megboldogultat: kopasz, öreg, csúnya, kappanhangú, jelentéktelen kis csámpás emberke volt, de azután a merengő özvegyre néztem, s egy kicsit én is meghatódtam.

(Küchler Vilmos rajza)

Kézzel festett, gyűrhetlenített és másfajta selyemújdonságok nagy választékban, sok színben kaphatók

Kézzel festett selymek 77 Ft-tól

Alex SELYEMSZAKÜZLET V., KOSSUTH LAJOS UTCA 2

Most vásároljon LEÉRTÉKELT CIPŐKET az alábbi Cipőboltokból:

5. sz. VII., Baross tér 16.
30. sz. VIII., Népszínház utca 25
47. sz. VII., Lenin körút 41
50. sz. VII., Majakovszkij utca 56
51. sz. IX., Üllői út 91

Kék tábla a főkapu előtt

A kis szobában szinte semmi nem változott. Itt áll a kopott, tolóajtós szekrény, a rozoga íróasztalon tintapacnis barna fatálcában most is katonás rendben sorakoznak a töredezett tollszárak. A sója is éppúgy idelátszik a gyárépületek mögül, ezüstösen csillog rajta az óriási hajótest.

A férfiak sem változtak. *Borbás* bőbeszédű mint mindig, *Vellai* bácsi megfontolt és higgadt, *Gátai* lelkes, barátságos, — talán csak a viselkedésük más: nyugodtak, kiegyensúlyozottak.

Bizony, rég volt, még ötvenhét elején az a találkozó, amikor géppisztollyal a sarokban diskuráltunk. A maroknyi gyárőrség éjszaka a kapukat vigyázta, nappal meg elsőnek vette a hegesztőpisztolyt, kalapácsot s munkára hívta a habozókat.

● Aki az „anyagi ösztönzőkkel" méri az életét

— *Meleg napok voltak* — emlékezik Gátai József. — *Máig sem tudom, mi adta az erőt, hogy kitartsunk munkában is, éberségben is. Talán leginkább annak tulajdonítanám: nagyon biztunk a pártban...*

»*Biztunk.*« Kicsit utánahallgatnak a szónak mindannyian. Iménti a pártirodán is erről beszélgettünk.

— *Nagy súlya van az adott szónak. Akkortájt sokszor mondogattuk* — emlékeztetett a párttitkár —, *meg kell tenni, amit a párt és az ország kér, meglátjátok, nem maradnak adósok. Olyan ez a dolog, mint a kettős könyvelés. A két rubrikának előbb-utóbb egyeznie kell.*

Nehéz lenne felsorolni a hajógyáriak érdemeit. Ezerkilencszázötvenhét eleje óta soksok rovátka, szám került innen az egyik rubrikába. Fekete Antal, a »Lajhár«-ról beszél: ennek a kecses hajónak az elkészítése volt akkoriban első munkájuk. Gátai a sebességváltóját készítette.

Aztán követte a többi: az 1200, 1500 tonnások, sorra egymásután. Most irdalótűket készít — importműszer volt hosszú ideig.

— *De megcsináltuk, méghozzá a külföldinél jobb minőségben!*

Különös ember. Gyáregységvezetőnek emelték ki 1957 nyarán — nem egyezett bele, visszakéredzkedett a munkapadhoz. »Én már csak innen megyek nyugdíjba« — mondogatta és nem engedett. Persze, a nyugdíj ideje messze van még, beletelik négy-öt esztendő is.

Húszezer forint a takarékkönyvben és egy kis »viskó« képe a jövő esztendők álmaiban, közel a Dunához, hogy halászni lehessen. — Gátai József jól és nyugodtan él. Fizetése jóval több, mint 1956 előtt — ő ezeken az anyagi »ösztönzőkön« keresztül is méri élete változását.

● Hajós-házak

Borbás Imre, ez a szőke, mosolygós hegesztő már messzebbre néz. Ő, ahogy a gyárban is ismerik, »politikás« ember, méghozzá igen kritikus, határozott szavú. Most is, beszélgetés közben alaposan megbírálja a kerületi iskolák munkáját, a mozik műsorával is elégedetlen. Aztán váratlanul így folytatja:

— *Tudja, mi tetszik nekem nagyon? Hogy a párt és a kormány vezetői nem zárkóznak el a tömegektől, betartják azt az ígéretüket, hogy figyelembe veszik véleményünket, bírálatunkat. Itt van, hogy csak egyet mondjak, a gyárunk példája. Bejön Biszku elvtárs, összeugrunk néhány százan, aztán vitázunk. De egészen komolyan. Én például felálltam és elmondtam: »Ebben és ebben nem értek egyet önnel, Biszku elvtárs.« Vitatkoztunk, hogy csakúgy harsogott a terem. Beismerem, végül neki lett igaza. De ha az én véleményem a helyes, tudom, elfogadta volna. Ez jó.*

És jó a nagy világoskék tábla a hajógyár főbejárata előtt: nyolcféle szakmára hirdet felvételt a gyár; hajókovács, lakatos, hegesztő, öntő, segédmunkás és még néhány munkafélefeség kínálkozik.

— *Csak nem jön elég ember* — haragosodik neki Vellai Imre. — *Pedig jó két esztendővel ezelőtt még a munkanélküliségtől tartottunk.*

● Kettős könyvelés

Igen. Ez is egy rubrika az adott szó valóraváltásának listáján. Ott sorakozik mögötte a százegynéhány lakás, a temérdek építőanyag, gyári és vásárolt, amiből a pesti parton úgy bújnak elő nap-nap után a hajós-házak, mint kis piroskalapú gombák. S az tán nem ideillő, hogy *Fekete Antal* házának építéséhez még a pártbizottság és a szakszervezet vezetői is elmentek maltert hordani?

Aztán a »kisebb tételek«: két divatbemutató a gyár asszonyainak mozóüzem, az orvosi rendelőben fektető. Számontartják mindezt a hajógyáriak, csak hát a hétköznapi munkában kevés szó esik róla. Egy-két normavita, az 1500 tonnás »hajrá«-hajó (mert, ha törik-szakad, vízre kell mennie még az idén!) többször szóba kerül. Most meg, a kongresszusi verseny alatt ádáz vetélkedés folyik; a keresetért is, a becsületért is: a *Gheorghiu-Dej Hajógyárnak* nem szabad lemaradnia a túlparti vetélytársak mögött.

Kimondva kevés szó esik erről, de a gondolatok és az életek mögött ma is él a két rubrika. A csöndes Vellai Imre elmenőben meg is jegyzi:

— *Igaz, mi nem értünk a könyveléshez. De a párttitkárunk akkori szavait ma mindenki számára közérthetően valóra váltja a párt: becsülettel vezetik azt a bizonyos másik rubrikát.*

Egyetértenek vele. Vellai bácsi most is találóan fogalmazta meg az igazságot.

Várkonyi Margit

Háromezer dunafüredi a „bűvös körben"

Üdülőhely — nem üdülő? — Ha az, miért nem az?

Vaskos levél érkezett szerkesztőségünkbe. Kétezernégyszáz telektulajdonos nevében írta alá tucatnyi budapesti munkás:

»A fővárostól 28 kilométernyire, a Nagy-Duna partján, szemben a Csepel-szigettel, van egy üdülőtelep, úgy hívják: Dunafüred... 1950 után, a kormány intézkedésére itt is olcsó pénzért osztottak telkeket a dolgozóknak azzal, hogy hétvégi pihenőjüket kis gyümölcsösükben, házaikban tölthessék. Az illetékesek akkoriban megígérték, hogy miután Dunafüred üdülőhely lesz, fejleszteni fogják, korszerűsítik az utakat és a közlekedést, javítják az ellátást. Ezzel szemben ma...«

Egy vizsgálat, amelyet felül kellene vizsgálni

Amikor leszállunk a vonatról Százhalombattán, valóságos rohammal igyekeznek bevenni a Füredre induló buszt a hátizsákos, horgászbotos férfiak, cekkereket és gyermekeket cipelő asszonyok.

A nap már jócskán fenn van, sugarai bearanyozzák a látóhatárt körülölelő dombokat, amelyek ölén csinos házacskák fedelei piroslanak; futónövények színpompája tarkítja az ezernyi nyaralót és víkendházat.

Pedig Dunafüred nem üdülőhely. Az Országos Idegenforgalmi Tanács és az Egészségügyi Minisztérium, valamint az Országos Közegészségügyi Intézet képviselőiből álló szakbizottság másfél évvel ezelőtt higiéniai szempontokból *nem találta megfelelőnek* arra, hogy üdülőhely lehessen.

Betérünk *Tóth Istvánék* nyaralójába. A kútból kristálytiszta, friss vizet húznak.

— *Éppen olyan, mint a pesti víz, ugye?* — kérdezi a háziasszony. *Nem is csoda, hiszen közel a Duna és a talaj csupa kavics.*

— *Orvos-ismerőseim, akik itt nyaralnak, azt mondják, hogy ez a levegő és a környezet valóságos szívbeteg-gyógyhely* — magyarázza Tóth István.

Az egészségügyi szempontokat, úgy látszik, felül kellene vizsgálni. A Pestmegyei Idegenforgalmi Hivatal azonban arra hivatkozik: *amíg a százhalombattai tanács nem kéri*, nem foglalkozhat Dunafüred üdülőhellyé nyilvánításával.

50—100 forintot is áldoznának a fejlesztésre, ha...

Kolozsy Sándor tanácstag kertjében folytatjuk a beszélgetést.

— *Ezen a 360 holdas területen 2400 telek van* — mondja — *és több mint ezer épület. Hallja ezt a kopácsolást? Tavasztól késő őszig dolgoznak itt az emberek, építenek, cserepeznek, verandát eszkábálnak. A közeli gyártól kapnak olcsó selejt-téglát, ami nagyszerűen megfelel a víkendházaknak. Még vakoskodniuk sem kell, hiszen a telep jó részén már van áram. Látta a hajóállomás mellett azt a szép parcellát? Ott szeretnénk strandot építeni, csak hat...*

— *Csak hát nem olyan egyszerű a dolog* — vág közbe *Borzy László*, a Pesterzsébeti Papírgyár dolgozója, aki tizenhárom munkatársát képviseli. — *Közigazgatásilag ugyanis a százhalombattai tanácshoz tartozunk, de eddig még nem sok segítséget kaptunk tőlük. A községfejlesztési alap javát a falu emészti fel. Kínálkozik azonban más megoldás is az üdülőtelep fejlesztésére. A telektulajdonosok felajánlották — mint írták a levélben is —, hogy szívesen áldoznának évenként 50—100 forintot erre a célra.*

Mindenki helyesli, senki sem kezdi meg

— *A községfejlesztési alapból eddig nem sokat tudtunk Dunafüredre fordítani* — mondja *Udvardi Károly*, a százhalombattai tanács elnökhelyettese. — *Pedig szeretnénk, hogy mielőbb üdülőhely legyen. Most tervbe vettük, hogy rendbehozatjuk az autóbuszutat. A dolgozók felajánlását örömmel fogadjuk; létrehozhatunk egy bizottságot, amely a tanácson belül gazdálkodhat a pénzzel. A beruházásokat a tanácsüléseken beszélnénk meg. Mi már régen kértük az illetékeseket, hogy nyilvánítsák üdülőhellyé Dunafüredet...*

A hivatalos vélemények csukra a geometriai definícióra emlékeztet: »*A kör egy olyan önmagába visszatérő görbe vonal...*« A kör tulajdonképpen már be is zárult, hiszen Dunafüred még mindig nem üdülőhely. A középpontban pedig ott van csaknem háromezer budapesti munkás, tisztviselő és műszaki, akik így fejezik be levelüket:

»Vizsgálják végre felül kérésünket az illetékesek és indítsa el valaki az ügyet, hogy Dunafüred hivatalosan is üdülőhely lehessen, mert minden adottsága megvan hozzá. Mivel a telepen a telekosztás tovább folyik, nincs idő a halogatásra.«

A SZOT Üdülési és Szanatóriumi Főigazgatóságának nyilatkozata: *Egyetértünk a levélírók kezdeményezésével. Helyesnek tartanánk, ha Dunafüredet üdülőhellyé nyilvánítanák.*

Most már valakinek el kellene indítani a kör valamelyik pontján a »gépezetet«. Úgy gondoljuk, hogy *Százhalombattán*. Forduljon a községi tanács a Pest megyei Idegenforgalmi Hivatalhoz és a Pest megyei tanács építés- és közlekedési osztályához, kérje a fennhatósága alá tartozó nyaralótelep ügyének rendezését. Ezt kérik a telektulajdonosok, a kulturáltabb körülmények között üdülni vágyó budapesti dolgozók — s ezt sürgeti a kialakult helyzet. Mert Dunafüred *üdülőhely*.

Csak még ki kell *nevezni* azzá.

Jankovszky János

Három juhász Galyára megy

Hogyan is szólt a régi dal? »Olcsó mán a pásztor, nincsen becsületi, az nagy gazdák előtt mind huncut a nevi, ha van valamije, azt mondják hogy lopta, ha semmije sincsen, hogy elkorhelkodta...«

Így dalolt régen a pásztor, a juhász, mert bármilyen tekintélye volt is a mezőn, a bojtár meg a szakmabéli társak előtt — a nagygazdák előtt, a birtokosok előtt, jól mondja a dal, »nincsen becsületi«, illetve nem volt. Most van.

Az idei szép sikerű mezőgazdasági kiállítás egyik kedves epizódja volt, amikor három juhász barátságot kötött. Nádaski Pali bácsi Mezőhegyesről, Lakrinszki Antal Pankotáról, Sebella Pál Szolnokról. Három állami gazdaság nagy-nagy juhnyájának gondozói ők s lehet, hogy valamikor majd róluk is szól a nóta, mint manapság a híres-neves Vidroczkiról... Megérdemelnék, mert igaz szakértői a kosok és a báránykák mindenfajta bújának-bajának, s amit ők nem tudnak erről a gyapjas állatfajtáról, azt aztán igazán fel lehetne írni a Nagykunság legvéknyabb fűszálára is.

De ami leginkább megérdemelné ezt az újfajta dalt, az a három juhász most kivirágzott barátsága. Úgy összemelegedtek a vásáron, hogy most közös levelet írtak a MEDOSZ-nak: szeretnének együtt üdülni, közösen tölteni a szabadság idejét.

Az ilyen kívánságok teljesedéséhez manapság egyáltalán nincs szükség valami jó tündérre. Igen reális, telefonnal, írógéppel felszerelt, értekezleteken tárgyaló csodatévők vették kézbe az ügyet. Nádaski, Lakrinszki és Sebella szaktársak címére már el is ment a közös beutaló, Galyatetőre.

A végtelen síkság emberei — és tegyük hozzá, a végtelen munka és a végtelen törődés emberei — a régi uraknak épült hegyi kastély ablakaiból nézik majd a novemberi ködöket, a felhőket, amelyek bizonyára a pankotai, meg a mezőhegyesi nyájra emlékezteti majd a három barátot.

S az is lehet, hogy eldúdolják a régi dalt a pásztorról, akinek »nincsen becsületi«... Most van. Hiszen van-e nagyobb gazda náluk?

Baktai Ferenc

Hivatalnok urak

Felújítás a Magyar Néphadsereg Színházában

Földes Imre munkásságát a fiatalabb nemzedék jobbára irodalmi kézikönyvekből ismeri. Az ezek alapján róla alkotható kép tehetséges, a színpad technikájához értő, de mindenképpen kasszasikerekre törekvő írót sejtet benne. Pályáját a századforduló táján divatos rostandi ihletésű darabokkal kezdte, melyekkel a közönség mellett sikerült az Akadémia rokonszenvét négy ízben is megnyernie. 1908-tól kezdve ugyan a hivatalos elismerés elmarad mellőle, a *Császár katonái*, a *Hivatalnok urak*, a *Kuruzsló* és más darabjainak szociális tematikája túlságosan felborzolja a »régi jó békeidők« társadalmi állóvizét. Éppen ezért a kritikai visszhang meglehetősen vegyes és a darabok társadalmi tendenciái miatt inkább elmarasztaló. Munkásságának harmadik szakaszában azután elszaporodnak a könnyebb kézzel megírt operettek, kabarétréfák, melyek írói munkásságának összképét még inkább zavarják.

Ezt figyelembe véve, tiszteletre méltó bátorságot mutat a Magyar Néphadsereg Színházának elhatározása, hogy felújítja Földes Imrének egy ötven évvel ezelőtt bemutatott darabját, bízva a benne levő gondolatok időtállóságában. A vállalt kockázat nyilvánvaló: az elmúlt években nemegyszer rangosabb szerzők munkáiról sem sikerült rendezőnek, kitűnő színházi együttesnek közös erővel lefújni a port.

A nagy kockázatot érdemes volt vállalni. Mint a bemutatón kiderült, a darab, elsősorban a kitűnő második felvonása révén, jelentős színpadi mű.

Az irodalom — beleértve a színműírást is — sokféle formában foglalkozott a középosztály kifelé más külsőt mutató világával. Legtöbb esetben morális problémákra, pszichológiai indítékokra vezették vissza e réteg álszentségét, bornírt képmutatását. A *Hivatalnok urak* különleges érdeme: lehatol a kérdés társadalmi gyökeréig. Hangosan kimondja azt a felismerést, hogy az irodákban dolgozók éppúgy kizsákmányoltak, mint a munkások. Különbség: majdhogynem annyi bérből úri környezetet kell maguk körül berendezni — ezt pedig csak hajmeresztő mennyiségű adósság révén lehet úgy, amennyire biztosítani. Ennek felismerése századunk első éveiben az éppen csak meglódult kapitalista fejlődés idején, önmagában sem kis dolog. Ugyanekkor nemcsak diagnózist kapunk, de annak kimondásával is találkozunk, hogy valahol a munkások oldalán lehet csak a tőkések által összegubancolt társadalmi bogok szétszálazásához hozzálátni.

Ami a darab időszerűségét illeti: jóllehet, a figurák és a társadalmi környezet ma már a múltba süllyedt vissza, de ez a múlt nem annyira távoli, hogy ne tudna hatni a jelenben — tanulságával. Hiszen apáink, nagyapáink világáról van szó, kik nagyrészt maguk is itt élnek közöttünk. Nem szabad lebecsülnünk a korábbi generáció nosztalgiáját, amely a múltban eltűnt fiatalságát gyászolja és így könnyen felejti az elmúlt sanyarú viszonyok társadalmi valóságát.

Földes Imrének legfőbb művészi érdeme, hogy mondanivalójához jó szemmel válogatta ki és jellemezte a megfelelő társadalmi típusokat. Igaz, a darab némely szereplőjének — így például Herczog úrnak — sorsa inkább csak jelképes jelentőségű, és visszatérése — amikor a »jó beosztás« bajnoka is kölcsönkérésre fanyalodik — művészileg nem simul szerencsésen a játékba, azonban ez nem von le sokat a darab egészének művészi értékéből.

Földes Imre színművének van egy sajátos érdekessége, ami mellett nem lehet szó nélkül elmenni. Szándékai nyilvánvalók: az egész kispolgári — polgári értelmiség magatartását akarja a maga valóságában, minden rárakódott konvenciótól megtisztítva színpadra vinni. Ehhez szemelte ki főszereplőnek Barna Gábort, aki a helyzetéből kitörni kívánó ember kétségbeesett vergődését példázza, oly módon, hogy akaratán kívül minden mozdulatával csak mélyebbre rántja önmagát. Csakhogy már az első felvonásban belép Róth bácsi, kinek sorsa a színműben egy külön dráma, olyan felfokozott drámai csúccsal a második felvonás végén, mely után szinte nem is kívánunk semmit. Barna Gábornak a harmadik felvonásban megismert további lezüllése már inkább csak toldaléknak hat, vagyis a felvetett társadalmi egyenlet »quod erat demonstrandum«-jaként. Ez ugyan billenést okoz a darabban és az utolsó felvonás az előzők forróságához képest némileg lehűt, azonban az író művészete biztosítja: mégsem vonódunk ki a történtek varázsából. Barna Gábor sorsa nem válik érdektelenné és utolsó szavai erősítik vagy ha úgy tetszik, összegezik a tanulságot.

Tábori Nóra és Pálos György

(Kollár Zsuzsa felvétele)

A Magyar Néphadsereg Színházának együttese kiváló munkát végzett a darab mondanivalójának korszerű ábrázolása érdekében, elkerülve minden hamis aktualizálást. Nincs terünk valamennyi szereplő játékának méltatására, véleményünk szerint a színészi munkának általában alig van gyenge pontja. Kiemelkedik szerepével, nemkülönben kiváló alakításával *Szabó Erno*. Teljesen hibátlan szerepfelfogásban állítja elénk Róth bácsit, az öreg raktárost, kinek emberi tisztaságához éppen a darab-vázolta körülmények folytán nem férhet kétség. A második felvonásban elhangzó monológja felejthetetlen színházi emlék. Barna Gábor irodavezető alakját *Pálos György* személyesíti meg. A kitűnő színész sok finomsággal, apró emberi mozdulatokkal kelti életre ezt, a szerző által is sokoldalúan árnyalt figurát. *Tábori Nóra*, az irodavezető feleségének szerepében sokszínű, szellemes alakítást nyújt. *Ladomerszky Margit*, mint a szegény vő anyósa és a lánya anyagi helyzetét féltő anya, karakterisztikus játékával ragadja magával a nézőket. *Földényi László* mértéktartó eszközökkel teszi megrázóan hitelessé a kapitalista, csak saját érdekeire ügyelő figuráját. *Szatmári István* az elkényeztetett úrifiút alakítja sok színnel és ötletességgel.

Kazimir Károly rendezése jó tempót diktál és egységes stílust teremt a színpadon, mindössze az első felvonás széthúzott színpadképe, mely a játék ritmusát zavarja, igényelt volna nagyobb összefogottságot.

Szombathelyi Ervin

mely emlékezetet hagyták maguk után.

Kelemen Mór 1832-ben Tiszaabádon született. Atyja itt református pap, majd később Kunszentmiklóson tanár volt s a fiu e helyeken élte gyermekkorát. Mint serdülő ifju ismerkedett meg Petőfivel, korteskedett képviselővé választatása érdekében s már ekkor kezdett az irodalomban szerepelni. A szabadságharcz kitörésekor a jászkun önkéntes nemzetőrök közé állott, részt vett a délvidéki harczokban és sebet is kapott. Miután meggyógyult, Kossuth ajánlatára Görgei vezérkari irodájában nyert mint hadnagy alkalmazást s együtt maradt a sereggel Világosig.

A fegyverletétel után beiratkozott a budapesti egyetemre s egyuttal szépirodalmi dolgozatokat irt a lapokba. Forradalmi versek terjesztése miatt haditörvényszék elé állitották s mivel neki tulajdonitották a Kossuth-nóta szerzőségét is, (mely egy régi magyar népdalból van variálva), börtönbe vetették, utóbb hat hetet töltött vasra verve az Új-épületben.

Kiszabadulása után folytatta tanulmányait s gyakornok lett Császár Ferencz hétszemélynök mellett, egyuttal szorgalmas munkatársa volt az akkori szépirodalmi lapoknak. 1856-ban a budai helytartóság tisztviselője lett. 1861. végén Bécsbe helyezték át az udvari kanczelláriához. Itt leginkább közoktatási és sajtóügyekkel foglalkozott s több nagy fontosságú magyar irodalmi mű megjelenhetését mozditotta elő. A kidaczára is meg fog köttetni, hirtelen s váratlanúl fordított egyet politikáján, 1867-ben már elnöke volt a horvát kiegyezési bizottságnak s egy alkalommal lelkes szavakkal üdvözölte a magyar bizottság tagjait. Akkor ugyanis kilátásban volt a zágrábi érsekség megüresedése s ő meg akarta nyerni a magyar kormány jóakaratát. Valójában azonban egész más politikát üzött, már ekkor egyik fő mozgatója volt a pánszláv törekvéseknek, a mi nem maradt titok sem Budapesten, sem Bécsben. A zágrábi érsekségre, mikor csakugyan megüresedett, Mihalovics Józsefet nevezték ki és Strossmayer becsvágyában megsértve, ezután még nagyobb hévvel fordult a magyar nemzet ellen.

Szereplése az 1869-ben megnyitott vatikáni zsinaton az európai hirességek közé emelte; ő volt a csalhatatansági dogmának egyik leghevesebb ellenzője, s mikor a dogmát kimondták, sem akarta elismerni, sőt el akarta szakitani a horvátokat a pápai fenhatóságtól, de ebbeli igyekezete megdőlt a horvát papság és nép ellenzésén. Később felhagyott a Rómával szemben való ellenzékieskedéssel, sőt tüntetőleg keresteselis nyerte a pápai udvar kegyeit. XIII. Leo pápa kedvencz eszméje, az orthodox szlávoknak megnyerése lelkes pártolójának mutatta magát. Az ő tanácsára engedte meg a pápa a délszláv katholikusoknak az ó-szláv glagolit lithurgia használatát, mely azonban Strossmayer minden buzgólkodása mellett sem tudott általános ér-

A TAVASZI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS.

Hosszú idő után végre nemzetközi kiállítása van a Képzőművészeti Társulatnak. A magyar műbarátok régi óhajtása teljesült ezzel, s ha a tárlat végigtekintése után még sem szólhatunk valami nagy elragadtatással az ott fölhalmozott művészi termékekről: annak nem egy oka van. Először is április hava nem alkalmas időpont arra, hogy a külföldi művészek nagyobb mértékű összesereglését várhassuk. Köztudomás szerint a nagyobb művészeti góczpontok többnyire ebben a hónapban rendezik jelentősebb kiállításaikat, s ha a külföldi képirónak, szobrásznak választani kell a között, hogy Párisba, Londonba, Veneziába, Münchenbe küldje-e újabb műveit, vagy Budapestre, száz közül bizonyára talán egynek támad az a gondolata, hogy a magyar fővárost tüntesse ki rokonszenvével. Már Bécs is kivül esik az európai nagy művészek által látogatott területen; mit várjon tehát Budapest, melynek hiányzanak a nagyobb költekezésekre kész amateurjei? A helyzet más volt akkor, midőn a Képzőművészeti Társulat téli tárlatára toborzotta össze a külföld jeleseit. A képirók a tavaszi kiállításokból visszakerült műveiket könnyebben bocsátották vándorútra, mert hiszen még Budapesten is több kilátásuk volt a vásárra, mint ha a nyakukon maradt képeket, szobrokat a saját műtermükben

Az ez oldalon levő négy képet a «*Könyves Kálmán*» részvénytársaság jogosításával közöljük.

Thorma János: Vasárnap délután.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

is egész halommal hozott mindenféle szép dolgot s míg én a kapott ajándékokban gyönyörködtem, elmondta szüleimnek hazajövetele czélját.

Meglátogatja édes anyját, testvéreit, azután pedig felajánlja szolgálatát a hazának.

— Bár sokáig éltem külföldön, — mondá — és ennek a szokásaiból sokat elsajátítottam, a lelkemben megmaradtam magyarnak s ha a haza veszélyben forog, kész vagyok a megvédésére.

Szüleim természetesen nagyon helyeselték ezt az elhatározását, s mivel abban az időben ő volt az egyetlen kiválóbb magyar tengerész, nagy szükség lehetett reá, ha a fiumei kikötőt visszakapjuk, a mit akkor bizonyosra reméltünk.

De ez a jó szándék nem sikerült. Keserű hangú levélben tudatta később, hogy a kormánynál hideg fogadtatásra talált; azt mondták neki, nem lehet bizalma a kormánynak olyan ember iránt, a ki csak nemrégiben is az osztrákokkal az olaszok ellen harczolt, azok felkelését elnyomni segített.

Lelke mélyéig megsértve tért vissza Velenczébe és ettől fogva megszűnt létezni hazája számára. Az állásában aztán igen nagyra vitte,

MDK

Thorma János

Az aradi vértanuk, of. E munkájáért 1906-ban az alábbi dijat kapta

Báró Forster Gyula által Vaszary Kolos biboros hercegprimás nevére alapitott dij. SzmKT 50. - 130.l.

MDK

Thorma János

Kocsisok közt és Vasárnap délután c. képei a Jánossy Béla dr.gyüjteményében.

Cikk: Jánossy Béla dr.gyüjteménye.

Modern Művészet, 1905.I. 1.sz. 34.l.

Thermo fónos

Szerepelt a „Magyar bányai festészet" c. kiállításon a Nemzeti Galériában

Vigilia, 1963. 4 n., 246 old

220. Mannheimer Gusztáv: Véreresztés.

Thorma János

167. Thorma János: Dr. L. Gy. és neje

K.

Mücsarnok 1899/1900
téli Kiáll –

151. Kacziány Ödön: Pietà.

34. Thorma János: Cigány-utca.

Thorma János

Képzőművészet 1929, 18. sz.

MEGSZŰNIK JELEN FORMÁJÁBAN A NAGYBÁNYAI FESTŐISKOLA? Nem mindennapi érdekességű művészi hír terjedt el Erdélyben a világhírű nagybányai szabadfestőiskolával kapcsolatban. A nagybányai szabadfestőiskolát, mint az ösmeretes, 1896 tavaszán Hollósy Simon alapította Thorma János, Ferenczy Károly és Réti István társaságában. Hollósy ugyan még 1902-ben kivált a nagybányaiak közül, de a szabadfestőiskolát és a művésztelepet tovább vezették Ferenczy, Thorma és Réti, akik közül Rétit 1913-ban a budapesti főiskolára nevezték ki tanárnak, Ferenczy Károly pedig a háború végén elhalt. Igy a telep és iskola vezetése Thormára maradt, aki a megváltozott viszonyok között is fáradhatatlanul és lankadatlan lelkesedéssel vezette tovább Középeurópa egyik leghíresebb művésztelepét. A vezetésben osztoztak Thormával Börtsök Samu, Mikola András és Krizsán János festőművészek is. A telepet, illetve az iskola helyiségeit a város mindeddig díjtalanul engedte át a művésztelep vezetőinek, mivel még 1896-ban a telepnek adományozta Nagybánya városa ezeket a területeket. Most azután az a furcsa meglepetés érte a művésztelep vezetőit, hogy a város jelenlegi főügyésze, azon az alapon, hogy a művészek nem fizetnek házbért az elfoglalt műtermek és iskolahelyiségek után, pert indított a művészek ellen és az esetben, ha nem fizetnek, kilakoltatásukat kérte a bíróságtól. A művészek és a telep vezetői természetesen régi jogaikra hivatkozva, megtagadták a jogtalanul követelt bérek fizetését. Thorma János a telep vezetője kijelentette, hogy abban az esetben, ha a bíróság elmarasztalná őket, kiköltöznek a jelenlegi harminc év óta elfoglalt műtermekből és a művésziskolát magánlakásokban rendezik be és úgy folytatják annak vezetését. Erdélyben az eset minden művészettel foglalkozó embert megdöbbenve értesit.

A TAVASZI TÁRLAT PORTRÉI. Az első teremben Karlovszky Bertalan: özv. dr. Verebély Lászlóné, Zavadovszky Alfréd és Odry Árpád. Sárkány Gyula: Reiter József alezredes. Moldován Béla: Moldován Béláné. Túry Gyula: pilisi Ney Ferencné. Győrffy István: vitéz Révy Kálmán altábornagy.

A II-ik teremben. Hosszú Márton: dr. Balázs András prelátus és báró Wesselényi Miklós. Englerth Emil: Salgó Kornélné. Gábor Móric: dr. Klein Istvánné, Platthy Gyö[illegible]y és Faludy Antal. Mányay József: Pastrovits Irénke és [illegible]rmendy Ilonka.

A III-ik teremben. Kúnffy Lajos: Perczel Györgyné. Balló Ede: Vargha Gyula. Kisfaludi Stróbl Zsigmond: Rothermere lord és Esmond Harmswortn. Teles Ede: Horthy Miklós kormányzó. Petri Lajos: vitéz Szánthó László.

A IV-ik teremben. B. Mája Astutó: báró Feichtinger Elek. Szőcdy Szilárd: Epstein Rezsőné és Damjanich Mária. Lőte Éva: Andrássy Géza gróf. Keviczky Hugó: Scitovszky Béla és dr. Dorn Géza.

A VI-ik teremben. Müller Ágosta: Ruffy Pál. Némay Ferenc: Scitovszky Béla.

A VII-ik teremben. Wellmann Róbert: Serédi Jusztinián hercegprimás. Győrffy István: vitéz Révy Kálmánné.

A VIII-ik teremben. Kampis János: dr. Benesik Zoltánné. Kacziány Aladár: Fülöp Elemérné. Felsőeöri Fülöp Elemér: dr. Kacziány Géza.

A IX-ik teremben. Áldor János László: dr. Jakabházy Zsigmond. Udvary Pál: Maróthy Kálmán.

A X-ik teremben. Prohászka József: Szählender Éva. Asztalos Gyula: Brauch Ferenc. Gábor Mátyás: Stella Gyula. Szokoll Villibald: József Ferenc főherceg, Sántha István és Szűcs Árpád. Bazilides Sándor: dr. Kemény Imre. Wesselényiné Tonzor Eszter: Palló Imre. Gyöngyös Béla:

Thorma János

7

ezt gondolja, csatlakozzék a vadakhoz és segitsen kiépiteni az ő világukat. Én azt vallom, hogy a ma élő összes emberek nem jelentik az embert és a mai generáció époly kevéssé jelenti a jövőt, ahogy nem jelenti a multat. Ma a gyakorlati politikusnak idealistának kell lennie és hinni az emberi jóságban és örökkévaló kapcsolatában Istennel. Évezredek beivódott felfogásával kell szemlélni az életet, mely nem kezdődött és nem végződik a mai emberöltővel. Semmit sem szabad sorsára hagyni, ami a lélek titokzatosságában még motoszkál bennünk és mindent elkövetni, hogy a lázbeteg ki ne ugorjon az ablakból.

Ujság 1938 7

Thorma János „Március idusa"

A Mücsarnok téli tárlata

A Mücsarnok idei téli tárlata emlékezetes lesz művészetünk történetében. Amire a háborut megelőző évek óta nem volt példa: megjelent a téli tárlaton a nagy művészet, a *grand art*. Már kialudt a forró sziv, amelynek lüktetése diktálta a tárlat nagy látnivalójának, Thorma János Talpramagyarjának ritmusát. Már poroladozik nagybányai nyugvóhelyén a nemes művész, akinek életét meg-megszakadó melódia módjára kisérte végig ez az alkotása. Sokat halottunk róla olyanoktól, akiknek megadatott, hogy alakulásának különböző szakaszaiban láthassák. Legendás hire volt a hatalmas festménynek, amelybe Thorma első sikerei után, fiatal fővel fogott s amelyen néha hosszu megszakitásokkal élete végéig dolgozott.

A Mücsarnok szobortermében előttünk most a festmény. Méretre óriási, de óriási a benne összefoglalt festői mondanivaló gazdagsága tekintetében is. Azt a jelenetet festette meg Thorma, amikor Petőfi Landerer és Heckenast nyomdája előtt szónokol a népnek a nemzet tizenkét követeléséről. A kis tér tele lázasan mozgó embertömeggel. Öregek és fiatalok, falusi és városi magyarok lelkesednek a költő szózatán. Egy szegény asszony a kislányával hallgatja. Egy cilinderes fiatalember rohanó mozdulattal igyekszik a tömeg közepe felé. Egy magyar ruhás fiatal legény a fokosát rázza fölnyujtott karral. A sokadalom közepéből pedig kisértetiesen emelkedik ki Petőfi zilálthaju, sápadtarcu alakja. Március tizenötödike az idő, az alacsony háztetőkön még az olvadó hó maradéka látszik s a kékszinü levegő tele nedvességgel.

Nagyon régen láttuk az emberábrázolásnak ilyen példáját. Korunk festői egészen más látványokhoz szoktatták szemünket. Mai festő nem ugy festené meg ezt a képtárgyat, mint Thorma. De amit Thorma alkotott belőle, az nem a mához ragadt, nem is időhöz kötött eredmény. A nagyszerü lendület, amely alakjait mozgatja, a rendkivüli tudás, amely az egésznek összefogásában és a részek kialakitásában nyilvánul és a költői érzés, amely élettel tölti meg az alakokat és környezetüket, nem tegnapi, nem mai és nem holnapi

énye: a burkosi tanyák nyomora,
ve P 4.—. Kötve P 5.60. DANTE

művészet, hanem mind a három együttvéve. Megmaradó nagy művészet. Nagybánya művészeti törekvéseinek egyik legérdekesebb eredménye.

Thorma fiatalkoráé már csak az elképzelés: a tárgy és alakjainak csoportosítása. Minden egyebet eltakarnak a képen a későbbi, sőt a kései Thorma ecsethuzásai. Széles és sulyos ecsethuzások, amelyek még fokozzák erejükkel a mozgás lendületét. Ugyanakkor nemes tónus foglalja össze a nagy mozgalmasságot és a sokféle szinfoltot. Ez is java nagybányai hagyomány. S vele együtt java Thorma János. Mindent megmérlegelve, olyan festmény ez, amely nyilvános gyüjteménybe kívánkozik, s mint a régi Pestnek és története egy emlékezetes epizódjának megörökitése, a Fővárosi Képtárban volna igazi helyén.

Régebben francia szóval *clou*-nak nevezték az olyan festményt, amely méreteivel és belső értékével kimagaslott a tárlatok képtömkelegéből. A Mücsarnok téli tárlatán ennek a *clou*-nak árnyékában minden egyéb látnivaló meglehetősen jelentéktelennek tetszik. Hol van még olyan nagyotmerés és olyan nagyot meggyőzés, mint amilyen a fiatal Thormában és nagybányai bajtársaiban feszült?

Mértékünket jelentősen kurtábbra fogva, Karlovszky férfiarcképét (Feilitzsch Berthold bárót ábrázolja patetikusan, de stilusosan és megkapóan) emlitjük meg, azután Szüle Péter, Glatz Oszkár, Czencz János (30), Benkhárd Ágost (39), Szlányi Lajos, Boruth Andor, Istokovits Kálmán, Horváth Béla, Barkász Lajos (7), Varga Nándor Lajos, Boldizsár István (91), Márk Lajos (93), Udvary Pál, Kézdi Kovács László (152), Komáromi Kacz Endre (136), Háry Gyula (Alcsuth), Kárpáthy Jenő (196), Gimes Lajos, Dér Sándor, Záhonyi Géza, Sárközy Elemér (308), Náray Aurél, Gedő Lipót (önarcképe), Emőd Aurél, Fehér József, Kemény László, Zsótér Ákos (428), Biró József (431), Fáy Dezső (Almaszüret), Biai Föglein István (443), néhai Rózsaffy Dezső (446), Telkessy Valéria és Scholler Rezső egy-egy festményét.

A vizfestmények sorából Diósy Antal és főként Hende Vince rendkivül finom levegőhangulatu képei válnak ki, de derekas munkákkal szerepel Kássa Gábor is (110), továbbá Lohwag Ernesztin, Gulyás Sándor, Nikelszky Géza, Demeczkyné Volf Irma, Jeney Zoltán (553), Kacziány Aladár, Horovitz Lukács Stefi, Mendlik Lajos, Undi Mária, a mindig ötletes Jaschik Álmos, Halasi Horváth István, Nádler Róbert, egy adriai képével, amely a déli tenger csodálatos kékjét ritka szerencsésen érzékelteti meg, Dietrich Adolf, azután Gallé Tibor és Hessky Iván.

Tulajdonképpeni grafika nem igen van a kiállitáson. Gulyás Ferenc jó rézkarcai szinte kivételszámba mennek. De kitünő rajzai vannak Czumpf Imrének, Kövesdy Gézának (Esterházy Móric gróf arcképe). Unghváry Sándornak és szép pasztellképei Szereda Bélának, meg H. Perlusz Gyulának.

A kiállitás szoboranyagában nekünk Damkó József, Hüvös László (Onni Taalas finn követ markáns előadásu feje), Palotai Gyula, Kovács Panni, Markup Béla, ifj. Zölley Gyula, Kósa Huba Pál, Antal Károly, Buzi Barnabás, Kaszab Károly, Ugray György munkái tetszettek legjobban. Borbereki K. Zoltán egy szép ruhátlan női alakot állitott ki, Siklódy Lőrinc pedig valóságos szoborgyüjteményt, benne néhány igen jól sikerült kisebb genre-alakot. Nagyobb igényü szobrai messze elmaradnak például az „1914." cimü kis jóizü és plasztikailag is kifogástalan bronzfigura mögött.

(e. a.)

A Sió és a Balaton.

(Mese.)

Sió :

«Hurrah ! Csakhogy végre a faképnél hagylak,
S nekiválthatok új, vidámabb tájaknak,
Versenyt futhatok a szellővel, madárral,
Nyájasan enyelgek a parti virággal ;
De hiába maraszt virág és fűz lombja,
Vágyam tovább ragad a kéklő távolba :
Új világ ! Új csodák ! El-elkanyarodom,
Vagy neki vágtatok a rétnek szilajon,
S ha háborgó kedvem kicsap a medrébűl,
A gyarló néptömeg halálra elréműl ;
Csak el ! El még tovább ! . . . Látod, ez az élet !
Míg te egész napod tétlen áthenyéled.»

Balaton :

«Éltem azzal töltöm s ez legfőbb gyönyöröm,
Hogy reggeltől estig az eget tükrözöm !»

Beck Blanka *versei : Budapest, 1902.* Egy kis kötet apró vers, szerzője fiatal leány ; könnyed, szines dalok, leányos tartózkodással irva, melyen többször keresztül tör az érzés heve. Melegség, hangulat többnyire van bennük, a költőnő komolyan veszi bánatát, vágyódását, sokkal komolyabban, mint az olvasó, a ki meglátja a panaszok mögött a tapasztalatoktól még ki nem próbált s az életet csak kivülről ismerő ifjuságot. A dalok jól perdülnek, dallamosak, a nyelvben van némi szín. Irodalmi hatások is érzenek rajtuk, különösen Heineé, de ez nem sokat vesz el a dalok friss üdeségéből. A szerzőnek van érzéke a forma csinja iránt, ügyesen is alakítja dalait, de olykor megérezzük, hogy még küzd a tekhnikával. A csinos kötetkéből álljon itt mutatványul e két dal :

I.

Eljösz majd egyszer, jól tudom,
Őszszel, ha rózsák hullnak,
Ha a sárguló levelek
Siromra ráborulnak.

Eljösz te még a csókomért!
Oh, mért nem jöttél hajdan ?
És a bedőlt kereszt helyett
Mért nem csókoltad ajkam ?

II.

Galamb a galambbal, fecske a fecskével,
Hogyha jő az est,
Én is jönnék hozzád, úgy sietnék hozzád
Édes örömest.
Ha borúl az éjjel s árnyak szállnak széjjel,
Megküzdenék érted sok ezer veszélylyel,
Megküzdenék érted egy egész világgal,
Remegő kezemben csak egy kis virággal.

Galamb a galambbal, fecske a fecskével
Hogyha jő az est,
Csendes alkony pirja, halovány orczámra
Egy-egy rózsát fest.
Szövögeti lelkem, szövögeti titkon,
Mikor jő majd vissza, mikor lesz már itthon?
Vad, szilaj küzdelmek elmosódnak nyomban,
Csak a szivem sír fel édes, bús álomban.

A «Budapesti Szemle» gazdag tartalmú áprilisi kötetének első közleményében *Katona* Lajos behatóan foglalkozik Temesvári Pelbárt, Mátyás király korabeli minorita barát, hires egyházi szónok és költő példabeszédeivel, meséivel, melyeket beszédeibe szőtt, s melyek nagy olvasottságról, a világirodalomban való jártasságról tanuskodnak. Munkái latin nyelven a külföldön is elterjedtek. — *Hegedüs* Pál nagyobb dolgozatot kezd meg Mabilleau nyomán «Hugo Viktor költészetéről». — *Kézdi Kovács* László közlésében a negyedik rész olvasható Barabás Miklós érdekes emlékirataiból. Ezúttal a harminczas évek közepéből kapunk korrajzi vonásokat Pest és Buda irodalmi és társas életéből, az 1838-iki árvizről, a művész viszontagságairól s hazatéréséről Erdélybe. — *E. Dorner* Béla nagyon alkalomszerű dolgozatot irt «Németország vámpolitikájáról». — *Alexander* Bernát «Shakespeare és Katona József» czímen vizsgálja a nagy angol költőnek hatását a «Bánk-bán» szerzőjére. — Ifj. *Korányi* Frigyes «Serédy Gábor» czímű regényéből a harmadik folytatás jelent meg. — *Lévay* József szép hazafias költeménye «Márczius tizenötödike» és *Szász* Károly fordításában az angol Lecky «Folyj, gyors folyam...» czímű költeménye fejezi be a szépirodalmi közleményeket. —*i* —*r.* jegy alatt «*Feszty* Árpád hármas képéről» találunk birálatot. A könyvismertetések *Haraszti* Gyula «A franczia lyrai költészet fejlődése» czímű könyvével, *Bartók* Lajos legújabb költeményeivel s több külföldi művel foglalkoznak. A «Budapesti Szemle» Gyulai Pál szerkesztésében jelenik meg a Franklin-Társulatnál. Előfizetési ára egész évre 24 korona, fél évre 12 korona.

A «Magyar közélet» czímmel dr. *Halmai* Elemér és *Zigány* Árpád szerkesztésében új két heti

MIRKO MONTENEGRÓI HERCZEG.

folyóirat indult meg, melynek két első számában több érdekes és tartalmas czikk van. Így a második számban Kossuth Ferencz márczius 15-ikéről ír lelkes sorokat, egy névtelen szerző a parlament lélektanát fejtegeti, Gaetano Negri olasz író a spiritizmussal foglalkozik. Ezeken kívül még politikai, művelődési, irodalmi és kritikai fejtegetéseket találunk a füzetben s az orosz Gorkij Maxim egy érdekes regényének folytatását.

A Nemzeti Szinházban az ünnepi héten került ötvenedik előadásra *Gárdonyi* Géza nagy sikert aratott falusi szinműve : «*A bor*». Rendkívüli érdekes jelenség és talán egyetlen a maga nemében, hogy egy év leforgása alatt magyar eredeti szindarab ötvenszer kerül elő. Két örvendetes oka van ennek. Az egyik, hogy az idők áramlatának folytonos hullámzása nyomán változott a közizlés ; a másik meg, hogy a színész természetszerűleg megérzi az intést és művészi odaadással szolgálja a közönség finomult lelki szükségletét Szivre, kedélyre jótékonyan ható tiszta légkör vonúl át a népéletből vett ezen történeten és minden egyes szereplő részéről szeretetteljes tolmácsolásra talál. Egytől-egyig ugyanazok adták ma is, a kik elejétől páratlanúl álló diadalra vitték a darabot. Teljes összhang van itt, a szerepek jelentékenységére tekintet nélkűl, az egész előadás folyamán. *Gyenes* most is a régi tőrülmetszett parasztgazda. Rokonszenves jellemre, szivre egyaránt. A feleségét *Császárné* adja, mindig egyforma nemes lelkületet öntve a szerepébe. *Ligeti* Juliska és *Rózsahegyi* bájos idyllje most is nyilt tapsokra ragad. *Újházi* falusi birója kabinetalakítás. *Vizvári* mint Durbints sógor, mindig egyforma mosolyra fakaszt. *Györgyné* és *Gabányi* a rátartó, de jólelkű jómódú öreg embereknek hűséges typusai. *Gerő* Lina, *Vizváriné*, *Latabár* pedig egytől-egyig a való életet szolgálják alakításaikkal.

Husvét egyik ünnepén Dumas-nak elpusztíthatatlan és ötven év óta előkelő művészek ambicióját sarkaló «*Kaméliás hölgy*»-e került szinre, a czímszerepben *Márkus* Emiliával ; és pedig ez is olyan összhangzó előadásban, a mely nemcsak neki szerzett megérdemlett tapsokat, hanem egész környezetének. Nem egyes részletekben voltak fénylő mozzanatai, hanem egységes egészbe olvadt mindaz, a min lelkületének az adott helyzetből kifolyólag át kell mennie. Armand atyjával való találkozása, a melynek nyomán élete föláldozásával lemond a boldogságáról, könnyekre indított. Művészi mérséklet jellemezte hatás előidézésére bő alkalmat adó többi mozzanatait is. Armand szerepe *Mihályfi* régi bevált alakításainak egyike. A hév, fájdalom és szenvedélyes kitörés ő benne életteljes személyesitőre talál. Az apa rokonszenves szerepében megindító igaz hangokat érvényesít *Szacsvay ;* és egy könnyűvérű, középkorát élő alkalomszerző asszonyt mozgásra, beszédre, hangra élethűn ad benne *Vizváriné*, a ki hosszas betegsége után Prudence szerepében jelent meg ezúttal először a szinpadon. —*ü*—

A Műcsarnok tavaszi kiállítása. A tavaszi kiállítást ápril 5-én nyitják meg. A kiállítás anyagának úgy hazai, mint külföldi részét érdekesnek és művészileg becsesnek mondják. A magyar művészek nagy számmal vesznek részt. A Képzőművészeti-Társulat a kiállítás alatt 1902-re ötven nyereményértékre fölosztott 23,750 koronát sorsol ki tagjai közt. A huzás április 10-én délután három órakor lesz a Műcsarnok tanácskozó termében. A társulati tagok még a huzás napja előtt megkapják az értesítést, hogy a sorsolásban mily számokkal fognak résztvenni.

Műkiállítások a vidéken. *Szegeden, Pozsonyban, Fiuméban* műkiállítások nyiltak meg a legközelebbi napokban.

A *szegedi* képzőművészeti egyesület tavaszi kiállítását husvét első napján nyitották meg. A kiállítás védője, *Wlassics* Gyula kultuszminiszter *Kállay* Albert főispánt bizta meg képviseletével, de Kállay beteg s így helyette *Pálfy* Ferencz polgármester jelent meg a kormány képviseletében s *Csernovics* Agenor alelnök üdvözlete után megnyitotta a négy tágas teremben, a lépcsőházban és kupolacsarnokban elhelyezett tárlatot. A kiállításon láthatja a közönség *Vágó* Pál hatalmas méretű és mély hatású árvízképét is. Tetszik a szobrok közt *Ligeti* «Névtelen jegyzője» (Anonimus), mely a budapesti király-szobrok közűl való. Sok jónevű művész vesz részt a kiállításon.

A *pozsonyi* képzőművészeti egyesület is husvétkor nyitotta meg a kiállítást a megyeházban ; körülbelül háromszáz kép és szobor látható, többnyire pozsonyi festő és műkedvelő munkája.

Fiuméban a Nemzeti Szalon rendezte a kiállítást, melyet márczius 31-ikén nagy közönség előtt nyitott meg gróf *Szapáry* László kormányzó, a városi hatóság tagjai és nagy közönség jelenlétében. *Vészi* József, a Szalon alelnöke üdvözölte a kormányzót. *Szapáry* László válaszában üdvözölte a magyar művészeket és örömét fejezte ki, hogy a tárlatot megnyithatja. A kormányzó beszédét lelkes éljenzés követte. A közönség érdeklődéssel szemléli a tárlatot. Az első vásárló hliniki Neuberger Ármin nagykereskedő volt, a ki Thormának «Petőfi és felesége» czímű képét vette meg. A művészeket a kormányzó ebédre vendégül látta.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Néprajzi-Társaság e napokban tartotta közgyűlését *Szalay* Imre elnöklete alatt.

Az elnök megnyitójában elmondta, hogy a társaságnak szorgalmas és eredményes munkássága által sikerült nemcsak a szakemberekben, de a nagy közönségben is érdeklődést kelteni az etnografiai tudományok iránt. Üdvözölte a társaság jelenlevő tiszteletbeli elnökét : *Kuun* Géza grófot. Ezután *Sebestyén* Gyula titkár számolt be a múlt évi tevékenységről. A tudományos munkálkodásra immár három irodalmi organuma van : az «Etnografia,» a «Néprajzi Múzeum Értesítője» és a «Keleti Szemle.» A néphagyományokkal foglalkozó *folklore* is foglalkoztatja a társaságot ; szorgalmasan gyűjti azokat a téli népszokásokat, a melyekben a pogány újesztendő eddig kevés tudományos figyelemre méltatott emlékei lappanganak. Ezekhez az emlékekhez tartozik az a kétkötetnyi regés-ének, a melyeket Sebestyén Gyula gyűjtött s a melyek nemsokára a Kisfaludy-Társaság népköltési gyűjteményében fognak megjelenni. A Néprajzi-Társaság-ot az Akadémia évi ezer, a Nemzeti Múzeum évi 1800 koronával segíti. Sebestyén után *Kunos* Ignácz adott számot a «Keleti Szemle» munkálkodásáról, a mely több európai nyelven jelenvén meg, nemzetközi közvetítője a magyar etnografusok tudományos munkálkodásának. *Kuun* Géza gróf indítványozta, hogy a legelső, a legnagyobb magyar etnografust, a most már hetven esztendős Vámbéry Ármint a Néprajzi-Társaság üdvözölje s egyúttal válaszsza meg tiszteleti tagjának. Ez indítványt nagy éljenzéssel fogadták el.

A magyar történelmi társulat április 3-ikán gróf *Teleki* Géza elnöklete alatt felolvasó ülést tartott a melyen *Domanovszky* Sándor értekezet a *budai krónikáról*, mint történeti kútfőről. A régi irók — mondá — értékénél többre becsülték a krónikát, minthogy az azóta fölfedezett értékesebb kéziratokat nem ismerték, de azért a krónika is becses, mert egykorú vagy legalább közel egykorú följegyzéseket tartalmaz.

MI UJSÁG?

Katonák a múzeumban. A husvéti ünnepek alatt több gyalogezred legénysége csapatostúl járta be a múzeumokat és képtárakat. Kétségkívül üdvös szórakozás a katonáknak s ha rendszeressé válik, csak használhat minden tekintetben. Husvét hétfőjén s kedden a bosnyák gyalogezred legénysége járt a Nemzeti Múzeumban, hol a régiségtárat és a természetiek tárát tekintették meg. A múzeumi osz-

a többségre még talán nagyobb, mint saját pártjára. Főleg, mikor benne a jövő emberét kezdik látni.

Mert mindig jelen van a Ház ülésein és a számban fogyatkozott kis párt törekvéseinek számára rést ütni állandóan készen áll; mert a tárgy ismerete nélkül soha sem szól és így nem válik értelmetlen kotnyelessé; mert a mily kevéssé személyeskedő, tárgyi igazában ép oly alkuvást nem ismerő; embereken átgázol, de a Ház rendjét — az egyetlen agyonbeszéléstől eltekintve — mindig tiszteletben tartja: a parlament vezetését már ellenzéki vezér korában kezeibe ragadja. A többség is, részben a viszonyokban, de még inkább a vezetésben rejlő gyengeségnél fogva, őt ismeri el a képviselőház vezérének. Az 1875. évi fuzió, ha az azt előző parlamenti viszonyokat tekintjük, nem is volt egyéb, mint a már jóval előbb bekövetkezett tényleges állapotnak igaz alakulásba hozatala.

Azt hiszem, nem vétek Tisza Kálmán emléke ellen, ha állítom, hogy a fuzió következtében letűnt kormánypártot nem annyira Tisza Kálmán és pártja törték össze, mint a kormányzati hibák, megromlott közgazdasági viszonyok, és a mit első sorban kellett volna említenem, a teljesen megrendült bizalom a párt és kormánya vezetőképessége iránt. Másrészt mind erősebbé vált a hit Tisza Kálmán vezető hivatottságában és érintetlen jellemében. Nagy és nehéz feladatok vártak az új vezérre. Az ezekre való hivatottság iránt a hitet az új vezér nem azzal szerezte meg, hogy miként tárta fel eszméit, de mert mindig egyforma egyszerűséggel adta elő azokat, az eszmék hatását a szónoki siker nagysága nem befolyásolta.

Külső hatásokra való pályázás nélkül — a melyet önmagához méltatlannak tartott, — Tisza Kálmán tehát méltán beérhette azzal, hogy mint ellenzéki vezér egyszerű vitatkozó maradjon. Annál kevésbbé válhatott szónokká a miniszteri székeken. Vajjon nem lett volna-e legalább is különös, ha eszméi számára a megnyilatkozás más alakját választja, mint azelőtt? Ha napokig, tán hetekig hiresztelik róla, hogy nagy beszédre készül? Ha napokra megközelíthetetlen, hogy érvei fontolgatásában meg ne zavarják? Ha ugyanaz a vitatkozó, a ki ellenzéki vezér korában a nemes egyszerűségre törekszik, tógában és kothurnusban áll a miniszteri asztalkák előtt? Érvek és éles visszavágások helyett czukorkákkal dobálózik és előzetesen fájdalomcsillapító balzsamot csepegtet a sebekbe, a melyeket a támadások visszaverése közben ütnie kell?

Egyszerű szokásain nem változtatott sem a hatalom, sem az azzal járó hízelkedés, sem a sokszor felhangzott gáncsolódás, hogy hetekig készült nagyszabású beszédeket fertályórás rögtönzésekben szed darabokba. Az ellenvéleményt — bár érdeme szerint tisztelte — ugyanazzal az erélylyel verte vissza, mint azelőtt. A mint új kabátot nem csináltatott, új fegyvert sem választott.

Bámulatos lelki egyensulyát nem zavarta sem a kicsinylés, a melylyel keresetlen mondatszerkezetét gúnyolták, sem párthíveinek zajos tetszésnyilatkozata, a mely ötletes visszavágásait kisérte. Érthető tartózkodással kerülte azokat az érveket, a melyek az ő álláspontja helyes voltának bizonyítására voltak alkalmasak. Inkább arra törekedett, hogy az ellenkező felfogás tarthatatlanságát mutassa ki. Mintha félt volna, hogy ha sok érvet hoz fel álláspontja mellett, közbeszól valaki:

«Nem tudom, igaza van-e? Mert nagyon bizonykodik!»

Akármint hánytorgassák is, a modern parlamenti vitatkozást, az eszmék eleven harczát Deák Ferencz után Tisza Kálmán honosította meg. Reá szoktatta korát mesterséges melegágyi szóvirágok helyett, az eszmék és érvek természetes termelésére. Ha beszédeit nem fogják is olvasni az iskolákban, mint a parlamenti szónoklatok mintaképeit, azért kortársai között mégis iskolát teremtett.

A kortársak ugyanis látták az ő felszólalásai hatását és követni igyekeztek. Legtöbben azonban csak az egyszerűségig és a laza mondatkötésig jutottak.

Nem vették észre, hogy a hatás titkának megfejtéséhez sok talizmánra van szükségük. Az egyik az alapos tudás, a mely nélkül Tisza Kálmán egyetlen tárgyhoz hozzá nem szólott. A másik, hogy a tárgyalás menetét jobban megfigyelni, a különböző állásfoglalásokban rejlő ellentétet s az érvelések mögött settenkedő törekvést felfedezni ő nála jobban senki sem tudta. Szinte megdöbbentő emlékezettel állott rendelkezésére mindaz, a mivel a saját álláspontját erősíthette és ellenfele érveit gyöngíthette. Szóval a vitatkozás egész anyaga a hallgató füle hallatára újult meg és nőtt nagyra az ő egyszerű előadásában.

Az eszmék és érvek szinte ott a hallgató előtt keletkeztek.

Az emberek szeretnek ott lenni a folyamok, még a patakok forrásánál is. Mennyivel érdekesebb, ha jelen lehetnek az eszmék keletkezésénél!

A Tisza Kálmán szónoki iskolája akkor lesz divatossá, ha olyan emberek támadnak, a kik belső tartalmuknál fogva képesek arra, hogy eszmék és érvek közvetlen termelésével hassanak.

*

Mindezzel nem úgy akartam Tisza Kálmán szónoklatát jellemezni, mintha ő mindig rögtönzött volna.

Beszédei tárgyát pár jellegzetes szóval ő is feljegyezte. De egyáltalán nem kötötte magát e jegyzetekhez. Valamint, hogy sem a formáról, sem az érvek csoportosításáról előzetes szabványt önmagának nem alkotott.

Több jelentős beszéde vázlatát őrzöm kegyelettel. Ha összevetem ezeket a gyorsírói jegyzetekkel, mindinkább meggyőződöm, hogy a tárgy kijelölésén kivül a beszédre nem készült és minden beszéde majdnem teljes egészében rögtönzés.

Utolsó éveiben nagy befolyással volt rá a hangulat és egészségi állapota.

Nagyváradi programmbeszédét sem mondta úgy, a mint annak tárgyait előre megállapította. Többször fullasztó köhögés vett erőt rajta. Ennek tulajdonítható talán bukása is. Mert azokat, a miket a tisztviselők fizetésfelemelési mozgalmáról a jegyzetek szerint mondani kivánt, kimerült volta következtében csak hézagosan mondhatta el.

Magam is éreztem a hűvös benyomást, a melyet beszédének e része keltett. Pedig mi más lett volna a hatás, ha Tisza kifejtheti, a mit néhány oly jellegzetes szóval feljegyzett! Hisz akkor bizonyára hozzáteszi azt is: «Hogy csak némileg is kielégitsük a tisztviselők jogos igényeit, nagy összegekre van szükségünk. A tisztviselők csak nem akarhatják, hogy mikor az országban minden más keresetre utalt osztály szükölködik: ép akkor miattuk nyúljanak mélyebben az ország pénztárába. Hisz ez nem állhat a tisztviselők érdekében.»

*

A nagyváradi programmbeszéd félreértése is bizonyság arra, hogy még nem tünt le teljesen a szónoki formák korszaka.

Tisza Kálmán hatalmas egyénisége még megtehette, hogy ügyet sem vetett a formákra és a hatást keltő művészi berendezésre.

Beérhette azzal a hatással, a melylyel nyilvánvaló lelki egyensulya volt kortársaira.

Gajári Ödön.

HÁZASSÁG A MONTENEGRÓI FEJEDELMI HÁZBAN.

A montenegrói események mindig élénk figyelmet keltenek egész Európában, mert e kicsike ország fejedelmének becsvágya s az orosz udvarral való közeli összeköttetése nagy befolyást enged neki a balkáni állapotok fejlődésében. Nikita fejedelem politikai terveivel és czéljaival van kapcsolatban az a házasság is, melyet a fejedelem második fia, *Mirko* herczeg köt most *Konstantinovics* Natáliával. Az eljegyzést márczius 10-ikén tartották Nizzában, a hol a menyasszony atyja tartózkodik.

Konstantinovics ezredes, a menyasszony atyja, nagybátyja volt az elhúnyt Milán királynak, s maga is az Obrenovics-családból származik, de különböző régi viszálykodások miatt ellenségeskedésbe került a mostani királylyal s most már évek óta száműzetésben él.

Mirko herczeg eljegyzése előtt két héttel látogatást tett a belgrádi udvarnál s a menyasszony szülei is a közeledés jeleit mutatják a szerb király iránt. Ezek a dolgok kétségtelen kapcsolatban vannak a szerb trónöröklés kérdésével. Sándor királynak nem igen van kilátása utódra, Draga királynő valamely rokonának trónörökössé való nyilvánítása pedig a nép körében nagy ellenállásra találna s így a trónörökös kijelölésének kérdése előbb-utóbb napirendre fog kerülni. Az Obrenovics-családnak még mindig erős a talaja Szerbiában s a montenegrói herczegnek e tekintetben nagy előnyére válik, ha a felesége Obrenovics-leány.

Mirko herczeg különben egy másik koronának is könnyen várományosává lehet. Bátyjának, *Danilo* herczegnek, a trónörökösnek házassága Jutta mecklenburg-strelitzi herczegnővel kötött házassága gyermektelen s így utána esetleg *Mirko* herczeg fog örökölni.

Mirko herczeg 1879 április 5-ikén született; jelenleg a Grahovo és Zeta nagyvajdája czímét viseli. A menyasszony előkelő születése mellett nagy vagyonnal is bir s így a házasság tetemesen előmozdítja a montenegrói család magas röptű terveit.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Albert József: Mesék és egyéb költemények; *Pozsony, 1902.* E kötet szerzője, kinek nevével lapunkban is találkozott már az olvasó, a költészetnek olyan mezejét míveli legnagyobb kedvvel, a mely mai irodalmunkban meglehetősen parlagon hever: a didaktikus műfajokat, különösen a tanító mesét. Az eszmekör, melyből meséihez a gondolatokat veszi, meglehetős széles; elegendő teret nyújt a változatosságra. Elvont erkölcsi igazságokat példáz egy helyütt, más helyt a gyakorlati életre ad tanácsot, majd meg a hazai életre vonatkoztatja elbeszéléseit; szocziális bajokat is érint s az irodalom és közélet egy-két kérdésébe is beleszól. Gyakran rajzolja a nép, a szegények sorsát s egy-két mesében a kivándorlás kérdéséről is szól hazafias szellemben. Érett, komoly gondolkozás nyilvánúl e mesékben, a szerző meggyőződéssel hirdeti azt, a mit igazságnak tart. Az erkölcsi tanúlságot azonban nem mindig tudja kellően beleolvasztani a költői keretbe: sokszor különválik a mese és külön a morál. Néha nincs is meg a kettő között a kellő szoros kapcsolat. Legsikerűltebb darabok a lapunkban is megjelentek: «Kőfejtő» és «Fürtös Gál esete», továbbá «A csipkebokor és a rózsa», «A pióczák és a süllők», «A tudós király» stb. A humor és a szatira hangját nem egyszer szerencsével alkalmazza a moralizálás szárazságának enyhítésére, a jellemrajz iránt is van érzéke. Lírája is túlnyomólag elmélkedő, de van lírai versei közt néhány meleg hangú darab is. Nyelve magyaros, erősen népies árnyalással, előadása azonban néha lankadt, technikája fogyatékos. A kötet egészben véve kedvező képet ad a költő törekvéseiről és tehetségéről; rokonszenves idealizmusa és erkölcsi komolysága kiemeli a tuczatszámra megjelenő verskötetek üres rímpengetései közül. Szerző lapunk szerkesztőjének ajánlotta művét, mely saját kiadásában jelent meg Pozsonyban. Ára két korona. Mutatványúl a következő két verset közöljük belőle:

A felhők.

Mint elkésett éji árnyak,
A magasban szállva szállnak
Fodros, barna fellegek.
Hogy' sietnek mind előbbre!
Egymást űzve, kergetőzve,
S elborítják az eget.

De feltűn a nap korongja,
Sugarait széjjelontja,
S a felhő átbíborúl;
Mint egy rózsás, tarka álom,
Ott úszik a szemhatáron,
Majd elfoszlik, szertehúll.

Ifjú lelkén ifjú bánat
Mennyi s milyen könnyen támad:
Fodros, barna fellegek!
De a remény egy sugára,
Kedv fuvalma: s mint a pára,
Volt, nincs, mind, mind odalett.

Férfi búja terhes felhő,
Vihar szárnyán zúgva feljő
S villámot szór zordonúl;
S bár nyomában újra kéklik,
Tört remények hintik végig
Útját, merre elvonúl.

Thorma János: Majális. (A nagybányai festők kolozsvári kiállításáról.)

Az asszony

Irta: Liviu Rebreanu

Bolován János halálán volt.

Összeesve feküdt az ágyban; kinyújtott féllába feszítette az összegöngyölődött lepedőt, a másikat behajlítva tartotta, mintha összezsugorítaná a görcs. Kezeit széttárta, mint a kereszrefeszített, ujjai a széthullott szalmazsákba

— Sajnálom szegényt...

Az asszonyok időközben a beteget nézték, elhalóan és gyorsan suttogták:

— Meghal!... Né, most hal meg!...

Úgy tetszett, mintha az ember hallotta volna a sutto-

Thomas János

Nemsokára belépett egy férfi.

— Meghalt? — kérdezte elnyomott, hideg hangon. És hogy senki sem felelt, keresztet vetett és sóhajtva toldotta meg: „Isten nyugosztalja!“ ...

Miután kevés ideig a fejét csóválva s bajszát pödörve a halottat nézte, a tűzhelyhez ment és elnyújtva folytatja:

— Jó lenne megmosni, amig egészen meg nem merevedik ...

Az asszony meg sem mozdult az ágy mellől. Egy vézna asszony kivette a gyertyát kezéből, beletette valami edénybe az asztalon s kegyesen suttogta:

— Erősen szerette szegényke ... még csak sírni sem tud ...

Az asszony legörnyedt a lócára. Arca nem változott, de remegett, mintha a hideg rázná. Szakadatlanul az öreganyó suttogására gondolt, amelyet mintegy álmában hallott: „Erősen szerette“ ... s ő maga is mondani kezdte: „Nagyon szerettem“.

Ekkor elcsodálkozott: miként tudta kiejeteni ezeket a szavakat?

— Erősen szerettem, azaz, hogy mért szerettem volna? ... Jó volt talán? Nem. Szép volt? Nem! Hát akkor mért szerettem volna? ... Tudta, hogy máshoz akartam menni s mégis elvett feleségül ... Aztán jobban megvert, mint egy szolgálót ... Nem, nem volt a férjem ... Vad idegen volt ...

És így gondolkozva egyszerre csodálatosnak és érthetetlennek tűnt fel előtte a sürgés-forgás, mely megtöltötte a házat: az emberek ráncos, aggodalmaskodó arccal siettek; az asszonyok a fakád körül forgolódtak, amelyben egy barnás fej volt látható, mely ide-oda himbálódzott; aztán a here zümmögéséhez hasonló állandó zaj, időről-időre áttűzve egy-egy síró csuklással ... S megint úgy gondolta, hogy neki is sírnia kellene. Természetesen sírnia kellene... Megdörzsöli öklével a szemeit s elfödi arcát a kötényével, mintha el akarná rejteni szégyenében az emberek elől, hogy nem jön könnye.

— Nem tudok, nem vagyok képes, — mondta végre halkan. — Nem szerettem őt ...

Kitakarta arcát és mereven nézte a tűzhelyen csapkodó piros lángokat. Érezte, hogy mindinkább elfogja valami hirtelen hideg. Ajka egyre mozgott, mintha imát rebegne ....

Az emberek látták, hogy gyötrődik. Hosszan, sajnálkozva néztek rá, megértően pislogtak feléje s hogy ő is meghallja, suttogták:

— Nagyon szerette, szegényke ... igen nagyon szerette ...

A három nap alatt, míg a házban volt a halott, az asszony száz és száz kérdést tett föl magának, egyik gondolatból a másikba esve, kísértetként járkált. Szégyelte, hogy nem tud sírni és elkerülte az emberek tekintetét. Mikor meglátta a halottat a szoba közepén, a fehér koporsóban, a durva és felvirágzott gyászlepellel lefödve, valami meg nem fejthetőt érzett, valamit, ami sem sajnálkozás, sem öröm, sem félelem nem volt, de amiben mégis mind a három benne volt.

De a halotthoz többé egészen a temetés napjáig nem közeledett. Akkor valaki derékon fogta és elvitte a koporsó lábához, amely a kertben a gyászkocsin feküdt; a kocsi időnként megnyikordult. A sokaság közepén állt a pap, miseruhában, nyírott, ezüst szakállal; kezében a tömjénező, melyből szagos füstfelhőcskék tolakodtak elő; okos és fáradt ősz embernek tűnt föl, aki panaszkodó, éneklő hangon régi, szomorú mesét mond a világnak ...

Az asszony letérdelt s a koporsó deszkájához támasztotta fejét. Érezte, mint barázdázza fejét a deszka éle, mint csiklandozza arcát a gyászlepel. Mikor lélegzett, orrlyukai megteltek tömjénszaggal ... S a szúrós tömjénfüst szívása, a pap ismert mormolásának s a tanító gyors és rekedt feleleteinek hallgatása közben úgy tetszett, mintha ez már megtörtént volna vele egyszer. Agya zúgott. Gondolatok és emlékek hasogatták emlékezetét. Látta magát

Thorma János

THORMA JÁNOS:
Majális (műmelléklet)

Erdélyi Helikon
1930. I. Kötet

SZAKFOL
35. ÉVFOL
1923 AUG

SZERKESZTŐ: JA
TÁRSSZERKESZTŐ

Az Albus Papirkereskedelmi R.-T. (V. Kálm

összegyüjti tapadó hinárszövedéke alatt a nedvességet, ami puhit, erjeszt. Ami lejebb következik, az a törpefenyő csöndes régiója. Az igazi komorság pedig elbúvik mélyen a fenyvesek közé.

Gligor már kifujta magát; sietett tovább lefelé, ahol a bükkös hegyoldal beleszalad a legmélyebb medencébe. Ott hallgat titkosan a »vále lupuluj.«

Ott a bérc jellege egészen eltünik. A farkasvölgyben már elkeveredik a bükkel a tölgy, s a tiszta fenyvesfoltok megritkulnak. Avar födi sok helyen a talajt; jól meghallja a figyelő fül, ha a gaz közt valami lappangó vadállat moszatol.

A patak vize nem zuhog a »vale lupuluj«-ban, csak úgy surrog. Alábúvik a ledőlt fáknak, megkerüli az útjába zuhant sziklát, vagy alagutat váj alatta; s aztán siet lejebb, folyvást lejebb, amíg a völgy fenékre nem ér.

Már nem pöröl, nem morog; már csak pajkoskodik s forgatagaiban játszva fördetgeti a hullott levelet.

Az első embernek, aki idetévedt, megszakadhatott volna a szíve a gyönyörtől.

Az évezredes fák árnyékában csudás zöld színnel rezeg a levegő itt. A milliárd kis napernyő, aminek születik minden falevél, a felülről özönlő fényt csak önmagán átszürve ereszti le a völgybe. Nesz semmi sincs, ami életet hirdetne. Pedig szinte örök életet sejtetnek a hatalmas fatörzsek.

Gligor úgy lopózott az avaron, hogy nem csinált nagyobb zajt, mint a futó nyest.

Egyre vizsgálgatta a földet, s ahol a patakon átváltott: a nyirkos partot jól szemügyre vette.

Itt már beszélt neki az erdő. Itt a nyomok néhol már tisztán bemélyedtek a lazább talajba s a sürüség közt keskeny csapások huzódtak, szinte rejtelmesen, el-elveszve az ősbozótban.

A vadak országának az utcái ilyenek.

Jajgató sikogás állította meg egy percre a pásztort. A bükk sátra közt halkan kalapált valami az imént; most elhallgatott a kopogó nesz, de ahelyett vész-sirám töltötte meg az erdőt. A következő percben aztán surrogva lendült arrább a fáról egy zöld harkály. Az lármázott olyan keservesen. Ahol megült, ott újra kezdte; egyre kérdezgette: *ki?! ki?!* s megismételte tízszer is.

Messziről, a völgy bokrai közül, ráripakodott egy egrecső cserszajkó: »ne lármázz! ne lármázz!«

Aztán megint csak az aranylegyek zúgása hallatszott, melyek minden élő mozgásra előkerülnek még a legvadabb magányban is, és cikázó, villámló röpüléssel sürögnek-forognak, várván türelmesen, hogy mikor lesz az elevenből halott; mikor kezdődik már az ő báljok.

Egy vénséges vén lucfenyő mellett haladt el Gligor. Annak a derekán hosszasan akadt meg tekintete. Mélyen be volt horpadva a termetes fa egyik oldala, mintha lereszelték volna. És ott, a horpadás helyén, szürke volt, mintha bekenték volna sárral, hogy a nyitott seb attól begyógyuljon.

A kutyák élénken szimatoltak.

Erős fenyőszurok-szag keveredett össze valami leirhatatlanul nehéz bűzzel. Mintha egy konda disznó állandóan ide járna dörgölődni ehhez a fához s aztán megfeküdnék a nagy élvezet után a völgy legfenekén, a dágványosban.

Gligornak ragyogott az arca. Most már egy lépést sem tett tovább. Leült a fa tövébe s pisszegve szólította a kopókat magához.

Várt és hallgatózott.

Egy nyiláson, amely a fák közt kinálkozott neki, kibámult a »vále lupuluj« határát övező sziklafalra s elmélázva nézte, hogyan vadászgat rajta a kis lepkemadár. Hogy nincs megállása, hogy nincs pihenése! . . . Innen alulról nézve alig nagyobb, mint egy olyan pávaszemü lepke, aminőt derengő éjszakákon látni néha, odakint, a falu alatt, az uraság gyümölcsöskertjében. Folyvást lihegve kúszik, röppen, futkos a sziklafal meredek simaságán. Ki-kivillan piros szárnyalja, vékonyka tű-csőrével a legparányibb sziklarepedést is átkutatja; és meg nem áll, meg nem ül, csak szárnyverdesve libeg.

Gligor az ő egyszerü pakulár-eszével éppen arra gondolt, hogy mégis csak jó annak, akinek szárnya van. Jó volna röpülni . . . jó volna . . .

Hahó! Mi volt az?! . . . A völgy fölött, a gerincen, amely elnyulik messze és belehajlik a másik völgybe: élesen, harsogón szól egy kürt. Az a Valkó Gábris kürtje. Az ott a jeladás, hogy el kell ereszteni a kutyákat.

Egy szempillantás alatt talpon volt a pásztor. A kutyák reszkettek az izgatottságtól; ők is megértették a kürt szavát.

Dráku üvöltő torokhangon rimánkodott, hogy eresszék szabadon; Ursu kontrázott neki híven.

Zahraj, a nagy Zahraj, könyörögve nézett Gligorra, mintha mondta volna: »Ugyan ne kínozz már ezzel a corkával.«

— Maj Zahraj! dünnyögte Gligor, most már osztán szabad. Tudod, ahogy szoktad; — húzd rá, apám! Csak húzd rá bátran a te gyönyörü hangoddal.

S mialatt így biztatta a legkedvesebb kopót, gyorsan levette mind a háromról a láncot.

Zahraj úgy csúszott be a buja gazba, akár a gyík. Két társa hehegve, türelmetlenül vágtatott a nyomán.

Gligor tátott szájjal kullogott előre. Hallgatózott.

Tudta, hogy a vén agyaras, amely rendesen ennél a vastag fenyőnél borotválkozik, abban a pocsolyában hűsöl, amely a gerinc alatt terül. A szél arról fuj s Zahrájnak az orra már tele lehet a disznó szagával.

Halálos csönd volt egy darabig. Gligor fölemelte a fejét s találgatta, hogy merre állhatták el az urak a magaslatot. A gerinc fölött, a kék végtelenségben, egy szirti sas keringett, az megmondta neki. Éppen alatta kellett lenni valamelyik vadásznak.

S amint azon tünődött, hogy talán ő van ott, az *asszony*, a burdánfalvi úri ház régi kis Nellije: haragosan, riasztó tüzzel csendült meg messze, a bozót közt a kopók csaholása.

A Zahraj hangja magas diskantban vált ki a buffogó vakkantások közül, mint a halálharang.

*

Ott, ahol Valkó a kürtöt megfujta, ketten állottak egymás mellett: ő, meg Szenderffyné.

Kázmért már az úton elővette régi baja, a csúz, s inkább lent maradt a szekereknél, semhogy megmászsza a hegyet.

— Csak menjetek, mondta, amikor a lovak már nem haladhattak feljebb, majd én itt gunnyasztok. Ki sem bujok a pokrócaim közül.

Nelli egy pilllanatig tétovázott. Az a belső hang, amely mindig megszólalt, bármihez fogott is, azt sugta neki, hogy talán jobb lenne, ha lent maradna, beteg ura mellett. De Valkó szúróan, gunyosan nézett rá, mintha azt mondaná: »Talán bizony nem mer velem jönni?!« Erre aztán dacosan vont vállat s türelmetlenül sietett előre.

Jó darabon majdnem szótlanul haladtak föl a hegynek. Az asszony egy-egy közönyös kérdést tett; arra Valkó röviden válaszolt. Mind a kettő azt várta, hogy a másik hadd melegedjék. Amióta azt hitte Szenderffyné, hogy Valkó nem olyan nagyon rabszolgája többé, még szeszélyesebb, még követelőbb volt vele szemben.

A sötétarcu ember erre gondolt s alig észrevehetően mosolygott.

Jól tudta, hogy az asszony mostani közönye sem egyéb, mint védekezés abban a fegyverszünetet nem ösmerő harcban, amely csak akkor érhet véget, ha az ő szerelme diadalmaskodik.

Várt, ahogy megszokta. Mester volt már a türelemben. Erőt adott neki az a tudat, hogy minden lépést csakis előre tesz, egyetlen egyet sem visszafelé.

Amíg az egyre vadabbá váló erdőségben ösvénynek nyoma volt, eddig elől ment az asszony, mintha kerülni akarta volna, hogy a kisérője melléje juthasson. Mohón szítta az üde levegőt s szeme szórakozottan siklott végig a hallgatag tájképen.

A szeptember derüje aranyködöket hintett el a buja völgyek fölött, amelyek útjok mindkét oldalán fokozatosan sülyedtek lefelé.

Itt még aránylag szelíd volt a világ. Bohókás kék cinkerajok röpködtek egyik bokorról a másikra s halk cipegéssel leptek el a hajlós ágakat. Ki tótágast állott, ki meg háttal fordult a földnek. Rovarálcákat csipegettek, keresgéltek. Aztán perregő röpüléssel szállottak arrább; kergették egymást; bóbitásra borzolták azurkék sipkájokat s mint a bujkáló mókus; kikandítottak a náloknál vastagabb galy mögül. Ha észrevette valamelyiket a szemközt fölbukkanó pajtás: cserregő kacagással nevetett vele ösze, aztán újra kezdték a mulatozást. Messziről nézve, úgy libbent ide-oda topázos tollazatuk, mintha kis aranyalmákat dobáltak volna egymásnak a bokrok közt lappangó erdei tündérkék.

Madonna — *Thorma János* festménye

Aztán elfogytak lassankint a cinkerajok. Vadabb lett a környék. Útnak már nyoma sem volt. A fű bozóttá nőtt; a gerinc élén vihartépte faóriások holtteteme korhadt, benőve mohhal.

Vezető nélkül már nem tudhatta az asszony, hogy merre forduljon. Megállott s csak a szemével kérdezte Valkót. Az megmutatta neki az irányt.

— Ott kell átváltani minden vadnak. Ott legsimább a hegyoldal, legkönnyebb rajta menekülni. Majd meglátja, hogyan jön le a hajtás a »vále lupuluj« fölött terülő bükk-fiatalosból. Hejh! ha egy jó erős bak kerülne a három kopó elé! Hogy röpülné át a vízmosásokat s az alacsony bokrokat!... Aztán meghallja majd a kopók hangversenyét. Azok a száguldó őz nyomán jönnek; messze, messze.

Szenderffyné érdekelni kezdte a dolog.

— Adja a karját, vezessen, mondta.

Valkó mosolyogva fogadott szót. Ezt korábban is parancsolhatta volna.

A gerinc derekán aztán megadta Gligornak a kürtjelt.

Onnan, ahol állottak, messzire lehetett ellátni. A nagy magányt csak egy patak élénkítette, amely a mélységbe zurbolt. Jó lett volna altató dalnak az a halk mormolás.

Egy alacsony cserje kinálkozott nekik fedezetül. A cserje alatt kőtuskó barnállott; Valkó arra ültette le az asszonyt s aztán mögéje állt. Hallgattak mind a ketten.

Szenderffyné a »muntye del szorie« havas fejét simogatta tekintetével; de az alatt lelki szeme Valkót kereste, akinek a nézését babonás bizonyossággal tudta megérezni.

A csönd izgatni kezdte,— mert a magány érzetét keltette benne, amitől mindig félt.

Vannak emberek, akik egy pillanatig sem bírják elviselni a sötétséget; mások inkább meghalnak, sem hogy valamely puszta térségen átmenjenek. Szenderffyné a magánytól irtózott; már pedig Valkó, ott hátul, most egy mozdulattal sem adott életjelt magáról, mintha itt sem volna.

Az asszony nem láthatta, de azért megesküdött volna, hogy falja a szemével. Olyan furcsa, majdnem kisérteti volt az a sejtett szem, amely a szó szoros értelmében égetni tudta.

Sokszor hízelgett a hiuságának az a hév, ami ebből az emberből feléje sugárzott; de sokszor rettegett is tőle.

Hányszor volt az, hogy így sóhajtott magában titkosan:

— Be jó, hogy most nem vagyunk egyedül!

Új Idők 1899. V. 1. szám

Thorma János : Október elseje.

A „Könyves Kálmán" intézet engedélyével.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Vas. Ujs 1903. 177 l.

attól . . .

— Hazudsz! A lustaságtól.

Pljasi-noga megállt, odafordúlt a czimborájához és újjaival az orra alatt piszkálódva, hozzátette:

— A butaságodtól nehéz a lélekzeted! . . . Úgy ám! Tudod most?

Upovajuscsij mélyen lehorgasztotta a fejét és alázatosan így szólt:

— Alkalmasint . . .

Még valamit akart mondani, de rájött a köhögés, reszkető kézzel nekitámaszkodott egy fatörzsnek s lábaival egy helyben topogva, a fejével bólogatva, hosszú ideig köhögött.

Pljasi-noga merően belenézett beesett, fakó s a holdfénytől zöldes arczába.

— Az erdő összes manóit fölébreszted, — mondotta végre mogorván.

Mikor Upovajuscsij kiköhögte magát s a fejét hátraszegve szabadon föllélegzett, Pljasi-noga parancsoló hangon így szólt hozzá:

— Pihend ki magadat — üljünk le!

Leültek a bokrok árnyában a nedves földre.

Pljasi-noga czigarettát sodort magának, rágyújtott, belebámúlt a tüzébe és lassan elkezdte:

— Ha volna otthon valami ennivalónk, akár vissza is fordúlhatnánk.

— Az igaz, — bólintott Upovajuscsij.

Pljasi-noga úgy félvállról nézett rá és folytatta:

— De miután nincs otthon semmink, — tovább kell mennünk.

— Bizony . . . körülbelül — sohajtott Upovajuscsij.

— Bár nincs hova mennünk, . . . az egész útnak semmi czélja . . . Az a baj, hogy nagyon ostobák vagyunk! Annyira ostobák . . .

Pljasi-noga száraz hangja nagy nyugtalanságot keltett Upovajuscsijban — folyton fészkelődött a földön, sohajtozott és furcsán dörmögött.

A PÁRISI PARLAMENTRŐL.

Párisi élményeimből.

I.

A ki járt Párisban, annak egyik el nem múló emléke bizonyára a *Place de la Concorde*, legszebb tere nemcsak a franczia fővárosnak, hanem talán az egész világnak. Feltűnik emlékében egy oldalról a *Tuileriák* óriási kertje, más oldalról a *Champs Elysées* csodásan szép promenade-ja s ha megáll a tér közepét elfoglaló obeliszknél, előtte és mögötte Napoleon diadalive, a háttérben a *Louvre*, míg jobbról-balról két görög stilusú épület szegi be a panorámát. Egyik a *Madeleine*-templom, másik a *Palais Bourbon*, a képviselőház. Távolról sem oly fényes, mint a mi dunaparti palotánk, de nemes egyszerűségében Páris egyik szép történeti emléke.

Minthogy épen két óra felé jár az idő, lépjünk be. Némi nehézséggel jár jegyet kapni, mert elmulasztottuk irásban kérni, mint kellene (a képviselő urak félnek egy kissé, mióta Vaillant bombát dobott közéjük a karzatról), azonban hivatkozunk arra, hogy idegenek vagyunk s némi ide-oda küldözés és várakozás után kezünkben a jegy, mely megnyitja előttünk a karzatot. Épen jókor, két óra 15 percz: pereg a dob, sorfalat áll a katonai díszőrség, szalutál a tiszt — a hadsereg hódolata a polgári hatalomnak, — az elnök megy be az ülésterembe. Megnyitja az ülést, a jegyzőkönyv felolvasása és némi bejelentések után áttérnek a napirendre s az első szónok felmegy a tribunere. Mert beszélni rendesen csak innen szabad, bár az elnök kivételesen elengedheti. Közbeszólni azonban lehet bárhonnan s ha valahol, hát itt élnek ezzel a joggal. (Károlyi Gábornak, a ki élete java részét Párisban töltötte, ez volt az iskolája).

Ismerkedjünk meg egy kissé a t. Házzal. Hol vannak a miniszteri fauteuil-ök? A bársonyszékek, mint nálunk mondják. Barátságos szomszédunk felvilágosít, hogy azok nincsenek sehol, a miniszterek az első padsorban ülnek. Ha zajosabbak közül egyre már a második fegyelmi fokozatot is alkalmazta (rendreutasítás jegyzőkönyvbe vétellel), sulyosbítva a hozzá csatolható pénzbirsággal (fél hónapi fizetésének a fele). Mind hiába. Nem egy ember, a szónok, csinálja már most ezt az általános lázongást, hanem a pártok dühöngenek egymásra. A rendreutasított és megbirságolt képviselő, a kit ezentúl *Dumont* úrnak nevezünk, a helyett, hogy megadná magát, még dühösebben kiabál az ellenpárt felé. És ime, innen hirtelen, egy pillanat alatt lerohan egy képviselő, mondjuk *Legrand* úr és arczul vágja kedves kollégáját. A zavar tetőpontra jut, az elnök kétségbeesetten csönget egy darabig s mikor látja, hogy ez nem használ, fölteszi kalapját, az ülést felfüggeszti s a terem gyorsan kiürül.

Mikor visszajönnek, mintha csak kicserélték volna őket, a legnagyobb csendben hallgatják az elnököt, a ki konstatálja a következőket. Dumont úr sértegette, sőt fenyegette az ellenpártot s ekkor történt, hogy Legrand úr tettleg bántalmazta. Javasolja Dumont ellen a czenzurát, Legrand ellen pedig a czenzurát kizárással. A Ház elfogadja mind a kettőt, az elnök felszólítja Legrand urat, hogy hagyja el rögtön az üléstermet és ez szó nélkül engedelmeskedik.

Mi történik most e két képviselővel? Mi az a *czenzura?* Hát kérem ez történik: Dumont úrnak levonják fél hónapi, Legrand úrnak egész hónapi fizetését. Dumont itéletét a választókerületében, annak minden községében kifüggesztik falragaszon, összesen kétszáz példányban és ugyanez történik Legrand úrral is a saját kerületében. Az előbbinek ügye ezzel be is fejeződik, az utóbbira még hátra van egy csekélység: egészen a 15-ik ülés napjáig bezárólag nem szabad neki a lábát betenni a képviselőház semmiféle helyiségébe. Ha bárhol megtalálják, a háznagyok letartóztatják és egy arra rendelt helyiségben fogva tartják bizonyos ideig, mely azonban három napon túl nem terjedhet. Reméljük, hogy nem próbálja meg csak azért, hogy minden fegyelmi fokozaton végig

Thoma János

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

IX. évfolyam | 1903 november 15. | 47. szám

EGYENES UTON – EGYEDÜL

AZ UJ IDŐK PÁLYÁZATÁN
KÉTEZER KORONÁS DÍJJAL KITÜNTETETT REGÉNY

Irta RITOÓK EMMA

Folytatás

— Miért ne lehetne a nő is csak önmagának felelős, mint a férfi? — folytatta Ágnes és egyenesen Lénárdhoz fordult. Várt valami ellenvetést, hogy vitatkozhassék.

— A jövő majd csak meghozza a kibontakozást, — felelt enyhén a férfi, az Ágnestől annyiszor hallott kifejezéssel. Csak Magda érezte, hogy a saját jövőjükre céloz.

Ágnes azt találta, hogy Lénárd nagyon megváltozott; mintha nem is a régi jóbarát volna, mintha feszültség lenne köztük, de nem tudott rájönni, hogy miért? És csak magát okolta, hogy olyan kevéssé igazi asszony, hogy még annak sem tud a szívébe belátni, akit szeret.

Ha legalább Magdának vagy Eliznek el tudott volna mondani valamit abból, amit érzett. Hiszen olyan keveset kivánt volna, csak egy kis gyöngédségét, egy kis szeretetet; de a torka összeszorult, ha a Lénárd nevét ki kellett ejteni és a saját bánata annyira elvakította, hogy semmit sem látott meg.

Pedig Lénárd néha percekig sétált a keskeny függő folyosón, a hideg őszi estéken, amíg Magda kijött, hogy egypár szót szóljanak, vagy titokban egy kézszorítást, egy csókot váltsanak.

Egyszerre októberben váratlanul szép őszi napok lettek. A városban mindenütt lehullott a falevél, de kint a környéken csodálatos szinekbe öltöztek a fák, amelyek a tavasz és nyár színskálájából kimaradtak, olyan szinekbe, amelyek a hervadó természetnek és a hervadó szép asszonyoknak állnak jól.

Lénárd és Magda még egypár boldog sétát tettek együtt. Hazudniok sem kellett Ágnesnek, hiszen ő sohasem vonta felelősségre Magdát: ez ellenkezett volna az elveivel.

Régebben Magda ilyen séta előtt saját lelkiismerete megnyugtatására egy-egy engesztelő csókot nyomott az Ágnes arcára, vagy barna hajára. De most már nem gondolt többé semmire, nem volt többé lelkiismerete, nem tudta, hogy hazudik-e vagy sem, nem is gondolt vele; ez a nagy érzelem foglalta el egyedül egész valóját.

— Milyen csodálatos szépen, melegen hazudik a nap!

— Hová menjünk? — kérdezte Lenárd a leánytól.

— Emlékszel arra a délutánra a Szunyogszigeten? — Magda közelebb simult Sándorhoz és lassan megindultak a Dunaparton, mint akkor; megint átvitte őket a révész, talán ugyanaz volt? nem tudták. Telve voltak a tavaszi emlékekkel, de mindegyik a saját módja szerint gondolt rá: a leány mint valami elmúlt kedves, gyermekes álomra, a kifejlett asszonyi érzés öntudatával, a férfi egy kis kellemes bűntudattal, ami nem nagyon háborgatta.

Egy kicsit szédülve léptek ki a partra.

— Vajjon hol is ültünk? Hogy összenőttek a bokrok, alig ismerni rájuk! Mennyi inda és mennyi, mennyi hiába kizöldült és lehullott levél!

Megint csak ott voltak a Dunaparton; talán ugyanazon a helyen? — talán máshol?

Ők nem voltak ugyanazok, az bizonyos. A Duna is fodrosabb volt, telve partja mellett a szines lehullott levéllel, amelyek egyik habról a másikra ringottak tovább. Szorosan egymás mellett ültek átkarolva egymást és szótalanul nézték a lebegő leveleket, míg a nap a megritkult lombokon át rézsut sütött rájuk és árnyékukat hosszan a földre vetette.

— Mintha azóta mindig itt ültünk volna, mintha az a sok-sok év már be is futott volna, csak mi nem vettük észre.

— Bár úgy lenne! — felelt a férfi és tehetetlenségében marokra fogott egy csomó levelet és a Duna felé dobta. De azok nem repültek bele a vízbe, hanem lassan, könnyedén keringeni kezdtek s visszahullottak a lábai elé.

— Milyen gyorsan sötétedik, — mondta Magda.

— Emlékszel, akkor hogy megijedtél?

— Most már nem félek, édes kisuram — és mosolygott, aztán hirtelen két könycsepp futott végig az arcán; mintha csak a mosolya sírt volna.

— Ugy-e, ugy-e sohasem leszek én a te feleséged?

— Magda! — kiáltott fel Lénárd megrendülten, — ha tudnád hogy mennyit szenvedek. Nem vagy-e a szívemben egyedül, örökre az én édes kis feleségem? Csak volna megoldás, akármiféle megoldása a mi helyzetünknek!

— Van megoldás! — felelt halkan, de határozottan a leány, — veled megyek, veled az egész világ ellenére!

A férfi sem igent, sem nemet nem tudott mondani, nem mert fölnézni a leányra; a szive vadul dobogott és eszeveszetten csókolta a leány kezét.

A szürkület leszállt, sietniök kellett, a révész már várt rájuk.

Bent a csónakban Magda, nehogy a révész megértse, franciául kérdezte:

— Gondoltál te már a halálra? — Kihajolt a csónakból és belenézett a nagy víztükörbe, mintha a fenekéig akarna látni, de a folyó szőke leple átláthatatlanul terült el mellette. Lénárd ijedten ragadta meg a kezét... a csónak gyöngén megingott.

— Lassan a testtel, — dörmögött a révész.

A vámháznál szoktak elválni.

— Veled megyek, — ismételte Magda már harmadszor és karját erősen a másikéba fűzte. Lassan mentek tovább együtt, karjuk remegett egymás mellett. A meleg őszi este lágyan fogta körül őket, a sötét őszi estében lassan kigyultak az ezerszemü gázlángok, más ezeret gyujtva föl a Duna tükrében . . .

Ágnes aznap este korán elment. Elizzel együtt egy fölolvasásra készültek és azután vacsorára voltak híva. Magda nem akart elmenni:

— Rettenetesen unom a ti túlságosan okos embereiteket, — mondta Ágnesnek.

Amikor esteledni kezdett, Ágnes egy kicsit bosszankodott, hogy Magda még mindig nem jött vissza.

— Túlságosan hozzászokik a semmittevő élethez, — gondolta; — ha túl leszek a vizsgámon, többet fogok vele foglalkozni.

Csak éjfél tájban jött haza Ágnes. Halkan ment be a hálószobába, hogy föl ne ébressze hugát, de Magda nem volt ott.

— Még mindig fent vagy? — kiáltott be a másik szobába, de ott is sötét volt. Meggyújtotta a gázt: Senki!

Aggodalom fogta el, valami nagy szerencsétlenség előérzete.

Kifutott a konyhába és fölverte a cselédet. Az fölriadva, ijedten kapkodott a szoknyája után, mintha őt kapták volna rajta valami mulasztáson. Végre magához tért és nagy nehezen kinyögte, hogy Magda nem jött haza.

— Nem volt itthon vacsorára sem?

— Nem!

— Csak feküdjék vissza.

Ágnes kétségbeesett bizonytalanságban jött ki. Ha valami szerencsétlenség érte! És átfutott lelkén minden veszély, amit egy nagyvárosi élet magában rejt.

Mit tegyen? Valamihez fogni kell! Kiment a levegőre, hogy égő fejét lehütse. A folyosón a szomszédasszony az ajtaját csukta és kinézett: Az első emberi lény, akihez tanácsért fordulhatott, és kapkodva mondta el az esetet.

— Kérem szomszédasszony mit tegyek? Talán a rendőrséghez kellene fordulni...

— Na azt már ne tegye kisasszony, mert én bizony azt mondom, nem történt azzal semmi szerencsétlenség, legfeljebb ha magával vitte az udvarlója.

A Műcsarnok téli tárlata

THORMA JÁNOS: OKTÓBER ELSEJE

Uj Idők 1903. II.

összegyüjti tapadó hinárszövedéke alatt a nedvességet, ami puhit, erjeszt. Ami lejebb következik, az a törpefenyő csöndes régiója. Az igazi komorság pedig elbúvik mélyen a fenyvesek közé.

Gligor már kifujta magát; sietett tovább lefelé, ahol a bükkös hegyoldal beleszalad a legmélyebb medencébe. Ott hallgat titkosan a »vále lupuluj.«

Ott a bérc jellege egészen eltünik. A farkasvölgyben már elkeveredik a bükkel a tölgy, s a tiszta fenyvesfoltok megritkulnak. Avar födi sok helyen a talajt: jól meghallja a figyelő fül, ha a gaz közt valami lappangó vadállat moszatol.

A patak vize nem zuhog a »vale lupuluj«-ban, csak úgy surrog. Alábúvik a ledőlt fáknak, megkerüli az útjába zuhant sziklát, vagy alagutat váj alatta; s aztán siet lejebb, folyvást lejebb, amíg a völgy fenékre nem ér.

Már nem pöröl, nem morog; már csak pajkoskodik s forgatagaiban játszva fördetgeti a hullott levelet.

Az első embernek, aki idetévedt, megszakadhatott volna a szíve a gyönyörtől.

Az évezredes fák árnyékában csudás zöld színnel rezeg a levegő itt. A milliárd kis napernyő, aminek születik minden falevél, a felülről özönlő fényt csak önmagán átszürve ereszti le a völgybe. Nesz semmi sincs, ami életet hirdetne. Pedig szinte örök életet sejtetnek a hatalmas fatörzsek.

Gligor úgy lopózott az avaron, hogy nem csinált nagyobb zajt, mint a futó nyest.

Egyre vizsgálgatta a földet, s ahol a patakon átváltott: a nyirkos partot jól szemügyre vette.

Itt már beszélt neki az erdő. Itt a nyomok néhol már tisztán bemélyedtek a lazább talajba s a sürüség közt keskeny csapások huzódtak, szinte rejtelmesen, el-elveszve az ősbozótban.

A vadak országának az utcái ilyenek.

Jajgató sikogás állította meg egy percre a pásztort. A bükk sátra közt halkan kalapált valami az imént; most elhallgatott a kopogó nesz, de ahelyett vész-sirám töltötte meg az erdőt. A következő percben aztán surrogva lendült arrább a fáról egy zöld harkály. Az lármázott olyan keservesen. Ahol megült, ott újra kezdte; egyre kérdezgette: *ki?! ki?!* s megismételte tízszer is.

Messziről, a völgy bokrai közül, ráripakodott egy egrecső cserszajkó: »ne lármázz! ne lármázz!«

Aztán megint csak az aranylegyek zúgása hallatszott, melyek minden élő mozgásra előkerülnek még a legvadabb magányban is, és cikázó, villámló röpüléssel sürögnek-forognak, várván türelmesen, hogy mikor lesz az elevenből halott; mikor kezdődik már az ő báljok.

Egy vénséges vén lucfenyő mellett haladt el Gligor. Annak a derekán hosszasan akadt meg tekintete. Mélyen be volt horpadva a termetes fa egyik oldala, mintha lereszelték volna. És ott, a horpadás helyén, szürke volt, mintha bekenték volna sárral, hogy a nyitott seb attól begyógyuljon.

A kutyák élénken szimatoltak.

Erős fenyőszurok-szag keveredett össze valami leirhatatlanul nehéz bűzzel. Mintha egy konda disznó állandóan ide járna dörgölődni ehhez a fához s aztán megfeküdnék a nagy élvezet után a völgy legfenekén, a dagványosban.

Gligornak ragyogott az arca. Most már egy lépést sem tett tovább. Leült a fa tövébe s pisszegve szólította a kopókat magához.

Várt és hallgatozott.

Egy nyiláson, amely a fák közt kináikozott neki, kibámult a »vále lupuluj« határát övező sziklafalra s elmélázva nézte, hogyan vadászgat rajta a kis lepkemadár. Hogy nincs megállása, hogy nincs pihenése! . . . Innen alulról nézve alig nagyobb, mint egy olyan pávaszemü lepke, aminőt derengő éjszakákon látni néha, odakint, a falu alatt, az uraság gyümölcsöskertjében. Folyvást lihegve kúszik, röppen, futkos a sziklafal meredek simaságán. Ki-kivillan piros szárnyalja, vékonyka tű-csőrével a legparányibb sziklarepedést is átkutatja; és meg nem áll, meg nem ül, csak szárnyverdesve libeg.

Gligor az ő egyszerü pakulár-eszével éppen arra gondolt, hogy mégis csak jó annak, akinek szárnya van. Jó volna röpülni . . . jó volna . . .

Hahó! Mi volt az?! . . . A völgy fölött, a gerincen, amely elnyulik messze és belehajlik a másik völgybe: élesen, harsogón szól egy kürt. Az a Valkó Gábris kürtje. Az ott a jeladás, hogy el kell ereszteni a kutyákat.

Egy szempillantás alatt talpon volt a pásztor. A kutyák reszkettek az izgatottságtól; ők is megértették a kürt szavát.

Dráku üvöltő torokhangon rimánkodott, hogy eresszék szabadon; Ursu kontrázott neki híven.

Zahraj, a nagy Zahraj, könyörögve nézett Gligorra, mintha mondta volna: »Ugyan ne kínozz már ezzel a corkával.«

— Maj Zahraj! dünnyögte Gligor, most már osztán szabad. Tudod, ahogy szoktad; — húzd rá, apám! Csak húzd rá bátran a te gyönyörü hangoddal.

S mialatt így biztatta a legkedvesebb kopót, gyorsan levette mind a háromról a láncot.

Zahraj úgy csúszott be a buja gazba, akár a gyík. Két társa hehegve, türelmetlenül vágtatott a nyomán.

Gligor tátott szájjal kullogott előre. Hallgatózott.

Tudta, hogy a vén agyaras, amely rendesen ennél a vastag fenyőnél borotválkozik, abban a pocsolyában hűsöl, amely a gerinc alatt terül. A szél arról fuj s Zahrájnak az orra már tele lehet a disznó szagával.

Halálos csönd volt egy darabig. Gligor fölemelte a fejét s találgatta, hogy merre állhatták el az urak a magaslatot. A gerinc fölött, a kék végtelenségben, egy szirti sas keringett, az megmondta neki. Éppen alatta kellett lenni valamelyik vadásznak.

S amint azon tünődött, hogy talán ő van ott, az *asszony*, a burdánfalvi úri ház régi kis Nellije: haragosan, riasztó tüzzel csendült meg messze, a bozót közt a kopók csaholása.

A Zahraj hangja magas diskantban vált ki a buffogó vakkantások közül, mint a halálharang.

*

Ott, ahol Valkó a kürtöt megfujta, ketten állottak egymás mellett: ő, meg Szenderffyné.

Kázmért már az úton elővette régi baja, a csúz, s inkább lent maradt a szekereknél, semhogy megmászsza a hegyet.

— Csak menjetek, mondta, amikor a lovak már nem haladhattak feljebb, majd én itt gunnyasztok. Ki sem bujok a pokrócaim közül.

Nelli egy pilllanatig tétovázott. Az a belső hang, amely mindig megszólalt, bármihez fogott is, azt sugta neki, hogy talán jobb lenne, ha lent maradna, beteg ura mellett. De Valkó szúróan, gunyosan nézett rá, mintha azt mondaná: »Talán bizony nem mer velem jönni?!« Erre aztán dacosan vont vállat s türelmetlenül sietett előre.

Jó darabon majdnem szótlanul haladtak föl a hegynek. Az asszony egy-egy közönyös kérdést tett; arra Valkó röviden válaszolt. Mind a kettő azt várta, hogy a másik hadd melegedjék. Amióta azt hitte Szenderffyné, hogy Valkó nem olyan nagyon rabszolgája többé, még szeszélyesebb, még követelőbb volt vele szemben.

A sötétarcu ember erre gondolt s alig észrevehetően mosolygott.

Jól tudta, hogy az asszony mostani közönye sem egyéb, mint védekezés abban a fegyverszünetet nem ösmerő harcban, amely csak akkor érhet véget, ha az ő szerelme diadalmaskodik.

Várt, ahogy megszokta. Mester volt már a türelemben. Erőt adott neki az a tudat, hogy minden lépést csakis előre tesz, egyetlen egyet sem visszafelé.

Amíg az egyre vadabbá váló erdőségben ösvénynek nyoma volt, eddig elől ment az asszony, mintha kerülni akarta volna, hogy a kisérője melléje juthasson. Mohón szítta az üde levegőt s szeme szórakozottan siklott végig a hallgatag tájképen.

A szeptember derüje aranyködöket hintett el a buja völgyek fölött, amelyek útjok mindkét oldalán fokozatosan süllyedtek lefelé.

Itt még aránylag szelíd volt a világ. Bohókás kék cinkerajok röpködtek egyik bokorról a másikra s halk cipegéssel leptek el a hajlós ágakat. Ki tótágast állott, ki meg háttal fordult a földnek. Rovarálcákat csipegettek, keresgéltek. Aztán perregő röpüléssel szállottak arrább; kergették egymást; bóbitásra borzolták azurkék sipkájokat s mint a bujkáló mókus; kikandítottak a náloknál vastagabb galy mögül. Ha észrevette valamelyiket a szemközt fölbukkanó pajtás: cserregő kacagással nevetett vele összse, aztán újra kezdték a mulatozást. Messziről nézve, úgy libbent ide-oda topázos tollazatuk, mintha kis aranyalmákat dobáltak volna egymásnak a bokrok közt lappangó erdei tündérkék.

Madonna *Thorma János festménye*

Aztán elfogytak lassankint a cinkerajok. Vadabb lett a környék. Útnak már nyoma sem volt. A fű bozóttá nőtt; a gerinc élén vihartépte faóriások holtteteme korhadt, benőve mohhal.

Vezető nélkül már nem tudhatta az asszony, hogy merre forduljon. Megállott s csak a szemével kérdezte Valkót. Az megmutatta neki az irányt.

— Ott kell átváltani minden vadnak. Ott legsimább a hegyoldal, legkönnyebb rajta menekülni. Majd meglátja, hogyan jön le a hajtás a »vale lupuluj« fölött terülő bükk-fiatalosból. Hejh! ha egy jó erős bak kerülne a három kopó elé! Hogy röpülné át a vízmosásokat s az alacsony bokrokat!... Aztán meghallja majd a kopók hangversenyét. Azok a száguldó őz nyomán jönnek; messze, messze.

Szenderffynét érdekelni kezdte a dolog.

— Adja a karját, vezessen, mondta.

Valkó mosolyogva fogadott szót. Ezt korábban is parancsolhatta volna.

A gerinc derekán aztán megadta Gligornak a kürtjelt.

Onnan, ahol állottak, messzire lehetett ellátni. A nagy magányt csak egy patak élénkítette, amely a mélységbe zurbolt. Jó lett volna altató dalnak az a halk mormolás.

Egy alacsony cserje kinálkozott nekik fedezetül. A cserje alatt kőtuskó barnállott; Valkó arra ültette le az asszonyt s aztán mögéje állt. Hallgattak mind a ketten.

Szenderffyné a »muntye del szorie« havas fejét simogatta tekintetével; de az alatt lelki szeme Valkót kereste, akinek a nézését babonás bizonyossággal tudta megérezni.

A csönd izgatni kezdte,— mert a magány érzetét keltette benne, amitől mindig félt.

Vannak emberek, akik egy pillanatig sem bírják elviselni a sötétséget; mások inkább meghalnak, sem hogy valamely puszta térségen átmenjenek. Szenderffyné a magánytól irtózott; már pedig Valkó, ott hátul, most egy mozdulattal sem adott életjelt magáról, mintha itt sem volna.

Az asszony nem láthatta, de azért megesküdött volna, hogy falja a szemével. Olyan furcsa, majdnem kisérteti volt az a sejtett szem, amely a szó szoros értelmében égetni tudta.

Sokszor hízelgett a hiuságának az a hév, ami ebből az emberből feléje sugárzott; de sokszor rettegett is tőle.

Hányszor volt az, hogy így sóhajtott magában titkosan:

— Be jó, hogy most nem vagyunk egyedül!

Uj Idők 1899. V. évf. 9. f.

Az ünneplő Budapest.

Krónikát kellene írnom, a mely voltaképpen tündérrege. A fiatal fő- és székvárosról, a mint ragyogó pompába öltözött, magyarok dicsőségéről, királyi párnak jóságáról, udvarról és néptengerről. Mindezt meg is tenném, ha poéta volnék isten kegyelméből. De te, hűséges olvasó, akkor is azt mondanád, hogy meg se közelítettem a valóságot és igazad volna. Mert vannak dolgok, a mik egyszerűen leírhatatlanok.

Szemidegeimben még mindig rezeg a káprázat. Ott állottam május másodikán a kiállítás díszkapujánál és néztem a csudálatos, keleti pompáju felvonulást. Egyszerre csak megpillantottam egy díszfogatban Árpádot, a hadverőt. Kardját keresztbe fektette térdén és csillogó szemmel nézte a néptengert. Kérlek szépen, hűséges olvasóm, ki ne nevess ezért a látományért, mert én most is esküt mernék még tenni arra, hogy csakugyan ő volt és a kik utána jöttek, a hét vezér, szakasztott olyanok, mint tisztelt kollégám, a Béla király névtelen jegyzője őket leírja. Aztán elhajtottak előttem a dentumogerek mindannyian, a száznyolc törzsfő, a Csaba királyfi feltámadott harcosai és csupán azt az egyet találtam különösnek, hogy nem lóháton jöttek, hanem négylovas hintóban. De egy fehér szakállas öreg úr — táltos lehetett vagy rabonbán — a jövőt jósló hangon felvilágosított, hogy nem ma, de június nyolcadikán, a mikor a Szent Koronát viszik ős Budavárból az új törvényhozási épület boltíves csarnokába, majd akkor eljönnek párduckacagányos viseletben és száguldó paripán. Arra a napra tartogatják ezt a legnagyobb nemzeti díszt.

S láttam a többi között Kupát is, a somogyi elégedetlenek vezérét, meg Gyulát, a pogány magyarok utolsó reményét — de éppenséggel nem voltak haragosak, mint a minőknek Anonymus őket leírja, hanem mosolyogva és lelkesülten intettek azon udvari hintó felé, a melyben Szent István koronájának viselője ült egy bánatos arcú, feketeruhás asszony mellett. Sőt a saját fülemmel hallottam, a mint két rebellis hajlamu férfiu torkaszakadtából kiáltotta:

— Üdv a királynak! Éljen a királyné!

. . . Hát már ti is? Kupa, Gyula, Petur, ti is megbékültetek?

*

A király mindenütt ott volt. Vele járt a Szent Korona varázsa és mint a delej a vasat, úgy vonzotta a szíveket. Az ő hatvanhatéves testében csudálatos ifjúság, könnyedség és ruganyosság rejlik. Nem könnyü metier ilyenkor királynak l demet észrevenni, n szót mondani. S a tüzében, a hivatalos nyedni, valóban, ez járhatta keresztül a a fényes jelen dicső ral szemben a főpap hozzá, a büszkeség, katonai pompában – uralkodó szíve, ho;

Oldalán a király jóságban és könyör szűz anyáét, az ő szív rona. S mily kegyel szeretne tomboló lel de még sem teszi. hangja gyanánt föl nincs itt, a kit nek ki magyar volt, ner ság ösztönével is, jának ez a nemzet kitörni készülő ör hangjai, mert e s könyü rezeg, hogy sugár váltakoznak szivárványa.

Budapest mé magyart és ennyi i *hivatlanul* őseink eze és hogy jóvá tegyé lasztottak, a népek hivásra. Bizonyára sajátképpen a magy klastrom krónikájá barát, a ki azért hagymáit megették szittyabajuszt feste tudott róluk följegy got plántált földie ellen. Lehet, hogy tottak ki újból ném ragnak egyik főoká és elismerik szóval magyar, még pedig szerető, joviális, épp sőt civilizált úrien Augsburger Allgem ideje óta haragot ta tét zengje. A mi m

De az idegenek Budapestnek abban vidék. A ki huszo áldozatot e fővárost

Uj Idők 1896. II. 20 sz.

ntjává fejlődhessen
n keresztül dédel-
i akarta, mi lett a
an, olyan viruló-e
e a sok áldozatot?
eli rokon, kivált ha
, a Felföldről, az
talmasakat. Ebben
ismerés. A főváros
an vele elégedve.
z ünnepi kivilágítás
járta az utcákat és
ivének: Édes szép
ve, mennyire fejlőd-
lók mintha szerel-
z, a lobogó lángok
zését tolmácsolták
rban az a csekély
a olyan szegényes
őzhajózási társulat
lágítani és hogy a
Egy-két ügyetlen-
észre a ragyogó

nagy ünnepi lako-
olyan erős, hogy
mellett ott láttam
szi faragásu pillér-

főket. Mintha ők is megolvadtak volna a lelkesedés tüzében és királyi hercegek, szép hercegnők, udvari méltóságok olyan magyaroknak látszottak, mintha csak teljes életüket nálunk töltötték volna. Pillanatnyi színváltozás volt-e ez, vagy pedig maradandó patina, a mit nem törölhet le többé a bécsi kéz, ki tudná megmondani. Higyjük és reméljük az elsőt. Annyit ők is láttak, hogy a magyar szereti azokat, a kik neki szeretetet mutatnak, hogy ez a nemzet megértette a haladó idők jelszavát és tiszteli a becsületes munkát. Ha útmutatóknak óhajtanak beállni ezen a téren, ám jöjjenek ide és adják meg a mindennapi kenyérnek fűszerét. A magyar művészet és ipar, az igaz, hogy eddig nélkülök is megélt, de bizonyos, hogy az ő közreműködésükkel és támogatásukkal nagyobb lendületet nyerne.

A magyar arisztokrácia megint bebizonyította e napokban, hogy első sorban magyar, csak aztán arisztokrata. Ő adta meg az ünnepnek a csodaszép keretet, a mely nélkül a kép tökéletlen lett volna. A magyar főpapság pedig, a mint a néphez intézett szózataiban a hazafiság magasztos igéjét hirdette, ujból magára vállalta a fáklyavivő szerepét, a melyet már a megpróbáltatás súlyos napjaiban a nemzet megelégedésére betöltött. S valamennyi elemet, a főnemességet, a főpapságot, a polgárt, a népet, mintha egy érzés, egy gondolat járta volna keresztül, a mely szavakban, így volna kifejezhető:

— Ebben az országban minden ember első sorban magyar legyen . . .

T. R.

got, Jókainak *Keresd a szíved* című drámáját adták és a mindig burleszk városligeti színkör ezúttal *Bánk-Bán*-nal próbálkozott, még pedig nem egészen siker nélkül. Mivel pedig Ó-Budán is volt ünnepi előadás, hét színpadon játszottak ugyanaz estén magyar nyelven és tekintetbe véve, hogy huszonöt év előtt még csak a nemzeti színház vívta a küzdelmet két német nyelvü színházzal, a melyek azóta eltüntek a föld színéről, valóban meg lehetünk elégedve a milléniumig elért sikerrel.

A vígszinház prémiérje. Bisson legújabb darabja, *Az államtitkár úr* nagy sikert aratott a vígszinházban, a mely ezzel az ünnepi hangulattól a mindennapi működés terére lépett. S tekintetbe véve, hogy nemcsak a szerző, hanem a közreműködő színészek is nagyon tetszettek, a legjobb jövő jósolható ennek az érdekes új múzsatemplomnak. A közreműködők közül *Lánczy* Ilka, *Kalmár* Piroska, *Nikó* Lina, *Fenyvessi* Emil, *Hegedüs*, *Gyöngyi* Izsó és *Tapolczai* váltak ki előnyösen. Mindenek fölött pedig ott lebegett a színház két vezetőjének, *Keglevich* István grófnak és *Ditrói* Mór igazgatónak szelleme, a mely úgy az összjátékban, mint a rendezésben kifejezésre jutott.

Új műcsarnok, új művészek.

Most vasárnap nyitotta meg a király az új műcsarnokot. A kultuszminiszter nagy hévvel mondott — a felség felé fordulva — egy patetikus és csinos bókot az uralkodóra és a miniszterekre, de ezekre csak feltételesen, ha a művészet irányában jól viselik magukat. Ferenc József néhány meleg szóval felelt és azzal megkezdődött a kívülről szép görög-templomszerű, belül is ügyes berendezésü új palota megszemlélése. Az épület tetszett, a tartalma is tetszett, másfélezer műtárgy: kép, szobor, rajz, épületterv. A felség valóban meg volt elégedve és sokszor mondta: »szép!« Igen érdekes volt nézni, hogyan szemléli a képeket, milyenek a megjegyzései. Bizonyos, hogy műértő, de inkább a régi iskolákat kedveli, az ujakat nem szereti és ennek kifejezést is ad. A Csók plein-aire Szénagyüjtögetőjét nézvén — úgy mondják — megjegyezte: »Hol az árnyék ez arcokon, a természetben van, itt nincsen!« Magunk is láttuk a mint a Szinnyei Május-ára csak egy tekintetet vetett, s hirtelen, szinte megütközve fordult el tőle, hogy gyönyörködjék az Aggházy genrejében.

A fejedelemnek mindig és mindenben igaza van és igen valószínü, hogy mi nagyot csalódunk, a mikor azt hiszszük, hogy e kiállításon az új nyomon haladó művészek nagy győzelmet arattak a régiek fölött. Kik ezek az újak és kiket nevezünk régieknek, min és hogyan dőlt el a diadalt: erről bőven fogunk megemlékezni, mihelyt az impressziók meghiggadnak és a kiállított képek egyrészének másai az *Uj Idők* számára elkészülnek. Az új vagy

Thorma János.

legalább frissen hangzó nevek között az első: a Thorma Jánosé, ugyanazé, a kinek nagy históriai képe más helyütt van kiállítva.

Mostan még csak annyit, hogy az egész tárlat nagyszabásu, előkelő nivón áll és még a rossz képei is érdekesek.

A flegmatikus Budapesti Szemle. Híres és nevezetes férfiú volt a Bácskában Suhajda Pál. Nem csupán azért, mert ismerte az ötvenes és a hatvanas években Magyarország összes betyárját és lókötőjét, de mert flegma dolgában senki sem tett túl rajta. Mikor egyszer zivatarban a kertjében állott, a villám két lépésnyire tőle bele csapott a legszebb almafába és pillanat alatt lángba borította. Suhajda uram pedig megszólalt: — Ejnye, de okos! épp most látom, hogy nincs nálam masina, pedig szíhatnékom volt! S odament az égő fához és rágyujtott pipájára. A mi egyetlen nagy szemlénk, a mely a saját bevallása szerint tájékozni igyekszik a magyar közönséget azon eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket, még Suhajda Pál uramon is túltesz flegma dolgában. Megjelent a májusi füzet, de egyetlen betüvel sem említi, hogy Magyarországon jelenleg milléniumi hangulat-féle uralkodik és kiállításunk is volna. Azaz pardon! A versek közt van mégis egy *Ezredévi szózat a gyermekekhez* cimü nagyon szép költemény *Lévay* Józseftől — de hát vajjon csak a gyermekek ünnepe a millénium és a Budapesti Szemle a világszerte röpködő eszméket csak a kicsinyeknek közvetíti-e? A magyar zenéről, az alföldi munkáskérdésről, a főkapitányság könyvéről, Mátyás királyról mint levéliróról tán júniusban vagy júliusban is lehetett volna értekezni az akadémia folyóiratának, most pedig, mikor az utolsó napszámos is kivilágította ablakát, ő is gyujthatott volna egy fáklyát a magyar nemzeti szellemnek. De nem tette, mert nincs *szíhatnéka*, mint Suhajda Pál uramnak és azért tán észre se vette a lelkesedés villámát, a mely az egész magyar nemzet szívét keresztül járta. Hanem a Szilágyi Géza költeményeiről van benne egy negyedfél oldalas cikk . . .

Gödöllő, a királyi család otthona irta *Ripka* Ferenc. Egy nagyon érdekes és most, mikor a királyi család nálunk időzik hosszabb időre, egyszersmind aktuális munka is, tele apró, kedves és intim vonásokkal a királyunk hozzátartozóinak életéből. A szerző, a ki Gödöllőn lakik, közelről tette megfigyeléseit és szíve melegével irta meg azokat. A díszesen kiállított munka minden könyvkereskedésben kapható és magánál a szerzőnél, Gödöllőn.

Női magyar díszruhák.

A mi fényt és káprázatos díszt a mult századok pazarló pompája csak kitalált, mind egyesült most a május 3-iki budavári *Te Deum*-on.

De annak a fényes ünnepségnek legvonzóbb, legérdekesebb látványossága mindenesetre a nők magyar díszruhája volt. Valamennyi magyaros stílusban készült, csak annyiból tért el a régi magyar ruháktól, hogy 4—5 méter hosszú uszálya volt, és hogy a mai divatnak megfelelően, fent a csípőn és elől szűkre szabták. A magyarosan kivágott és himzett derekat nyakig érő, aranynyal vagy ezüsttel gazdagon himzett patyolating egészítette ki, a melynek dudoros ujját szalag erősítette a karhoz. A kötő és fátyol mind arany- és ezüsthimzéssel készült, de azért lehelletszerű könnyűséggel folyt végig a ruhán.

Olvasóinkat bizonyára érdekelni fogja, ha néhány ruhaleírását itt adjuk:

A királyné ez alkalommal is mélységes gyászban jelent meg. Ruhája *Tökölyi* Évának egy régi képe szerint készült. A nehéz, fekete selyemszoknyára fekete csiszolt gyöngygyel gyönyörü mákvirágminta volt himezve. Az öt méter hosszu uszályt szintén fekete gyöngybordür vette körül. A magyaros szabásu derék fekete bársonyból készült, gazdag fekete gyöngysorokkal átfűzve. A diadémról leomló fekete fátyol és kötény brüszszeli tüllcsipke.

A királyasszony uszályát szintén fekete díszmagyarba öltözött udvarhölgye vitte, de ennek fejét szikrázó gyémántdiadém és ruháján végigomló fehér csipkefátyol ékítette.

Stefánia özvegy trónörökösné nehéz szürke atlaszruhát viselt; uszályán aranynyal himzett gyöngyvirág és rózsakoszorú folyt körül. Fekete bársonyderekát gyöngysorok fűzték elől össze és aranyhimzés ékítette. A derekát magyaros ékszerövező fogta körül. A fátyolát, kötényét és ingujját szintén aranynyal himzett rózsa és gyöngyvirágminta ékítette.

Gyönyörü volt királyunk unokája, *Auguszta* királyi hercegnő, József királyi herceg menye. Fehér gros-grain ruhájába ezüstlevelü zöld virág volt elszórtan himezve. A szoknya szélét széles, sűrűen himzett bordür ékítette. Zöld bársonypruszliját ezüst himzés, sötétzöld, remek bársonymentéjét arany- és ezüsthimzés és cobolyprém díszítette. Fején gyönyörü kis aranyos magyar fejkötő ékeskedett.

Mária Jozefa királyi hercegnő ruhája rózsaszín nehéz duchesse, széles remek ezüsthimzéssel a szélén. Fekete bársonyderekának az elejét, a fehér ing fölött, igaz gyöngysorok fűzték össze és vert ezüst csipke ékítette; fején fátyol és korona.

Rendkívül pompás volt *Koburg Lujza* királyi hercegnő ruhája rózsaszín selyemből; szélét aranynyal és ezüsttel himzett drágakövekkel beszórt babérlombozat ékítette. A rózsaszín derekat, valamint köténvt és fátyolt ugyanilyen himzés borította, s aranynyal gazdagon zsinórzott cobolyprémes mentéje csak úgy csillogott az ékkövektől.

Az arisztokrácia közül nagyszerü volt *Festetics Tasziló* grófnő fehér duchesse ruhája, színezett aranyszálakkal, reliefben hímzett virággirlanddal, a melyet ezüsttel himzett csokrok tarkítottak. A hasonlóan himzett fekete bársonyderék betétje elől gyémántból és gyöngyből volt összeállítva.

Pompában ezzel vetekedett az *Andrássy Géza* grófnéé. Sárgás-fehér duchesse szoknyáját egy csodálatos, széles, zöld, rózsaszín, kék, arany és ezüstben dolgozott antik himzett koszoru futotta körül. Remek zöld bársonypruszliját és prémes zöld bársonymentéjét magyaros zsinórozás és ékszer borította. Szép szőke fején gyémánt félkoronát és sötétzöld bársonyfejkötőt viselt, a melynek minden varratát borsónagyságu gyémántsor ékítette. A főkötő alól remek aranyhimzésű fátyol omlott ruhájára.

Pompás volt az *Andrássy-Esterházy Marietta* grófné ruhája; elszórt aranyvirágokkal beszőtt nehéz fehér selyem, aranynyal hímzett heliotrop bársonyderékkal, a melynek betétjét igazgyöngy és prém díszítette.

Zichy-Kornis Anna grófné arany- és ezüstarabeszkkel gazdagon himzett csereszny-piros bársonyruhát viselt, a melynek aranybrokátból készült derekát prém és drágakövek ékítették.

Ki győzné mind előszámlálni a száznál több pompás ruhát, melyek mindegyike ezreket érő hímzéssel, igazgyöngygyel és drágakővel volt ékítve! A ki látta, sohasem fogja elfeledni és bizonyára még ma is szédül a feje az elképzelhetetlen pompa és fény emlékétől.

T. A.

Tavaszi futtatások. Kissé megcsappantotta az érdeklődést az első két napon a kiállítás megnyitása, de nem hiába lovas nemzet a magyar, a harmadik napon már szorongásig telt meg minden nézőtér és a nagy tribün virágos kerthez hasonlított a sok szép asszony meg leány miatt. Nagyon sok volt ezúttal a külföldi is, a mi különben a mi turfunkon nem ritkaság, mert ha valami, úgy bizonyára a lóversenyek mozdítják elő nálunk az idegenek forgalmát. S ezért, valamint az udvar jelenléte miatt, igazán érdekesnek igérkezik a tavaszi versenyek lefolyása.

A SZERKESZTŐ ÜENETEI.

A két Daruvári. Az elbeszélés témájával már találkoztunk Kisfaludy Sándor egyik vígjátékában. Nagyon messzire ment ugyan vissza, de azért mégis ráismertünk az idegen tollakra.

Concert spirituel. Önnek van igaza. A concert spirituéleknek semmi közük a spiritizmushoz, még kevésbbé a szellemidézéshez. A mult század első negyedében valami Philidor nevü zenész hangversenyeket rendezett havonta egyszer a Tuileriák úgynevezett svájci termében, még pedig ünnepnapokon, mikor a színházak zárva voltak. Az első hangversenyen csupa akadémikus, poéta és iró volt jelen, miért is Voltaire megjegyezte, hogy ez aféle szellemi hangverseny. Igy ragadt rá a többire is a concert spirituel elnevezés, a mely megmaradt egészen 1791-ig, mikor arisztokratikus jellegük miatt beszüntették.

Cigán. 1. Magánúton is készülhet a tanítóképző-intézeti évfolyamokra és vizsgálatokat is tehet. 2. Az első osztályba, mint magántanulót, felveszik az esetben is, ha a négy középiskolai osztály elvégzése után szünetelt is. 3. A kérvényt az illető intézet igazgató-tanácsához (Budapesten az áll. elemi tanítóképző-intézethez, 1. Győri-út 9.) intézheti. 4. A képesítő vizsgálati szabályzat és a tanterv megrendelhető az egyetemi nyomdában (Bpest, vár). Egyébiránt a folyamodvány fölszerelése ügyében, és minden kérdésben szívesen ad részletes felvilágosítást az illető intézet igazgatósága.

Egy előfizető. Nagyobb súlyt kölcsönzött volna felszólalásának, ha a nevét is aláírja. Egyébiránt nem jön többé sem az idén, sem pedig a jövő esztendőben.

Mért? Csinosan indul, a forma is eleg jó, de a vége felé ellaposodik. Albumba való vers, a mely két embert érdekelhet — azt, a ki írta és azt, a kinek írták — de már a harmadikat hidegen hagyja.

Nem közölhetők: Örök fagy. — A bukás szélén. — Goneril. — A lesipuskás. — Modern Turandot. — A XX. század század szelleme.

Tartalom:

Szöveg: *A királyné arcképe.* Írta Bródy Sándor. — *Selyemrongyok.* Elbeszélés. Írta Herman Ottóné. — *Eresszelek vissza.* Költemény Havas Istvántól. — *A párbaj.* Elbeszélés. (Vége.) Írta Cyprián. — *Gödöllői idillek.* — *Az első pesti lófuttatás.* — *Az ünneplő Budapest.* — *Rovatok:* Képeink. Színház. Művészet. Irodalom. Mindenféle. A szerkesztő üzenetei.

Képeink: *A király a fővárosi pavillon előtt.* — *A kiállítás megnyitása.* — *Díszelőadás az operában.* — *Részletek Benczur Budavár visszafoglalása című képéből.* (Három képpel.) — Három kép a *Gödöllői idyllek* című cikkhez. — *Thorma János* arcképe.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner**
Szerkesztőség és kiadóhivatal
Budapest, Andrássy-ut 10.

Ha leányai halaványak, satnya növésüek, az ételekben válogatósak, rossz emésztésük van; ha fiai nehezen fejlődnek, gyöngék, tanulmányaiktól kimerülvék, levertek s elerőtlenedettek, ugy adja nekik a természetes vasas ásványvizekhez hasonló, de azoknál hatásosabb *Leras-féle folyékony vasfoszfátot* s mindezen bajok bámulatos gyorsan elenyésznek. Kapható Török József gyógyszertárában, király-utca 12. szám,

Vérszegényeknek és üdülőknek!

CHINA SERRAVALLO

vassal.

Egy literes üveg ára . . . 2 forint 20 krajczár
Fél „ „ „ . . . 1 „ 20 „

Minden gyógyszertárban kapható.

FŐRAKTÁR.

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertára Budapest, Király-utca 12

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

Ezen hirneves háziszer ellentállt az idő megpróbálásának, mert már több mint 25 év óta megbizható, **fájdalomcsillapitó bedörzsölésként alkalmaztatik köszvénynél, csúznál, tagszaggatásnál** és **meghüléseknél** és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt nem titkos szer, hanem **igazi népszerü háziszer,** melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. **40 kr.,** 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszertárban készletben van; főraktár: **Török József** gyógyszerésznél **Budapesten.**

Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több csekélyebbértékü utánzat van forgalomban. **Ki nem akar megkárosodni,** az minden egyes üveget „**Horgony**“ védjegy nélkül mint **nem valódit** utasitsa vissza.

Richter F. Ad. és társa, csász. és kir. udvari szállitók, **Rudolstadt** (Thüringia).

Singer és Wolfner kiadása, Budapest

MAGYAR

DEKAMERON

I. SOROZAT, ÖT KÖTET.

100 magyar iró 100 elbeszélése

A „Magyar Dekameron“ I. sorozata az összes magyar elbeszélők legjobb müveit mutatja be.

Egy-egy kötet ára füzve 1 frt 50 kr.
Diszkötésben 2 frt.

Az öt kötet ára tokban kötve
10 forint.

Magyar

Osztálysorsjegyek

25.007 pénznyeremény 6.284,000

korona összegben.

Főnyeremény a legkedvezőbb esetben

Egy millió korona

A sorsjegyek árai: egy egész egy fél egy tized egy huszad
60.— 30.— 6.— 3.— frt.

„BUDAPESTI LLOYD“

bank- és váltóüzlete

Engel Zsigmond és Társa

BUDAPEST,

Erzsébet-tér 3. szám I. em.

Postai megrendeléseknél bérmentesités és nyereményjegyzékért 30 kr. melléklendő.

Az eddig hirdetett **rheuma, köszvény, fog-** és **fejfájás** elleni szerek között a legjobb a gyors és biztos hatása miatt általánosan elterjedt, orvosi tekintélyek által is ajánlt

„MIRACULIN“

nevü külszer. Ára egy üvegnek 1 frt. Bérmentes küldéssel **1 frt 20 kr.** Kapható

BARUCH GYULA gyógyszertárában
Miskolc 101. szám.

Budapesti főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertára**
Király-utca 6. szám.

AZ ÈN UJSÁGOM

legszebb, legjobb és legolcsóbb gyermeklap.

Előfizetési ára: negyedévre 1 forint.

Kéz- és arc-créme

a legjobb, **legártalmatlanabb** szer, pattanások, pörsenések, könnyü börkiütések, az arcszin vörössége ellen, s a börfinomság megóvására, hasonlithatatlanul jobb, mint valamennyi eddig ismert szer. **Egy tégely ára 50 és 70 kr.**

Spermacet-tej a kezek megóvására, ugy azok érdessége és vörössége ellen, fehérséget s finomságot kölcsönöz, a kézen teljesen felismerhetetlen és **ártalmatlan. Egy üvegcse 1 frt.** A hozzávaló **Rózsaharmat-por** doboz ára **1 frt.**

ADLER LAJOS gyógyszerésznek

a „**Szentháromság**“-hoz cimzett gyógyszertárában

NÉMET-BOGSÁN-ban 81. szám.

Postai megrendelések az összeg előzetes beküldése mellett vagy utánvéttel fordulatosan intéztetnek el. Csomagolás saját áron lesz számitva.

SZÖRMEDIVAT

Sötétkék gyapjúbársonykabát vörös rókadisszel. A muff, mint gallér is viselhető. (Piguet modell)

Rövid fókakabát zöld szövetbéléssel az ujjában. Beige-szövetruha zöld himzéssel. Zöld flickalap. (Worth modell)

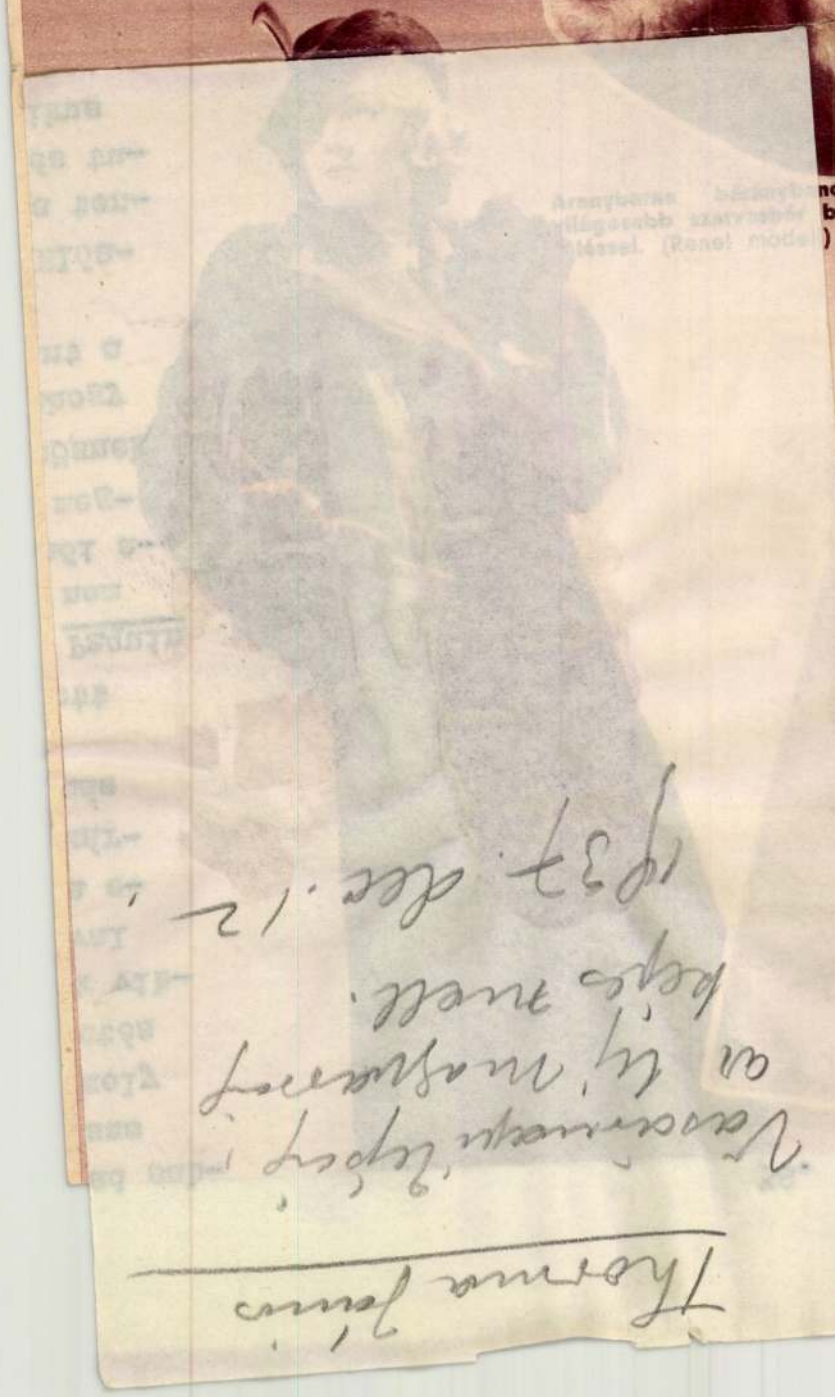

Arannyban bársonybanda
Világosabb szarvasbér bé-
léssel. (Renel modell)

Thorma János

Vasárnapi lépcsi,
az ki magasrej
kéjes nell.

1937. dec. 12.

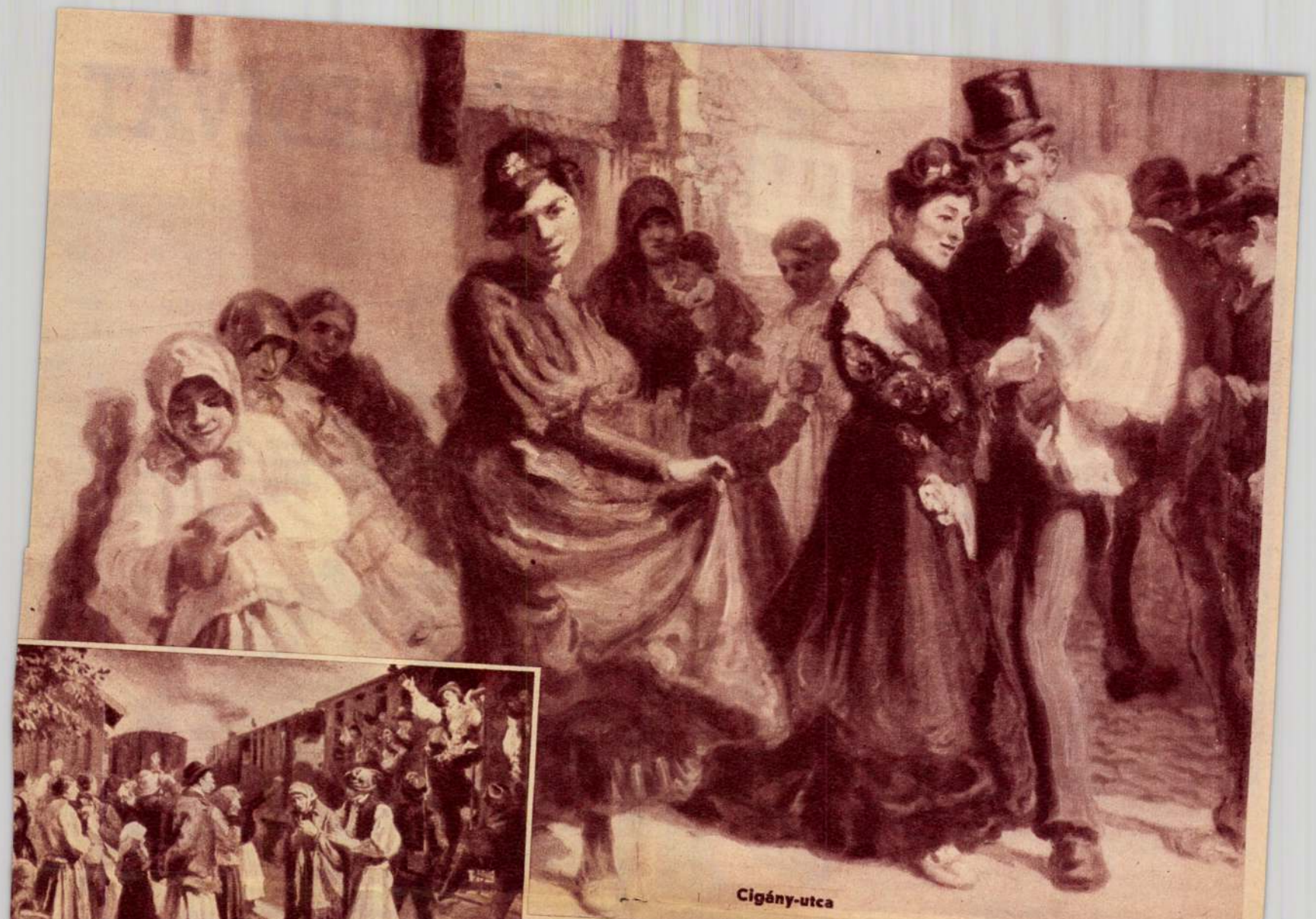

Cigány-utca

Október eleje

THORMA JÁNOS

a nemrég elhunyt festőművész, a nagybányai festőiskola kiváló tagjának műveiből

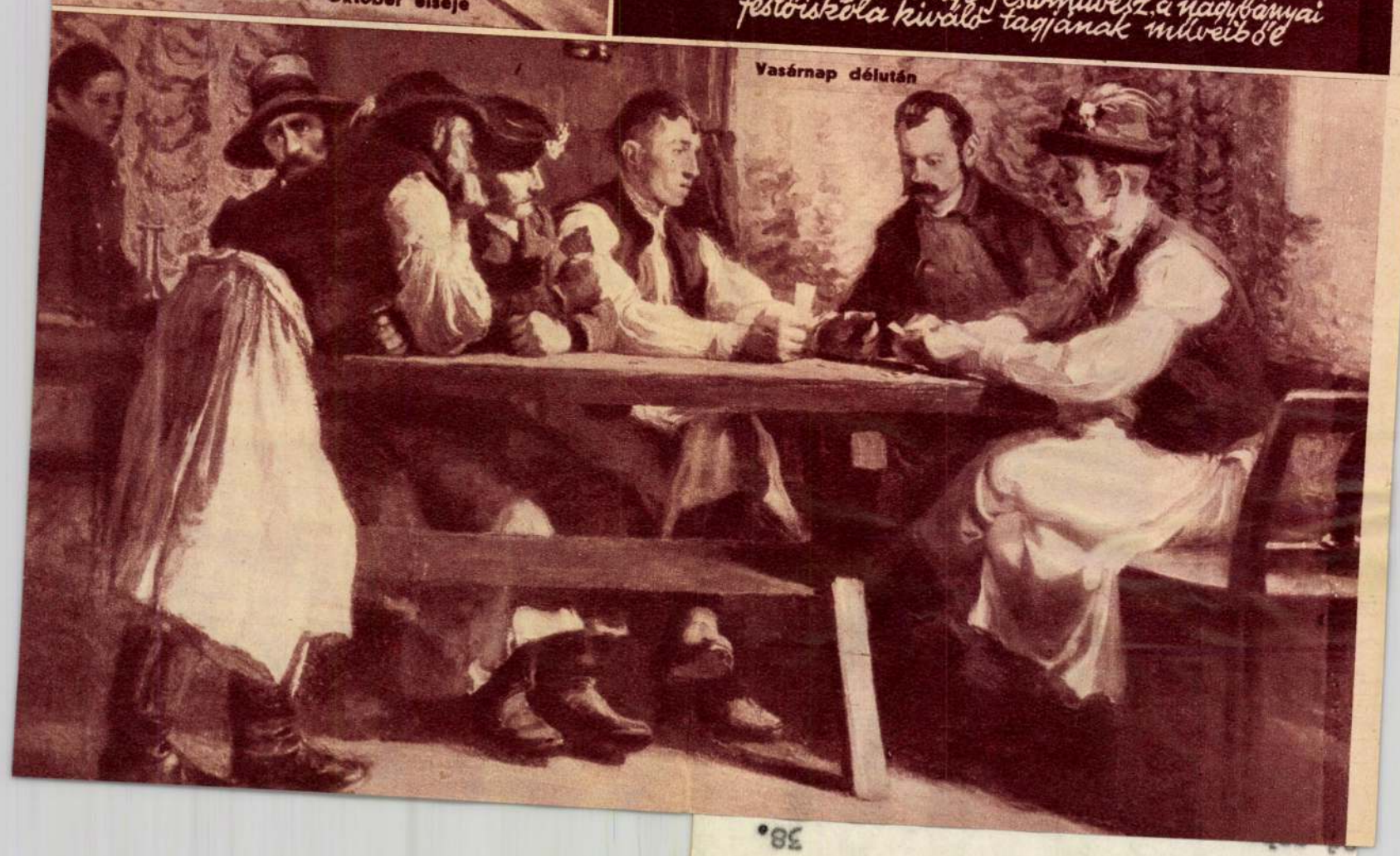

Vasárnap délután

38.

Thorma János

ha az ember virágot lop. Egy ujság olyan értéktelen valami, mint egy szál virág; és mi lenne, ha mindenkit becsuknának, aki virágot lop? Ujságot lopni annyira nem bűn, hogy általánosan elfogadott budapesti szokás. A vendégek az összes képes-lapokat ellopják az összes kávéházakból. Van akárhány excellenciás úr, aki ötven esztendő óta lopja az esti lapot és nincs az a budapesti kávéház, amelyikben a mult heti képes lapot meg lehetne találni, mert csak az a kérdés, hogy ki lopja el előbb?

A kávések tudják ezt és már beletörődtek. Végre is nem állíthatnak minden képes ujsághoz két detektivet és ha annyi Argust hívnának be a kávéházaikba, amennyi szemmel tudná tartani az összes ujságtolvajokat, a vendégek nagy sokasága kiszorulna — már pedig ne szoruljanak ki, inkább emeljék el az értéktelen holmit!

Egy békés természetü, szelid lelkü kávés nem is törődik vele, hogy ki lopja el ezt vagy azt az ujságot. Ha már úgyis ellopják, mit bánja ő, hogy ki okul belőle?!

De találkozott egy epés, rosszmáju kávés, aki megharagudott az én emberemre, nem azért, mert ujságot lopott tőle, hanem azért, mert minden ujságot ellopott a többi vendég elől. Ez az epés, rosszmáju kávés azt akarta, hogy a többi vendégei is hadd lophassanak!

Megfigyeltette, s amikor bizonyos volt benne, hogy rábizonyithatja az ujságorzást, elébe állott. Az én barátom, szégyenében, megpróbálta tagadni a dolgot, de megmotozták szegényt, még pedig vagy kétszáz főből álló közönség előtt, talán leginkább a nézők elrettentése kedvéért. Aztán el kellett mennie a rendőrségre... Ott igazolta, hogy egyébként rendes ember és szabadon eresztették; de a kávés följelentésére később mégis csak eljártak ellene s végül elitélték valami pénzbirságra. Mi több, az eset az ujságba is belekerült; én is onnan tudtam meg.

Hát hiszen ami nem bűn, az nem bűn. Az vessen rá követ, aki soha még virágot se lopott. Ha valaki öt forint ára szenet lop, az tolvaj; de ha valaki az idők folyamán vagy ötven kötetre való képes ujságot szerez össze, innen-onnan, talán ötven különböző helyről: ettől még tökéletes gentleman lehet. Az általánosan elfogadott budapesti szokás megóvja attól, hogy elitélhessék azok, akiket a békés természetü kávések szivességéből soha se értek tetten és ha az én véleményemet kérded, én csak annyit mondok róla: kár, hogy a gyüjtésben nem tartott mértéket, de én sem itélem meg.

Hanem azért . . . én, a jó házból való fiatal leány még se mehetek feleségül egy olyan fiatalemberhez, akit kétszáz ember előtt megmotoztak, akit a rendőrség „előállított", s akit egy epés kávés ilyen gorombán iratott ki az ujságba. Nem igaz?

Pedig már azt reméltem, hogy nemsokára, valahol a Como partján, együtt fogjuk lapozgatni az „Illustrated London News"-t és a „Black and White"-ot!... És tessék! Azt hiszem, soha többé nem veszek a kezembe külföldi képes lapot.

Ez az életben az első csalódásom. Vajjon egyszersmind az utolsó is? Remélem.

De mondd, ne legyek-e szomoru, amikor ez a történet eddig az egyetlen élményem?! Ne találjam-e unalmasnak az életet, amikor az egyetlen barátomat ilyen csúnyán kellett elveszítenem?! És ne gyülöljem-e ezt a Budapestet, ahol az általános rossz szokásért éppen nekem kell megbűnhődnöm?! . . . ahol az általános rossz szokásokért talán mindig az ártatlannak kell szenvednie?

Ugy-e, Erdő-Kürtön ilyen bajok nem érhetik az embert?! Irigykedve gondol rád hü barátnőd:

Klára

Báró siklósi Loew

(*Egy pénzfejedelem pályafutása*)

Irta Szomaházy István

Az esküvő

Nem valószínü, hogy a leggőgösebb mágnáskisasszony esküvője is nagyobb port vert volna föl valaha Budapesten, mint az a házasság, amely egy juniusi napon folyt le az anyakönyvvezető előtt, majd a templom oltára mellett: a szép, gazdag, előkelő Reybach Duci házassága az Oceania hajóstársaság vezérigazgatójával, aki maga is milliomos hirében állott, nem is beszélve arról, hogy fiatal kora ellenére máris egyik legfényesebb pozicióját töltötte be a magyar fővárosnak. Duci kisasszonynak egy ex-miniszter volt a tanuja, egy híres és szépszemü férfiu, aki csak nemrégiben hárította el magától azt a tisztességet, hogy mint egy új kormány feje költözzék be a budavári palotába; a vőlegény mellett pedig az öreg Treyer báró asszisztált, a híres mágnás, akinek vagyonáról legendák keringenek a budapesti társaságokban, s akit negyvenkét házának még egyetlen lakója se tudott félszázad óta rávenni arra, hogy egy kétforintos reparaturát a saját költségén csináltasson meg valamelyik bérlője lakásában. De a híres államférfiu és a fukar bárón kívül is mindenki ott volt a templomban, akinek a főváros életében valamely szerepe van: főrendek, képviselők, városi notabilitások, a bankok vezérférfiai, az udvari tanácsosok táborkara, sőt egy-két aktiv tábornok is, aki a kaszinó olvasótermében sok év óta mindennap együtt szokott trécselni az öreg Reybachchal. Természetes, hogy egy sereg szép asszony is ott szorongott a szük templom hajójában, léha, jókedvü, kiváncsi milliomosasszonyok, akik — a jó Isten tudja, miért? — a legizgalmasabb színműnél is érdekesebbnek tartják a házasságkötés cerimóniáját. A Pesti Bank hivatalnoki kara mellett ott voltak az Oceania hajóstisztjei is, egy csapat szálas, lesült arcu fiatalember, sötétkék, aranygombos kabátokban, amelyek festői, szinte romantikus tarkasággal ütöttek el a frakkok és gérokkok sokaságától.

A Pesti Bank hivatalnokai között, akik a templomhajó előcsarnokában várták a nászmenet megérkezését, csupán egyetlen fiatal úr akadt, aki nem léha pletykázással töltötte az idejét. Löw Miksa, az intézet legifjabb levelezője volt, aki még nemrégiben bizalmasa volt a menyasszonynak, s az öreg Reybach jóvoltából abban a nagy kitüntetésben részesült, hogy a híres farsangi bál előtt aféle művészi titkárként szerepelhetett a fiatal leány oldalán. A bál lezajlott és az állás, fájdalom, megszünt, de Löw Miksa nem vonult vissza a magánéletbe: most, hogy a templom zsúfolásig megtelt az érdeklődők százaival, s a bejárat elől buzgó rendőrök szorongatták vissza a kiváncsiskodó csőcseléket, a kis hivatalnok fontoskodó arccal szaladt ide-oda a hullámzó sokaság között, sietve szót váltva egyik-másik kollegájával, előzékenyen bekalauzolva a későnjövő celebritásokat, vagy önérzetes hangon adva utasításokat a rendőrtisztviselőnek, aki a legényeire felügyelt:

— A kocsikat majd arra az oldalra tessék dirigálni, fogalmazó úr . . . A kocsisok ott maradnak a bakon, amíg a szertartás véget nem ér . . . Az inasok és a komornyikok itt fognak állani, a bejárat baloldalán . . .

A fogalmazó helyeslőleg bólintott, — és sem neki, sem másnak még álmában se jutott volna az eszébe, hogy a Löw Miksa szereplése felől fölvilágositást kér-

Műcsarnok tavaszi tárlatából

A Könyves Kálmán jogosításával

THORMA JÁNOS: CIGÁNYSOROON

jen, hiszen mindenki meg volt győződve róla, hogy a buzgalomtól lihegő fiatalember a család megbizottja...

A szomszéd utca sarkán most végre feltünt a legelső menyegzői fogat, s utána hosszan, végtelen sorban a többi; a fekete orosz trapperektől vont, hatalmas landauerek, bakjukon a gőgös inasokkal, a fehérkeztyűs, borotvált kocsisokkal, akik impozáns biztossággal hajtattak a mozgalmas utcán át a templom bejárójához, egy szempillantás alatt megállásra birván a ficánkoló, ezüstzablyás állatokat. A fogatok belsejéből csipkefelhőkbe és virágokba burkolt asszonyok, frakkos, gyöngyvirágos urak szállottak ki, hogy izgatottan összegyülekezzenek az előcsarnokban, míg a homályos templomhajó mélyéből egyszerre fölhangzott az orgona diadalmas indulója . . .

— Nagyságos vezérigazgató úr, parancsoljon, — szólt most meghatottságtól remegő hangon Löw Miksa, öklével félrelökve a komornyikot, aki a vezérigazgató batárja mellett állott, hogy gazdája előtt a fogat ajtaját fölnyissa. És a hangja annyi meleg érzéstől vibrált, hogy a fehérhaju öreg ur, az örömapa, nyájasan feléje bólintott a gyönyörü, ezüstös fejével, míg keztyűs keze gyöngéden odaért a fiu kipirult arcához.

— Látta, hogy megsimogatta az arcát? — kérdezte Helm igazgató az egyik cégvezetőtől, aki maga is majdnem sóbálványnyá meredt a csodálkozástól, e különös és hihetetlen jelenet láttára.

De nem volt idejük a további eszmecserére, mert most egy hatalmas Viktória kanyarodott a templom elé, s a következő pillanatban ott állott előttük az álmok hercegkisasszonya, az édes, csipkefátyolos, kis tündér, akihez annyi éven át szálltak a szerelmes lovagok sóhajai, anélkül, hogy csak egyet is meghallott volna közülük . . . Karcsu termete kissé meggornyedt, amikor selyemcipős lábacskáját a kocsi lépcsőjére helyezte, tekintete félénken a földre siklott, de egyszerre csak fölcsillant a szeme: a kocsi ajtaja előtt megpillantotta Löw Miksát, aki mélyen, a rabszolga hódolatával hajolt meg előtte, amíg a kékbéléses fogatból a bejárat szőnyegére lépett . . .

— Jó napot, kis titkárom, — mondta susogva, míg Helm úr és a cégvezető majdnem megdermedtek a bámulattól. Mi volt ez? Előbb a vezérigazgató, majd maga a menyasszony is szóba állt az ezernegyszáz forintos hivatalnokkal? A két banktekintély megütközve dugta össze a fejét, de akárhogy tanakodtak, nem birtak rájönni a csodálatos rejtely nyitjára. Végre is abbahagyták a találgatást, s szótalanul bevonultak a templomba, hogy a szertartást végignézzék.

A pap még talán a közepén se tartott az ünnepi beszédnek, amikor Löw Miksa már ott kószált valahol a Kerepesi-út táiékán, szórakozottan állva meg egy-egy kirakat előtt, vagy zsebredugott kézzel haladva tovább a tolongó sokaság között. Amikor az orgona elhallgatott és a nászmenet néma meghatottsággal foglalt helyet a virágos oltár előtt, hogy lehajtott fővel fogadja az Úr szolgájának áldását, a kis Lan' levelező óvatosan elsompolygott a tömegből, s pár perc mulva már el is tünt az egyik magános mellékutcán. Mit keresett volna itt tovább a lakodalmas nép között? Lát-

Uj Idők XIV. 1907-8. 8-9

Koszorú (a Petőfi Társaság közlönye)
Uj folyam. IV. 4. 1938. jún.

THORMA JÁNOS, PETŐFI FESTŐJE

ÍRTA: LÁZÁR BÉLA

Tíz esztendővel ezelőtt a Petőfi-Társaságban megemlékeztem arról a művészről, aki Petőfi congeniális társa, Petőfi átélésével Petőfi legnagyobb festője lett. Zichy Mihály születése százéves fordulóját ünnepeltük és a róla szóló könyvemnek azt a pár lapját, melyben a költő és a művész közös vonásait, élményhasonlatosságaikat és az ezekből kirobbant belső látományaikat idéztem, Petőfi Sándor szellemének templomában, mutattam be.

Nem Zichy Mihály az egyetlen művész, aki Petőfi szellemvilágából érzésre gyulladva, a költő szavától nyert ihletet belső látományainak kialakításához. Petőfit sokan illusztrálták, előbb is utóbb is, — de ha illusztrálni annyit jelent, hogy a költő vizióját a képírás nyelvére átírjuk, Zichynél nem azt jelenti. Ő eggyé vált Petőfivel, nem egész költészetével, csak azokkal az alkotásokkal, melyek olyan érzéseknek adtak halhatatlan hangot, melyek Zichy lelkében is, annak titokzatos mélységeiben, eredettől fogva benne lappangtak. Az ezerarcú Petőfit Zichy úgy látta, amint a szabadságvágy eszményi fényében jelenik meg. A szabadság sem Petőfinél, sem Zichynél nem elvont eszme, melyet gondolatsorozat végső eredményeként vontak ki, mindkettőnél élményekből fakadó, hús a húsukból, vér a vérükből, a magánéletük legbensőbb titkai belőle alakulnak, benne gyökeredzenek, ősi ösztöneik táplálják, életük összeütközéseinek döntő indítéka, kirobbanó vérmérsékletük hevével imádták, életük eszményképe volt, melyért elvérzettek.

Egy másik congeniális művész, *Thorma* János hatalmas alkotását, *1848 március 15-ét* a Műcsarnok idei téli kiállítása mutatta be.

Felhasználás után átadni a Szépm. Múzeumnak. Élek Artur hagyatékából

Mielőtt a kép elé lépnénk, menjünk át — ha gondolatban is — a Szépművészeti Múzeumba és kérdezzük meg ott, ki ez a Thorma János? Ki ez a festő, aki ma, ebben a mi szétszaggatott világunkban, arra a Petőfire gondol, aki 1848 március idusát megcsinálta, meg merte és meg tudta csinálni; ki ez a Thorma János, aki ennek a nagy napnak egész történeti jelentőségét, nemes erkölcsi tartalmát, a szabadság-eszme magasztos mélységét egyetlen egy pillanatba tudta összefoglalni, hogy annak lázát, erejét, sodrát örök jelenbe sűrítse?

Thorma János már nem él, csak az imént veszítettük el s igen kevesen tudták, hogy mit vesztettünk el benne. A legkülönösebb emberek egyike volt, aki szűk körben kitárta magát, de ösztönösen menekült a nyilvánosság elől.

Legelőször Párisban, 1893 tavaszán találkoztam vele, ahol a Julian-akadémián tanult, noha már akkor, mint mondani szokás „kész festő" volt. Hiszen *Szenvedők* c. képét már két évvel ezelőtt kiállította, egy évvel később a müncheni Glaspalastban került kiállításra, utána pedig Párisban, ahol ki is tüntették, de ő nem tartotta magát kész művésznek, önkritikája erősebb volt, semhogy a baráti taps elkapassa s beállott újra diák-sorba. S ezt a tulajdonságát megőrizte mindvégig. Nem szűnt meg tanulni.

A *Szenvedők*-et 1892-ben a téli tárlat juryje először nem fogadta el és mikor Thorma erélyes fellépésére mégis bevették, úgy eldugták egy mellékteremben, hogy maga a művész is alig akadt rá. Aztán Thorma kereste a kép hibáját. Azt tudta, hogy mikor otthon, Nagybányán festette, egészen egyedül volt, talán sarkalatos hibákat követett el? Nem volt több húsz évesnél. Kételkedett önmagában. Ezt a jellemző vonását is végig megőrizte. Tépelődő természet volt és egyszerre rajongó is. Búsult és vigadott, át-átcsapott a legellentétesebb érzésekbe, magyar volt. Emlékszem egy tavaszi esténkre, a Grand Caféból indultunk el a Szajna másik oldalán fekvő tanyájára s a hosszú úton mi másról lehetett szó mint Munkácsyról, kivel ekkor lelkem naponként megtelt. Naplómban ezt olvasom: „Thormával tegnap sokat beszéltünk Munkácsyról, bámulja őt, de sajnálja, hogy elszakadt." Sejtem, hogy ez a szó mit takar. Ha Thorma pályájára gondolok, melynek főjegye a hazai röggel való örök egyesülés, a magyar gondolat európai szinten való kifejezésének vágya, értem, mint értelmezte ő Munkácsy *elszakadását*. Pedig Munkácsy lelkében sohasem szakadt el hazájától. Álmaiban sem. Már pedig a költők-

nek, művészeknek nem a mindennap, hanem az álmok, az elképzelések igaz életök. Munkácsy Krisztus-képei lírai vallomások, a *Honfoglalás* élete legendás meséje, *Milton*-ja a maga belső viaskodásának kivetített mása, — otthon volt ő álmaiban, magyar álmokat, a maga magyar lelke viharzását, kis örömeit és nagy fájdalmait alakította remekművekké. Amit Thorma elszakadásnak vélhetett, mert nem látta a nagy mestert belső háborgásai között, az csak a rikító külsőség, melyet a nagyvilági élet font köréje, de amelyben ő oly elszigetelten tudott élni, ridegen elzárkózva a pompa elől és beletemetkezve művészálmainak pazar fényébe, mint maga Thorma, a kis diákszálló rideg szobájában, a szép álmai között, az eljövendő alkotások látományait idézve.

A nagybányai adóhivatalnok fia soha sem kapta volna meg szülei beleegyezését arra, hogy művésznek mehessen, ha a Munkácsy-legenda nem verte volna fel országszerte annyi magyar anya titkos álmát. Hátha az ő fia is? Az apa is mosolygott a bajusza alatt és János Pestre került, az öreg Székely Bertalan keze alá. „Domine spectabilis, mondotta neki mestere, maga többet fog tudni, mint mindegyikünk!"

Pedig Thorma nem volt csodagyermek, de magyar temperamentuma szikrázásával még az örök tépelődő mestert is elragadta. Fokozta ezt Székelynek az a felismerése, hogy ebben a tanítványban nem fog csalódni, mert észrevette, hogy nem szabályok szolgai követője, hogy meghallgatja az öregúr elgondolásait, receptjeit, melyeket ő maga hosszas kísérletekből vont le, de látta, hogy fiatal tanítványa a szabályokat azonnal a maga módján alkalmazza, nem szolgai követő, de átteremti, a maga kezejárásához formálja. És Székely Bertalan hümmögött. „Domine spectabilis — mondotta — jól van, most már elindulhat világot látni."

A világ akkor Páris volt. De mivel Székely azt tanácsolta neki, hogy Münchenbe menjen, Thorma János odament. Székely emlékezett arra, hogy valamikor ott tanulmányoztatták véle, Rethel művein át, a szerkesztés ág-bogas fogásait. A müncheni akadémia bizonyára hű multjához és csak megerősíti növendékét abban, amire ő oktatta. Nem úgy történt. Thorma ott Hollósy Simonnal találkozott össze, aki ekkor egy nagyon keresett festőiskola mestere volt, más ideálok híve, főleg Bastien Lepage apostola. A Glaspalast ennek a nemrég elhalt francia mesternek egy sor képét mutatta volt be, ami a német művészifjúságot fanatikus lelkesedésre ragadta. Ősi ösztönöket szólaltatott meg ben-

nük. A német faj rajzhajlamának adott tápot, ami az ősgermán állatornamentika óta jellemzi a germán művészetet, a holbeini hagyományok is ebben gyökeredzenek. De Bastien Lepage azt is tanította, hogy a világot finom szürke tónusfátyol alá kell fogni, ami emeli a rajzlátással felfogott világszemléletet. Hollósy a maga mikroszkópikus látását igazolva látta a francia mesterben. Túláradó lelkesedéssel rajongott érette és tanítványait is magával ragadta. Hollósy áradozva beszélt tehát a természet részletező megfigyeléséről, cigányos rajongással a világ színkáprázatairól és Thorma, romantikus lelke minden hevével, a „finom naturalizmus" hívévé szegődött. Újra az történt Münchenben Thormával, a Hollósy-körben, ami Pesten Székely mellett. Kitűnő tanítvány lett, de magyar temperamentuma elragadta. Megtanult mindent, ami megtanulható, de mindezt csak arra használta, hogy segítségükkel érzései felverte belső látományait alakítsa ki. Hazament Nagybányára és megfestette a *Szenvedők*-et.

A *Szenvedők* elé állva, a Szépművészeti Múzeumban, azt látjuk, hogy elbeszél. De nem úgy, mint ahogy a Műcsarnokban akkor szokás volt, történeteket kiélezve, közönyös világításban, anyagéreztetést hangsúlyozva, hanem a látomány mély átérzésében, a képegészet hallatlan finom tónus alá fogva. Ebben megegyezett Hollósy tanításával is, ki Bastien Lepage hatása alatt szürke naptalan fénybe szerette állítani az alakokat, hogy ilykép a szétszórt világítás forma-felbontó erejével dacolva, a rajzértékeket megőrizhesse. Thorma művének jelentősége éppen az, hogy a finom tónus alatt az alakok formaerejét és kifejező mélységét is meg tudta őrizni. Székely Bertalan bizonyára kifogásolta a képfelépítés egyenetlenségeit, a csoportfűzés szabálytalanságait. De méltányolta azt is, hogy fiatalos temperamentumát fegyelmezni tudta és egészet adott részek összetevése helyett, ami pedig a többiek rendes hibája volt. A *Szenvedők*-kel visszament Münchenben Hollósyhoz, onnét mihamar Párisba, a Julian-iskolába, hol lelkét új benyomások, új álomképek verték fel.

Ez időben a millennium előtt álló ország lázasan készült a nagy ünnepre. A hivatalos körök megmozdultak és a történeti képek egész sorát rendelték meg. A millenniumi kiállítás történeti képeskönyvvé vált. Sajnos, nem lehet felsőbb *elhatározással* műremeket csináltatni, ha nincs meg hozzá az idő, mely azt kiérlelje. Ekkor, 1896 táján pedig már lehullott a fátyol az évtizedeken át homályba rekedt nagy impresszionista mesterekről, akik az új

világszemléletben élő új ember lelkiségét igazi művészetbe tudták átírni. A párisi Salon mellett egyre-másra nyíltak meg Monet, Pissaro, Renoir, Degas gyüjteményes kiállításai, aztán a neo-impresszionisták, Toulouse-Lautrec, Signac, Ryselberghe is szóhoz jutottak, — Manet műveiből emlékkiállítást rendeztek, a levegő telve volt a festői problémák megvitatásával, az irodalom is festői szemléletet vitt be az új lélekrajzba, az új táj- és városképbe, Zola, Daudet, Maupassant nevétől hangosak voltak az utcák, — aki fiatal festő ebben a környezetben élt, jobban érdekelték az atmoszféra-hatások, mint a mesealakítás örök törvényszerűségei. Nem mintha nem kötötték volna a természethatásokat valamely emberi vonatkozáshoz. Réti István ekkor festette *A bohémek karácsonyá*-t, Csók István az *Árvák*-at, Ferenczy a *Madárdal*-t, Iványi-Grünwald Béla *Attila kardjá*-t, csupa bánatos tárgy, de eszményi színt nyertek attól a klimától, hogy egy divatos szót használjak, melybe belehelyezték, a lilás, kékes, szürkés tónusok mindent beborító egységébe.

Thorma lelkében egy napon aztán hatalmas látomány-sorozat gyulladt ki. Egy hármaskép gondolata, melyet közös eszme köt össze, a Szabadság eszméje. Az eszme fellobbanása és gyászos vége, a győzelem pillanatnyi mámora és a bukás szívethasgató keserűsége. Ennek az eszmének szentelte aztán egész életét. De csak két részével készült el.

Magát az eszmét Petőfi sugallta. Thorma János Petőfiben élt, abban a multban, a szabadságharc mámoros eszmekörében, mely neki a szülői ház óta élő jelen. A magyar középosztály a mult század utolsó évtizedeiben kettévált, voltak, akik belevetették magukat a kiegyezés idegzsongító érzéseibe, de voltak, kik úgy érezték, hogy a kiegyezés a régi ideálokat feladta, megcsalatottnak vélték magukat és szemüket a turini remete arcára függesztve, egyre egy újabb erőfeszítés, egy újabb változás, az 1848-as ideálok feltámadásának reményében éltek. *Kossuth Lajos azt izente... Mégis huncut a német...* s a korcsmaasztalok mellett meg nem békült hazafiak kesergetek és várták a jövőt. Ebben a hangulatban *1848* glóriás fénybe borult. Március idusa, október 6, a remény és a reménytelenség, az ima és az átok, a hit és a kétségbeesés hangulatellentétei között vergődő lelkek végletei. A kisvárosok közvéleményét ezek a hangulatok vezették, irányították, befolyásolták. Thorma János belenevelkedett, beleélte magát

ebbe a gyászos, makacs, meg nem alkuvó hangulatba és ebből emelte ki lázas elképzeléseit.

Hazautazott és történeti képbe fogott bele ő is. De képzelete nem a múlt valamely fényes, lelkesítő avagy megnyugtató eseményére gyulladt fel, — ellenkezőleg, a bús magyar lélek idegtépő emlékére, az október 6.-ra. Belevetette magát a munkába. Éjtnapot egybetett, hogy a nagy ünnepre elkészüljön.

Arra nem gondolt, hogy ez aztán igazán nem alkalmas téma a király és a nemzet eggyéválásának nagy ünnepélyére. Ha a hetvenes évek közepén azt írhatta Zichy Antal öccsének Párisba, mikor megkapta Petőfinek a *Király és a hóhér*-t illusztráló rajzát: „Most mi nem elnyomott lázadó, hanem alkotmányos, kielégített és királyunkkal a legjobb egyetértésben élő nép vagyunk", mennyivel inkább illett ez 1896-ra, mikor az egész nemzet büszke multjára, lázas örömrivalgások között rajongta körül királyát, — ki gondolt arra, hogy egykor, negyvenhét évvel azelőtt, egy fiatal fejedelem, gonosz tanácsadóktól körülvéve, kegyetlen ítéletet hozott? Vessünk fátyolt a multakra, — ez volt a hangos jelszó, a nap süt, május kacagott és ki akar látni ünneprontót? Ha Zichy Antal attól félt, hogy Zichy Mihály illusztrációi miatt Petőfi nem kerülhet a király asztalára, a *Műcsarnok* emberei gondolni sem mertek arra, hogy elfogadják a fiatal művésznek az aradi tizenhárom gyászos végét ábrázoló festményét. A király elmegy a Műcsarnokba és bűnét arcába vágják? Mely vad gondolat! A kisváros negyvennyolcas hangulatában megszülethetett az eszme, az ifjú lélek rajongásától fénybe borulhatott, a hazafiérzés keserűsége végig szánthatott egész testi-lelki alkatán, — s bár tudta, hogy mely ellenszenvvel, minő ellenhatással kell majd megküzdenie, tudta, hogy sokan, igen sokan, a meghunyászkodók, konclesők egész hada, mint ő vélte, fel fog zúdulni ellene, — sebaj, Thormát éppen a feladat nehézségei vonzották, a tartalmi és formai nehézségek. Éppen azért még fokozta is a nehézségeket, hogy sikere, művészi sikere, annál nagyobb legyen.

Beleélte magát az eseménybe, kitanulta annak minden részletét, helyszíni tanulmányokat végzett Aradon, ami könyv-, ujságcikk ez eseményről megjelent, elolvasta. Beszélt a még elő tanukkal, sőt jelen volt egy akasztáson is, — az uralkodó naturalizmus dogmájának tökéletesen alávetette magát.

De csak az előkészületeknél. Mikor a formai megoldásra került a sor, ott romantikus lelkének, izzó képzeletének első fel-

lobbanásához, érzéseinek árjából kiemelkedő látományához ragaszkodott. Ez a vizió, minden történeti hűsége mellett, érzésben fogant és érzéstől van átfűtve. A váz, melyen felépült, a lehető legegyszerűbb. Egy ferdén átvágott téglány. Jobboldalt az áldozatok csoportja, a szekér mellett, melyen a béna Damjanich fehér kabátban áll, előtte a keresztet magasra tartó, zokogó karinges pappal, oldalt két imádkozó pap, baloldalt pedig az akasztófák egyenes, egymást fedő sora. A háttérben a fehér kabátos osztrák katonák vízszintes vonala, mely átvágja a látóhatárt, melyre a szürke októberi felhős ég burája borul.

Nem, ennek a képnek megjelenése az adott pillanatban valóban nem lehetett kívánatos. S a Műcsarnok természetesen visszautasította, a Károly-körúti Orczy-ház fekete szövettel kárpitozott udvari termében nem sokan látogatták, de a kevesek közt volt Beőthy Zsolt és benne volt annyi művészi érzék, hogy a külső körülményekre nem tekintve, csak a mű belső értékét vegye számba és a *Budapesti Szemlé*-ben gyönyörű tanulmányt írt róla. Beőthy azt a nagy erkölcsi komolyságot méltányolta, mely a tragikus igazságot, minden kiélezett durvaság hiján, ki tudta fejezni. Megállapítja a borzalmas hatás ízléses kikerülését, a nagy egyszerűséget a felfogásban, a színharmónia tisztaságát s finoman elemezi végig a kép minden részletét. Megállapítja, hogy „a művész előtt ez a tárgy csak egy szent emlék, melynek művészi értelemben vett profanizálásától, szinte félni látszik". Sem nem irányzatos, sem nem hatásvadászó, — amivel pedig a rosszindulatúak vádolták.

Ha mai szemmel nézzük, első sorban a tónusegység finomságaiban gyönyörködünk. Nincs benne semmi iskolás, semmi betanult, egyszerű, mint a valóság, szíven üt, mint tragikus esetekben az élet, s megráz, mint egy rossz álom.

Beőthy Zsolt szaván kívül más elismerésben nem volt része. Néma csend vette körül.

Egy pillanatra álljunk meg Beőthy Zsolt e tetténél. Nem az első eset az, mikor Beőthy egy-egy cikkel vagy levéllel felnyitotta az ország szemét. Egy nappal azután, hogy a *Fővárosi Lapok*-ban megjelentek Szabolcska első versei — többek közt a *Grand Café*-ban — Beőthy Zsolt levelet ír a Budapesti Hirlapban és jelenti, hogy költő született. Mialatt a *Műcsarnokban* az ott kiállított történeti képek tűzijátékának üres sziporkázása csillogott, Beőthy nem átallotta az Orczy-ház piszkos udvarán, ládák és zsákok gar-

madáján áthatolva, egy sötét terembe botorkálni és felfedezni ma agyonhallgatott remekművű festményt. Később is, ha igazi magyar tehetség fellobbanását pillantotta meg, mint Lux Elek csodálatos tehetségét a báj és finomság kifejezésére, Beőthy az első volt, ki szót emelt a fiatalság, az igazi fiatalság mellett, mely annyit jelent, hogy nem korban legyen a művész fiatal, de képzeletének szárnyalásában!

Az igazi kritikus örök példája marad mindenkor szeretett mesterem, Beőthy Zsolt.

De térjünk vissza az *Aradi vértanuk*-hoz!

A kép hosszú éveken át felgöngyölítve pihent a nagybányai műterem sarkában, ott, ahol készült, abban a reményben, hogy egyszer csak múzeumba kerül, hogy szent emberi érzésekből születve szent emberi érzéseket kelthessen. Egyszer-egyszer újra kiállításra került. Visszhangtalanul. Sőt 1906-ban szinte lesajnálták.

Azidétt már új szellők jártak. A párisi műtermekben felfelcsapó zajból Cézanne neve hangzott ki, Gauguin, Van Gogh nevei követték, s nyomukban felzúgott az a vad kaotikus hangzavar, mely bizony hozzánk is eljutott. Természetes, hogy Thorma képében csak azt látták meg, ami a multhoz kötötte, ami abban új formaalakítás, mert nem az ő szájukíze szerint való volt, észre se vették.

Thorma közben felajánlotta képét az államnak, ajándékba. Választ se kapott. Hat év mulva a nagybányai művésztelep jubiláris tárlatán az odavaló tornateremben újra bemutatta, a bányai országgyűlési képviselő mindent megmozgatott érdekében, hogy az állam megvegye, de a közbelépés sikerrel nem járt. Újra felcsavarta tehát művét, majd a háború után Debrecenbe küldte, félve, hogy az új uralom alatt veszély fenyegeti. Ezt persze rossz néven vették tőle, hogyan, kétkedni mert az ő lovagiasságukban?

Igy esett, hogy a kép végre mégis csak itthon maradt, a *Történeti Arcképcsarnoké*, az akadémiai palota második emeletén látható és ha soha, most újra aktuális, újra beszél, nagy gyászunkban újra megindít.

Más embert levertek volna ilyen keserű tapasztalatok. Gondoljunk Szinyei esetére. Thorma optimista rajongó lelkét semmi csapás le nem bírta. Az évek teltek. Ő ott élt Nagybányán, a művésztelep életébe belekapcsolódott, eleinte csak lazán, majd a háború után, magyar lelke dacával, egész lélekkel, mert úgy érezte, hogy ezt a magyar szigetet, ezt a nagybányai művésztelepet veszni

nem engedheti. Míg betegsége erőt nem vett rajta, a telep élén állott. Aztán más magyar művészek vették át a zászlót és a telep ma is él. Thorma beleélte magát a kisváros szellemébe s csak ittott rándult fel Pestre, vagy ment ki Párisba, egyszer Hollandiába, máskor Spanyolországba és ilyenkor mindig úgy érezte, hogy felfrissült, voltaképen csak az a búsuló vidéki úr maradt ő mindvégig, aki igazában a maga megszokott környezetében érezte jól magát, vasárnap délben kiállt a patika elé az urakkal, várta a templomból kijövő hölgyeket, kik a szép barna, korán megőszült, csillogó szemű úrral boldogan korzóztak, beült utána a sörözőbe, a helybeli urakkal egy kis politizálásra, este, fehér asztal mellett, magyar nóta mellett, hol csöndesen, hol kitörő lelkesen, Kossuthra gondolt és 1848-ra és főleg Petőfire.

Petőfivel való első találkozása a közeli Koltón volt, ahol a *Szeptember végén* keletkezett. Az érzelem mélysége, a jövendőbe látás döbbenete, mely e költemény szépségét földöntúli fénnyel járja át, Thormában a helyi hatás alatt kényszerítő erővel megjelenítette a költőt és ifjú hitvesét, amint ülnek a réten, a virágok még nyílnak a völgyben, de a látóhatárt elzáró bérci tetőt már hó takarja.

Nem egy kis vázlatról van itt szó, Thorma újra feladatot tűzött maga elé, komoly feladatot, a férfi és nő alakját egy hatalmas természeti látványba úgy beleállítani, hogy az alakokat a környezet el ne nyelje. Ez pedig tökéletesen sikerült neki, mert mindenre egységesítő finom liláskék tónusfátyolt borított, mindenre, a távolban feltörő Rozsály hólepte tetőjére éppen úgy, mint a költőre és hitvesére, amint egymásra hajolva ülnek a természet mélységes melancholiájába elmerülve.

Petőfi hangulata ez, ez hatotta át a festőt is, ebből született a gyönyörű kép. Itt a művész és a költő megértették egymást, mert ugyanazon nagy természetátérzésben olvadtak egybe. Thormában ekkor a régi álom újra éledt. Még ott feküdt műterme zugában az októberi gyászt ábrázoló nagy műve, mikor az újjáébredt ifjúkori vizió — 1848 márc. 15-ike, — a Szabadságeszme első fellobbanása, a tragédia eleje, amikor a győzelem reménye még csak felcsillogott, hatalmas erővel újra jelentkezett és kialakítást követelt.

Ez az első vizió Petőfit a Nemzeti Múzeum lépcsőjén elevenítette meg, ami hihetetlen mesterségbeli nehézségeket támasztott. A Múzeum homlokzata, mint háttér, előtte egy sivár tér, aminő az 1848-ban volt, a sok hátulról látott alakkal, — mindezt vilá-

gos felépítésbe és mégis lázas mozgalmasságba fogni, oly feladat, mellyel a művész nem tudott megküzdeni, — hatévi kínlódás után tehát összevagdalta művét, mert a kép a sok próbálgatás közben egészen befeketedett, a ráfestések miatt festékpamacsok domborultak rajta, aztán a tömeg felrajzolásánál nagyon sok vesződséget adott az a cél, hogy az arcok, mint a szenvedélyes lelkesedés hordozói, ne legyenek eltakarva. Abbahagyta hát, de csak ezen a vásznon, hogy még nagyobbon — hat méter széles és négy méter magas vásznon — újra kezdje.

Mikor 1918-ban az *Aradi vértanuk*-at Debrecenbe küldte, a nagy Petőfi-kép még igen kezdetleges állapotban volt. Mégis elküldte mind a két képet Debrecenbe, honnét csak 1930-ban vitte haza, mikor hivatalosan biztosították, hogy sem neki, sem a képnek bántódása nem esik, újra nekilátott tehát a munkának és még évekig dolgozott rajta, majd újra felgöngyölítette, mert félt, hogy a román hazafiasság egy váratlan fellobbanása tönkreteszi élete nagy művét. Halála után, nagybányai magyar urak támogatása mellett, tudta csak özvegye a kiállítás céljaira kihozni a képet, 60 ezer lej biztosíték mellett, s azzal a kikötéssel, hogyha a képet nem viszik vissza, a biztosítékot meg kell duplázni. Így került a *Műcsarnokba* és most sorsát várja.

Kisebb-nagyobb megszakításokkal egy negyedszázadnál nagyobb időközben dolgozott rajta a művész. Közben művészete jelentős átalakulásokon ment át. Egyszer Rembrandt, máskor Velazquez, majd a Párisból hazatért fiatalok új próbálkozásai befolyásolták, s indították arra, hogy ő maga is új utakat keressen. Közvetlenül a háború vége előtt egy sor képével jelentkezett is és az Ernst-múzeumban be is mutattam őket. A feketéket egyszerre letörölte palettájáról. Az árnyékokat felvilágosította. A színellentétekkel már nem játszott. A felcsattanó éles, tiszta színek helyett, aminőt a *Kocsisok közt* c. képén a kék mantlis hajdún látunk, új képei színeit halk melódiákba fogta, az alig megmintázott, szinte árnyképszerű alakokon. Ha arra gondoltunk, hogy ezek a különböző hatások nyomokat hagynak a nagy Petőfi-képen s ott természetesen érthetetlen zavarokat okoznak, aggódni kezdtünk a nagy kép sorsán. De szerencsére erről szó sincs. Thorma az maradt, ami volt: a nagy tónusfestő, az egyszerű elképzelések, a világos felépítések mestere, aki kerülve kerülte újra mindazt, ami a hatásvadászat látszatát keltené, ami a szertelenség túlkapásaival, rend helyett felbontaná az egységet.

Újfent a magyar érzés lángja lobogott fel lelkében, melyben oly egy Petőfivel: míg Petőfiben a szabadság utáni vágyakozás szent eszme, érezve, hogy ha kell, odadobja érette életét, addig Thorma művészi meggyőződéséért, minden csapás, mellőztetés, háttérbe tolatás ellenére is, élt-halt, hű maradt hozzá, minden csábító, divatos jelszó zsivaja ellenére is. Ez a romantikus tűz élete végéig táplálta, lelkesítette, művészetének ez adott éltető meleget.

A Szabadság prófétája itt Petőfi, kinek érzéseit manapság egyre átfesteni szeretik. Egyszerre csak azt látjuk, hogy érzései izzanak, de — az ő szemükben — veresen. „Mert, olvassuk ilyenkor, Petőfi a nemzetet a néppel azonosította. A nép, nem lesz talán felesleges ismételnünk, a dolgozókat jelenti." *(Illyés:* Petőfi, 164. l.) Noha 1848-ban Marx már kiadta Párisban a Kommunista kiáltványt, Petőfi eszmekörét történethamisítás ilyenfajta színben tüntetni fel. Petőfinek a nép nemcsak a *dolgozókat* jelentette, hanem a nemzet *minden* egyes tagját, mindenkit, aki magát magyarnak érzi s akként él és cselekszik. A szabadságot nem egy osztály számára követelte, hanem az egész nemzet számára, nem igaz tehát, hogy a költő azonosította „a hazaszeretet a népszeretettel" (u. o. 192. l.), de igaz az, hogy hazaszeretetében a nép szeretete is magától értetődő módon benne volt, mert mint Aranynak írta, ő nem akart leszállni a néphez, de a népet akarta felemelni magához. De ugyanakkor tudta azt is, hogy nagy munka a középosztálybeliek számára kivívni a szabadságot, még akaratuk ellenére is, mert nincsenek ránevelve. Hogy pedig mit jelent a népért dolgozni, azt a szabadszállási követválasztáson ennen esetében kitapasztalhatta. De azért Petőfi hű maradt szabadságideáljához. Amit március idusán hirdetett, azért élt és azért halt. Azok, akik 1848 főproblémájának a *földosztást* tartják (u. o. 238. l.), azoknak a szabadságharc üres játék lehet, de Petőfinek véresen komoly dolog a nemzet minden tagja számára kivívandó az az erkölcsi szabad és tiszta légkör, melyből azt remélte, hitte és hirdette, hogy kivirul majd az *egész* magyarság számára az új élet. Az ő szabadságeszméje távol áll azokétól, akik azt hirdették, hogy mindenki *szabadon* terjesztheti kommunista meggyőződését; ő az egyéni szabadságot követelte, mindaddig, míg az nem kerül ellentétbe a nemzet egészének nagy érdekeivel. Ez Petőfi szabadságeszméje, amelyet ma át akarnak mázolni, hogy Petőfi nagy nevébe burkolódzva, hirdessék szabadság helyett a szabadosságot. Akik Petőfit a petrolőrökkel azonosítják, akik csak azt látják, hogy

„a hazafi esküre emelt tenyere nála a forradalmár sujtó öklévé görcsösül" (u. o. 249. l.), azok Petőfit talán a maguk képére formálták át, de sejtelmük sincs a költő igazi ethikus és altruista lényéről!

Thorma János Petőfijét, noha az utcát mozgatja, nem abból a fából faragták, akik az utcából indulnak ki s az utcával akarják eszméiket kivívni. Az ő szeme messze lát és pillantása az egész nemzetet átfogja. Thorma képén sem azt látjuk, hogy a söpredékhez szól, hogy a kétes értékű „dolgozók" sereglenek köréje, azok a pincevirágok, kik a csődületek levegőjében lélegzenek igazán és minden szent mozgalom zsebrákjai.

Thorma képén ilyenek nincsenek sehol. Már első felbukkanásával Thorma viziójában benne volt műve majd minden eleme. Újra gondos előtanulmányokat csinált. Elvetve a nap azon mozzanatát, mikor Petőfi a Nemzeti Múzeum bal kiugrásáról szavalta el a *Talpra magyar*-t, azt a jelenetet választotta, mikor a tömeg megindult a városházára, útközben az Egyetem-térre érve, az éppen kitóduló ifjúság vállára kapja és hallani akarják. Petőfi beszélni kezd, de az ifjúsághoz és a néphez, tehát az úri hölgyhöz, a gubás paraszthoz s a jurátusokhoz, egyszerre.

Ebben az első vázlatban tökéletes tisztán megjelent előtte a kép felépítésének rendje, látta az egyes alakokat, amint vizionáló lelke előtt — olvasmányai közben — felbukkantak, bizonyos ritmusba fogva, az éber álom szent révületében. Látjuk, hogy a permetező eső elállott, a komor ég szürkés felhői közt kibukkant egy halvány fénysáv, mely arra jó, hogy a már homályosuló estből kiemelje a csoportokat és a néző szemének útját vezesse, a csoportokon keresztül, az útkereszteződésnél, az elmosódó háttér felé.

A végleges megoldás láttán, a legelső benyomásunk az, hogy nincs benne semmi romantikus felfokozás. Delacroix festménye, az *1830 júl. 28.* — a párisi barrikádharc jelenete mellett, ahol a félmeztelen nő vad erővel lengeti a trikolort a barrikádokon tornyosuló hullák fölött, — Thorma képe csak valamelyes ünnepi felvonulás, zászlóval és kipirult arcokkal, s az emelvényen a költő lendületes mozdulattal esküre hívja fel hallgatóit, baljában a trikolor csücskét szorongatva.

Mindez igazolja, hogy Thorma ez ünnepélyes jelenetben nem vad ösztönöket felverő Petőfit látott és láttatott, de a nemzet jövő sorsáért aggódó férfiút, ki a vész pillanatában védekezésre hívja fel az egész nemzetet.

Noha a főalak oldalt van állítva, ő a középpont, mint magasra csapó hullámból belőle indul ki minden mozgás, feléje irányul minden tekintet, minden vonal hozzá hajlik, s a csoportok lassú hullámzásának görbéje benne torkollik. Ez a vonalritmus csak sejtetve van, a feléje borított tónus szürkés-barna fátyola alatt, mely egyúttal lefokozza a színeket is. Meg kell mondanom, Thorma festményén a kolorizmusnak az a következetes alkalmazása, mely a színek külön való értékelése helyett a tónus alatt lefokozott egyes színek értékeit hangolja össze, mifelénk, hol még mindég a müncheni Piloty-iskola harsogó színezését tartják kolorizmusnak, amint azt Benczurnál és kései unokáinak máig uralkodó csoportjánál láthatjuk, nem felel meg az átlag magyar ízlésnek. Igy történt aztán, hogy Thorma János színkultúrája minden hatás híján maradt. Pedig valójában az ő felfogása az igazán művészi. Spanyol útjának Velazquez-emlékei megértették vele, hogy nem az egyes színek kicsattanó ereje, hanem a színek finom egybehangolása, egy nagy egységesítő fátyol alá borítása, az igazi kolorizmus. Volt idő, mikor engedett a közízlésnek és kereste az éles ellentéteket, de az ifjúkori pleinair tanulmányok rávezették arra, hogy most a szürke esti világítás gyöngéd hangulatával igyekezzék egységes hatást elérni.

A vértforraló költői igék hatását az egyes csoportoknál kitűnően jellemzett alakok mozdulatában érezteti. A baloldali első csoportban a nagy színeskendős úrnő mellett a szűrös atyafi, amint elmerülve hallgatják a költő szárnyaló szavát, a nekilendülő fiatal jogász heves megmozdulása a középtéren, mellette a gyermekéhez lehajló anya nemes mozdulata, az utánuk következő csoportban a tömeg felé rohanó jurátus alakja, a tömegből kiemelkedő meglett férfiak meghatott arca, a háttér tömegéből ég felé emelkedő karok, fokosok, botok és kalaplengetések mozgásizgalma, mind egy nagy gomolyban egyesül, a költő szavának lázas visszhangjaként. De e gomolynak minden egyes alakja külön-külön éli a maga egyéni lelki életét.

„*Esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!*“ — zúgja a tömeg és a néző hallani véli az egy érzésbe összeolvadó tömeg rianását. A Máriás-zászlót lobogtató ifjúság baloldali csoportja tökéletesen kiegyensúlyozza a jobboldalt, hol a költő és barátai állottak össze, az ünnepélyes pillanat mélységes hangulatában.

A felhők közül kitörő napsugár végigfut a tömegen, felragyogtatja a trikolor fehérjét, az előtér alakjait, s a háttér

házán lefutva, belevész az utca közeledő esti homályába. Maga az utca történeti igazsággal van újjáépítve, mert ma már egyetlen ház sincs meg a régiből, úgy, ahogy ott Thorma képén látjuk. A művész szigorú tanulmányozással a régi állapotot újjá álmodta. Ez művének külön való értéket ad. Amit itt látunk, az 1848 március 15-ének egy magasztosan szép mozzanata, a nagy nap tiszta emléke, mely szabaddá tette a sajtót és megindította a magyar nemzet sorsdöntő, viharos esztendeinek felemelő és bánatos eseményeit.

Ennek a képnek Petőfi házában van a helye. Petőfi büszke volt erre a napra, személyes sikerének érezte, s most, hogy a magyar művészet egy véle congeniális képviselője örök emléket állított neki, úgy illenék, hogy az illetékes körök mindent elkövessenek, hogy itt tarthassuk, a magyar nemzet tulajdonában.

Remélem, hogy társaságunk közreműködésével ez az óhajunk válóra is fog válni.

Magyar, vagy francia

Irta: Falu Tamás

Hogyha magyar nem volnék,
Tépett hon hű fia,
Francia vágynám lenni,
Párisi francia.
Dunám a Szajna lenne,
Gloire ragyogna rám,
S naponta látna belül
A csipkés Notre Dame.
Tán a Mont Martreon laknám,
Vagy egyik Avenuen
És páromhoz a metron
Járnék örökre hűn.
S mikor már teher minden,
Reszket a láb, a kéz,
A köztemető helyett
Várna a Père Lachaise.
A szívnek itt is, ott is
El kell halkulnia,
S a sírnak aztán mindegy,
Magyar, vagy francia.

MDK

Thorma János

Fürdés után. /Vazlat./
o.,k. 66.5x40 cm. Mgt.Bpest

Fürdőző nő
o.,v. 60x75 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 44.1.

MDK

Thorma János

Fürdőző nők
o.,v. 52x68 cm. Mgt.Bpest

Tanulmány a Fürdőzőkhöz
o.,v. 67x78 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 44.l.

MDK

Thorma János

Pirosruhás nő
o.,v. 78.5x59 cm. Mgt.Bpest

Lilaruhás nő./Vázlat./ 1927.
o.,v. 63x55 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat.44.1.

Thorma János festőművész
Arcképcsoport
Magyar művészet a párizsi kiállításon
Műcsarnok, Bpest, 1900 junius 17. 315 l.

A S

MDK

Thorma Janos

Női arckép. 1928.
o.,v. 80x73 cm. Mgt.Bpest

Nyár. 1929.
o.,v. 100x119 cm. MNG.Ltsz.: 59.49 T.

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 44.1.

MDK

Thorma János

Tavasz
o.,v. 70x100 cm. Mgt.Kishajdacs

Gitáros férfi
o.,v. 70x65 cm. Mgt.Pest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 44.l.

MDK

Thorma János

Miskolczy arcképe
o.,v. 95x80 cm. Mgt.Bpest

Női arckép
o.,fa, 81x65 cm. MNG. letét.L.U. 58.39

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 45.1.

MDK

Therma János

Cigánysoron. 1907.
o.,v. 35x49 cm. MNG. letét.L.U. 59.27

Cigányutca./Részlet./ 1907.
o.,v. 145x106 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 43.1.

MDK

Thorma János

Talpra magyar! 1903-1937
o.,v. 400x600 cm. Thorma János Múzeum.Kiskunhalas.

Kártyázók.1905.
o.,v. 132x177 cm. MNG.Ltsz.: 1929

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 43.1.

MDK

Thorma János

Kocsisok között. 1901.
o.,v. 100x120 cm. MNG. Ltsz.: 7713

Október elsején. 1903.
o.,v. 154.5x215 cm. MNG. Ltsz.: 2475

Magyar Nemzeti Galéria. Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 43.1.

MDK

Thorma János

Kettős arckép. 1898.
o.,v. 138x125 cm. MNG. Ltsz.: 5268

Dr.Levrich Sándor arcképe. 1898.
o.,v. 100x68 cm. MNG.Ltsz.: 5287

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 43.1.

MDK

Therma János

Szenvedők. 1896.
o.,v. 250x300 cm. MNG.

Bay Lajos arcképe. 1898.
o.,v. 90x70 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 43.1.

M.D.K.

Thorma János, festő

„hatalmas, erőt sugárzó képeit"
említi:

Lyka Károly: „A Nagbányaiak", US IDŐK,
1897. dec. 19. III. évf. 12. a.
137-138. o.

Idézve:
Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina

57. old.

M.D.K.

Thorma János, festő

nevét mint az 1896-ban alakult Nagybányai szabadiszola egyik alapítóját említik:

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos
Bev. és Összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina

8. old.

MDK

Thorma János, festöm.

Bár Nagybánya uj urai ,a románok is megbecsül-
ték és román királyi kitüntetéssel dekorálták ,
egyre emésztette öt a fájdalmas hazafiui mélabu,
mig végre 67 éves korában a halál megváltotta sze
vedéseitöl.

+ Thorma János.
Magyar Müvészet. 1938. 30.31.1.

MDK

Thorma János

A Szinyei Merse Pál Társaság tagjai 1940.

MDK

Thorma János

Kék dolmány

Processzió

A Szinyei Merse Pál Társaság kiállitása Brüsszelben.
Magyar Müvészet 1926. 5. sz. /Standaard. 1926.máj.31./
298,299.l.

MDK

Thorma János

Kék dolmány

A Szinyei Merse Pál Társaság kiállitása Brüsszelben.
Magyar Müvészet 1926.5.sz. /Etoile Belge, jun.1./
299.l.

MDK

Thorma János

Piaci jelenet
o.,v. 68x58 cm. Mgt.Bpest

Világoskék ruhás nő viraggal
Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 45.1.

MDK

Thorma János

Tavaszi táj. 1930.
o.,v. 100x121 cm. MNG. Ltsz.: 7761

Alastromrét piros napernyós nőalakkal.1933.
o.,v. 70x90 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 45.1.

MDK

Therma János

Táncoló aktok a Zazar partjan
o.,v. 60x80 cm. Mgt.Bpest

Tájkép
o.,v. 26x38.2 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 45.1.

MDK

Thorma Janos

Küldöttség az Országház előtt
o.,v. 50x75.5 cm. MNG.Ltsz.: 56.207 T.

Templombamenés
o.,v. 74x88 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 43.1.

MDK

Thorma János

Ibolyaszedők
o.,v. 73.5x99.5 cm. MNG. Ltsz.:6154

Bolondköszöntő
o.,v. 67x55 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 43.1.

MDK

Thorma János

Budavár visszafoglalása 1848-ban./Vázlat./
1912-13. o.,v. 49x94 cm. MNG. Ltsz.: 54.1800

Cigánylány
o.,v. 100x120 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 44.1.

1888-ban Münchenbe megy, ahol rövidesen Hollósy köréhez csatlakozik. Jár Párizsban is, a nyarat azonban Nagybányán tölti és itt festi 1892-ben első jelentős müvét, a Szenvedő-et. Egész sorozatot tervez, amelyben a nagyvárosi élet visszásságait mutatná be, de terveiből csak két vázlatot valósit meg. A következő évben már uj kép foglalkoztatja, az Aradi vértanuk. Rendkivül gondos előtanulmányokat végez hozzá. 1896-ra lesz kész a hatalmas, 4 x 8 méteres kép.

Nagy Ildikó: Hollósy-Ferenczy-Thorma Bp. 1964. 30 l. 18 képmelléklet Az én muzeumom 5.

Az Aradi vértanuk kompozicioval nem vehetett reszt a kép témája miattx a Mücsarnok milleneumi kiállitásán,külön helységben állitotta ki.A kép oriási sikere meghatározza Thorma további céljait.Nagybányán egészen más problémák foglalkoztatják,mint társait. Nem köti le a plain air festés,hanem a megkezdett uton haladva ujabb hatalmas kompoziciot tervez a Talpra magyar-t.1898-ban kezdi és tulajdonképpen soha sem keszült el vele.Egész életében küzd vele,többször átfesti,majd 1903-ban uj vászonra kezdi.

Nagy Ildikó:Kollósy-Ferenczy-Thorma Bp.1964. 30 l
18 képmelléklet Az én muzeumom 5.

THORMA JÁNOS/1870-1937/

A Nemzeti Muzeum elé.tervezett jelenetet,az Egyetem térre helyezi,hogy kevésbé impozáns környezetben minden figyelmét a tömegre,az emberekre irányithassa.Megfeszitett erővel dolgozik,pihenésképpen többször jár külföldön,de a modern müvészet uj áramlatai nem hatnak rá.Más témákkal is foglalkozik.Igy ő készitette el Kis Józsefillusztráciokat,1901-ben pedig megfesti Petőfi költeményét a Szeptember végen-t.A következő évben készült el a Kocsisok között c. festménye.

Nagy Ildikó:Hollósy-Ferenczy-Thorma Bp.1964. 30 l.

18 képmell. Az én muzeumom 5.

A Kocsisok között c. kompozicioja az életképek sorát inditja el.
A történelmi festészet inlelője, a nemzeti lelkesedés már rég lelohadt, Thormát tulhaladta az idő. Egyre jobban látja ő is a küzdelem céltalanságát. A kép nagy része 1918 nyarán készül, de az első világháboru után fokozatosan átalakul müvészete. Felhagy a történelmi témákkal és az életképekkel, fölfedi tájakat, idillikus mitologiai jeleneteket, aktokat fest. Teljesen ráhárul a müvésztelep gondja, sok idejet lefoglelja a tanitás is. A fiatalok, ha már más uton haladnak, mint ő, eljárnak hozzá, mesterüket tisztelik benne. 1937-ben még egyszer Pestre jön, hogy a kiállitásra elökészitett Talpra magyar!-t megnézze, majd egyanez év decemberében meghalt.

Nagy Ildikó: Hollósy-Ferenczy-Thorma Bp. 1964. 30 l.

18 képmell. Az én muzeumom 5.

THORMA JÁNOS/1870-1937/

- Talpra magyar!,1898-1937,olaj,vászon,400 x 600 cm
Magyar Nemzeti Galéria /repr./

Tavaszi táj,1932.olaj,vászon, 100 x 121 cm
Magyar Nemzeti Galéria /repr./

Nagy Ildikó:Hollósy-Ferenczy-Thorma Bp.1964. 30 l
18 képmell. Az én muzeumom 5.

THORMA JÁNOS/1870-1937/

Október elseje 1903.olaj,vászon 154,5 x 215 cm
Magyar Nemzeti Galéria/repr./

Kártyázók 1904.olaj,vászon,132 x 177 cm
Magyar Nemzeti Galéria /repr./

Nagy Ildikó:Hollósy-Ferenczy-Thorma Bp.1964. 30
18 képmell. az én muzeumom 5.

THORMA JÁNOS/1870-1937/

Szenvedők, 1896. olaj, vászon 250 x 300 cm
Magyar Nemzeti Galéria /repr./

Kocsisok között, 1902. olaj, vászon, 100 x 120 cm
Magyar Nemzeti Galéria /repr./

Nagy Ildikó: Hollósy-Ferenczy-Thorma Bp. 1964. 30 l.
18 képmell. Az én muzeumom 5.

THORMA JÁNOS/1870-1937/

1896-ban nagy sikert aratott Thorma képe az Aradi vértanuk.

Kiskunhalason született 1870-ben, de rövidesen Nagybányára került. Ott érettségizik, majd Székely Bertalan tanitványa lesz a pesti Mintarajziskolában. Ez az iskolázottság meghatározza további fejlődését és már most elkülöniti későbbi müvésztársaitól. Székelytől kap ösztönzést a történeti témákra, innen hozza magával a nagy kompozició vágyát.

Nagy Ildikó: Hollósy-Ferenczy-Thorma Bp. 1964. 30 l. 18 képpel. Az én muzeumom 5.

THORMA JÁNOS/1870-1937/

a müvésztelep megalapitásának, a Nagybányára költözésnek leglelkesebb hive, évekig az iskola tanára. Müvészete elkülönül a többi nagybányai festő munkásságától. Fő müveiben a magyar történeti festészet haladó vonalának, a Madarász-Székely Bertalan hagyománynak folytatoja, ami érdeme, de egyben tragédiája is, es ez az oka annak, hogy törekvései idővel anakronisztikussá válnak.

Nagy Ildikó: Hollósy-Ferenczy-Thorma Bp. 1964. 30 l. 18 képmell. Az én muzeumom 5.

THORMA JÁNOS

Réti István, Iványi-Grünwald és Ferenczy Károly megalakitják a nagybányai festőiskolát Hollósy kivállás a után 1902-ben,

Nagy Ildikó: Hollósy-Ferenczy-Thorma Bp. 1964. 30 l. 18 képmell. Az én muzeumom 5.

THORMA JÁNOS

és Réti István a Hollósy kör két tagja Nagybányáról került münchenbe. Nyaranta általaban visszatertek Nagybányára és hivták Hollósyt, hogy az iskolával együtt jöjjön velük. Hollósyéknak tetszett az ötlet. A Hollósy iskola és még néhány müvész 1896 májusában megy le Nagybányára. Ettől számitjuk a nagybányai müvésztelep megalakulását, melynek három legjelentősebb tagja: Hollósy Simon, Ferenczy Károly és Thorma János.

Nagy Ildikó: Hollósy-Ferenczy-Thorma Bp. 1964. 30 l. 18 képmell. Az én muzeumom 5.

M.D.K.

Thorma János, festő

[és felsorolva nehány legjobb nagbányai] „megfestették legcrő sebb dolgaikat" – vija Fülep Lajos „A magyar műkritika" c. cikkében

Idézve: Magyar Szemle, 1906. jan. 18. 33-34. old. ról
Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina

82. old.

M.D.K.

Thorma János, festő

„elkinzott" - ez Fülep Lajos minden kritikája a Nemzeti Szalonban látott műveiről.

Idézve: A Hét, 1907. márc. 17. 176-177. old-ról
Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina, 84. old.

Thorma János

Az 1896-os kiállitásról beszámolva Kelety Gusztáv méltatja müvészetét.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp. 1965. 41.

Thorma János

Szadi vértanik c. répét megen lilik

Kiss Lajos, Vásárhely' mi vén-élet, Bp. 1957

77 l.

Thorma János

Hollósy Simon iskolájának kezdetén jött Münchenbe; tanítványa lett a mesternek.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

53 l.

Thorma János

az 1880-as évek vége felé München-ben Hollósy Simon köréhez tartozott.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

32 l.

Thorma János

MDK

Templomba menők o.v.74x88 cm.

Veszprém 1965.Tompa Kálmán Képzőm.Gyüjt.kiáll.

THORMA JÁNOS/1870-1937/

Október 1-én c. festménye a parasztság elkeseredését mutatja be.

Végváry Lajos:Munkácsy Mihály Bp.1955.48 t.24 l.
/1844-1900/

MDK

Therma János

Kártyázók, of.

Szinyei Merse Pál Társ. jub. kiáll. 1945. nov.

MDK

Thorma János, festö

. Kocsisok között.

Mücs.-Az 1934.évi Magyar Kiállitás. 1934.szept.27.-okt.
Kat. 7.1. 28.

M.D.K.

Thorma János.

Nagybányai festőművész több müvész társaával egy
temben memorandumot adtak be a városi tanácsnak
hogy a festőiskola milyen feltételek mellett vol
na továbbra is fenntartható Nagybányán.

A nagybányai festőművészek memoranduma.
Városok Lapja. 1909. 4.évf. 43.szám. 5.old.

M.D.K.

Thorma János.

Festőművész a nagybányai országos kiállitáson mutatta be először a "Talpra magyar" c.képét.

Országos képkiállitás Nagybányán.
Városok Lapja. 1912. VII. évf. 23.szám. 206.o.

Thorma János
festő

11.D.4.

A nagybányai művészekre nagy
hatást gyakorolt.

Kaposvári Gyula: Megjegyzések egy katalógushoz.
Művészet, 1961. október – 36 l.

MDK

Thorma János, festöm.

Az aradi vértanuk hata lmas vászna a fö-
fa lon.

Ybl Ervin: "Gróf Klebelsberg Kunó". Emlékkiállitás a
csatackban. 1933. MIP. 1933.44.1.

M.D.K.

Thorma János

Ferenczy Béni: Nagybányai emlékeim.II.vazlat.

Csillag.maj.5.sz.991-1000.l.

MDK

Thorma János

Kék dolmány

A Szinyei Merse Pál Társaság brüsszeli kiállitása. Nation Belge, május 29. Magyar Mivészet 1926. 5. sz. 298.l.

MDK

Thorma János

A Szinyei Merse Pál Társaság brüsszeli kiállitása. Nation Belge, május 29. Magyar Művészet 1926. 5.sz. 298.l.

Therna János festő M.D.K.

/ 1870-1938/

Szervedők.

Talpra magyar.

Békeség veletek.

Kocsisok között. repr.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 729.1

A Kultura Világa Bp. 1963.

MDK

Thorma János

Kós K.: A "Károli Gáspár" Társaság művésztagjainak kiáll. Erdélyi Helikon. 1933. 1. sz. 78-80.1.

MDK

Thorma János

Lyka Károly: Magyar mesterek. Uj Idők 1917.XXIII. évf. 18. sz. 415-416.l.

M.D.K.

Thorma János,a nagybányai mesteriskola vezetője. [Darvas Simon: A nagybányaiak c. cikkéhez illusztráció.]

Mélynyomás, fénykép után.

Panoráma. Bécs. 1922.okt.29. 42.sz. 27.p.

M.D.K.

Thorma János a nagybányai müvésztelepen román festővendégek társaságában.

Mélynyomás, fénykép után.

Panoráma. Bécs. 1922.szept.24. 37.sz. 7.p.

Thorma [ ], festő MDK

Az én múzeumom sorozatban
ferenczy - Hollósy - Thorma kötet
jelenik meg. Írója: Nagy Ildikó.

–: Érdekes monográfiák a képzőművészeti
kiadó nyári terveiben 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. júl. 15.

Thorma [ ], festő MDK

A Hollósy-Ferenczy-Thorma kötetből Nagybánya festői forradalma bontakozik ki.

D. Fehér Zsuzsa: Az Én Múzeumom sorozatról 52

A Könyv, Bp. 1963. december III/12

Thorma János festő M.D.K.

Bornemisza Géza egyik első mestere Nagybányán.

Tapp Rezső: Siker kben gazdag élet

Pest megyei Hirlap 1964. február 4. 3.1.

Thorma János MDK

Dr. L.Gy. és neje, repr.

Miscsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Thorma János, MDK

34. Cigány-utca. Repr.

KMT 1967/8 téli kiáll.

MDK

Thorma János, festöm.

A magyar festészet Nagybányán eresztette gyökereit elöször magyar talajba, s igy teremtettek a nagybányaiak, mint fenti müvészünk,- a XX.szá-zadi festöinknek értékes magyar hagyományt.

Entz Géza:A magyar festészet fejlödése.
Magyar Kulturszemle. 1939.szept. II.évf. 6.sz.
1,2.old.

MDK

MDK

Thorma János

Gerő Ö.: Az uj Szalon. Pesti Napló 1907. 59. sz.

MDK

Thorma János

Zboray A.: Az uj Nemzeti Szalon. Magyarország 1907. 59. sz.

MDK

Thorma János

Malonyay D.: A Nemzeti Szalon házavatása. Budapesti Hirlap 1907. 59. sz.

MDK

Thorma János

Az uj mente

Kézdi-Kovács L.: A Nemzeti Szalon uj otthonában.
Pesti Hirlap 1907. 59. sz.

Thorma János MDK

Körmenet, olf.

Október elsején, olf.

Mücsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

INDEX

Thorma János

MDK

Bucsuzkodás, olf.

Mücsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

MDK

Thorma János

A Mügyüjtő. 1930. évf. 300.l.

MDK

Thorma János, festőm.

1903. A Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díja. " Október eleje."

1906. Báró Forster-féle Vaszary-díj: " Az aradi vértanuk" .

? Kitüntetett művésznek. Kat.? 18.1.

3/. Thorma János, festőn MDK

A ferencjózsefi időkben a vértanuk megrázó tragédiája nem kerülhetett egyik közgyüjteményünkbe sem, de még hivatalos tárlatainkon sem kaphatott helyet. - Külön e célra átépitett helyen keült bemutatásra s utánna évtizedekig porosodott a müvész mütermében. - Csak pár éve kerülhetett méltó helyére, a Történeti Képtárba.

Thorma János.
Magyar Müvészet. 1938. 30,31.l.

Thorma János, festöm. MDK

167. Dr.L.Gy. és neje. Repr.

Mücsarnok. 1899/1900. téli kiáll. Kat.

2/. Thorma János, festöm MDK

Még csak 26 éves volt, mikor megfestette a legnagyobb méretü történelmi lépet:
az aradi vértanukat, - mely a milleniumi évben óriási szenzációt keltett.

Thorma János.
Magyar Müvészet. 1938. 30,31.l.

MDK

Thorma János, festőm.

Mikor Ferenczy, Réti, Iványi-Grünwald felkerültek Pestre, ő meg Nagybányán maradt, megfosztva megszokott és alkotó művészi atmoszférájától, egyre jobban elhalkult páratlan festői temperamentuma.

+ Thorma János.
Magyar Művészet. 1938. 30.31.l.

MDK

Thorma János, festöm.

Egy ideig müvészi sikerei a muló évekkel egyre szaporodtka.

1891-ben festett szép munkája:"Szenvedök" a Szépmüv. Muzeumban kapott helyet.

"Békesség nektek" c. Krisztus-képe a szegedi muzeumnak egyik büszkesége.

+ Thorma János.
Magyar Müvészet. 1938. 30,31.1.

5/. MDK

Therna János, festöm.

"Kocsisok kö76" c. képe Münchenben és a saintlouisi világkiállitáson aranyérmet kapott. "Október elsején" c. képe meghódította azt a második müvésznemzedéket mely már-már alig tudott legendás sikerü elsö korszakáról.

+ Therna János.
Magyar Müvészet. 1938. 30.31.l.

MDK

Thorma János, festőm.

Azután jött a nemzeti összeomlás és Nagybánya románná lett. Ez a csapás Thorma szenvedélyesen izzó magyar lelkét teljesen összetörte. -Bár tovább végezte ott a müvészi nevelés áldozatos munkáját, a mély resignációja megbénította egykor oly szilaj festöi temperamentumát.

Thorma János, festőm.

Magyar Müvészet. 1938. 30, 31.l.

MDK

8/.

Thorma János, festöm.

Számtalan vázlatot készitett anmagyar nemzeti hösi balladájához: s megfestette a:
"Talpra magyar" , de élete fömüvének szánt tabló befejezetle maradt/akárcsak Hollósy "Rákóczi induló"-ja/.

Thorma János, festöm.

Magyar Müvészet. 1938. 3e.31.1.

MDK

Thorma János

Kártyázók, repr.

Képzőművészet 1932. 52. sz. 160.l.

MDK

Thorma János

Aradi vértanuk

Szeptember végén

GerLonModFest.

MDK

Throma János

Október elseje

Vasárnap délután

GerLonModFest. 73.1.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Thorma János

ESTI HÍRLAP

1962 JUL 6

[redacted]

□ A NEMZETI GALÉRIÁBAN augusztus 20-án Nagybányai festők címmel nyílik kiállítás. Bemutatják Hollósi, Ferenczi Károly, Thorma János, Iványi-Grünwald Béla s a fiatalabb nagybányai művésznemzedék tagjainak munkáit.

Thomas Jones

MDK

Thorma János

A müncheni nemzetközi kiállitáson elsőosztályu kitüntetést, nagy aranyérmet nyert

Október elsején

c. festményével

Magyar müvészek kitüntetése Münchenben. Vas.Ujs. 1905. 51o.l.

MDK

Thorma János, festöm.

873. Aratók. Olf. 7ox96. J.l.b.
Illusztrálva a XIII. táblán.

Árv. Csarm. 1932. 1.rk.m. 38.1.

61. sz. márc.

M.D.K.

Thorma festőművész

A nagybányai művésztelepet vezeti, ahol magyar és román festőnövendékeket képez. Fényképét közli a lap.

A nagybányai művésztelep c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. nov. 6-12.
X. évf. 45. sz. 25. lap.

M.D.K.

MDA

Thorma János

Aradi vértanuk, olajfm. Mgt.

KNTára, 1906. tav.kiáll. 25.lap

Thorma János

MDK

Dr. L.Gy. és neje, olf.

Mücsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Thorma János
festő

M.D.K.

Leányborjúval" című művét
"is bemutatták a Nemzeti Galeri-
ában rendezett kiállításon. (reprov.)

hajts: A nagybányai festők kiállítása
Nők Lapja, 1963. jan 19 - 22 lap

MDK

Thorma János

"Vasárnap délután"c.festm.repr.

Műcsarnok 1905. tavaszi nemzetk.kiáll.

mdk

Thorma János

Oktober elsején c. képének reprodukciója

(b. e.) Nagybánya Festészete a Nemzeti Galériában

Ország Világ 1963. 4. sz 15. l

Thorma János

festő

M.D.P

"Önarckép" (repro) – Méltatás.

"

Aradi Nóra: Nagybányáról

Művészet, 1963. február – 3 lap

M.D.K

Thorma János
festő

Molnár Róza és művendékei
körül tartozott.

Fedor Ágnes: A legfiatalabb magyar festőnő
Nők Lapja, 1963. február 9 – 9 lap

Thorma János, festő

M.D.K.

nevét Lyka Károlynak arról a megállapításával kapcsolatban említi a szerző, miszerint „nagy rokonság a magyar művészetre, hogy Hollósy összekerült Nagybánya lépfolyóival."

Lengyel Géza: A fiatal Lyka Károly

Művészettörténeti Értesítő, Bp. 1964. XIII.évf.

2.sz. 73-74. old.

Thorma János, festő

MDK

A nagybányai festőiskola egyik alapítója.

—: Nagybányai festők művei a Nemzeti Galériában. F. l. NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. jan. 6.

Thorma János, festő MDG

(1870-1937)

A Keresztvényben szerepel.

—: Nagybányai festők 14. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. jan. 13.

MDh

Thorma János, festő

Fontos szerepe volt a nagybányai művésztelep létrehozásában. A két régi tanítvány: Réti és Thorma hívta rá Hollósyt arra, hogy Münchenből egész festőiskolájával együtt Nagybányára költözzön el.

Murányi-Kovács Endre: Nagybányai festők kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. jan. 23.

MDK

Thorma János, festöm.

"Szeptember végén." Repr. 353.1.

Müvészet. 1914. 353.1.

MDK

Thorma János, festöm.

"Aradi vértanuk" Részletes ismertetése.

Vas.Ujs. 1899.XXX 61i.l. 46.évf. 41.sz.

Thorma János. festöm. MDK

Fiumeban a Nemz.Szalon rendezte a kiállitást.
/1902.márc.31./
"Petöfi és felesége" .Képét megvette
[illegible]liniki Neuberger Armin nagyker
volt az elsö kép mit megvettek.

Mükiállitások a vidéken. - Fiume. NemzlSzal.rend.
Vas.Ujs. 1902. 14 sz. 49.évf. 226.1

Thorma János, festő MD4

Az Aradi vértanúkhoz Készült vázlatait és Talpra magyar c. művét megemlíti a cikkíró.

Murányi-Kovács Endre: Nagybányai festők kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában 8.1.

Bp. 1963. jan. 23.

NÉPSZABADSÁG

M.D.K.

Thorma János
festő

Nagybányán 1915-ben
Benkáth Ambrusnak volt
a mestere.

Patachy Dénes: Benkáth Aurél
Művészet, 1965. január - 14 kép

MDK

Therma János, festöm.

a nagybányai ösz mester Nagybányán kivül, h. máshol is kiállitája néhány müvét, - müvészeti esemény számba megy. Öt müvét küldte el. -
[illegible] Nagy tavaszi tájképe nem a régi tipusu nagybányai impresszionista kép, de uj látásu, mau pikturája Thermá-nak.
Viharos tájkép.
Két priméren is kész arcképe.

Kós Károly: A" Károli Gáspár" Társ. müvésztagjainak kiállitása. Kolozsvár.
Erdélyi Helikon. 1933.január. 78-80.l.

MDK

Thorma János

Gaal Olga: Jártunk Nagybányán. Magyarság 1941. jun. 15. 4.l.

7/. MDK

Thorma János, festöm.

Monumentális feladatok helyett bekövetkezett valami festöi lirizmus kora. Ennek egyik legjellemzöbb darabja Petöfi és Szendrey Julia szerelmét ábrázoló nagyméretü festménye:
"Szeptember végén".

Thorma János, festöm.

Magyar Müvészet. 1938. 30, 31.1.

MDK

Thorma János

Az aradi vértanuk kivégzése, repr.

Vasárnapi Ujság 1899. 41. sz. 694,695.l.

Therna János festő M.D.K.

Aradi vértanuk c. nagy kompoziciójá nem mutatták be a Milleniumi Kiállitáson

Oelmacher Anna: Fényes 1867-1945 Bp. 1962. 9.1.

Thelma Jones Testó M.-K.

Áradi vértanúk o. mezy kempesicóját nem ma-
tattuk be a Millenium Kiállításon

Oelmacher Anna: Énnyes 1867-1945 "p. 1962. 9.1.

MDK

Thorma János

Réti I.: Tájékoztató. Nyugat 1928. jun. 1.
795.l.

MDK

Thorma János

Kenessey P.: Nagybánya hazatért. Magyarország 1940. szept. 7.

MDK

Thorma János

A magyar Berbison. Nemzeti Ujság 1943. máj. 2. 8.l.

MDK

Thorma János

Kertben. Olajfm. 68x48. Jelzett.
Őszi séta. " 80x100. " .

Árverési Közlöny, 1936. 2.sz. 53.lap

MDK

Thorma János

Művészet 1912. 254.l.

MDK

Thorma János

Kártyázók, repr.

Képzőművészet 1932. 52. sz. 160.l.

MDK

Thorma János

A Szinyei Merse Pál Társaság kiáll. Dumántul 1922. nov. 22.

Thorma János (1870–1937)

A Nagybányai szabad iskola egyik alapító tagja.
1919 után ő maradt ott egyedül a régi tagok közül

Palaky Denes „Szönyi István"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. III. No. 8. 1962
126-127 l.

MDK

Thoma János, festöm.

a nemrég elhunyt - a magyar müvészet halhatatlanjának - Thoma Jánosnak , a nagybányai iskola egyik megalapitójának nagyszabásu alkotása:
1848 márc.15.-két eleveniti meg.
Hiánytalanul rögzödött le Th J. hazaszeretet és romantikus szabadságszerelme kompozicióján.
A mü egy elmult stilusnak, a történeti festészetnek utolsó, késöi kicsendülése.

B.P.L.: Megnyilt a Téli Tárlat a Mücsarnokban.
Nemzeti Ujság. 1938. febr. 6. 12.1.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch. 149. 6.ó

Thorma János-nál Nagybányán.

Soproni Horváth József életrajza.

MDK

Thorma János

Husvétkor

Ernst Muzeum aukciói XLV /1930/. Gróf Zichy Béla hagyatékából. 40.l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch. 149.6.ó

Thorma János.

a "Talpra magyar"festése közben.

Soproni Horváth József életrajza.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szvarch.132.1.ó

Thorma János

Konecsni György kikérdezése.
kikérdező:Rozgonyi Iván,1956 juni 26

Müv.Tört Dok

Derkovits Gyula

szövarch.128

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.115-5.ó

Thorma János a Talpra magyar festéséről.

Benkhardt Á.kikérdezéséből
kikérdező:Széll Margit.1955 okt 17.

MüvéTört.Dok.

Derkovits Gyula

szövarch.114

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.117.2.ó
3.ó

Thorma János pegaggógiai tevékenysége és szerepe Nagybányán.

Boldizsár István kikérdezése
kikérdező:Artner Tivadar 1958 jan

Müv.Tört.Dok.

Baló Ede

szövarch.115

Thorma János.

A XIX.század vége felé megkezdte pályáját.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Thorma János

A Szinyei Merse Pál Társ. Értesitője. 1927. febr. 3. sz.

MDK

Therma János

Művészet 1912. 46.l.

MDK

Therma János

Nagybányai művésztelep. Szabad Művészet 1947. 9-10. sz. 189.l.

THORMA János festő M.D.K.

A mgnyitás előőtt ujabb képesik bukkantak fesl
a nagybányai festők kiállitására

N apló
Magyar Nemzet 1963. január 4 .4.1.

MDK

Thorma János

Október elsején

Pukk.: Téli térlat. A Hét 1903. II. félév.
752-753.l.

Thorma János MDK

Vasárnap délután, repr.

Műcsarnok 1905. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Thorma János

Képzőművészet 1932. 52. sz. 153.l.

MDK

Thorma János, festőm.

1896-ban a naturális utáni vágyakozás hozta létre a természetkutató festők csoportját, Hollósy Simon vezérlete alatt. Véletlen adta, h. Nagybánya festői vidé lett otthonuk.

Ő es Réti, ketten nagybányai születésüek, kik növendékei voltak Hollósy Simonnak, hivták föl ennek figyelmét Nagybányára. Október elseje. Fest.Repr.

Radócsay Dénes: Negyvenöt éves a nagybányai művésztel Képes krónika. 1941.márc.27. (14.13.)

Mak

Thorma János

tavasz c. műve

reprodukció

A Nagybányai Festők Kiállításának Anyagából
Népművelés 1963 2. sz Hátsóbontólap

mdk

Tlorma Sanos

Október elsejen e. műve

Banyaszmotozás Parasztküldöttség reprodukció

e. képei a tárlaton

- ys - Nagybányai Festők

Népművelés 1963, 2. sz. 41. l.

MDK

Thorma János

Vasárnap délután, repr.

Művészeti hetek. Kolozsvár 1942.

MDK

Thorma János

Talpra magyar!

Szenvedők

Aradi vértanuk

Elek Artur: Thorma János meghalt /1870-1937/.
Ujság 1937. dec. 7. 8.1.

MDK

Therma János

Tavaszi táj

A vallás-és közokt. min. vásárlásainak kiáll. a Szépm. Muzeumban. Szépmüvészet 1941. 2o6.l.

MDK

Thorma János

Falus Elek. Magyar Művészet 1933. 8. sz.
232.l.

MDK

Thorma János

Az aradi vértanuk, repr.

Györgyi D.: A gr. Klebelsberg Kunó emlékkiállítás a Mücsarnokban. Képzőművészet 1933.58.sz.

MDK

Thorma János

Október elseje

Cigányok a müteremben

Magángyüjtemények. Modern Müvészet I. évf. 1. sz. 33-38.l.

MDK

Thorma János

Kocsisok közt

Vasárnap délután

Magángyüjtemények. Modern Művészet I. évf. 1. sz.
33-38.l.

MDK

Thorma János

Aratók, of. repr.

Árverési Közlöny 1932. 1. rk. sz.

MDK

Thorma János

Március idusa

/e.a./: Thorma János "Március idusa". A Mücsarnok téli tárlata. Ujság 1938. 7-8.l.

MDK

Thorma János

Október elsején

Lyka K.: A Mücsarnok téli tárlata. Uj Idők 1903. II. 478.l.

MDK

Thorma János

Női portré, of.,repr.

Erdélyi Helikon 1933. 1. sz.

MDK

Thorma János

Október elseje, repr.

Szépm. Muz. Uj magyar képtárának kat. Bp. 1928.

Thorma János
festő

M.D.K.

Méltatás

Mikes István J.: Bornemisza Géza művészete
Művészet, 1966. december — 18 lap

MDK.

Thorma János

Kiállitási ismertető

Utunk 1966 szept.16.

MDK

Thorma János

Farkas Eszter és Szuly Angéla festőművészek kiáll.
Ernst Múzeum 1962.

Thorma János

Alkotása szerepelt a Postatakarékpénztár Árverési Csarnokának márciusi aukció-kiállitásán.

P.H.932.III.5.

THOMAS PEACOCK

Therma János

Husvétkor c. képe látható az Árverési Csarnok aukció-kiállításán.

*H. 1931. II. 26.

MDK

Therma János

Nyári munka, of.

Ernst Muzeum aukciói. XXIX. 59.1.

Thorma János

MDK

Cigányutca, repr.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

Thorma János

MDK

A cigányutcán, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Therma János, festőm.

Nyári táj. Repr.

Nemzeti Szalon. 1940. jan.-febr.
Szinyei Társ. VII.kiáll.

MDK

Thorma János, festöm.

a finom impresszionizmus nagymestere. Eljött
s vele mesterré megnött óriasi fiuk - Nagy-
bánya. Akik megnézték ezt a kollektiv kiállitást
bizonyára egesz életükre eljegyezték magukat:
Nagybánya barátaival.

/B./: A nagybányai festök kiállitás kolozsvárom.
Pásztortüz. 1930. máj.4. 216.1.

Thorma János, festőm. MDK

Október elseje. Részlettanulmány. Repr.

Gerő Ödön: A magyar népéletkép. Magyar Művés
1927.25.1.

Therma János, festöm. MDK

Nöi portré. Olf. Repr.

A "Károli Gáspár" társaság kiállításáról.

Erdélyi Helikon. 1933. január.

MDK

Therma János, testöm.

Kocsisok közt./Az uj mente/ Repr.

Gerő Ödön: A magyar népéletkép. Magyar Müvészet
1927.25.1.

MDK

Thorma János

Képzőművészet 1933. 58. sz. 60.l.

MDK

Thorma János

Nyári táj, repr.

Szinyei Társ. VII. kiáll. N. Szal. 1940. jan.-febr.

MDK

Thorma János

A Nemzeti Szalon uj épülete. Vas. Ujs. 1907. 212.1.

Thorma János, festöm. MDK

ö is azzal a szándékkal jött vissza külföldről, hogy Nagybányán telepedjék le, mit a többi fiatal, lelkes festötársa.

Ö is ráismert Szinyei "Majális"-ában saját müvészi vágyaira, azok közé tartozott, kik a milleniumi kiállitáson felfedezték a korszakos jelentöségü uj irányt. Innen a kapcsolat Szinyei és a nagybányaiak között.

Jeszenszky Sándor: A magyar festömüvészet és közönsége. Magyar Müvészet.1937. 193.l.

Önálló táblakép

Vértanuk

Thorma

Századok 1896. 869 o.

Baráth Ferenc: A millenium és a magyar történelem

Táblakép – Szanerképek – Thorma

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. I. 466–468. l.

Magyarország a római nemzetközi művészeti kiállitáson.

Kultuszminiszteri vásárlás

Pesti Hirlap. 1932. aug. 14. 14

Thonna János lisszi képe, az „Aradi vértanuk" a Történelmi képcsarnokban

Skitämtetés

Pásztortűz, 1926. 23 sz.
530. l.
Réti: István: Thorma János festőművész

Szépmű vészeti Múzeum

Pásztortűz, 1926. 23 sz.
530. l.
Róti István: Thorma János festőművés.

Műcsarnok

Pásztortűz, 1926. 23 sz.

530. l.

Réti István: Thoma falusi festőművész

Thorma János, festő, (1870

Pásztortűz, 1930. 9 sz.
216. l.

B: A magybányai festők kiállitása Kolozsvárom.

Thorma (János?)
festő.

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. f. 466-468. l.

Magyarország a párisi nemzetközi
művészeti kiállításon.

Thorma János festő

Magyar Müvészet 1925.6-24.o.
Lyka K ároly:A nagybányaiak küldetése.

Thorma János festő

Magyar Müvészet 1925. 2. sz. 45-47. o.
/r/: Müvészetünk a külföldön. stb.

Thorma János festőművésze

Pásztortűz, 1921. II. 9.

644. l.

Krónika.

Thorma János, festő

Művészet, 1938. III. évf. 14. sz. 10. l.

Endégi Árpád: In memoriam...

Thorma János festőművész (1870-

Pásztortűz, 1930, 25-26 sz.

608. l.

Kós Károly: Erdélyi Képzőművészek

Kiállítása.

Torma János festőművész.

Népszava XXXV.évf.1907 nov.17.
273 sz. 3 lap.

Téli tárlat a Műcsarnokban.

~~Művészet, XX. sz.~~

Thorma János festő (1870 -

Hungarian Quarterly, 1940.

Vol. VI. No. 4. 727 - 733 o.

Farkas Zoltán: Nagybánya, a magyar Barbizon.

Thomas János, festőmű vész

Pásztortűr, 1921. II. r.

773. l.

Krónika

Thorma János

Kilenc aradi vértanu kivégzése c. képe repr.

Jó Br Rá.

382.

NB. 9-et bitófán, 4-et golyóval vegezter ki-

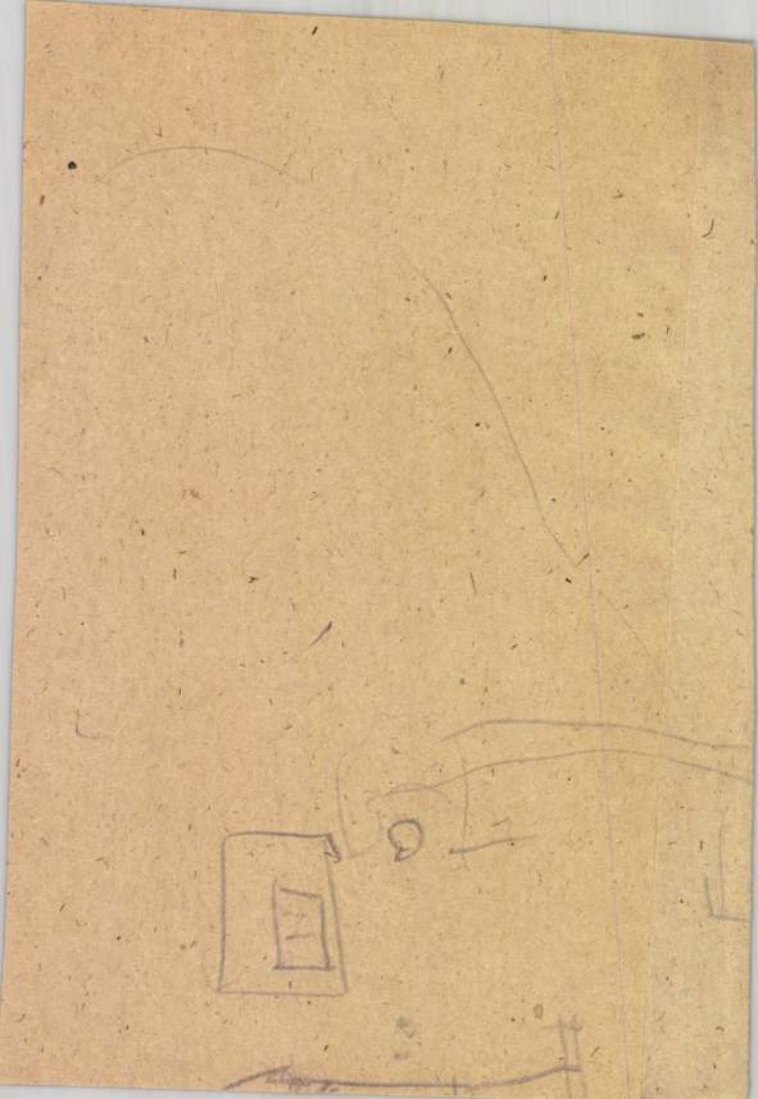

MDK

Thorma János, festőm.

Szenvedők. Repr.

Petrovics MM

THORMA János festő M.N.K.

Nagybányai születésü, a művésztelep egyik eszmei megteremtője.

Művei a kiállitáson

Talpra magyar

Dutka Mária: Nagybányai festők kiállitása a Magyar nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1963. január 6. 7 l.

MDK

Thorma János, festőm.

34. Cigány- utca. Repr.

Képpzőm.Társ. 1907/9 téli kiáll. Kat.

M.D.K

Thorma János
festő

Nagybányai festőiskolájában 1902-ben
Jannelt Mikola András.

Kisdégine Kirimi Irén: Mikola András festőművészről
Művészet, 1963. március – 25 lap

Thorma János
festő

M.D.K.

A Nemzeti Galeria anházában a
„Talpra magyar" van kiállítva
„valamint a „Szenvedők" cimű műve

Artner Tivadar: Megkésett, de nem késő magyarányai szegszemle
Élet és Irodalom, 1963. március 9 - 8 lap

Thorma János MDK

Október elsején, olf.

Mücsarnok 1903/4. téli kiáll.

[redacted]

Thorma János, festöm.
"Aradi vértanuk" c. képe is megjelent ezen a tavaszi kiállitáson.

Lyka Károly: A Mücsarnokból. Bihari Sándor.
A Tavaszi kiállitás.
Uj Idök. 1906. 348.l.

Therma János festő M.N.K.

Október elsejeén. repr.

Németh Lajos:Kiállitási beszámoló

Magyar Épitőművészet 1963/2. 50-52.l.

Therma János festő .D.K.

A nagybányai iskola első nemzedékehez tartozott

Kampis Antal: A képzőművészetek története 726.1.

A Kultura Világa Bp. 1963.

MDK

Thorma János

Rózsa M.: A Nemzeti Szalon uj palotája. Budapesti Napló 1907. 59. sz.

MDK

Thorma János

Aratók, of.

Árverési Közlöny 1932. 1. rk. sz. 38.1.
Repr. XIII. tábla

MDK

Therma János, festöm.

1o. Október elseje./Katonákat visz a vonat./

Repr.

Képzöm.Társulat. 1903/4 téli kiáll. - Kat.

MDK

Thorma

Thorma egyike volt azon művészi csoportnak, akik 1896-ban Nagybanyán megindították a mozgalmat és hosszú évekig ott is laktak.

Réti: Nagybányai művészek.

Nyugat, 1924. Márc.16. 401.lap

Thorma János, festő

MDh

A nagybányaiak kiállításan
1848 forradalmi légkörét érzéketető
kompozíciójával is találkozunk.

– r – r : ... a kor lelke mozdult bennük...

2.

ESTI HIRLAP. Bp. 1963. jan. 7.

Thorma [János], festő MDk

A nagybányaiak kiállítására elküldik a marosvásárhelyi múzeum nálunk ismeretlen Thorma-képeit is.

Kiskunhalasról felhozatják és kiállítják a hatalmas méretű Talpra magyart is.

(fencsik): Ötven év előtti plakát a pesti utcákon 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. dec. 22.

Thorma János, festő MDK

Részlet „Talpra magyar!...” c. festményétől. Repr.

Békés István: Ezen a reggelen... 8.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. márc. 15.

Toncz Tibor, Karikaturista M D4

Hat karikatúrája.

Repr.

—: Házasodási ház 12.

NÉPSZABADSÁG, Dn. 1964. márc. 15.

MDK

Thorma

A Nagybányai Festők Társaságának egyik alapitója Thorma.

Réti: Nagybányai művészek.

Nyugat, 1924. Márc.16. 401.lap

Thorma [ ], festő MDG

[Thorma ?]

[↑ Nyilván sajtóhiba.]

Nagybánya első nemzedékéhez tartozik.

(b. e.): Nagybánya a Nemzeti Galériában 2. l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. márc. 16.

Thorma János

Leány borjúval
o.,v. 55x75 cm. Mgt.Bpest

Nagybányai pénzverde
o.,v. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 44.1.

MDK

Thorma János

Bányászok. 1920 körül
o.,v. 78x97 cm. Mgt.Bpest

Vizparton
o.,v. 70x85 cm. MNG. Ltsz.: F.K. 9019

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 44.1.

MDK

Thorma János

Táj juhokkal és egy alakkal
o.,v. 56x66.5 cm. Mgt.Bpest

Tájkép
o.,v. 76x78 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 44.1.

MDK

Therma János

Nagybányai táj, of.

Szinyei Merse Pál Társ. jub. kiáll. 1945. nov.

Thorma János

cried

Budapesti Hirlap

1937. Dátum le-
vagva-

(T. J. festőművész
meghalt.)

Báró Forster

„Müemléhekszámla"

Ezennel ~~példányban, de a~~

Dr. Eber L

Huszonhatezerkettőszá

fizet ett le pénztárunknál, mely öss

mai értékkel b. sz

K 26.213·75

Dy

MDK

Thorma János

Nagybányán tanitotta Szolnay Sándor festőt

E.G. II. 515.1.

MDK.

Thotma János

A Nemzeti Galériában kiállitott müveiről

Északmagyarország 1965.márc.28.lap -

MDK

Thorma János

Aratók, of.

Parasztszekér, of. Repr.VI.tábla

Árverési Csarnok aukció kat.1933.okt. /3.sz./
35.l.

M. D. K

THORMA János festő

A nagybányai iskola jelentősebb tagja

Dombi József: Müvészettörténet Bp. 1960. 327-e.

MDK

Thorma János

RátStr. 643.l.

M.-D. K.

THORMA János festő

(1870–1937)

A nagybányai szabadiskola egyik alapítója

Művészettörténeti Á B C Bp. 1961. 298, 563. l.

Thorma János

MDK

Szerepelt a Kecskeméti Muzeum 1957 aug. 20-án megnyilt kiállitásán.

"Csókolódzák"

éé--: Munkácsy, Lotz.... müvei a Kecskeméti Muzeum kiállitásán.

Petőfi Népe. 1957. aug. 22.

Thorma János

Csch Miklós: A nagybányai festészet kialakulásának néhány sajátossága. Sz. M. 1953. 161–167. l. (Kéjjel)

MDK

Thorma János festő

Lyka K: Művészeti krónika. M M. 1929.
429-433 l.

MDK

Thorma János

Aeropag tag a Munkácsy Céhben.

Munkácsy Céh 8. repr. Kiáll. N.Szal. 1939. márc.

MDK

Thorma János

a Céh művésztagja, festő

Munkácsy Céh 8.repr. kiáll. N.Szal. 1935. márc. 4.l.

MDK

Thorma János

Képzőművészet, 1929. 19. sz. ~~93~~-94 l. ~~képek.~~

Művészet. 1938.
III. cíz. 15 sz. 33. l.

Virág.

Thorma Lajos: 1848. márc. 15.

Thorma János

wód

Steinhaus Márton.

A gyász városa.

Budapest 1947. 359. l.

(Képpel).

MDK

Thorma János

Magyar Müvészet, 1928. 7.sz. 599 l.

MDK

Therma János:

Kártyázók

Ernst Muzeum 1933. jan. CXXXVI.

MDK

Thorma János

Visszatért egy sir. Nemzeti Ujság, 1940. nov. 24. 11. l.

Thorma János
festő

N.D.K.

Méltatás

Genthon István: Ferenczy Károly
Művészet, 1962 - julius - 4 lap

MDK

Thorma János festőm.

Kártyázók, festm.

Kocsisok között, "

Spectator: Képzőművészet. Bpest Szemle, 1940, ápr. sz. 74-80 l.

MDK

Thorma János festőm.

Lovrich házaspár, festm.

Október elsején, off.

Spectator: Képzőművészet. Bpest Szemle, 1940, ápr. sz. 74-80 l.

MDK

Thorma János festőm.

Talpra magyar, of.

Spectator: Képzőművészet. Pest Szemle, 1940, ápr. sz. 74-80 l.

1/. Thorma János, festöm MDK

Sikerekben de keserüségekben is gazdag élet zárult le. Az elsö nagybányai nemzedékhez tartozott, a nagy magyar nauturalistákhoz. Hollósyval, Ferenczyvel, Iványi-Grünwalddal együtt ök alapitották meg a nagybányai szabad iskolát.

Thorma János.
Magyar Müvészet. 1938. 30,31.l.

3/. Thorma János, festö. MDK

Mint korának legjobbjai hive lett ö is Bastien-Lepag-nak. De nem ölte ki magából a tégi Székely- tanitványt sem.

Iványi-Grünwald Béláné Bilcz Irén urnö arcképe. Repr. 282.1.

Thorma János.

Magyar Müvészet. 281-292.1.

1/.

Thorma János, festő. MDK

Szines melléklet: Kocsisok között. Olf.

Wertheimer Adolf tul. Repr. 280.l.
Senkinek sem adott annyit Nagybánya mint Th.J.-nak, de senkisem adott annyit Nagybányának, mint Th.J. - 14 éves kora otthona volt Nagybánya. A nagybányai tájképnek nem volt oly kiapadhatatlan feldolgozója, mint Ferenczy, mégis a legteljesebb értelemben magáévá tudta tenni.

?:Thorma János.

Magyar Müvészet. 281-292.l.

2/. Thorma János, festö . MDK

Rendkivüli erömegfeszitést igénylö feladatok megoldásához fogott. - Az idegen uralom alá kerülö nmagybányai müvésztelepnek is ö a lelke. -Hollósy Simonnak nemcsak legjobb, de legigazabb tanitványai közé tartozik.

?:Thorma János.

Magyar Müvészet. 281-292.l.

MDK

Thorma János

Békesség nektek

Október elsején

Schönherr Gyula arcképe

Elek Artur: Thorma János meghalt /1870-1937/.
Ujság 1937. dec. 7. 8.1.

Thorma János

Alkotása, a szfőv.műgyüjteményének kiáll.-án a Műcsarnokban.

N.U.932.VI.17.

Thorne Jenos

MDK

Thorma János, festőm.

Kertben.	Olf.	Jelz.
Őszi séta.	"	"

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.rk.sz. 53.1.

MDK

Thorma János festőm.

Folvinczi Takács Zoltán: Hollósy Simonról.
Szé évk. I. köt. Bp. 1918. 151-177. l.

MDK

Thorma János

Lázár B.:A francia impresszionista festészet.
Művészház.1910.márc.-ápr. 42,43,48,49,50,51 l.

MDK

Thorma János

Elek Artur: Az ujabb magyar müvészet a Szépm. muzeumban. Nyugat. 1920. aug. 819 l.

Uj Idők.
1897. 20. sz. 429 l.

Thorma János: Hunyady J. utolsó szavai

MDK

Thorma János, festöm.

Kiss József: Költeményei. Többedmagával a képek készitője. Bp. Révai

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.-nekaukciója. 1936.
Könyvliszek. - Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5. rk. sz. 74. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.137.1.6

Thorma János

Moldován István kikérdezéséből.
kikérdező:?

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 4

szövarch.137.3.6

Thorma János.

Moldován István kikérdezéséből.
kikérdező:?

Thorma János MDK

Házaspár

Mücsarnok 1941 Arcképtanulmány

Nagpárad (Torma János rendezett kiállítást)

Pásztortűz, 1924. X. évf. I. fele

344. l.

Tövisi Gina: Erdélyi krónika

Vagybánya (Thorma János ünnepelték 1926 aug. 14-én)

Pásztortűz, 1926. 17 sz.
408. l.

Tóth István: Thorma János 25 éves jubileumátümepsége Vagybányán

Nagybánya (gyermekkorában i de höltözött Thorma János a szülével)

Pásztortűz, 1926. 23 sz.

530. l.

Réti István: Thorma János festőművész

B u d a p e s t

Thoroczkay/Thurinszky/Pál
szülőhelye 1887.

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
235.

Thorma János

festő

Művészet, 1938. III. évf. 21. n. 137. l.

e. á.: Thorma János emlékkiállítás Kolozsvárott.

Kolozsvár

Művészet, 1938. III. köt. 21. sz. 137. l.

e. é.: Thorma János emlékkiállítás

Kolozsvárón.

Thorma — „fertő"

Müggüjtő 1930. 5-6. 195.

Thorma János emlékkiállítás

Kolozsvár, 1938.

Művészet, 1938. III. évf. 21. sz. 137. l.

e. é.: Thorma János emlékkiállítás

Kolozsváron.

Nagyváradon Torma János és a nagbányaiak kiállítást rendeltek

Pásztortűz, 1924. X. évf. I. fele
344. l.

Tövisi Géza: Erdélyi Krónika

Kiállítások

Nemzeti Szalon. Thorma János emlékkiállítás 1940.

Budapesti Szemle CCLVII. 1940. 74-80. Spectator (Ybl Ervin): Képzőművészet

Thorma János, festő

ARS UNA.1923/24.II.évf. 194/97.1.

Magyar Müvészet 1927.26.o. Kerényiné

Thorma János: Október elseje. Részlet-tanulmány.
Steinfeld Sándor tul.

Thorma festő

Századok 1896. 869 o.

Baráth Ferenc: A millenium és a magyar történelem

Thorma János festő

Budapesti Szemle CCXLVIII.
1938. 108-114. Ybl Ervin: Kép-
zőművészetünk halottai

Thorma János festő

Budapesti Szemle CCLVII.
1940. 74-80. Spectator (Gál
Ervin): Képzőművészet

Táblakép: Majális, Thorma János

Pásztortűz, 1926. 23 sz.

530. l.

Réti István: Thorma János festőművész.

Thorma, festőművész

Pásztortűz, 1927. 4 sz.

96. l.

Szokolay Béla: Magyar tájkép és zsánerkép kiállítás a Műcsarnokban

Torma János festőművész

Pásztortűz, 1924. X. évf. I. fele

344. l.

Tóth Géza: Erdélyi krónika

Thorma János, festő

Pásztortűz, 1923. IX. érf. I. r.
320. l.
Kultur - kró nihov.

Thorma, festőművész

Pásztortűz, 1923 IX. évf. II. f
7-8. l.

sz. j.: Képzőművészeti szeregszemle

T h o r m a János festő

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
193-194.
"Müncheni nemzetközi kiállitás"

Thorma János festő

Nouvelle Revue de Hongrie, 1941.

XXXIV. année, LXV. tome, 374-376.

l.

Sokatos István: Erdélyi Művészet Kiállítása.

Thorma János, festő tanár

Pásztortűz, 1927. 18 x.
431. l.

Szilay Dezső dr. gróf Teleki Ralf a
nagyfainyai festőművész

Thorma János, festő

Pásztortűz, 1927 18 sz.

424. l.

Jakab Géza: A magyarországi mester ünnepén

Thorma János festő

Budapesti Szemle, 1896.

LXXXVII. 140.-151.l. Beöthy Zsolt:
Egy új magyar történeti kép.

Táblakép, Október elseje, Thorma János

Pásztortűz, 1926. 23 sz.

530. l.

Réti István: Thorma János festő műnése

Táblakép: Kalothak napja, Thorma János

Pásztortűz, 1926. 23 sz.

530. l.

Péti István: Thorma János festőművész

Táblakép: Aradi vértanuk, Thorma János

Pásztortűz, 1926. 23 sk.

530. l.

Réti István: Thorma János festőművész

Thorma János, festő

Pásztortűz, 1926. 19 sz.
446. l.
Tóth István: A nagybányai műtermek
ben.

Thorma János, festő

Pásztortűz, 1926. 17 sz.
408. l.

Tóth István: Thorma János 85 éves jubile
.ami ünnepsége Nagbanyán

Thorma, festőművész

Pásztortűz, 1926. 23 sz
530. l.

Réti Istvánu: Thorma János festőművész

Thorma, festőművész, festő

Pásztortűz, 1927. 2. sz.

47. l.

Szabó Mária: Az Ernelléh-festője

Táblakép: Szemvedők, Thorma János

Pásztortűz, 1926. 23 sz.

530. l.

Réti István: Thorma János festőművész

Thorma János festő

Magyar Müvészet 1925.433-435.o.
Kiállitások.

Thoma János, festő"

Lyka Béla, A Ernst Múzeum
modern művészeti

Művészet" 1928. XI. 310 - 311.

Thorma János

Magyar Művészet, 1926

305-316.o.

Réti István: A harmine éves Maan bánya I.

Thorma János festő

Művészet, 1922. II. 40.–44. o.

Rósnaffy Dezső: Emlékezés Ferenczyre és Nagybányára.

Therma János festő.

Katol.Szemle.1931.I.291-95.l.

Thomas János festő

Pásztortűz, 1930. 25 sz.

608. l.

Kós Károly: Erdélyi Képzőmű vészet kiál-
litása.

Thorma János festő

Pásztortűz, 1930. 9sz.
216. l.
(B.): A magyarországi festők kiállítása
Szolnokon.

Thorma, festőművész

Párisban, 1926. 11 sz.

254. l.

Kohlay Béla: A nagybányai művész telep.

Thorma János.

Művészet.1905.III.406.l.

Thorma János, festő

Művészet, III., 1904. 55.

Kitüntetések.

Thorma János, festő

Művészet, III., 1904. 54.

Hazai krónika.

Thorma János festő

Magyar Művészet, 1926

297-302. o.
Művészeti élet. A Szinyei Merse Pál Társaság őszi kiállítása.

Thorma János festő

Magyar Művészet, 1926

365–384. o.

Réti István: A harminc éves Magyarország. II. közlemény.

Festészet: "Aradi vértanuk"

Thorma János.

Katol. Szemle. 1931. I. 291-95. l.

Thorma János

„1848 márc. 15" c. alkotása nerepel a műcsarnok téli tárlatán (emlitve)

Neuzeti Cipog 1938 II. 6

Thomas János

1848 márc. 15-ét megörökítő festménye nezepel a műcsarnok téli tárlatán (emlitve)

Pesti Napló 1938 II. 6

Thorma János

Március 15 c. képe, vagyonal a
műcsarnok téli tárlatán (emlékező)

Magyarság 1938 II. 6.

Thomas Jáns

Művével nesepel a Műcsar-
norban rendezett Magyar
kiállításon.

m. 939. IX. 27.

M.D.K.

Thorma János,festő

Kocsisok között.Bpest.Magy.Nemzeti Galéria.Fekete repr.518 o.

ampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Bpest.Minerva.1960

Thorma János
és lőművész

Klebelsberg kultuszminiszter tizévi munkája

Emlékkiállítás a Mücsarnokban

A politika általában ősi ellensége a kulturának A kultura, vagyis a müveltség — alsó és felső fokain egyaránt — fényüzése az államoknak. Ilyen fényüző „kedvteléseiért" állandó célpontja volt néhai Klebelsberg Kuno gróf a politikának. A célpont eltünt — csak alkotásai maradtak meg és meg nem valósult elképzeléseinek a tervei. Azokból megitélhető, mije volt Klebelsberg Kuno gróf a magyar kulturának.

Eötvös József báró, Trefort Ágost, Csáky Albin gróf közoktatásügyi miniszterek után is maradtak hosszuéletü alkotások. De olyan koncepciózus miniszterünk, olyan sokirányu érdeklődésü, mint Klebelsberg, még sohasem ült a közoktatásügyi miniszter székében. Ha sok jól elgondolt szándékához a megvalósitásra legalkalmasabb férfiakat is mindig sikerült volna megtalálnia, az esete példátlan lenne müveltségünk történetében, az emlékezete örök időkre biztositott. De az emberek megitéléséhez ugy látszik, kevésbé értett. A kelleténél fogékonyabb volt a hizelkedés iránt és kevésbé fogékony az egyenes férfiasság iránt. Ez a magyarázata annak, hogy a töméntelen épitőalkalomnak, amit ő teremtett meg, annyi gyarló és silány épitkezés lett az eredménye. Ő maga a müvészet dolgaihoz nem értett, s tanácsadóit, kiket a

Ujság
1933 II. 12

és ha megmaradnak —, nagyjelentőségü intézményeket alkotott. A bécsi Collegium Hungaricum-ot, a rómait, a berlinit ő alapitotta. Közülük a rómait főként müvészeink továbbképzésének céljára szentelte. A kiállitás két termét töltik meg a római magyar akadémia müvésztagjainak alkotásai. A volt tagok között szerepelnek legjobb müvészeink, festők és szobrászok. De akármily megvesztegetően állitotta össze két terének anyagát Gerevich Tibor dr., ez az intézet a léthez való jogát a jelennél jobban igazolja majd (már csak példáinak nagyobb mennyiségénél fogva is) a jövő. Klebelsberg a párisi Cité Universitaire-be is tervezett magyar intézetet (az épület kész tervrajza — Pogány Móric monumentális elképzelése — a kiállitáson látható), azután külön magyar történeti kutató intézetet Velencébe.

Érdeklődésének főtárgya általában a história volt. A háboru után teljesen megfeneklett történeti kutatás munkáját ő inditotta meg. A bécsi Collegium Hungaricum termében a hatalmas könyvkiadványok hosszu sora beszél a miniszter érdeklődéséről és áldozatkészségéről.

A történelem után a természettudományok érdekelték leginkább. Bizonyság reá mindaz amit a debreceni és a szegedi egyetem kiépitéséért, a debreceni és a szegedi klinikák lábraállitásáért tett. Megannyi tanuság a kiállitás falait elboritó fényképek, épitészeti tervrajzok és részletfelvételek. A sokat csufolt tihanyi szándék is megérdemelné az elismerést; de mint mondottuk, voltak a miniszteri kegyosztásnak szerencsés időszakai is.

Ami iránt legkevésbé mutatott érzéket Klebelsberg, az a muzeumainkról való méltó gondoskodás volt. De még ezen a területen is voltak kezdései, melyeknek értékét és hasznát el kell ismerni. A kiállitás első nagytermében gyüjtötte össze és rendezte el monumentális hatásuan Petrovics Elek azoknak a festményeknek és szobroknak legérdemesebbjeit, melyek Klebelsberg miniszterkedése idején és sokszor az ő közreműködésével kerültek állami gyüjteményeinkbe. A benyilóval szemközti falon függ történiai monumentum-voltának egész sulyával és érzelmi tartalmának megrázó tragikumával Thorma János fiatalkori főmüve, az „Aradi vértanuk". Nem kicsiny érdem volt ennek a mesteri alkotásnak itthontartása és megmentése a magyar kulturvagyon számára.

Ugyanugy csak Klebelsberg közreműködésével volt lehetséges annak idején megmenteni a külföldre kallódástól az ugynevezett Rákóczi-kincset, a XVII. század hatalmas dombormüves serlegek és billikomok nagyszerü gyüjteményét.

Még alig hogy elmult, már is olyan messzinek tetszik az a tiz esztendő, amelyet Klebelsberg Kuno müködése tett emlékezetessé. Vajjon annak, amit megkezdett, lesz-e méltó folytatása? Közvetetlen utódja a miniszteri székben, állitólag a római akadémia pártolói

MDK

Thorma János, festö

Tavaszi táj.

A Vall. és Közokt. Min. vásárlásainak kiállitása. Az Ő.J Szépmüv. Muz.-ban. 1938 jul.1.-aug.1. Bp.1941 Kat.8.l.

— 61.65

mdk

Thorma János festőmnvész

Szeptember végén c. Heliog.

22 x 22

reprodukciója

Horváth Zoltán: Magyar századforduló 240-241 l.
1961. között

M.D.K.

THORMA János festő

1913-ban Nagybányán dolgozott.

"éti: Nagybánya....Bp. 1954. 331.l.

M.D.K.

THORMA János festő

1914.-ben Nagybányán dolgozott

Vétti: Nagybánya ... Bp., 195[illegible]. 331.l.

Thorma János MDK

Neve felsorolva azok között a müvészek között, akik 1897-ben a nagybányai festőtelepen dolgoztak.

Farkas Zoltán: Csók István. Bp. 1957. 16. l.

THORMA JÁNOS MDK

festőművék —

Nagybánya és a festőiskola alapítás

Genthon István: Ferenczy Károly Bp. 1953.

3,

MDK

Thorma János, 1870-1937.

Boglyarakás, of.

Őszi séta, of.

Kertben, of.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

32 l.

M. D. K.

Thorma János
festő

Méltatás.

Magyar Nemzet, 1959. aug. 20
Sutka Mária: A magyar grafika és cremmüvészet

Thorma János festő M.O.K.

1929 ben külföldön él. 1901-ből

a Pésel club tagja

A „Pésel" ... tagnévjegyzéke Bp. 1929

59

M.D.K.

THORMA János festő

1912-nen Nagybányán dolgozott.

Rétl: Nagybánya,,, Bp. 1954. 330.l.

M.D.K.

THORMA János festő

1910-ben Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya, Bp. 1954. 329.l.

MNxx.
M.D.K.

THORMA János festő

1910-ben Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya. Bp. 1954. 329.l.

Therma János MDK
/1870-1937/

Kocsisok között. 1902.
Olaj, vászon. 100.120 cm.
/Szines repr./

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX. száadban.
Bp. 1959. V. tábla.

Thorma János

festő

Méltatás

M.D.K

Lyka Károly: Réti István, 880 lap,
Élet és Tudomány, 1959. julius 5. – 28 szám

MTK

Thorma János

Bobai Jó Nagybánya ... Sz.M. 1953. 223-25 l.

képpel

mdk

Thorma János festőművész

a nagybányai iskolához tartozott.

Horváth Lóránt: Magyar századforduló 1961.

231. l.

MDK

Thorma János

Emlékek a 25 eszt. nagybányai festőiskoláról.
Világ, 1951. nov. 25. 5.l.

M.D.K.

Thorma János
festő

Nagybaimgai iskolájában tanult Alexandru Ciucurencu.

Alexandru Ciucurencu és Paul Erdős kiállítása
Magyar Nemzet, 1959. ápr. 2.

fl.

MDK

Thorma János.

Csoh Miklós: A nagybányai festészet... Sz.M. 1953. 4.sz. 161-67 l.

MDK

Thorma János

Pogány Ö.G: A nagybányai isk. Szab.Művészet, 1948. 76-83 l. képekkel

MDK

Thorma János

Lyka K: A m. impresszionista festészet. Művészház, 1910. ápr. 14-16 l.

MDK

Thorma János

Békesség veletek

A kormány vásárlásai a nagybányaiak kiállitásán.
Mücsarnok, 1899. 3.sz. 42 l.

MDK

Thorma János

Pogány Ö.G: A Balaton a képzőművészetben.
Élet és Irodalom, 1958. jan. 24.

MDK

Thorma János, 187o-1938

Kártyázó parasztok

Vizparton

M.nemzeti festészet kialakulása. N.Szal.kiáll.
1949. febr.

MDK

Thorma János .

Aradi N: A m.tört.festészet az 1880-as évektől az 1919-es Tanácsközt. Művtört.Dok.Közp.Évk. 1954.55. Bp.1957. 281, 283, 285, 311-12 l.

Thorma János

Szerepel az erdélyi „Barabás Miklós Céh" kiállításán (gr. Csekonics palota, Kecskeméti u 12)

Lyság 1937 V. 1.

Thorma János

Szerepel az Erdélyi Képzőmův. Kiállításon (gr. Czekonics palota, IV. Kecskeméti u 12.

Nemzeti Cyszg 1937 IV. 29

MDK

Thorma János festő

Lyka: Két nemzedék. Uj Idők 1910-11. 2.sz.

49 l.

MDK

Thorma János

Lyka K: A Műcsarnokból. Uj Idők, 1904. X. 48. sz.

MDK

Thorma

1902. tavaszán Nagybanyán Ferenczyvel, Grünwalddal és Rétivel megalapitja az u.n. "Szabad iskolat."

Réti István: A harminc éves Nagybanya.

Magyar Művészet, 1926. 382.l.

MDK

Thorma

Az "Ébredés" és a "Cigany-utca" c. műveinek ma már csak egyes fragmentumait ismerjük; a "Talpra magyar!" óriasi kompoziciójat néhany évi munka után új vásznan újra kezdte s a régi példányból szintén csak részleteket hagyott meg.

Réti Istvan: A harminc éves Nagybánya.

Magyar Művészet, 1926. 373.lap

MDK

Thorma

"Vak favagó" és "Szenvedők" c. művei.

Réti István: A harminc éves Nagybánya.

Magyar Művészet, 1926. 370.lap

Thorma

Művével nevepel a debreceni
városháza nagyterében ren-
deszett képzőművészeti kiálli-
tásra.

m. 929. XI. 20.

P.H. 929. XI. 20.

Thorma János

Csókolódzó pár, repr.

Árverési Csarnok aukció

kat. 39. sz., 1927 okt.

Jk. 318

II
604

318. *Koháry István.* Mellig van ábrázolva, kissé jobbra fordul, tojásdad medaillonban. Szemöldöke, szeme, bajusza és szakálla barna. Prémkucsmáját ékköves forgó díszíti. Atilláján és zöld mentéjén a díszgombok nagyok. Felirata alól: »*Nonde est generoso in pectore virtus*« és a kép körül: »*Stephanus Kohary L. B. S. C. Rq(ue) M. Praesidy Szecheniensis Supremus Capitaneus 1651*«.

Vászon, méretei 18 : 14·4 cm. — Át. Képt. 151 (18). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Thorma János

Thorma János „Aradi vértanúi". Jeltelen cikk. Az Ujság, szept. 12.

1912

(Művészet 1912 327. l.)

9

4

400

12 [illegible]

180

12, 11 3/4

Thorma János

vrod

Lyka Károly: Nagybánya jubileuma. Művészet 1912. 254. l.

M.D.K.

Thorma János

festő

Ferenczy Károllyal együtt dolgoznak Nagybányán.

Farkas holtán: A höltészet és a valóság festője
Élet és Irodalom, febr. 10 – 9 l.

Thorma János, festő MDk

Reti Istvánnal, Iványi Grünwald Béláné együtt Ferenczy Károly baráti köréhez tartoztak.

Murányi: Kovács Endre: Ferenczy Károly 7.1,

NÉPSZABADSÁG, bn. 1962. febr. 4.

MDK

Thorma János, festöm.

Megfesti lángoló szinfoltokkal genre-képeit.
Megfesti mélységes hangulatossággal uj történelmünk képeit.
Amazok közé tartozik: Október elseje.
Vasárnap délután.
Emezek közé: Aradi vértanuk.
Szeptember végén.
A nagybányaiak közé tartozik.

GenthonModfest. 73.l. ? évsz.

MDK

MDK

Thorma János, festőm.

A müncheni nemzetközi mütárlaton
"Október elsején" c. képére nagy aranyérmet
kapott.

Kitüntetések. - Müvészet. 1905. 4.sz. 271.l.

THORMA JÁNOS /szül.187o/

104 x 82

Piaci kofák. Vászon. ~~74x49.~~

Ernst Muzeum aukciói.XXXIV. 4o.oldal

Thorma János festőművész

Kocsisok között

Magyar kiállítás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.

Thorma János festőművész

Kártyázók

Budapest székesfőváros képtárának katalógusa 1934.

MDK.

Thorma János festő:

"A rató" olajf. /kép/

Árverési Közlöny, 1932. l.rk.sz.

Thorma János

"Október 1"

Heitler László: Magyar remekművek másolatainak kiállítása Pápán.

NAPLÓ /Veszprém/ 196[illegible]. máj.10.

MDK

Thorma János 187o-1937

Vázl. a Kocsisok között-höz, lav.

Ernst Muz. M.Kisplaszt.és Graf.kiáll. 1954.
szept. 24. 1.

Thorma János, festö

műveivel szerepelt a londoni Royal Academy nemzetközi kiállitásán.

Bradfordban is bemutatásra került a magyar kollekció.

A Szinyei M.P. Társ. londoni kiállitása. "Magyar Művészet". /?/: Művészeti Élet. 1925. 433.

MDK

Thorma János

P: A festők városában... Pesti Napló, 1934. márc. 25. 35.l.

MDK

Thorma János

Kóródi Katona J: A visszatért Nagybánya.
Nemz.Ujs. 1940. szept. 8.

MDK

Thorma János

Művésztelep Nagybányán. Uj Idők, 1897.III.17.sz. 379 l.

MDK

Thorma János

Férfi hegedüvel, o.

20.sz.-i müvek bp.i mügyüjtemények ből.1.Gal. 1963.
jul.

M.D.

Thorma János
festő

Az Nagybányai Művésztelepen
Moldovai Istvánnak ezt a
mestere.

Nagy István: Moldovai István emlékezete
Művészet, 1967. június - 28 lap.

MDK

Thorma János festőmüv.

Árv. Közl. 1941. márc. 2.rksz. 97. szk.

12 1.

Thorma János

MDK

Reprodukciók:

"Talpra magyar!"1897-1937.

Kiskunhalas.

67.o.

"Szenvedők" 1892 Szépm.Muz.

45.o.

Németh Lajos: Hollósy Simon és kora művészete.
Bp. 1956.

MDK

Thorma János festő

Hollósy Simonnal höltözik Nagybányára

Déri Ahmenum Képtára Debrecen, 1954, 13. l.

13

Thorma János festő

14. D. K.

„Hradi vértanuk"
„Talpra magyar"

Borghida István: Krizsán János. Bukarest 1957. 7, 8, 9, 10, 13,

MDK

Thorma János
festő

"Október 1-én bevonuló ujoncok."

15.o.

Bodnár Éva:Tornyai János. Bp. 1956.

Thorma János

festő

MDK

"Aradi vértanuk"

13.o.

Bodnár Éva:Tornyai J ános. Bp. 1956.

K. J. K.

THORMA János festő

1906-ban Nagybányán dolgozott

Réti Ksp. 1954. 327. l.

M. D. K.

THORMA János festő

1907-ben Nagybányán dolgozott

Dékó Br. 1954. 328. l.

M. J. K.

THORMA János festő

1908-ban Nagybányán dolgozott

Réti Bp. - 1954 - 328. l.

M. D. R.

THORMA János festő

1905-ben Nagybányán dolgozott

Réti Bp 1954. 326. l.

M. D. K.

THORMA János festő

1904-ben Nagybányán dolgozott

Péti Bp. 1954. 326. l.

M. D. K.

THORMA János festő

1903-ban Nagybányán a művésztele-
pen dolgozott

Réti Bor. 1954. 326. l.

K. D. A.

THORMA János festő

1902-ben Nagybányán a művész-
telepen dolgozott

Réti Bp. 1954. 326. l.

M. D. K.

THORMAE János festő

1899-ben Nagyvárnyán tartózko-

dott

Réti Bn. 1954. 325. l.

M. D. K.

THORMA János festő

1909-ben Nagybánya dolgozott

Révai Bp. - 1954. 328. l.

M. D. K.

THORMA János festő

1897-ben Nagybányán tartózkodott

Réti Bpn. 1954. 324. l.

M. D. K.

THORMA János festő

1896-ban Nagybányán tartózkodott

Réti Bp. 1954. 324. l.

bc. D. K.

THORMA János festő

1898-ban Nagybányán tartózkodott

Révi Lex. 1954. 325. l.

MÜVTÖRT DOK.

THORMA JÁNOS
festőmüv.

Magyar Nemzet 1957.
nov.5.7.old.

MÜVTÖRT DOK

THORMA JÁNOS
festőm.

Magyar Nemzet 1957.
nov.24.9.old.

MDK

Thorma János

Október elseje, olaj, repr.

Magyarorsz. művészeti csop.-jainak hiv. tárgymutatója. St.-Louisi kiáll. 1904.

44 l.

MTK

Thorma János

A uj mente, olaj

N. Szal. l. csop.kiáll. 1967. márc.
32 l.

MDK

Thorma János, 187o-1937.

Boglyarakás, olaj

Árverési Közlöny, 1939. 3.rk.

34 1.

MDK

Thorma János

Október elseje, olaj Lipótvárosi Kaszinó-dij, 1000 Kr.

SzmKT 5o - 131-132 l.

M.D.K.

Thorma János
festő

Rudnay Nagybányán Thorma hive volt

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek. 105.
Bp. 1917

Thorma János
festő

M.D.K.

A Nagybányai export tagja.

Lyka Károly: Nagymagyar művész.

Bp. 1957.

1021

M.D.K.

Thorma János
festő

1896-ban a Nagybányai Művésztelepet társaival alapította.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.
Bp. 1957.

102 l

MDK

Thorma János

Végvári Lajos:Szőnyi István Csillag,X.évf.
1956.szeptember 572.l.

MDK

Thorma János festő

Bencze László: Válasz Bernáth Aurélnak. Csillag, 1954.VIII.évf. augusztus 1564.l.

H. D. K.

THORMA János festő

Október elején
Kártyásók
Kocsisok közt

Négyári 1958. 10., 167., 238., 262–263., 271., 298.

lui

Thorma János festő

Március 15 Pesten. Kép.

Népszabadság ujévi képes melléklete.
1957 január 1. 1. szám. 4.1.

Thorma János festő

/Oelmacher Anna cikkében/

Népszabadság
1957 29.szám. febr. 3. 13. lap

Thorma

MDK

"Talpra magyar!"

148.o. 149.o.150.o.

"Kocsisok között"
150.o. 137. jegyz.

"Aradi vértanuk"
150.o. 138. jegyz.

Németh Lajos:Hollóssy Simon és kora müvészete.
Bp. 1956

Thorma MDK

"Szenvedők"

136.o.

Németh Lajos: Hellóssy Simon és kora müvészete.
Bp. 1956.

MDK

Thorma

"Aradi vértanuk"

61.o. és 66.o. és 68.o.

."Talpra magyar"

66-68.o.

84é 85.o.

Németh Lajos: Hollósy Simon és kora müvészete.
Bp. 1956.

Thorma MDK

"Szenvedők"

32.o.

Németh Lajos: Hollósy Simon és kora müvészete.
Bp. 1956.

Thorma MDK

"Aradi vértanuk"

24.o.

Németh Lajos :Hollósy Simon és kora müvészete.
Bp. 1956.

Thormajános
festő

M.D.K.

Tornyai bajtája

Bodnár Éva: Tornyai János
M.M.M. Évkönyve 1952, 201 l.

Thorma János

1906. febr. végén Párisból levélben felajánlotta az Aradi vértanúkat a Szépmű-vészeti múzeumnak. Kammerer magam levélben tudomásul vette az ajándékozást, de a képet nem állította ki, hanem hetétül a Szegedi Múzeumnak adta át. T. kérdést intézett a múzeumhoz, hogy van-e reménye arra, hogy a Szépm. Múzeumba kerül a kép, mire azt az igazgatóságtól vissza kapta. A képről baráti körben mondta, hogy jobb volna, ha nem is lenne, de megsemmi sítéséről szó sem volt. T. 1912. szept. 10-ki, az alábbi hírlapban közölt levelébot.

Az Ujság. 1912. szept. 12.
(Thorma János „Aradi vértanúi.")

U. 468

BUDAPEST
940 JUL 1221

MDK

Thorma, Testöm.

Október elseje. Arad belőle az erő.

U.:"A magyar kiállitás? Erőteljes, üde benyomás."

U.:" Thorma koncentrált képhatásu"

Ulgyay Viktor: Müncheni krónika./A IX. nemzetközi mükiállitás. Művészet.1905. 4. sz. 271-274.l. Glaspalastban.

MDK

Thorma

Kálmán Mária:
Moldován I. kiáll. Magyar Nemzet, 1955. szept. 30.

Thorma János

Vas. Ujs. 1896. 308. l.

Az aradi vértanuk képe. *Thorma* János fiatal festő egy nagy történelmi festményt állított ki a fővárosban, az Orczy-házban, mely az aradi vértanuk tragédiáját tünteti föl. Az óriás kép igazi tehetség műve, mely e borzalmas tárgy előadásába egyszerű igazságot, és izlést tudott megőrizni. A halálra itéltek a kép közepén állnak festői szép csoportban. Damjanics szekere körül, kit fájos lába miatt szekeren vittek a vesztőhelyre. De Pöltenberg már ott áll a bitófánál, a papok letérdeltek, s az egyik pap épen szemközt Pöltenberggel magasra emeli föl a feszületet, mig baljával szemét takarja el. A fiatal festő átalános feltünést keltett e nagy képével.

AZ 1901. ÉVI TAVASZI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁSON KIOSZTÁSRA KERÜLŐ KITÜNTETÉSEK ÉS DÍJAK

1. *Nagy állami aranyérem*, *a*) magyar művészek számára. Ki nem adatása esetén *két kis állami aranyérem*. *b*) Külföldi művészek számára.

2. *Társulati 4000 koronás díj*, magyar művészek számára.

3. *Harkányi Frigyes 450 koronás díja* első ízben kiállító magyar művészek számára.

Az 1. és 2. számú kitüntetésre illetve díjra minden szabályszerűen a kiállításon elfogadott magyar mű pályázik, ha csak szerzője *1901. április 29-ig írásban be nem jelenti, hogy pályázni nem kíván.*

A 3. számú díjra csak a társulat kiállításán első ízben résztvevő magyar művészek pályázhatnak.

Az 1, 2. és 3. számú kitüntetést illetve díjakat, *hat művészből és három nem művészből* álló ugyanaz a pályabíróság ítéli oda, melynek tagjait azok a magyar művészek választják, a kik

a) a társulat kiállításain megelőzőleg kitüntetésben részesültek, s a kik

b) az 1901. évi tavaszi kiállításon legalább egy művel résztvesznek.

Thorma János

l.

Ernst-Múzeumaukciója II.

248 l.

OKTÓBER ELSEJE
THORMA JÁNOS OLAJFESTMÉNYE
A LIPÓTVÁROSI KASZINÓ-DÍJ NYERTESE

Művészet 1904. 41. l.

kevésbbé van helye a szerenisszimusz hangulatnak, amely egyáltalában nem lát semmit. Mindent használati értéke szerint becsülnek meg s ezzel együtt hatalommá emelkedik a morál, névleg a polgári erkölcs is. A hirtelen és nem mindig a legbecsületesebb módon meggazdagodott kereskedő-osztály törvényesíteni akarja gazdagságát. Azt hirdeti tehát, hogy a vagyonnak a szorgalom és takarékosság az egyedüli forrásai. Ez az átalakulás last not least kifejleszti egyúttal a természet iránti szeretetet is. Évszázadok óta, most első ízben történik, hogy a mezőgazdaság „üzletté" válik. Nemcsak a bérlők, de a birtokos nemesség, sőt az előkelőség is maga ügyel a mezei munkákra, mezőgazdasági kisérleteket végez s lassanként természet-baráttá válik. Nem a „szélsőségek törvénye" okozta tehát, hogy Pope klasszicizmusát Thomson természetrajongása vagy Richardson, Fielding és Goldsmith művei váltják föl, amelyekben a jelent rajzolják. Az angol művészet tehát nem azért bontja ki magát Hogarthtal a renaissance békóiból s lesz a jelen ábrázolásává, mert az orániakkal Anglia látszólag Hollandia örökébe lépett. Nem. Nem önmagából hozta létre szellemi életének polgárosítását, hanem gazdasági és szociális strukturájának fejlődéséből és az ezáltal kiváltott lelki hangulatokból.

Ez a polgárivá vált szellemi élet azonban nem volt valami nagyon termékeny. Főleg a művészet terén nem volt az. Igaz, hogy amit teremtett, az mesteri volt a maga nemében, mint ahogy Hogarth festett és metszett erkölcsi prédikációi, Reynolds és Gainsborough portréi és tájképei mutatják. Ennél többet azonban nem produkált ez a szellem. És ez rejtélynek látszik, mert hisz az általános fölfogás szerint minden föltétele megvolt ez időben a művészetek fölvirágzásának. Az angol főuri műkedvelők, akik Holbein és Van Dyk képeivel népesítették be palotáik falát, megszaporodtak a gazdag polgárokkal s így, amint Muther mondja, „a tömeg bevonult a művészi fogyasztók" közé.

Én másként látom ezeket a dolgokat. Gazdagság és gazdagság különböző dolgok és a XVIII. század angol gazdagsága inkább ellensége, mint fejlesztője volt a művészetnek.

Anglia nagyjai, akik egykor az ország szellemi előkelőségét képező udvari társaságok hatása alatt lelkesedtek a művészetért, most az oraniaiak udvarában, amelyet a spekulánsok és szerencsevadászok egész raja kisért Angliába, nem találták meg a lelkesedésre való ösztönzést. A városi parvenük, akik csodálatos gyorsasággal gazdagodtak meg, még túlságosan parvenük voltak, még túlságosan kevés kulturpatina volt rajtuk, semhogy szükségét érezték volna a művészetnek. Ama hatalmas mozgató erő pedig, amely Firenzét, a kereskedő köztársaságot a világ legjelentékenyebb művészi városává alakította át, tudniillik a popolo grasso és a popolo minuto versengése, teljesen hiányzott Angliában. A popolo grasso a városivá vált egykori feudalis nemesség, a popolo minuto pedig az iparűző őslakossága volt a városnak. Anglia nagyjai nem voltak városlakók. Ha Londonban palotájuk is volt, mindig vidéki kastélyukat tartották igazi otthonuknak. Ily módon már csak ezért sem támadhatott köztük és a kereskedelem mágnásai közt küzdelem, nem is szólva arról, hogy a felemelt földjáradékok dacára, vagyonilag messze elmaradtak a kereskedő osztály mögött.

Ha ilymódon a szociális és gazdasági viszonyok útját állták is annak, hogy nagy és hatalmas művészet fejlődhessen, mégis alkalmassá tették az angol művészetet arra, hogy a klasszicizmus és romanticizmus elkerülésével realisztikussá váljék, lehetővé vált mégis, hogy a kivülről beszivárgó klasszikus hatásokat, bár olyan tekintély lépett is értük sorompóba, mint Reynolds, gyorsan eliminálják. Ezért dicsekedhetik vele Anglia, hogy már a XVIII. század második felében nála támad föl az első modern tájképfestő: Gainsborough, akit aztán Constable és a XIX. század elején a még modernebb Turner követ.

Ugyanaz az elpolgárosodás, amelyet a festészetben és irodalomban észleltünk, tapasztalható a XVIII. század angol műiparában is. Az új osztály hangulatainak és szükségleteinek sem a túlságosan negédes rokoko, sem a háziasan nyárspolgáros és Hollandiából származó „Queen-Anne" bútorok nem feleltek meg. Az új osztály gyorsan gazdagodott, egyre tevékeny volt, a régi osztálylyal nem állott társa-

Thorma János

A *nagybányai* festőkolónia tagjai, élükön *Thorma* János mesterrel, február végén Kolozsvárott kollektiv kiállitást rendeznek. A nagybányaiaknak a háboru óta ez lesz az első nagyszabásu kollektiv kiállitásuk.

M.930.T.8.

	Pengő				Pengő			
sen								
	Le a bevételt ...							
	Kifizetendő összeg							

30. sorsz. Könyv. minta. — Pallas nyomda, Budapest.

osztály:

.....

A fizetés $\frac{\text{készpénzben}}{\text{cheque kibocsátásával}}$ megtörtént

193..... cheque száma .....

A főpénztár:

.....

Thorma János, festő (1870-1938)

M.D.K.

már Párisban megismerkedett a bensőséges naturalizmussal, München pedig Hollósy idején festette első nagy képét, a „Szenvedőket", melynek friss koloritja későbbi képein még jobban szembeötlik. Elősszeretettel festett történelmi és vallásos kompozíciókat, melyeken Rembrandt-tanulmányok emlékei ütkörnek ki. Thormánál tűnik fel először a magyar festészetben a kép tartalmi kifejezésének nagy tömegekkel, zsufolt embercsoportokkal való érzékeltetése. A nagybányai telep alapító- és mindvégig legbűbb tagja. ./.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina 256 old.

„A szenvedők" (1891) és „Kocsisok kört" (1901) c. képei 297. "

M.D.K.

Thorma János festő

...Sok alakos kompozíciói közül szerző „Az aradi vértanuk", „Béke veletek" és a „Talpra magyar" c. festményeit emliti. Ez utóbbin élete végéig dolgozott.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

296. old.

Thermo fónos.

Petőfi képe nagyon a műsorunk tél: tárlo-tól.

Esti Kurir, 1938 II. 9

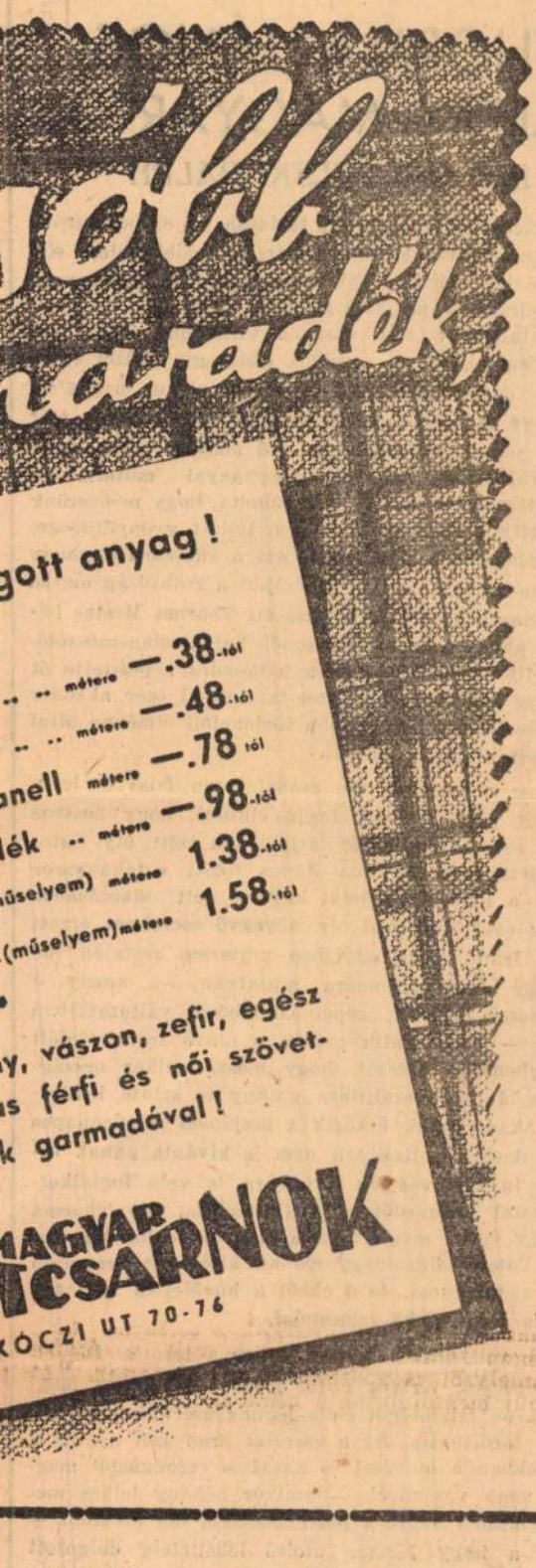

tiltakozó lépést tett hajók kérdésében

szerint Amerika csökkenti haderejét ott, ahol a csökkentést a helyzet, az általános amerikai érdekek és kötelezettségek sérelme nélkül lehetővé teszi.

Bizonytalanság a kőszegi jelölések körül

(Saját tudósítónktól.) *Stur* Lajos, a független kisgazdapárt kőszegi szervezeteinek vezetője, pénteken este Budapestre érkezett, de még az éjszaka folyamán vissza kellett térnie Kőszegre, emiatt nem tudott személyes érintkezésbe lépni *Eckhardt* Tiborral és a pártvezetőség többi tagjával. Szombaton Budapestre érkezett dr. *Pásthory* István, a vasmegyei szervezkedés vezetője. Délután *Eckhardt* Tiborral megbeszélést folytatott a kőszegi jelölés és a vasvármegyei pártmunka problémáiról. *Pásthory* viszi magával Kőszegre *Eckhardt* üzenetét, amely szerint a kisgazdapárt központja a választójogi helyzetre való tekintettel alkalmatlannak tartaná az időt arra, hogy választási harcba bocsátkozzék. A kisgazdák nyugatmagyarországi képviselői *Stur Lajos indulása mellett vannak*, intézkedtek a helyi pártszervezetek meghallgatása iránt s közülök többen a kőszegi kerületbe utaztak.

Kovács Sándor kereszténypárti jelölt a jelek szerint nem fogja felvenni a harcot *Hindy* Zoltánnal, a kormánypárt hivatalos jelöltjével.

Női fehérnemű-

osztályunkra szakképzett vezetőt, azonkívül eladót vagy eladónőt keresünk azonnalra. Csakis írásbeli ajánlatot kérünk!

MAGYAR DIVATCSARNOK

THORMA JÁNOS „TALPRA MAGYAR"-JA

Irta: Gróf TELEKI RALPH

A Műcsarnok ezidei téli tárlatán a szoborcsarnok szürke drapériával bevont hátteréből döbbenetes elevenséggel lép elénk a halott nagy Mester legnagyobb szabású életműve, az »1848 március 15-ike«.

A hatalmas méretű vásznon történelmi idők izzó levegőjében teljesül ki szemünk előtt egy nemzet életének legboldogabb pillanata és amint nézem meghatottan e nagy alkotást, amelynek lelkes megálmodója már a sírban pihen, eszembe jut az ő magyar szíve által sugallt rajongása, amellyel nagybányai műtermében képének témájáról beszélt. Azt mondta, hogy nemzetünk egész multján végigtekintve nem tudott gyönyörűségesebb mozzanatot találni, mint azt a ráeszmélést, hogy az évszázados rabság után íme eljött a szabadság napja.

Ugyanaz a gyujtó lelkesedés élt Thorma Mester lelkében is, amely e szabadságeszmék halhatatlan szószólóját, Petőfit áthatotta és ez a lelkesedés képesítette őt arra, hogy fanatikus hűséggel tartson ki ezer akadály ellenére is élete e legnagyobb történelmi élménye által megihletett alkotása mellett.

Aki ma e nagy vászon csodálatosan friss és levegős színeit nézi, bajosan fogja elhinni, hogy hosszas évtizedek kitartó munkáját látja maga előtt, oly fiatalos erő lett úrrá Thorma János fölött valahányszor ecsetjével a legbensőbb lelki ügyévé lett alkotásához nyúlt. Az évek multával oly növekvő szerelmet érzett e tárgya iránt, hogy egyizben műterme asztalán heverő nagy fényképesomóra mutatván, — amely a számtalanszor átfestett képet különböző változataiban ábrázolja — megvallotta nekem e műve iránt táplált talán legbensőbb érzését, hogy most, amikor országhatárokon át való szállítása amúgy is szinte leküzdhetetlen akadályokba ütközik a majdnem mindennapos munkája dacára voltaképen nem is kívánta annak befejezését, inkább vágyott továbbra is vele foglalkozhatni. Amint Leonardót az ő Giocondája, úgy Thorma Jánost egy életre megbűvölte a magyar szabadság eszméjének Petőfi talpramagyarjában kifejezett drámaian fenséges szimbóluma, és ő ebből a bűvöletből nem tud és nem is akar többé felocsudni.

Akkor volt igazán boldog, mikor a természettől ellesett szépségek virtuóz ábrázolásával állandóan megújhodó festői frisseségét élete legnagyszerűbb művének építésére fordíthatta. Az a szeretet árad szét ma itt a Műcsarnokban e művészi és hazafias rajongástól megszentelt nagy vásznáról, — amikor néhány lelkes mecénás jóvoltából végre a pesti közönség elé tárulhat — amellyel a nagy Mester utolsó lehelletéig dolgozott rajta.

De árad Thorma Jánosnak e képéről egy nagy emberi érzés is, amely minden igaz művész lelkét betölti. Amikor ő egy életre eljegyezte magát az emberi szabadságok lánglelkű harcosával, amikor egy nemzet felszabadulásának dicső pillanatát választotta képe tárgyául, voltaképpen az általános emberi jogok és szabadságok iránt benne lobogó vágy keresett kifejezést magának és e nagy művével ő is époly beszédes szószólója lett a szabadságnak, mint a bálványa, Petőfi, vagy mint bármely nemzet szabadsághősei, akikhez lelke egész hevével vonzódott.

Az az odaadó jóság, mellyel egész életén át minden segítségére szoruló embertársát gyámolította, az az önzetlen és önfeláldozó munka, amellyel munkabírásának legjava idejében a nagybányai iskolában ifjabb festőnemzedékek nevelésén fáradozott, nemcsak a jóságnak, de egyúttal általános emberies érzéseinek ékes bizonyságai. Oly melegen bugyogtak kik lelkéből a nemes érzések, hogy Erdély legszomorúbb napjaiban — a román megszállás első éveiben minden magyar érzése mellett is a hatóságilag az ő keze alá vezényelt bukaresti és jassyi képzőművészeti főiskolák román növendékeinek csakhamar rajongva szeretett Mesterévé lett.

Az emberies érzése több művészi alkotásában kifejezésre jut. Igy megható emlékét állította a lelki és testi nyomorúságban találkozó embernek a Szépművészeti Múzeumban őrzött »*Szenvedők*« című monumentális vásznán és felvázolta egy triptikon kereteiben »*Az élet útja*« címén a földi lét minden tragikumát, a születéstől a nyomorult végig. A nemzeti gyász komor borzalmát csakis emberies érzésű hazafias lelkén át lehetett oly megrázóan kifejeznie az »Aradi vértanuk«-ban és mintegy ennek ellentéteképpen a felszabadulás boldogító mámorában, a magyar nemzet örömünnepének tükrében állított örök emléket Talpramagyarjában az emberi szabadságok kivívásának.

Illetékügyi kiskáté 1938. évi kiadás
Összeállították: dr. Szepessy és dr. Takács
Ára P 2.40
Kapható AZ EST könyvkereskedésében, Erzsébet körút 18—20

Az európai figyelem középpontjában.

A sok nyomasztó és elkeserítő esemény között, ami manapság Európában általában történik, vigasztaló és megnyugtató ránk, magyarokra nézve gróf Csáky István külügyminiszter beszédének rendkívül kedvező európai fogadtatása. A külföldi hozzászólások és megjegyzések keretében megjelenik az az új hang, amelylyel a kontinens komolyabb elemei most Magyarországról beszélnek, az új érvény, amelynek az ország mindenfelé örvend, s mint a tükörből bontakozik ki új európai arcunk a beszéd kommentáraiból.

Milyen máskép szól Párizs, London, Róma, Belgrád és a többi főváros Magyarországról, mint húsz-harminc évvel ezelőtt! Ha visszalapozunk a világháború előtti idők krónikáiba és tárgyilagosan figyeljük a Magyarországról elhangzott akkori külföldi megnyilatkozásokat, észrevehetjük, hogy a régi barátságos hang sem volt a legörvendetesebb. Valahogy úgy bántak velünk, mint a gyerekkel, nem vettek felnőtt számba. Vállveregetés, vidám érdeklődés egyéni sajátságaink iránt, paprikaíz és huszárromantika csendült fel minden bírálatból, míg politikailag csak Bécs számított, s külső-belső önállóságunkat nem vették figyelembe. Így történt a jobbik esetben, máskülönben a nemzetiségi agitátorok szemüvegén át tekintettek ránk. Európának nem volt reális elképzelése a magyarságról, sem szerepéről, sem államiságáról, sem történelméről. A háború után a helyzet méginkább elromlott. A nyugati ujságírók a kisantant propaganda hatása alatt a legtöbbször a gyűlöletbe mártották tollukat, ha rólunk nyilatkoztak. Németországban megmaradt a régi bursikóz hang, a szentimentális paprika-stílus, ami talán jobban sértett, mint az elutasítás, másutt viszont elhanyagolható mennyiségként kezeltek, levegő voltunk, nem vettek észre, s legfeljebb korholtak. Egyetlen magyar fölsikító aktust sem értettek meg, minden kétségbeesett megmozdulásunkat egy neveletlen nép zendülésének tartottak és felháborodva utasítottak vissza.

*

Így tartott a harmincas évek elejéig, amikor megkezdődött az érzelmi közeledés Magyarország felé. Eredmény volt, de egyelőre csak szánalom. A szegény, összetört koldust kívánták segélyezni az európai patronázs-nénik, mert úgy érezték, ez szociális kötelességük. Ismét tíz év telt el, amíg újból megváltozott a helyzet s Magyarország Európa szemében is kezdett végre arra a rangra emelkedni, amiben mi szerettük volna látni, mert éreztük, hogy belső potenciájánál fogva megilleti. 1937 óta a nyugati politika egyre behatóbban foglalkozott velünk. A reálisan gondolkozó külföldiek megértették, hogy a kisantant bomladozó egységének leghatásosabb ellenszere Magyarország. Ebben az időben mondotta nekem Prágában félig bosszúsan, félig csodálkozva egy francia diplomata a magyarokról: »ebben a kis nemzetben dinamit van, csinján kell vele bánni«. Végre Nyugat is megsejtette a magyarság feszítőerejét. Amikor pedig Ausztria Németországhoz csatlakozott és Csehszlovákia sorsa megpecsételtetett, egyre többen gondolták a kontinensen, hogy tulajdonképpen csak Magyarország játszhatja tovább a Duna medencéjében a szerepet, amit 1930 óta Nyugat Ausztriának szánt, nem gondolván arra, hogy a legyengített és elgyötört osztrákság nem akarja többé a szerepet vállalni, amit — magyar segítséggel — évszázadok óta vállalt és önként kiválik a dunai konstellációból.

*

A friss háború valahogy hirtelen tudatosítani kezdte mindenfelé, hogy Magyarország a dunai probléma kulcsa. Most, amikor Csáky beszélt, ez a belátás külső formát is öltött és általános európai véleménnyé vált. Soha, vagy legalább nagyon régen nem nyilatkoztak rólunk annyi természetes elismeréssel, mint most. Nem a »kedves és érdekes« nemzetről szóltak, a magyarság elismerésreméltó jó tulajdonságairól, vagy produkcióiról, hanem az országról, az államról, mely fontos pillére az európai rendnek s olyan mint a tartó tégla a fal tövében: ha valaki kihúzza, összedől a fal. Már nem vagyunk ügyes-bajos dolgunkkal csak »nép«, vagy »nemzet« Európa közepén, hanem »állam« vagyunk, »ország«, amelynek sorsához különböző európai érdekek fűződnek. Politikailag ez sok, sokkal több, mint az előbbi.

Ma elképzelhetetlen, hogy az általános európai megértés és elismerés után ugyanolyan szerencsétlen helyzetbe keveredjünk, mint 1918 után, bármilyen fordulatot vesznek a világesemények. A magyarsággal szemben nem tájékozatlan és indolens világközvélemény áll, amely egyszerűen negligálta az ismeretlen vagy félreértett magyar ügyet. Abban a légkörben, amely ma Magyarországot körülveszi, Trianon egyszerűen nem ismétlődhet meg, ha értelmes, nyugati emberek, s nem valami dsingiszkáni brutális erő rendezi majd Európa új sorsát s a cél tényleg a tartós és biztos béke, nem pedig a rémuralom.

Harmadszor tanácskoztak a gazdasági miniszterek

Karácsony után várhatók a belső fogyasztást érintő intézkedések — Balatonfüreden biztosra veszik Radocsay miniszter győzelmét

Három napon belül háromszor tanácskoztak a kabinet tagjai. A tanácskozások törzsét a gazdasági miniszteri értekezletek tették, amelyeken gróf *Teleki* Pál elnökletével *Reményi-Schneller* Lajos pénzügyminiszter, gróf *Teleki* Mihály földmívelésügyi miniszter és *Varga* József ipari és kereskedelemügyi miniszter vett részt, valamint a közgazdasági élet meghivott szakférfiai. A csütörtöki gazdasági miniszteri értekezlet után pénteken minisztertanács volt, amelyen a kabinet tagjai éjfélutánig tanácskoztak. *Szombaton dél előtt tizenegy órakor ismét a gazdasági miniszterek ültek össze tanácskozásra a miniszterelnökségen.*

A kormány tagjainak sűrű megbeszéléseire *az általános külpolitikai helyzet adott okot és az, hogy bizonyos belföldi problémák megvitatása is sürgősen szükségessé vált.*

A miniszteri megbeszéléseken nagyfontosságú kérdések kerültek szóba, a gyakori tanácskozások azonban *inkább a problémák fontosságával függnek össze, nem pedig az elhatározások sürgősségével.*

Ezt a tényt megerősíti az is, hogy a megbeszélésekről kiadott kommünikék csupán a megbeszélések *tényét állapítják meg.* Egyelőre nincs szükség arra, hogy a közvélemény pontos tájékozódást szerezzen a Sándor-palotában lefolyt tanácskozásokról. A megbeszélések általános jelentőségű határozatai annakidején úgyis nyilvánosságra kerülnek. *A fogyasztót, a kisembert közvetlenül érdeklő intézkedésekre egyelőre úgy sem kerül sor, legfeljebb a jövő év elején, a karácsonyi ünnepek után.*

A belpolitikai élet élénksége egyébként egyre fokozódik. A Ház a jövő hét szerdáján megkezdi hatnapos appropriációs vitáját, amit politikai körökben *nagy érdeklődéssel várnak.*

A hét végén elterjedt a hír, hogy a *nyilaspárt* kivonult képviselői *az appropriációs vitát használják fel a parlamentbe való visszavonulásra.* Ennek részleteiről most tanácskoznak. A tanácskozások rendkívül bizalmas jellegűek, de annyi kiszivárgott, hogy a nyilaspárt legjobban szerette volna a parlamentbe való visszavonulását *Mecsér* András »győzelmével« díszesebbé tenni.

Balatonfüred...

Most már azonban nyilaskörökben sem titkolják, hogy *Mecsér* András *megválasztására egyre kevesebb a kilátás a baltonfüredi kerületben.* A nyilasjelölt esélyei mindinkább gyengülnek és mi sem jellemzőbb erre a gyengülésre, mint *a párton belül tapasztalható elkedvetlenedés* és magának *Mecsér* Andrásnak nyilatkozata, aki elkeseredetten jelentette ki, hogy — *semmiesetre sem lép vissza* a választási küzdelemtől.

A jelölt kedvetlensége a kortesekre is átragadt. Mindenesetre jellemző a nyilasok balatonfüredi esélyeire, hogy *vélt gravámenekkel igyekeznek előre bebiztosítani magukat a vasárnapi vereség ellen.*

A hatóságok viszont mindent megtettek, hogy *a választás teljes tisztaságát biztosítsák.*

A kerületben általános az a felfogás, hogy *hatósági beavatkozásra sehol sem lesz szükség.* Senki nem akadályoz senkit szavazójoga gyakorlásában és politikai meggyőződésének nyilvánításában. A titkos választójog erre egyébként sem ad lehetőséget, de egy ilyen beavatkozásnak semmiféle értelme sem volna, hiszen *a kerület hangulata már teljesen kialakult azon változtatni nem lehet.* A balatonfüredi kerület túlnyomó többséggel sorakozik *Radocsay* László, az új igazságügyminiszter mögé.

A nyilaskortézia is belenyugodott a változhatatlanba. Egyre kevesebb meggyőződéssel emlegetnek holmi hatósági túlkapásokat és tevékenységük a néma hét utolsó napjaiban *nem annyira agitációra, mint inkább arra szoritkozik, hogy a petícióhoz anyagot gyüjtsenek.*

Elindultak a telepesek Vaja községből Baranyába

A szabolcsmegyei *Vaja* községből kedden indultak el az első telepesek Baranyába. Összesen 24 család 124 családtaggal utazott el. Az első nyirségi telepesek *Magyarboly községben kaptak 900 kataszteri hold földet.* Legtöbbje szegény zsellér hat-nyolc gyermekkel, aki hangyaszorgalommal gyüjtötte össze az első részletként kifizetett összeget. A búcsúztatásnál a vasútállomáson megjelent az egész falu. Sokan virágot hoztak és feldíszítették a vonatot. Vajáról negyven családot telepítettek át Baranyába, tizenhat család ezután indul el. *(MTI)*

Nagy gépek, zenegépek legnagyobb választékban „KONCERT"-nél IV., Váci-utca 23. Telefon 181-255. *Előnyös csere. — Alkalmi vételek*

BELGRÁDER Főüzlet: IX., Ráday-utca 11. Fiók: VIII., József-körút 34. Használt készülékek: IX., Ráday-utca 1.

Sternberg hangszergyár, Rákóczi-út 60.

Bemutatja és régi készülékét cseréli AUDION VI., Nagymező-u. 31. Tel. 111-375

egy jó rádiót! Kemény kitüntetett rádiómestertől, csak Szondy-utca 9. Telefon 112-268

Rajtaütött a rendőrség egy terézkörúti titkos kártyabarlangon

A *Magyarország* írta meg elsőnek pár nappal ezelőtt, hogy a rendőrség *újabb hadjáratot indít a budapesti kártyavilág ellen.* Egy klubban történt rajtaütésszerű vizsgálat és egy Kossuth Lajos uccai házban történt rendőri közbelépés indította el az újabb szükséges hajszát. A Kossuth Lajos uccai titkos kártyaklub tulajdonosát, egy nyugalmazott köztisztviselőt azóta már *internálták.*

Félévvel ezelőtt ugyanilyen szigorú intézkedéseket foganatosított a rendőrség a kártyások és rulettbarlangtulajdonosok ellen. *Több notórius barlanggazdát hosszabb rövidebb időre internáltak* s egyideig csakugyan meg is bénult a kártyások működése. Egyesek szabadlábra kerülésével aztán a közelmultban ismét megélénkült a kártyavilág és *legutóbb már sok panasz érkezett a főkapitányságra.* Sok hasznos adatot közöltek a rendőrséggel a kártyafrout rivalizáló tagjainak bejelentései is.

A kártyaellenőrző detektívek tegnap este razziát tartottak a fővárosban. Egy *Teréz körúti* lakásban, ahol egy ügyvéd lakik, nagyobb kártyázó társaságon ütöttek rajta. A jelenlévőket igazoltatták, az ügyvéd ellen eljárást indítottak és a bűnjeleket lefoglalták.

Az ügyvéd, akinek négyszobás lakásán a tegnapesti razzia lefolyt, *ismert alakja a pesti kártyásvilágnak,* külföldön is járt, világhírű kaszinókban forgott, nyerő szisztémát akart kidolgozni, de *minden pénzét elvesztette.* Mikor a dúsgazdag embernek már semmije se maradt, szerzett egy tőkést, s az párezer pengővel *hozzásegítette egy rulettbarlang felállításához.*

Az utóbbi időben többször cserélte lakását, nemrég szintén a *Teréz* körúton lakott egy kisebb lakásban, az ügyvédi kamaránál is itt van bejelentve. *November 1-én költözött telefonos négyszobás új lakásába,* ahol tegnap rajtaütöttek.

A kártyaellenes hadjárat tovább folytatódik, minden kártyaklubot le fognak leplezni és a bűnösöket megint internálják. A rendőrség pontosan ismeri a címeket és az összes gyanús személyeket.

A finn lakosság nem térhet vissza a kiürített szigetekre

Község a finn-orosz határvidéken, november 25. *(A Magyarország kiküldött munkatársának telefonjelentése.)* Néhány nappal ezelőtt jelentettem, hogy *Paasikivi* államtanácsos, stockholmi finn követ, a moszkvai delegáció vezetője rövidesen *visszalép* a diplomáciai pályáról. Ezzel kapcsolatban a *Tass* iroda azt jelenti, hogy *Paasikivi* lemondását a finn kormány kívánja, mert elégedetlen moszkvai szereplésével. Azt is hangoztatják a moszkvai rádióban, hogy a finn kormány politikája nem egyezik a nép akaratával és ezért nem merik a parlamentet összehívni. Az elhangzott vádakra a kormány kijelentette, hogy azok merőben ellenkeznek a valósággal. A finn kormány engedékenységében elment a *legvégső határig,* ameddig Finnország életérdekeit nem veszélyeztette és semmit sem kíván őszintébben, mint a probléma *békés megoldását.* Teljesen alaptalan az a feltevés, hogy Paasikivi a kormány kívánságára válik meg tisztétől. A valóság az, hogy a követ még moszkvai útja *előtt* bejelentette visszavonulását a diplomáciai pályától. Ami pedig a parlamentet illeti, köztudomású, hogy a kormány többizben tájékoztatta a pártok vezetőit a tárgyalások mindenkori állásáról.

A kormány *visszavonta* rendeletét, amely *megengedte,* hogy a kiürített területek lakossága *visszatérjen* a finn öböl szigeteire. A krízis kirobbanásakor a finn öbölben fekvő *Hogland, Tytärskär, Lövskär, Seitskär* szigeteklakosságát az ország belterületére szállították. Később a belügyminiszter engedélyt adott arra, hogy a lakosságnak az a része, amelyet foglalkozása állandó lakhelyéhez köt, visszatérjen a szigetekre. Ezt az engedélyt most *visszavonták* és az orosz követelések tárgyát jelentő finn szigeteken ismét *csak a megbízott hatósági személyek* tartózkodhatnak.

Nyiregyházi Tivadar

Zárt elmegyógyintézetben figyeltet meg a törvényszék egy fiatalkorú lányt

A büntetőtörvényszék *Krayzell*-tanácsa ma délelőtt érdekes *magzatelhajtási bűnügyet* tárgyalt. A per vádlottai *Berman* József fővárosi gyakorlóorvos, egy fiatalkorú leány, a leánynak az anyja és az anya barátnője voltak. Az ügyészség az orvost *magzatelhajtás* bűntettével, a többi vádlottat *bűnsegédi bűnrészességgel* vádolta meg. *Berman* a vád szerint tavaly szeptember 27-én *90 pengőért tiltott műtétet hajtott végre a fiatalkorú leányon.*

A mai tárgyaláson a leány kijelentette, hogy nem érzi magát bűnösnek s hangoztatta, hogy az *orvos nem hajtott rajta végre tiltott műtétet.* Szervi szívbaja volt és azért maradt két napig az orvos lakásán, mert *Berman* hátgerinccsapolást végzett rajta. Az elnök felszólítására ezután *Orsós* Ferenc és *Vittray* Antal professzor, törvényszéki orvosszakértő *a mellékszobában megvizsgálta a leányt, hogy valóban kapott-e hátgerinccsapolást.* Közben kihallgatták a lány anyját, aki elmondotta, hogy *lánya idegbajos,* gyakran kapott rohamokat. Az asszony barátnője védekezése során visszavonta a csendőrök előtt tett beismerő vallomását.

Berman József kihallgatása során *tagadta, hogy tiltott műtétet hajtott végre a leányon* s azt adta elő, hogy csak ideggyógyászatilag kezelte a fiatalkorú lányt, aki másfél napig volt nála. A kezelésért *90 pengőt* kapott.

A tanukihallgatások után a törvényszéki orvosszakértők terjesztették elő szakvéleményüket. Megállapításuk szerint *a lány teljesen egészséges, szívbaja nincs, az állítólagos idegbajnak és beszédhibának nyomát sem találták.* A törvényszék az ügyész indítványára elrendelte a leány idegbajának *zárt elmegyógyintézetben való megfigyelését,* valamint a további vizsgálatot és *több tanu* kihallgatását. A tárgyalást *elnapolták.*

Tízmillió kilencszázezer lakos

A Magyar Statisztikai Szemle ma megjelent száma érdekes kimutatást közöl Magyarország népességéről. Július 15-én volt ugyanis a kárpátaljai népösszeírás s ennek adatait egybevetve az ország többi részének statisztikájával, azt az eredményt kapták, hogy hazánk lélekszáma július 15-én 10,817.286 volt.

E szám megállapításánál azonban még nem vették tekintetbe a Kárpátalján kívüli országrészekben az 1939. év első felében jelentkezett természetes népszaporodást, valamint a kivándorlás megszűnését.

Ezek figyelembevételével a statisztikai hivatal kiadványa *tízmillió-kilencszázezerre* becsüli Magyarország július 15-iki lélekszámát.

Thorma János emlékkiállítás

Két évvel ezelőtt halt meg Thorma János, a nagybányai Szabad Festő Iskola egyik alapítója és hosszú időn át vezetője. Emlékezetére most a Nemzeti Szalón kiállítást rendezett. Rég nem látott színek, a híres nagybányai lilák, pirosak és haragvó zöldek gyúlnak ki újra a termek falain. Abból az időből üzennek, amikor a mestert a nagy kompozíciójú történelmi képek után inkább a szín és a fény önmagáért való játéka kezdte érdekelni. Már rég beérkezett művész volt, a *»Szenvedők«* képére Párizsban is felfigyeltek s a milléniumi mámorban készült *»Aradi vértanúk«*-ja nyomán hálás népszerűség övezte. A *»Talpra magyar«!* hatalmas kompozícióján egész életén át dolgozott, mégis, a nagybányai magány komoly elmélyültségre készteti s a szép táj új törvényekre tanítja meg. Művészete egyre inkább a természet és az ember lelkének harmoniájával telik meg. Ebben az időben született a *»Majális«*, az *»Ibolyaszedők«*, az *»Almafát rázó akt«* és a *»Nyári tarló«*. Ezt az érdekes fejlődést, a gazdag művészi pálya meglepő állomásait szemléltetően mutatja be a Nemzeti Szalón kiállítása. Kár, hogy az utolsó évek nagybányai terméséből csak pár kép került felhetett fel. Még így is, hiányosan: a kiállítás töretlen összképet ad Thorma János nemes művészi egyéniségéről. **(—ss)**

Vese- és cukorbetegeknél, köszvényben és csúzban szenvedőknél egy pohár természetes »Ferenc József« keserűvíz reggel éhgyomorra véve, a beleket alaposan kitisztítja, a gyomor és a máj működését előmozdítja s az anyagcserét és az emésztést sok esetben lényegesen megjavítja. Kérdezze meg orvosát!

Bottai elutazott Szófiába

Róma, november 25. *(NST.) Bottai* olasz közoktatásügyi miniszter a római egyetem rektorának és több más előkelő olasz személyiség kíséretében *Szófiába* utazott, hogy *Borisz* bolgár királynak átnyujtsa a *római egyetem díszdoktori oklevelét.*

MAGYARORSZÁG kirakata

Ne kísérletezzen csak amazon melltartót és gumifűzőt viseljen. Ügyeljen a védjegyre

Gyémántház ékszerüzlet csak Rákóczi-út 56

Eső-ballon-raglán lóden- és viharkabát Márton és Szász Bálvány-utca 3 Címre ügyelni. Ezen hirdetés felmutatója 5% engedményt kap.

MEGNYÍLT a megnagyobbított Szeleczky étterem V., Nádor-utca 24. Telefon: 114-351. (A Tőzsdepalo a mellett) Minden este hangulatos zene. Polgári árak. Bankettek, vacsorák készítését vállaljuk.

10 raktárban Telefon: 137-842 135-869 100 készítő 1000 bútora UNIVERSAL irodabútorgyár VII., Wesselényi-utca 8.

FEHÉR ALAPU FOTOKOPIA A NYUGATINÁL SCHULMAN-KÁDÁR-U. 4. MEGVÁRHATÓ. TEL: 113-901. FÉNYMÁSOLÁS

DÜRKOPP MINDEN IPARI CÉLRA DEUTSCH MŰSZERÉSZ DOHÁNY-UTCA 27. (RÁKÓCZI ÚT 30)

Tea helyett TEAMIN tabletta cukorral és citromízzel 1 csészére való 4 fillér Mindenütt kapható. Forgalomba hozza: Ács József, Budapest, XIV., Nürnberg-utca 8.

Thorma János

Irod

Dömötör Zoltán:

Thorma-festmény a déli határon.

Napkelet. 1938.

211. l. 212. l.

Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula főtitkár úrnak

Budapesten.

IX. Üllői út. iparművészeti
múzeum.
Műemlékek orsz. bizottsága.

Thorma János
Borsót tisztító
Épluchage de petits-pois
Чистящий горох

1021

THORMA JÁNOS MŰVÉSZETÉRŐL

Thorma János műveiből halála után, 1939-ben rendeztek utoljára gyűjteményes kiállítást. Az azóta felnőtt generáció művészek, művészetkedvelők éppen ezért Thorma alkotó munkásságának eredményeit alig ismerik. A Magyar Nemzeti Galériában megrendezett „Nagybánya" kiállítás, ha nem is nyújtott teljes képet Thorma János művészetéről, arra mindenképpen alkalmas volt, hogy a festőre méltóképpen emlékeztessen, hogy emberi és művészeti magatartásának, alkotásainak jellemző vonásait a kiállított képekkel szemléltesse.

Thorma János mint nagybányai patrióta, Réti Istvánnal vállvetve küzdött azért, hogy az első nyári expedíció sikerrel járjon. Tanítványa volt Hollósynak, de ez időtt, 1896-ban már mint barát állt mellette, és mire a Münchenben összekovácsolódott társaság Nagybányára érkezett, már Thorma is maga mögött tudhatta első, külföldön és itthon egyaránt jelentős sikerét. Nevét a modern magyar művészet történetébe, a „Szenvedők" című festménye vezette be.

Thormát — nem egészen egészen alaptalanul — egyik-másik méltatója, a magyar romantika kései képviselőjének tartotta. Művészete megállapíthatóan kettős gyökerű: benne egyenlő mértékben helyet kapott, szemléletében és formaképzésében egyaránt megmutatkozó romantizmus, és a modernebb európai törekvésekhez való igazodás. Az előbbit történelmi tárgyú művei, és egy sor életképe példázza, az utóbbit elsősorban a szenvedők, és megoldásukban ehhez kapcsolható tájképeinek sora jelzi. A „Szenvedők", megoldásában tiszta példája azoknak a festői törekvéseknek, melyeket a Nagybányát megalapító mesterek hoztak magukkal. A „Szenvedők" tartózkodó érzelmessége, színei, a kompozícióban oly fontos szerepet játszó levegőfestés együtt, nagyszerűen illusztrálják azt az új irányt, melyet festészetünknek az induló Nagybánya mutatott. Thormát illetően az a különös, hogy mégsem a „Szenvedők"-kel megkezdett úton haladt tovább. Ennek okai részint egyéniségéből, másrészt korából, de nem kis mértékben a hazánkban uralkodó társadalmi, politikai, eszmei szituációból következtek. Az utóbbi vonatkozásokban Thorma nem volt tájékozott, később bekövetkezett tragédiájának nem kis mértékben tájékozatlansága volt az oka.

Életében, festői pályafutásának alakulásában, az 1896-os esztendő messzire ható következményeket hozott. Az ezredévi kiállításra kiírt történelmi festmény pályázatra ő is, mint majd valamennyi kortársa, történelmi témával készült, az „Aradi vértanúk"-at

állvány előtt ül Manet, tőle jobbra Zacharie Astruc, mögöttük pedig többek közt Renoir, Zola, Bazille és Claude Monet állnak.

Közülük Bazille néhány hónap múlva halott volt, 1870. november 28-án elesett a németekkel Beaune la Rolandnál vívott csatában. A többiek közül Monet, Sisley és Pissarro Angliában, Cézanne pedig Dél-Franciaországban vészelte át a porosz-francia háborút, Renoir és Degas katonák voltak. Manet pedig a Garde Nationalban szolgált, mint hadnagy, a sors iróniájából Meissonier, az akadémikus festő parancsnoksága alatt. Manet a családját a délvidékre küldte s a kapituláció után maga is utánuk utazott. Csak 1871 májusában, a kommün utolsó napjaiban tértek vissza Párizsba, hol még folytak az utcai harcok s napirenden voltak a kivégzések. A látott véres események Manet-t nagyon megviselték. Élményeit két litográfiában dolgozta fel. Az egyik, a „Polgárháború" egy halott katonát ábrázol az utcán fekve, a másik egy barrikád elé állított kommunardok kivégzését ábrázolja. Az előbbin a „Halott torreádor" alakját, a másikon pedig a „Miksa császár kivégzésének" pelotonját használta fel. A „Barrikádnak" egy megrendítő rajzvázlatát a Szépművészeti Múzeum grafikai osztálya őrzi.

Az 1872-es Szalonba Manet a „Kearsarge és az Alabama csatáját" küldte be, 1873-ban pedig a „Le bon bock" című képét, mely egy Bellot nevű rézmetsző portraitja volt, pipával és a címet adó pohár sörrel. A képnek nagy sikere volt, Manet életében az első közönségsiker.

1873 nyarán festette impresszionista korszaka egyik remekművét, a „Tengerparton" (Párizs, Doucet gyűjt.) címűt. A fövényre letelepedett két alak modelljei felesége és testvére, Eugène Manet voltak. A képen a „Folkestoni hajó indulása" két változatának vonalát folytatta, itt is széles ecsetvonásokkal, nagyobb foltokban ábrázolta látványt. Az ugyenez évben festett „Croquet játszma" (Frankfurt, Städelsches Kunstinstitut) című képén azonban a lombok közti vibráló fények érzékeltetésére már felbontotta az eddig egységesen ábrázolt foltokat s kisebb ecsetvonásokat használt.

A Manet-i impresszionizmus egy másik remeke, a tüneményes „Opera bál" (New York, Mrs Horace Havemeyer gyűjt.) ugyancsak az 1873-as évszámot viseli. A teremben levő tömeg kavargását, a fekete frakkok és cilinderek körül kivillanó fehér ingmellek és színes női öltözetek látványát Manet hallatlan bravúrral és szépséggel rögzítette a vásznon. Merészen újszerű a kép kivágata, mely az emeleti erkélyből csak egy keskeny sávot vesz be a képmezőbe. E képe az 1862-es „Térzene a Tuileries kertjében" című vásznán felvetett problémát oldta meg a már kialakított impresszionizmus teljes fegyverzetében.

A képet a Szalon juryje visszautasította s az impresszionistáknak ez a szinte állandó visszautasítása, mely Manetnál még sokkal inkább érintette a csoport többi tagját, vetette fel egy külön kiállítás tervét. Ez a még 1867-ben Bazille ajánlotta megoldás most ismét felmerült. Manet vagyonos volt, ki nem volt rászorulva képei eladására, de Manet és Degas kivételével a többieknél ez létkérdés volt. Monet, Pissarro, Renoir és Sisley a legnagyobb nyomorral küzdve teremtették újra vásznaikon a világ szépségeit. Ha valaha voltak hősök a festészet történetében, az impresszionisták azok voltak.

A kiállítás 1874. április 15-én nyílt meg Nadarnak a Boulevard des Capucines-en levő műtermében. Itt született meg Claude Monet „Impresszió, a felkelő nap" című képe után a Charivari nevű élclap kritikusa tollából az impresszionista elnevezés. Eredetileg gúnynévnek volt szánva ez is, mint sok más elnevezés, de a festők maguk szívesen vállalták a találó nevet. Manet nem vett részt a kiállításon, mert véleménye szerint a Szalonban kell kivívni a sikert. Az „Egy jó pohár sör" múlt évi sikere bizakodóvá tette s Monetnek és Renoirnak többször is mondta, hogy maradjanak vele, ő behozza őket a Szalonba. Degas az utolsó percig remélte, hogy Manet mégis csak csatlakozik a kiállítókhoz, de Manet sem ezen, sem pedig az impresszionisták további kiállításain nem vett részt.

A kiállítás természetesen nem segített a festőkön. Sokan látogatták, de az emberek gúnyolódni és mulatni jártak oda. Ez év nyarán Monet, Manet és Renoir együtt dolgoztak Argenteuilben, hová Monet Manet segítségével költözött. Manet ekkor festette napfényben tündöklő remekműveit, a „Csolnakban" (New York, Metropolitan Museum) címűt és az „Argenteuil"-t (Tournai, Muzeum), melyek a legszebb impresszionista képek közé tartoznak. Claude Monet-t is többször lefestette, az egyik képen családjával együtt, amint kertjében dolgozik, egy másikon pedig, amint csónak-műtermében fest (München, Neue Staatsgalerie). Együtt dolgozva, Manet maga is közeledett fiatalabb társa művészetéhez. Ez a közeledés talán a „Szajna partján" (London, Dowager Lady Aberconway gyűjt.) című képén érezhető a leginkább.

Ezek és a most következő évek Manet kiteljesedett, érett impresszionista stílusának évei voltak. 1876-ból való a „Mallarmé arcképe" (Párizs, Louvre), az impresszionista arcképek e legszebbike.

1878-ból származnak a „Rue de Berne zászlódíszben" (Bp. Hatvany gyűjt, majd New York, Goldschmidt gyűjt.) és a „Kövezik a rue de Berne"-t (London, Butler gyűjt.) című képei, melyeket több rajzzal együtt az akkori rue Mosnier-ra, vagy mai nevén a rue de Berne-re néző műterme ablakából festett. A rajzok egyikét a Szépművészeti Múzeum őrzi. De ez évben festette ragyogó pillanatfelvételeit az énekes kávéházakban, a „Reischoffen kabaréban" (Wintertur, Reinhart gyűjt.) és a „Kávéházban" (Baltimore, Walters Art Gallery) című képeit és két változatban is a „Pincérlány"-t (Párizs, Louvre és London, National Gallery). Hasonló témát ábrázol, de egy kerti vendéglő verőfényében a „Lathuille apónál" (Tournai, Muzeum) című, 1879-ben festett elragadó vászna.

Az alkotás mellett tovább küzködött művészete elismeréséért. Rendszeresen, minden évben beküldte képeit a hivatalos Szalon tárlatára. Közülük sokat visszautasítottak, e képeit azután egyszer a saját műtermében állította ki, egy más alkalommal pedig egy dísztárgykereskedésben tette közszemlére. Kísérletezett külföldi kiállítással is, 1879-ben a „Miksa császár kivégzését" New Yorkban és Bostonban állította ki, de a várt siker most is elmaradt. Egy tervezetet is adott be Párizs városához, melyben felajánlja, hogy sorozatot fest a városháza számára Párizs életéről, a vasutakról, a kikötőkről, parkokról, lóversenyekről, vásárcsarnokokról, de ajánlatára választ sem kapott.

Az elismerés csak kevéssel halála előtt jelentkezett, de ekkor is csak közbenjárásra. Gyerekkori barátja, Antonin Proust, Marcel Proust apja, kit nemrégen neveztek ki szépművészeti miniszternek, elintézte, hogy Manet megkapja a becsületrendet. De ez már, mint mondta, túlságosan későn jött és húsz év sikertelenségért nem kárpótolja.

Ekkor már súlyos beteg volt. Még 1879-ben történt, hogy műterméből jövet erős fájdalom hasított a lábába s utána olyan bénult gyengeség fogta el, hogy összeesett az utcán. Manet azt hitte, hogy betegsége reumatikus eredetű, de a valóságban gerincsorvadása volt.

Betegségének nyoma sincs képein, de most, hogy a mozgás nehezére esett, munkásságában nagy szerepet kaptak a különben eddig is kedvelt csendéletek s az arcképek, melyeket műtermében ülve is tudott festeni. A technikák közül ugyanebből az okból az olajnál könnyebben kezelhető pasztell került az előtérbe. E képei, virágok egy kristályvázában, egy az asztalra helyezett rózsa, vagy leheletfinom női arcképei Manet művészetének gyöngyszemei.

A nyarakat orvosai tanácsára vidéken töltötte. 1880-ban Bellevueben egy vízgyógyintézetben kezelték, 1881 nyarán Versaillesben, 1882-ben pedig Rueilben pihent. Ekkor festette napfényes képeit a versaillesi villa kertjéről s a rueili házról.

Művészetére az 1881-ben festett „Folies-Bergère bárja" (London, Tate Gallery) című tüneményes képével tette fel a koronát. A kép, melyet otthon, a műtermében festett az üvegekkel, gyümölcsöstállal megrakott asztal mögött álló modellről, talán nemcsak Manet, hanem az impresszionizmus legszebb képe.

1883 elején állapota rosszabbodott, már csak feküdni tudott s bal lába üszkösödni kezdett. Az orvosok amputációt javasoltak. Manet tíz nappal élte túl a műtétet, 1883. április 30-án meghalt.

A XIX. század egyik legnagyobb művésze volt, ha ugyan nem a legnagyobb. Az ő munkássága indította el a festészet történetének egyik legfényesebb korszakát, de egyben Velazquez és Goya kezét fogva, ő kötötte össze a régi művészetet az újjal. Manet számára az élet minden jelensége fontos volt, érdeklődése nem korlátozódott egyes részproblémákra, s oeuvreje az impresszionista törekvéseknek mintegy a szintézisét teremtette meg. Művei közt épp úgy ott vannak a Degast foglalkoztató nagyvárosi jelenetek, mint a Monet kedvelte napsütötte kertek és tengerpartok. S mindezek a legmagasabb rendű művészettel megfestve, mely művészet a mulandó látványt időtlen, örök szépséggé nemesítve őrzi. Degas méltán mondta róla: „Nagyobb volt, mint gondoltuk."

Pataky Dénes

festette meg. A történelmi téma nyomán került előtérbe Thorma festői egyéniségének, és művészetének másik, a nagybányaitól eltérő jelleme, epikai jellegű oldala.

Mielőtt az „Aradi vértanúk" méltatásához fognánk, szólnunk kell arról is, hogy Thorma János nemcsak Hollósynak, sőt nem is elsősorban neki volt a tanítványa. Mielőtt müncheni tanulmányútjára ment, Budapesten, a Mintarajz Iskolában Székely Bertalan növendéke volt. Még pedig nem is mint egy a sok között, hanem korán megmutatkozó nagy tehetsége folytán, megkülönböztetett, különös figyelemben részesített tanítvány. Székely Bertalan nemcsak a mesterség alapvető dolgaiban vezette növendékét, hanem a művészet eszmei céljairól, hazafias kötelezettségéről és hivatásáról is alapos tájékoztatást adott Thormának. A Székely Bertalantól kapott alapvetés, és hatások értékelésénél azt is figyelembe kell vennünk, hogy bár Székelyt a korszak főként közismert történelmi festményei nyomán tisztelte, mégsem csak az„ Egri nők", a „Dobozi és hitvese", a „Thököly búcsúja"-nak festője volt. Tehetségéből olyan nagy jelentőségű alkotások is születtek, mint a vajdahunyadi freskó tervek, műtermében a megvalósításra váró tervek, és vázlatok egész sorát láthatta Thorma. Fel sem merülhet a gondolat, hogy a befejezett művei nyomán sokszor akadémikusnak mondott Székely Bertalan béklyót rakott volna az ifjú Thorma képzeletvilágára. Ezt bizonyítja az is, hogy a tőle kapott alapvetés, és hatások ötvöződtek a Hollósy-körben, majd a Párizsban megismert modern törekvésekkel. Viszont a Székely iskolájából vitt elméleti alap, vagy inkább a festészet szerepéről kialakított eszmei felfogás ha ösztönösen is, de Thormának egy sajátos, a nagybányaiakétól sokban eltérő magatartást adott. Ennek jelentőségét pályafutásának, és történelmi festményeinek tartalmi vizsgálata mutatja meg.

Említettük, hogy Thorma az ezredévi kiállításra a szabadságharc tábornokainak kivégzését ábrázoló „Aradi vértanúk"-at festette meg. A képet a kiállítás rendező bizottsága nem fogadta el. Ez a kép nem kerülhetett az ünnepi tárlatot megnyitó király elé. A visszautasítás csendben történt, mert „művészeti ok nem volt rá, a téma miatt nyíltan elutasítani meg nagy nemzeti botrány lett volna", írja visszaemlékezésében Réti István. Thorma ugyancsak csendben, mélyen megbántva vette tudomásul a műve fölött kimondott ítéletet, és másutt, a nagy kiállítással egyidőben, de attól független helyen mutatta be a közönségnek az „Aradi vértanúk"-at. A tiltakozást, amire ő nem szánta el magát, elvégezte a sajtó, a főváros és a vidék lapjai magasztaló cikkek egész sorát írták a képről, és természetesen a téma volt az, ami oly mélyen felrázta a kedélyeket. Különösen azokra volt nagy hatással, akik kortársai voltak az egykori eseményeknek, részt vettek a szabadságharcban, és emlékezetükben még hordozták a nemzeti gyász tragikus hangulatát. Míg látható volt, elsősorban ezek zarándokoltak az „Aradi vértanúk" képe elé. Festményének széles körű sikere némiképp enyhítette Thorma csalódottságát, ugyanakkor ez a siker volt az oka annak, hogy nem ismerte fel mi rejlik e kettős, egyfelől tagadó, másfelől igenlő társadalmi magatartás mögött.

Az „Aradi vértanúk" megoldásában a szerves folytatása a „Szenvedők"-nek. Az „Aradi vértanúk" plein air kép, később ez biztosítja a festőnek az utókor csodálatát. A téma, a kompozíció hatalmas méretei, a megoldottság foka mind olyan tulajdonságai a műnek, melyek magasan a kor átlag színvonala fölé emelik, és egyben bizonyítékai az alkotó kivételes tehetségének.

A kép alaphangulatát a hideg színek adják. A domináló kékek, fehérek, feketék egyetlen meleg színfoltra, az ítéletet végrehajtó hóhér blúzának piros színfoltjára felelnek. A kép téri mélysége, a tájékra nehezedő borús, hajnali ég, a jelenetnek megrázóan tragikus hangulatot kölcsönöz. Thorma János 1896-ban mindössze huszonhat éves, rugalmas, és optimista. Műve erkölcsi sikerét látva vár, s hogy az erkölcsi sikert a hivatalos elismerés is követi majd, abban nem kételkedett.

Alig tette le az ecsetet, az „Aradi vértanúk" után, hamarosan egy új, a „Vértanúk"-nál jóval nagyobb méretű vásznat feszített, 1897-

Thorma János: Templomba menők – En route vers l'église – Идущие в церковь

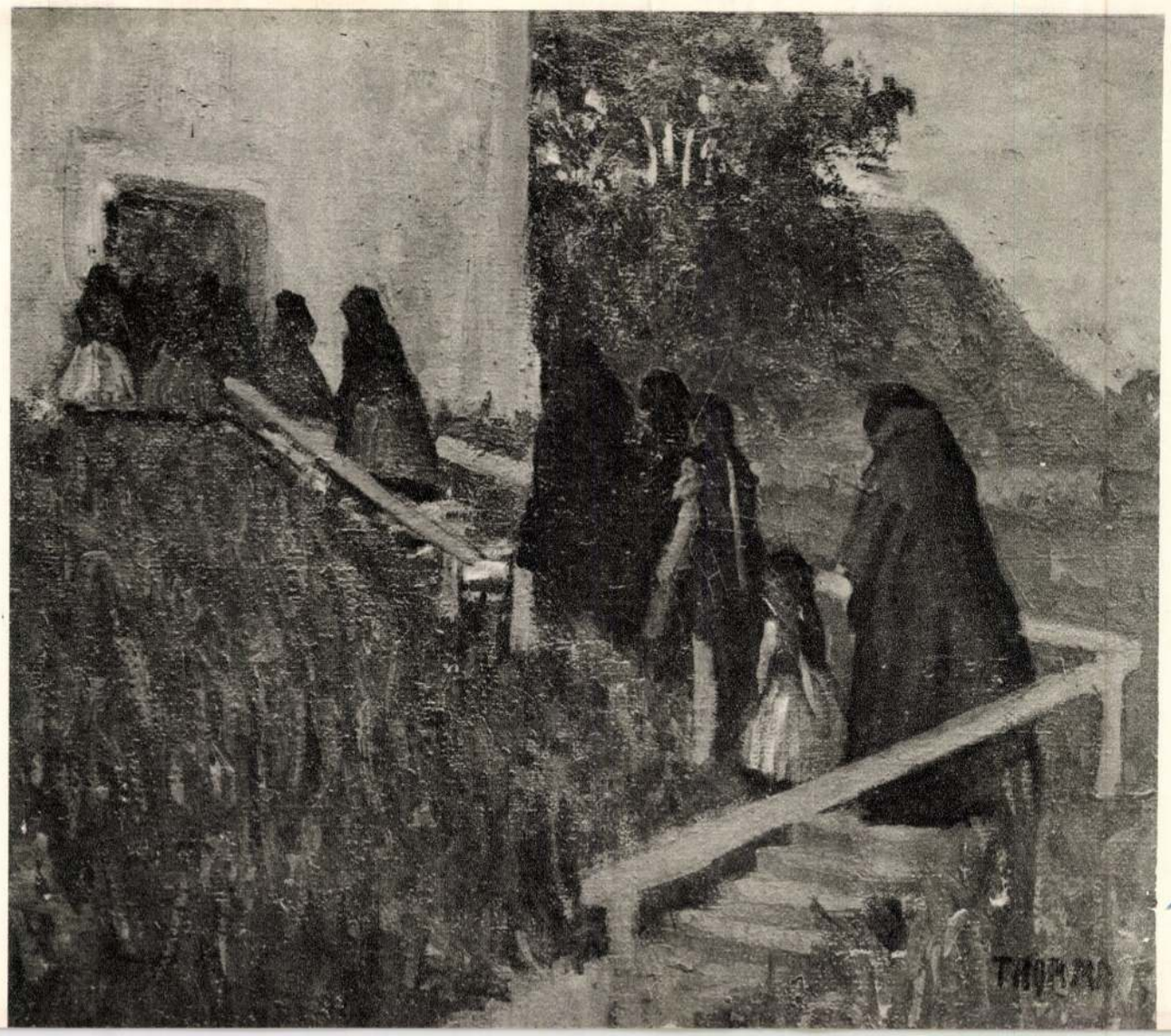

ben kezdte festeni a „Talpra magyar"-t. Ezzel egyidőben dolgozott a „Békesség veletek" című bibliai tárgyú kompozíción, mely a tanítványoknak megjelenő Krisztust ábrázolja. A „Békesség veletek" közvetlenül Thorma Hollandiában tett tanulmányútját követő időben készült, felépítésében, szín- és világításának megoldásában Rembrandt hatását tükrözi. A „Talpra magyar" első változatán is ezt a hatást érvényesítette Thorma. Jóval később jött rá, hogy a tanulságok, melyeket a bibliai tárgyú kép megoldásánál felhasználhatott, a „Talpra magyar" szabadban lejátszódó mozgalmas cselekményéhez nem illeszthetők. Amikor felismerte, hogy festői kiindulópontja hibás volt, megsemmisítette az akkor már igen előre haladott stádiumban levő kompozíciót. Rövid pihenő után újra kezdte, az első változattól lényegesen eltérő formában. Az első, 1897—1903 között festett „Talpra magyar", a Nemzeti Múzeum előtt lejátszódott jelenetet ábrázolta. A másodikon megváltozott a cselekmény színhelye. Az Egyetem teret látjuk, a régi Pest belvárosi képét. A téren a hullámzó tömeg, az előadásokról özönlő diákok, járókelők hallgatták Petőfi szavalatát, a költő barátai vállukra emelik. A mozgalmas jelenetet a tér házai foglalják keretbe, jobbról egy mellékutca nyílása vonja a tekintetet a tér mélyebb rétegei felé. Thorma nemcsak a jelenet színhelyét változtatta meg, hanem a kép színmegoldását is. Világos színekből építi képét, és nagy gondot fordított arra, hogy a világos színeket nagyon vékonyan, finoman tegye a vászonra. A vékony felfestés azért volt lényeges, hogy ha kell, a nem tetsző részleteket könnyen el tudja távolítani. Az alapos átgondolás, a részletek újabb és újabb mérlegelése kétségkívül javára vált a műnek, mégis a sok fontolgatás fárasztotta, kimerítette. Időközben a belső hevület, mely a küzdelemhez erőt adott, fogyni kezdett, és egyre több külső támasztékra volt szüksége ahhoz, hogy tovább haladjon a kívánt megoldás felé. Thorma a század első évtizedében több ízben is járt külföldön, alkalma volt tehát arra, hogy az új művészeti törekvésekről, a század elején fellépő festői irányokról tudomást szerezzen. Réti István írta, hogy ezek az utak sem segítik abban, hogy a „Talpra magyar" nem szűnő gondjától szabaduljon. Mindenütt azokat a tanulságokat keresi, melyeket alkalmasaknak ítélt volna arra, hogy a maga küzdelmében előbbre segítsék. Baráti köre már aggódva figyelte, és látta, hogy küzdelme fokról fokra elválasztja őt még a legszűkebb környezetétől is, egy külön világot von köré, és közben ott kísért mögötte a kortévesztettség meg nem sejtett tragédiája.

A „Talpra magyar"-ral való viaskodásának az első világháborút követő összeomlás vetett véget. 1918-ban mind a két történelmi festmény, az „Aradi vértanúk", és az akkor még befejezetlen „Talpra magyar" Debrecenbe kerültek. Thorma képei számára a debreceni Református Kollégiumban kért helyet. A festményeket 1933-ban vitette vissza Nagybányára, közben az „Aradi vértanúk" eladására is sor kerülhetett, a művet, megalkotása után majdnem negyven esztendővel, megvásárolta a magyar állam, így az hamarosan visszakerült a fővárosba. Ez a vásárlás tette lehetővé, hogy Thorma, élete utolsó éveiben, viszonylag nyugalmas körülmények között, anyagi gondok nélkül a „Talpra magyar" befejezésén dolgozhatott.

Az 1897-től 1918-ig terjedő két évtizedes életszakasznak természetesen nem egyetlen eredménye a „Talpra magyar". Közben nagy művével párhuzamosan, a hosszabb-rövidebb pihenő időkben festett kisebb kompozíciókat is, részt vett egy történelmi festménypályázaton is, melyre a „Budavár visszavétele 1849-ben" vázlatával készült. Még a századforduló előtt a nagybányai társakkal együtt ő is készített néhány illusztrációt Kiss József verskötetébe, ezek azonban csupán epizód jellegűek. Thorma művészetében nem volt folytatásuk. Lényegesebb művei ebből az időből életképei. A századforduló után, egymást követve kerültek kiállításra az „Ivóban", a „Kocsisok között", és az „Október elseje" című ismert művei. Tájakat is festett, és már benn az időben foglalkoztatta őt a nagybányai cigánynegyed színes, mozgalmas élete. E képei festői megoldásukkal a „Talpra magyar"hoz kapcsolódnak.

A világháborút követő összeomlás, a Nagybánya és Budapest között megvont országhatár, nemcsak a földrajzi távolság érzetét növelte egy időre áthidalhatatlanná közte és baráti köre, a fővárosban kiépített társadalmi kapcsolatai között, hanem mély megrendülést és szubjektív gátlást is emelt egy időre a festő és a külvilág közé. A régi barátok közül Ferenczy már halott, Réti István is elszakadt Nagybányától. Thorma [illegible] törve, a nagy történelmi események okait nem látva, szükségszerűségüket nem értve magába zárkózottan élt. Oldódás csak akkor következett, amikor tanítványaival együtt újjászervezi a festőiskolát, ahova előbb csak néhány, a húszas évek közepe táján pedig már egyre több fiatal siet, és a nagybányai művészet történetében még egy fellendülés, nagy utóvirágzás következik. Thorma János is ebben az időszakban, 1915 és 1930 közé eső másfél évtizedben, tehát alkotóidejének kései periódusában vált igazán nagybányai festővé. Ezekben az esztendőkben a témát a nagybányai táj szolgáltatta. A tavasztól őszig színes, pompázó természeti környezet kötötte le figyelmét, oda álmodta a tájba a görög mitológia alakjait, a Zazar parton Zeusz és a nimfák fürdőznek. Nemcsak a téma, a képek színkötése is lényegesen megváltozott. Sárgás, harsány lilák, és a zöld különböző árnyalatai adják az öregkori festmények színkarakterét. Korábban kedvelt cigányjelenetei is feltűnnek, de ezek már nem olyan mozgalmasak, mint voltak.

A röviden felvázolt művészpálya kanyargói, és görbületei kiváltják bennünk azt a kérdést: mi okozza azt, hogy a talentummal induló fiatal művészből, idő előtt csalódott ember, idős korában zárkózott, magányos lett? A válasz erre a kérdésre sokrétű, rétegeiben bonyolult és messze vezet. Pályafutásán az első törés akkor következett be, amikor a magyar történelemhez, a magyar szabadságharc eseményeihez fordult témáért. A törés oka egyrészben az, hogy mire Thorma János mint történelmi festő a közönség elé léphetett, társadalmunk fejlődése 1848 eszméivel ellentétes irányban haladt. A nemzeti függetlenségért vívott küzdelem emlékét idézni olyan időben, amikor a társadalmunkat vezető rétegnek éppen az volt az érdeke, hogy az idegen elnyomóval békességben, mindent felejtve, annak hatalmában osztozzék, ez csak kudarchoz vezethett. Thorma János Petőfije a Nemzeti dalt szavalja s Ady akkor már azt írta „Petőfi nem alkuszik". Kiáltó az ellentét Thorma nemzeteszménye, és a társadalom uralkodó eszményei között, a „Talpra magyar" festése idején. Nincs egy, az egész nemzetre jellemző, egységes negyvennyolcas eszmei hagyomány, ami a szabadságharc emlékéből még fennmaradt, az polarizált, mást jelent az uralkodó osztály, mást a Thormát felnevelő dzsentri középosztály, mást a parasztság, és ugyancsak mást az akkor fejlődésnek induló magyar munkásosztály tudatában. A milleniumi ünnepségeket kísérő hazafias szólamok és felbuzdulások után, a hétköznapok szürke csendje következett. Thorma „Vértanúk" képe tíz évvel később, 1906-ban, amikor újra kiállították, már nem keltett érdeklődést, ugyanígy a „Talpra magyar" sem. Réti István írta, Thormára nézve jobb volt, hogy készülő műve sohasem került a közönség elé, mert rá nézve súlyos tragédia lett volna megtudni azt, hogy az ábrázolt esemény már senkiben sem kelt lelkesedést.

Hazánk, társadalmunk eszmei arculatát még tovább bontotta a háború, a háborús éveket követő események, a háborút követő válság, a háborús veszteségekkel indokolt nyomor — művész nyomor. — A fasizmus erősödésével növekvő erőszak, a második világháború kirajzolódó árnyéka arra is vezettek, hogy az ember, különösen az alkotni vágyó művész egyre inkább magányosnak érezhette magát. A történelmi eseményeket kísérő eszmei változások már sem pozitív, sem negatív irányban nem befolyásolták Thormát. Magányosan, szinte légüres térben küzd, hogy élete nagy művét befejezze, nem látva, hogy az eszme, amelyet műve mondanivalójaként évtizedeken át hordozott, 1848. március 15-ének emléke, hivatalosan előírt iskolai ünneppé szürkült. A társadalom vezető rétegei által támogatott eszmék tőle idegenek, a mélyben izmosodó új, 1848 eszmei örökséget vallók táborával sem teremthetett kapcsolatot, létezésük tudomásulvételére már nem volt ideje. Kinek teremti alkotását? Egyedül önmagának. Magának adósa azzal, hogy a rég megkezdett munkát befejezze. Halála előtt néhány hónappal Budapestre küldte a „Talpra magyar"t, maga is vállalva Nagybányától Budapestig, és vissza a hosszú utazást. Amikor végső búcsút vett a képtől, azzal az érzéssel tette, hogy mindent elkövetett érte, ami erejéből, tehetségéből kitellett.

Az örökség, mely Nagybánya nyomán művészetünkben máig él, és fennmaradt, Thorma örökét is magában foglalja, és ennek az örökségünknek az értékét növelni, azzal, hogy részeit, az egykori összefüggéseket feltárjuk, megismertetjük, úgy hisszük fontos, és értékteremtő munka lehet.

M. Heil Olga

Thorma János

— **Thorma János Petőfi festője** cím alatt dr. *Lázár* Béla, a kitünő műkritikus a Petőfi Társaságban vasárnap délelőtt felolvasást tart, amelyen a nagybányai és a Nagybányán tanult művészek *testületileg jelennek meg.*

Az Est

1938 ápr. 2.

Hivatkozással a nagymélt
dúnisztérimmak mult
évi oktober hó 7 en kelt
13 967/1937. III szám,
rendeletére, van szerencsém
jelenteni, hogy a szekesfehér-
vári épitési munkálatoknál
federetlen kiadásként jelent-
ker 105.166 P-ből Szekes-
fehérvár városa az aszfaltozá-
si, csatornázási és villany-
vezeték munkák átvállalásával
10.000 P-vel csökkente az
előirányzati koltsegvetés
hiányát.
A végrehajtásnál mu-
[illegible] megtakari-

Alig várják, hogy a feltámadás hangja
Ébresztő harsona szavát elrivallja.

De aztán eljönnek, föld nem tartja vissza.
Ég nem tartja vissza. A kik ott porladnak
Nincs se ég, se pokol, a mely ott marasztja.
Hazájukért éltek, közöttünk maradnak.
S mikor hívjuk őket, leszállnak, megjőnek,
S tanuságot tesznek az emberöltőnek.

Mi volt hajdan, régen, a hazáért élni,
Küzdeni, meghalni, mindent feláldozni.
Se embert, se poklot, se halált nem félni
S a haza üdvéért, ha kell, elkárhozni!
S még a holt kézzel is emelni a zászlót,
Melyre a *Szabadság* neve írva látszott.

Kevesen vagyunk már, kik veletek éltünk
A kik megmaradtunk idők tanújának.
Ifjú kort aggal, de szivet nem cseréltünk
Érzéseink nem, csak éveink múlának,
Most is úgy forr vérünk a haza nevére,
Mint azoké, kiknek földre hullt a vére.

Most is úgy őrizzük szivünkben a lángot,
Melynél a szabadság fáklyái gyulladtak
Mely besugárzott egy egész új világot,
Melynek szikrái az égben fenmaradtak.
Miként a dicsőség napjaiban hajdan,
Diadalt hirdető hősi csatazajban.

Itt vagyunk, az emlékszobrot körülállva,
Mit hálás utókor emelt számotokra;
Ősz vitéz bajtársak hosszu sorban állnak,
A kik emlékeznek diadalitokra.
S mögöttük tömegben népünk ifju sarja,
Ki magát hozzátok oly méltónak vallja.

Ez az emlékszobor árnyat vet az égre,
Mintha felhő volna, alkonyborulatja.
De csillagaitok ott ragyognak élve
S fényüket az alkony még jobban mutatja.
Gyászos multból kisír a jövő reménye,
Felkelő új kornak dicső hajnalfénye.

Hozzátok jöttünk el, ti erős érczszobrok,
Tőletek tanulni igaz honszerelmet.
Kérdezünk, s megtartjuk, a mit válaszoltok.
Milyen úton vívjuk ki a győzedelmet?
Ti már mindent tudtok: túlvilágról jöttök,
A szellemek bölcsek, nincs titok előttök.

Hozzátok jöttünk el, nektek elmondani,
Hogy a magyar nemzet új életre támadt.
Ész, erő, akarat, minden a hajdani,
Mindenki munkában, alkotásban fárad.
Kincsünk: a szabadság, nincsen megcsorbítva;
Nemzetünk hős lelke új lángokra szítva!

«AZ ARADI VÉRTANÚK KIVÉGZÉSE.»

Thorma János festménye.

Nagyszabású képet mutatott be az ezredévi országos kiállítás idejében Budapesten egy külön helyiségben *Thorma* János jeles festőművészünk, kinek nemcsak a történeti festészet terén, hanem általában is ez volt első nagyobb műve. A kép általános és nagy hatást tett; vevője mindazáltal máig sem akadt. Így a kiállítás óta begöngyölve hevert a nagy festmény a művész lakásán. Közelebb a «Könyves Kálmán» című könyvkiadó részvénytársaság vállalkozott arra, hogy kicsinyített művészi másolatban kiadja s ezzel lehetővé tegye, hogy szélesebb körök előtt ismeretessé lehessen.

A kép művészi becséről tüzetesb tanúlmányt irt egyik elsőrangú műbirálónk, *Beöthy* Zsolt a «Budapesti Szemle» 1896-iki évfolyamában, melyből ide iktatjuk a következőket.

«A kép majdnem sík teret mutat, jobb hátterében csekély emelkedéssel, egy bástyafalnak néhány sötéten vázolt ívével s a messze távol fái között jelzett házakkal. Az ősziesen kiszáradt, szürkés-barna, rögös föld kitünő természet-érzéssel festve; szinte zörögni halljuk rajta a vöröses, száraz, letaposott harasztot, mely között ki-kibújik az őszi kökörcsin. A bal oldalon friss túrások, melyek mellett erősen befelé irányúló jó távlattal, párhuzamos vonalaikkal sem bántva a szemet: a kilencz bitófa, egyszerü, meglehetősen alacsony czövekek. Az első alatt, a képnek bal előterében, Pöltenberg tábornok, fejét már hátraszegve a hóhér kezére, ki vörös ruhájában háttal, de félarczban láthatólag ágaskodik s épen a hurkot készül áldozata nyakába vetni, kinek kezét a földön térdelő pribék fogja le. Kissé jobbra fehér karinges pap térdel, vagy inkább roskadt térdére a földön. Még távolabb egy másik pap áll. bal kezével eltakarva szemét, jobbjával pedig a feszületet magasan tartva a boldogtalan szemeinek utolsó pillantása elé, vagy talán keservében inkább egyenest föl az égnek. Ezt a bal csoportot két pap: egy imádkozó s a feszületet tartó, kapcsolják össze a kissé hátrább helyezett és népesebb jobbik csoporttal, mely egy parasztszekér körül gyülekezik. A szekér a béna Damjanichot szállította a vesztőhelyre, ki fehér köpenyébe burkolódzva, még a szekéren áll s kemény tekintettel, sötét ránczokba vont homlokkal néz maga elé. A kocsi bal oldalán, félig mögötte, áll hat elitélt tábornok. Öten hátúl egy csoportba húzódva; egyszerü, nemes táblabiró alakok, kikből a nagy idők formáltak hősöket s most, a rettentő vég előtt, minden érzelgősség vagy páthosz nélkül szorúlnak egymáshoz. Mind sötét, polgári ruhát viselnek; bal kezük és jobb lábuk rozsdás békókkal összelánczolva. Előttük áll papi kisérőjével, fekete bársony atillájában Nagy-Sándor, még elválva társaitól s kissé szétvetett lábakkal, magán erőt véve őrzi szilárdságát s emelt fejjel várja a mindjárt reá forduló sort. A rúdjával kifelé fordított szekérhez támaszkodik elől Leiningen honvéd egyenruhában; mindnyája közt a leggyöngédebben átérzett és legtöbb szeretettel kidolgozott alak, tekintetében

Thorma János festő M.D.K.
1870 – 1938
a nagybányai iskola első nemzedéknek
tagja
Szenvedők Nemz. gal.
Aradi vértanuk, Talpra Magyar (Kiskun-
halas hus.
Béllesség veletek – Szeged

Kampis, hagy. műv. Bp. 1960 516, 518-19

M.D.K.

THORMA János

1921-ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya.... Bp.1954.334.l.

THORMA János

M. N. K.

1920-ban Nagybányán dolgozott

Béti: Nagybánya.... Bp. 1954. 334.l.

THORMA János

M. D. K.

1919-ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 334.l.

M D.K.

THORMA János

1918-ban "agybányán dolgozott

Réti: Nagybánya....Bp. 1954. 333.1.

MDK

Thorma János, festő

alakos képeiből árad a magyar lélekület és művészi népek.

Nemz. Szal. - Szinyei Társ. kiáll. - Uj Idők. XXVIII. 48 sz. 1922. 371. l. - Lyka K.

Thorma János

100 évvel ezelőtt 1870 április

24-én született Kiskunhalason

Képzőművészek

Vigília 1970 április

274. old.

Thorma János

2

1917 - 1937 -ig a Nagybányai

Festők Társaságának elnöke

Végelés 1970 április

274. old.

Képzőművészet

Thorma János

Gérely Bertalannal, Hollósyval
és a párizsi Julian-akadémián
végzett tanulmányait

Képzőművészet

Vigília 1970 április
274. old.

Thoma János

4

„Szenvedők" c. Zépe
emlékve

Vigília 1970 április
274. old.

Képzőművészet

Thorma János

5.

„Az aradi vértanúk" (1896) c.

Zépe emlétve. A festményhez a történeti felvilágosításokat Csák Gyírják aradi minorita rendfőnök nyújtotta a művésznek.

Vigilia 1970 április
274. old.

Képzőművészet

Thorma János 6

„Ujoncok bevonulása oktiber elsején" c. Lépe emlétve

Vigília 1970 április
274. old.

Kepzőművészet

Thorma János

az évtizedekig készült, és végül
befejezetlenül maradt „Talpra magyar!"
c. kompozíciója emlékére

Képzőművészet

Vajda 1970 április
274. old.

8

Thorma János

„Szeptember végén" c.

Zépe (Petőfi és Szendrei Julia) emlékre

Vigilia 1970 április

274. old

Kepreminiszet

Thorma János

9

„Kocsisok Zürt"

Tavarzi nagybányai táj c. Zépei emlitve

Képzőmüvészet

Végelés 1970 április

274. old.

Thorma János

10

„Béresség veletek" c. kompozíciója emlékre

Výstava 1970 április

274. dd.

Képzőművészet

Thorma János

"Egy igen kiváló alkotásával szerepel"a tárlaton, melyről "Téli kiállitás a Mücsarnokban" cimmel számol be a lap, de a müvet nem ismerteti.

Képes Családi Lapok, Bp. 1903. nov. 29.
XXV. évf. 48. sz. 857. lap

Thorma János
festő

/1870-1937/

A nagybányai művésztelep vezető pedagógusa

Magyar műv. tört. 8. 16.
Képzőműv. Kiad. 1971.

Thorma János

„Szenvedők" című alkotásán az egyéni tehetetlenség fájdalma dominál.

Aradi Nóra: A szocialista képzőmű-vészet története, Budapest, 1970.

50 l

Thorma

Elismerésre méltó genre-képén sajnálattal jegyzi meg szinelosztásának hibáját a paraszt ember kabátján,-Lázár Béla: "A téli tárlat"-ról szóló kritikájában.

Otthon, Bp. 1903. december hó
33-41. lap

Thorma János

a Kecskeméti Katona József Múzeumban az okt.-i múzeumi hónap keretében bemutattak műveiből.

S.K.: a múzeumi hónap mérlege.

Petőfi Népe, Kecskemét, 1971. nov. 17.

Thorma

"Szeptember végén" c. nagysikerü festményét kiemeli Csillag Máté: "A Nemzeti Szalon téli tárlata" c. kritikájában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1901. dec. 22.
XXIII. évf. 51. sz. 815. lap

Thorma

MDK

5. THORMA JÁNOS: Lány borjúval. A művész »Aradi vértanúk« című kompozíciójával politikai demonstrációt fejtett ki. **Mikor? Miért?**

Nagybányai rejtvények.
FÜLES 1963 febr. 24.

Thorma János

MDK

A nagybányai festők kiállitásának anyagából.
Népművelés. 1963. Febr.

MDK

Thorma János, festő

Megemlékezve.

– : Lyka Károly 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. febr. 8.

Thoma-János

A nagybányai művésztelep egyik alapítója volt

TU
Kompozíció
1971 VI. 18

Thorma János

neve emlitve

Képi művészet

Vigilia 1969 augusztus
562. old.

Thorma

Aradi vértanuk c, festményén/1896/ a kivégzésnél jelen levő egyházi személyek inkább az elitéltek oldalán állnak,a szituáció tragikumát fokozzák.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 183.o.

Thorma

A nagybányai művészkoloniát letrehozó öttagu festőcsoport tagja voltak:Hollósy,Ferenczy, Réti,Thorma,Iványi Grünwald.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 1970/9-10 942.old.

Thorma István festőművész

a nagybányai szabadiskola és
művésztelep mestere volt.

Nagy Tibor: Kernstok Károly

Élet és Tudomány, Budapest, 1973. dec. 21.

Thorma János

neve emlitve

Müvészettörténeti Értesitő 1972

42, 43, 46-48. old.

Thorma János

a nagybányai festőiskolában
dolgozott és tanított.

Benedek István: Nagybányán járva.

Élet és Irodalom, 1941. dec. 25.

Thorma János

A BÁV a 31. képaukciójának anyagát a MOM Művelődési Házban tegnap mutatta be a sajtó képviselőinek. A századfordulót képviseli alkotásaival a művész, két akt-ja szerepel. (mulítve)

Magyar-Hírlap, 1973. szept. 16.

Thorma János

A most 26 éves müvész négy évvel ezelőtt kezdte el megfesteni az Aradi vértanukat a kivégzés napján. A kritika igen magasra értékeli a képet, melyről „Thorma János" cimmel ir, s megállapitja, hogy a müvésznek sikerült összekötnie a hazafiasságot a müvészettel.

A HÉT, Bp. 1896. május 3.
VII. évf. 18. sz. 288-289. lap.

Thorma János

A nagybányai művésztelepen a huszeves Bernáth Aurél irányító mestere volt.

Bajor Nagy Ernő: Ceruzasorok Bernáth Aurélról.

Ország Világ 1965/45 19 old.

MDK

Thorma János

Kocsisok közt, o.

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

Thorma János, festő

L. Hollósy Simon.

Szekely A: Egy évezred magyar művészetéből (10.) 14.

Nő szabadság, Bp. 1979 márc. 18

Thorma János festő

- Mohi Sándor művészetének elemzésekor említi a szerző

Említve: Nagy Albert, Ferenczy Károly

Gazda József A Színek élete

Igaz Szó 1976/9 241. old.

Thorma János festő

- Két héttel lemondása előtt (a kolónia éléről) felkeresi Borghida Pál. es interjút készít róla

Említve: Székely Bertalan, Börtsök Samu, Krizsán János. Ferenczy Károly

Borghida Pál: Országváltás a festőiskolában

Igaz Szó 1974/5

680 old.

Thorma János festő

- 1928-ban a festőtelepen járva Borghida Pál riportot készít vele

Említve: Mikola András, Krizsán ~~Zoltán~~ János, T. Rátz Péter, Udvardy Ignác, Égly Sári, Gölner Elemér Klein József

Borghida Pál: Riport 1928-ból

Igaz Szó 1974/5 682 old

Thorma János festő

- visszavonulásáról és tudositást Borghida Pál

Emlitve: Litteczky Endre, Ziffer Sándor, Pirk János, Klein József, Boldizsár István, Réti István, Perlrott Csaba, Mohi Sándor, Tóth Gyula, Mikola András, Aba-Novák Vilmos, Nagy Oszkár

Munádin Jenő: Borghida Pál

Igaz Szó 1974/5 675. old

Thorma János

Illusztráció Bródy Sándor „Ezüst Tecske" c. regényéhez 1900 k. Tempera, karton

23. Rép.

Szabadi Judit:A magyar szecesszió müvészete,Corvina, Bp.1979.

Thorma János (1870-1937)

„Festő és modellje" o.v. 47x56cm

J.l.j.: Thorma

kikiáltási ár: 15000 Ft.

BÁV 48. Művészeti Képaukció Budapest, 1979. május

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

THORMA JÁNOS

MAGYAR HÍRLAP

1971 OKT 7 -

1021

MAGYAR HÍRLAP

Ifjúsági gyűlést tartottak a Batthyány-emlékmécsesnél

Az aradi vértanúkra és a *Ságvári Endre* szervezte háborúellenes tüntetésre emlékeztek szerdán a *Batthyány-örökmécsesnél* a budapesti fiatalok. Az ünnepségen megjelent dr. *Orbán László*, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a művelődésügyi miniszter első helyettese és *dr. Gombár József*, a KISZ központi bizottságának titkára, s ott volt a fővárosi, üzemi, vállalati, iskolai KISZ-szervezetek több száz küldötte is.

— Az aradi vértanúk — köztük az első felelős magyar kormány elnöke — a magyar nép szabadságtörekvésének, függetlenségi harcának erőszakkal legázolt forradalmi tetteinek jelképei előttünk — mondotta beszédében *dr. Alföldi Árpád*, a budapesti KISZ-bizottság titkára. A továbbiakban méltatta az 1941. október 6-i megmozdulás történelmi jelentőségét, s azoknak a fiataloknak a hősiességét, akik tettekkel szálltak szembe a fasizmussal, az elnyomással.

Az ünnepség végén dr. Orbán László és dr. Gombár József koszorút helyezett el a Batthyány-örökmécses talapzatánál.

Kegyeletes ünnepség keretében emlékeztek meg az évfordulóról Kiskunhalason, a *Thorma János*-múzeumban. A Thorma-képtárban, a jeles festőművész *Aradi vértanúk* című alkotása előtt tartott megemlékezésen a helybeli II. *Rákóczi Ferenc* Mezőgazdasági Szakközépiskola diákjai adtak ünnepi műsort.

Az iskolákban országszerte megemlékeztek az 1848-as szabadságharc mártírjairól, az Aradon kivégzett 13 tábornokról. A tanulóifjúság előtt a pedagógusok méltatták a korabeli események jelentőségét, s a diákokkal együtt tisztelettel adóztak a vértanúk emlékének.

jan, szombaton és ... 16 oldalon, más napokon 12 oldalon. Kiadja a Lapkiadó Vállalat. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bpest, VII., Lenin körút 9–11. A szerkesztőség és a kiadóhivatal telefonszámai: 221–285, 221–293, 222–408, 429–350. Terjeszti a Magyar Posta.

M

4. ÉVFOLYAM, 279. SZÁM

Tartalék

Biztató és kedvezőtlen jelenségek egyaránt fölmerültek az idén a mezőgazdaságban, egyértelmű kép tehát nem bontakozhatott még ki, így holmi becslésekbe bocsátkozni nem érdemes. Összességében azonban máris bizonyosnak látszik, hogy a gazdaságok többségében legalábbis enyhültek a tavalyi gondok, jóllehet – főként a szanált termelőszövetkezetek egy részéből – a rossz év nyomai nem tűnhettek el teljesen.

De miként a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter, valamint a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának elnöke által aláírt, s az ország termelőszövetkezeti elnökeihez intézett minapi fölhívásból is kiderül, jócskán akad gazdaság, amelyben a tervezettnél nagyobb jövedelmek képződnek. A kérdés persze, hogy mi legyen ezekkel a pénzekkel, meglehetősen gyermeteg. Hiszen akad-e egyetlen téeszgazda, aki ne tudna kapásból megannyi fölhasználási helyet elősorolni?

Anélkül tehát, hogy távolról is megsértenénk a szövetkezeti önkormányzat,

Thorma Zalnos festő

Thorma János festő

- Desi Huber István ír róla cikket - izoláltságának követ hezményéről.

Említve: Sucze János, Szerváliusz Jenő Vida Géza, Szolnay Sándor, Nagy István Nagy Imre, Nagy Albert, Tihanyi, Berényi, Kmetty, Czigány Fülöp Antal Andor, Molnár Sándor, Kós András, Balázs Péter, Csontváry, Szőnyi István, Krizsán, Gyárfás Jenő, Balogh Péter, Bortnyik, Vasarely Victor, Moholy-Nagy, Kassák, Desi Huber István, Kemény Zoltán, Thorma János, Mattis Teutsch János, Klein József

Jakabovics Miklós: Művészeti monográfiákról és a képzőművészeti köznevelésről.

Komur 1978/7 606 old.

Thorma János (1870-1937)

„Nagybányai táj" o.v. 75,5 x 100,5 cm
J.l.b.: Thorma János (Restaurált) Védett. Kikiáltási ár: 25000 Ft

„A tó partja" o.v. 100x120 cm
J.l.j.: Thorma Kikiáltási ár: 15000 Ft.

BÁV 47.Képaukció katalógus,Bp.1978.december

Thorma János festőművész

a Szegeden élő Lucs-házaspár félszáz értékes festményből álló gyűjteményét felajánlotta a Móra Ferenc Múzeumnak.

— E gyűjteményhez tartozik a művész műve: „Feleségem" c. (említve)

Szelesi Zoltán: Lucs-gyűjtemény a múzeumban.
Délmagyarország, 1978. júl. 16.

Thorma János

„Női arckép" (olajfestmény) é. n.

15. y. kép

Murádin Jenő: A Barabás Miklós Céh, Kolozsvár, Kriterion, Bukarest, 1973.

Thorma János

Thorma János

- Hollósy Simon tanítványa - meghívja a mestert Nagybányára
- aláírja azt a hivatalos levelet amelyben a művészekkel együtt a művésztelep létesítését kérik
- Hollósy távolmaradása után a telep egyik vezető művésze - a „Szabad Festőiskola" egyik megalapítója
- 1919 májusában nyitja meg a festőiskolát
- 1924-ben megkapja a „Bene Mercenti" 1. osztályú aranyérmet
- 1927-ben - hármas ünnepelt - 40 éve lépett a festőpályára, 35 éve hogy első képét kiállította 10-éve elnöke a festőiskolának
- ezután lemond az elnökségről - egészségi állapota miatt

Említve: Hollósy Simon, Thorma János, Réti István, Ferenczy Károly, Glatz Oszkár, Csók István, Grünwald Béla, Horthy Béla, Csóbel Béla, Frimm János, Perlrott Csaba, Ziffer Sándor, Mikola András, Boromissza [illegible] Zoltán, Börtsök Samu, Krizsán [illegible] Ferenczy

Thorma János festőművész

Iványi-Grünwald vendkívül fogékony az új áramlatok megértése, átvétele iránt 1905. végén azonnal kísérletekbe fog a párizsi újabb festői törekvésekhez: Eddigi nagybányai küzdőtársainak – főleg Rétinek és Thormának, akik mindvégig a természetelvű festészet hívei – nehezményezését váltják ki.

Telepy Katalin: Az ismeretlen Iványi-Grünwald. Budapest, 1978. 6. 26. old.

M.D.K.

Thorma János festő

is résztvett az 1918 szeptember közepén a belgrádi királyi konak termeiben rendezett reprezentativ magy. képzőművészeti kiállitáson.

Bálint Zoltán: Magyar Képzőművészeti kiállitás Belgrádban 1918 őszén

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1966. XV.évf. 2.sz.

120. old.

Thorma Jánosné MDK

Nagybányai táj, olf.

Mücsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Thorma Jánosné

MDK

Pihenő tehenek, pasztell

Mücsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

Thorma Jánosné

MDK

Pihenő leány

Mücsarnok 1942-43 téli kiállitás

Thorma János festő

- Dóczinné Berde Amália művészi tudása tökéletesedik a keze alatt Nagybányán.

Említve: Ács Ferenc, Réti István, Ince János

Márkos András: Úttörő szerepet vállalt

790 old

1971/5

Thorma János

P.H.932.VIII.14.

1932. augusztus 14., vasárnap. P H

— **Thorma János hires képe: az „Aradi vértanuk" a Magyar Történelmi Képcsarnokban.** A kultuszminiszter a mult évben tudvalevően megvásárolta a Szépművészeti Muzeumhoz tartozó Magyar Történelmi Képcsarnok részére *Thorma János* hires képét, az „Aradi vértanukat" A Történelmi Képcsarnok igazgatósága a képet egyelőre a Képcsarnoknak legujabbkori termében állitotta ki, ugyanott, ahol rendesen *Benczur Gyulának:* Millenáris hódolat cimü képe szokott függni, amely a Szépművészeti Muzeum tulajdona s most ideiglenesen az Országháza olvasótermében állitották ki. Igy Szent István hetében az Aradi Vértanukat a közönség már megtekintheti az Akadémia épületében levő Magyar Történelmi Képcsarnokban.

Thorma János festő M.D.K.

Müve Fay Károly nagymarosi gyüjtő birtokában

Szokoly Endre: Kincsek egy ki nagymarosi házban
Pest megyei Hirlap 1966. jan. 23. 10.l.

M.D.A.

Thorma János, festőművész

"Október elseje" c.kép. Fekete repr. 331.o.2.kép.
olaj, vászon 1903, 154,5 x 215 cm

M.Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

M.D.K.

Thorma János, festőművész/1870-1937/

Kifejező készsége Munkácsy emberábrázoló erejével rokon. Kép: 331.o.

M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

Thorma János

A Szinyei Társaság tagja volt.
Nemrég hunyt el

Magyarország 1938. I. 28

Thorma János MDK

Kártyázók, olf.

Mücsarnok 1944.Székesfőv. Képtár Jub.Kiáll.

Thorma János

Szerepelt a Szinyei Társaság kiállításán.

Újság 1935. VI. 5.

Thorma János MDK

Kártyázók, olf.

Műcsarnok 1944 Szókesfőv.Képtár Jub. kiáll.

Therma János

Műveivel szerepelt az Ernst-Múzeum jub. kiállitásán.

N.U. 932.V.31.

Theresa Jones

M.D.K.

Thorma János, festő

és Réti István nevét, mint Hollósy két nagy tanítványáét említi a nekrológ, akiktől végleges megkülönböztetéssel kellett elválnia.

† Felvinczi Takács Z.: Hollósy Simonról

Művészettörténeti Értesítő, Bp. 1966. XV. évf. 2. sz.

113. old.

Thorma János festő

Magyar Életrajzi Lexikon

Thorma János (Halas, 1870. ápr. 24. -- Nagybánya, 1937. dec. 5.): festő. A Mintarajzisk.-ban Székely Bertalan növendékeként megkezdett tanulmányait Münchenben, Hollossy Simonnal, majd Párizsban a Julian Ak.-n folytatta. 1891-ben festette első nagyobb képét, a Szenvedőket (MNG) rövidesen az Ébredés c. kompozició követte. 1896-ban fejezte be egyik legjelentősebb alkotását, a legnagyobb méretü m. történelmi képek egyikét, az Aradi vértanukat, amely tárgya miatt rendkivüli népszerüsége ellenére sem kerülhetett a milleniumi kiállitási müvészi csarnokába. Külön kiállitáson történt bemutatása után végre 1931-ben a Történeti Képcsarnokba került, majd a kiskunhalasi muz.-ba. 1899-ben Spanyolo.-ban és Hollandiában járt. Rembrandt hatását tükrözi a Békesség veletek c. Krisztus-képe. 1898-ban kezdett hozzá an élete fő müvének szánt, husz éven át készülő Talpra magyar c. kompoziciójához (a kiskunhalasi muz.-ban). Ezt követő képei (Kocsisok közt, 1901; Szeptember végén, 1903; Kártyázók, 1904; Cigányok, 1905; Ibolyaszedés, 1920; Majális, 1921) között egyik legismertebb müve az Október elseje (1903), amely Münchenben és a Saint Louis-i világkiállitáson aranyérmet nyert. Kora leghaladóbb müvészi kifejezőeszközeinek birtokában, a monumentalitás és gyöngéd ábrázolásmód iránti erős érzékével nemcsak kora elismerését vivta ki, hanem ma is a 20. sz. egyik legszámottevőbb magyar mesteréként tartják számon. A nagybányai müvésztelep egyik alapitója (1896), majd 1902-től a festőisk. tanáraként nagy szolgálatot tett a müvészeti nevelés ügyének is. 1919 után a telep vezetője volt, lelkes munkássága aka-

KSné

dályozta meg a háboru után a müvésztelep teljes széthullását. Több müvét (Kártyázók, Nyár, Március 15., Budavár visszavételé) és önarcképét őrzi az MNG. — Irod. Beöthy Zsolt: Egy uj m. történeti kép (Aradi vértanuk)(Bpesti Szle, 1896. 87.); Lyka Károly: Magyar mesterek (Uj Idők, 1917. 415. sz.), Radocsay Dénes: T.J. (A Magy. Müvészettört. Munkaközösség Évk., 1953).

Thorma János

Kocsisok kört.
vázlat, repr.

Szépm. Műr. Evk.
IX. 40. tabla

Thorma János

l.

Szabad Lecüvenet

1949. 2-3. sz.

122. l.

A Müemlékek orsz. Bizottságá

Thoma János

l.

Nemzeti Szalon

1920. nov.—dec

_YI ÜGYIGAZGATÓSÁG

II. 13. – Telefon: 118–926.

Tárgy: Sarlay Ilona lakcímének bejelentése.

Hivatkozási szám: --

GOS BIZOTTSÁGA

Budapest IX.,
Hőgyes Endre-u.10.sz.

i kir.ügyigazgatóság kéri, szives-
bíróságnak az 5.886/1939.tk. számu
rlay Ilona lakcimét ott sürgősen

yi szeptember hó 12.-én.

Thorma Tauvs

vod

Pögfestforr

7, 22. l.

h—

THORMA JÁNOS

ÚJ MŰVÉSZET

1998 / jan. - febr.

P - 9396

31.o.

A teljes épségb
lom belseje, m
ván fr

ÉL A MA
MÜVÉ

Budapest ház
pörte a bombaz
Mennyi érték pu
mentette csak a

LÁTOGATÁS

BERNÁTH
AURÉLNÁL,

és

SZONYI

THORMA JÁNOS

ÚJ MŰVÉSZET

2000/április

P-9765

4.o.

zítés.

89.sz.

eg könyve a Franklin Társulat kiadá-

1102/4.

záliló egek alatt. Bp. 1935. Fülep

a becsüléssel és köszönettel, Illyés

óval küldte el a szerző.

THORMA JÁNOS

ÚJ MŰVÉSZET

1996/július

10.o., 15.o., 21.o., 26.o.

fájt, hogy Gál István[8] és Bóka
szinte megdermedtek a támadások
gyarságtól kaptunk; a hozzájuk
kormánnyal perverz negyedhivata
Uj Szellem[10] legutóbbi számában
ről, de Féjáék elitéltetéséről[11]
azt irja nekem Bécsből, hogy sa
folytatásából nem lesz semmi, a
ideig aligha fog kiutazni...Ezt
vádként, azt pedig éppenséggel
vissza hozzájuk, mint hogy ha é
barátaimnak s nem számitanék a
/Bóka munkatársa is a Szép Szón

Thorma János, Jestő

MDK

A debreceni Dornai-gyűjteményben van Thorma-grafika is.

Haras Erwin: Mindemüket a könnek ajándékozták 4.

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1966. nov. 3.

MDK.

Thorma János

Képvásárlási hir

Dunántuli Napló 1966 dec.25.1.11.

Thorma János

l.

Lykafest 1896-1914

41. l.

44. l.

Thorma János

l.

Rímp. 94–97. l.

~~Terebess Károlyról~~

Thorma Jánosról

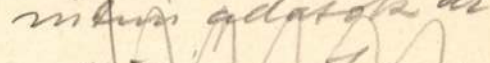

Terebessy J. Jenő

A félbolond

Bp. 1947.

Thorma János

Végvári L: Nagybánya a m. művészetben. SzM, 1953. 222. l.
(Képpel)

Thorma János

l.

Ferk^pzomfoisk vk

1939-41. 178. l.

Thorma Janos

l

Off München 1905

132. l.

Keppel

SS

ely közép- vagy polgári iskola négy
megfelelő felvételi vizsgát tesznek,
alkalmas, egészséges testalkatúak,
olniok.

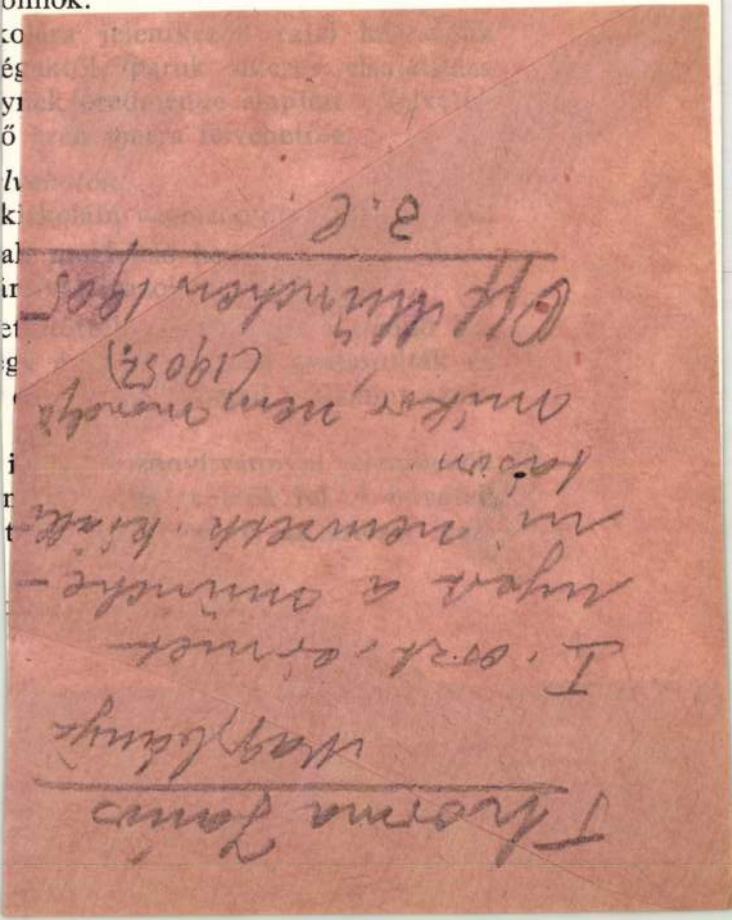

Közalkalmazottak, hadirokkant
biztosítottak kiskorú gyermekei a b
Szegénysorsú és megfelelő tan
tandíjkedvezményben részesíthetők,
látolt számban felmenthetők. Az e
mény csak a II. félévtől kezdve en
Külföldi állampolgárok tandíjk
szakított területekről jelentkező ma
alá esnek.
Előírásos színű és szabású munk
Az egyes Szakiskolákon és Me
gyakat a mellékelt táblázat mutatja

Az Ipari Szakiskolák és Meste

Sorszám	Szak és tagozódás	Osztály	hittan	magyar
1	Agyag (kerámia)	I.	1	
		II.	1	
		III.	1	

873. *Thorma János:* Aratók. Olajf.

693. *Pállik Béla:* Kosfej.

Thorma Janos

l.

Müverzet Krónika

1904. 1. n. 6. l.

Budapest, 1916 okt. 14.

A MAGYAR NEMZETI MUZEUM
ÉREM és RÉGISÉGTÁRA

Kegyelmes Uram!

Bátor vagyok Nagyméltóságodat mély tisztelettel felkérni, méltóztassék megengedni, hogy a Műemlékek Országos Bizottságának legközelebbi ülésén a templomok régi berendezési tárgyainak fentartására

Thorma János

Lásd

Műv. Krónika

1904. 9. sz. 15. l.

Budapest, 1933 Juli 26.

tiványi Gyula urnak

maradványa P. 17. 20.

m ennek szíves beküldését
en kérem nagybecsű rendelését
Kiváló tisztelettel

Storchiatto

Thorma János

l -

Műnerzeti Krónika

1905. 8. sz.

Nagytekintetü Bizotts

Witmann Antalné kertészné a
padlóját többszörösen takaritott
számit fel.

Minthogy ennek kifizetéséér
bemutatott nyugtája ellenében re
Nagytekintetü Bizottságot,hogy e
szemre kiutalni méltóztassék.

Budapest,1917.február 18.

Thorma János

Petőfi: „Szeptember végén", olajfen-
titől
repr-

Petőfi = Album
Bp. [1907]. 111 l.

köszönhető, hogy a kincstárat nem érte az a
kincseit a példátlanul viharos századok folya
lásoknak és pusztításoknak a káptalan sem tu
idején hazafias és szociális áldozatot is hozo
és egyházi kegyeletet érdemlő tárgyakat m
mentenie.

A tatárok nem tudták Esztergom várát
trónviszályok idején Kőszegi Iván és a cseh
Árpád-kor szerzeményeit jórészt elrabolták;
fosztotta meg a székesegyházat. A törökök
onnét pedig Nagyszombatba, majd a belvisz
Thurzó György trencsénmegyei Letava vár
a jezsuiták kollégiumába, 1626-ban Vöröskő
káptalanhoz, 1643-ban Lánzsér várába E
Pozsonyba, 1809-ben Napóleon elől Garams
lította a kincstárat részben vagy egészben.
években Szapolyai János király a kincsek jór
királytól Frigyes császárhoz pártolt Beckens
málta a kincstárat. II. Mátyás király még l
„Jerajzoltatni" Mátyás király kálváriáját és
küldte vissza. Kollonich Lipót Bécs ostroma
csényi prímás házában őrzött székesegyházi

Thorma János

l.

Pozsony 1948

28. P.

A vallás és közokt.m.kir.m
a.kelt és a IX.ker.állampé

Hollenzer László fe
Bizottsága részére készitett
Négyszázhatvan/:460:/ K-t er
tárt, hogy ez összeget a Mü
hivatalos nyugtájára elszám
zesse ki s tárcám fentmegje
molja el.

A hiv.másolat h

igazga

Thorma János

Cikk
2

Szabad Művészet
1955. 248. l.

Thorma János

Lyka München

70, 76, 78, 80 l.

KANN ÉS HELLER

BUDAPEST.

MŰSZAKI KERESKEDÉS ÉS MALOMKŐGYÁR.

Thorma Janos

szül. 1870. Halason. Ipar-
Univerzeti iskola Bp. Mün-
chen Hollósy.

Bucsujárás. Of.

Kat Nürnb 1929

35. l.

Thorma János

Szabad Művészet

1957. 12. sz. 568. l.

Thorma János

Szabad Művészet

1950.185.l

THORMA JÁNOS / 1870 - 1937 / :

262. Kártyázók. - Olajf., v. 177 x 132 cm. Jelz.b.a.s.: "Thorma".

TORNYAI JÁNOS / 1869 - 1936 / :

263. Szoba belseje. - Olajf., falem. 100 x 125.5 cm. Jelz.l.b.: "Tornyai".

264. Virágok az ablaknál. - Olajf., lemezp. 40 x 53 cm. Jelz.f.j.s.: "Tornyai".

265. Sötétruhás nő sárga diványon. - Olajf., lemezp. 50 x 48 cm. Jelz.f.j.s.: "Tornyai".

TÓTH ISTVÁN / 1861 - 1934 / :

266. Vizhordó leány. - Szobor, br. Mag.:48 cm. Jelz.a talapz.j.o.:"Tóth I./1921".

TURÁNI KOVÁCS IMRE :

267. Tanulmányfej. - Szobor, terr. Mag.: 26.5 cm. Jelz.h.: "Turáni Kovács".

UDVARY GÉZA / 1872 - 1932 / :

268. Biedermeier lépcsőház. - Olajf.,lem.p. 33 x 47.5 cm. Jelz.a.j.s.:"Udvary G."

UDVARY PÁL :

269. Itatás a Balatonban. - Olajf., v.78.4x 51.5 cm. Jelz.l.b.: "Udvary Pál".

Fővárosi Képtár jelb. kiáll. -
1944. január

Thoma János

tovább

Thorma Janos

l.

Rabhaladó

203. l.

Estensione della città secondo i Piani Regolatori 1883-1909-1931.

di cittadini, erano sorti, oltre il perimetro del Piano Regolatore, interi quartieri, non disciplinati e non armonizzati in una studiata veduta d'insieme. La buia parentesi della crisi edilizia, parve dar ragione ai pavidi fautori di una politica cauta, e ai nemici irreconciliabili del nuovo ordine di cose, che irridevano alla cosidetta Terza Roma: lo stupido romanzo di Emilio Zola, rappresentava agli occhi del mondo lo spettacolo artificioso di un villaggio abissino, affiancato alle magnificenze decadenti della città papale. Nessuno, ripetiamo, aveva avuto in quell'epoca la visione di quello che sarebbe stata la Roma del-

Thorma János

l.

Végvári Kolnok

44. 51. 53 l.

and the chin?

The mouth is between the nose and the chin.

What have you in your mouth?

In my mouth I have thirty-two teeth and one tongue.

L

Thorma János

Horváth Megjegyz.

53.

~~Nagyméltóságú~~
~~és Közoktatásügyi Miniszteriumnak~~

~~Budapest~~

Nagyságos dr. Fleischer Gyula,
tanár úrnak

Wien.
Ungar. Historisches Institut.
VII. Museumstrasse 7.

Tisztelt június hó 10-én kelt
átiratára van szerencsém ér-
tesíteni, hogy a Műemlékek
Országos Bizottsága vállalja
a csekléri Esterházy-féle
kastély fényképfelvételének
költségeit, melyek azonban
a 100 (Egyszáz) pengőt meg
nem haladhatják. A fényképek
és lemezek a Bizottság tulajdonába
mennek át.

Thorma János

Vidovszky Béla : Intérieur.

Iharina Janos : Nyari taj.

Nemzeti Szalon 1940. jan.-febr.
Szinyei Tars.
VII. kiall.

Sforma MDK.

Szépmüv. Muzeum Győrött 1943-ban rendezett

Nem szerepelt a kiállitásán

Csánky Dénes: Száz év magyar festénete. (~~Győr sz. E.v. kiállitásai~~)
Győr 1943. [redacted]. 11. l.
(Kiáll. kat.)

MNK

Thorma

Festménye: Petőfi naval a Nemzeti Múzeum lépcsőjén

Farkas, Zoltán: The Hungarian Barbizon, Nagybánya

Hungarian Quarterly, 1940 II.

731.0

Thorma János festőművész
Szinyei Társaság alapitó rendes tagja
Szinyei Merse Pál Társaság VII. kiállitása.
Nemzeti Szalon, 1940. jan.febr.

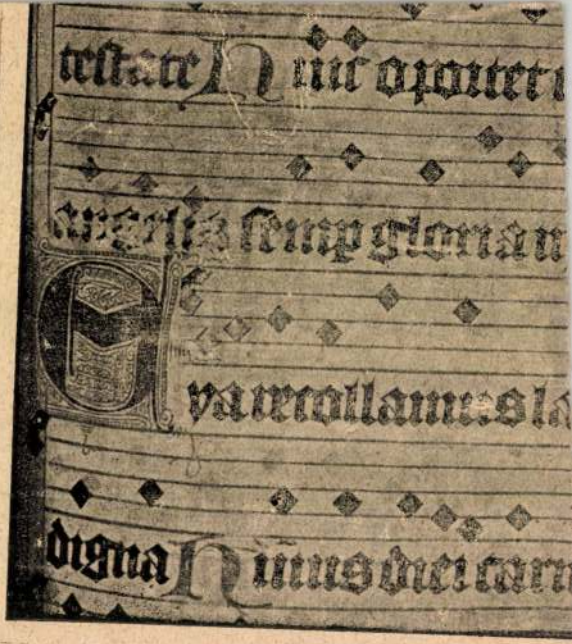

361. kép. *33. (Mss. I. 3.) Graduale (II.*

M. D. K.

Thorma János
festő

Adalékok Munkácsy stílusának
alakulásához.
Végvári Zajos.

M. M. M. Évkönyve. 1951. 88. old.

Thorma János festő

Élet és Irodalom I. 2. n. 1957
márc. 29.

Oelmacher Anna: Hollósy Simon
emlékkiállítás

Thorma János
festő

M.D.K.

„Szeptember végén" cimű festménye.

Nagy Zsuzsa: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952, 147 l.

Thorma János, 187o-1937
Önarckép

Önarckép kiállitás. 1948.jan.

Thorma János

Kertben, olaj

Őszi séta, olaj

Árverési Közlöny. 1936. márc. 2. rendk.sz.

53 l.

Thorma János /187o-1937/
Boglyarakás, pÉaj
Kertben, olaj

Árverési csarnok. 1939. 24 l.

DOROGHÁZA /Baranyainé/ 5

Irodalom:Borovszky 311.

Harangtorony:

A templom délnyugati vége
kőtorony, mint Kisbárkányon, va
nica Visitatio szerint. Benne
a mult század első feléből.

Temető:

A szépen gondozott idilli

Thorma János — festő

Nagybányai festőtag

Gauthon J.: Bernáth A.

Művészettörténeti Értesítő, 1957 II. évf. 1. n. 1 l.

Thorma János festő

utalás Munkácsy-hatásra Thormával
kapcsolatban

Vita Végvány L.: Munkácsy M. ifjúsága c.
kandidátusi értekezésről
Végvári L. válasza az opponensi vélemény ekre
Művészettörténeti Értesítő 1957 VI évf. 1 sz.

84 l.

Thoma János fertő

Benáth A. mestere Nagybányai

Genthon I: Benáth A.

Művészettörténeti Értesítő, 1957. VI évf. 1 n. 2 l.

Thorma /János/, festő MDK

portréját baráti és tanitványi szemmel rajzolta meg Réti.

Dobay János ismertetése Réti István: A nagybányai művésztelep c. művéről.
Műv. Ért. 1956. V.évf. 1. sz. 81-83.
81. o.

Pikturája /Ferenczy hatására/ szinesebb köntöst öltött, de alapjában a régi maradt.
U.o. 82.o.

Thorma János, festő MDK

Hollósy- Thorma párhuzam.
"Talpra magyar".
205.és 206.o.

Vita Németh Lajos "Hollósy Simon és kora művészete" c. kandidátusi értekezésről.
Műv. Ért. 1956. V. évf. 2-3. sz. 204-210.o.
RADOCSAY DÉNES opponensi véleménye. 205-207.o.

Thorma /János/, festő MDK

és általában a nagybányaiak viszonya Hollósyhoz , illetve Ferenczihez.

209.h.

Vita Németh Lajos " Hollósy Simon és kora művészete" c. kandidátusi értekezésről.
Műv. Ext. 1956. V. évf. 2-3.sz. 204-210.o.
NÉMETH LAJOS válasza. 207-210.o.

Therma /János/, festő

"Március 15."

343.o.

Dobai János ism. Bodnár Éva: Tornyai János.
Művt. Írt. 1956. V. évf. 4. sz. 342-343.o.

Thorma /János/, festő MDK

~~xxx~~
negyvennyolcas lángja -.-

Vita Németh Lajos "Hollósy Simon és kora müvészete"
c. Kandidátusi értekezésről.
Müv. Ért. 1956. V.évf.2-3.sz. 204-210.o.
Genthon István opponensi véleménye 204.205.o.

Thorma János, festő MDK

A már Munkácsynál bomlásnak indult akadémikus "látás" nála még tovább feloldódott.
296.o.

"Aradi vértanuk" "Talpra magyar"
296.o.

Felfogásának eltávolodása Ferenczyétől.
297.o.

~~[illegible]~~.
~~298.o.~~

"Talpra Magyar" 298.o.

Aradi Nóra: A polgári kultura hanyatlásának főbb jelenségeiről a magyar képzőmüvészetben.
Müv. Ért. 1956. V. évf. ~~2-3~~ 4. 295.-300.o.

M. D. K.

THORMA János festő

Aradi vértanúk fotó

Aradi Történ. 286 – ~~287~~ 288. l.

Thorma János festő

Magyar Nemzet X. 1954 szept. 12. 7.

M. D. K.

THORMA János festő

Aradi vértanúk

Aradi Törtlest. 281, 282, l.

Thoma Jacus
festő

MDK

Hollósy Simon leveléből

MMM Évkönyve 1951, 179 l.

Thormáy János
festő

M.D.K.

Petőfi illusztrációi.

Nagy Zsuzsa: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952, 150 l.

Thorma János
festő

MDK

Hollósy Simon leveléből.

MMM Évkönyve 1951, 180 l.

Thorma János festő

Élet és Irodalom II 4 sz. 1958 jan. 24

Pogány Ö. G.: A Balaton a képzőmű-
vészetben.

M. D. K.

THORMA János festő

Aradi Történet. 299 f

M.D.K.

Thorma János

festő

Szeptember végén és Talpra magyar

című festménye.

Nagy Lajos: Petőfi illusztrációk.

M.M.M. Évkönyve 1952, 149 l.

M. D. K.

THORMA János festő

Aradi Történet. 307. l.

M. D. K.

THORMA János Jenő

Aradi Törtfest. 301. l.

M. D. K.

THORMA János festő

Október 1
Aradi vértanúk
Talpra magyar!
Szeptember végén 1901

Aradi Párttört. 311 ~~l~~ 313 l. 317, l

MDK

Thorma János festő

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Művért 1957.VI.évf.4.sz.322.l.

Thorma János festőművész
Békesség veletek! Olaj festmény.
A Szegedi-városi muzeum festményeinek és szobrainak
jegyzéke

i m.kir.minister 1911.március 23-án
er.állampénztárhoz intézett rende-
nása:

[KIFIZETTETETT]

11 14/19

ath.templom tetőzete javitási költ-
zésére Hatszáz /:600:/ K-t engedé-
pénztárt, hogy ezen összeget a
ága elnökének hivatalos nyugtájára,
mellett fizessen ki és tárczám
lnaplóban kiadáskép számolja el.-
rcius hó 23. A miniszter helyett:

VALLÁS ÉS

Thorma János festőmüvész
Kártyázók, olajf.
Szinyei Társaság jubiláris kiállitása
Ernst Muzeum, 1945

Hálás köszö
fogadja Méltóságod
fejezését.

M.O.B.

Budapest, 1932. december 8.

os Uram !

a Műemlékek Országos Bizott-
m alatt kelt nagybecsü közlé-
tel nyugtázom a Bizottság le-
kinevezésemről szóló közokta-
endeletnek és az alapszabályok

Thorma János festőművész
Nagybányai táj, olajf.
Szinyei Társaság jubiláris kiállitása
Ernst Múzeum, 1945

b Mese Pál

VIII, Múzeum-körút 6. Tel.: *46-1-45
dapest IV, Kossuth Lajos-u. 18. Tel.: 89-5-40
atakarékpénztári csekkszámla száma : 37.473

ugta

azaz: Negyvenkettő

- - - -*pengő* --- *fillérről,*

5. *kelt* 33126 *számú*

budapesti Müemlékek Országos

Thorma János festőművész
Processzió
Kék dolmány
A Szinyei Társaság brüsszeli kiállitása
Magyar Müvészet, 1926, 5.sz. 298, 299, 302 l.

b Merse Pál

Gurlitt C. Geschichte d
Baudot A. de et A. P
Cathedrales de Fra
Bau + Kunstdenkmä
6. 10. 12. 14-34

Thorma János festőművész
Nyári táj
Szinyei Merse Pál Társaság VII. kiállitása
Nemzeti Szalon, 1940. jan.

EGYPTOMI SZOBRÁSZ modorában
Istenszobrocska
Kő, magassága 15 cm.

KÖLNI SZOBRÁSZ, 1250 körül
Mária Magdolna (162. kép)
Fa, mag. 92 cm.
A kölni Schnütgen-gyüjteményből 1884-ben vásárolta Simor primás.
A Keresztény Múzeumban kitört tűzvész alkalmából 1905-ben eredeti polikrómiáját elvesztette. Restaurálta Nikássy Lajos, 1933.
Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap. V., 1884., 363. l. — Gerevich PA, 216. l. — Gerevich: L'arte antica ungherese. Roma, 1929., képe V. tábla. — Egyházműv. kiáll. 1930., 1. szám. — Magyar Művészet, VI., 1930., képe 242. l. — Mihalik Sándor: Csonka-Magyarország egyházi műkincsei MIP, XXXIII., 1930., 109. l. (képe 114. l.) — Éber László: Az Iparművészeti Múzeum egyházművészeti kiállítása. MM, VI., 1930., 522. l. — Kampis Antal: A középkori magyar faszobrászat történetének vázlata 1450-ig. Bp., 1932., 39—44. l. (képe 2. kép). — Genthon István: Könyvismertetés. Századok, LXVII., 1933., 465—466. l. — Bogyay Tamás: Könyvismertetés. MM, XI., 1935., 255. l.

MAGYAR SZOBRÁSZ 1350 körül
Trónoló Madonna Jézussal, kezében madárral (163. kép)
Fa, mag. 65 cm.

Thorma János festőművész : Processio
A Szinyei Társaság kiállitása Londonban
Az Ujság 1925, okt. 23

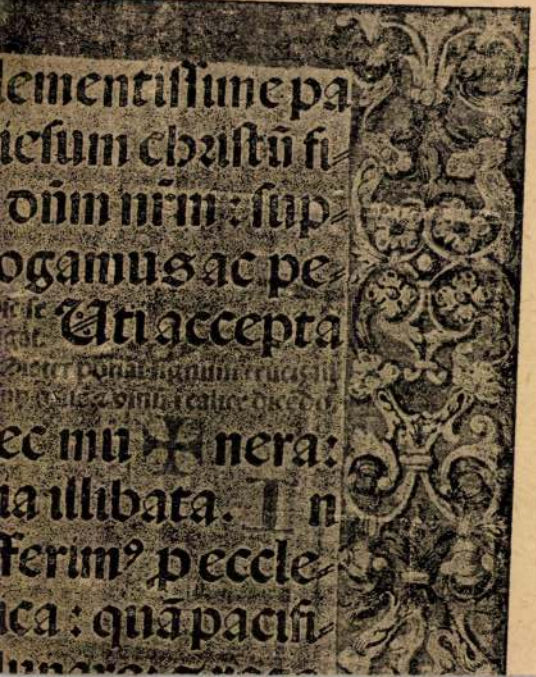
lementissime pa
iesum christū fi
dōm nr̄m: sup
ogamus ac pe
Uti accepta
ec mu nera:
ia illibata. n
ferim⁹ p eccle
ica: quā pacifi

Thorma János

Elek Artur: A magyar Barbizon. Ujság, 1943. dec. 25.
22 l.

Thorma János
Aradi vértanuk
Békesség veletek

Vasárnapi Ujság, 1898. 3.sz. 45.évf. 45 l.
A nagybányai festők kiállitása.

MDK.

Thorma János

Kiállitási hiradás

Napló /Veszprém/1966 juni 29.

Thorne James

Kia'litkai hiraaba

Na Io /Veszprém/1966 June 29.

Terma János.

A Munkácsy céh tagja 1928-ban megalakulásko

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Therma János festő M.D.K.
/1870-1937/

1902-ben Hollósy távozása után Nagybányán Ferenczyvel.

Grünwalddal, Rétivel szabadiskolát alapit.

Szenvedők /1896/ Kocsisok kö zött /1901/

Talpra magyar/ 1898-1937/ repr.

Genthon István: Magyar művészet a századforduló idején. Bp. 1962. [illegible] 13-14.1.

MDK

Torma János

/v.gy./: Károlyi Lajos, a "szentéletü festő" képei Szegeden. Pest 1940. jul. 2. 4.l.

MÜVTÖRT DOK.

THORMA JÁNOS
festőm.

Népszabadság 1958.
IX.21.11.old.

M.D.Y

Thorma János
festő

Berki Viola rokonságba van
Thorma János művészet.

Frank János: Berki Violánál
Élet és Irodalom, 1967. dec. 8 - 8 lap

Thorma-János

Szerepel „A XX. sz. magyar festészete" c. tárlaton

A Nemzeti Galériában

Petőfi Rádió

1971 III. 14

Thorma János

Nagybányán festette meg az „Aradi-vértanuk" és „Március tizenötödike" cím műveit; az utóbbit átfestette.

Lyka Károly: Vándorlásaima művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

278 l.

Thorma János

Hollósy Simon távozása után, társaival (Ferenczy, Réti, Thorma, Grünwald) vállalta a nagybányai művésztelepen az oktatást.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

277 l.

Thorma János

együll tanult Párizsban Ferenczy Károllyal és Réti Istvánnal, stílus tekintetében eltér társaitól.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

252 l

Thorma János

„Aradi vértanúk" című művét nem mutathatta be a Műcsarnokban; ehelyett azt az Orozy ház nagytermében állította ki.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 3631

1911.

Thorma János

1896 körül Nagybányán tartófrodott.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

186 l.

MDK

Thorma János

Tlapra magyar /vázl./, of.

MNG. Magyar forradalmi müvészet. Mücs. 1957.

MDK

Thorma János

Október elseje, of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MDK

Thorma János

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MDK

Thorma János

Vázl. a Szeptember végén c. festményhez, cer.

Szépm. Muz. Graf. Oszt. 82. kiáll.
Hoffmann E. emlékkiáll. 1948. dec.

M.D.K.

Torma János

Fényképét közli a lap, mint a nagybányai festőkolónia tagjáét és megjegyzi, hogy Nagybányán dolgozik külföldi festőművészekkel együtt.

Szinházi Élet, Bp. 1933. okt. 15-21. XXIII. évf. 43. sz. 22. lap.

MDK

Thorma János

Aratók, of.

Árverési Csarnok aukció Ért. 1934. szept. 58.1.

MDK

Thorma János, festöm.

1903. A Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás dija:
Október elseje.

1906. Báró Forster-féle Vaszary-dij: Az aradi vértanuk.

OMKT-Vándorkiállitások. 1910. szept.8.-dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat.70.l.

MDK

1/. Thorma János festöm.

egyik meglepetése volt a kiállitásnak.
T.i.hosszu esztendök multak el azóta, h.Th.
egy-egy friss müvét láthattuk volna, különben
nem szerepelt sohasem sürün a közönség elött.

Ernst-Muzeum IV.csop.kiáll.-a.
Müvészet. 1917. 55,56.l.

MDK

Thorma János, festöm.

Hosszu évek alatt ott élt azon a vidéken, amelynek sejtelmes hangulataiból, meleg szineiből táplálkozik müvészete, a modern piktura kialakulásában történeti jelentöségü Nagybányán. Számra nézve e most beküldött kollekciója nem volt nagy, de Th. sajátos kvalitásait reprezántálta.

Ernst-Muzeum IV.csop.kiáll.-a.
Müvészet. 1917. 55,56.l.

3/. MDK

Thorma János, festőm.

Nem sürün látott vendége a fővárosi kiállitá-soknak. AzErnst Muz.-ba egy nagyobb gyüjteményt küldött, figurális dolgokat és tájképeket végső leegyszerüsitéssel.

Ernst-Muzeum IV.csop.kiáll.-e.
Művészet. 1917. 55,56.l.

Thorma János

A nagybányai művésztelep

tagja volt

Papp Antal: Nagybányai tények

Magyar Hírlap 1970 XII. 5

Thorma János

„Aradi vértanúk" című műve nem szerepelt az 1896-i, a Műcsarnokban rendezett kiállításon.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970

1851

Thorma János

1896-ban a Műcsarnok kiállításán
mutatta be műveit.

Tóth Endréné: Gyulapest Enciklopédia, Gyulapest, 1970.

1851

Thorma János
festő

Pirk János rajzait dvittér kemutatni
Nagybányára Thormához.

Kovács Gyula: Az uj müvésztelep lakói Szentendrén.
MÜVÉSZET, 1970.október - 23.lap

Thorma János

„A radi vértanúk, 1896, olaj, vászon, 350 x 633 cm; M. Nemzeti Galéria; 128 sz. reprodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

Thomas Jones

„Önarckép", 1897, olaj, vászon, 35 x 45 cm,
M. Nemzeti Galéria; 123 sz. reprodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet
körül, Budapest, 1970.

1

Thorma János

(1870–1937) festő. Mielőtt Münchenbe ment, Székely Bjertalan tanítványa volt. 1892-ben viszont már párizsi korszaka kezdődött, ekkor festette a Szenvedőket.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

350 l

Thorma János

Nagykompozíciója, az Aradi vértanúk a milleniumra készült – ettől kezdve a nagybányaiak táborába állt, de a plein air problémája is foglalkoztatta őt.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 368 l

350 l

Thorma János

Továbbra is kitartott a történelmi hagyo-
mányok mellett.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet
körül, Budapest, 1970. 3631

350 l.

Thorona János

fstő

A Collegium Artificum Transylvanicorum
kiállítás azól távol maradását reklamál-
jak. A katalógusban mint zsűri tag
szerepel.

Muradin Jenő: Collegium Artificum Transylvanicurom
Müvészet, 1971. március - 16.lap

Thorma János
festő

1896-ban készült az „Aradi vértanu"-ja.

Aradi Nóra: Jel és jelentésváltozás....
Müvészet, 1971.február - 7.lap

Thorma János
festő

Szolnay Sándor munkásságát
kezdettől nyomon követte

Sz.J.: Szolnay Sándor
Művészet, 1971.március - 18.lap

Thomka Tamás

Húsvéti jelenet Nagybányám c. képe Szilágyi Dezső (Ilyés) gyűjteményében.

Kurucz Gy: Századok kincse; Műgyűjtő, 1970.1.sz. 17.l.

Thorma János
festő

A millenium alkalmával „Az arach vértanúk kivégzése"-nek ábrázolásához fogott.

A magyarországi műv. tört. I. 438.
Corvina 1970.

Thorma János
festő

A művész szabadságvágyának kifejezése a nagy Kossuth-portré is, amely a Kiskunhalasi Múzeumban van elhelyezve.

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállítása.
Művészet, 1971. január - 22. lap

Thorma János
festő

„Fürdőző" (repro)

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállitása.
Művészet, 1971.január - 22.lap

Thorma János

festő

A művési szilővárosábán a róla elnevezett muzeumban Kishunhalason hét legnagyobb műve látható: az „Aradi vértanik" és a „Talpra magyar".

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállítása

Művészet, 1971. január – 22 lap.

Thorma János
festő -

Párizs csábítócseje őt is odavon-
zotta és a Julian Akademiára
tanult. De amikor Hollósy Nagy-
bányára indult tanítvány ával
ő is velük tartott.

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállitása.
Müvészet, 1971.január - 22.lap

Thorma János
festő.

1930-ban hiszült a „Nyár", 1935-beli mű a „Nagybányai táj", és az 1933-as évszámol viszi a „Visparton" című műve.

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállitása.
Művészet, 1971. január - 22. lap

Thorma János
festő-

A gyönyörű nagybányai tájbensőséges de szemvedélyes kifejezésformát diktál a művésznek. A „Viharos táj", a „Tavaszi táj" ide számítható.

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállitása.
Müvészet, 1971.január - 22.lap

Thorma János
festő

1907-ben készült a „Cigányok" c. képe
és a „Cigánysoron" és a „Husvéti
ételszentelés".

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállitása.
Művészet, 1971.január - 22.lap

Thorma János
festő

A Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállításán szerepel a „Kasisok között" c. műve az 1903-as évben készült „Október elseje", a Kárty árok stb.

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállítása.
Müvészet, 1971.január - 22.lap

Thorma János

festő

Nagybányai származású.

1902-ben ő is vezeti a nagybányai iskolát.

† Kollóry tanítványa.

A magyarországi műv. fört. I. 451.-452.

Corvina 1970.

Thorma János
festő

A „Festőnő", az „Ibolya szedők", a „Fürdőnő" a magyarányai tanulságok nyomán készült.

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállitása.
Müvészet, 1971. január - 22. lap

Thorma János
festő.

Szenvedők. 1896. o.v. 250×300 cm.
Budapest MNG. Repr.

Október elseje. 1903. o.v. 154,5×215 cm.
Budapest. MNG. Repr.

„Talpra magyar"! 1898–1937. o.v. 400×600 cm.
Kistunkalas, Thorma János Museum Repr.

A magyarországi mű tort. II. Kép n. 689, 690, 691
Corvina 1970

MDK

Thorma János

Vizparton

M.festészet haladó hagyományai. Főv.Képtár,1951.

MDK

Thorma János

Október elseje, repr.

Szépm.Muz. Uj magyar képtárának kat. 1928.

Thorma János festö M.D.K.

Mü e a MNG gyüjteményébe került

3 mitológiai tárgyú festmény : Borsót festö paraszt
Diána és Zeusz, Dózsa György kivégzése.

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria
az 1962-1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Kp. 1965.

162. l.

Thorma János festö M.D.K.

Művét 1962-ben restaurálták :

Talpra magyar

Csengeryné Nagy "sus sa: A Magyar "emzeti Galéria az 1962-1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp.1965

164. l

Thorma János.

A végi lőcsarnokban megnyílt Szépművészeti Muzeum új magyar képtárában alkotásai szerepelnek.

Ujság, 1928. Okt. 30.

M.D.K.

Thorma János, festő

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/ a Nagybányai festő-iskola alapítótagjai közöl.

Hongrie 66, Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós
Ed.: Pannónia, 194. old.

MDK

Thorma János

Kártyázók

M.festészet haladó hagyományai. Fővárosi Képtár, 1951.

MDK

Thorma János

Bucsuzkodás, of.

M.tájj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.
1927. jan.

MDK

Thorma János

Október elsején, of.

M.táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Mücs.
1927. jan.

MDK

Thorma János

Körmenet, of.

M.táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Mücs.
1927. jan.

MDK

Thorma János

repr.:

Kártyázók

M.festészet haladó hagyományai. rév. Képtár
1951.

MDK

Thorma János

Lyka K: Műcs. téli kiáll. Új Idők 1907-8.
9.sz. 214 l.

Thorma János

A MEGTALÁLT ÜNNEP

Irta: Keresztury Dezső

Oly szépen kezdődött! Abban az évben nagyapánkhoz mentünk karácsonyra. Addig még télen sohasem voltam falun s a kirándulás láza kezdetben még a karácsonyvárás könnyű izgalmát is elnyomta. Zuhogó esőben érkeztünk meg ugyan a vidéki kis állomásra; a szél még az öblös fekete hintó ernyője alá is beverte a vizet s napokig alig lehetett kimozdulni a házból. De huszonharmadikán keményre fagyott a sár s huszonnegyedikén reggelre friss hó esett. „Fehér karácsony lesz", mondta nagyapánk mosolyogva; bement az ebédlőbe s lezárta maga mögött az ajtót, amely valamivel előbb már elnyelte anyánkat is.

Nem volt kedvünk kimenni a hóba; a ház megtelt édes sejtelemmel; ez érdekesebb volt a hóembernél. Végiglopóztunk a kúria hosszú folyosóján s belestünk a kulcslyukon. Látni nem lehetett ugyan semmit, de orrunk megsejtette a könnyű fenyőillatot, a cukor, alma és sütemény egybevegyülő szagát. „Mit gondolsz, megkapom a flóbertet?", kérdezte bátyám, de én nem tudtam felelni. Isten tudja, engem nem az ajándék érdekelt, hanem sokkal inkább az ünnep titokzatos hangulata; a csoda sejtelme izgatott, a megfoghatatlan, ami egy-egy pillanatra átvillant gyermeki életemen. „Mondd, eljön a Jézuska?" kérdeztem nővéremtől, aki tizenegyéves, beavatott fölényével nyugtatott meg: „El, el, ne félj semmit."

Dél felé azonban minden összeomlott. Dél felé megérkezett Stefánia néni. Kocsijáról nagy csomagokat emeltek le a kisiető cselédek; pattogó szavakkal rendelkezett s miután kiosztotta a rokoni csókokat, átvette a parancsnokságot. „Te csak törődj a konyhával, lelkem — mondta anyánknak — én majd elrendezem a karácsonyfát. Cukor, alma, sütemény, fényesség minden itt van, a gyerekek majd segítenek a díszítésnél." „De hiszen a gyerekek még..." ellenkezett anyánk. „A gyerekek már rég tudják, miről van szó. Minek hát akkor a titkolódzás. Előre, előre", zárta le a vitát Stefánia néni s ujjongó testvéreim élén bevonult az ebédlőbe. Én nem tudtam utánuk menni. „Ó, kedves Jézuska..." csuklottam s zokogva dobtam le magam nagyapa diványára.

Hogy miért sírtam, nem tudom pontosan. Hittem a Jézuskában? Persze, hogy hittem. Nem abban a fehéringes, glóriás kisfiúban, aki után angyalok hozzák a karácsonyfát: a csodában hittem, abban, hogy ha csak egy pillanatra is, de meghasadhat felettünk az ég. Tudtam tapasztalatból, hogy a fenyőfa elszárad s tűzre kerül, láttam a díszeket és játékokat a kirakatokban, de az ünnep közeledtekor, este, lefekvés után mégis azt képzeltem, hogy angyali szánkók suhannak fent a hideg, csillagos égen, hallani véltem csengőik szavát s úgy éreztem, homlokomat egyszer-egyszer hűvösen megsímogatja egy angyal szárnya. S most mindez összeomlott. Nem a Jézuska tűnt el: a csoda esett ki a világból, az álom, a beteljesülés, a boldogság s csak a szürke valóság maradt, a vágy, a sóvárgó kielégületlenség. „Ha mi magunk csináljuk a karácsonyfát, csalás az egész" — gomolygott bennem a keserűség. Mélységesen, halálosan bánatos voltam, anélkül, hogy pontosan tudtam volna, miért. „Ha így van, nekem nem kell karácsonyfa", határoztam el s nem mentem be az ebédlőbe.

Délután bevettem magam a majorba. Megint enyhére fordult az idő, a hó kásás lett s alatta sárrá puhult a föld. A hegyek közül mélyen úszó fekete felhőket hajtott a szél s a szürkülő alkonyatban nyikorogva hajlongtak a lombtalan fekete nyárfák. Varjak serege szállt meg a fákon, a kazlakon; károgásuk élesen és kísértetiesen szűrődött át a sűrűsödő sötétségen. Behúzódtam az egyik istállóba, a szelíd, meleg állatok közé. Ekkor kezdődött el szívemben a változás. Ferenc, az öreg kocsis, meggyujtotta a lámpát, szénát vetett lovai elé, s bealmolt. A tehenes is friss szalmát szórt az állatok alá és hozzákezdett a fejéshez. A sajtárba csobbanó tej ritmikus zaja, a lovak dobogása, a szalma zizegése, a szénát őrlő állkapcsok hercsegése valami sajátságos, jóságos zsongássá olvadt össze s szép, szelíd nyugalommal vett körül. „No, máma korábban végezzetek, ünnepeste van!" — szólt be nagyapám az ajtón. „Hát te mit keressz itt?" — fordult felém azután — gyere csak be, jönnek már a betlehemesek". Kézenfogott és bevitt magával a házba.

A konyha előtti tágas folyosón már folyt a betlehemezés. Kis templom állt a középen, benne gyertyák égtek s körülötte angyalnak és pásztornak öltözött gyerekek; Buzás Palit meg is ismertem a kenderkóc szakáll és bajusz mögött. Játszottak, énekeltek és elmentek dióval, almával megrakodva. Utánuk nagy lánccsörgetés, kolomprázás és ostordurrogtatás közben megjött a kanász és a csordás is. Ezek is kaptak az asztalon álló kosarakból diót, gyümölcsöt és egy-két üveg bort. Most a cselédek következtek, jó estét, boldog karácsonyt kívántak és vitték az ajándékot, az almát, a bort, a dohányt, vagy a ruhát, amit nagyapám osztott ki köztük. Azok, akik bejöttek a házba, csak egy-egy hullámát hozták be a falu nyüzsgésének. A járókelők beszélgetése, a betlehemesek éneke, a kanász és a gulyás kolompolása, a kutyaugatás, a gyerekvisítás s a nap végét jelző harangszó zsongva olvadt egybe a szelíden hullámzó estében. Az emberek nyájasan köszöntötték egymást s hangjukban, szemükben volt valami csendes, jó melegség; még a nagyszájú Tera szolgáló is talált mindenkihez egy jó szót. Aztán egyre nagyobb lett a csendesség.

Ekkorra mi már szépen felöltözve nagyapánk szobájában várakoztunk s testvéreim izgalmából reám is ragadt valami. A bánat és a keserű dac engedni kezdett szívemben. Kipirult arccal bejött anyánk, megsímogatta fejemet s „ne búsulj, azért megjön a Jézuska is" mondta mosolyogva. Ekkor megszólalt a csengő s bementünk az ebédlőbe. A karácsonyfa ott állt az egyik sarokban. Most is, mint tavaly és azelőtt is, fényben fürdött és beragyogta lángjaival az egész szobát, amelyet betöltött a fenyő, a gyanta, a gyertyák, cukorkák és játékok édes karácsonyi illata. Nem a Jézuska hozta és mégis milyen szép — éreztem kiengesztelődve és én is énekelni kezdtem a „Mennyből az angyal"-t. Azután megkaptuk az ajándékokat. Nagyapám vadonatúj tízkoronás aranyakat osztott ki köztünk, bátyám megkapta a flóbertpuskát, én pedig az áhított gőzgépet. Megcsókoltuk egymást és most már Stefánia nénire sem haragudtam. Sejteni kezdtem, hogy az ünnepben nem a csoda a legszebb és a legfontosabb.

A vacsora véget ért már és mi gyerekek játékainkkal barátkozva ültünk az asztalnál a nagy, körégős petróleumlámpa szitáló fényében, mikor Stefánia néni feltette a kérdést: ki megy el az éjféli misére? „Én is, én is", kiáltoztunk s bár „gyermeknek ágyban a helye már olyankor", kivételesen megengedték, hogy fennmaradjunk. Az éles levegőben hideg messzeségből ragyogtak felénk a csillagok, lépteink alatt sercegve ropogott a fagyos hó; meleg bundákba és kendőkbe bugyolálva mentünk a templom felé. Az utcán apró kézilámpák imbolyogtak és nehéz csizmák dobogtak el mellettünk. A templom színültig megtelt. A fekete nagykendők, bundák és ködmönök felett úszott már a harsogó ének, amikor bezsúfolódtunk nagyapánk padjába. Micsoda látvány volt ez! Az oltáron, a padok előtt, a mennyezetről lefüggő karos lámpákon és végig a kórus mellvédjén száz és száz gyertya égett. Fényük elömlött a fehérre meszelt falakon, megcsillant az oltár aranydíszítésén és a zászlórudak rézgombjain. A plébános úr nem jöhetett el; ez csak kicsi leánytemploma volt, a hívek maguk imádkozták el a litániát. Az egyházfi rezesen zengő hangon szólongatta az édes Jézust s a nép tömör és érdes fohászkodással mondta a könyörgést. Mi is mindnyájan belekapcsolódtunk a kórusba s míg újra és újra ismételtem a „Könyörögj érettünk"-öt, szívemben egyre nagyobb lett a bizalom, a békesség és az öröm. Kimondani nem tudtam volna, de tele voltam a megtalált megoldás édes bizonyosságával. A csoda elveszett, de itt ragyogott helyette áhítatos melegével az ünnep. A mese Jézuskája szétfoszlott, de alakot nyert az emberek szívében mindegyre újraszületö Jézus. S mikor a tanító úr a litánia végén rázendített az énekre, buzgón, megkönnyebbülten és a beteljesülés boldog örömével énekeltem én is, ahogy torkomon kifért:

Jézus Krisztus született, örvendezzünk...

SZINHÁZ

A *Nemzeti Színház* csaknem teljesen új szereposztással s egészen új fordításban adta elő *Shakespeare Macbethjét*. Ez már a harmadik Shakespeare-dráma, amit Szabó Lőrinc átültetett s teljes határozottsággal mutatja kitünő műfordítónk Shakespeare-stílusát. Vörösmarty szabadon változó, nem egyszer laza jambusait fejleszti tovább: a pontos mértéknél többre tartja a nyelv indulatos, telt s minden barokkos páthosz ellenére is elevenen indázó, életszerű gazdagságát. Ezt az életszerűséget akarják hangsúlyozni a már-már rögeszmeszerűen visszatérő *nyelvi anachronizmusok* is. Elismeréssel említjük meg, hogy a színház rövidítés nélkül adta a teljes szöveget.

A görög és a középkori dráma világában a végzet vagy a gondviselés kívül áll az ember körein, a természet s az Istenség rontó vagy jóltevő erői váratlanul meglepetésszerűen lépnek be a teremtmények életébe. Shakespeare korának egyik legmélyebb élménye ezzel szemben az, hogy a sors a lélekben lakik, a szív kamráiban, az érzések örvényei mélyén, az ösztönök redőiben elrejtőzve s a nagy angol költő kopernikusi tette ennek az élménynek adaequat drámai kifejezése. A végső lépést persze nem minden drámájában teszi meg; nem egy műve, köztük Macbeth is, valahol középen áll a régi és az új között. Hősei csak derékig nőttek ki még a babona, a varázs, a démonokkal telt természet világából; a világ és önlelkük démonai egyenlő erővel nyitják s zárják sorsszabta útjukat. A mű szelleméhez hű előadásnak ezt a kettősséget okvetlen éreztetni is kell. *Németh Antal*, a rendező törekedett is erre, s, ami a színpad technikai lehetőségeit illeti, sikerrel. A főszereplők játéka már sokkal egyszintűbb volt. *Kiss Ferenc* elsősorban a lélektani drámát játszotta meg; különös erővel a beteg lélek vonaglásait; a természet démoni erőivel barátkozó s a végső percben sorsa fölé emelkedő hőst már sejtetni is alig volt csak képes. *Tőkés Anna* játéka is inkább finom asszonyiságával, mint nagyvonaluságával hatott.

★

Nem mondhatjuk ugyanezt a *Rontó Pál* előadásáról. *Kállay* Miklós egy japán hősi rege s egy angol legenda után most egy magyar kalandos mesét dolgozott fel: azt az alakot vitte színpadra, aki *Gvadányi József* terjengős és laza elbeszélő költeményéből költözött át a népkönyvek lapjaira s aki a magyar nép gondolatvilágában a kedélyes, humoros csirkefogó megtestesítőjévé lett. Kállay részben megnemesítette, részben kibővítette az anyagot. A magyar huszárról közkézen forgó képzetek segítségével ideális magyar mesehőssé formálta át Rontó Pált, annyira, hogy az eredeti alakból nevén kívül alig maradt valami. Két szép hölgyet is állított melléje; egyikbe a deli huszár szerelmes egész életén át beteljesületlen szerelemmel, a másik őt imádja, de szintén reménytelenül. Az ideális, szép szerelmesek mellé, a kiemelő ellentét kedvéért, odaállította a rusztikus, komikus szerelmeseknek ezer és ezer változatban ismert tipusait; a talpraesett, szókimondó szolgálót s a falánk, gyáva és kissé együgyű vándorpajtást. A kalandosan változó színteret (öt kép, egy elő- és egy utójáték) a komikus és színes alakok légiójával népesítette be. Kállay „vidám játék"-a rengeteg lehetőséget nyujt a színes, mozgalmas színpadi mutatványok kedvelőjének s a színház él is az alkalommal. Az előadásnak ez a része eleven és szórakoztató. Sajnos azonban a darab maga agyon van terhelve, a néző egyremásra elveszti a vezérfonalat, nem igen tud mit kezdeni a szimbolikus alakokkal, nem találja az egész játék mélyebb értelmét. Kevesebb, különösen ha egységesebb is, ez esetben is több lett volna. A szereplők közül *Somogyi Erzsit* és *Tapolczai Gyulát* kell kiemelnünk.

★

Hunyady Sándor színműve, a *„Kártyázó asszonyok"*, a budapesti társaság egy léha és gonosz rétegének alakjait szedi gombostűre: elsősorban asszonyaikat, a kártyázó, öltözködő, szeretkező és gyülölködő, de mindenekelőtt semmittevő luxusnőket. A darab anyagkezelése, felépítése és művészi ethikája alig különbözik Hunyady eddigi színpadi műveitől. Kitünően exponálja a drámát, de aztán elejti. Komoly, igazi drámát ezuttal sem írt, ami a darabban érdekes, az a joviálisan ironizáló hanglejtés s a meglehetősen leplezetlenül megrajzolt pesti életkép. A „Kártyázó asszonyok" inkább kortörténeti, mint művészi dokumentum. Valaha Molnár Ferenc rajzolt hasonló vázlatokat pesti kortársairól. De amíg „Az ördög" szerzőjének izlését a tartármártásos tokkal jellemezhetnénk, Hunyady már megelégszik a pörköltlében úszó debrecenivel. S ez nemcsak rá, hanem úgylátszik az ábrázolt társadalmi rétegre is vonatkozik. Az előadás különben a *Vígszínház* megszokott jó színvonalát mutatta.

K. D.

Szerkesztői üzenetek

Többeknek. A *Jelenkor* mostani száma bővített terjedelemben, 16 oldalon jelenik meg. Olvasóink figyelmébe és szeretetébe ajánljuk. — **B. B., Budapest.** Ezek régi dolgok. A doktrinák között az ember könnyen elfelejti a magyarságot. Olvassa el Szekfü Gyula kötetét a „Mi a magyart", sok kérdésére választ kap. — **L. B., Budapest.** A Szellemi Honvédelem Naptára még karácsony előtt megjelenik. Sok tekintetben kiegészítője a Szekfü-kötetnek, persze más műfajban. — **Cs. I. Sopron.** A „Zord Idők" rovat nem arra való, hogy abban súlyos világnézeti kérdésekre adjunk röpke választ. Kérjük olvassa el jelen számunkban Almásy József cikkét. — **Hátralékos előfizetőinknek.** Jelen számunkhoz befizetési lapot mellékelünk hátralékos előfizetőink részére. Kérjük az előfizetési díj szíves mielőbbi átutalását. *Független szegénységünkben* kizárólag előfizetőink, barátaink támogatására vagyunk utalva. — **B. R. és barátai, Érsekujvár.** Köszönjük a „csoportos előfizetést". Célunk az, hogy minél többen olvassák a *Jelenkort*. Azt hisszük sok dologban ez a lap ma Magyarországon egyedül áll.

Thorma János emlékkiállítása

Thorma János a nagybányai festőiskola egyik alapítója és vezetője volt, aki a gyönyörű fekvésü kis városnak mindhalálig hűséges lakosa és a művésztelepnek a trianoni katasztrófa után is éltető magyar lelke maradt. A kitűnő mester két évvel ezelőtt hunyt el. Ebből az alkalomból nyilt meg a *Nemzeti Szalónban* a műveiből rendezett emlékkiállítás. A kiállítás sajnos kissé hiányos, többek között az „Október elseje" című híres nagy képet sem láthatjuk rajta, amely a Szépművészeti Múzeum tulajdona. Ám azért igen jól nyomon követhetjük a mester egész fejlődését, kezdve a *Hollóssy* Simon müncheni iskolájában, majd Párisban elsajátított, elfogult, részletező naturalizmustól a szélesebb és színesebb ábrázolásig és az utolsó évek merészen összefoglaló, átszellemült festői lendületéig. Thorma Jánosban, a természetet pontosan, tárgyilagosan ábrázoló naturalista mélyén romantikus, érzelmes hajlamok rejlettek. Izzó erejükből a „Talpra Magyar" c. óriási történelmi vásznon is megcsillan valami, de ez nem elég ahhoz, hogy a kompozíciót ellássa a témához méltó drámai lendülettel. Thorma János rejtett romantikus vénája inkább kisebb méretü vásznak, egy-egy hirtelenül odavetett tájkép vagy alakos tanulmány tüzes, sodró szineiben érvényesül. Alakos képein olykor a kompozíció szabványos eszközeivel él, de ahol az emberi alakot a pillanatnyi, véletlen helyzet keretében kapcsolja egybe a tájjal, ott kitűnő, ízig-vérig eleven, festői műveket alkotott. Öregkori képei között rendkívül meglepő értékek akadnak. Nem egy olyan tájképe van, amelynek lazán, élénken szőtt, széles foltokba sűrített szinessége közvetlenül a mai fiatalokhoz kapcsolódik. Thorma az anyaghoz tapadó naturalizmustól a szabad, napfényes színességen át végül is a posztimpresszionizmus lelki érzékenységü stílusához jutott.

K. E.

JELENKOR

Társadalmi, politikai és kulturális lap

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én. — Minden cikkért írója felel. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV., Váci-utca 36. III. 16. — Telefon: 185-246. — Postatakarékpénztári csekkszámla 11.870. — Szerkesztőségi és kiadóhivatali órák: minden d. e. 10—2. A szerkesztő fogad: kedden 12—2. — Előfizetési díj: egy évre 4 P, félévre 2 P, jogi személyeknek évi 40 P. Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és kiadó: KATONA JENŐ.

TEMPS PRÉSENT. Revue bimensuelle sociale, politique et culturelle. Rédacteur en chef: EUGÈNE KATONA. Rédaction et administration: Váci-utca 36. Budapest IV.

Pesti Lloyd-társulat nyomdája, Budapest, VI., Eötvös-utca 12. (Igazgató Dr. Móricz Miklós)

Thorma János

Wód
2

Petrovics Elek:

Ferenczy Károly –
Bpest, é n. 22. l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

DECEMBER

31 nap — 51. hét

18 Vasárnap	
19 Hétfő	Vasuti bérletjegy ügyében jelentkezés.
20 Kedd	
21 Szerda	
22 Csütörtök	
23 Péntek	
24 Szombat	

Thorma János

l.

Ernst-Muzeumaukcioja I -

41. l.

Thorma János

Úrod

Gyulay Sanki Károly

Meghalt csopaki
Thorma János. Jó estét!
1937. dec. 8.

J. Kolozsvár

Thorma János

wod

Sajtó F 1937. dec. 7.

(Thorma János meg-
halt.)

F (Szatmár)

Thorma János

Ellenőr (Kolozsvár)
1938. dec. 8.

Thorma János

úrod

Gyulay Tankó Károlyi

Meghalt Thorma János

Keleti Ujság F 1937.

dec. 7. (Archeippel.)

F Kolozsvár

Thorma János

írod

Kováts József:
Nagybánya balladája.
Kelesi Ujság (Kolozsvár) 1938.
jan. 2.

Thoma János

Irod.

Brassói Lapok

1937. dec. 8 (Meghalt Thoma János)

Thorma János

röd

Uj Kelet (Kolozsvár)
1937 dec. 7 (Meg-
halt Thorma János)

Thorma János

vrő

Farkas Zoltán:

Budapesti levél.

Forum (magyar rév)

1937. 35. l.

Thorma János

rosá
z
Szok Nagyb.

Thorma János

Vrod

Peter magyarnuo.

Verecke V. 107. l

BUD.
42 III. 16
62

Thorma János

erod

Rázmüvkérd

12-13. d.

Thoma Janos

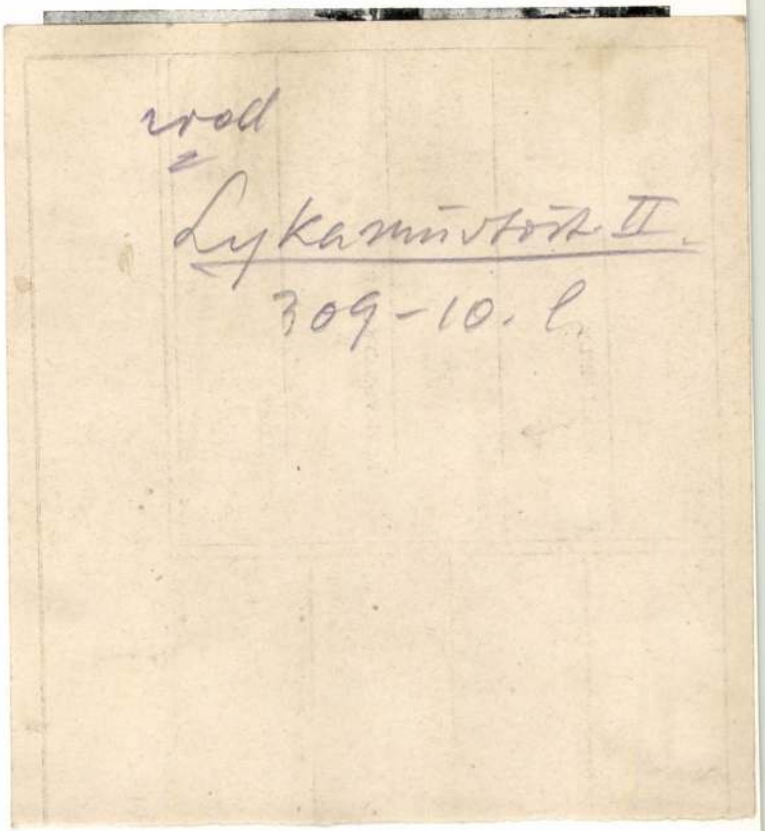

Aldo Carpi: *La sposa.*

Thorma János

l.

Petrélet

76,90. l.

Kókus, Rozália (8)

45 46, 82–83, 85,
95, 1
LXXXVIII, C, 112 tábla
után

Thorma János

Cród
z Lyka Károly:
Magyar mesterek.
[Bp. 1941]. 169.l.
[A nagybányaiak
Küldetése.)

Tartozik

Kelet		Hivatkozás	Tétel
év, hó	nap		

% kamat

Követel

/.

Lejárat		Kamat-nap	Kamatszám	Összeg	
hó	nap			Pengő	fill.
1933. ápr.	30.		1190		
ápr	30.			3525	–
			1190	3525	–

Thorma János

l. Genthomijmagyfest

ben a művész jelzése: Zichy. 194–196. l.

képmell. 48. sz.

ichy 99, alatta: Son debût. Il n'y a que le premier pas

TEMPLOM (Landstrasse).

ÁTKÉPE.

(Le pont du Leopoldstadt). A baloldalon: Ziegler 1780.

és lent jobbra: Albert Zimmermann.

KÉPMÁSA. Jelzés a jobboldalon: Zorics 854.

Vertangen Daniel (1598?—1681?).

261. BARLANG FÜRDŐ NŐKKEL.
Fa. 53×70 cm.
Hasonló kép a Szépművészeti Muze

Vincent George (1796—1851).

262. TÁJKÉP.
Vászon. 46×59 cm.

Vranex Sebastian (1573—1647).

263. LOVASOK ÜTKÖZETE.
Fa. 90×122 cm.

Wailand Friedrich (1821—1867).

264. NŐI KÉPMÁS. Jelzés a párkányon
Miniatür. 12×9 cm.

Waldmüller Ferdinand Georg modorában,

265. ANYAI MEGINTÉS.
Vászon. 54.5×32 cm.

Waldmüller (?) Georg Ferdinand (1793—1

266. NŐI KÉPMÁS.
Vászon. 60×50 cm.

Werff Adriaen van der (1689—1722).

267. VÉNUS ÉS ÁMOR. Jelzés lent a l
Réz. 43×51.5 cm.

Werff Adriaen van der után.

Thorna Janis

ired
i

Fenno-Ugrica
541.l

~~Rákóczi-terem a radvánji Kastélyban~~

III. 82.

Thorma János

Kártyázók, olaj.

Tm Bp 1932.

Delhaes

Delhaes I.

e.

bbról

Helios paripái vágtatnak balfelé s előttük
jobbkezében fáklyával és dereka
vetelét. Balra a föld istenei, a földmüve-
plásában, képeznek csoportot. A már megvi-
tok kötik le figyelmünket és leghátul a
sik fele a sötétség a jobb felé
közeledő és fáklyát tartó alakra
a hold ragyog és kék lepeljét a szellő
s alakjai buknak le vagy menekülnek. Ol-
ó és alvó alakok meg Amorette kötik le
hozzá

ból.
én (465/901).

36
1392

Thorma János

Gerő Ödön, Londen Elek

Modern magyar festőmű-
vészek. Budapest. é. n.
43. l,

Vasárnap délután c.
képe 3 szinyomatba repr.
140. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Thorma János

iród

Képzőművészet
1932. 51. sz.
(Erdélyi művészek.)

Hosszú évekig, 1922-ig
vezetője volt a nagy-
bányai festőiskolának,
jelenleg is ott él.

1907.

⊥ és sima karimájú, de egyoldalú
érem előlapján

prafordult ~~an~~ ⊥ van ábrázolva. Für-
vesre pödrött, ~~an~~ szakálla lebe-
vart nyakkendő, kivágott mellény
pros kabát. Felirata ~~ki~~ kettős kör-

t.

~~sima.~~

tei 4:4 cm.-- Becsértéke 40 K.--
rilis 30-án (787-907-130).

231

1678

Thorma Janós

[illegible]

EE Szi 58-60.l.

Unterschrift

Thorma János

Írod

Iván Ede. Dolgozó kolóniák

Pesti Napló. 1912. júl. 7.

U. 130.

ol, vevönk marad

IIKSA

RD"

6

23

Thorna János
1870-1937

HANNS ALBERT HOFFMANN

Magány
In einsamer Höhe

Csánky Kolozsvár

BRUNO LAUTERBACH

Breitstein a Tennengebirge-ben
Breitstein im Tennengebirge

Thorma János

László
2
Szépm. Muz. graf. o.
45. kiáll. (1922)
157. sz.

HEREND 100 ÉVES

Felelős kiadó: Lehel Béla.

Ábrahám József, Budapest

Thorma János

cród
z

Petr Egy kimult

170. l.
171. l.

122

Brassói munka 1630 körül.
Aranyozott ezüst, mag. 13·7 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Szendrei János: Néhai Ipolyi Arnold gyüjteménye. AÉ, VII., 1887., 344. l. — Gerevich PA, 260. l. — Őszi kiállítás 1930., Ipolyi, 156. szám. — Erdélyi kiállítás, 1931., 176. sz.

TALPAS POHÁR,

vésett és domború dísszel. Felirata: E. V. I. V. F. K. — P. I. F. K. ISTEN DÜTSÖSSEGERE AT-TAK EZ POHART AZ T—N IUHELYI RE-

Tokey

Thorma Janos

cród
z
Vállólgyör 1943.

M. D. K.

THORMA József festő

Rippl Rónai Ödön a Nagybanyára induló ipyi Bernáth Aurél-lal üdvözletet küld neki

Bernáth: Egy éltünk... Bp. 1956.

44.1.C.

Thoroma Jenő

U. 1458/a
1458

Thomas Janos

laid
2

Rimp. 941.

MDK

Thorma János

Szinyei emlékünnepély, Szinyei Társ. Akadémia
1941. febr.

MDK.

Thorma János

A Nemzeti Galériában lévő müveiről

Pestmegyei Hirlap 1965 ápr.18.lap -

MDK.

Thorma János

A Nemzeti Galériában lévő müveiről

Tolnamegyei Népujság 1965 ápr.18.lap -

Thorma János.

Hallósy Simon minnheni festőiskolájának tanítványa volt.

Utunk, Kolozsvár, 1957. márc. 9.

Thorma János

MDK

Az aradi vértanuk

Műcsarnok 1933.Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

Thorma János

U. 468.

Thorma Janós

U. 481, 482

Plauen.
1906.
I/4.

Thorma Janis

wód

Kopsz 1898

244 l.

...agyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191... é

tésénél...

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Thorma Janis

Jessö

Lvod

BPP II. 2401

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Thorma János

festo

cód

B Sza 216. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191 ...

.....

tanu.

.....

tanu.

Thorma János

l. Kelp 104. l.
105. l.

Magasfok h. n. VIII. 188.

Thorma János

cród

B. K. M. A művész-
telepek jelentőségé-
ről. A Kávé könyve
1928. 56. l 58. l
60. l.

NA

A SOCIETÀ UNGHERESE-ITALIANA

RVINO

XI., Horthy Miklós-út 49

ZAMBRA.)

Thorma János

Vod

Kővárymillen

53. l

BUDAPEST

UZEUM KÖRÚT 31.

(Muzeummal szemben)

Telefon: 185-614.

CIPŐK

Thorma János

vrod
z

Lázárnum jövője

79 l.

1	240.-	
8	1.800.— P	

Thorma János †

Irod.

Elek Artúr: Thorma János meghalt. (1870–1937). Ujság. 1937. dec. 7.

13	–	–	–	.	486		fam.	10.2	18
14	–	–	–	–	487		kőny.	23.6	2
15	–	–	–	–	482		fmodor	240	16
16	–	–	–	–	488		pinca.	57	4
2	–	–	–	–	–	17.0	3	2	

1.12

Thorma János

emlékkiáll. Nemzeti
Szalon

cród

Elek Artur: T. J.
emlékkiállítása.
Ujság. 1939. nov. 25.

Az

1897. december

3787. n

alapján átvett

Thorma János

e,

Művének (Kende)

1938. 137. l.

989. A. Dornfleth

Életrajzi adatai ismer

~~989.~~ Kuruczok küzdelme. —" 7

Lút

Napnyugtakori vilá
küzdő lovasoknak mintegy ~~14~~
lévő dombon, a mely mögé ba
~~vos küzdelmet~~ Közülök, a pi
egyike, jobbra fordult szürk
rontó ellenfelére ~~[illegible]~~
a kinek egyik társa pisztol
je. A viaskodók mögött † füst
sugarai tüzvörösre festetté

† fölszálló

Réz, mér. 12.2:18.2
Vétetett 1905:XII.17
ex 905)

Festette: ~~[illegible]~~ Dorn

Thorma János

irod

Ujság. 1932. febr. 2.
(e. a: Thorma „itra-
di vértanui" és Nagy-
bánya.)

műtárgyak

Thorma János

Irod

Az Aradi vértanúk. Thorma János képe. Műrészeti Lapok 1896. 10 sz. 9–10 l és 11. szám. 14. l.

Thorma János

vród
z

Maksay Albert:

Kolozsvár (művészeti magyar)
élete 1919–1942

Szépművészet

1942. 123. l.

Az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat igazgatósága.

JEGYZET. Ezen sorsjáték a társulat által vásárolt műtárgyaknak rendes évi kisorolását, melyben a társulati tagok az alapszabályok értelmében vesznek részt, nem érinti s attól elkülönítve fog megtartatni.

< Thorma János >

ivód

Lyka Károly –

< > Aradi vér-

tanúi –

Uj Idők

1945, 10. sz

260, 261 l.

Keppel

~~Browzkowi~~

Farér, ~~[illegible]~~ VII. 195

Thorma Janos

wod

z

Jelkeprom

332. l.

Thorma-János

irod

Vásárhelyi II

Pan-sip VIII 243.

Thoma Iván

l.

Forum (magyar rév.)
1936. 57. l.

Bóhönye, ref.

50

Thorma János

irat

L. A. Thorma János

kopl. Az „Aradi vértanuk" tragédiája.

Magyar Szó. 1912.

szept. 21.

U. 482.

Thorma János

Réti István: A harminc éves Nagybánya -

MAGYAR MUVESZET

1926. 366. l, 370. l, 378. l. 379. l, 382. l 384 l

Ibolyaszedők 1920.

c. kéje repr. 369. l.

Thorma János

Nemzeti Újság

képes mell.

1938 febr. 20.

Néhai Thorma János festőművész nagy történelmi festménye a „március 15"., feltűnést keltett a téli tárlaton.

Thoma János

úrd

Déli Hírlap

(Temesvár) 1937

dec. 9.

MDK

Thorma, John

festő, Nagybányán működött

A 90-es évek elején csatlakozott Hollósy münchemi iskolájához.

Farkas, Zoltán: The magyar Barbizon: Nagybanya
Hungarian Quarterly, 1940 II

729.

MDK

Thorma, John

festő

a nagybányai iskola egyik vezetője

Gachot, Francois: Modern Hungarian Painting

Hungarian Quarterly, 1936 I 89.0

Thorma János

vod
s

Petr Művelőd

V. 521. l.
527. l.

5659

40.214. — K. M. E. Ny.

Thorma János

irod

Beöthy Zsolt. Egy új magyar történet. Ism. Budapesti Szemle, 1896. 87-ik kötet - 140-151. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta.

Thorma János

festő

1905. Nagybánya.

3
Kath. Sz. pápák eml.
Prot. Kornél

CSÜTÖRT.
4
Kath. Ulrik pk.
Prot. Ulrik

PÉNTEK
5
Kath. Zakkar. Antal
Prot. Enese

SZOMBAT
6
Kath. Izaiás próféta
Prot. Ezsaiás

Izr. 28. S. Sel.-Lekha 3. P.

27. HÉT 1929 * VII. HÓ * JÚLIUS 31 NAP

Thorma János

festő.

A vésztanuk közé tartozik. Egyházi tárgyú képei: Jézus a Genezáreti tónál; Jézus a kánai menyegzőn; Jézus és a Samáriai asszony; Jézus és a Magdolna; Jézus és a Péter; Jézus és a Mária; Jézus és a Márta; Jézus és a Lázár; Jézus és a Zakeus; Jézus és a Bartimeus; Jézus és a Nikodémus; Jézus és a Pilátus; Jézus és a Kajafás; Jézus és a Herodes

10
Kath. Amália
Prot. Amália

CSÜTÖRT.
11
Kath. I. Pius p. vt.
Prot. Lili

PÉNTEK
12
Kath. Gualbert János
Prot. Izabella

SZOMBAT
13
Kath. Anaklét p. vt.
Prot. Jenő

Izr. 5. S. Khorak 4. P

28. HÉT 1929 * VII. HÓ * JÚLIUS 31 NAP

Thorma Jains

Mincsarnok
1927. magyar táj. 390, 398, 400

Kehely, jánosii egyházé VIII. 165.

Thorma Janis

Müvészet 1917. 55, 56.

Hajtűk bronzból VII. 245.

Thorma János

Petőfi portrét kánitott

Vigilia, 1960, 7 sz., 438 old.

MDK

Thorma János

Modern festők csoport-kiáll. N.Szal. Magyar Hirlap 1907. évf. 59. sz.

MDK.

Thorma János

A Nemzeti Galériában szereplő müveiről

Nógrádi Népujság 1965. ápr.11.lap -

MDK

Thorma János

A Műcsarnokért. Képzőművészet 1930. 34. sz. 204.l.

MDK

Thorma János

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ. 1903/4.évi téli kiállitásán az állam megvásárolta Október elseje c. olajfestményét.

Művészet, 1904. 213.l.

MDK

Thorma János

"Október elseje" c. képe a téli kiállitáson.

Meller Simon: A téli tárlat.

Budapesti Szemle, 1904. jan.sz. 131-136.l.

MDK

Thorma János

A képzőművészet 1937-ben. Ujság 1938. jan. 1.

Thorma János festő

M.N.G.

Aradi vértanuk c. képét restaurálták

Szenvedők c. " "

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1960-1961-es évben 159.l.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. sz. Bp. 1963.

5/. Thorma János, festöm. MDK

" Október elsején" bevonuló regruták pályaudvari jelenete.
4-5 évig festett a Talpra magyar! c. müvén. Ennek elsö kompoziciója a Nemzeti Muzeum lépcsözetére helyezte a jelenetet, de ugy találta h. ennek igy nincs ege, tul mélyre hangolta a kép tonusát, s volt energiája ujra kezdeni. A képet mely csak most került kiállitásra XXXXXXXXX 1903-ban kezdte el, és sok viszontagságon ment keresztül. /1918-tól 1930-ig felgöngyölitve raktárban hevert.

Réti István: Szinyei Merse, Ferenczy, Thorma. Magyar Müvészet.1938. 3.sz. 65-78.l.

MDK

Thorma János

A cigányutcán, of.

KMF. 1907/8. téli kiáll. kat. 32.l.

MDK

Thorma János

A Műcsarnokért. Képzőművészet 1930. 34. sz.
204.l.

Torma János, festő MOk

[Thorma]

A Nemzeti Galériában TIT előadáson ismertetik művészetét.

– : A hét végi kulturális programból 8.

NÉPSZABADSÁG Bu. 1964. okt. 17.

Thorma János, festő

MDL

Aug. 20-án Nagybányai festők c. kiállítás nyílik a Nemzeti Galériában. Bemutatnak Thorma műveket.

—: Ma hallottuk

2.1.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. jún. 6.

Thomas James
festő

M.D.H.

„Aradi vértanúk", „Talpra magyar"
" című művei.

Lovics Sándor: Megjegyzések felszabadulás utáni történeti
festészetünkről.

Művészet, 1963. december – 12 lap.

MDK

Thorma János

Nagy Z.: Erdélyi képzőművészek Budapesten. Pásztortüz 1937. jun. 15-30. 250-251.l.

Thorma János, f estöm. MDK

Cikkek, versek, ódák áradata dicsöitette a fiatal mester alkotását, az "Aradi vértanuk" c müvét. Beöthy Zsolta Budapesti Szemlében hosszu tanulmányban méltatta az ismeretlen fiatal mestert, Munkácsyval, Benczúrral párhuzamban
A müvet 35 évvel a milleniumi kiállitás után váltott magához az állam Petrovics Elek kezdeményezésére.

Thorma ekkor mindössze 26 éves volt. Szinyei, ki akkortájt 51 éves volt méltányolta Th titáni vállalkozását s azóta meleg barátság füzte össze kettejüket.

Réti István: Szinyei Merse, Feroncz, Thorma. Magyar Müvészet. 1938. 3.sz. 68.l.

MDK

1/.

Therma János, festöm.

A legszélesebb körü feltünést keltette az"
"Aradi vértanuk" c. alkotásával. Más természetü
siker volt ez mint Szinyei, amannak festöi hatásával szemben ez inkább érzelmi közhatást váltott ki.

Repr. 69.old.

Részlet repr. a 71.oldalon, a 75.,és 77. oldalakon.

Réti István: Szinyei Merse, Ferenczy, Therma.
Magyar Müvészet. 1938. 3.sz.

MDK

Thorma János, festőm.

társaságában alapitotta Hollósy Simon 1896 tavaszán a nagybányai festőiskolát/Ferenczy Károly és Réti Istvánnal együtt./ Mikor Ferenczy K. a háboru végén meghalt s Réti I.-t 1913-ban a bp.-i főiskolára helyezték tanárnak Th.J. egyedül vezette tovább a telepet és iskolát, /Börtsök S. és Mikola, meg Krizsán János is segitettek./

Mikor 30 év elteltével a város főügyésze pert indított házbér nem fizetése miatt, Th.J. kijelentette, h. régi jogaikra hivatkozva, h. ezt jogtalanul követelik tölük s inkább kiköltöznek a telepről.

Megszünik jelen formájában a nagybányai festő-

Képzömüvészet.1929. 18.sz. iskola.

MDK

1/. Therma János, festöm.

A szegedi képtárban van nagy Krisztus-kompoziciója. - Az 1910-es évekig inkább csak baráti-lag tartozott a koloniához .mikor 1916-ban elveszi-tette szeretett édesanyját ,eladta régi házukat , nagy hombár mütermét, hol az Aradi vértanukat festet-te§ maga épitette, csak felsö világitással, ez sö-tétbe vesző háttereket adott/ s ott festette Kriesz-tus-képét, a Kocsisokat közt c képét.

Krisztus képének cime: Békesség veletek!. 1897-b4n fogant meg benne e kép viziója, nem egész 3 hónap alatt festette meg óriási vásznát.

Réti István: Szinyei Merse, Ferenczy, THorma. Magyar müvészet.1938. 3.sz. 65-78.l.

2/. Thorma János, festöm. MDK

Városi mütermében palettája megvilágosodott. Sokkal többet festett szabadban. A modern naturalizmus parancsa: az embeti alakot a környezeté Öt0 azonba szive szerint csak az ember érdekelte Ezeket fejezte ki százféle formában:

Talpra magyar! A nép nemcsak staffage-ul szolgált, mind külön karaktert tükröz.

Külön is él, bár az egésszel összefüggésben s magáért cselekszik, viselkedik mindenik alak.

Réti István: Szinyei Merse, Ferenczy, Thorma. Magyar müvészet. 1938. 3.sz. 65-78.l.

Thoma János, festőm. MDK

Aratók. Olf. 100x70 J.l.b.

Árv.Közl. 1930. 4.ek.sz. 55.szám. 35.l.

MDK

Thorma János, festőm.

Aratók. Olf. J.l.b.

Árv.Közl. 1931. 3.rk.sz. 69.l.

Thorma János

Talpra magyar /vázlat,/ olf.

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Thorma János

Október elseje, 1902. olf.

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi művészet

Thorma

„Adalékok a hárodfordulós magy. irod. és képz. kapcsolatához. c. cikkben megemlíti kapcsolatát Bródy S.-hoz. B. neretné, ha ő illusztrálná könyveit.

Irodalomtörténeti Közlemények 1963, 48 l. Nemeth L. cikke

M.D.K

Thorma János
festő

Bohdizsár István tanító mestere
volt.

Felpy Katalin: Bohdizsár István hetven éves
Művészet, 1967. május – 20 kp

M.D.K.

Thorma János,festő,1870-1938

Tásisban ismerkedik meg naturalizmussal.A nagybányai első nemzedékhez tartozott.Első nagybánai képe:Szenvedők.Nemz.Gal.Nagy tört és vallásos kompozíciók. Akademikus és Rembrandt hagyományok.Kisebb képei üdébbek./Aradi vértanúk,Nemz.Gal.Talpra magyar,Kiskunhalasi Múz.Békesség veletek,Szeged Városi.Múz. 518-19.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.Bpest.1960

Thorma János

festőművész

Klebelsberg-emlékkiállitás - Műcsarnokban - képével szerepel. Hatalmas vásznán - „Az arcadi vértanuk" - inkább a novella, mint a riportura hat.

Nagyvárad
1933.II.12.

Thorma János

festőművész

Klebelsberg-emlékkiállítás - Műcsarnokban - képével szerepel. Nagy vásznai: „Az aradi vértanuk"

Magyarország
1933.II.12.

Torma Károly

festőművész

Gróf Klebelsberg Kunó-emlékkiállitás - Mücsarnokban - képével szerepel.

Magyar Hirlap
1933.II.12.

Torma Károly

festőművész

gróf Klebelsberg Kunó-emlékkiállitás - Mücsarnokban - képével szerepel. „Aradi vértanuk" c. katolikus történelmi festménye.

Nemzeti Ujság
1933.II.12.

Therma János festő M.D.K.

Kocsisok között

Genthon István: Ferenczy Károly Bp. 1963. 88.l.

Therma János festő M.D.K.

Hellósy távozása után a Szabadiskolává alakult Nagybányán egyike volt, aki a korrekturát vállalta

Genthon István: Ferenczy Károly Bp. 1963. 85.l.

Therma János festő M.D.K.

Nagybány n festette Szeptember végén c. képét /1900/

Genthon István: Ferenczy Károly p. 1963. 65.1.

Thorma János festő M.D.K.

1898-ban kezdte festeni a Talpra magyart, ezen dolgoz
zott 1903-ig

Genthon István :Ferenczy Károly Bp. 1963. 56.l.

Therma János festő M.D.K.

Kártyázók /1904/

Genthon István: Ferenczy Károly Bp . 1963. 96.1.

Therma János festő M.D.K.

Nagybányán festi a Cigány utca c. képét /1907/

Genthon István: Ferenczy Károly Bp. 1963. 123.1.

MDK

Thorma János

Petrovics MM IX

MDK

Thorma János

A 70 éves Réti István... Esti Kurir 1943. jan. 8.

MDK

Thorma János

A nagybányai müvésztelep. Művészet 1910. 350.l.

M.D.K.

Thorma János

festő

„Talpra magyar" című művet 1897-ben készítette, ebben az időben készült a „Béhesség véletek" című képe is. „Budavár visszavétele 1849-ben" című képe a Náradforduló előtt készült. Kiss József verseit illusztrálta.

M. Heil Olga: Thorma János művészetéről
Művészet, 1963. jennius – 16 lap

Thorma János
festő

M.D.K.

A náradforduló után hészültek az „Svóban" a „Kocsisok között", az „Október ülseje" c. képei.

M. Steil Olga: Thorma János művészetéről
Művészet, 1963. junius – 16 lap

Therma János festő M.D.K.

Talpra magyar c. képét több mint három év tizedig festette /1903-1937/

Október elsején

Genthon István :Ferenczy Károly Bp. 1963. 91 .l.

MDK

Thoma János, festőm.
szül.1870.

A csók. Jelzés l.j.: Thoma. Vászon.

Ernst-Muzeum aukciói.XVII. Kat. 48.l.

3/.

NDK

Thorma János, festőn.

Még 26 éves korában kezdte "Talpra magyar"-c. nagyszabású művét - hite szerint élete főalkotását. Rengeteg tanulmányt végzett ehhez a kompozicióhoz. Egyes részeit számtalan átfestette, és a közben lepergett negyven év alatt sem fejezte be teljesen. Legközelebb kiállítják a Műcsarnokban. /A képet, bár maga a román impérium alatt Nagybányán maradt - hazaküldte.

Meghalt Thorma János,
Pesti Napló. 1937.dec.7. 3.1.

MDK

Thorma János

Október elseje, repr.

KMT. 1903/4. téli kiáll. kat.

MDK

Thorma János
festő

méltatás.

Horváth Béla: Róma József archége Kernstok Károlyból
Művészet, 1964. február - 13 lap

Thorma János

Az aradi vértanúk kivégzése.
Festménye reprodukálva a
Vasárnapi Ujság okt. 8-i sz.-ban.
(emlitve)

Pestmegyei Hirlap, 1899 42. szám, 9. hap

Thorma [ ], festő MDK

Ferenczy, Hollósy, Thorma művészetéről
Nagy Ildikó ír.

–: Az én múzeumom címmel képzőművészeti
Könyvsorozat indul 9.l.

NÉPSZABADSÁG, Bu. 1964. jan. 10.

2.)

Thorma János

„Petőfi a Múzeum lépcsőjén szaval"

Farkas Zoltán: „A Magyar Barbizon: Nagybánya"
THE HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. VI. No. 4. 1940-41

731,733.

1.)

Thorma János

Hollósy Simon iskolájához csatlakozik a korai 90-es években. Nagybányán született Réti Istvánnal együtt javasolt kirándulást Nagybányára 1896 nyarán.

Nagybánya szépsége erősen hatott a fejlődő magyar naturalizmusra

Farkas Zoltán: „A Magyar Barbizon: Nagybánya"

THE HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. VI. No. 4. 1940-41

729, 730 l.

Thorma János

Bernáth Aurél tanára
Nagybányán

Genthon Istvan: „Bernáth Aurél"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. III No.5. 1962

121 l.

Thorma János

Plein-air festő

Vályi Gábor: „A Modern Magyar Festészet"
(Könyvszemle)

THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. II. No. 1. 1961
168 l.

M.D.K.

Thorma János
festő

Méltatás.

Rozács Zoltánné: Vita Zsiga Sándorról
Művészet, 1963. október – 4½ lap

Therma János festő M.D.K.

Az érzelmi kitörések festői formáinak képviselője

Pogány G.Gábor: az alföldi festők [illegible]rksége 24.1.

Az alföldi fe[illegible]tészet kérdé[illegible]ei .Hódmezővásárhely 1[illegible]0.

Therma János festő M.D.K.

"Talpra magyar" 1898-ban kezdte festeni

Pogány Ö. Gábor: Az alföldi festő öröksége 23.1.
Az alföldi festészet kérdései Hódmezővásárhely , 196 .

Thorma János
festő

M.D.K.

Méltalás

Bernáth Aurél: Ferenczy Károly siremlikénél
Élet és Irodalom, 1963. november 16-9 lap

MDK

Thorma Jánosné

Nagybányai táj. Olajf.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.Kat.
Műcsarnok.1944.Jún.1-18-ig. 10.1.

Therma János festő M.D.K.

Két és fél hónap alatt alkotta meg Nagybányán
Békesség veletek c. képét /1897/

Genthon István : Ferenczy Károly Bp. 1963. 54.l.

MDK

Thorma János

Réti I.:Nagybánya.A Múzsarát 1922.II.11-12. sz.
214,215,221.l.

Thorma János festő M.D.K.

"Cigány utca"

Pogány Ö. Gábor: Az alföldi festők [illegible] kége 26.1.

Az alföldi festészet kérdé ei Hódmezővásárhely 19[illegible]0

Thorma János

a nagybányai Társaságának alapító tagja; említi a „Kocsisok között" (1901) c. művét

Magyar Mestermüvek, Budapest, 1966.

Kov.: Körner Éva

Thorma János

Münchenben az akadémizmus kötelékéből kiszabadította magát a francia naturalizmusban okulva, a természetből merítette élményeit; 1896-ban a nagybányai festőtelep egyik megalapítója

Magyar mestermüvek, Budapest, 1966.
Dev. Körner Éva

Thorma János festő

M.D.A.

Az 1896-1906-os szerzeményezés során került műve a Szépművészeti Muzeum gyűjteményébe

Október elseje

A Szépművészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 166.l.

Thorma János

legismertebb alkotásai történeti kompozíciók. A millennium évében állította ki Aradi vértanúk kivégzése c. képét.

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965.
Gondolat K., 665 I., III.

478.l.

Thorma János

volt egyik berető mestere a nagybányai iskolának Hollósy Simon, Ferenczy Károly és Réti István mellett.

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965.
Gondolat K., 665 l., 111.

477.l.

Thorma János

Talpra magyar! 1898-1937. Budapest, Nemzeti Galéria. (repr.)

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965. Gondolat K., 605 l., ill.

478 l.

M.D.K.

Thorma János festő

nevét említi

Perneczky, Géza: Geschichte der ungarischen bildenden Kunst
Kulturelles Leben in Ungarn. /Red. Zoltán Halász/.
Bp. 1966. 363 l. 26 t. 295. old.

Thorma János

Talpra magyar! 1898-1937.

– repr. –

A Tyihomirov: Iszkussztvo Vengrii IX - XX.

Moszkva 1961. Képjegyzék. 93.

Thorma János festő M.D.K.

Műve az 193e-as években került a Szépművészeti Muzeumba

Kocsisok között,

A Szépművészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 179.l.

Thorma János (1870-1937)

Simon Judit. „Thorma" illusztráció Kiss József Zöltemény éhen. 1896. nem, 586 x 451 mm. Ltr.: 1917-281.

Kocsisol kozt. Vázlat. „Thorma ....900" lav. tus, 240 x 285 mm. Ltr.: 1939-3316.

Magyarország szalvarett. A XIX. és a XX. század. A Zal. bev. Belmacht Annagy.

Bp. 1959

Thorma János

a Nagybányai iskola egy jelentős tagja

Halász Zoltán: La vie culturelle en Hongrie, Budapest, 1966. 283 l.

M.D.K.

Thorma János festö

/ 1870 - 1937 /

Aradi vértanuk,

Oktober elsején / MNG /

Lyka: A müvészetek története, Bp. 1965. 22, 223.l.

Thelma János

Fürdőző nők délutani napsütésben c. képe (eml.) és a „Templombamenők c. képe (eml.)
szerepel a pécsi modern magyar Képtárban

Mendöl Zsuzsa: Nagybányai festők a pécsi modern magyar Képtárban

Jelenkor 1967 X-n. 939 old.

MDK

Thorma János

Október elseje

Magy.művészet 1800-tól. Szépmüv.Muz. 1949.

10 l.

MOK

Thorma János
festő

Vásárnap délután" c. művének
"reproduktiója mint melléklet

÷ Lapdiszünk, ábráink és mellékleteink
Grafikai Szemle 1907 évf 6 z 121 l.

M.D.K.

Thorma János, festő

Elragadtatott kritkája a Majálisról, mikor Csók István barátja első alkalommal hivja fel reá figyelmét. Magyar Művészet 1926. 2.évf. 32. old. nyomán közli

Jeszenszky Sándor: Szinyei Majálisa, ~~c. cikkében.~~

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II.sz. 18.old.

M.D.K.

Thorma János.

Festőművész.

Aradi Nóra válasza Genthon István és Radocsay Dénes opponensi véleményére.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 70.lap

M.D.K.

Therma János.

Festőművész.

Aradi Nóra válasza Genthon István és Radocsay Dénes opponensi véleményéhez.

Müv.Tört.Ért. 1.sz. 69.lap

Thorma János

festő

M.D.K.

Pirk János nála tanult.

B. Haulisch Linke: Pirk János
Művészet, 1961. április – 31 lap.

Thorma János
festő

M.D.K.

Miltatal.

Pogány 6. 9'alat: Magyar kiállítás a genfi Musée Rath-ban
Művészet, 1961. április - 23 lap.

Thorma János

4

Rendszeres művéni tanulmányait Szekely-Bertalannál kezdte. Romantikus lelki világa s érdeklődése a történelmi múlt iván zokomította öt mesterével.

Borghida István: Emlékezés Thorma Jánosra
Utunk évkönyv 70
Cluj 1969 312. old

Thorma János 5

Ha lisöbb lorszenübb művémi felfogásokkal, áramlatokkal ismerkedett is meg – Münchenben a Hollósy Simonnal, Párizsban a Julien Akadémián töltött időnakban – a történelmi tárgy iránti érdeklődése mindvégig megmaradt.

Borghida István: Emlékezés Thorma Jánosra

Utunk évkönyv 70
Cluj 1969 312. old.

Thorma János 6.

Kezdetben erkölcsi-társadalmi kérdéseket felvető kompozíciókat festett: Szenvedők / Párizsban kitüntették / Ébredés, Utcasarkon, történelmi tárgyú művei „Talpra magyar", Aradi vértanúk kivégzése.

Borghida István: Emlékezés Thorma Jánosra

Utunk évkönyv 70 312. old.
Cluj 1969

Thorma János 7

Az aradi vértanúk kivégzését ábrázoló képet a millénium kiállításra küldte be, külön helyiségben mutatta be végül – a bobrányok elkerülésére – a 4×8 m-os vásznat.

Borghida István: Emlékezés Thorma Jánosra

Utunk évkönyv 70

Cluj 1969 312 old

Thorma János 8

A „Talpra magyar" c. munkát 1898-ban kezdte el, majd 5 évvel később új vánnon folytatta viaskodását, élete végéig. Közben nagyobb életképeket festett: Kártyarák, Cigányutcán, Kocsisok között.

Borghida István: Emlékezés Thorma Jánosra
Utunk évkönyv 70
Cluj 1969 312. old.

Thorma János 9

a háboru után fájat, arcképet, aktot, Szabad ég alatti jelenetek hosszú sorát, mint az Ibolyaszedők, a Majális, a Fürdőzők.

Borghida István: Emlékezés Thorma Jánosra
Utunk évkönyv 70
Cluj 1969 312. old

Thorma János 10

A nagybányai telep megalakításának egyik kezdeményezője, lelkes ütőzője, művésze, irányítója, az istola odaadó tanára, az utolsó és egyetlen ottmaradt alapító.

Borghida István: Emlékezés Thorma J.-ra.
Utunk évkönyv 70
Cluj 1969

Thorma János

Fürdőzők c. festményének
reprodukciója

Utunk évkönyve 70
Cluj 1969 310. old.

MDK

Thorma János

Erdélyi Helikon 1938. 1. sz. 68,69.1.

MDK

Thorma János

Mircea Deac: Arta revolutionara Maghiara. Contemporanul 1958. szept. 26.

MDK

Thorma János

Október elsején, of.

Művészeti Krónika 1. sz. 1904. jan. 15.

MDK

Thorma János

Október elsején c. munkájával megnyerte a Lipótvárosi Kaszinó looo koronás ösztöndiját

Művészeti Krónika 1. sz. 1904. jan. 15.

M.D.K.

Therma János.

Festőművész.

Genthon István opponensi véleménye Aradi Nóra kandidátusi disszertációjáról.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 65.lap

M.D.K.

Therma János.

Festőművész.

Radocsay Dénes opponensi véleménye Aradi Nóra kandi dátusi disszertációjáról.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 66.lap

MDK

Thorma János festő,
Aradi vértanuk c. képének országos diadala

Bör-Réti Nagyb.kiáll.1912 11.1.

Thorma János festő
/1870-1933/

Önarckép /Olajf./

Erdélyi Müv. Kiáll. 1941. Kolozsvár

Thorma János festő

Beadvány a többi nagybányai festővel, hogy az idei társulati kiállitáson, külön teremben szerepelhessenek,

Mücsarnok 1898 13.108 1. O.M.Képzm.Társ.

MDK

Thorma János

nagybányai származásu

Gent. Magy. festőműv. tört.
A Szépműv. Könyve 1940. 952.l.

M.D.K.

Thorma János /1870-1937/

623. Kocsisok között. Olajf. 58 x 68, vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. 1952. Bp. 70. l.

M. D. K.

THORMA, János Pestő.

„Munkácsy Réti Thorma Kaphabó"

(Fejezetcím)

Bernáth Aurél: Utak Pannoniából

Bk. 1960. 12. l. 21. l.

23. l.

M. D. K

THORMA János festő

Szép, konok és romoly napbarnított festi volt.

Szellemét nem eliszoltatta-túlságosan Európával. Születésénél, meggyőződésénél fogva toni perspektivája maradt.

Bernáth Aurél. Utak Pannoniából

Bh. 1960. 23-24. l.

M. D. K.

THORMA János festő

Münchenben Hollósy-tanítványa

Élétét a 67-es riegyezés által le-

tojtott, de mégis pisláholó szabad-

ságeszmény tölti ki, és ennek meg-

örökítésére áldozza egész művészetét

Bernáth Aurél: Utak Pannóniából

Bs. 1960. 23 – 25. l.

M. P. K.

THORMA [János] festő

Műterme Nagybányán szomszédos volt azzal, ahol Bernáth dolgozott Th. nem eresztette be növendéreit műtermébe itt részült a „Március 15" majdem 20 évet igényelt mégis befejezetlen

Bernáth Aurél: Mah Pannoniából

Pr. 1960. 26. e.

M.P.K

THORMA János festő

A „Március 15" c. rége halála előtt 1-2 évvel rezült először Budapesten kiállításra, mintán már több mint 10 évi összesorolva rendszertelenül feltette otthonában

A nemzet alig vett tudomást a műről

Bernáth Aurél: Utar Pannóniából

Bu. 1940. 26. l.

MDK

Thorma János, sz. 187o.

Önarckép

Almásy-Teleki 4. müv. aukc. 194o. nov.
36 l.

MDK

Thorma János, sz. 187o.

Duzzogás, of.

28 l.

M. Studio 2. aukc. 1921.

MDK

Thorma János festő

Művészeti hirek. A Hollósy-festőiskola...
Műcsarnok, 1899. 13.sz. 199 l.

MDK

néhai Thorma János, festő

1848.márc.15. Olf.

MTáro.Téli tárl. 1930.febr.-márc. Gyüjt. kiáll. Sp.Műcsarnok. Kat. 14.l.

Thorma János

MDK

1848 március 15. olf.

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

M.D.K.

Thorma János festö

/ 1870- 1937 /

Borsót fejtö parsztember, repr.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp. 1965.

100. 1.

Thorma János fertő

Szöveg művet nem említ

A XX. századi magyar
fertőnet és szobrászat
Bodnár Éva

1966. ápr. 7. Délmagyarország.

Thomka János.

A Munkácsy Céh alakuló közgyűlésén az ötvösök tanácsába taggá nevezték ki.

Nemzeti Újság, 1928. márc. 4.

M.D.K.

Thorma János, festő

nevét, mint egyes korrigáló tanárát említi:

Szilágyi András: Nagybányai festők között

Utunk-Kolozsvár, 1956. márc. 2.

M.D.K.

Thorma János

"Aradi Vértanuk" c. müvének repr.-ja a 2. sz. 32-33. lapján.
Dr. Nemere István: "A reprodukció müvészete" cimmel felsorolja azokat a müalkotásokat, melyeknek repr.-óit a Könyves Kálmán Mükiadó megjelentet. Ezek között szerepel fenti mü is.

Képes Családi Lapok, Bp. 19o4. jan. 3. 26. évf. 1. sz. 15. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Thorma János

tanítványa a Nagybánya-i festőiskolában Bernáth Aurél.

Prominent Hungarians Home and Abroad (Fehete Márton), München, 1966. 334 l 41 l.

Thorma János
festő

M.D.K.

Méltatás

— Magyar művészet 1896-1945
Dolgozók Lapja, 1969. okt. 5.

M.D.K

Thorma János

festő

Méltatás.

— . Magyar művészet, 1896-1945

Kelet magyarország, 1969. okt 5.

M.D.K.

Thomma János

festő

Életrajz.

.:Képeslapok

Előre 1969 aug.27.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Thorma János
festő

Mintán az alapítók elhagyták Nagy-bányát, Thorma nevadt ott, ő lett a tehp szellemi irányítója.

Borghida Istv: Ziffer Sándor, a pedagógus Korunk, Kolozsvár XIX. 1960. XI. 1362.

Thorma János
festő

A müncheni akadémiának művei kötöttségei ellen lázadó festők központja Nagybányán.

Gazda József: A román képzőművészet folyóirata Korunk, Kolozsvár 1957 XVI. 1749.

Thorma János
festő"

1936-ban Papp társaival / festő" / megszervezte az erdélyi és bánsági képzőművészek első, nagyváradi kongresszusát.

M.D.4

Thorma János
festő

Meltalás

— : Magyar Művészet
Kis alföld, 1969 okt. 5

Thorma János
festő

Szerepelnek képei a kolozsvári
Művészeti Múzeum kiállításán,
a 12. teremben.

Márkos Andrási: A Műv.-i Múz. rendezése
Korunk, Kolozsvár 1959 XVIII. XI. sz. 1662.

Thorma János

A 90-es évek első felében Bastien-Lepage-t követte, mint még Ferenczy és Csók.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 4.1.

Thorma János

Hollósy müncheni szabadiskolájának tagjaként, a mester tanítványaként kerül említésre Rétival együtt, mint a későbbi nagybányai csoport tagjai.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 14. l.

Thorma János

Művészete Rétivel egyetemben érzelmi mélységében, szakmai becsületességében, festői minőségében tért el a hivatalos irányoktól, s nem formai merészségében.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 18. l.

Thorma János

A plein-air probléma az első nagybányai években fel sem merült nála. Sőt Rembrandt és Velázquez vonzotta, meg Munkácsy /Október 1, Kocsisok között/. Éntizedeken keresztül küzdött a Talpra magyar megoldásával, mint Hollósy a Rákóczi-indulóval. A kép azonban a romantikus történelmi festészet újjáélesztője. A nagybányai stílushoz csak a 20-as években jutott el.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 18. l.

Thorma János

Ő is eljut a későbbiekben, Rétivel együtt, Ferenczy elveihez.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 23 l.

Thorma János

Lomitványa a Nagybánya-i festőiskolán Bernáth Aurél.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. Budapest, 1969. 1-617 l 61 l.

Thorma János

tanítványa a Nagybánya-i Festő-iskolában Mohi Sándor volt.

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966.

334 l 205 l

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Thorma János

A Bastien-Lepage-i finom naturalizmus nem volt alkalmas az új feladatok művészi felmérésére, bár T. J. még megpróbálkozott a lehetetlennel: 1896-ban az Aradi vértanúkat ennek szellemében festette meg.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 16. l.

Thorma János

Hogy a Hallósy-kör tagjai mennyire nauzódtak a szociális tendenciájú, érzelmes témákhoz – a korabeli naturalista irodalomtól indíttatva: Th. zolai ciklust tervezett, s ennek keretében a korabeli polgári élet dekadenciáját akarta osztorozni. Első darabként megfestette a Szenvedők. c. képet.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 15. 1.

Thorma János
festő

MDK

Méltatás

— ; Mállitás az Ernst kurumban
Petőfi bére bezáq. szept. 5

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Thorma János

Nagybányán szabadiskolát vezetett.

Mosádin Jenő: Klein József – a művész és ember
kosnuk, Kolozsvár 1966. IV. 578. helytállása.

Thorma János

testő

T. J. a 20-30 as évek között megqu-
rapodott nagyványú növendékek okta-
tását ~~[illegible]~~ nem bérta (beteg volt), e-
zért, ő maga beérte az iskola igazgatá-
sával, tanárnak pedig 1926-ban Zitter Sán-
dort, Ferenczy Valért és Krizsán János thérta meg.

Borghida István: Zitter Sándor, a pedagógus
Kornuk, Kolozsvár XIX. 1960. XI. 1363.

M.D.K.

Thorma János
festő

Méltatás — Műveiről.
„Talpra magyar" c. műve.
" + repro.

Pogány Ö. Gábor: A kiskunhalasi múzeum Thorma kiállítása.
Művészet, 1960. október. — 23 kép.

Thomas Jetues
festő

M.D.K.

Méltatás

Genthon István: Bornemisza Géza — 29 lap
Művészet, 1960. szeptember.

M.D.4

Thema Jesus
Jesus

Mittelalter

Gutten Mitt. an Jerusalem Jesu — 29 Sep
Mirror 1960. reprinted.

M.D.K.

Thorma János, festő
(1870-1937)

Mint a nagbányai iskola kimagasló tagját említi

Pataki D.: Etienne Szőnyi. Acta Hist.Artium, 1960. Tom.VII. Fasc.1-2. 115.old.

Thorma János

1896-tól Nagybányán dolgozott /Romániához való csatolás után is/.

Tájképei.

Kiss József illusztrációi.

A "Kocsisok közt" lavirozott tussal készült vázlata.

PATAKY DÉNES : A magyar rajzművészet. Bp. 1960. 34.l.

MDK

Thorma János

1870-1937.

Székely Bertalannál, majd Münchenben Hollósynál, végül Párizsban a Julian iskolában tanult.

"Aradi vértanuk" 1896.

"Kocsisok közt" 1901.

""Talpra magyar!"

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp. 1960'.

34.1.

Therma János festő M.D.K.

Debrecen nem akarta befogadni. amikor mütermet kért a várostól ,ahol öregségére meghuzhatta volna magát.

Keczegh Ákos: Holó László Bp. 1962. 16.1.

Thermax~~Jáxxx~~s festő M.D.K.

Működésében sok a ziláltság, üzöttség , keserüség

gyötrelem

Pogány O. Gábor: Az alföldi festők öröksége 24.1.

Az alföldi festészet kérdései Hódmezővásárhely 1960

MDK

Thorma János, festöm.

Kertben. Olf. Jelzett.

Árverési Közlöny. 1936. febr. 1.rk.sz. 23.l.

4/. Therma János, festöm. MDK

Réti : soha nem ismert valakit a festök között ki ennyire képekben gondolkozott volna.

Nem csak a magyarok, de az évenként odaküldött román növendékek Jassyból, Bukarestből hálával gondolhatnak reá.

1896-ban emlitette Rétinek, volna egy megfestendö témája:Millenium" lett volna a kép cime. Egy látomás, a festö-zseni vátesszi lelkében.

Réti István: Szinyei Merse, Ferenczy, Therma.
Magyar Müvészet.1938. 3.sz. 65-78.l.

MDK

Thorma

A világháború után a nagybányai festőtelep és iskola nagyjából változatlanul folytatta munkáját Thorma vezetésével.

Réti István: A harminc éves Nagybánya.

Magyar Művészet, 1926. 384.lap

MDK

Thorma János

Ibolyaszedők.1920. Szépművészeti Muzeum. Repr.

Magyar Művészet, 1926. 368.lap

M.D.K.

Thorma János
festő

Aradi vértanúk
Talpra magyar

Aradi Nóra: Magyar történeti festészet fejlődése

M.D.K.

Thorma János
festő

Talpra magyar"

"

Aradi Nóra: A magyar történelmi festészet fejlődése. III.

M.D.K.

Thorma János
festő

Aradi vértanúk

Aradi Nóra: A magyar történelmi festészet fejlődése. 10 l.

MDK

Thorma János

Végvári Lajos:Bernáth Aurél Csillag,X.évf. 1956. október 763.l.

Thorma János festő

Magyar Nemzet XI. 1955 febr. 22. 5.

Farkas Z.: A nagybányai művésztelep
története.

/2./ [illegible] HDK

Therma János, festöm.

Akkor már ismert volt neve "Aradi vértanuk" c. nagy méretü történelmi kompoziciójával. Egy csapásra hiressé lett Th.J. Sikert aratott másik "Temetés után" c. képével. . Végleg megtelepedett Nagybányán. Résztvett Iványi-Grünwalddal, Rétivel, Hollósyval és Ferenczyvel az ottani festöiskola megalapitásában.

Meghalt Therma János.
Pesti Napló. 1937.dec.7. 3.l.

1/. Thorma János, festőm. MDK

Sulyos gyásza van a magy. képzőm.-nek. Nagybányáról érkezett a szomoru hir ThJ. haláláról. Hosszabidö óta betegeskedett. 67 éves volt.
1870--ben született Halason. Kezdetben Budapesten, majd Párisban és Münchenben tanult. Onnan Hollósyval tért haza 1896-ban Nagybányára, a magyar Barbizonba.

Meghalt Thorma János,
Pesti Napló. 1937.dec.7. 3.l.

4/. Thorma János, festőm. mDK

Kisebb alkotásaiban is igazán nagy/mint Munkácsy, Feszty, Zichy,/ - . A mester özvegyét köszönet illeti, hogy megszállt területről hazahozta és a magyar közönségnek felfedezi az igazi Thorma Jánost, ki egy-egy tájképének ragyogó szineiben, elragadó könnyedségü rajzaiban szinte lehelli a nagybányai hegyek levegőjét. /Özvegye is megjelenik pár finom pasztellj ével. férje nagy művészetének árnyékában./

FÖJ.: Thorma János emlékkiállitása. -Nemz.Szalon. Pesti Hirlap. 1939. nov. 28.

MDK

Thoma János,festő.

És mint egy nagy művészpálya tengelyét, gerincét - itt látjuk a mester " befejezetlen szimfoniáját" a "Tá pra magyar " hatalmas alkotását, melyen évtizedekig dolgozott, melyen megtaláljuk összes korszakainak kézjegyét.

F.J.: Thoma János emlékkiállitása. -Nemzeti Szalon. Pesti Hirlap. 1939. nov.28.

2/.

MDK

Thorma János, festőm.

A művész 1890-től kezdődő és egész haláláig tartó /1937/ festői fejlődésébek minden átmenetét megmutatják a Nemzeti Szalon termei.

Az XXXXXXXXXXXXXXXX kezdő évek akadémikus hagyományaitól az 1896-ban megalakult /Th.J. közreműködésével/ "nagybányai iskola" erős naturalizmusán keresztül egészen a legutolsó évek szinte franciás impresszionizmusáig.

.J.: Thorma János emlékkiállitása. -Nemz. Szalon.
Pesti Hirlap. 1939. nov.28.

Thorma János MDK

Október elseje, repr.

Mücsarnok 1903/4. téli kiáll.

4/.

Thoma János, festőm. MDK

Végleg Budapesten helyezte biztonságba a "Talpra magyar"-t, mert közben ujra Nagybányára vitette. Th. vérbeli naturalista volt, s nevét kortársainak java mesterei között fogja megőrizni a magyar művészet története.

Meghalt Thoma János,
Pesti Napló. 1937.dec.7. 3.l.

MDK

Thorma János

Parasztasszonyok, of.

Ernst Muzeum aukciói 43. sz. /1929/.
41.l.

Thorma János
festő

M.D.K.

A ~~[illegible]~~ nagybányai művésztelep alapító tagjai között szerepel.

Szeregh Istvánné Kramer Márta: A szolnoki művészet és művésztelep

Jászkunság, 1955. augusztus – 23 lap

MDK

Thorma János

A csók, of.

Ernst Múzeum aukciói XVI. 48.1.

MDK

Thorma János

Lyka Károly: Művészház. Uj Idők 1909. 51.sz.
580-581.l.

Thorma János

festő

M.D.K

Borsót tisztító
Templomba menők } repro

M. Heil Olga: Thorma János művészetéről
Művészet, 1963. junius — 16 lap

MDK

Thorma János ~~1846-79~~ 187o-1938

Kártyázó parasztok

Vizparton

A M. nemzeti festészet kialakulása. N.Szal. 1949. febr.

Thorma János.

— Megjelent a Magyar Művészet legujabb száma. A *Magyar Művészet* legujabb, negyedik száma a megszállott területek magyar művészetével foglalkozik. A Nagybányán élő *Thorma* János, aki a nagybányai művészeti stilus úttörői közé tartozik s azóta a stilus kifejlődésében jelentős szerepet játszott, ma is vezetője a nagybányai mesteriskolának, a füzet e számában jelentőségéhez mért beható ismertetésben részesül. *Felvinczi Takács* Zoltán irta a gazdagon illusztrált nagyszabásu értekezést. Érdekes a felvidéki magyar művészetet ismertető cikk. *Genthon* István a Nemzeti Muzeum faszobrait mutatja be, *Bierbauer* Virgil pedig a budavári miniszterelnökségi palotát. A füzet ilykép a régi és modern magyar művészetet egyaránt felöleli és rámutat arra a felbonthatatlan kulturális kapcsolatra, amely az elszakitott területeket az óhazához köti. Gazdag művészeti irodalom-ismertetés egészíti ki a tartalmas füzetet.

M. Ü. 928 VII. 5

Nemzeti Ujság, 1928. Jul. 5.

Thorma János

* **(A Magyar Művészet)** legújabb, negyedik száma a megszállott területek magyar művészetével foglalkozik. A Nagybányán élő *Thorma* János, aki a nagybányai művészeti stílus úttörői közé tartozik s ma is vezetője a nagybányai mesteriskolának, beható ismertetésben részesül. *Felvinczi Takács* Zoltán írta a gazdagon illusztrált, nagyszabású értekezést. „A magyar képzőművészet északon" cím alatt behatható cikk ismerteti, hasonlóképpen gazdagon illusztrálva a felvidéki magyar művészeket. *Genthon* István, a Nemzeti Múzeum faszobrait mutatja be, *Bierbauer* Virgil pedig a budavári miniszterelnökségi palotát. Gazdag művészeti irodalomismertetés egészíti ki a tartalmas füzetet. A gyönyörű kiállitású folyóirat előfizetési ára egy évre 40 pengő, félévre 22 pengő. (Budapest, Erzsébet-körút 7.)

Budapesti Hirlap,
1928. Jül. 5.

1

Thorma János.

— **A Magyar Művészet.** A *Magyar Művészet* legujabb, negyedik száma a megszállott területek magyar művészetével foglalkozik. A Nagybányán élő *Thorma* János, aki a nagybányai művészeti stílus úttörői közé tartozik s azóta a stílus kifejlődésében jelentős szerepet játszott, ma is vezetője a nagybányai mester-iskolának, a füzet e számában jelentőségéhez mért beható ismertetésben részesül. Felvinci *Takács* Zoltán irta a gazdagon illusztrált nagyszabásu értekezést, felölelve a művész egész fejlődését. „A magyar képzőművészet északon" cim alatt beható cikk ismerteti, hasonlóképpen gazdagon illusztrálva a felvidéki magyar művészeket. *Genthon* István, a Nemzeti Muzeum faszobrait mutatja be, *Bierbauer* Virgil pedig a budavári miniszterelnökségi palotát. A füzet ilyképp a régi és modern magyar művészetet egyaránt felöleli és rámutat arra a felbonthatatlan kulturális kapcsolatra, amely az elszakitott területeket az óhazához köti. Gazdag művészeti irodalom-ismertetés egészíti ki a hatalmas füzetet. A folyóirat előfizetési ára egy évre 40 pengő, félévre 22 pengő. Illusztrált tájékoztatót kivánságra küld a kiadóhivatal. (Budapest, Erzsébet-körut 7.)

M.-928.-VII.-5.

Magyarság, 1928. Júl. 5.

1

Thorma János, festő

Nagybányán korrigálta Horváth Józsefnek és Sebestyén Ernőnek, soproni festőknek a képeit. 280. old

Sebestyén Ferenc: Emlékezés Horváth Ferencre 278. old

Soproni Szemle. Helytört Folyóirat. XV. 1961. Sopron

Thorma János, festő

Horváth József, aki 1914-ben elgégezte a Képzőmüv. Főiskolát. Réti István ajánlatára ~~Thormához~~ Thormához került Nagybányára, 272.old

Becht Rezső: Horváth József az ember és a festő 1891-1961 269.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

Thorma János, festő

Elhanyagolt sirja Nagybányan van, ahol oly sokat dolgozott. 280. old

Sebestyén Ferenc: Emlékezés Horváth Józsefre 278. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. 27. 1961. Sopron

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Therma János, festő

Horváth József má soproni festő nala tanult Nagybányán de nem sok hatást gyakorolt művészetére. 374.old

Gáspárdy Sándor: Megemlékezés Horváth Józsefről.372.o

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XV.1961.Sopron

MDK

Thorna [ ], festő

Megemlítve.

Lipták Gábor: Ferenczy Béni: Kaj s' kép 59-60.

A Könyvtáros, Bp. 1962. január XII/1

Thorma

Különös figyelmünkre méltó pár esztendő... a századkezdő másfél évtized. A festőiffjúság Münchent és Nagybányát korrigálni már Párisban tanul, hiszen Hollósy Münchene, ugyanő, meg Réti, Thorma, Ferenczy Károly Nagybányája remek távlatokat és művészi horizontot nyitó mozgalmával valójában megiscsak a 19. századé. Csak stiláris forradalom...

Bodsi F.: Passuth Krisztina Nyolcak könyvének margójára.

Jelenkor XI. évf. 12. sz. 1968. dec. 1110. l.

MDK

Thorma János, Jeső

szerepel az aukción.

–: Jubileumi művészeti kiállítás és aukció 13

Népszabadság. Bp. 1968. dec. 1.

Thorma János

Festő

Gleitler L.: Művének, művek és műgyűjtők

Jelenkor 965. 9 sz.

857.1.

rdőiv

ok művészetéről:

Milyen pályázatokon vett részt: . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

Thorma János

Csanádi András készitett róla rézkarcot

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 201.1.

Thorma

műve: Szenvedők

Pernecsky, Géza: Tanulmányút a Pávakerthe, Bp. 1969.

15.o.

M.D.K.

Thorma János

Réti, Ferenczy, Grünwald, Hollósy illusztrálták "Kiss József költeményei" c. kötetet, -mint a lap irja:- "a nagybányai müvésztelep izmos tehetségü festői."

"Irodalom" c. rovat
Magyar Salon, Bp. 1897. december
3. sz. 643. lap

M.D.K.

Thorma

"Finoman megfigyelt genre-jében kár, hogy a parasztember mándlijának kéksége tüzes fényével kicseng a lefokozott tonalitásból.." -irja Lázár Béla: Téli tárlat c. cikkének, "Az ember" c. fejezetében.

Magyar Salon, Bp. 1903. nov. hó. 4o. kötet 273-281. lap

M.D.K.

Thorma János, festő

Hollósy és Tornyai kísérletei után, a történelmi festészetnek Derkovits művét kellett volna folytatni.

Láncz Sándor: A szocialista realizmus müvészetéből 1949-1956

Müvészettörténeti Értesitő, 1965. XIV.évf. 2.sz.

119. old.

Thorma

– "T. és más jelenlős kitűt alkotásait mutassuk be a tanulóknak, főleg történelmi és életrépelet." –

Maloglifenő, Raztanitás az ált. isk. alsó tagozatában.

Thorma

Mivel nerejel a Bizományi
Áruház aukcióján

Halasi Mária: Senki többet,
Larmadszor...

Tükör 1968 XII. 17

Thormus István
festő

M.D.K.

Méltatás.

Telepy Katalin: A XX. századi magyar kisplastika Moszkvában.
Művészet, 1969. január - 31 lap.

Thorma János

festőművész, a nagybányai művésztelep megalapítója

Meghalt: 1937. dec. 5-én.

Münchenben Hollósy Simon tanítványa volt, majd Párizsban tanult tovább

Hollósy Simonnal és Réti Istvánnal a nagybányai telep ~~első~~ alapítója

Pestmegyei Hírlap, 1967. dec. 5. 5. o.

Thorma János

A magyarnyai testők körül ... Thorma János, Réti István, Iványi Grünwald Béla, Glatz Oszkár pikturája is megismerhető néhány kiállított képéből.

Pogány Ö. Gábor, A Magyar Nemzeti Galéria (vezető) 16. l. Budapest 1965

Thoma János

nem illeszkedik be a nagybányai egységbe, a naturalizmushoz áll közelebb és Hollósy mellett a 48-as hagyományok őrzője; évekig készült „Talpra magyar" c. műve.

Die Kunst der Jahrhundertwende; Ausstellung: István király múzeum közleményei, Serie D. Nr. 41. Székesfehérvár, 1965.

M.D.K.

Thorma János
festő

Nagybányán növendéke
volt Szolnay Sándor 1921-ben.

László Emőke: Szolnay Sándor
Művészet, 1968. december - 16 lap.

Festészet.

„Békeség veletek" c. kép.

(Thorma János-tól.)

K. V. 121/1898.

1898. Febr. 3.

Thorma János jegyző.
(Nagybánya).

V. T. 599/1899. és 640/1899.
1899. okt. 31. és nov. 19.

Thorma János festő.

V. T. 446/1898.
(é. máj. 28.)

Thomas Jónas fecit.

K. V. 121/1898.

1898. febr. 3.

M.D.K.

Thorma János, festő

és több 19. századi híres magyar festő képeinek reprodukcióiból kiállitás nyilt meg a bécsi "Kleine Galerie für Schüle und Heim" helyiségében, mely még a szürke változatokban is felhivta a figyelmet az "igazságtalanul nem kellően ismert magyar forradalmi festészetre."

Österreichische Zeitung, 1954, nov. 2.

Thorma János

MDK

Kártyázók

Mücsarnok 1932.Budapest közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás

MDK

Thorma János

Szenvedők

Aradi vértanuk

Kocsisokközt

Lázár B.: Thorma János, Petőfi festője. Koszoru /a Petőfi Társaság közkönye/. Uj folyam. IV. 4. 1938. jun. 193-206.1.

MDK

Thorma János

tanitványa volt az alábbi festő

Jándi Dávid, festő. E. G. I. 504.l.

MDK

Thorma János

Cigányok

Cigány utca

Szeptember végén

Felvinczi Takács Z.: Thorma János. Magyar Művészet 1928. évf. 302.l.

Cigánynak

Cigány után

Szeptember végén

Zoz.I.

MDA

Thorma János

Október elseje

Vasárnap délután

Kocsisok közt

Felvinczi Takács Z.: Thorma János. Magyar Művészet 1926. évf. 301,302.l.

MDK

Thorma János

Akt, repr.

Aradi vértanuk,

Szenvedők

Felvinczi Takács Z.: Thorma János. Magyar Művészet 1928. évf. 298,299.l.

MDK

Thorma János

Fürdőzők, repr.

Miteremben, repr.

Felvinczi Takács Z.: Thorma János. Magyar Művészet 1928. évf. 304.l.

Niedözön, Text.

Mitternamen, Text.

Zoo.I.

MDK

Thorma János

Tavasz

Husvét

Felvinczi Takács Z.: Thorma János. Magyar Művészet 1928. évf. 305.l.

MDA

MDK

Thorma János

Eltiltalak téged az anyai csóktól!
/Simon Judit. Kiss József költeményei./R epr.

Felvinczi Takács Z.: Thorma János. Magyar Művészet 1928. évf. 303.l.

Elfelejtettem tegyed az anyai csomagot!
/Simon Judit. Alsó József Közlemények./K. évf.

MDK

Thorma János

Ujoncok, repr.

Fürdő nők, repr.

Viharos táj, vázlat, repr.

Felvinczi Takács Z.: Thorma János. Magyar Művészet 1928. évf. 2y6,2y7.l.

Vimeros tej, vazíet, tepr.

Pudq nos, tepr.

Djoucs, tepr.

MDa

Thorma János

Körmenet, repr.

Tavasz, repr.

Husvét, repr.

Felvinczi Takács Z.: Thorma János. Magyar Művészet 1928. évf. 293,295.l.

MDK

Thorma János

Október elseje, repr.

Pásztortüz 1937. jul. 15. 27o.l.

MDK

Thorma János

Morvay J.: Vásárhelyi Z. Emil: Erdélyi müvészek. Tátra, 1937. I. 7. sz. 241.l.

EA..... ltsz.

MDK

Thorma János

Ernyei Gáspár: Erdélyi művészek. Vásárhelyi Z. Emil könyve. Erdélyi Helikon 1938. 3. sz. 209.l.

MDK

Thorma János, festő

Fényes Adolf eml.kiáll. MNG 1960.

13 l.

Thomas János.

A moszkvai magyar képzőművészeti kiállításon „Október elseje" c. festménye szerepelt.
(emlékezés)

Szabad Nép, 1957. május 9.

Thorma János MDK

Kártyázók

Műcsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusai

Thorma János MDK

Kocsisok között

Műcsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállítása

M.D.K.

Thorma János

Festőművész.

Nagy részvéttel kisérték utolsó utjára Csók Istvánt

Magyar Nemzet 1961. febr. 9. 4.old.

M.D.K.

Thorma János
festő

Méltatói

Lauer Sándor: Konecsni György
Művészet, 1963. október - 17 lap

melk.

Torma Sanos

festőművésztől elnézést kér mjelt levélben a zerkeztő, a tirekben megjelent: A krumplit tisztító művész téves informacion alapuló irásért.

Levél: tek. Torma Sanos urnak kecskemét

Pestmegyei Hirlap 1896 44. sz okt 24 6. l

MDK

Thorma János

"Az aradi vértanuk kivégzése"ec.műve.

Balástörtfest. 69.1.

Thorma János

és Réti István nagybányai festők és Marrasy Mihály Nagybánya volt polgármestere hörléseiből lehetett Törökfalvi Pap Zsigmond miniatürfestő életrajzi adatait özne állítani.

Lyko Károly: Adatok művénetünk történetéhez. - ~~Schön F.~~ Törökfalvi Pap Zsigmond miniatürfestő. Magyar Művénet. 1949. 16. évf. 2. sz. 63. l.

Thorma János

Írja Törökfalvi Pap Zsigmondról: „Mondják, hogy festett a róm. kath. templomban". Én régen úgy tudtam, hogy csak befejezte a Mezei által megkezdett oltárképet, talán a főoltár fölött levő szentháromság-képet? Mert Mezei megvakult, mielőtt befejezhette volna. A plébánián van egy hiteles képe a régi Hunyadi-templomról. Thorma által említett festő: Mezey József (1823-1882).

Lyka Károly: Adatok művészetünk történetéhez – Törökfalvi Pap Zsigmond miniatúrfestő. – Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 63. l.

M.D.K.

Thorma

A Népmüvelési Központ a XIX. és a XX. század nagy mestereinek önarcképeiből rendezett kiállitást. A "Nem mindennapi értékü" tárlat anyagáról a lap "Kiállitás" cimmel ir a "Szinház Szeme Füle" c. rovatban.

Szinház, Bp. 1948. febr. 4-lo. IV. évf. 6. sz.

Thorma János

A nagybányai iskola vonalu (Székely Bertalan nevelési elvéivel nemben: figurális tanulmányok az előtérben) - a másik véglet: „A növendéheket a természet fanatikusává kell tennis... ez a fundamentum" - olvasnatjuk Réti és Thorma röpiratában (A művészi nevelésről. 1899.)

Székely Bertalan válogatott művészeti iráai (Vál. és bev.: Makray Tanló.) Bp. 1962. Képzőmüv. Alap Kiadóv. - 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai) - 199. l.

M.D.K.

Thorma János festő

Müve restaurálva.

Talpra magyar

Csengeryné Nagy Zsuzsa: a MNG az 1959-es évben 200.l.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI III. Bp. 1961.

Thorma János

Szécheny Bertalan tanítványa volt.

Szécheny Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál. és bev.: Haksay Tamás.) Bp. 1962. Képzőművész. Alap Kiadón. - 214 l., 32 t. (A műmelléklet forrásai.) - 201. l.

MDK

Thorma János, festő

Jelentőségéhez mérten szerepel a rövid ismertetésben.

— : Nagybányaiak 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. máj. 5.

MDK

Thorma János

Ferenczy Valér: Nagybánya. Magy.Hems. 1940. szept. 24. 9.l.

MDK

Thorma János

Réti I: Nagybánya. A Műbarát, 1922.II.

214 l.

MDK

Thorma János, festö

"Tavaszi táj" festm.

OZ.: A Vall. és Közokt. Min. vásárlásainak kiáll. az.
O.M.Sz.Muz.-ban.
Szépmüvészet. 1941. 2o6.l.

8. R.

MDK

Thorma János

Tamás Ernő:Nagybánya - a"magyar Barbizon".Pesti Hirlap Vasárnapja. 1931.jan.18.

MDK

Thorma János

Réti István: A harminc éves Nagybánya.
Magyar Művészet. 1926.6.sz. 307-310.l.

Thorma János, festő Boh

1931-ben, tagdíjhátralék ürügyén kizárták a Műcsarnokból.

Farkas Zoltán: Elek Artur emlékezete 269. l

Kömpe barát, Bp. 1959. június IX/6.

Thorma János, Jestő

MDK

Petőfi a Nemzeti dalt szavalja c.

Jestménye. Repr.

-: 1848 március 15. a pesti utcán

9. l

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. márc. 15.

Thorma János festő

M.D.K.

Méltatás.

Genthon István: Boldizsár Lajos élete és kiállítása
Művészet, 1961. március. — 39 l.

MDK.

Thorma János
festő

Nagybányai működéséről. —
Mikolas András művészetéhez
közel áll Thorma alkotóvilága.
Thorma szövendéke volt Agricola
Livia.

Kisdégíné Kiszmi Irén: Nagybányai vitjegyzetek.
Művészet, 1961, március – 17 l

MDK

Thorma János

Ibolyaszedők

Muzsikus cigány

A nagybányai festőművészet jub. tárlata. Keletmagyarország. 1921. dec. 12. 5.l.

Thorma János, Jestő 17 ok

1914-ben Nagybányán Thorma János mellett dolgozott Horváth József Jestőművész.

-: Meghalt Horváth József Munkácsy-díjas Jestőművész 12.l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. ápr. 23.

MDK

Thorma János

Kertben, of.

Árv. Közl. 1936. febr. 1.rk.sz. 23. 1.

Thooma János
festő

M.D.K.

Miltiadas.

Pataky Dénes: Szőnyi István.
Művészet, 1960. november – 18 kep.

MDK

Thorma János

Arczkép, of.

Börtsök-Réti Nagyb ányai kiáll.kat. 1912.
99 l.

MDK

Thorma János

~~Tanya, of.~~

Favágó család, of.

Börtsök - Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.
109 l.

MDK

Thorma János

Bucsuzkodás, of.

Táj és Életkép kiáll. KMTárs. 1927. 22.l.

MDK

Thorma János

Körmenet, of.

Táj- és Életkép kiáll. KMTárs. 1927. 22 l.

MDK

Thorma János

Október elsején, of.

Táj- és Életkép kiáll. KMTárs. 1927. 22 l.

MDK

Thorma ~~József~~ János

Ferenczy V: A régi Nagybányáról. Nyugat, 1931. márc.1.

303 l.

Thorma János
festő

M.D.K.

„Aktja"

— 41 l.
Művészet, 1961. január. — 1 szám

MDK

Thorma János

Romai nemzetk. kiáll. kat. 1911.
128.l.

Thorma János
festő

M.D.K.

Méltatás.

Felvinczi Takács Zoltán: Hollósy Simonról.
Művészet, 1961. augusztus. — 3 l.

Thorma János MDK

Szinyei Merse Pál jubiláris kiállitás/1945/:

"Kártyázók" olajf.

"Nagybányai táj" olajf.

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok. Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960. 221-250.l. 229.l.

Thorma János festő.

Hollósy Simon iskolája. /Emlékezések és levelek/:
A Mübarát 1922.II.évf.169-179 l.

Thorma János festő.

Mücsarnok 1898.21.sz.195-198 l.

MDK

Thorma János, 187o-1937

Kocsisok között

Magy.művészet, 18oo-tól. Szépmüv.Muz. 1949.

9.1.

Thorma

Szenvedők c. mure (emlitve)

Kritika 1966 II. n. 25 old.

M.D.K.

Thorma J

Nahybányai művész Ferenczyvel ellentétben a megfogalmazható mondanivaló elvét követte művészetében

Passuth K.: A Nyolcak művészete, Bp. 1967. 10.l.

MDK

Thorma

neve említve

Fényes Adolf emékkiáll. M.Galéria és Kecskemét, 1967.

M.D.K.

Thorma János festő

1870-1937

Októbóer elseje, repr.

Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956.

266.kép

260.l.

Thorma János

Oktober elsége c. Épe
repr.
Művészeti Kronika
1904. 1. 4. 6. l.

AZTÁRGYAK

Szerelmespár.
Törött gyöngyházdombormű, XVIII. század.

Gyöngyházkereszt, ezüst Krisztus-testtel,
XVIII. század.

Madonna.
Dombormű, gyöngyház, XIX. század.

Gyöngyházkereszt, XIX. század.
Csernoch prímás tulajdonából.

RÁNYTŰK

NAPÓRA,
öt darab, fémből, XVIII. század.

DOBOZ
napórával, XVIII. század.

ÓRA,
fém, XVIII. század.

SZEKRÉNYÓRA
„Georg Höllmayr, Olmütz", 1780 körül.

ZSEBÓRÁK,
24 drb., arany és ezüst, többnyire zománcos,
XVIII—XIX. század.

Thorma János

lásd

Művészet.

1939. 23. 7. 9. l.

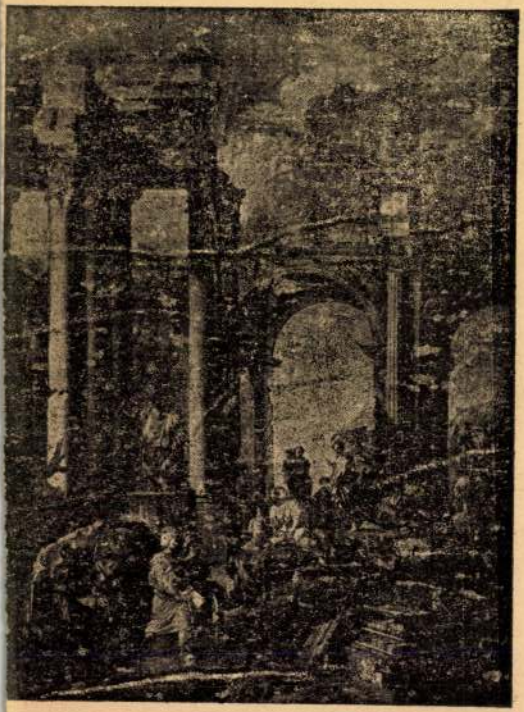

103. kép. *Pannini, Paolo:*
Képzeleti táj alakokkal.

Thorma János

1848 márc. 15. c. Egér repr.

Művészet

1938. 33. l.

SCHÄUFFELEIN, HANS LEONHARD (német festő, 1485 körül—1534)

Jézus születése

Körülmetélés (158. kép)

Fa, tempera, egyenkint 26×14·5 cm.

Thorma János

Árverési Csarnok aukciói
1933. okt. 3. zám
842. Parasztszekér c. képe
repr.

tekintélyesnek látszó ár vissza ne riassza a venni szándékozókat. A bécsieket utánzó cseh gyárak kedves és némelykor nagy finomságú edényeiből szintén kitünő darabok láthatók. Herend sok szép újabb darab mellett elsőrendű régiekkel van bemutatva. Csak példakép említünk egy díszes kandallókészletet 1860-ból (1626).

A porcellán plasztikák között is vannak elvétve régibb darabok. A gyárak közül Sevres, Meissen, Ludwigsburg és természetesen Bécs bélyegeivel találkozunk. Utóbbiak közt jó XVIII. századi darabok is akadnak. A fajánszok sorában régi holicsi és tatai készítmények találhatók. A cserepek közt szenzációszámba megy egy remek alakú, óriási méretű *bronzkori urna* (1755).

Az üvegek a XVIII. századdal kezdődnek. Nincs belőlük sok, de a válogatott darabok nem hiányoznak.

Textiliákból, különösen kézimunkákból, nagy a választék. A szép, régi népies csipkéknek és varrottasoknak az újabb készítmények nyomába sem érhetnek. A szőnyegek közt feltűnik egy *beauvaisi hatalmas gobelin* és egy XVII. századbeli óriási *usak*. Dúsan van ellátva a bútorok csoportja is. Jó modern készítmények mellett kiváló régi hollandi, német

Thorma János

röd

Erdélyi Figyelő

1938. 1. 7. (Az erdélyi magyar kultúra két halottja.)

BUDAPEST

~~VI. Állatkerti ut 1~~

~~Műemlékek Orsz. Bizottsága~~

IX utána Rákos u 10

Thorma János, festő, stb. marad, l. 775. old. — Folytatólag, vessző után: „ma is ott él. Szenvedők c. Képe a Szépmű-vészeti Múzeumban.

Thorma János

Művészet 1904. 41, 55, 406

– 1905. 271
– 1906. 212
– 1911. 130, 131, 137, 141
– 1912. 46, 327
– 1914. 353
– 1915. 98

Magyar Művészet
1925. 6, II. 46, 433
1926. 33, 298–9, 302,
307, 313–6, 366, 369–70
372–3, 378–9. 382, 384
1927. 8, 25, 111
1928. 281– 306, 340, 599

ment

Thorma János

l.

Szépmüvészet

1943. 85. l.

vitéz [illegible]

dohányáruda

Mezőberény.

Thorma Janos

rząd

Dívald 1927

174. l.

424/943 Tört. Mus

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS
TÖRTÉNETI MÚZEUMA

IGAZGATÓ

III., Kiscelli-u. 108.
Telefon: 163—013

Budapest, 1943. augusztus 25.

Nagyrabecsült Barátom,

ismételten kerestelek telefonon eredménytelenül. Utasitásra levélben fordulok Hozzád még pedig azért, mert a legsürgősebben szeretnék hivatalos képrestaurálási ügyet megbeszélni Veled. Méltóztassál engem telefonon felhivni reggel 9-1/2 3 között múzeumunk 163-013 telefonján, más időben pedig lakásom telefonján /157-483/.

Várva mielőbbi telefonfelhivásod, szeretettel ölel

öreg barátod

Thorma János

iród
2

Lyka-Muther

II. 258. l.

Firenzei és umbriai Madonnái kevés vá
a beállitás,a komponálás sokkal vált
való a Louvreban őrzött "Madonna fáty
lemes,ritmikus vonalvezetés érvényesü
ránt.Behatóan foglalkozik a fény és á
tónust akar elérni.Az alakok monumen
dell'Impannata"/1514,Firenze,Pitti/
kával halmozták el.A pápa Róma müvés
megbizást tanitványaival végeztetett
nitványai.Ekkor már épitészettel is
ron is,részt vett a Santa Maria del
tésében is.A barnás vörös szinekben
kiegyensulyozott kompozició a "Madon
mozdulatok egymásba kapcsolódnak.Ne
marad.-- Egészen ujszerü kompoziciót
Maria a kis Jézussal a karján a felh
gos glóriat fest,ami által plasztiku
s szépségét kiemeli.Spirituális elgo
galmazza meg,ami egészen eredeti.A fő
tan,átszellemülve nézik a felhőkön m
San Sisto rend számára készitette a
Előbbi:Róma,Vatikán,1511./.L754-ben
volt.Szintén spirituális,viziószerü
köpenybe burkolt alakja,karján a kis
balra áll,ugyancsak a felhőkön Sixtu
térdel.Lent egy párkányra két kis an
Jézus tekintetében valami ijedtség,b
Hiányzik az anya és gyermeke közötti
tek és angyalkák alakjával tökéletes
Rafael ezzel a transcendentális komp
Tartalmi tekintetben haladóbb Michel

Thorma János

cvód
z

Ybl utolsó
49. 50. l.

Delhaes I.

25-én. Kremsben 1807 szeptember 28-án

kezében tartó

ztitja az épületeket, halról károsultak
met, felül a felhők közt angyaloktól kö-
riám, alkezét kinyújtotta és fölfelé te-
éje közeledő angyalt, jobbról egy szőke
zre. A menekültek előtt a földön a megmen-
özete: sisak, rövid ujjú köntös, kendőöv,

5-901)
(340-902-40)

1013. NAGY KANNA, ón, felnyíló fode
koszoruban nőalak. Három angyal
klappbarem Deckel Greif mit Schil
reich, 1699.

1014. KÉT OLTÁRGYERTYATARTÓ,
XVII. sz. — Zwei Altarleuchter. M

1015. TIZENKÉT KÉS, virágosdiszü zon
mit blumengeziertem Emailgriff. F

1016. TINTATARTÓ, öntött bronz, aran
stilus. — Tintenbehälter, Bronzegu

1017. TALPASTÁL (asztaldisz), aranyoz
stilus. — Tafelaufsatz, Bronze verg

1018. LÁDIKA, sárgaréz, födelén és old
Messing, mit mithologische Szenen.

1019. IFJU PÁR GYERMEKKEL, öntöt
— Junges Paar mit Kind, Bronzeg

1020. FÜGGŐ ÖRÖKMÉCS, ón, gerezde
Ewige Lampe, Zinn, vasenförmig,

1021. KÉT GYERTYATARTÓ, öntött
XIX. sz. — Zwei Leuchter, Bronz

elenetekkel. India, XIX. sz. — Zwei runde Platten, Kup-
IX. Jh.

kovácsolt vas és öntött bronz. Neorokokó. — Feuerzeug,
eguss. Neorokoko.

ozott bronz, antik oltárforma, nőalakkal. Francia, XIX. sz.
rgoldete Bronze, in Form eines antiken Altares mit Figur.

ronz, részben aranyozva, gyermek Bacchus alaku szárral,
is Philippe. — Zwei Armleuchter, Bronze, teilweise ver-
d. Französisch, Louis Philippe.

ással, u. n. Bidri munka. India. — Runde Platte, Eisen
Arbeit. Indien.

nz, női és férfifejekkel. Olasz, 1800 k. — Sechs Medaillone,
enisch, um 1800.

égyzetes talapzaton. Jelezve: Munkáts. Magyar, 1840 k.
niert: Munkáts. Ungarisch, um 1840.

áncoló férfi és gyermek. Japán, XIX. sz. — Dose, Bronze,
d in Relief. Japanisch, XIX. Jh.

Thorma János

Kiáll. erén.

Közlezrkiáll

1268. I.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Thorma Janos

rod

Mysk Ernö

79. l.

Mohácsi telet VI. 171.

Thorma János

vöd

Biró József

Európa festészete
Bp. é n. 100, 101. l.

BUDAPEST

I.

koronázó főtemplom

Buda-pesti templomépítési vizsgálat
V 1863, 267 l.

Thorma Janos

vůd

Petr Samtida

19. l. 91. l.

Neppel

Arco. Hotel és Pensio Olivenheim. A szálloda szép, csendes helyen fekszik. Minden kényelemmel berendezve. Teljes pensió kapha ó. Mérsékelt árak. Kitünő konyha. Figyelmes kiszolgálás.

*

Arco, Szt Pankratius Szanatorium. Gyógyintézet tüdő- és gégebetegek részére. Legmodernebb berendezés. Kitünő gyógyeredmények. Idény szeptembertől májusig.

*

Baden (Bécs mellett). **K. Sukfüll. Etablissement Grand Hotel «Grüner Baum».** A gyógyparkkal szemben. Régi, hírneves elsőrangú szálloda 250 szobával. Négy dependancze, fürdők a szállodában.

*

Bad-Gastein. Hotel Garni Elisabethhof. Elsőrangú szálloda a fürdő közepén, szemben a kaszinóval. A hires gasteini fürdők a házban. Tulajdonos: id. Windischbauer Alajos.

*

Bad-Gastein. Café-Konditorei Sponfeldner. Idegenek találkozóhelye. Magyar Lapok.

*

Bad-Gastein. Grand-Hotel Gasteinerhof. Elsőrangú szálloda, figyelmes kiszolgálás.

*

Bad-Gastein. Grand-Hotel de l'Europe. Elsőrangú hely, az előkelő körök szállodája.

*

Bad-Gastein. Hotel Weismayr. Előkelő szálloda, figyelmes kiszolgálás.

*

Bad-Hall. Bellevue villa és kávéház. A legnagyobb kényelemmel berendezve, a gyógypark közepén. Gyönyörüen berendezett szobák. Kitünő konyha és italok.

minden kényelemmel
müller M

Bécs. Hotel Goldenes
Az udvari opera közel
távirda, telefon a ház
gítás. Fürdők. Olcsó á

Bécs. Hotel Residenz.
gőzfütés, lift, villanyvi
ban. Telefon 15880. T

Bécs. Hotel Tegetthoff,
minden kényelemmel
pontján. Tulajdonos P.

Berchtesgaden. Klimati
nyitva. Elsőrangú gyó
sítással és prospektussa

Déva. Sarkadi Viktor
szálló, kényelmes, m
Magyar konyha. Kávé

Dona Döme és Társa, IV.
és névjegyek. Papir, iro
tára. Poprádi papirgyár

Fasano. (Gardone Riviera
központi fütés, anparte
park terrasszal. Illusztr

Thorma János

Thorma János: Czigány utcza cz. olajf

X. 79

Mur. és Kel. Est.

Thorma János

zsef — már egyik sem él, a másodikból is csak Mikola András, Czóbel Béla és Bornemissza Géza van meg és dolgozik, — a 80 esztendős Cziffer Sándor pedig alig néhány héttel a kiállítás megnyitása előtt hunyt el.

A Nagybánya művészi jelentőségét idéző munkát a mai harmadik generáció, — köztük Szőnyi István, Bernáth Aurél, Kmetty János, Aba-Novák Vilmos, Korda Vince, Boldizsár István, Iván Szilárd, — folytatta. Bényi László érdeme, hogy ezt a nagy élményt jelentő gazdag szépségű tárlatot, ha korlátozott körülmények között is megrendezte, lehetővé téve a mai közönségnek, hogy benne elgyönyörködhessék.

(b. e,)

Thorma János:
Október elsején

Ország Világ
1963 T. 21

ről, az agrárpro
téről, a megyei székhelyen te-
leplezett telekpanamáról vagy az árvaszéki sikkasztásokról, mert a legjobb mulatság közben is tud ilyen komiszakat kérdezni, azonban a háziasszony közbemosolyog, másról kezd beszélni, és a főispánnál van egy jó pontja a házigazdának, talán a miniszterelnöknél is elejt valamikor egy szót róla.

A kormány bizalmának letéteményese

(Dobi István egy ízben a Parasztszövetség megbízásából Devecserbe utazott gyűlésre Pataky László bokodi módos paraszttal, aki akkor kormánypárti képviselő volt.)

Pataky István meghallgatja az üdvözlést, megkapaszkodik az előadói asztal sarkában, bizonyára ezt érzi a látható világ legmegbízhatóbb pontjának, elkezdi a mondókáját. Összezagyvál mindenféle értelmetlenséget, se füle, se farka a mondókájának. Az asztalra támaszkodik, az elindul vele csendesen, ő utána iparkodik, mennek együtt, amíg meg nem érkeznek a közönség első soráig, ott elakadnak. A főszolgabíró nagyokat röhög, a parasztok szégyenkeznek.

Végre az asztal nem halad tovább, a kormány bizalmának letéteményese nem is váratlan fordulattal az asztalra borul, onnan visszalódítaná magát, hirtelen karosszéket dugnak alá, abba belehuppan, feje

sát. Bevonszol a közeli étt
rembe, jön a csinos felszolgál
nő, megtetszik neki, s úgy tes
mintha valami kedves ismer
sével tévesztené össze. Udv
rolna szóval és kézzel-lább
de a fiatalasszony nem szere
a játékot, elutasítja a képv
selő úr közeledését. Amikor
szép szó nem használ, segí
séget kér, jönnek is néhánya
úgy látom, hogy a felszolgál
nő férje és a barátai, közeled
a pillanat, amikor kivágják i
nen a komát, ahogyan megé
demli.

De túlságosan nagyra sik
redik a lárma, rendőr érk
zik, és igazoltat, védelmére si
a képviselő úrnak. Kicipeli
étteremből, nyugtatgatja, békí

Elvonulnak kettecskén — úg

Gróf Apponyi Geraldine édesanyja, Zogu albán király leendő anyósa nyilatkozik a Pesti Naplónak leánya házasságáról

Párizs, február 5.

(A Pesti Napló párizsi szerkesztőségének jelentése.)

Hetek óta hajszolja a francia és az amerikai sajtó *Apponyi* Geraldine édesanyját, aki első férjének halála után egy francia katonatiszthez, Gontraud Girault őrnagyhoz ment feleségül és azóta szerényen és elvonultan él a francia Rivierán. A *Pesti Napló* párizsi szerkesztőségének sikerült elsőnek felkutatnia Apponyi Geraldine édesanyját, az egykori Gladys Virginia *Stuartot* és most a *Pesti Napló az első, amely a világsajtóban nemcsak hírt ad erről, de interjút is közöl Zogu király elvonultan élő leendő anyósával.*

Nizzában élnek *Giraulték*, ahol az ottani társaságban jól ismerik a szelid és kedvesarcú egykori Apponyi grófnét, aki négy gyermekének nevelésével tölti idejét. A gyermekek közül három második férjétől, egy 15 éves fiú pedig még Apponyi gróftól való. Ezt az elvonult életet részben megmagyarázza az a kalandos és izgalmas élet, amelyet első férjének oldalán élt az egykori párizsi amerikai főkonzul leánya.

1914 elején egy bálon, a párizsi Ritzben ismerkedett meg későbbi férjével, Apponyi gróffal a fiatal amerikai leány. Az ismeretségből hamarosan szerelem és a szerelemből házasság lett. Párizsban kellett volna megkötni ezt a házasságot, azonban ekkor kitört a háború. Apponyi grófot, akinek nagyapja 18 éven keresztül párizsi nagykövet volt, hazarendelték. Genfben állottak meg tehát a jegyesek egy napra, itt történt a legszigorúbban intim körben az esküvő és mézeshetük a határzárlat előtt induló utolsó párizs—budapesti gyorsvonaton kezdődött.

A háború idejét Budapesten töltötte a grófné, a kommunizmus kitörése előtt egy héttel diplomáciai küldetésben Svájcba utazott férjével és az ő palotái voltak az elsők, amelyeket a vörösök házkutatásokkal megbüntettek. 1924-ben meghalt gróf Apponyi, akinek felesége a tragikus eset után Mentonba költözött. Ott ismerkedett meg második férjével, akinek két évi ismeretség után felesége lett Nászútjukat Magyarországon töltötték és utána Nizzában telepedtek le.

A Rue Gounod egyik bérházában laknak Giraulték. Itt kereste fel az egykori *Apponyi* grófnét munkatársunk. Az elegáns és még fiatalos külsejű hölgynek ezüst hajkoszorúja csak még kihangsúlyozza üdén finom tónusú arcát.

— *Hogyan sikerült rámtalálnia?* — kérdezi mosolyogva — *hiszen olyan jól elbújtunk a világ elől.*

Hosszú rábeszélés eredménye volt az a beszélgetés, amelyben először nyilatkozott Madame Girault a nyilvánosság előtt leányának eljegyzéséről.

— Én magam is csak egy levélből értesültem leányom készülő házasságáról, — meséli azután — amelyet nemrég kaptam tőle Tiránából, ahová Zogu király meghívására utazott nagybátyjával.

— Hogyan történt az ismeretség?

Girault asszony elmosolyodik.

— Nem Velencében, — mondja — mint ahogyan egyes lapok írták, hanem sokkal romantikusabb körülmények között. *Zogu király fotografián látta a leányomat először és ez a fotografia volt a döntő.* A kép hagyott olyan mély nyomokat a király lelkében, hogy meg akarta ismerni a fotografia eredetijét. Leányom ekkor Magyarországon tartózkodott, ahova mult év végén utazott Nizzából, ahol hosszabb időt töltött velünk. Amikor azután megtalálták Zogu király megbízottai a fotografia eredetijét, akkor következett be a tiranai meghívás, amelynek végén megkérte leányom kezét.

— *Őszintén szólva, leányom habozott az első pillanatban.* A vallási kérdés volt ennek a habozásnak az oka, a király vallása, amelyet leányomnak esetleg fel kellene vennie.

Megkérdezzük Mme Girault-tot:

— Örül a leánya szerencséjének?

— *Hát erre a kérdésre nehéz felelni.* A házasság és a boldogság olyan dolgok, amelyekről csak az idő mutatja meg, mennyire sikerültek. *Én csak a leányom boldogságára gondolok, ezt kívánom, semmi mást.* Ha ő boldog, szívesen adom frigyére anyai áldásomat. Levelezéssel nem igen tudja az ilyen ügyet elintézni egy anya. Azért tesz boldoggá, hogy leányom legutóbbi levelében azt írja, hogy ismét meglátogat és velem is marad egészen a házasságig.

A *Pesti Napló* munkatársa úgy értesült, hogy *Apponyi* Geraldine grófnőt erre az útjára elkíséri három udvarhölgye, akiket Zogu király rendelt ki melléje.

(Utánnyomás kivonatosan is tilos.
Copyright Ara Presse Service, Paris.)

Pihenésének vége

alvását megzavarta a hálón uralkodó állandó árma Miért nem használ ő **OLTOPAX** szivédőt? Plas-tikus golyók a fülbe való elzárására. Forealomba kerül 6 pár golyót tartalmazó dobozokban ára P 4.50 Kapható patikákban drogériákban és szaküzletekben Főlerakat: Kálmán Lehel cég, Budapest 62—115

Anglia és Amerika tiltakozó lépést tett Tokióban a csatahajók kérdésében

London, február 5.

Hivatalosan közlik, hogy az angol és az amerikai nagykövet délelőtt Tokióban tiltakozást jelentett be a csatahajók kérdésében. Mindkét nagykövet azonos szövegű jegyzéket nyujtott át.

Mint ezzel kapcsolatban illetékes helyen közlik, Anglia és Amerika kötelező kijelentést kért, amelyben a japán kormány kötelezettséget vállal, hogy nem épít 35.000 tonnánál nagyobb hajókat. Ilyen értelmű biztosítékot február 20-ig kértek. Ha Japán ennek nem tesz eleget, akkor a két nagyhatalom fenntartja magának a jogot, hogy 35.000 tonnánál nagyobb típusú hajókat építhessen.

Hétszáz puccsistát tartóztattak le Kantonban

London, február 5.

A Daily Mail jelenti Hongkongból, hogy *Kantonban hétszáz embert letartóztattak*, akik azzal gyanusíthatók, hogy *részük volt az államcsinykísérletben.* Legtöbbet az összeesküvők főhadiszállásán, egy *zálogházban* fogtak el, amely valóságos titkos raktár volt, ahol rengeteg mennyiségű puskát, lőszert és kézigránátot találtak. Ez a raktár egy nagy működési sugarú rádióállomással is fel volt szerelve, amely elég erős volt ahhoz, hogy Japánban is meghallják.

Amerika csökkenti északkínai haderejét

London, február 5.

A washingtoni külügyi hivatal jelentése szerint az Egyesült Államok elhatározták, hogy *csökkentik északkínai haderejüket.* A Tien Cinben állomásozó 15. gyalogezredet *visszahívják* amelynek helyébe Pekingből két tengerészszázadot helyeznek át Tien-Cinbe.

Washingtoni hivatalos körök hangoztatják, hogy az eljárás megfelel annak az elvnek, amely szerint Amerika csökkenti haderejét ott, ahol a csökkentést a helyzet, az általános amerikai érdekek és kötelezettségek sérelme nélkül lehetővé teszi.

Bizonytalanság a kőszegi jelölések körül

(Saját tudósítónktól.) *Stur* Lajos, a független kisgazdapárt kőszegi szervezeteinek vezetője, pénteken este Budapestre érkezett, de még az éjszaka folyamán vissza kellett térnie Kőszegre, emiatt nem tudott személyes érintkezésbe lépni *Eckhardt* Tiborral és a pártvezetőség többi tagjával. Szombaton Budapestre érkezett dr. *Pásztihory* István, a vasmegyei szervezkedés vezetője. Délután *Eckhardt* Tiborral megbeszélést folytatott a kőszegi jelölés és a vasvármegyei pártmunka problémáiról. *Pásztihory* viszi magával Kőszegre *Eckhardt* üzenetét, amely szerint a kisgazdapárt központja a választójogi helyzetre való tekintettel alkalmatlannak tartaná az időt arra, hogy választási harcba bocsátkozzék. A kisgazdák nyugatmagyarországi képviselői *Stur Lajos indulása mellett vannak*, intézkedtek a helyi pártszervezetek meghallgatása iránt s közülök többen a kőszegi kerületbe utaztak.

Kovács Sándor kereszténypárti jelölt a jelek szerint nem fogja felvenni a harcot *Hindy* Zoltánnal, a kormánypárt hivatalos jelöltjével.

Női fehérneműosztályunkra szakképzett vezetőt,
azonkívül eladót vagy eladónőt keresünk azonnalra. Csakis írásbeli ajánlatot kérünk!
MAGYAR DIVATCSARNOK

THORMA JÁNOS „TALPRA MAGYAR"-JA

Irta: Gróf TELEKI RALPH

A Műcsarnok ezidei téli tárlatán a szoborcsarnok szürke draperiával bevont hátteréből döbbenetes elevenséggel lép elénk a halott nagy Mester legnagyobb szabású életműve, az »1848 március 15-ike«.

A hatalmas méretű vásznon történelmi idők izzó levegőjében teljesül ki szemünk előtt egy nemzet életének legboldogabb pillanata és amint nézem meghatottan e nagy alkotást, amelynek lelkes megálmodója már a sírban pihen, eszembe jut az ő magyar szíve által sugallt rajongása, amellyel nagybányai műtermében képeinek témájáról beszélt. Azt mondta, hogy nemzetünk egész multján végigtekintve nem tudott gyönyörűségesebb mozzanatot találni, mint azt a ráeszmélést, hogy az évszázados rabság után íme eljött a szabadság napja.

Ugyanaz a gyujtó lelkesedés élt Thorma Mester lelkében is, amely e szabadságeszmék halhatatlan szószólóját, Petőfit áthatotta és ez a lelkesedés képesítette őt arra, hogy fanatikus hűséggel tartson ki ezer akadály ellenére is élete e legnagyobb történelmi élménye által megihletett alkotása mellett.

Aki ma e nagy vászon csodálatosan friss és levegős színeit nézi, bajosan fogja elhinni, hogy hosszas évtizedek kitartó munkáját látja maga előtt, oly fiatalos erő lett úrrá Thorma János fölött valahányszor ecsetjével a legbensőbb lelki ügyévé lett alkotásához nyúlt. Az évek multával oly növekvő szerelmet érzett e tárgya iránt, hogy egyízben műterme asztalán heverő nagy fényképcsomóra mutatván, — amely a számtalanszor átfestett képet különböző változataiban ábrázolja — megvallotta nekem e műve iránt táplált talán legbensőbb érzését, hogy most, amikor országhatárokon át való szállítása amúgy is szinte leküzdhetetlen akadályokba ütközik a majdnem mindennapos munkája dacára voltaképen nem is kívánta annak befejezését, inkább vágyott továbbra is vele foglalkozhatni. Amint Leonardót az ő Giocondája, úgy Thorma Jánost egy életre megbűvölte a magyar szabadság eszméjének Petőfi talpramagyarjában kifejezett drámaian fenséges szimbóluma, és ő ebből a bűvöletből nem tud és nem is akar többé felocsudni.

Akkor volt igazán boldog, mikor a természettől ellesett szépségek virtuóz ábrázolásával állandóan megújhodó festői frisseségét élete legnagyszerűbb művének építésére fordíthatta. Az a szeretet árad szét ma itt a Műcsarnokban e művészi és hazafias rajongástól megszentelt nagy vásznáról, — amikor néhány lelkes mecénás jóvoltából végre a pesti közönség elé tárulhat — amellyel a nagy Mester utolsó lehelletéig dolgozott rajta.

De árad Thorma Jánosnak e képéről egy nagy emberi érzés is, amely minden igaz művész lelkét betölti. Amikor ő egy életre eljegyezte magát az emberi szabadságok lánglelkű harcosával, amikor egy nemzet felszabadulásának dicső pillanatát választotta képe tárgyául, voltaképpen az általános emberi jogok és szabadságok iránt benne lobogó vágy keresett kifejezést magának és e nagy művével ő is époly beszédes szószólója lett a szabadságnak, mint a bálványa, Petőfi, vagy mint bármely nemzet szabadsághősei, akikhez lelke egész hevével vonzódott.

Az az odaadó jóság, mellyel egész életén át minden segítségére szoruló embertársát gyámolította, az az önzetlen és önfeláldozó munka, amellyel munkabírásának legjava idejében a nagybányai iskolában ifjabb festőnemzedékek nevelésén fáradozott, nemcsak a jóságnak, de egyúttal általános emberies érzéseinek ékes bizonyságai. Oly melegen bugyogtak kik lelkéből a nemes érzések, hogy Erdély legszomorúbb napjaiban — a román megszállás első éveiben minden magyar érzése mellett is a hatóságilag az ő keze alá vezényelt bukaresti és jassyi képzőművészeti főiskolák román növendékeinek csakhamar rajongva szeretett Mesterévé lett.

Az emberies érzése több művészi alkotásában kifejezésre jut. Igy megható emlékét állította a lelki és testi nyomorúságban találkozó embernek a Szépművészeti Múzeumban őrzött »*Szenvedők*« című monumentális vásznán és felvázolta egy triptikon kereteiben »*Az élet útja*« címén a földi lét minden tragikumát, a születéstől a nyomorult végig. A nemzeti gyász komor borzalmát csakis emberies érzésű hazafias lelkén át lehetett oly megrázóan kifejeznie az »Aradi vértanuk«-ban és mintegy ennek ellentéteképpen a felszabadulás boldogító mámorában, a magyar nemzet örömünnepének tükrében állított örök emléket Talpramagyarjában az emberi szabadságok kivívásának.

Illetékügyi kiskáté 1938. évi kiadás
Összeállították: dr. Szepessy és dr. Takács
Ára P 2.40
Kapható AZ EST könyvkereskedésében, Erzsébet körút 18—20

Az ügyvédgyilkos asszony drámai vallomása

szerelméről, kálváriájáról és a gyilkosságról

A Markó uccai fogházba került a gyilkos asszony

(Saját tudósitónktól.) Szombaton végleg tisztázódott a zoltánuccai gyilkosság háttere és minden részlete. A péntek délutáni rövid beismerő vallomás után szombat délelőtt *Darányi* Ernőnét — aki csütörtök este revolverrel agyonlőtte szerelmesét, dr. *Kronstein* András ügyvédet — *kétszer hallgatták ki.* Reggel 9 órakor történt az első kihallgatás, amelynek során a gyilkos asszony még olyan apatikusan viselkedett, mint pénteken. A rendőrtiszt kihirdette előtte, hogy *gyilkosság bűntette miatt előzetes letartóztatásba kerül.* Az asszony — akiről megállapitották közben, hogy októberben töltötte be 36. évét — *nem vette tudomásul a végzést,* de ellene előterjesztéssel nem élt. Zavartan, öntudatlanul viselkedett és a rendőrtiszt kérdéseire kérdéssel válaszolt:

— Hol van Bandi? *Mi van Bandival?*

A rövid kihallgatás után jelentkezett a rendőrtiszteknél a gyilkos asszony anyja és húga, akik Ceglédről érkeztek Budapestre, jelentkezett 17 éves Lenke leánya. *Beszélgetésre kértek engedélyt. A három nő sírva ölelte magához a gyilkos asszonyt,* aki zokogva kérte őket, legyenek nyugodtak, bízzanak benne. Ezután Darányinét a 200-as cellába kísérték. Féltizenegy lehetett, amikor szólt a cella kulcsárának: *vezessék vissza bűnügyi osztályára, mert vallani akar.* Pár perccel később már ott ült újra a rendőrtiszt előtt, cigarettát kért, rágyujtott, azután elmondta életregényét, a gyilkosság történetét, a bűncselekmény indító okait: valóságos modern regényt.

— Valamennyire megnyugodtam, most már tudok gondolkodni, — kezdte elbeszélését. — Ha megakadok, kérem az urakat, kérdezzenek, nem akarok semmit sem eltitkolni. Bandival kilenc évvel ezelőtt ismerkedtem meg társaságban. Néhány peres ügyemet, a férjem kisebb pereit vitte. Megismerkedésünk után egy évvel intim barátság fejlődött ki közöttünk és én sokszor meglátogattam Bandi szüleit is. Állandóan arról beszélt, hogy *elvesz feleségül,* váljak el az uramtól. Amikor egyre jobban sürgetett, a férjemnek őszintén *bevallottam mindent,* erre ő beadta ellenem a válókeresetet. Bandi megbízásából dr. *Szirmai* Zsolt ügyvéd képviselt engem. Megkértem a férjemet, engedje meg: *én akarom a válókeresetet beadni,* mire Ernő visszavonta a beadványt és *a válást az én kérésemre mondták ki,* de beleegyeztem, hogy leánykánk férjemnél maradjon. Később sürgettem az esküvőt, de Bandi mindig azt mondotta, hogy erre majd akkor kerül sor, amikor irodája fellendül.

— Három éve, hogy Szirmai ügyvéd feljött a Zoltán penzióba és *egy levelet hozott,* amelyet Bandi írt nekem. Ez nagyon meglepett, mert előző este együtt voltam vőlegényemmel és ő nekem semmiről sem tett említést. A levélben azt írta, hogy elutazott San Remóba és Párizsba, új életet akar kezdeni és *szakítani akar* velem. El lehet képzelni, milyen lelkiállapotba kerültem. Hiszen ekkor kezdett irodája fellendülni, akkor kellett volna engem feleségül venni és ő ehelyett San Remóba ment ruletteznI. Szüleim Nyitrán éltek, hozzájuk utaztam. Közben értéktárgyaimnak, ékszereimnek legnagyobb részét zálogba tettem, mert vőlegényem már alig támogatott. Nyitrán megkértem egy ismerősömet, hogy *vásároljon nekem revolvert.* Azt kérdezte, miért van rá szükségem.

— Azt válaszoltam, hogy *sokat vagyok egyedül,* jó, ha fegyver van egy védtelen asszonynál. 130 cseh koronáért vettem a revolvert, meg is tanítottak rá, hogyan kell velebánni. Egy nap *valami furcsát éreztem,* vonatra ültem, hazajöttem Budapestre: Bandi már Pesten volt. Szemrehányást tettem neki, hogy miért hagyott el, erre ő először azt mondta, hogy *őrült vagyok,* bezárat majd a tébolydába, végül *kibékültünk.* Alig voltunk pár napig jóbarátságban, amikor Bandi azt mondta, hogy *jabb, ha én elutazom a fővárosból* és én Temesvárra mentem a húgomhoz, aki *Singer* Izsó kereskedő felesége. Előzőleg megbeszéltük, hogy Bandi nemsokára Szegedre utazik tárgyalásra, értesít és majd odautazom. Igy is történt. Három boldog napot töltöttünk Szegeden, azután én visszautaztam Temesvárra.

— Egy nap megtudtam, hogy *Bandi anyja Temesvárra érkezett.* Szegeden vőlegényem elmesélte, hogy szülei azok, akik a készülő esküvőt megakadályozzák: mingyárt éreztem, hogy *Kronsteinné le akar engem beszélni Bandiról.* Erre letagadtattam magam, nem is találkoztam Kronsteinnéval. Pedig tudtam, hogy az a tervük: *pénzt adnak* és megigérik, hogy kapok még egy nagyobb összeget, ha Bandi megnősül. Amikor Kronstein Mihályné elutazott Temesvárról, utolsó ékszeremet a zálogházba tettem, felutaztam Budapestre, ahol *felelősségre vontam Bandit,* kértem, vegyen már feleségül, de ő megint csak húzta, halogatta a dolgot. Ceglédre mentem egy másik húgomhoz, beteg lettem, feljöttem Budapestre, ahol Bandi és elvált férjem költségén a Hárshegyi Szanatóriumban ápoltak hat hónapig.

— Egy vasárnap két barátnőm — *Benes* Pálné és egy százados felesége — eljöttek értem, sétálni akartak a Városligetben. Elmentem velük. Az Apponyi téren észrevettük, hogy Bandi egy idegen nővel sétál. Pedig szombaton telefónon hogy k rtem őt, hogy *vigyen ki a futballmeccsre.* Nem akart, és most ezt kellett látnom. Odarohantam, nem tehetek róla: *botrányt rendeztem,* mondtam neki, hogy szinte egészségesnek érzem magam, ha vele lehetek és ő mégis mással van. Bandi taxiba ültetet, visszavitt a szanatóriumba, ahol éjszaka *felvágtam karjaimon az ereket.* Hétfő reggel Benesné talált rám. Egy más alkalommal a Vilmos császár út és Andrássy út sarkán találkoztam Bandival, akkor is az Apponyi téri nővel volt együtt. Megint *jelenetet rendeztem az uccán,* erre Bandi durván rámtámadt, majd amikor lecsillapodtunk, megkérdeztem, ki az ismeretlen nő.

— Azt válaszolta, hogy a járásbíróság aulájában ismerkedett meg vele, kisebb peres ügyeket hozott neki. Taxiba ültünk, Bandi azt mondta, hogy neki a Szigetre kell menni, de én ne menjek vele. El is váltunk a szigetbejárónál, de én ideges voltam, utána mentem, *nem találtam meg,* ezután valami megmagyarázhatatlan érzés kivitt a Városligetbe. Kerestem Bandit a cirkuszban, az Angol-parkban, *az Alpesi faluban találtam meg:* megint ugyanazzal a nővel ült. Megint *botrányt rendeztem,* Bandi kituszkolt és hazavitt a Zoltán-penzióba. Nyomozni kezdtem: ki a nő. A Pozsonyi út 4. számú ház — itt laknak Bandiék — házmestere megmondotta, hogy a nő Bandi irodakisasszonya és hogy *tegezik egymást.* Rendkívül *féltékeny voltam,* ami érthető is, hiszen egy családot hagytam ott Bandi miatt. De *Bandi is féltékeny volt* rám. Férjemet nemrég megoperálták, én néha reggelig ültem a Szeretetházban betegágya mellett, de ezt neki nem mertem megmondani, mert *jelenetet csinált volna* és ha Ernőtől csokoládét, cukrot kaptam, neki mindig azt mondtam, hogy kisleányom ajándékozta az édességeket.

Most pár szót mondott a gyilkos asszony arról, hogy az utóbbi időben sokszor járt orvoshoz, néha az ügyvéd kísérte el, néha szülésznőket is meglátogatott: ezek a vizitek aláásták egészségét és hozzájárultak ahhoz, hogy hisztériás rohamai egyre sűrűbbek legyenek. A vallomásnak ezt a részét is jegyzőkönyvbe vették, úgyhogy rövidesen *a nagy bűnügynek mellékhajtása is lesz:* újabb eljárások indulnak. Ezután tért át a gyilkos asszony a gyilkosságra.

— Csütörtök délután 5 órakor Bandi azt telefonálta a penzióba, hogy 6 órára legyek a Lloyd mozi halljában. Az irodából telefonált, mert hallottam az irógép kattogását. Én már félhatkor odamentem a Pozsonyi útra és a 4. számú házzal szemközti járdán sétáltam fel és alá. Hat óra előtt pár perccel Bandi lejött egy férfival, előttük ment irodakisasszonya, az a nő, akivel már kétszer láttam együtt. A kisasszony elköszönt tőlük, azután átjött az én járdámra, ahol alaposan megnéztem. Bandi a Margithídnál elköszönt kísérőjétől és ment a Lloyd mozi felé. Én megelőztem. A mozi halljában találkoztunk. *Szemrehányásokkal fogadtam.* Érdeklődtem az irodakisasszony iránt.

Azt mondta, hogy délelőttönként egy Csáky uccai trafikban dolgozik. *Rosszul lettem.* Mondtam: *vigyen orvoshoz.* Taxit hozatott. Amikor kimentünk az uccára, észrevettem, hogy a kisasszony ott van a mozi előtt, az volt az érzésem, hogy *leselkedik* utánunk. Megpillantott engem a kisasszony és *bement egy ház kapualjába, én utána szaladtam. Erre ő felszaladt a lépcsőn. Én utána. A második emeleten hátulról fejbeütöttem a nőt. Leesett a lépcsőre.* Rámkiáltott: »*Mi az, megőrült, mit akar tőlem?*« Ekkor már Bandi is utánunk futott és a kisasszonyra kiáltott: »*Vigyázz!*« Megint rá akartam rohanni a nőre, de a nagyerejű Bandi lefogott, lecipelt és a mentőkhöz vitt. Itt első segélyben részesítettek. Hét óra után a penzióba értünk.

— Azonnal a szobámba siettünk. Szemrehányást tettem neki megint: *mikor váltja be igéretét?* Cinikusan nevetett. Azt mondta, hogy *őrült vagyok,* hogy *egy kezével el tud engem intézni.* És mondott még valamit. Valami állatnevet én rám. Hogy *béka vagyok, vagy macska.* Nem tudom. Nem emlékszem... Hangosak voltunk, mert Barnáné, a penzió tulajdonosa többször beszólt: »*Lonci, térj magadhoz*«. Lecsendesedtem. Később Bandi azt mondta, hogy *éhes.* Én már ugrottam a szekrényhez, hogy csokoládét adok neki. Közben ő így szólt: »*Különben nem kell semmi, fütyülök rád, unom az egészet*«. Ekkor már nyitva volt a szekrény ajtaja és egyszerre csak azt éreztem, hogy *a revolver van a kezemben.* Megfordultam. *Bandi unottan nézegetett egy angol képeslapot.* Nem tudom, hogy mi történt... Nem tudom, hogyan történt... *Csak azt vettem észre, hogy a revolver csövéből láng csap ki és én lövöldöztem Bandira...* Azután rohantam az uccára, taxiba és jelentkeztem a rendőrségen. Ma délelőtt az első kihallgatásom után mondtam meg, hogy Bandit megöltem. *Nagyon szerettem...*

A drámai vallomást Darányiné aláírta, azután visszakísérték a 200-as cellába, majd délután 2 órakor a szerelmi dráma hősnőjét taxiba ültették és az ügyészség Markó uccai fogházába szállították.

Szőke Imre.

Thorma János
fertő

Fővárosi Lapok 1896. nov. 3., 7. old.
(Művészetek. A kormány millennáris
kiprásárlásai.)

Kalmár

Thorma János
festő

Tőváros Lapok 1896. máj. B., 6. old.
(Ujdonságok. Személyi hír.)

Kalmár

Thorma ~~Károly~~ János
festő

Fővárosi Lapok 1886. máj. 23., 1-2 old.
(Szana Tamás: a művészetből.)

Kalmár

Thorma János
ferlő

Fővárosi Lapok 1886. ~~pt~~ aug. 2., 6. old.
(Ujdonságok. a vértanuk előtt.)

Kevesi

Thorma János
festő

Fővárosi Lapok 1896: jul. 16., 6. old.
(Újdonsok. Bánffy a vértanuk képénél)

Kalmán

Thorma János
festő

Fővárosi Lapok 1896. jul. 12., Zolt
(Ujdonságok. Beöthy Zsolt az aradi
vértanukról.)

Karlsruhe

Thorma János
feoto

Fővárosi Lapok 1886. jun. 26., 7. old.
(Ujdonságok. Az aradi vértanuk kivégzése.)

Kalmár

Thorma János
festő

Fővárosi Lapok 1896. jun. 28., 9. old.)
(Művészetek.)

Kalmár

Thorma [Jans]
festő

Fővárosi Lapok 1896. okt. 6., 7. old.
(Ujdonságok. Október 6.)

Kalmár

Thorma János
festő

Fővárosi Lapok 1896. okt. 3., 6. old.
(Műnészetek. Th. J. képe.)

Kalmár

Thorma János

Festő –

1939

— A nov. 26.—dec. 10. között rendezett **Thorma János** emlékkiállításon a Vallás és Közoktatásügyi Miniszter a nagy mester »Tavaszi táj« c. képét, míg a Székesfőváros »Önarckép«-ét vásárolta meg. —

Képzőm. Közlöny
1939. 3-4. f.

Alapraj. Méret 1:100.
Tolkrajz. Nagys. 30 x 19
Ugyanerről panza

2. Ugyanaz. Hossz és Keresztmetszet. Méret. 1:100
Mint előbbi.
Fourajz. Nagys. 39 x 33
Ugyanerről panza

3. Ugyanaz. Nyugati homlokzat. Méret 1:100
Mint előbbi
Fourajz. Nagys. 33 x 18
Ugyanerről panza

4. Ugyanaz. Nyugati és déli bojáró.
Méret 1:20. Mint előbbi
Fourajz. Nagys. 19 x 18

Thorma János

Ernst Mur. kiáll. 47 n

Magyar remekmüvek

1921, máj

Kártyázók, Detsényi G.

Anlaj d.

kelt fényképet visszaküldeni.

Kiváló tisztelettel

Dr. Ipolyi Viktor

nemzeti muzeumi igazgató.

Thorma János

Kopp 1939/40 [illegible]

THORMA JÁNOS / 1870 - 1937 / :

225. Önarckép. - Olajf., v., 45 x 55 cm. Jelz.
l.j. "Thorma 1897."

232. Ülő nő. - Szobor,terr., mag.: 48 cm.Jelz. l.b. "Ugray Gy. 1936."

UNGVÁRI LAJOS :

233. Csmagyar lecke. - Szobor,br.,mag.: 51 cm. Jelz.a b.o. "Ungvári Lajos".

VASS ELEMÉR :

234. Virágosendélet. - Olajf.,fa, 54 x 65.5 cm. Jelz.az asztal b.s. "Vass E.938."

VASTAGH GÉZA / 1865 - 1919 / :

235. Tyukok. - Olajf., fa, 15.8 x 10.3 cm.Jelz. l.j. "Vastagh Géza".

VASZARY JÁNOS / 1867 - 1939 / :

236. Fürdőzők. - Olajf., v. 59 x 45 cm.Jelz.f.j. "Vaszary J."

Thorma János

Árverési Csomókat. aukció

31. sz. 1926. febr.
32. sz. 1926. ápr.
39. sz. 1927. okt.

~~Aranyfüggő, népvándorláskori~~

~~VI. 167~~

THORMA JÁNOS (1870—1937)

87. Nyári táj, olajf. 2.000.–

Nemzeti Szalon
1940 jan. febr.
Színyei Társ
VII. Kiáll.

A KIÁLLITÁST RENDEZTE:

PETROVICS ELEK

Thorma János

Erőd
2
Balásungsmalerei
18, 28. l. 69. t.

Thorma Zaiós

IROL.

Vas Ep 1896, 308 l

Thorma Zanós

ired

Vas typ 1899.

504.

Thorma János

Műcsarnok
1907-8. téli tárlat. 34

K/2 +

1876. Lotz Károly:

b) Az elbeszélő k

Egész alak, ül és s
mintha beszélne;
nyugtatja. Fejét b
a szél lobogtatja
~~[illegible]~~. Jobb v
ját térdein átvetette.

és bal karján

Szénrajz, mérete
Az egyetemi Kö
cartonja.

Az 1898. XI. 14-d
sz. leirat alapján vé
1899. XI. 22-én (18/99),
gadra el (III/900).

Degyrékbe foglaltatn
Szen. Napló 702 b)

Thorma János

festő, szül. 1870. Kiskunhalas

erőd

Krück II. 631. l.

Ár ~~brouzból, (VII. 96, 104~~ öskori

Thorma Janos

wod

Vaslyp 1899. 693.

Kejjel

Thorma János

Nagybánya k. k. 1912

126

Campori III. 153.

Thomas Jan's

wod thos

Nagy 6

Porozumienie V. 30.

Thorma Zanio

1899 bez Spagol
[illegible]

Vas 2 1899. 473

Thorma János

Kártyázók

1932 fő új szerzem kiáll Műcsarnok

Thomas Danner

Tuesday

Thorma János

Lásd

Magyrművészképem

85. sz.

Thorma János

irod
2

Vagyiymagy 63. l.
64
65. l

Thorma János

vid

Morvay Győző — özv.

Schönherr Antalné:

Schönherr Gyula dr em-

létezete. Bpest, 1910.

51. l.

NEMZETI
MUNKA

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS
KÖZGAZDASÁGI HETILAP
SZERKESZTŐSÉGE:
BUDAPEST
VI., PODMANICZKY-U. 71
TELEFON: 102-24

Nagyságos

Dr.N a g y Z o l t á n urnak,

H.

Thorma János

1933 feb-márc

Az aradi vértanúk,
a Tört. Képcsarnok
tulajd.

Klebelsberg emlékkiállí Műcsarnok

Thorma János

Március 15, olajf.
Magy-Tört. Képes. tulajd.
Október elseje, olajf.
Szépm. Múz.
Rép.
Nagyjmagy 25. tábla

Thorma János

Kocsisok köst, olaff.
Szépm. Mür-
kinesen repr.

Nagyjmagy XII. tábla

Thorma János

Thury Z.

Az aradi vándorok.

Magyarázó szöveg Thorma
János festményéhez.

Petrik 1886-1900

Thorma János

l.

Sörverető 318. l.

Thorma János

lásd okv. fűtes
„Talpra magyar"
c. képérvi szót.

Réti István:

Szinyei Merse, Ferenczy,
Thorma.

MAGYAR MUVESZET

1938. 65 — 78 l.

Képekkel
(Talpra magyar
repr.)

Thorma János

Pesti Napló képes
mell. 1938
febr. 13

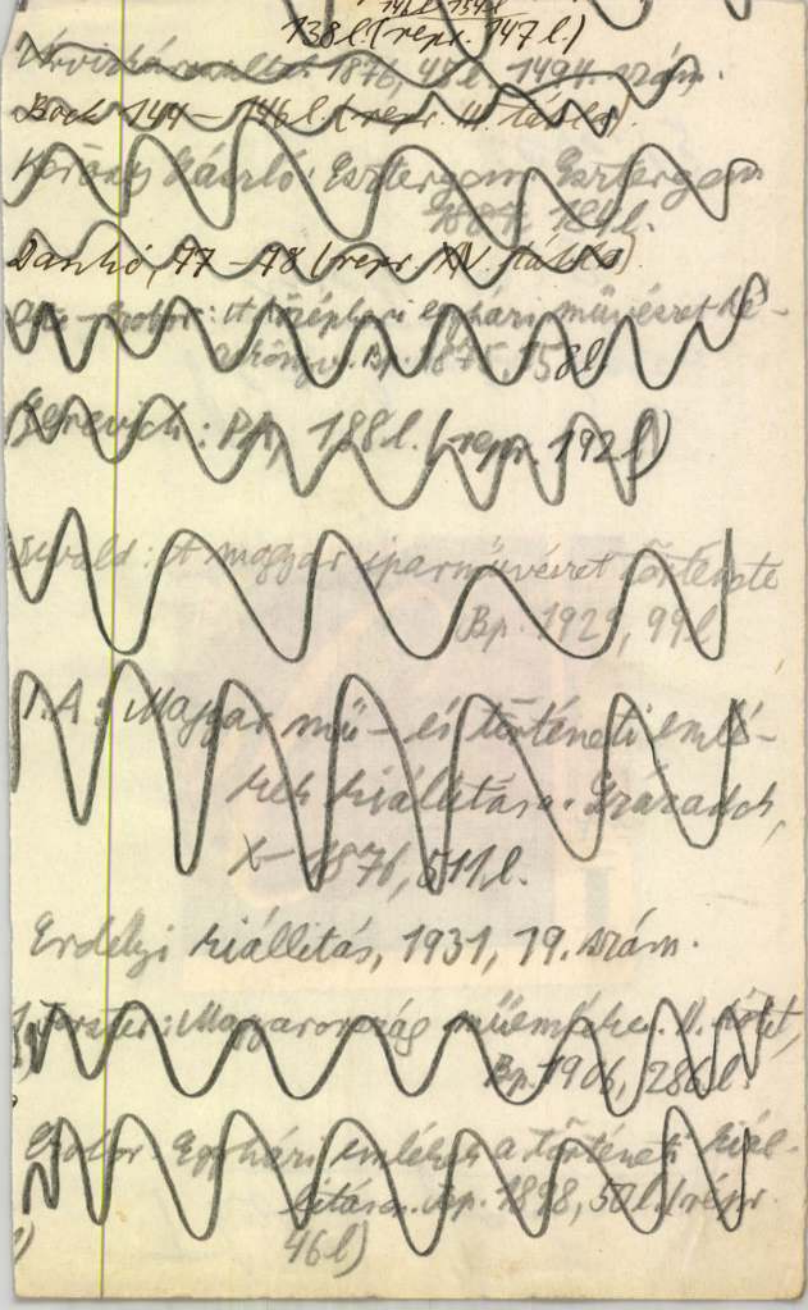

<Thorma János>

cód

Vásárhelyi Z. Emil

[ ] Erdélyi Heli-
kon. 1936. 11–15 l

C.A.V.R NOTIZI
D'INFORM
D'AZION
UNIVERSALITÀ D

Dir. Resp. GUIDO BARONI

ANNO II° - NOTIZIARIO N°45

Roma, 18 novembre 193

INSTANCABILE PROPAGANDA ANTISAN
- Per iniziativa della "Solidar
la Wagram una grande riunione d
iscritti aderenti al Fronte Naz
"Jeunesses Patriotes". Ha parla
po Henriot il quale ha pronunci
italo-francese ed ha denunciato
micidiali decisioni adottate a

Thorma János

életrajz

irod.

Csokássy 137. l.

Vöröskővár.

A középtérben van a vár,
zül épületek bontakoznak ki
itt-ott nagy sziklák hever
dős hegyek terülnek el. Fel

Bibersburg Stam

Szines rm., mér. a

27-

Thorma János

vród

z

Lyka Károly:

A nagybányaiak
küldetése -

Magyar Művészet

1925. 1. sz. 6 és

köv. ll.

S TÖRTÉNETE

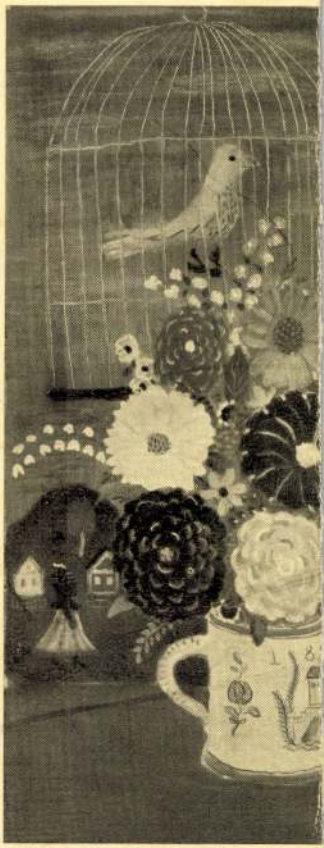

A

SZINYEI MERSE P

Thorma János

Nekrolog

Magyarság

1937. dec. 7.

Thorma János

nekrolog.

Budapesti Hirlap

1937. dec. 7

Creti

Donato Creti: XIII. Gergely pápa. Vá-
szon, olaj, 111×87 cm. (Szignálva a
pápa valkezén tartott iratteherczen)

Masszlagy II. 402. szám.

Thorma Janis

irod

Petrovics M M

X. l.

	Kikiáltási ár pengőben
2206. VALÓDI CSIPKECSÍK, 48×9 cm	10
2207. VALÓDI CSIPKECSÍK 300×13 cm	65
2208. VALÓDI CSIPKECSÍK, 300×13 cm	65
2209. VALÓDI CSIPKECSÍK, 150×10 cm	30
2210. VALÓDI CSIPKECSÍK, 110×10 cm	10
2211. VALÓDI CSIPKECSÍK, 140×12 cm	20
2212. VALÓDI CSIPKECSÍK, 150×12 cm	20
2213. KASMIRSÁL	25

	Kikiáltási ár pengőben
2163. BARBE, tüllre hímezve, csipkeszegéllyel	20
2164. TÜLLGALLÉR, aplikálva, vert csipkeszegéllyel	10
2165. CSIPKEKENDŐ, háromszögletes. Olasz	35
2166. SELYEM CSIPKEGALLÉR	15
2167. SELYEMCSIPKE, szürke, 235×10 cm	25
2168. BRÜSSZELI CSIPKE, 10 drb	25
2169. CSIPKESZEGÉLY ZSEBKENDŐHÖZ, brüsszeli	25
2170. BRÜSSZELI CSIPKE, 140×18 cm	60
2171. BRÜSSZELI CSIPKE, 180×9 cm	40
2172. VELENCEI CSIPKE, 98×10 cm	30
2173. BRÜSSZELI CSIPKEGALLÉR, tüllre dolgozva	20
2174. CSIPKEGALLÉR, buranói	30
2175. BRÜSZELI CSIPKEGALLÉR	30
2176. TÁLCAKENDŐ, batiszt, velencei csipkeszegéllyel	30
2177. POHÁRALJA, brüsszeli csipke	10
2178. TÁLCAKENDŐ, batiszt, brüsszeli csipkeszegéllyel	40
2179. NÉGY FÜGGÖNYSZÁRNY, 12 drapéria és 1 nagy terítő	120
2180. KIS ABROSZ, 3 drb és 9 drb asztalkendő, vászon, hímezve és azsurozva	21
2181. KENDŐ ROJTOKKAL, (Kissé hibás)	16
2182. KENDŐ ROJTOKKAL, (Hibás)	16
2183. ASZTALTERÍTŐ, kézirece	10
2184. TERÍTŐ, fiókos szekrényre, kézirece	14
2185. FÜGGÖNYBETÉT, kézirece	15
2186. FÜGGÖNYBETÉT, kézirece	15

Thorma János

Érod

Kováts Béla: A 70 éves Réti István, a nagybányai művésziskola egyik megalapítója, beszél emlékeiről – Esti Kurír – 1943. jan. 8.

A „Budapest“ háza
(IV., Sarkantyus-u. 3. sz.)

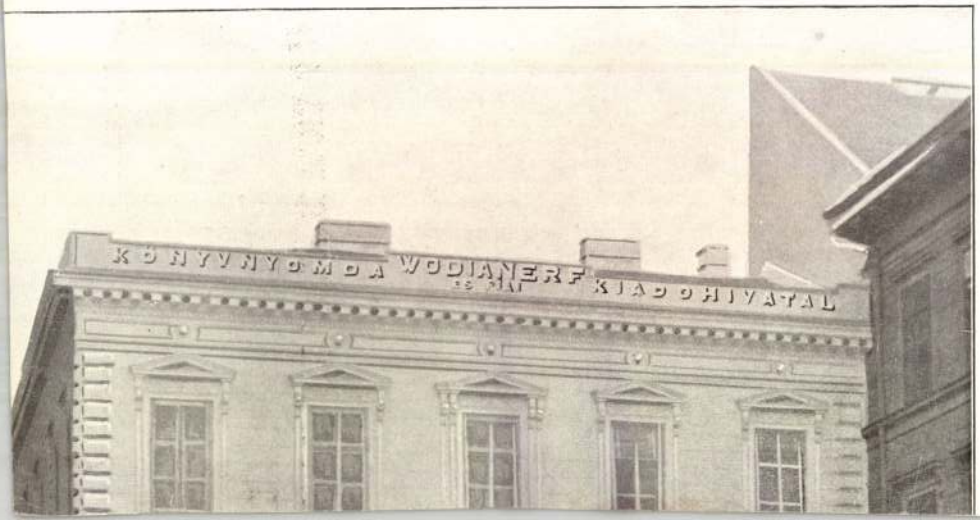

Thorma János

1.

Ernst Múz. 131. kiáll

37/a sz.

Thorma János

Lőd

=

Lázár Béla:

Thorma János, Petőfi festője.

Kozmos. 1938. 4. sz.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Thorma János

wód
z

Szablya János:
Nagybánya. A Kévé
könyvt. 1912. I. K.

Thorma János

irod

Farkas Painting

463. l.

Kuppola

Thorma János

irod

Szana Tzárév

264, 364. l.

Vasárnap

9

Pünkösdvasárnap

☽ Első negyed 6 ó. 49 p.

Hétfő

10

Pünkösdhétfő

Kedd

11

Barnabás aps.

Szerda

12

Protestáns naptár

Junius

V	9	Pünk.v
H	10	Pünk.h
K	11	Barnab
S	12	K aud.
C	13	Tóbiás
P	14	Vazul
S	15	Vid

Ó görög naptár

Május-Junius

V	27	Hellád
H	28	Nicét
K	29	Teod.
S	30	Izác
C	31	Herma
P	1	Junius
S	2	Nicef.

Izraelita

Thorma János
testő"

„Talpra ~~[illegible]~~ magyar!" e műréhez
évtizedeken keresztül vissza – visszatért

Dérényi Iván: Hasonlóan képzőműv. évtized.
Jelenkor ~~X~~. 1969. X. 912.

Thorma János
festő

„Arach vértanúk" c. művét külön-
kiállításon mutatta be.

Szabó Júlia: Magyar rajzművészet 1890-1919
Bp. 1969 Corvina. 8. ilol.

Thorma János

Tanára volt Erdős Pálnak

Jack Brutaru: Erdős Pál grafikája
Korunk, Kolozsvár XXII. 1963. 8. 1054. old.

MDK

Thorma János, festő

1870. ápr. 24-én született. 1937-ben halt meg.

Október elsejc c. 1903-ban festett kompozíciója: Repr.

-: Száz éve született Thorma János 7.

Népszabadság Bp. 1970. ápr. 24.

Thorma János

szerepelt a modern protestáns művé-
szet kiállításán.

MO 1939. I. 21.

MDK

Thorma János

Szeptember végén, cer.

Vézlat az Aradi vértanukhoz, cer.

" " " "

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

MDK

Thorma János

repr., of.:

Október elsején

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

MDK

Thorma János

repr., of.:

Kocsisok között

Tavasz

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

Thermo

Emlitve

Bernáth Aurél
Eszakmagyarországi Miskolc
1970. dec. 26

Thomas János

Berki Viola édesapjának első mokotestvére volt.

Földes Anna: Hisz az élethen és a jóságban

Nőt. Lapja, Bp. 1970, ápr. 25. 16. l.

Thorma János

Szerepel az alábbi táslaton

N.N. : hagyat kutvészet
Kiállítás az Ernst Museumban

Nagyság 1969 X. 5

Thorma János

1904-ben festette az Október dicsője c. képet.

Németh Lajos: Modern magyar művészet
Corvina 1968

166.l.

Thorma János
festő

Vass Albert erdélyi festő mestere
volt.

Dr Vita Zsigmond: Egy erdélyi festőművész balladája
Művészet, 1970. február - 15 lap.

MDK

Thorma János

olajfestmények:

Táncoló aktok a Zazar partján

Tájkép

Tavaszi táj

Klastromrét piros napernyős nőalakkal

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

MDK

Thorma János

olajfestmények:

Női arckép

Piaci jelenet

Világoskék ruhás nő virággal

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

MDK

Thorma János

olajfestmények:

Tavasz

Gitáros férfi

Miskolczy arcképe

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

Thorma János

olajfestmények:

Pirosruhás nő

Lilaruhás nő, vázlat

Női arckép

Nyár

Nagybányai festők. Kons.Gal. 1962.jun.

[illegible]

[illegible] János

olajfestmények:

Fürdés után, vázlat

Fürdőző nő

Fürdőző nők

Tanulmány a Fürdőzőkhöz

[illegible]

MDK

Thorma János

olajfestmények:

Bányászok

Vízparton

Táj juhokkal és egy alakkal

Tájkép

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962.jun.

MDK

Thorma János

olajfestmények:

Budavár visszafoglalása 1848-ban /vázl./

Cigánylány

Leány borjuval

Nagybányai pénzverde

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962.jun.

MDK

Thorma János

olajfestmények:

Templombamenés

Ibolyaszedők

Bolondköszöntő

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962.jun.

Thorma János

Művészet 1938. 14. sz. 10. l.

In memoriam . . .

Nagy aratása volt Morsnak az elmúlt év végén a magyar művészeti élet hazai tájain, éppúgy, mint a külföldön. Alig ocsudtunk fel László Fülöpnek Londonban történt halála hírének döbbenetéből, Nagybányáról érkezett Thorma János elmúlásának távirata, majd Pólya Tibor gyászhíre Szolnokról, Budapesten meghalt Berkes Antal és Czigány Dezső.

László Fülöp művészetét külön méltatjuk lapunkban, társairól legyen szabad a következőkben megemlékeznünk:

Thorma János Halason született és 67 évet élt. Pályája a kortársaihoz hasonlóan így alakult: Budapest után Münchenben és Párizsban tanult s 1896-ban kiállította Budapesten Az aradi vértanúk című nagy vásznát, amellyel, mint más műveivel is, országos sikert aratott. 1896-ban Nagybányára költözött és mostanáig lelke volt a nagybányai festőiskolának, amelyet tudvalevően Ferenczivel, Rétivel és Iványi-Grünwalddal Hollósy Simon alapított.

A nagybányai festőiskola az államfordulat után egyre fogyott, ki meghalt, ki otthagyta Nagybányát, Thorma János élete végéig ottmaradt. Temetésén a Szinyei Társaság, melynek Thorma tagja volt, képviseltette magát. Emlékét a magyar képzőművészet, melyet számos örökéletű alkotással gazdagított, híven fogja megőrizni.

MŰVÉSZET

FELELŐS SZERKESZTŐ: KENDE BÉLA

TARTALOM

Erdélyi Árpád: Hogy támogassuk művészeinket — 1
Bálint László: László Fülöp — — — — — — 3
Luigi Servolini: Aldo Patocchi — — — — — 5
Nagy Zoltán: Gy. Szabó Béla fametsző művészete 6
Erdős Imre: A nemzet színházának feladatai és a Nemzeti Színház — — — — — — — — 8
Erdélyi Árpád: In memoriam — — — — — 10
Tárlatok (Erdélyi Árpád, Kende Béla) — — — 11
Becz Jenő: Építészek sérelme — — — — — 21

KÉPEK JEGYZÉKE

László Fülöp: Egy angol főnemes — — — — 2
„ „ : A kenti hercegnő — — — — — 3

THORMA JÁNOS / 1870 - 1937 / :

262. Kártyázók. - Olajf., v. 177 x 132 cm.
Jelz.b.a.s.: "Thorma".

Székesfőv. képt. pib. kiáll.
1944.

Thorma János

188. Jutka. - Temp. p., 31.5 x 50 cm. Jelz. nélkül.

MIKUS SÁNDOR :

189. Ülő fiu. - Szobor, br. Mag.: 21 cm. Jelz. a talapz.o.: "Mikus S."

MOKRY MÉSZÁROS DEZSŐ :

190. A temető. - Olajf., v. 100 x 80 cm. Jelz.a kép hátán f.j. /Felirat és monogramm/

MOLNÁR C. PÁL :

191. Menekülés Egyiptomba. - Temp., v. 202x96 cm.Jelz.l.b.s. "M C P 1932".

Thorma János

emlékkiállítás

Nemzeti Szalon

1939. nov.-dec.

Fővárosi.

M.D.K.

Thorma János, festő (1870-1937)

Erős művészegéniség, mint a naturalizmus képirsetője indult, akire mély benyomást tettek Zola művészeti elméletei. Később a Székely Bertalan-szerű romantikus-akadémikus történelmi festészet irányzata hapta el. Óriási méretű „Talpra Magyar" c. kompozícióján élete végéig dolgorok, küzdődve a romantikus beállítoksággal és a művészi érzelmi lendülettel, mely egész szellemi magatartását jellemezte.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp.1968. 933. old.

+ „Kocsisok körök" c. képe 935. "

Thomas Janis
festő

M.D.K

Méltatás.

Telepy Katalin: Fenyes Adolf emlékkiállítása kecskeméten
Művészet, 1967. december - 40 kap.

Thorma János, festő M.D.K.

„Talpra magyar"-ja ... nég évtizedes kürdelem után ... befejezetlen maradt; a művész mindvégig nem tudta megoldani a reprezentatív kompozíció és a cselekvő életkép műfaji ellentmondásait."

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és utódaik

Bp.1968. Magvető, 200 .old.

Thoma János

műkedvelő Nagybánya.

A műalkotásokról Bp. 1960. 62 l., 24 t. 20 cm. (Kulturális Élet) Ill.

Thorma János festő

M.D.K.

Egyike a nagybányai művésztelep szervezőinek

Aradi Nóra: Képzőművészet és közönség, Bp. 1961.
47.l.

Thorma János (1870-1937).

festő, a nagybányai csoport egyik leghonszervatívabb tagja. Magányos. Nagy kompozíciókra vonatkozó terveit nem volt ereje megvalósítani. Az első világháborúi utáni években a nagybányai iskola vezetője.

A műalkotásokról. Bp. 1960. 62 l.; 24 l.
20 cm. (Kultúrális Élet) 60. l.

Thorma János

a Nagybányai Művésztelepen dolgozott és oktatott.

A XIX. század nagy magyar mesterei

Budapest, 1956. Bev.: Lyka Károly

M.D.K.

Thorma János, festő

munkásságát a magyar festészet jellegzetes „határcsetei" közé sorolja a szerző. A „Szenvedők"... a társadalmi élet visszásságaival, a nyomorral szembeszegülő kritikai realista alkotás..." „Idesorolható a mondanivalójában passzívabb..., Ghiober elején"... „Későbbi munkásságának zömét kitevő alakos tájai... a szubjektív idealista szemléletből fakadnak... „Száradelejei életképei, mint a „Kocsisok körött" határcsetnek tűnnek a kritikai realizmus vonatkozásában... esetlegesebb fogalmazása tartalmilag nem pot el a társadalom kritikai mondanivalóig."

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és utódaik

Bp.1968. Magvető, 38. old.

M.D.K.

Thorma János festő

Az Aradi vértanuk c. képet festő a millenniumra.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 50.l.

Thorma János

MDK

Táj, o.

Tompa Kálmán képzőművészeti gyüjteménye
Rippl Rónai Muz. Kaposvár 1966. ápr.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VILÁGOSSÁG
Thorma János
1960 MÁR.
1021

Thorma János:
„Talpra magyar!"

— Ne felejtse el, Köhler úr: holnapután választmányi ülés. Megsúghatom, javaslatot teszek, hogy a választmány jegyzőkönyvi elismerést szavazzon meg önnek.

— Nagy megtiszteltetés, titkár úr — felelte Köhler futó kézfogás közben, s igyekezett tovább jutni, ki az ácsorgó tömeg sűrűjéből.

Anna illetődötten járt a nyomában. Meg-megállt ő is, amikor jótevőjét megszólították, biccentéssel nyugtázta ő is a neki szóló kitüntető figyelmet. Értette, persze, hogy rá céloz mindenki, de még többet is megértett: főnöke befolyásos polgára a városnak, módos, rangos, áldozatkész. S ez bizony nagy szerencse egy magafajta egyedülálló lánynak, aki szerény otthonból, nincstelenül szakadt a világba, és oly sok követelést akar egyszerre behajtani rajta. A segélyszervezettől kapott, diákos, kék kabátjában ugyan kissé kényelmetlenül érezte magát, homlokán háromszögbe nőtt, vörösbarna haja csapzottan lobogott, de így is csinos volt, s bár talpa fázott a vékony cipőben, szíve megtelt a friss benyomások és remények melegével.

A Burggrabenra fordultak.

Háttérben
meg egy
„üreszsebű
nyozott le

Öreg műer
nak eszéb
akarja old

a városháza homlokzatát, a kaszinó-ház rokokó-díszítéseit, majd a ferences templom kincseit emlegette — az egész istentisztelet alatt rajtuk sétáltatta a szemét.

Köhler most először fordult a lány felé, magasról, szigorúan nézett rá, szarkalábas bőre meggyűrődött.

— Maguknál, kisasszony, nem imádkozni szoktak a szentmisén?

Anna elámult: hát emiatt orrol?

— De kérem, én művészettörténész vagyok! — fakadt ki. Mindjárt sajnálta is, hogy kicsúszott a száján. Hiszen hányhatja ő a keresztet máskor, ha csak az kell.

MDK

Thorma János

olajfestmények:

Cigánysoron

Cigányutca /részlet/

Küldöttség az Országház előtt

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962.jun.

MDK

Thorma János

olajfestmények:

Kocsisok között

Október elsején

Talpra magyar!

Kártyázók

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962.jun.

MDK

Thorma János

olajfestmények:

Szenvedők, o.

Bay Lajos arcképe

Kettős arckép

Dr.Lovich Sándor arcképe

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962.jun.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Thorma János

KISALFÖLD

1967. december 5., kedd.
Vilma napja.
A Nap kél 7.15, nyugszik 15.54 órakor.
A Hold kél 11.17, nyugszik 19.42 órakor.

1021

30 ÉVE, 1937. december 5-én halt meg

Thorma János

festőművész. Münchenben Hollósy Simon tanítványa volt, majd Párizsban folytatott tanulmányokat. Nem mindennapi tehetségre valló képeivel már ifjan feltűnt. Tulajdonképpen ő kezdeményezte a híressé vált nagybányai művésztelepet, amelynek Hollósy Simon és Réti István mellett egyik megalapítója lett. Ugyancsak részt vett a nagybányai szabad festőiskola létrehozásában és vezetésében. Az első világháború idején festett képei kitűnően érzékeltetik a tömegeknek a háborúhoz való viszonyát. Leghíresebb alkotása az október elsejei újoncbevonulás, pályaudvari jeleneténék nyomasztó, izgatott légkörének maradéktalan ábrázolásával, félreérthetetlen társadalmi kritikát fejez ki. Magyar életképek, nagyméretű, mozgalmas történelmi vásznak, hangulatos tájképek, valamint képmások festése mellett a művészeti nevelésről is értékes tanulmányt tett közzé. Külföldi kiállításokon nyert sorozatos díjai hazánk határán túl is ismertté tették nevét, de sikerei ellenére, művészetének elismerését idehaza csak hajlott korában érte el.

Kovács Ernő, a járási [illegible] bizottság munkatársa arról beszélt, hogy a honvédelmi nevelő munkát, a foglalkozásokat még mélyebb tartalommal szükséges megtölteni. Felhívta a figyelmet a propagandamunka fontosságára és a kapcsolatok erősítésére a fegyveres testületekkel. A pártbizottság részéről segítséget igért a szövetség fontos munkájához. *Gerencsér József*, a járási KISZ-bizottság titkára a járás ifjúságának üdvözletét tolmácsolta. *Vigh János*, a kapuvári alapszervezet elnöke a vállalatok feladatairól szólt a szövetség munkájával kapcsolatban. *Gulyás János*, a járási pártbizottság osztályvezetője a tartalékos tiszti tagozat munkájával foglalkozott. Kiemelte: szükséges az oktatás színvonalának emelése.

Botond Gábor alezredes, az MHSZ megyei titkára a társadalmi aktívák szerepének fontosságát emelte ki felszólalásában, majd magyarázta és

Megyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1967 DEC 5
HEVES MEGYEI
NÉPUJSÁG

1021

1967. december 5., kedd
VILMA napja
A Nap kel: 7.15 órakor, nyugszik: 15.54 órakor
A Hold kel: 11.17 órakor, nyugszik: 19.42 órakor

30 éve, 1937. december 5-én halt meg Thorma János festőművész. Münchenben Holiósy Simon tanítványa volt, majd Párizsban folytatott tanulmányokat. Nem mindennapi tehetségre valló képeivel már ifjan feltűnt. Tulajdonképpen ő kezdeményezte a híressé vált nagybányai művésztelepet, amelynek Hollósy Simon és Réti István mellett egyik megalapítója lett. Ugyancsak részt vett a nagybányai szabad festőiskola létrehozásában és vezetésében. Az első világháború idején festett képei kitűnően érzékeltetik a tömegeknek a háborúhoz való viszonyát. Leghíresebb alkotása az október elsejei újoncbevonulás, pályaudvari jelenetének nyomasztó, izgatott légkörének maradéktalan ábrázolásával, félreérthetetlen társadalmi kritikát fejez ki. Magyar életképek, nagyméretű, mozgalmas történelmi vásznak, hangulatos tájképek, valamint képmások festése mellett a művészeti nevelésről is értékes tanulmányt tett közzé. Külföldi kiállításokon nyert sorozatos díjai hazánk határán túl is ismertté tették nevét, de sikerei ellenére, művészetének elismerését hazája csak hajlott korában érte el.

Ritkán látható nagy küzdelem után

Egri Tanárképző—Székesfehérvári Építők 62:61 (31:29)

NB I-es női kosárlabda-mérkőzés, Eger, 300 néző. V.: Mercz, Mézner.

Eger: Daróczi 22, Nyíri 8 — Szarka 17 — Szarvas 5, Majoros K. 2. Cs.: Vágó 1, Molnár 2, Prokop 5, Bánáti,

Sopronnal játszik bajnoki mérkőzést. A találkozóra december 10-én Egerben, a Szilágyi Gimnáziumban kerül sor.

További eredmények: VTSK—TF SE 60:56 (24:21, 54:54), MTK—Diósgyőr 71:61 (33:31),

MDK

Thorma János

Réti István emlékkiáll. N.Gal. 1957.

Thorma János

Az Árverési Csarnok aukció-kiállításán Arabok c. olajfestményével szerepelt.

PH. 930. XII. 7.

M.D.K.

Thorma János
festő

1911-1916 között tanítványa
volt Jándi Dávid.

Bedő Rudolf: Jándi Dávid emlékkiállítása.
Művészet, 1967 január - 26 kép

MDA.

Thorma János

Müvei a Dornai gyüjteményben

Népszabadság 1966 nov.3.

MDK.

Thorma János

Kapcsolatai Bornemissza Gézával

Müvészet 1966 dec.p.18.

MDK

Thorma János, festöm.

Október elsején. Olf.

KMT 1903/4 téli kiáll. Kat. 29.1.

MDK

Thorma János

Paraszt, o.

2o.sz. m. festészet és szobrászat N.Gal. és Móra F. Muz. Szeged 1966.

MDK

Thorma János

A Magyar Nemzeti Galéria, 1965.

MDK

Thorma János

Jándi Dávid mestere volt

Jándi Dávid emlékkiáll. Fényes A.Terem 1966.

MDK

Thorma János

Paraszt, o.

20.sz. M.festészet és szobrászat. N.Gal. és Móra F.Muz. Szeged, 1966.

MDK

Thorma János

M. Nemz. Galéria, vezető 1965.

MDK

Thorma János

Táj, o.

Tompa Kálmán gyüjteménye. Rippl Rónai Muz.
Kaposvár 1966.IV.

Thorma János

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 6. II. 46. 433
1926. 33, 298–9, 302, 307,
313–6, 366, 369–70,
372–3, 378–9, 382, 384
1927. 8, 25, 111
1928. 281–306, 340, 599
1931 302, 322, 535
1929 301, 432
1933. 232

szegyüntt, igen gyúlékony anyag. Mellegen préselhető, alkalmazható. A tiszta C.. szintelen sárga az üveg s filmanyagnak alkalmas. A festékanyagokkal keverve C.. elefántcsonthoz, tollaslábhéjhoz,. szarvhoz hasonló, azért fogantyúkat, hajtűt, késnyelet készítenek belőle. A C.. könnyen tüzet fog, lángja pedig alig oltható el, azért nagyon óvatosan használandó.

Celluloza. A keményítőwel és cukorral nekem szénhidrát (l. o.)), a növényi sejtfal anyaga. Csak néhány különleges wegyü szemben oldhatlan. A legtisztább természetes C.. a gyapott, a lenvászon és a papiros. — Kénsav és salétromsav keverékében a C.. *nitrocellulózzá* lesz. Ez az áttetszetlen mürléke szemmint alkohol-éterben oldható *kollódiumgyapot*, w.. oldhatatlan, de robbanó *lőgyapot* (pyroxylin)). — A lőgyapot szétfőzött fa rostanyaga a *fa-C..*; papiregyártásra szolgál.

Celsius, *Anders* ((1701—1744)). Svéd csillagász. Ő használta először a hőmérő mai 100-as beosztását azzal a különbséggel, hogy a fagypontot 100-zal, a forrpontot 0-sal jelezte.

Celsus, *Aulus Cornelius* (Kr. u. II. sz.)). Római polihisztor. Orvosi encyclopaediájának sebészeti része hasznos orvostörténeti emlék.

Celtes (Pickel), *Konrád* (* a bajor Wipfeldben, 1459., † Bécsben, 1508). Német humanista. Olasz irodalmi társaságok mintájára Rudlim megalapította a *Sodalitas litteraria Vngarorum*-ot működő humanistáink egyesítésére.

Celtis (Ostorfia). Díszfa, tojásdad, hosszan hegyezett levelekkel, fekete bursó nagyságú termésekkel. Pest utcáin sokfelé ültetik.

Célzás. A lövőnek ügyelnünk oly irányzatban igazítása, hogy a kilőtt lövedék a célba vett tárgyat eltalálja.

Cement. Kötőanyag, melyet márgából w. agyag- és mészkő keverékéből való égetés és lisztté őrlés útján állítanak elő. A C.. homokkal és vízzel keverve habarcsot alkot, amely bizonyos idő alatt jól megszilárdul. Ha a márgát égetéskor csak szupramolekulásig égetik, pozzolán-cementet kapnak, mely a vízben is megszilárdul. A C.. nagy mennyiségben használtatik a vízépítészetben, a hidak, alagutak, vasutak, gyárak, házak építésénél. Az ú. n. Portland-C.. a legjobb. Ennek egy részét 1½ rész vízben feloldott szódával összekeverik, hogy a vízben oldható gipsz kiváljon belőle. Ezután a C.. 1 részét 3 rész homokkal összekeverik és 1

Thorma János

Szód

Tamas Ernő. Nagy-bánya — ez elszakitott „magyar Barbizon". A Pesti Hirlap Vasárnapja

1931. jan. 18.

Thorma János

red

Balástörtfest

69. l.

Thorma János, festő; szül. 1870 április 2 Kiskunhalason.

Thorma János

Művészeti lexikon 775 l.

Révai lex. 18 k. 247. l.

festő, szül. 1870 IV. 24. Halason. Budapesten és Párisban tanult, 1896. Budapesten Az aradi vértanuk c. nagy képével tűnt fel. ~~[illegible]~~. Még ez évben egyik alapítója lett a nagybányai művésztelepnek. 1903. Október elseje c. képével volt nagy sikere. ~~Th~~ T. jelenleg is a Romániához csatolt Nagybányán él s az ottani festőiskola vezetője. 1924 a román király a Bene Merenti elsőosztályú rendjelével tüntette ki.

9

OKTÓBER

28

Thorma János

Október elsején c. képe
repr.

Albuma. A nyolcvanéves
Pesti Napló ajándék —,
1850-1930. 46 l.

366. a velenyei

1462, Olasz munka, XV

Henger.

Elején
takozó cser

Dom
Méren

1897: v
tetett el. (

Glásé

2 massaro

367. -

Thorma János

Kártyárók c. Egé
repr.
Képzőművészet
1932. 52. sz

Budapest tulajdona

rik grőf.

rimájú, de egyelejű érmen
rdította, kezeit karba tette,
ával kosaras kardot szorít
övid, bajusza hosszú. Öltö-
ő és paszománt gallérú váll-
s körben vésett betűkkel:
SZÜL. 1791.«.

öje 4·1 cm. — Lelt. sz. 1179. —
n) Emil ajándéka 1907 április
az 1909 november 24-iki 5395
ki 656 (351–910) és a 3211–910
:o január 10-iki (2095–909) és
) sz. jegyzékek alapján. — Be-
11–908).

324

1906.

3308. Thorma János.
Sz. Kis-Kun-Halason 1870 április 24-én.

Hön belül, a hol

Az aradi vértanuk.

L vannak ábrázolva. Az akaptófák

A vár és Ujarad közötti téren, a kisendelt lovas tiszt parancsára alkotott négyszög balról kilencz bitófa látható, L elsejére a piros frakkos bakó, kinek egy pribék segédkezik, Pölternberg Ernót akasztja fel, a mit ennek vitéztársai, kik jobbról a parasztkocsi előtt csoportosultak, néznek. Előtön Nagy Sándor áll, mögötte Vécsey Károly, Aulich Lajos, Török Ignácz, Knezich Károly és Lahner György L, mig a szekéren, a melyhez gr. Leiningen Károly támaszkodik, a fehér köpönyeges Damjanich ül. A vigaszt nyujtó lelkészekből egy térdel és imádkozik, egy kissé előrehajoltan ájtatoskodik, egy szemét takarja el és a feszületet emeli magasra, egy a katonák felé néz, egy pedig imákönyvével ajkát takarja el. A háttérben több ház és egy karfás hid bontakozik ki. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: »THORMA«.

L helyezkedett el

I gyalog-

Vászon, mér. 400:800 cm. -- A müvész ajándéka 1906. február 28-án. (790-906.).

III : 451

Ajand 1906.

Aj. Thorma

Sz. n 229-906.

1696. Thorma János,
Kis-Kun-Halas 1870. ápril 24-én.

Békesség veletek. (János 20. r. 19–21.)

E képen azt a jelenetet látjuk, midőn Jézus a feltámadás után a zárt ajtók mögött egybegyült tanitványok között, megjelent és a középen megállva ezt mondja: „Békesség néktek" mire megmutatá kezeit és oldalát. Az üdvözitő kissé balra fordul, kezeit felemelte, Hosszú haja, bajusza és szakálla barna kivágott köntöse bő ujjú. Körülötte tanitványai vannak. A közvetlen közelében levőkből kettő jobbján áll, egy balján ereszkedik térdre és a négy térdelő közül, egy mind két kezével köntösét ragadta meg. Balról négyen képeznek csoportot. szakállas agg válik ki, leginkább, kit a balján álló barettes tanitvány karol át; egy nézi a mestert és egy jobbjával Jézus felé mutat. Jobbról hárman helyezkedtek el. A két térdelő átkarolta egymást; a turbánt viselő pedig kezeit karba és pallosára támaszkodik. A tanitványok öltözete: különféle szinü és mindannyian egész alakban ábrázolvák. Hátul deszkaajtó látszik.

Vászon, méretei 348 : 448.5 cm.
Vétetett 1898: XII. 31-én a 90432 sz. rendelettel
4000 frt. Elszámoltatott 1899: IV. 6-án (14/99). Az elszámolás elfogadtatott 1899: V. 25-én a 29855 sz. alatt (277/99).
Másolta ugyanő 1900: XII. 27-én 100: 75.4 cm. nagyságban.

Vid. Muz.

Az 1901: XI. 16-iki felterjesztésre (607/901) az 1902: I. 10-én kelt 92507 ex 901 sz. leirattal (33/902) kiadatott a szegedi városi muzeumnak (98/902).

Thorma János

Thieme Becker

XXXIII.

86. l.

(Lyka)

1061. KUPA FEDŐVEL, ón, hengeres
Zinn. Segesvár, E. XVII. Jh.

1062. ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz, hos
és Psychével. Ovális fatalapzattal
goldet, auf länglichem, achteckige
Wien, empire.

1063. NAGY LÁNCOS KORSÓ, ón, göm
XVII. sz. — Grosser Krug mit Ket
Widderkopf. Schweiz, XVII. Jh.

1064. FÜLES KANNA, ón, elálló kiöntőc
kelkanne, Zinn, am herabnehmbare

1065. KÉT NÉGYÁGU GYERTYATART
vierarmige Leuchter, Bronze, der S

1066. ÁLLÓ ÓRA, KÉT KAROS GYERT
téssel. Francia, 1850 k. — Stutzuh
Französisch, um 1850.

1067. NAGY DISZEDÉNY, zöldes márv
Francia, Louis Philippe. — Grosses F
sisch, Louis Philippe.

1068. KÉT KANDELÁBER, aranyozott
karokat. Alsó része tripuszos. Louis

öntött bronz, tagozott oszlopos szárral. Német, 1830 k. —
ofiliertem Säulenschaft. Deutsch, um 1830.

ét puttóval és pávával. Francia, XIX. sz. — Kaminschmuck,
Französisch, XIX. Jh.

VEL, ón, nyolcszögü testtel. Svájc, XVII—XVIII. sz. —
ckel, Zinn, achtseitig. Schweiz, XVII—XVIII. Jh.

olcszögü testtel. Svájc. — Grosse Kanne mit Kette, Zinn.

dele gerezdes diszü. Német, 1794. — Humpen mit Deckel,

esten két gerezdes abroncs. Német, XVIII. sz. — Humpen
drische Leibung Reifen. Deutsch, XVIII. Jh.

nccal és hat S-idomu karral. Német, XVIII. sz. v. — Kron-
hweifte Arme. Deutsch, E. XVIII. Jh.

két S-idomu karral. Német. — Zwei Wandarme, Bronze,
utsch.

erezdes tányérral. Német. — Kronleuchter, Bronze, mit 15

met. — Kronleuchter, Bronze, mit 12 Arme. Deutsch.

Muz. és Kvt. Ert

Thorma János, festő IV. 250.

Thorma Jaúos

festő

iród

z

Csabai, Etienne:

De l'art roumain,
de l'art hongrois
et de l'Europe latine.
Bp. 1940. 11. l

Sír, római VIII. 185.

Thorma János Az aradi vértanúk

Muz. és Kvt. Er

cr. Repe IV. 134.

Thoma János

MAGYAR MŰVÉSZET

1928. 281.

Felvinci Takács Zoltán
Thoma János.

P690-89

Thorma János

MAGYAR MŰVÉSZET

1928. 291.

Thorma János „Aradi vértanúk" című festményének kiállítása az 1897-iki párisi Szalonban.

Thorma János

olaff, a képmező-

Mürcsenban

Flatores V. 256.

Thorma János

Kártyárok

repr.

Uj Idők

1945. 9. sz.

241. l.

om !

atsz, f.évi junius 26-án megalakult
rszági Barátainak Egyesülete és elha-
olasz és magyar nyelven, amelynek szer-
z alakuló közgyülés.
át elsősorban

Cher et très honoré Monsieur le Président,

Nous avons enfin accompli les formalités et je Vous soumets les protocols de notre assemblée constituante avec la liste du conseil et avec la proposition pour le programme de notre association.

En attendant votre approbation et avec l'expression de ses sentiments les plus distingués

Thorma János

wód
2

Barát-Ebér-Takács

A művészet története. II. k. Európa művészete. Bp. 1934-
333. l.

Régiségtár.

zimer helyett egy

va látjuk a vértet viselő

en és egész alakban ábrázolt Thurzó
en parancsnoki pálczát tart, baljában
élküli markolatát fogja. ~~Vértet viselő~~
zél és keztyü ~~látható~~ van ~~Az alatta~~ s mögötte
ak szövege: Illvstrissimvs D.D. Comes
gni Hvngar Palatinvs JVDEX Cvmanor.
vsd:PP. Comes Sacrat: Principis D.D.
. Ac. Germ. Hvng: Bohem: zc. Regis
ngar. Locvmtenens Mort. 1. May. A:

: 151 cm.

z. a.

16

rapeñát.

494:III.96

NB. Az aláhuzott szövegrendőbetűkkel szedendő.

1256

Thorma Janos

irad

Thury Zoltán: Az
arabi vértanúk.
Megyarázó szöveg Thorma
Janos festményeihez
Budapest. 1900.

Thorma Janis

lásd

Egyetemes Philologiai Közlöny

1897. 594 l.

szel. Erdély, XIX. sz. e. — Vier Krüge, glasierter
XIX. Jh.

zel. XIX. sz. e. — Drei Krüge, glasierter Ton,

al, egy szar[illegible]sal. Erdély, XIX. sz. e. — Drei
Jh.

rágdisszel. Erdély, XIX. sz. e. — Drei Krüge,

kely, XIX. sz. — Zwei Krüge, glasierter Ton.

Erdély, XIX. sz. e. — Zwei Krüge, glasierter

gal. Székely, XVIII. sz. — Zwei Krüge, braun
VIII. Jh.

IX. sz. e. — Vier kleine Krüge, glasierter Ton.

al, szarvassal és virággal, évszámmal. Erdély,
ilisiertem Dekor und Jahreszahl. Siebenbürgen,

— **Thorma János „Talpra magyar"-ját megvette Halas városa.** Thorma Jánosnak, a nagybányai művészet ragyogó képviselőjének főműve volt az a hatalmas méretű festmény, amelyen 1848 márciusának egy históriai nevezetességü jelenetét örökitette meg. Azt a jelenetet, amelyben Petőfi felolvassa a mai Egyetem-téren, az akkori Landerer-nyomda előtt összeverődött tömegnek a „Mit kiván a magyar nemzet?" még nedves nyomdafestékü példányát. A festménynek ez a tulajdonképpeni tartalma, nem pedig a „Talpra magyar!" Annak szinhelye, mint ismeretes, a Nemzeti Muzeum lépcsője volt. Hosszu és viszontagságokkal teljes Thorma festményének a története. Még fiatalon fogott bele a művész a háborueloötti Magyarországon és az öregkor küszöbére érkezve, fejezte be a Magyarországtól elszakitott Nagybányán. Életének utolsó esztendejében nem kis nehézségek árán sikerült az óriási vásznat Budapestre szállitani és előbb a Mücsarnokban, majd Thorma emlékkiállitásán, a Nemzeti Szalonban bemutatni. A festmény nagy lendülettel érzékiti meg a forradalmi jelenetet. A hullámzó tömegből lelkes ifjak vállán emelkedik ki Petőfi alakja. Körötte a tér és házai az egykori Pestnek hüséges megjelenitése. Hatalmas temperamentum alkotása a kép és elragadó a szinessége. A festményt most Kiskunhalas városa vásárolja meg a művész özvegyétől 10.000 pengőért, amelyből a Magyar Városok Szövetsége 2000 pengőt vállal. Halas városának csak gratulálhatunk ehhez a cselekedetéhez. Thorma János Halas város szülötte volt, s szülővárosa önmagát becsüli meg nagy fia mestermüvének megszerzésével.

Est, 1940 júl. 3.

Thorma János

festő

KÉPZŐMŰVÉSZET

** Thorma János „Aradi vértanuí" a Történeti Képcsarnokban. A közoktatásügyi minisztérium még tavaly áprilisban megvásárolta Thorma János hires festményét, az „Aradi vértanuk"-at a Történeti Képcsarnok számára. Változatos, sőt viszontagságos sorsu remekmü jutott ezzel az öt rég megillető helyre. 1896-ban, a millennium esztendejében mutatta be hatalmas müvét az ország közönségének Thorma János. Az Orczy-ház egyik nagytermében sereglett eléje az érdeklődők sokadalma. A Mücsarnok is rendezett nagy kiállitást a millennium alkalmából, de a Mücsarnokba Ferenc József király is el szokott látogatni olyankor, ha Pestre jött és a hivatalos körök lojalitása meg akarta kimélni a királyt attól, hogy ifjukora fájdalmas emlékeivel találkozzék ott. Thorma mestermüvének sorsát ez a lojalitás döntötte el. Nem lehetett szó arról, hogy az óriási méretü vásznat, amely csak muzeumok, vagy középületek nagytermében fér el, az állam megvegye. Évekkel utóbb Thorma, akinek izzó hazafiságát fejezi ki a tragikus tárgyu festmény, ajándékul ajánlotta fel müvét az államnak. Mikor azonban látta, hogy ajándékát a hivatalos hatalmak nem becsülik meg, sőt megtették vele azt, hogy a fővárosból Szegedre küldték, a megbántott érzékenységü müvész visszavonta mellőzött ajándékát. Azóta a festmény Nagybányán volt, a müvész mütermében. A müvész fiatalkorának főmüve. Öt méternél szélesebb vásznon a tizenhárom tábornok vértanuhalálát festette meg a müvész. Müve nem amolyan „történeti festmény", melyen a nem festői mellékességek ábrázolása a fődolog, hanem olyan kép, mely a históriát is festőien fogja fel és a festőiség követelményének minden egyebet alárendel. A jelenet borzalmasságát nem hangsulyozza, inkább tompitja a hajnal kék világosságával — tónusával —, mely az alakokat szinte beburkolja. A nemes nagybányai müvészet korai időszakának egyik mesteri alkotása a

Vasárnap 1932. jún. 29.

kép s már ezért is a [illegible]
ténelmi Képcsarnokban, az Akadémia felülvilá-
gitásos nagytermében méltó környezetbe is ke-
rül. Ott a históriai jelentősége is — Thorma Já-
nos végtelenül alapos helyi tanulmányok segit-
ségével festette meg müvét — jobban kidombo-
rodik majd. A közoktatásügyi minisztériumot
szerencsés sugallat irányitotta, mikor ezt a fest-
ményt megszerezte az ország számára, Thorma
Jánost, Nagybánya nagy müvészét pedig haza-
fias érzése, mikor olyan szerényre szabta az
árát. Tizezer pengőt kap érte, azt is négy évre
elosztva.

ns ... Hornbläser. Siebenbürgen, XVIII. Jh.

ől szinesen nőalak fejkötővel. Erdély, XVIII. sz.
uf der Stirnseite Frau mit Haube. Siebenbürgen,

elől futó kürtös. Erdély, XVIII. sz. — Alvincer
te Hornbläser laufend. Siebenbürgen, XVIII. Jh.

n kék kartus virágokkal. Gmunden, XVIII. sz. —
Grund blaue Kartusche mit Blumen. Gmunden,

n elől szinesen épületek. Erdély, XVIII. sz. —
er Wandung Gebäude. Siebenbürgen, XVIII. Jh.

elől fuvolázó férfi. Erdély, XVIII. sz. — Alvincer
seite flötender Mann. Siebenbürgen, XVIII. Jh.

Thorma János

A magyar kiadók tavaszi programmja.

A MAGYAR KIADÓK alább közölt tavaszi munkarendjéhez fölösleges külön megjegyzéseket fűznünk. Ez a nagyszabású programm-sorozat önmagáért beszél. Az értékes művek összeválogatásában megnyilvánul a kiadók kultúrális hivatásának teljesítése, mely ma fontosabb, mint valaha bármikor. A munkaterv legjellemzőbb vonására talán abban mutathatunk rá, hogy a magyar irodalom kiválóságai és a nem nagyszámú, de nagyrészt világhírű külföldi író mellett szokatlanul nagy mértékben szerepelnek a legfiatalabb író-generáció tagjai: fiatal tehetségek és még teljesen ismeretlen nevek. A legnagyobb várakozással nézünk a magyar könyv új tavasza elé s örömmel üdvözöljük a néhány hónap alatt megjelenő sok új könyvet abban a hitben, hogy mindegyik a magyar művelődés, a magyar szellemi fejlődés bátor és hősi katonája lesz.

Alábbi munkatervet a kiadók névsorában állítottuk össze azzal a megjegyzéssel, hogy — mint az ilyen előre készített tervezeteknél természetes — egyes változások még lehetségesek.

Cserépfalvi

Tekintélyes számú, értékes művel kezdi a kiadói programmok sorát a *Cserépfalvi Könyvkiadó*. A tavaszi könyvek első darabja, a *Just Béla* összeállításában megjelent európai esszégyüjtemény MI EURÓPAIAK címmel már el is hagyta a sajtót. Mai számunkban a könyv ismertetését is megtalálja az olvasó.

Következő könyv *Pérely Imre* érdekes rajzgyűjteménye lesz, mely FEHÉR FEKETE címen jelenik meg. A tehetséges rajzolóművész párisi rajzait foglalta össze ebben a kötetben.

Komoly érdeklődésre tarthat számot a tragikus sorsú nagy költő, JÓZSEF ATTILA ÉLETE, melyet a költő testvére, *József Jolán* írt. A könyv legnagyobb értéke az a mély őszinteség, ahogyan József Attila életének részleteit az írónő feltárja.

A kiváló történetíró, *Horváth Jenő* értékes történeti műveinek sorában új, kiemelkedő mű jelenik meg VÁRADI FRESKÓ. NAGYVÁRAD TÖRTÉNETE címmel. Horváth Jenő egyetemi tanár ebben a könyvében Nagyváradnak országos eseményekben gazdag, tragikus történetét írja meg a honfoglalástól az elszakításig. Ismeretlen adatokon kívül, mert Várad összefoglaló története mindeddig nem nyert feldolgozást, a drámai fordulatoknak egész halmaza tárul az olvasó elé, aki egyszerre kap a könyvben komoly és romantikus történelmet.

A következő könyv *vitéz Boksay Antal* új könyve lesz. A kiváló katonai író nevét a magyar repülés történetéről szóló műve tette népszerűvé. Új munkájának külön érdekessége, hogy nem tudományos mű, hanem regény: egy fogoly repülőtiszt életének kalandos eseményeit sűrítette benne mélyhatású regénnyé.

Külön kell megemlékeznünk arról a nagyszabású sorozatról, mely *KÉK KÖNYVEK* címmel kéthetenként jelenik meg. Az év első felében megjelenő kötetek:

1. *A. B. T.:* TOTÁLIS GAZDÁLKODÁS.
2. *Gogolák Lajos:* PÁNSZLÁVIZMUS.
3. *Pálóczi Horváth György:* AMERIKA VÁLASZÚTON.
4. *Ferdinandy Mihály:* KÖZÉPEURÓPA.
5. *Vághidi Ferenc:* NYERSANYAG ÉS PÓTANYAG.
6. *Bálint György:* VESZÉLY ÁZSIÁBAN.
7. *vitéz Feketekuty Béla dr.:* A MAI JUGOSZLÁVIA.

talmát nagymértékben emelik a nagyszámú illusztrációk, rengeteg olyan képpel, amelyek legelőször ebben a könyvben kerülnek a művelt olvasóközönség elé.

Ugyancsak húsvétra jelenik meg *Fehér Géza*, a Szófiában élő magyar egyetemi tanár tollából BOLGÁR-TÖRÖKÖK címmel az ősmagyarság testvérnépének kultúráját és állami berendezkedését ismertető szintén népszerű tudományos munka. Fehér professzor világraszóló bulgáriai ásatásainak eredményét közli először a magyar közönség előtt ebben a könyvben. Ezek az eredmények nagy horderejűek és a magyar őstörténetkutatást egészen új irányba vezethetik. A bolgár-török emlékekből ugyanis hű képet kapunk a honfoglaló magyarság igen magas kultúrájáról és új értelmezésben állíthatjuk magunk elé a hazai földből kikerült és teljesen a bolgár-törökökkel megegyező szellemet mutató emlékeket is.

Még két ifjúsági munkát is megjelentet az Egyetemi Nyomda a népszerű *Könyvbarátok Kis Könyvei* sorozatában. Az egyik: *Buzás Viktor:* A MAGYAR FÖLD MESÉJE című regénye, amely érdekes eseményei mellett a népi élet már-már elfelejtett részleteibe is bevilágít. A történet egyik fele ugyanis Hortobágyon játszódik és az eseményeken keresztül megismerkedünk a hortobágyi élet sajátságaival, a regény másik fele a halászás, vadászás, szinte ősmagyar gyakorlatával foglalkozik. A kötet illusztrációs anyaga híven követi a szerzőt szórakoztató és ismertető szándékában.

A másik ifjúsági regény *Fábián Gyulának* a népszerű ifjúsági írónak új könyve a SZILASY BÁLINT, mely a török hódoltság korába vezet el. A regény meséje keretében megmutatja azokat a kínzó nagy kérdéseket, amelyek az akkori magyarokat foglalkoztatták. A három részre szakadt ország keserűségéből azonban a regény hű tanítása szerint mégis győzedelmesen kerül ki az örök magyar lélek.

Az Egyetemi Nyomda tavaszi munkarendjén szereplő többi műről és írókról következő számunkban fogunk beszámolni.

Franklin-Társulat

A kiadói tervezeten elsőnek a történelmi színműveivel nagy sikert aratott kiváló író, *Asztalos Miklós* szerepel ALIBI című regényével. A regény a sorsa ellen lázadó polgárembert rajzolja meg. A történet hátterében a mai Berlin és Páris élete vonul el, merész lélek- és korrajzzal, drámai helyzetekkel.

Izgalmasan kalandos történetet ad *Kolozsvári Grandpierre Emil* új regénye, a SÁRGAVIRÁGOS LEÁNY. A bonyolult bűnügy leírása az emberábrázolás új és mély lehetőségeit nyújtja az írónak.

Nagyszabású regényciklusát folytatja *Molnár Kata* áprilisban megjelenő regényével, melynek címe A FÖLDALATTI FOLYÓ. Ebben a kötetben a hősnő a szerelem és a házasság súlyos kérdéseivel találja magát szemben, az írónő a női lélek titkait leplezi le.

Először jelenik meg a magyar könyvpiacon a kiváló angol írónő, *Virginia Woolf* hatalmas regénye, az ÉVEK. A regény a múlt század végén kezdődik és napjainkban végződik. Hatvan esztendős távlatban mutatja be benne az idők változásával változó embereket.

GRIFFMADÁR címmel jelenik meg a népszerű angol írónő, *Ann Bridge* nagyvonalú regénye, mely a Pekingben élő európai diplomaták életéről szól. A regény nálunk külön érdeklődésre tarthat számot, mert az írónő a jelenlegi budapesti angol követ felesége.

...ven Hedin új könyve, A VÁNDORLÓ TÓ, a Lop-nor-...jtélyének felderítésére vezetett expedició történetének ...edményeinek leírása. A tudós író feltárja a tó vándor...ak titkát s arról érdekes útleírásban számol be.

... világpolitika, a gyarmati kérdések, gazdasági problé... a világesemények mögött húzódó okok és összefüggé... összefoglalását adja *Kalmár Gusztáv* időszerű történelmi ...opolitikai könyve: A VILÁGPOLITIKA ÁRNYÉKÁ-...

...z élet végső kérdéseit tárgyalja *Pongrácz Sándor* AZ ...ŐDTŐL AZ EMBERIG című műve. Az élet kialakulásá... ...s fejlődéstörténetének nagyszabású áttekintése.

...lasz katonaíró munkája AZ AGYÚTÓL A HALÁLSU... G. Szerzője: *Ugo Maraldi*. A mai haditechnika fejlő... mutatja be, óriásságyúkat, harcikocsikat, repülőgépeket ...ídítményeket. Nemcsak működésüket ismerteti, hanem ...ikat és esetleges jövőjüket is.

...agy érdeklődésre tarthat számot *Éber Antal* könyve: ...HENYI GAZDASÁGPOLITIKÁJA. Bőséges idézetek-

Magyar Kulturszemle 1940. 2. f.

Thorma János: *NYÁRI TÁJ.* Olajfestmény. A művész a híres nagybányai iskolának egyik legtehetségesebb tagja volt. E képén a kék égboltozaton vonuló fehér felhők gyönyörű színharmóniában csendülnek össze a mező pompázó zöldjével. *(Nemzeti Szalon kiállítása.)*

ben közli Széchenyi közgazdasági elméleteit, terveit, feljegyzéseit s rámutat arra, hogy Széchenyi gazdasági területen is, a mai élet reális szempontjaiból vizsgálva, merész újító és maradandót teremtő alkotó volt.

Az olasz renaissance egyik legérdekesebb irodalmi műve: *Baldassare Castiglione* AZ UDVARI EMBER című munkája megjelenik magyar fordításban. A renaissance-kor udvari életét feltáró könyvet *gróf Zichy Rafaelné* fordította.

Érdekes és megrendítően izgalmas könyv lesz *vitéz Hefty Frigyes* REPÜLŐK, ELŐRE! című műve, melyben a világháború hős repülője a közvetlen élmény hangján írta meg életének történetét. A könyv gerincét a szerző háborús repülőtevékenysége alkotja. Ez az érdekes elbeszélés a férfiasság, akaraterő, a lélekjelenlét éposza.

A Magyar Történelmi Társulat Könyvtára sorozat új kötetét *Gogolák Lajos* írta. GRÓF ANDRÁSSY GYULA alakját mai szemszögből tárgyalja s méltatja jelentőségét.

A középkori szellem kiváló ismerőjének, *Kardos Tibor*nak új könyve KÖZÉPKORI KULTÚRA, KÖZÉPKORI IRODALOM címmel jelenik meg. A mű hiteles képet rajzol a magyar középkor irodalmáról és szellemi életéről.

Időszerű könyvsorozat indul MAGYARSÁGISMERET címmel. A sorozat kötetei a magyar föld és a magyar nép életfontosságú kérdéseire próbálnak feleletet adni. A sorozat tervbevett kötetei a következők: *Lajos Árpád:* MAGYAR NÉPI JÁTÉKOK. *Pukánszky Béla:* NÉMET POLGÁRSÁG MAGYAR FÖLDÖN. *Bonkáló Sándor:* A RUTÉNEK. *Gunda Béla:* A MAGYAR PÁSZTORÉLET. *Zolnai Béla:* A MAGYAR BIEDERMEIER.

Pantheon Irodalmi Intézet

Szépirodalmi és különböző szakkönyvekben egyará változatos kiadói tervezettel szerepel a kiadók sorában *Pantheon Irodalmi Intézet.* Időszerű munka *Nyiry László* n vezérkari ezredesnek, a kiváló katonai írónak új műve: HC GYAN DOLGOZNAK A KÉMEK. A szerző, aki már az osz rák-magyar hadsereg kémelhárító osztályán fontos szerep töltött be, érdekesen izgalmas könyvben foglalta össze ga dag tapasztalatait. Hivatalos adatok alapján ismertet hír kémeseteket, fontos felvilágosítással szolgál a kémkedés különböző fajairól, a kémek természetrajzáról és tevéken ségéről.

Új kötettel bővül *Félix Salten* állatregényeinek magy fordítása. Tíz évvel ezelőtt jelent meg magyarul a *Bambi,* nemes őznek a története. Ennek folytatása a most megj lenő BAMBI GYERMEKEI. A természet dramatizálása az könyvben talán még gazdagabb, színesebb, változatosabb, mint a Bambiban.

Régi hiányt pótol a szakirodalomban a nagy magyar sakkmesternek, *Maróczy Gézá*nak hatalmas összefoglaló műve, mely a MODERN SAKK VEZÉRKÖNYVE címmel jelenik meg. A könyv kezdők, haladók és mesterek számára egyaránt szükséges.

A Tarzan kalandjait kedvelők számára megjelenik magyarul a 13-ik *Borroughs*-regény TARZAN A LEGYŐZHETETLEN címmel. A történet az afrikai dzsungelek területén játszódik s folytatódnak benne Tarzan csodálatosan fantasztikus kalandjai.

Amerika egyik legnagyobb sikerű könyve, *Rawlings* hatalmas regénye VIHAROS IFJÚSÁG címmel jelenik meg most magyar nyelven. Története a múlt század közepén játszódik és az emberek kíméletlensége, kegyetlensége elől a floridai őserdők magányába vonuló kis család életéről szól. Az erdőbe menekült emberpár küzdelmes munkával teremti meg itt magányos életének kis szigetét, melyen megtörnek Amerika zajló, lüktető életének hullámai.

Nagy érdeklődés előzi meg *Berend Miklósné* új regényét, a HAZÁDNAK RENDÜLETLENÜL-t. A regény a múlt évben, könyvnapon nagy sikert adatott *Akik kihullottak Isten tenyeréből* című könyvnek a folytatása. Az írónő most tovább szövi a regény hőseinek életét, az új magyar középosztály, az új magyar generáció sorsának bemutatását.

A történeti művek sorába illeszkedik *Juhász Vilmos* új könyve, a VILÁGTÖRTÉNET. A népszerű tudományos műveiről ismert szerző ebben a hatalmas könyvben hasznos világtörténeti összefoglalást ad.

Sok szempontból érdekes írás *Dénes Zsófiá*nak ÉLET HELYETT ÓRÁK címmel megjelenő műve, mely Ady Endre életének egy fejezetét mutatja be. Dénes Zsófia az első asszony, aki Adyról, az emberről megszólalt. A költővel egy időben mély barátságban állott, — Ady feleségül akarta venni, — de a sors elszakította őket egymástól. Az írónő a kötetben 16 Ady- és 9 Csinszka-levelet, továbbá 1913—19-ig Adyról szóló naplójegyzeteit foglalta össze. A kötet *Ady Lajos* előszavával jelenik meg.

E könyveken kívül új kiadásban jelenik meg *Berend Miklósné* nagysikerű regénye, AKIK KIHULLOTTAK ISTEN TENYERÉBŐL, továbbá *Benedict-Haas:* MORE OF THE USEFUL, EVERYDAY LIFE IN CONVERSATION, ez a kitűnő gyakorlati könyv az angol nyelvet tanuló haladók számára. Végül húsvétra három új képeskönyvet ad ki a Pantheon Irodalmi Intézet: 1. *Zene-bona Nyusziéknál,* 2. *Pirostojás ország,* 3. az Eleven Képeskönyvek sorozatban *Puszi Nyuszi húsvétja.*

Révai Irodalmi Intézet

A *Révai Irodalmi Intézet* tavaszi munkarendje gazdag magyar és külföldi irodalmi értékekben. Nagyszabású tervezet annak a tíz magyar regénynek kiadása, melyekben a mai magyar irodalom csaknem minden árnyalata képviselve van. A külföldi írók műveiből több nagy világsiker emelkedik ki.

Magyar Regények.

A sort *Aradi Zsolt* új regénye nyitja meg. Címe: A JÁTÉKOS FIA. Egy bonyolult, fájdalmas, tragikus élet bontakozik elő benne az író művészi megmutatásában. Hőse lázadónak hiszi magát, pedig csak játékos, mint az volt az apja. Azt hiszi, végig lehet játszani az egész életet, nemcsak a kártyával, hanem mindennel: élettel, emberekkel is lehet játszani. Róla és egy családi örökség ártó erejéről szól ez a művészi eszközeiben mély, izgalmas regény.

Thorma Jaim's

Grad

Ent-Tort. Fl. l.

..... *mühely.*

...yfőnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

...am.

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Thomas Janis

Tásd
z
Emik 42

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

ezem:

.....

helyettesének

.

ndrényi Imre, Szeged.

Thorma Jann

wd

KL. 45

Thorma János

magybányai működésére vonatkozóan lásd Pesti Napló cikkét

Mikola András

csomagjában.

Tö

Legnagyobb osztálysorsjeg

A mellékelt kis boriték **3 s**

Húzzon vagy vál

és rendelje
sorsjegy

Magyar királyi osztálysorsjáték

A legujabb **XXXII.** m. kir. osztálysorsjáték húzásain kisorsolásra kerülő készpénznyeremények jegyzéke.

Mélyen t

A szerencs
pontban ragadjuk
XXXII-ik m. kir. o
sorsjátékon való r

Thorma János

THORMA JÁNOS:
Tájkép (műmelléklet)

Erdélyi Helikon
1930. II. kötet

69

1903

2475. Thorma János.

Sz. Kis-Kun-Halason 1870 április 24-én.

Október elsején.

Egy vidéki vasuti állomáson a (szolgálatra) vonuló ujonczok búcsuzó szülei, testvérei és hozzátartozói képeznek csoportot, a melyen innen balról bekötött fejü asszony ül és szomorkodik az ölbe vett kosárra borulva, mig jobbról a rojtos szürke nagykendőt viselő és kezeit tördelő öreg asszonyt fia vigasztalja, ki tollas pörge kalapot, mellényt, szük kézelős inget, rövid szárú gatyát, kötényt ég csizmát hord és a ki mögött hátra fordult fegyveres csendőr áll. A busuló és siró csoportból gyermeket tartó fiatal asszony, balra fordultan zokogó piros réklis leány, az arczát kezeibe temető asszonyon innen, beretvált arczú kék mándlis földmives és a kis leánykán túl, széles karimájú szalmakalapos férfi válik ki. A háttérben balról a két sinpáros állomás raktára előtt, a melyen innen lombos fa diszlik, üres waggon áll, jobbról pedig az indulásra kész vonatra ült katonakötelesek kurjongatnak, integetnek és bucsuznak társaiktól, a kikből többen kendőjöket lobogtatják. Az égbolt felhős. Jelzése alól jobbra: »THORMA«.

Vászon, méretei 154.5: 215 cm.

Vétetett 1903: XII. 4-én a 96711 ex 903 sz. leirattal (835-903) 5000 Kán

A St. Louisi kiállitásra kiadatott 1904: II. 3-án (50-904).

~~Elszámoltatott 1904: II. 2-án (51-904). - Az elszámolás elfogadtatott 1904: VII. 22-én 11586 szvsz. alatt (552-904).~~

Elszámoltatott 1904: I. 14-én (899-903). - Az elszámolás elfogadtatott 1904: IX. 21-én 4142 szvsz. leirattal (688-904).

96711-903

Thorma János

wód

Aradi Közlöny.

1912. sept. 22.

(Az „Aradi vértanuk" festőjének sorsa.)

U. 481.

Thorma János

THORMA

ausgewiesene Verpflegsstand i

Thorma János

Thorma János, szül. (geb.) 1870.
598. A CSÓK (Der Kuss). Jelezve (Bezeichnet): „Thorma."
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 32×26 cm.

50

Ernst Múzeum aukciói 38. sz.
Bpest, 1928.

Thorma János

Október elején,
repr.

Pesti Napló, 1880
éves – ajándék-albuma.
1850–1930.

Thorma János

Október dsejé, részlet-
tanulmány, repr.-

Gerő Ödön A magyar
népélet képe. Magyar
Művészet 1927. 26. l.

US. BUDAPEST.

Thorma János

l. Lábiró Ilgyűst

71. l.

A

Mücanlekek Omágos Dizsa Haga

Budapest.

~~Arena út~~

utána

IX Rákos utcza 10 sz.

Thorma János

irod

B. S. Láz. (Az aradi vértanuk kivégeztetése c. képérül.)
Uj Idők 1896. II.

18. sz. 424. l.

léma feleletét viszont, a hosszas tűnődést és bágyadtságo
néznek munka közben és félreteszik a tűt, nem szabad
vagy nem alkalmasságában, ízlésében. Az ok más. (
rossz termés. Kivándorlás. Az, hogy nem lehet kapni fö
föld. S ahol íly okok, vészes napközi felhők közt él a
megszűnik minden esztétaság, nem csoda, ha hiányzi
szép dolgok forrása. S ezt nem lehet megoldani pillana
sasági jószívűséggel, vagy pláne, amit különösen szer
erkölcsi neveléssel. Minden megoldás tüneti megoldás,
nem ott fogja meg a bajt, ahol a gyökere van. Ez pe
hogy a „fiúk rútul megtagadják apáikat", hanem eg
Végül konstatálni kell, hogy nemcsak nálunk, hanen
megvannak azok a szimptómák, amelyekkel —
művészet előbb-utóbb, de halálba megy. Hogy mik
számítani nem föladatom, nincs is rá semmiféle mat
az idő, a fejlődés megszüntet régi típusokat, társad
termel újakat. Csak az bizonyos, hogy a jövő ne
határú, végül az egész földkerekséget behálózó r
hogy mind több helyütt kiegyenlítődik a falu és v
a jövő városa, sőt már a jelen városa, a városhoz
ott ér véget, ahol véget érnek a körútak, házrenget

Thorma János

Ernst Múzeumi kiállításai

CXXXI. 1932.

37a/

Légrády Testvérek nyomdai műintézete, Budapest. (Igazgató: Kertész Árpád.)

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1930 JANUÁR HÓ

Thorma János

vid

=

Csánky Dénes:

Erdély az újabbkori magyar festészetben.

Művészeti hetek.

Kolozsvár, 1942

29, 30. l.

Thorma János

Cárd

Művészeti hetek

Kolozsvár 1942.

39. l. 43. l.

Thorma János

Láid

Képmüvészet

1940. 15. l. 16. l.

Thorma János

Az aradi vértanuk
c. képe repr.

Képzőművészet

1933. 58. sz. 57. l.

javított

Thorma János

vod

Jeszenszky Sándor

Thorma János
emlékezete.
Magyar Művé-
szet 1938. 154–
156. l.

MAG

AUTELS HONGROIS * UNGARI
ALTARI UNGHERESI * HUNGA

Thorma János

l.

Lépm. Muz. Érk

I. 175, 176 l

.

imaszőnyeg,
ik, XVII. század

it vier Säulen,
XVII. Jahrhundert

).

rdes szőnyeg,
XIX. század

mit zwei Säulen,
X. Jahrhundert

Thoroma János

rövid

Vásárhelyi Z. Emil:

Thoroma János. 1870–1937.

Erdélyi Helikon

1938. 68.69. l.

ciális tartalommal telített eszményfokozatához már feljutott s ott megbékélést, nyugalmat, megelégítő feladatot nem talál, *az csak még feljebb hágva találhatja meg ismét azt a magasabb mennyországot, a megváltó öntudatnak azt a hatványozott feladatkörét*, amelyben megújhódott örök otthonára ismer. Korunk mindenfajta torz szocializmusa az egykori, gyermekiesen-örömös megváltás-eszményből nőtt ki s a csemete hiába akarna visszabujni a magba, amely csak emlékezetének valósága immár.

Nyirő ragyogó nyelvművészete, megejtő szuggesztivítása sem lehet képes arra, hogy hősének ezt a vissza- és megtérését megnyugvással elfogadtassa s elhitesse. Igy Ajnádi újjászületése az ő, illetve az író puszta állításává gyengül. S mert a tétel nem is bizonyítható, ezért Nyirő — egyébként valóban bravuros módon — a véres realizmussal elindított cselekményt mithikus, sőt mese-technikai színpadi vágányokra viszi át, néhány borzongatóan szép jelenettel ajándékozva meg igy bennünket, de mégis lemondva arról a valóban gigászi vállalkozásról, hogy az Ajnádi egyéni, esetleg ujjászületésének példájában mindnyájunk számára megmutassa az egyetemes és feltétlen újjászületés útját. Mert sem Üdő Mártonnak — néhol cseppet sem megváltó tartalmú — mondásai, sem a havas eseményei nem indokolják meg, hogy Ajnádi miért és hogyan ismerte fel a maga »torz« Krisztus-eszményének téves voltát s miért és hogyan találta meg ismét régi-új eszményképét a gyermek-Jézusban. Igy azután

Thorma János

Nekrolog.

Lásd

Magyar Művészet

1938. 30. l.

31. l.

THORMA 1. *János*, festő, * Halas 1870 ápr. 24. Budapesten, Münchenben, Párizsban végzett tanulmányok után Nagybányán telepedett le s egyike volt az odavaló művésztelep megalapítóinak. Nagy feltűnést keltett az Aradi vértanuk c. képével, amelyet a Temetés után, az Október elseje stb. követett. Tömör s erőteljes előadás jellemzi festői naturalista szemléletű képeit. Évek sora óta tanári munkát végzett a nagybányai művésztelepen, 1894. a párizsi Salonban Mention honorablet kapott, 1904. a st. louisi nemzetközi kiállításon első éremmel tüntették ki, 1905. Münchenben a nagy aranyérmet nyerte, 1924. a román király a Bene Merenti elsőosztályú rendjellel tüntette ki. 1917. kollektív kiállítása volt az Ernst-Múzeumban. 1917 óta a Nagybányai Festők Társaságának elnöke. Aradi vértanuk, Békesség veletek, Ibolyaszedők, Kettős arckép, dr. Lovrich Sándor arcképe, Október elsején és Szenvedők c. festményei a Szépmův. Múzeumban vannak, Kártyázók c. képét a főváros szerezte meg.

bővebben jelent meg

E. J. II. 531 l

MDK

Thorma

Thorma már az iskola megalakulása előtt Nagybányán lakott, mert odavaló volt.

Réti István: A harminc éves Nagybánya.

Magyar Művészet, 1926. 366.lap

Thorma

festőművész

Szinnyei Társaság reprezentativ kiállitása - Ernst Muzeumban - képével szerepel.
Munkácsy-rokonságu képei

Magyarság
1935.VI.5.

Torma

festőművész

Szinyei Társaság kiállítása - Ernst Muzeumban - képével szerepel.

8 Órai Ujság
1935.VI.6.

Forma

Szerepel a Magyar Táj és Népélet
c. kiállításon a Műcsarnokban

Magyarság, 1926. XI. 14.

Forma

Szerepel a „Magyar táj és életkép"
kiállításon a Műcsarnokban

Magyarság, 1927 I. 15

M.D.K.

Thorma

A müvész nevét, mint a Nagybányai festőiskola egyik "ifju óriását" emliti meg a lap "Negyven éve.." cimmel közölt képes riportjában a negyven év előtti hires emberek között, Hollósy Simon fényképe mellett.

Film Szinház Irodalom Bp. 1943. ápr. 2-8
VI. évf. 14. sz.

MDK

Thorma

Csók István: Garay Ákos. Művészet. 1915. 97-100.l.

rajzok.

Thorma festő.

A Műbarát 1922. II. 193–198 l.

Thorma _____, festő 17 Dk

A megemlékezés írója megemlíti nevét:
Thormát is túlélte Csók.

Rónai Mihály András: Csók 9. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. febr. 5.

MDK

Th orma

Részt vett a harmadik nagybányai kiállításon, melyet a Műcsarnok téli tárlatának keretében külön nagybányai teremben rendeztek meg. /1899. dec.15-1900. ébr.15.

Bör-Réti Nagyb. Kiáll. kat. 1912. 20.l.

MDK

Thorma festőm.

Genthon: A magy. festőműv. tört. A Szépműv. könyve. Bp. 1940. 988 l.

Thorma
festő

M.D.K.

Méltatás.

Bordáczné H. Lucke: Szikely Bertalan – 4 kep.
Művészet, 1960. október

Thorma

Repr. 1848. márc. 15.

Forradalmi magyar képzőművészet
Banner Zoltán

Utunk, Kolozsvár
1958. okt. 30.

Thorma

a Kecskeméti Katona József Múzeumban Impresszionizmus Magyarországon című kiállításon alkotásai szerepeltek.

Oltmanes Anna: Impresszionizmus Magyarországon.
Petőfi Népe, Kecskemét, 1942. okt. 4.

Thorma

Ferenczy Károly, Thorma, Réti István, Csók István, Iványi Grünvald alkotásai szerepeltek a Magyar Remekművek c. kiállitáson a Budapesti Történeti Muzeumban.

Magyar Hirlap 1969.2.évf.255/6

Thorma
Az általánosságban „alföldinek" nevezett romantikus irányzat hagja.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/25 6 old.

Thorma

A művészek a természet
volt a festői sugalmazója.

Bánóczy Pál: Látomások az Alföldről.
Művészet, 1978. december – 4 lap.

mdk

Thorma, Ferenczy Károly, Réti István és Iványi Grünwald Béla

Nagybányán festettek „remekműveiket"

Huzella Ödön. A remekmű halála
Kolozsvár 1937

4.2

Thorma János (1870 – 1937)

Az akadi vértanuk kivégzése.
Olajfestmény, 350×633 cm (repró)
Magyar Nemzeti galéria

Kiss Sándor: Magyarország történetének
képeskönyve 1849–1945 (Bp. 1969)

10–11 old.

Thorma, festő

MDK

Megemlíti a cikk.

Gerő László: A XIX. n. végi későeklektikus építészet jelentősége Budapesten

162-175.

bp. 1960. 3.12.

MŰEMLÉKvédelem

Thorma János

tanítványa a nagybányai műcéptelepen Moldován István.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. /Fonó Györgyné, Kis Tamás/ Budapest, 1969

1-6171 3751

Thorma János

Emlitve

Kabdebó Márta: Avlció...

Népújság, Eger 1970. jul. 16.

Thomas Jakos

Említve

Kádár Márta: Aukció...
Zalai Hírlap, Zalaegerszeg
1970. júl. 16.

Thorma

Emlitve

B. J. Eg elfelejtett univérz
Magyar Nemzet, Bp. 1970. jul. 22.

Thorma János

Említve

Kiáshár Márta. Aukció: ..
Vas Népe, Szombathely 1970. jul 16.

Thorma János

tájképe szerepel az Ernst Múzeum kiállításán.

- bozóky -: Modern classics of Hungarian painting in the Ernst Museum; Daily News, Budapest, 1969. okt. 15

MDK

Thomas János, Jenő

Ismertető Thomas Jánosról, munkásságáról, küzdelmeiről.

—: A vértanúk Jenője 6.

ESTI HIRLAP, B.v. 1970. okt. 16.

Thorma János (1870–1937)

A Nagybányai Művésztelep egyik alapítója volt

Kiss Sándor: Magyarország történetének képeskönyve 1849–1945 (Bp. 1969)

144 old.

Thorma János

Borghida István: Emlékezés Thorma Jánosra c. írását közli az évkönyv.

Utunk évkönyv 70
Cluj 1969

311-314. old.

Thorma János

Lelkes 48-asok voltak, s a Bach-korszak rémuralma idején bujdosniok kellett. Thorma apja is elvesztette birtokát s adóhivatali főnök lett Nagybányán.

Borghida István: Emlékezés Thorma Jánosra

Utunk évkönyv 70

Cluj 1969 312 old.

Thorma János

Emlitve

Lombathelyi Ervin: Berniath Amél
Szöszöntése
Magyar Hirlap, Jó. 1970. nov. 14. 6. l.

Thorma

Emlitve

A 79 éves Bernáth Aurél Kőszöntése
Népszabadság Bp. 1970. nov. 13.

Thomas Janos.
festő-

6 ébet tölött a mester Nagybányai
iskolájába Apáti-Abkarovics Béla,

Bauer Jenő: Apáti Abkarovics Bé la kiállitása.
MŰVÉSZET, 1970.szeptember - 31.lap

Thorma János, festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekü gyüjteményét. A 19.-20.sz. magy. képzőművészetének keresztmetszete. 388 mü, 180 művés Thorma három müvel szerepel. 11. és 13. sz. kép. 228. old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Thorma János,festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár új szerzeményei:Képek jegyzéke:
11.sz.kép. "Tájkép fürdőzőkkel",olaj. 55+68 cm. Ltsz.: 68.199. Fekete repr. 228.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,1967.Pécs,1968

Thorma János, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár új szerzeményei: Képek jegyzéke:
13. sz. kép: "Templomba menők", olaj. 75+88 cm. Ltsz.: 68.201. Fekete repr. 228.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

MDK

Thorma János

Festő Nagybányán. Három képével szerepelt egy Bp-en megrendezett erdélyi kiállitáson.

Erdélyi képzőművészek Bp-en. (Nagy Zoltán cikke)

Pásztortüz, 1937 jun. 15-3o - 25o-251 lap.

Thorma János, festő

M.D.K.

művészete, szerző szerint, talán azért tükrös annyi heseruséget, mert annyi más festőtársával egyetemben ő is a maga módján akarta megtalálni a legégetőbb emberi és művészi problémák megoldását.

G.Ö.Pogány: L'Héritage des peintres de la Grande Plaine Hongroise. Acta Historiae Artium, Bp.1962. tom.VIII. fasc.1-2. 154.

M.D.K.

Thorma János, festő

1898-ban megkezdett „Talpra magyar"-ját, szerző Hollósy Rákóczi indulójával és Tornyai „Juss" c. festményével cejütt, a fennálló rend ellen, s a haladó gondolatok s a sürgető reformok megvalósításáért folyó szellemi küzdelem leghiválóbb reprezentánsainak tartja, melyekben Derkovits 1930-as évekbeli feltüntéséig a tömegek ébredezése megnyilatkozott.

G.Ö.Pogány: L'Héritage des peintres de la Grande Plaine Hongroise. Acta Historiae Artium, Bp.1962. tom.VIII. fasc.1-2. pag. 152.

M.D.K.

Thorma János, festő

„Cigánymutca" c. festményét
említi:

G.Ö.Pogány: L'Héritage des peintres de la Grande Plaine Hongroise. Acta Historiae Artium, Bp.1962. tom.VIII. fasc.1-2. p. 156.

MDK

Thorma János festőm.

Az aradi vértanuk, of.

Ybl E: Képzőművészet. Budapesti Szemle, 1933. okt.

loo l.

Thorma János
festő

M.D.K.

Thorma János

edőbe" és "Október elején"
között", c. művei.

i realizmus néhány kérdéséről
ber — 4 lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG
1958 SZEP 21

tok Istvánné elvtársak.

— THORMA JÁNOSRÓL tart előadást ma délelőtt 11 órakor Pogány Ö. Gábor főigazgató a Magyar Nemzeti Galériában.

M.D.K.

Thorma János

Ld. Baráth Kálmán: Népélet a magyar festészetben c. cikk.

Panoráma. Bécs. 1928.aug.26. 35.sz. 12-13.p.

Thorma János

MK

Csak nevét említi a XIX. sz. végén a "legkiválóbbak" között.

Mirowi Nyikovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

79.l.

-1-

M. D. K.

THORMA János festő

(1870-1937)

A nagybányai művésztelep tagja, adoratási gyermekkorában rezist oda.

A szabadiskola egyik alapítója

„Szenvedők" (1896)

„Aradi vértanuk" (1893-95) ./.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945

Bp. 1962. 258, 284, 289, 294, 301-305, 411, 410, 442.

- 2 - M. D. K.

THORMA János festő

„Korcsisok között" (1901)

„Talpra magyar!" c. hatalmas vász-
non 10 éven át dolgozott. (rezs.)

„Október elsején" (1903)

„Kórbyázók"

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-1945.
Bp. 1962, 301-303, 304, 410, 444. l.

M.D.K.

Thorma János

Iván Ede: "A nagybányaiak" c. riportjában beszél művészről, mint a husz évvel ezelőtt megalakult nagybányai művészkolónia őstagjáról, aki Réti Istvánnal együtt foglalkozik a művésztelepen tanitványaival. Megirja azt is, hogy Thorma János egész évben itt tartózkodik s "..nagyszabásu kompoziciók elkészitésén dolgozik..."

Szinházi Élet. Bp. 1918. okt. 20-27. VII. évf. 42. sz. 25-28. lap.

7Dk

Thorma János, festő

Emléke elevenen él Nagybányán, hol ma is utca hirdeti nevét.

-b.-e.-: A nagybányai festőtelep — ma

2.l

ESTI HIRLAP, bp. 1961. jan. 22.

MDK

Thoma János, festöm.

különösebben kiemeledött a nagybányaiak stilusa, kik az illusztráció zerén uj álláspontot képviselnek, mint Th. J. is.

Müvészet.1918. 23.old.

Thornay János
festő

M.D.K.

Méltatói.

Ortutay Tivadar: Az utolsó magyarjai
Élet és Irodalom, 1962. október 20 - 6 lap

Thorma

Mive a Vár Miállításán

Entergami László: Nyolc évszázad
vemekmüvei tárott
Magyar Hirlap, Bp. 1969. sep. 15.

Thorma János
testő

A nagybányai műv. telep egyik rezé-
alakja. Hollósy Simon tanítványa
volt.

Németh Gyula: Hollósy Simon
Élet és Tud. XXIII. 1968. V. 10. 19. n. 897.

Thorma János (1870-1937)

szerepel az alábbi tárlaton

-boróky- : modern classics of hungarian painting in the Ernst Museum

Daily News 1969 X. 15

Thorma János

Szerepel az alábbi tanulmán

N. N. hagyat művészet 1896-1945

Szolnok megyei Néplap 1969 X. 3

Thorma János

volt Gy. Szabó Béla kiállítási nomszédja 1932 decemberében, Kolozsvárott.

Kováts Iván: A fametsző másik arca - Gy. Szabó Béla pasztelljei. Müvtört. Ért. 1970. 1.sz. 41-54. l.

42.l.

Thorma János
Leslő

Elragadtatással fedette fel a
Szinyei „Majális"-ában az
impresszionizmus korai ma-
gyar remekét.

Patahy János: Szinyei Merse Pál
Műveszet, 1970. május – 7 lap

Thorma János, Festő

Hollósy régebbi tanítványa.
Ő s' Réti István nagybányai.
Kettejük rábeszélésére ment Hollósy
— fiatal művének társaságában —
Nagybányára.

— : Festők iskolája

6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971, máj. 3.

Thorma János

a Hollósy, Réti, Ferenczy K., Thorma és Iványi Grünwald által alapitott nagybányai festőiskola müvészetoktatásbeli hatását emlitik

Gnoly Éva: 120 éves a Magyar Képzőművészeti Főiskola. Budapest, 1971. 11.sz. 35-37. l.

Thorma János festőművész

101 éve született

Nagyvárad 1971 április 24
4. old.

Thorma

Miltatás.

orokmay Gyula: Képz-művészet Szabolcs-Szatmárban.
Művészet, 1977. szeptember - 18. oldal.

Thorma János, festő

Teleki Ralf Nagybányan Thorma János mellé került, s 1932.ig ott működött. Közben 1926-ban Bukarestben mutatta be képeit a Salonul Official-ban. 1930-ban pedig a kolozsvári premontrei iskola termeiben. Nagybányan gyakran lépett a közönség elé. 60.old.

Szij Rezső: Teleki Ralph 60.old

Művt. Lex.Irt. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Thorma János

1937-ben halt meg

Uj irás 1977-12-lo4

Kánt r:A közel és a messze

Thorma János (1870 - 1937)

„Lakodalmás Zörjöntő" o.v. 66x53

J.l.j.: Thorma János Védett

Ár: 15000 ft

- FOTÓ -

BÁV 41.Képaukció Budapest 1976 december

Thorma Janos, festo

Teleki Ralf Nagybanyan gyakran lépett a közönség elé müveivel,Börcsök Samu,Ferenczy Valér,Korda Vince,Miko András,Racz Péter,Szolnay Sandor,Thorma Janos,Ziffer Sandor és sok masok társasagaban. 60.old.

Szij Rezső: Teleki Ralph 60.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Thorma János

Thorma képein megelevenedtek az
élő nép és az élő történelem mon-
dani valói. Megfestette az aradi vér-
tanúhat, az október 1-én vonatra
szálló bevonuló legényeket.

Csanádi Imre: Két nagybányai mester.
Tükör, 1977. október 2-24 lap.

Thormayaius

Thormayaius Nagybánya az alapító tagok közül egyedül maradt. Ott élt haláláig.

Csanádi Imre: Két nagybánya mester.
Tükör, 1977. október 2 - 24 lap.

Thomas Janos

Aradi vértanúk
(repr.)

—:—

Túhör, 1977, október 9-11 lap

Thorma János

„Tavaszi táj"
„Kocsisok között" } repro

Csanádi Imre: Két nagybányai mester
Tükör, 1977 október 2 - 24 lap.

Thorma János

1870-ben született és 1937-ben
halt meg Thorma János Mün-
chenben tanult, majd a nagy-
bányai festőiskolán tanárkodott.

Garradi Imre: Két nagybányai mester.
Tükör, 1977. október 2.-24 lap.

Thorma János

Thorma János munkásságát Dévényi Ivan összefoglaló ismertetője tárgyalja.

Csanádi Imre: Két nagybányai mester.
Tükör, 1977. október 2 - 24 lap.

rom világhírű Vasarely albumból válogatott, bár néhány újabb alkotást is felfedezhetünk.

A Mester életművét magyar nyelven eddig néhány tanulmány, budapesti és pécsi katalógusai, *Gaston Diehl* szép albuma (Corvina Kiadó, 1973) ismertette. *Joray* most megjelent kis kötete annyival nyújt többet mindegyiknél, hogy átfogóbb, az életút és a művészi fejlődés állomásait módszeresen követve mutatja be az életművet (ugyanígy a képek), és a szövegbe ágyazottan, dőlt betűvel szedve szép csokrot nyújt át az alkotó gondolataiból. Ezeket olvasva tűnődhetünk, hogy vajha már magyarul is láthatnánk Vasarely tanulmányait és könyveit, amelyekből Diehl bibliográfiája 1970-ig szép számmal idéz.

„Téved, aki csak a puszta ész alkotómunkájának gyümölcsét látja Vasarely művészetében . . .” – kezdi a megközelítést Joray, és a formák tökéletességének, a színek erőteljes harmóniáinak és ellentéteinek elemzése után a művész közösségi indítályokorszak” (Gordes, 1948/60), végül a Malevics hatása alatt érett tömb (Hommage

gal gondolkodhat el az óhatatlanul fölvetődő kérdésekben: Hogyan jött létre a gyűj-

MŰVÉSZETI KÖNYVSZEMLE

MARCEL JORAY: VASARELY

A korábban megjelent szép katalógus mellett a pécsi *Vasarely Múzeum* néhány hónapja újabb kiadvánnyal kedveskedik látogatóinak: *Marcel Joray* új monográfiájának budapesti szedéssel, Svájcban nyomtatott (Griffon Kiadó, Neuchâtel) „minikiadásával" *(Hárs Éva* fordításában), amely összefoglalja és gyönyörű reprodukciókban mutatja be Pécs nagy szülöttjének és díszpolgárának működését a kezdetektől egészen a szülőváros múzeumának és az aix-en-provence-i Alapítványnak a megnyitásáig (1976). A kötetke szerzője már több Vasarely-monográfiát írt, a magyar könyv a korábbiaknak mintegy foglalata. A 134 színes reprodukció mindhá-

Heiker László: A műgyűjtő alkotása 907-909

Jelenkor, Pécs, 1977. okt. XX/10

munkásságát, mint
recenziói gyakran jelennek
művészet három nagy alakja – Thorma
pályájáról szóló könyveivel is.

Az Esztergomban élő művészeti író, aki tanárként keresi
darabok sem hiányoznak közülük. E sorok írójának megítélése szerint is a Norman-
diai enteriőr (1926) a legkiválóbb Czóbel-festmények közül való, és ugyancsak az
elismerten rangos képek sorába tartozik a Mme Daudet arcképe (1933), a Fekvő
nő (1937), és a Félakt (1973). Szerényebb festői kvalitása mellett mint a festő és a
gyűjtő barátságának jelét méltányoljuk a Czóbel által Dévényiről festett két arckép
egyikét, amelyik a kiállításon szerepelt.

A szentendrei művészet másik vezető mesterét, Barcsay Jenőt tizennégy fest-
mény és rajz képviselte a győri kiállításon, köztük kettő a gyűjtő nevére szóló aján-
lással. Barcsay műveinek a Dévényi-gyűjteményben őrzött sorában is találhatunk
rangos és megbecsült darabokat, így például a Festőállvány ablak előtt (1961), a Két
fej (1961), a Festőállvány modellel (1961) és a Terv a szentendrei mozaikhoz (1969)
címűeket. A festő önarcképe 1925-ből, mely még mestere: Rudnay Gyula és akkori
példaképe: Greco erős befolyása alatt készült, a különlegességek közé tartozik.

Thorma János, festő

L.:Ferenczy Károly

dr Maksay László:Ferenczy Károly:Festőnő 723-724.

jún 1o.

Élet és Tudomány, Bp.1977. ✓ XXXII/23.

Thorma János, 2) Folytatás

A művészt kötötte az élő történelem, az élő nép. Aggályos gonddal festette meg óriási, korábbi vásznan a felakasztásukra váró aradi vértanúkat (említve.) Az okt. 1.-én vonatra szállt, bevonuló legények a zokogva búcsúztató falusi anyák, lányok, a nőma kesérüséggel bámuló öreg parasztmegmarkoló, széles ecsetre valló ábrázolásában nem csupán festői, hanem emberi törekvések is munkálnak. (említve). – A végén Thorma egyedül maradt az alapító mesterek közül, még a román bevonulás után is, mindhalálig.

Csanádi Imre: Két nagybányai mester.

Tükör, Budapest, 1977. okt. 2.

Thorma János, 1) Folytatás: Festőművész (1870-1937)

A művészet kis könyvtára füzetei között megjelent Iványi Grünwald Béláról és Thorma Jánosról egy-egy összefoglaló ismertetés. Mindkettőjük munkásságáról először tárgyal önálló kiadvány. — Egyidőben éltek, Münchenben tanultak, aztán Nagybányán együtt dolgoztak egy évtizedről szosszabban, a nagybányai festőiskola tanáraként. Megteremtettek egyfajta varázsos magyar impresszionizmust, a francia impresszionisták és a magányos Szinyei Merse Pál példajának ösztönzésére.

Csanádi Imre: Két nagybányai mester.

Tükör, Budapest, 1977. okt. 2.

Thorma János festő

32 éve halt meg

Nepszava 1969 december 14
10. old.

Thorma János

Emlékkiállítása Kismuhalesen

Kiállítási katalógus
Szocialista művészetért 1970. nov.

Thorma János

100 éve Kuletett

Népszava 1970 április 24
4. old.

1)

Thorma János
festő

1870 - 1937. Gyermekkorában került Nagybányára. Első műve: „Szenvedők" c. /1896/, Nagybányán készült, a mozgalom kezdete előtt.

1893-ban kezdte meg az „Arady vértanúk"

A magyarországi műv. tört. I. 460.
Corvina 1971.

2) Thorma János

festő

c. kompozícióját. /1893-1895/ Tárgya mindig az ember. „Kovisok között" /1901/

Hollósy távoztával bekapcsolódik a nagybányai iskola vezetésébe.

1898-ban kezdte a „Talpra magyar!" c.

A magyarországi műv. tört. I 461.

Corvina 1971.

Thorma János

1896-ban fejezte be az „Utolsó vér-tanúk" című művét.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX. században, Budapest, 1970.

391

Thorma János
festő-

Korda Vince ifjuhori lépéseit a
képlőművészet terén egyrészben
a Nagybányai Festőiskolában
Réti István és Thorma János irányi-
totta.

Telepy Katalin: Korda Vince kiállitása.....
Müvészet, 1971.auguszetus - 31.oldal

Thorma János
festő

A nagybányai Szabadiskolában Égly Sári mestere volt. Mint hárassági tanu Párisba utána ment növendékeinek.

Dunajecz László: Égly Sári.....

Müvészet, 1971.szeptember - 25.oldal

THORMA JÁNOS

Művei kiállítva Moszkvában, a Puskin-

múzeumban.

Szász Istvánt: A magyar művészet egy

évszázadának kincsei.

PETŐFI NÉPE, 1971. szept. 7.

3) Thorma János
festő

művét, Petőfi alakjával. Nem volt megelégedve a képpel, megsemmisítette s ismét hozzálátott. Tíz éven át dolgozott a nagyméretű kompozíción, közben más művei születtek.

A magyarországi műv. tört. I. 461.
Corvina 1971.

4) Thorma János
festő

1903-ban festette az „Október elseje" c.
művét, mely ennek a korszaknak a fő-
műve. Ugyanekkor készült „kártyások" c.
kompozíciója /életkép/.
Utolsó, nagy történelmi kompozíciója
A magyarországi mű v. tört. I. 461.
Corvina 1941

5) Thorma János
festő

a „Talpra magyar!", melyet nem lé-
bet pontosan datálni.

A magyarországi műv. tört. I. 461.
Corvina 1971

Thorma János

festő

~ról: Radonay Dénes tanulmánya

/ Művtört. Munkaközösség Évkve.

III. 1954./

A magyarországi műv. tört. I. 481.

Corvina 1971.

Thorma János
festő

/1870-1937/

Művei „Talpra magyar!", „Fürdőzők", „Ibolyaneoké", „Tavasz".

A magyarországi műv. tört. I. 509.
Corvina 1971.

Thorma János

Húsvéti jelenet Nagybányán c. vázlata Ferenczy Károly hatását mutatja. A vázlat Sz. D. (Sátoraljaújhely) gyűjteményében.

Theisler György: Szilágyi Dezső gyűjteménye; Műgyűjtő 1972/4. sz. 24. l.

Thomka János

Húsvéti jelenet Nagybányán

Művelődés 1972/4. sz. 23. l.

Thorma János

1896-ban másokkal együtt illusztrációkat késített Kiss József kötetéhez.

„Te, halmány, szőke asszony"; Műpújtő, 1971/3. sz. 57. l.

Thomka János

Festményében örökítette meg Dózsa alakját. A kép a parasztoszlát marcangoltatását ábrázolja, az ismeretlen német művész metszetének hasonlóan.

Dózsa a magyar képzőművészetben; Műgyűjtő, 1972/2, 42. l.

Thomka János

Dózsa

Műgyűjtő, 1972/2, 42.l.

Thorma János

tanítványa Nagybányán 1915-ben
Bernáth Aurél.

Patoky Dénes: Bernáth Aurél, Budapest, 1972 22 l

5 l

Thorma János, Jestő

Néhány képe kerül árverésre.

— : Képaukció 12.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. szept. 14.

Thorma János

festő

Thorma olajképei láthatók a
Petro gyűjteményében.

Végvári Lajos: Magán gyűjtemények...
Művészet, 1975 március - Goldal.

Thorma János:

A nagybányai festőtábor legjobbjaihoz tartozó művek

D.1. Képzőművészet

Vigília 1972/11

783. Hol.

Thomas János

neve emlétve

Magyar Nemzet 1972 december 16
4. old.

Thorma János, festő

Dombvidéken c. képét 22 000 ft-ért
vásárolták meg.

– : Befejeződött az aukció 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. dec. 14.

Thorma János

Az Ernst Muzeum-M.N.G. kiállitásán, melyet Magyar művészet 1895-1945 c. rendeztek meg szerepelt Hollosy Simon, Ferenczy Károly, Réti István, Thorma János, Csók István, Iványi Grünwald alkotásai.

Magyar Hirlap 1969.2.évf. 264sz.

Thorma János

Réthy István, Ferenczy Károly, Hollósy Simon és Grünwald Béla illusztrálta Kiss József albumalaku kötetét, mely Révai kiadásában jelent meg,

A HÉT, Bp. 1905. dec. 10. XVI. évf.
50. sz. 844. lap.

Thorma János

Cigányképét kiemeli Marco: "Tavaszi tárlat" c. kritikájában. A háttér hideg tónusába merészen és mégis harmonikusan vágódik bele az alakok között álló cigányleány égő, vörös ruhája.

A HÉT, Bp. 1905. ápr. 23. XVI. évf.
17. sz. 280-282. lap.

Thorma János

A nagybányai kolónia jeles tagjaként emliti meg Pukk: „Téli tárlat" c. kritikájában. "Október elsején" c. alkotása , a tárlat egyik legszebb darabja. "Gyönyörüen csoportositott, bucsuzó ujoncok"-at ábrázól.

A HÉT, Bp. 1903. nov. 15. XIV. évf. 46. sz. 752-753. lap.

Thorma János

-us sign.-val irja Ignotus "Nagybánya" cimmel: Egyik szentképének alakjai, "mintha egyenest az oltárok fafaragványairól s a régi mesterek föstményeiből sereglettek volna ujjászületve, egy tolsztojos paraszt-Krisztus köré". "A fájdalmas anya" c. képén "egy mai uriaszszony, modern keretben ülve, fájdalmas szeretettel tartja karjában az ő beteg kis bambinoját" Minden modern ezen a képen, vonalai biztos szépségétől a pieta-s hangulatig, ahogy a szemekből kisugárzik.

A HÉT, Bp. 1897. dec. 25. VIII. évf. 52. sz. 836-837. lap.

Thorma János

A "klasszikusan egyszerü" jelzővel méltatja a müvész munkáit Ignotus: "Nagybánya" cimmel, a "Krónika" c. rovatban,-visszatérve egy korábbi lapban,-nov. 21. 47. sz.példány- ugyancsak a nagybányaiakra hivatkozva, Hollósy, Grünwald, Ferenczy és a müvész nevének emlitésével, hogy a Nagybányai Iskola a tél folyamán bemutatja azokat a müveket, melyeket két esztendő munkájával megalkotott.

A HÉT, Bp. 1897. dec. 19. VIII. évf.
51. sz. 806. lap.

Thorma János

Hollósy Simon, Réti István, Ferenczy Károly és Grünwald Béla illusztrálták Kiss József verses kötetének költeményeit.
Thorma János a Simon Judit-hoz készitett képét bemutatja a lap: "Forgatja a szent pap, szent könyveit rendre" cimmel.
Repr.

A HÉT, Bp. 1897. dec. 12. VIII. évf.
5o. sz. 8o3.- lap után következő lap.

Thorma János

Moldován István indulása a nagybányai mester Thorma János mellől történt.

Tóth Béla: Moldován István debreceni kiállítása.

Alföld 1973/7 92 old.

Thorma János

ünokahuga Berki Viola

Devényi Iván: A Vigilia Galériája

Vigilia 1973/8 520 old.

Thorma János

„Szeptember végén" a
Lépének reprodukciója
a 29. oldalon

Kutrica 1972 december

Thorma János

„Talpra magyar!" alajfestmény,
1898. Kiskunhalas, Thorma János Múzeum.
(repr.)
„Szeptember végén" c. festményében a lírikus
Petőfi-egyéniséget ragadta meg. (emlétve)

Rózsa György: Petőfi arca a képzőművészetben.
Kritika, Budapest, 1972. dec.

Thorma János

„Talpra magyar!" c. olaj-festményének reprodukciója a 16. oldalon

Kritika 1971 december

Thorma János

Réti Istvánnal közösen vették rá mesterüket, Hollósy Simont, hogy müncheni iskoláját Nagybányára hozza.

Muradin Jenő: Nagybánya bölcsőjénél.
Utunk, 1972. aug. 4.

Thorma János festőművész (1870-1938) 1)

Hallósy Simon festőművész münchenei szabadiskolájában tanult. Thorma János Réti Istvánnal közösen Hollányt rábíztatták arra, hogy iskoláját nyaranta Nagybányára telepítse át. Thorma János a nagybányai iskola alapító nemzedékéhez tartozott. Az iskola 1897-ben a Műcsarnokban rendezett közös kiállításon mutatkozott be.

Kampis Antal: A Magyar Képzőművészet Története.

Népszava, 1972. jún. 24.

Thoma János festőművész 2). Folytatás.

A nagybányaiak közül az első volt, aki Párizsban ismerkedett meg az akkor átt divó naturalizmussal. „Szenvedők" (1892. MNG) (említve) e képet Párizsban festette meg.

Kampis Antal: A Magyar Képzőművészet Története. Népszava, 1972. jún. 24.

Thorma János

Bornemisssa Géza danára
volt.

Nagyvilág 74/2 313.o.

Thoma János

Neve Pisk János művészetével kapcsolatban említve.

Népszava, 1973. nov. 2. 101. évf. 257 sz. 4p.

Thorma János

Aradi vésztanítók (1896) c. műve említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 101 p.

Thorma János

A nagykárolyi iskolához tartozott.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom. Bp. 1974. 273 p.

Thorma János

1927-ben a vezetése alatt levő iskola átalakult kolloktív irányítású intézménnyé.

A Hét, 1973. ápr. 6. 4. evf. 14 sz. 9 p.

Thomas Mann

A nagyhangyai művésztelep festői közt neve említve.

A Hét, 1973. máj. 11. 4. évf. 19. sz. 15 p.

Thorma János

Nagybányán tandíjmentes szabad-iskolát alapított négy művésztársával együtt.

Öndoy Éva: 100 éves a Magyar Képzőművészeti Főiskola.

Budapest, 1971. nov.

Thorma János

Réty István, Iványi Grünwald Béla, Katona Nándor, Kosztolányi Kann Gyula, Magyar - Mannheimer Gusztáv, Mednyászky László, Kernstock Károly, Ströbentz Frigyes, Vaszary János, Horthy Béla, Márk Lajos, Olgyay Ferenc, Szlányi Lajos, Szinyei Merse Pál, Rippl Rónai József, Ferenczy Károly, Fényes Adolf, Hollósy Simon, Csók István művészek "élő nagyjaink" vettek részt a Művészház nemzetközi, impresszionista kiállitásán, melyről Gulácsy Lajos: "Impresszionisták a Művészházban" cimmel, részletesen számol be, felsorolva a résztvevő, világhirü, külföldi képzőművészeket is a magyarok mellett. Végül, nagyszerü manifesztációnak tartja a kiállitást a modern művészet mellett, méltónak arra, hogy Páris viszonozza.

A HÉT, Bp. 1910. május 1. XXI. évf. 18. sz. 294-295. lap.

Thorma János

Kernstock Károly, Ferenczy Károly. A három müvészt példaként emliti a lapban a "Toll és Tőr" c. rovatban közölt cikk, mint akik egész vagyonukat áldozták föl a magyar müvészet érdekében. Apponyi Albert, volt kultuszminiszter ugyanis nyilt levélben azzal vádolja a modern magyar müvészeket, hogy reklámhajhászók, akik ezeket a reklámokat értékesitik is A cikk erélyesen visszautasitja a vádaskodást, megállapitja, hogy az egykori miniszter teljesen tájékozatlan a magyar képzőmüvészetben, amit még miniszterségе idején ő maga ismert el önmagáról.

A HÉT, Bp. 1914. febr. 8. XXV. évf. 6. sz. 85. lap.

Thorma János

Művei szerepelnek „A magyar Képzőművészet száz éve a Bács Kiskun megyei múzeumokban" c. Kiállításon

Pestmegyei Hírlap 1972 március 7 kiold

Thorma János

Thorma Jánost a nagybányai táj nagyszerü
müvek alkotására ihlette.

Dévényi Iván:Ilosvai Varga István
Látohatár 1970/7-8 719.old.

Thorma János

„A magyar képzőművészet száz éve a Bács-Kiskun megye múzeumaiban" címmel kiállítás nyílott a Nemzeti Galériában. A tárlaton a kecskeméti, a bajai, a kiskunhalasi és kiskunfélegyházai múzeumok XIX és XX. századi-festményei vettek részt, köztük Thorma János „Nagybányai gesztenyés című munkája.

D. I. Képzőművészet.

Vigilia 1972/5 349 old.

Thorma János

festő

Thorma hedvelte Rik Jánost, atyai jóbarátja volt, sőt munkája elismeréséül vásárolt is rajzaiból.

Muradin Jenő: Felsőbányai nyarak. Művészet, 1972. junius - 20 oldal.

Thorma János
festő

A Nagybányai művészek a Felsőbá-
nyai csoport között ellenségeskedés
robbant ki. Végül is Thormák meg-
tagadják a festőiskola kiállító ser-
mének átengedését.

Muradin Jenő: Felsőbányai nyarak.
Művészet, 1972. junius – 20 oldal.

Thomas János
festő

Méltatás.

Bauer Zoltán: Mohi Sándor, Kolozsvár
Művészet, 1972. június - 31 oldal

Thorma János festőművésznek

a nagybányai festőművészek Somogyi Képtárban megnyílt kiállításán az élő nemzedék között szereplő művei láthatók.

Horányi Rózsa: Nagybánya nemzedékei. Somogyi Néplap, 1944. ápr. 4.

THORMA JÁNOS, festő

Nagybányán Horváth József a Képzőmüv. Főiskola elvégzése után hozzá került. Mindig aktokat festettek. Thorma egyszerü szavakkal mindig rátapintott arra, amire Horváth igazán rászorult. 242.old.

HORVÁTH JÓZSEF: Életem útja 250.old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971. Sopron

THORMA JÁNOS, festő

Nagybányán egy kisebb teremben hat fiatal dolgozott, míg a mellette lévő nagy teremben Thorma festette a "Talpra Magyar"-t. 242.old.

HORVÁTH JÓZSEF: Életem útja 239.old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV.évf. 1971. Sopron

Thorma János,festő

Nagybányán festette a "Talpra Magyar"-t.Fel és leszaladt az állványról,hogy megnézze a képet.Ha elkaradtátjött a kis terembe korrigálni a fiatalok munkáit.Pipaszó melletti baráti megbeszélések voltak ezek a belátás,meggyőzés alapján. 243.old.

HORVÁTH JÓZSEF: Életem útja 239.old.

SOPRONI SZEMLE?Helytört.Folyóirat,XXV.évf. 1971. Sopron

Thorma János, festő

Berki Viola festőművész rokonságban van Thorma Jánossal.

Harangozó Márta: Szögös lúd ült az autón

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. dec. 24.

Thorma [János], [Jestő]

A Nemzeti Galériában március elején be-
mutatják a kiskunhalasi múzeum
Thorma-gyűjteményét.

— : Bács-Kiskun megye Budapesten 2.

EST/ HIRLAP, Bp. 1972. jan. 31.

Thorma János

Közölt kínes reprodukció: 4. k.
„Kocsisok közölt," 1902, olaj, vászon,
100 x 120 cm.

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor:
Magyar festészet a XX században, Budapest, 1971

Thorma János

növendéke Bernáth Aurél.

D. Fekete Ignácz és Pogány Ö. Gábor:

Magyar festészet a XX. században, Budapest, 1971.

141

Thorma János

„Tolpra magyar" című művével a mult eseményét saját korára is érvényes módon akarta formába öntení.

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor:

Magyar festészet a XX században, Budapest, 1971

81

Thorma János

a valóság szolgálatába szegődött festő fiatalon jutott el a tartalmi megrendülésig.

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor. Magyar festészet a XX században, Budapest, 1971

71

Thorma János

„Zradi tizenhárom kivégzését" ábrázoló képének kiállítását a hivatalos zsűri nem engedélyezte.

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX században. Budapest, 1971

6 l

Thorma János

1897-ben mutatta be műveit a nagybányai kiállításon.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

103 P

Thorma János

Nőcsinálgatással, olaj, 69x56, 5000 Ft
Kártyázók, olaj, 48x68, 6000 Ft

30. Művészeti Szépasszió, 1973.

Thorma János

Tájkép műalakkal, olaj, 58×73. 12000 Ft
Rózsaszínturbás lány, olaj, 47×37. 7000 Ft

30. Művészeti képaukció, 1973.

Thomas János

Neve emlitve.

Vanner Zoltán: Mikola András.

Igaz Szó 65/4. 6/3.o.

Thorma János

Március 15

Népművelés 1969/3 18 old.

Thorma János festőművész
A kék dolmányos huszár, olajf.
Magyar Reprezentativ kiállitás
Nemzeti Szalon, 192o nov.

a csovek lefektetése után a feltar

Székesfehérvár 1912 okt. 4.

MDK

Thorma János

A nagybányai kolonia egyik alapitója. A kolonia 1911.okt.22.-én forma szerint is megalakult, Nagybányai Festők Társasága név alatt.

Réti I.: A nagybányai festőkolonia története.

Bör-Réti Nagyb.kiáll.kat. 1912. 68.l.

M.D.K.

Thormajános
festő

Szinyei Majálisát az 1896-os világ
kiállításon nagy elismeréssel illette

Bataky Dénes: Szinyei Merse Pál
Művészet, 1963. Október - 6 lap

M.D.K.

Thorma János
festő

Méltatás.

Farkas Loltán: Szablya-Frischauf Ferenc
Művészet, 1963. április – 4 kap

MDK

Thorma János

"Ibolyaszedés" c.festményével /a művész ajandéka/ gyarapodott a Szépm.Múz.modern képtara 1926-ban.

Cikk: A Szépm.Múz.gyarapodasa 1926-ban.

Magyar Művészet, 1927. 2.sz. 111.1.

MDK

Thorma János

/d.n./ Beszélgetés Réti Istvánnal. Magyarország 1939. aug. 22.

MDK

Thorma János

1917-18.Hága. Az osztrák-magyar sajtóhadiszállás képzőm.kiáll.kat.

MDK

Thorma János, festőm.

Hires képét, az Aradi vértanuk c. nagy vásznát nemrégiben vette meg a magyar állam.

Nagybányai művészekről.

Képzőművészet 1932. 51.sz. 139.l.

MDK

Thorma János

Október elsején, repr.

A 80 éves Pesti Napló ajándék albuma. 1850-1930.

MDK

Ernst Lajos, Pólya Tibor és Thorma János

emlékezete

volt az ünnepély rendje szerinti 4. szám.

Meghívó Szinyei Merse Pál halálának 18. évf. -án
rendezett emlékünnepélyre.
1938. febr. 2.

MDK

Szinyei, Ferenczy, Thema festöm.-k

röl irt tanulmányat felolvasta Réti István az emlékünnepélyen.

Meghivó Szinyei Merse Pál halálának 18.évf.-án rendezett emlékünnepélyre. - 1938 febr.2.

Thorma János, festő

A dr. Tompa Kálmán gyűjt-ben a Pécsi Modern Magyar Képtárban Thorma korai műve a "Templombamenők" 13. sz. kép.
komor ünnepélyességét sötét szinekbe olvadó feketékk-el hangsúlyozza. 225-26-old. 55. jegyz

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219. old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Thorma János, festő

MDK

Thomas Julius, festő

Megemlítve.

R. P.: 475 éves Bercáth Antal köszöntése 7.

Népszabadság, Bp. 1970. nov. 13.

Thorma János

"A Nagybányai Müvésztelep története" cimmel Szokolay Béla visszaemlékezésében ismerteti Hollósy Simon életét, 1886-ban megalapitott iskoláját, a müvész karakterét, szuggesztiv egyéniségét.
Fenti cimü beszámoló során megnevezett tiz festő müvészéletének meghatározott korszakában kapcsolódik Hollósy müvészi utjához.
Egy-egy müvész nevénél ez indokolja a Hollósy életpályára vonatkozó tájékoztatást.
Hollósy nagyapja Korbuly Karácsony szamosujvári örménykereskedő volt.
A negyvenes években édesapja Mármarosszigetre költözött és felvette a Hollósy nevet.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Thorma János

A fiatal Simont két testvérével együtt apja gondosan neveltetti. Az elemi után négy gimnáziumot végez, majd Budapestre kerül a Kereskedelmi Akadémiára. Közben Klimkovitstól rajzolni tanul, s vendéglátogatója a Mintarajz Iskolának, ahol Székely Bertalan hatása alatt áll. Utána Atyja hazaviszi és kereskedelmi tanoncnak adja. Később az erdészettel kisérletezik. Heteken át barangol a hegyekben és a természettel olyan meghitt barátságot köt, mely egész életére döntő fontosságu marad. Elhatározza, hogy festő lesz. Kerti fürdőházat müteremmé alakit s ott rajzolgat, másol és cigányokat fest.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Thorma János

Mármarosszigeten másfél évet tölt, amikor apja Münchenbe küldi. 1878-1882. években Gabl és Seitz tanitványa lesz. Festőegyénisége igen gyorsan kialakul. Ezüst érmet nyer s több kitüntetéssel is jutalmazzák. Seitz megbizásából korrigál társainak.
1880-ban volt az első kiállitása a Mücsarnokban. Ettől kezdődően majd minden évben szerepel kiállitásokon.
"Tengerihántás" c. képével közismertté válik. "Ez a közvetlen naturalisztikus, de tulnyomóan rajzi szemléleten alakuló müvészet volt az, amelyből a magyar impresszionista festés kicsirázott"-irja Szokolay.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Thorma János

A magyar impresszionista festészet teljessé akkor vált, amikor egykori tanitványa, Thorma János Párisból való visszatérte után megismertette Hollósyval azokat a legfrissebb szinproblémákat, melyek "a Nyugat másik művészeti fókuszát foglalkoztatták." Itt Hollósy -a maga iskolájával- „magyar naturalista festés kertésze lett". Tanitványa volt szinte az egész magyar naturalista festőnemzedék. Ezután Nagybánya első megmozdulásait ismerteti a cikk: a várossal folytatott tárgyalásokat, a sajtóvisszhangot, a megalakulást és az elsőként megérkező művészeket.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Thorma János

Május 8.-án az elsők között érkezett meg a Müvésztelepre Hollósy Simon, Réti István, Grünwald Béla, Rudnay Gyula, Kiszely és valamivel később Ferenczy Károly és Horthy Béla.
Az első évben harminchárom festő tagja volt a Müvésztelepnek. Ettől kezdve, mig az iskola vezetője Hollósy volt, évről-évre nött a kolónia népessége. 1897-ben ötvenen, 1900-ban már hetvenketten voltak.
A kiállitások sikerének eredményeképpen a városi tanács 1898 márc. 26.-i közgyülésén határozatot hozott, hogy még azon a tavaszon megkezdi nyolc müteremház felépitését.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Thorma János

A nyolc müteremházat nyolc müvész tiz-tiz esztendőre, évi nyolcvan forintért bérbevette: Hollósy Simon, Csók István, Ferenczy Károly, Horthy Béla, Réti István, Thorma János, Glatz Oszkár és Iványi Grünwald Béla. Ezután az évről-évre fejlődő Müvésztelep munkáját, a müvésznövendékek számára megszavazott juttatásokat, ujabb müteremházak épitését mondja el a cikk, majd ismét Hollósy további életét ismerteti: 1901-ben utolsó nyarát tölti Nagybányán. 1902-ben Fonyódon, utána Vajdahunyadon, később Técsőn, Márma-rosszigeten táborozott iskolájával.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Thorma János

1917-ben Hollósy beszünteti müncheni iskoláját és Técsőre vonul vissza.
A müvészkolónia további sorsáról és más városokban alapitott müvésztelepekről is beszámol cikkében Szokolay Béla.
Ezek után még az 1902-ben alapitott "Nagybányai Szabadiskola" küzdelmeit, majd átütő sikereit, harcait, a fiatalok és az "öregek" /idézőjel Szokolaytól/ ellentéteire vonatkozó időket, a régi nagybányai müvészeknek személyenkénti kitüntetését és elismerését ismertetve fejezi be a müvészkolónia történetét.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Thorma János

"A Nagybányai Festőiskola jelentősége" cimmel Szokolay Béla igen széleskörü áttekintést ad egyrészt a Mücsarnok felavatásáról, annak müvásári forgalmáról, az akkor megjelent sajtóvisszhangról, másrészt a millenáris esztendő körüli kiállitások helyzetéről, körülményeiről, a müvészetpolitikáról, s nem utolsó sorban az akkor szereplő müvészgárda tagjairól, müködéséről, valamint a Nagybányai Müvésztelep megalapitásának előzményeiről. Hivatkozik az akkori esztétikai irodalomra, mely "hangsulyozta... és megjelölte annak szükségét", hogy azoknak a magyar müvészeknek, akik a „magyar stilust" fogják megteremteni, feltétlenül itthon kell kifejlődniük. /Utóbbi idézőjel Szokolaytól./

ÉLET, Bp. 1926. ápr. 4. XVII. évf. 7. sz. 128-13o. lap.

Thorma János

A magyar közönséget informáló egykori magyar sajtó "okos, véresen igaz" cikkeinek hatására néhány eredetileg nagybányai művész: Hollósy Simon, Thorma János, Réti István, Ferenczy Károly, Grünwald Béla már megalapitották az első magyar művésztelepet Nagybányán. Szokolay cikke az alapitók közé sorolja Glatz Oszkárt is.
A művészképzéssel kapcsolatban emlékeztet Hock János: "Művészet reformja" c. müvére, mely "a legnagyobb galibát okozta". Ehhez hozzászólt csaknem valamennyi művész, közöttük: Ujváry Ignác és Pállik Béla, az esztétikusok közül; Alexander, Lyka, Malonyay. ÉLET; Bp. 1926. ápr. 4. XVII. évf. 7. sz. 128-130. lap.

Thorma János

A 2. sz. cédulán közölt előzmények után a mult századvégi kiállitásokkal foglalkozik a Szokolay-beszámoló: az 1897 évi december havában rendezett tárlatot és annak sajtóvisszahangját ismerteti elsősorban.
A Műcsarnok 1898 évi téli tárlatával egyidejűleg rendezték meg a nagybányai festők a Hollósy Iskolával közös második kiállitásukat. Ezután a cikk rátér a Műcsarnok 1899.évi téli tárlatára, amikor a nagybányaiakat -egyöntetüen- elismerő sajtó a Műcsarnok vezetőségét olyan ellenállásra hangolta, hogy 1900-ban már megtagadta tőlük, hogy "mint szekció" külön teremben rendezzenek kiállitást.

ÉLET, Bp. 1926. ápr. 4. XVII. évf. 7. sz. 128-130. lap.

Thorma János

A megelőzőleg történt események után /-lásd: 1-3. sz. cédulát/- a nagybányai festők már csak egyetlen-egyszer, Nagybányán 1912. év nyarán rendezett jubiláris kiállitást kivéve, soha többé nem szerepeltek, sem ugy mint müvészeti csoport, sem önálló, vagy csoportos kiállitéssal,-fejezi be a nagybányaiak viszontagságos müvészi utját ismertető Szokolay-beszámoló.

Hollósy Simon: "Árnyas ut" c. festményét bemutatja a lap.
Repr.

ÉLET, Bp. 1926. ápr. 4. XVII. évf. 7. sz. 128-130. lap.

Thorma János, festőművész (1870–1937).

A MOM Művelődési Házban 15.-én árverésre kerül 201 festmény, egyenlőre kiállítási darabok. A repertoár igen gazdag, felbukkan a nagybányai festő közösség jeles képviselőinek: Ferenczy Károlynak, Thorma Jánosnak, Iványi Grünwald Bélának egy-egy alkotása.

TV-Híradó,

1981. IX. 5. Televízió 19.30

Thorma János, festőművész (1870–1937).

Erdős J. Pál festőművészt 13 éves korában vették fel a nagybányai festőiskolába, ahol Thorma, Mikola, Ziffer, Krizsán figyelte a fejlődését.

Koreskényi Sándor: A művészet embert üzenete.
Utunk, 1984. 11. 30., 7-old.

Thorma

Hollóssy Gul.

M. Hirlap
1986. II. 11.

Thorma János, festő

A dr. Tompa Kálmán gyüj-ben a Pécsi Modern Magyar Képtárban Thorma "Tájkép fürdőzőkkel" c. képell. sz. kép, ésa "Fürdőzők" oldottabbak. A ruhátlan női testek lágy festőiséggel olvadnak bele a tájba. 225-26. old. 55. jegyz

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219. old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Thorma János, festő

Az 1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár Számára megszerzett dr. Tompa Kálmán gyüjt.oly csoportosulásokat és irányzatokat is bemutat, melyek a Képtárban hiányosan, vagy nem voltak képviselve. Igy Thorma müve Nagybánya plein-air piktúráját mutatja be. 225-26.old. 55.jegyz

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története - Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

MDK

Özv.Thorma Jánosné

Bivalyok,

" A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.kat.
Műcsarnok, 1940 Dec. 15 - 1941 Jan.12. 10.1.

MDK

Thorma János

Vázlat az "Aradi vértanúk"-hoz
ceruza, 224x356 mm MNG Ltsz.: 1938-3260

Vázlat az "Aradi vértanuk"-hoz
ceruza, 236x367 mm MNG Ltsz.: 1931-2272

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 55.1.

MDK

Thorma János

Szeptember végén
ceruza, 268x330 mm MNG Ltsz.: 1938-3261

Kocsisok között
lavirozott tus, 240x285 mm MNG Ltsz.: 1939-3316

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 55.1.

THORMA, János

eml. Kántor Lajos: Művek és emberek.
Romániai szemle V. = Jelenkor 1989, 2. 172.

ıra vonatkozó megállapításait még az
népszerű kiadvány ismertette, egyikük

stgeschichte. Stuttgart (ed. p. 1860); 1864[2];
ıgen 1910[14]-tól Dr. Max Semrau teljes
ıe: *Die Kunst des Mittelalters*. A változatlan
325; a 14. kiadás II. kötetében 191-192: „*Das*
ie Kirche St. Ják [...] *dessen schmuckreiches*
ılen von Wien, Trebitsch und Tischnowitz an
alle überbietet."

iadás: Fig. 210; illetve 14. kiadás Abb. 164.
s előtti kiadások ugyancsak a stuttgarti Ebner

MDK

Therma János

Kocsisok között c. festm. repr.

Tavasz c. festm. repr.

Október elsején c. festm. repr.

Magyar Nemzeti Galéria. Nagybanyai Festők. Budapest 1962. Kat.

MDK

Thorma János

Ibolyaszedők. 192o. repr.

Vak favágó

Réti I.: A harminc éves Nagybánya. Magyar Müvészet 1926.7.sz.
366,369,37o,378,379,382.l.

MDK

Thorma János

Cigány utca

Talpra magyar!

Kocsisok

Réti I.: A harminc éves Nagybánya. Magyar Művészet 1926.7.sz.
366,369,370,378,379,382.l.

MDK

Thorma János

Gerő Ö.: A magyar népéletkép. Magyar Müvészet 1927.

MDK

Thorma János

Magyar Művészet 1926. 1. sz. 33.1.

Thorma MDK

"Szenvedők"

Dévényi Iván: A Nemzeti Galéria "Nagybányai festők"-kiállítása.
VIGILIA 1963. ápr. 248-251. l.

M.D.K.

Thorma János, festő

„Talpra magyar"-ja, vázlataiban magában hordozza azt, ami Petőfi forradelmi verséből máig is gyújtó hatású. De a végső hivitelben minthe engedményt tett volna másodlagos képi és közízlési szempontoknak – ezáltal az égő látomásból majhiggadtabb történelmi emlékkép lett."

B.Supka Magdolna: A drámai groteszk szerepe festészetünkben a művészetpszichológia szemszögéből. Művészettörténeti Értesitő, Bp.1964. XIII.évf.

2. sz. 152-153 old.

Thomas János
Nekrológ Forka Eszternál

Magyar Nemzet 1984. 1.31.

Thorma János, kestö

L. Gadányi Jenö

Gadányi Jenöné: Egy fiók tartalmából 63–70

Uj Irás, Budapest, 1984. jún. XXIV/6

Thomka János

Ki az utolsó magyarjai?

Magyar Nemzet 1985. 1. 14.

Thorma János, festőművész (1870-1937).

1932. decemberében a Károli Gáspár Református Irodalmi Társaság képzőművészeti kiállítást rendez. Ezen Thorma János, Gruzda János és más-ak társaságában Gy. Szabó Béla is részt vesz.

Balogh Péter: Kós Károly arcai.
Magyar Építőművészet, Budapest, 1983. jún. 46-54. old.

Thorma János, festőművész (1870–1937).

A mai napon ünnepélyesen megnyílt a Keszthelyi Galéria. Több mint félévszázados tény vált ezzel valóra, a Magyar Nemzeti Galériától és magángyűjtőktől is értékes adományok, vagy tartós letétbe helyezett képek. Közöttük van Fényes Adolf és Thorma János és Rippl-Rónai ismert festménye.

TV-Híradó 2.

1983. okt. 8. Televízió 2. 21.40 (Sz. Lné).

Thorma János, festőművésznek

1930
TIT Szabadegyetem
a magyar művészet a XX. században IV.
Nagybányai művészet (Ferenczy Károly,
Hollósy Simon, Thorma János, Glatz
Oszkár, Réti István),
Előadó: Bodnár Éva.

17
oldalak

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. november.

Thorma János, festőművész

Boldizsár Istvánnak a természetlátásra és egész életre szóló inspirációt és indítást a „Magyar Barbizon", Nagybánya adta. Olyan mesterei voltak, mint Réti István, Thorma János, Iványi Grünwald Béla.

Réti István és Thorma János „a művészeti nevelésről" c. 1899-ben írt munkájukban a tanítás legfontosabb alapelveit fogalmazták meg.

Hadrigai József: Műteremlátogatás Boldizsár Istvánnál.
Vas Népe, 1984. febr. 18.

Thorma János festőm.

"Talpra Magyar" c.
festm.

→ Graber Margit
festő

Művészet 1985/4/30

Thorma János, festő

L: Huszár Vilmos

13

Vadas József: Huszár vágósok

Élet és Jogadalom Bn. 1985. aug. 23. XXIX/34

Thorma János

A debreceni Déri Múzeum kincsei

Alföld 1985 [illegible]

Thorma Janos

Lásd
v
Szabad Művészet
1948. 3 sz 73. l.

Thorma János

U. 1458.

U. 1458/a.

vrod

Nagyváradi Napló

1914. jun. 14.

Thurella Ödön: Nagybányai művészek kiállítása Nagyváradon. J. és a nagyváradi művésztelep.

Thorma János

l

Meller: Szinyei
M. Pál
115. l.

Világ szerkesztőjén

H

Rákoci út 54.

Thorma János

festő

Gentmüeml.

188. l.

végre ma jelentkezett, a
és hajlandónak mutatk
3 évre azt bérbe venni,
csak egy szobát használn
felosztott pót hadikórha
sára szánnák, 300 koron
dók fizetni, mert ann
vetésük.-

Tekintve, hogy lak
nem kapunk, ajánlom,
a fent említett egylettel
mellett kössem meg, a
esetben a Zólyomban fel
üdülő telep céljaira fo
és, akkor az átvonulási
annyi összeget sem kap

Thomas János

Matiska Jenő

mérésszerű

Népszavas 1985. XI. 5.

Thomas János

Moldovám ~~János~~ István kiállítása
a Vigadó Galériában

Magyar Nemzet 1986. IV. 21.

Thomas János

Mürvizsat Pécsett

Népszava 1985. III. 6.

Thorma János, festő

h: Kós Károly

Biológia Péks. Kós Károly arcai 56-57.

Magyar

Építőművészet 1983 83/6

Thorma János, festőművész (1870–1937).

Farkas Eszter festőművész tíz esztendeig tanul Nagybányán, Thorma János növendéke. – 1918-tól 1928-ig bejegyzett növendéke az iskolának.

Antal István: Eszti Mama.
Kelet-Magyarország, 1984. máj. 5.

Thorma János, festőművész (1870-1937).

Körül hatvan esztendő telt el azóta, hogy a nagybányai szabadiskolában Hóman Antal Thorma Jánostól tanult.

K.L.: a festészet megtartó ereje.

Tükör, Budapest, 1984. júl. 10.-én.

Thorma

és Réti tanitványaként kezdte Bernáth Aurél Nagybányán.

Magyar Hirlap 1975/298/6

Wagner: A mélykékek énekese

THORMA János festő

Hírek: NEVES MAGYAR FESTŐK műveiből nyitottak meg kamaratárlatot szerdán a kiskörösi Petőfi Sándor Művelődési Központban. A képek dr. Kovács László kiskunmajsai orvos magángyűjteményéből valók. A múlt századi művészek közül Szekely Bertalan és Lotz Károly egy-egy festménye is látható a kiállításon. A huszadik századiakat többek között Boldizsár Istvánt és Thorma Jánost képviselik.

Képszabadság 1983. IV. 7.

Kiss,
Poeltenberg, Vécsey s.
követni fogja, mihelyt meg
érkezik. Az eljárás a lehető
legrövidebb lesz, megállapít-
juk az illetőről, hogy tiszt-
ként szolgált nálunk, és
fegyveres szolgálatot teljesí-
tett a lázadó hadseregben".

Valóban rövid volt az el-
járás. Az első vértanút, akit
magyar nevén, Ormai Nor-
bert vadászezredesként tart
számon a történelem, követ-
ték a többiek, szám szerint
tizenhárman, akiket 1849.
október 6-án az aradi sán-
con végeztetett ki a vér-

élet
a „gá
a férfia
az idő mú
gyobb tiszte
lettel őrzi a n
nek forradalmi érzületeit a
schwarz-gelb terror nem
tudta megtörni, s amely két
újabb bukott forradalom,
1918/19 után immáron egy
győztes forradalmi átalaku-
lás utáni korszakban él.
Haynau, bár megölethette

najd később
rendelőintézet. El-
kezdődtek a megyei és járási rehabilitációs tanácsadások. Sikerült megállapodni a Gyógyászati Segédeszközök Gyárával, hogy nem kell Budapestre utazniuk a betegeknek szakrendelésre, az itteni fiókrészlegben is megrendelhetik a protéziseket és a segédeszközöket. Tíz éve már annak is, hogy megalakult a Vasakarat Sportegyesület, s az akkori vándorgyűlés inspirálta

even-
éken a
tíz év-
ar jártak itt
ben. A rende-
mindenképpen
rangot jelent. 1972-ben a büki fürdő téliesített részlegének megnyitása adott erre alkalmat, most pedig azok az eredmények, melyeket az elmúlt tíz év során értek el a

THORMA János *34, 53, 59, 65, 66, 70, 87, 94*
Kiskunhalas, 1870. április 24.–Nagybánya, 1937. december 5.
Mintarajziskola, München, Nagybánya, festő

Banner Erdély

Thorma János festőművész (1870–1937).
Nagy Imre: Aradi vértanúk. Kéri László pannójáról.

A Kéri rendelkezésére álló előképek nem adhattak egyértelmű kiindulási alapot, hiszen az életképi megfogalmazás, amelyet egyes korabeli metszetek, vagy Thorma János 1893–96-os „Aradi vértanúk" című festménye kapcsán számításba vehetett, nem jelentek meg a pályázati elképzeléseknek – és a festő elképzeléseinek sem.

Művészet, 1989., okt., 55-old.

Thorma János festőművész (1870-1937). 2) Folytatás

Thorma János művészetét csak lassan itatták át a nagybányai elvek. Történeti tárgyakhoz vonzódott és ezek közé illeszkedtek be népi jelenetei, sokalakos kompozíciói, melyek ugyancsak szabadtéren játszódott. — Hollósy 1902-ben eltávozott a nagybányai festőiskolából, távozásával szabadiskolává alakították. Réti, Thorma és Ferenczy munkáik mellett a tanítványokkal is foglalkoztak.

Fejezetek a magyar képírás történetéből.

1984. XI. 8. TV-2 műsor, 21.50 (s. jné).

Thorma János, festőművész (1870–1937). 1. Folytatás.

A millenneumi művészeti kiállításain az óriási képtömegben már a nyitó napon ott voltak az új művészek, a fiatal münchenei mester, Hollósy Simon vezetésével. — Másnap, 1896. máj. 6. án a kis társaság Hollósy S., Réti J., Torma J., Iványi-Grünwald B., és tanítványai tovább utaztak Nagybányára. — Thorma a finom naturalizmust közvetlen forrásnál, a párizsi Julienne akadémián is tanulmányozta.

Fejezetek a magyar képírás történetéből.

1984. XI. 8. TV-2 műsor, 21.50 (S. J-né).

Thorma János, festőművész (1870–1937).

Holló László Kiskunfélegyházát, Thorma L. János Kiskunhalast vallotta szülővárosának.

Katolikus Szó, Budapest,
1983. okt. 4.

THORMA János
91 11. 72

Új Művészet

THORMA János

90, 107, 108, 109, 176, 188, 210

Oltványi 1991

elő lángja ~~- tehát nem elekt~~

a gyertya megsemmisül, miköz

meg kellett halnia az emberi

elégünk a szent szolgálatban

társainknak élünk.

Az oltárra helyezett gye

hogy az Ige világosság: fénye

cselekmény helyét és annak fo

csak jelképesen az oltárra te

gyertya anyaga mintegy szelle

a lassan hamvadó földi életünk

feltámadás reménységére utal.

Többnyire nem egy, hanem

Ez egyfelől az Ó- és Újszövets

esett ki, hogy megértesse mindenkivel, hogy a formák minél nagyobb gazdagságához juthasson. Végül mindent egybefoglal, mert a fődolog a mozgás megértése, a vonal segítségével, a képsík megőrzése mellett, azután a tömegek egyensúlyozása a legnagyobb ellentétekkel.[6] Ehhez nem kell modelljét folyton körüljárnia, egyenesen a márványba dolgozhat, a kész modell szem előtt tartásával, a reliefszerűség megőrzése mellett. Ez volt a mester módszere, teljes ellentéte a konkrétképzeletű antik és modern, a profilokat kereső ronde-bosse művésznek. Justi persze elítéli ezt a módszert s annak tulajdonítja, hogy Michel Angelo annyi félbehagyott munkát hagyott hátra. De ebben is téved. Michel Angelo ily esetekben rendesen nem volt megelégedve a főnézet vonalába belehelyezett tömegek szenvedelmes ellentéteivel, mert ő ezt kereste: nyugalmat, mely a szenvedélyes mozgásokat

[5] Hettner. Zeichnerische Gepflogenheiten bei Michel Angelo, Monatshefte II. 2. füzet. Gottschewski zu M. A. Schaffensprozess u. o. l. 855. l.

[6] Ez az álláspontja Cicognaronak is, idézve Justinál 362. lap, melyet Justi eredménytelenül cáfolgat.

KATONÁK MEISSEL ÁGOSTON RAJZA

Rácz Albert:

THORMA JÁNOS naplója.

Korunk, XXXVIII.évf. 3.sz. 1979. márc. 191-195. old.

Thomas János

Vásárhelyi Ziegler Emil Erdélyi művészek (1937) c. kismonográfiájában neve s munkássága szerepel.

Konrad, 1972. szept. 31. évf. 9 sz. 1420 h.

Thorma János (1870 - 1937)

„Nő lila ruhában"

o. karton 57 x 48 cm (Restaurált)

kikiáltási ár: 8000 ft.

BÁV 45. Képaukció Budapest, 1978. május

Thorma János

wód
z

Művészeti Szalon

(Kolozsvár) 1927. I. cit.
4. sz. (Thorma János jubileuma.)

MDK

Thorma János

A szenvedők, festm.

Kadocsa Elek levele. Élet, 1892. dec. 15.

829 l.

MDK

4/. Thorma János, festöm.

Nem született művészcsaládból. Halason 1870. ápr.24.-én szül. ott volt gimnazista, s 14. évesmorában Nagybányára került, s ez lett végleges otthona. - Itt Horváth Henrik működött mint rajztanár. Értékes ember volt s a temperamentumos Thormának temperamentumos tanára. - Az érettségi után Bp.-re került a Mintarajziskolába.

Felvinczi Takács Z.

? : Thorma János.
Magyar Művészet. 281-292.l.
1928

5/. Thorma János, festöm.

Kedves tanitványa lett a Mintarajziskolában Székely Bertalannak: Többet fog tudni, mint mi mindannian! - mondotta Th.-nak. - Mindketten nagy romantikusnak bizonyultak nagy magyarságuk mellett. Nagybányán, mint Hollósy-köréhez tartozó, Réti monija az akkori időkből: nem a mi időnk embere volt. A multé és a jövöé.

? : Thorma János.
Magyar Müvészet. 281-292.l.

6/. Thorma János, festőn.

Rétinél minden megfigyelés cselekvés nélküli tónusbeli finomsággá alakult. Th. akkor a Tlapra magyr óriási vásznán dolgozott, annyira egyedül, h. legjobb barátját Rétit sem engedte be mütermébe. Th.J. magányosan bolyongó romantikus volt akkor Nag bányán.

? : Thorma János.
Magyar Művészet. 289-292.l.

7/.

MDK

Thorma János, festöm.

Az akkori idö Magyarországon nem kedvezett az ösötönembereknek. Székely szintén nem volt korszerü akkor M. O.-on.-Hollósy egészen más oldalról közeledett a müvészethez. Th.-nak szerencséje, h. nagy eröt vitt uj mestere-Hollósy iskolájába, kivel legbensöbb lelki közösségre lépett.

? : Thorma János.
Magyar Müvészet. 28D-292.1.

8/.

MDK

Thorma János, festöm.

Hollósy tökéletesen elökészitette a párisi tanulmányidöre, mely Bastien-Lepage és Dagnan Bouveret jó jegyében telt el. -1891-ben jó tanitványnak bizonyult a Julien-iskolában . Elsö nagy alkotása: "Szenvedök" bizonyitja, h. nem elégedett meg a tárgyilagos természetutánzással.

? : Thorma János.
Magyar Müvészet. 280-292.1.

9/. MDK

Thorma János, festőm.

21 éves volt, mikor a "Szenvedők"-et festette s ez hozta itthon forgalomva nevét. Ennek rajzművészete nem a lathatatlan szerkezeti értékekre épit, hanem el[ső]sőrban az összefoglaló tónusokra. Nemcsak naturalisztikusnak de impresszionisztikusnak is nevezhetö mint festmény.

Repr. :Magy. Müvészet. II./1926/ évf. 315.o.

? : Thorma János.
Magyar Művészet. 285-292.l.

MDK

Thorma János, festöm.

A "Szenvedök" sokatigérö müvészpálya kezdete volt e kép.
Elöször Nagybányán állitotta ki Th , 1892. Pestre küldte a téli tárlatra. -A jury nem fogadta el./ A festmény kompoziciója nem akadémikus!/ .-De azért kiesziközölte,h. a Mücsarnok egy nem alkalmasabb szobájában helyezzék el. A fényes cáfolatot meghozta 1893-ban a Glaspalast kiállitása, hol e kép látható volt.

. : Thorma János.
Magyar Müvészet.285-293.l.

11

/.

Thorma János, festőm.

1894-ben a "Szenvedők" a párisi Nagy Szalon juryje elfogadta s mention honorable-ra méltatta. /Párisi tartózkodása után másfél évet töltött Nagybányán/ebben az időben festette még

Pilcz Irén k.a. finom arcképét/ki később Iyá-Grünwald B. feleségé lett.

: Thorma János.
Magyar Művészet. 285-293.l.

MDK

12/.

Thorma János, festöm.

1893 elején ujra Párisba ment, ujra a Julien-iskolába.

"Ébredés" c. ujabb képét festette, melyet fel is darabolt, s ennek darabja :a föalak és közvetlen környezetét ábrázoló darab Fraenkel Erhö mükereskedöhöz került, majd Schuler Gusztáv gyüjteményébe.

. : Thorma János.
Magyar Müvészet.285-293.l.

13/. MDK

Thorma János, festöm.

1893-ban merült felTh.-ban az aradi tragédia megfestésének terve. A kép müvészi erejét meggyözö a hitelesség óriási mértékben fokozta. Ezért is volt óriási erkölcsi sikere is. Alkotásának sorsa mégis tragikus lett.

? : Thorma János.
Magyar Müvészet. 280-292.l.

MDK

14/.

Therma János, festőm.

Aradi vértanuk.c.nagy alkotásával a millenária kiállitásra készült el. Az uj Mücsarnokba KKI külde el. Mi sem volt természetesebb, mint hogy ne fogadták el. Mindazonáltal Th. nagy emberré lett nagy müve által. -Visszavonta képét a Mücsarnokból s külön állitotta ki.

? : Therma János.
Magyar Müvészet. 28o-292.l.

15/. MDK

Thorma János, festőm.

1897-ben a párisi Szalonban az "Aradi vértanuk" szerepelt a kiállitáson, utánna kilenc évig pihent a sötétben/ visszavitte Nagybányára a visszautasitás után/. majd az 1906-ki tavaszi kiállitáson ujra bemutatta Th. Most már a Mücsarnokban. Az állam akkor sem volt hajlandó a képet megszerezni. min 3 évig dolgozott a mester.

? : Thorma János.
Magyar Művészet. 288-292.l.

16/.

Thorma János. festöm.

1912-ben ujra nyilvánosság elé került az "Aradi vértanuk" nagy mü Nagybányán ,a jubiláris kiállitás, a müvésztelep 16 éves jub.-nakllegnevezetesseb eseménye lett .

A nagy háboru kitörése elött ujra felmerült az állami vásárlás gondolata.Hiába fáradoztak gr.Teleki Géza, dr. Kammerer Ernö, a Szépm.Muz. akkori igazgatója. Ismét összecsavarva feküdt.

? : Thorma János.
Magyar Müvészet. 280-292.l.

MDK

17/.

Thorma János, festöm.

1918-ban ,mikor biztosra volt vehetö Nagybánya idegen kézre kerülése, Th.Debrecenbe küldte a képet. - A vértanuk képének befejezése egybeesik a nagybányai müvésztelep alapitásával.

"Aradi vértanuk". Repr. 284.l.

? : Thorma János.
Magyar Müvészet. 280-292.l.

18/.

Thorma János, festőm.

"Béresség Veletek!" 1897. Repr.285.l.

" Talpra magyar!" Vázlat. Repr.287.l.

" Vasárnap délután./A kártyázók./ " 289.l.

? : Thorma János.
Magyar Művészet. 280-292.l.

19/. MDK

Thorma János. festöm.

"Cigány-utca".1907. Vázlat. Repr. 289.l.
A magyar állam tulajdona.

"Budavár visszafoglalása".Görgey,Nagy S.,Aulich,
Knezich. Vázlat. Repr.
290.l.

"Lovrich Gyula és neje. Repr. 292.l.
Orsz. M.Szépm.Muzeum.

? : Thorma János.
Magyar Müvészet. 280-292.l.

1/. MDK

Thorma János, festöm.

1870-ben született XXXXXXXXXX /ápr.24./ Gyermekkorában került Nagybányára szüleivel. Azóta is ott lakik. Gazdag utravalóval indult el és/ nagy akarással. Székely Bertalan éleszti benne legelöbb nagy koncepciókra való hajlamát.

Réti István: Nagybányai Müvészek. III. Thorma János.

Nyugat. 1924. jul.1. 51-54.l.

MDK

Thorma János, festőm.

Hollósy Simon oltja belé a természet elöitélet nél küli figyelését. Székely, Hollósy mindketten rendkivüli tehetségnek tartják.
Párts fejezi be nevelését. Itt már tulteszi magát a müncheni ~~KKK~~ Hollósy-kör Bastien-Lepage kultuszán, naturalista dogmáin. Ezentul a belső kifejezésre, lelkiségre törekszik.

Réti István: Nagybányai Művészek. III. Thorma János.
Nyugat. 1924. jul.1. 51-54.l.

3/.

MDK

Thoma János, festőm.

21 éves korában festi meg első képét:
"Szenvedők" nagy vászhát./Szépmüv.Muzeum./
"Halottak napja" /nagybányai temető kapujában koldusok sorfala, stb. A kép meleg érzelmessége, természeti szépsége ,freskószerü szinharmoniája a Műcsarnok zsürijének visszautasitásában részesül, viszont München,Párisban dicsérő,kiemelő bő kritikát kap s a champs élysées-i Salon kitüntetését.

Réti István: Nagybányai Művészek. III. Thoma János.
Nyugat. 1924. jul.1. 51-54.l.

MDK

Thorma János, festöm.

Életnagyságu alakos kompoziciók egész sorát kezdi Müvészete kifejezésében és a jellemzés ötletességében keresetlenül gazdag. Minden alakjának ,XXXXXXXXXXXXX XXX van tenni és mondanivalója.

Második képe a szintén nagyméretü:

Ébredés c. képe. Később ezt a képét szétdarabolta, csak töredék van meg belöle.

Réti István: Nagybányai müvészet -III.Thorma János Nyugat. 1924. jul.1. 51-54.l.

5/. MDK

Thorma János, festöm.

Nagy vásznakon más kompoziciókat is kezd, de nem fejezi be, mert minden energiáját lefoglalja a képzeletében felbukkant"Aradi vértanuk" külsö mérteiben is óriási föladata. 26 éves,mikor befejezi s a milleniumkor kiállitja.

Elragadtatással irnak róla, Beöthy Zsolt hosszu cikkben méltányolja, egysorba állitja Munkácsy"Ecce homo"-jával és Benczur "Budavár visszavételével. De félévi ünneplés után a müvész fölgönygyölitva hazaviheti, politikai okokból.

Réti István: Nagybányai müvészet -III.Thorma János Nyugat. 1924. jul.1. 51-54.l.

6/. MDK

Thorma János, festőm.

1897 nyarán festi meg a szegedi muzeumban lévő hatalmas festményét, az tanitványainak megjelenő Krisztust, amint álca köszönti megilletödött népét: "Békesség nektek!" Barokkos, Rembrandtra utaló kompozició, mozgalmasságában, temperamentumban Tintorettoval tart öntudatlan belső rokonságot.

Réti István: Nagybányai művészek -III. Thorma János. Nyugat. 1924. jul.1. 51-54.l.

11/.

Thorma János festöm.

1921-böl való képén , a Majális viziójában az át látszó tiszta szinek s az elöadás anyagtalan könnyedségének programja dominál.
XXXXXX 1920."Ibolyaszedés". Majdnem klásszicizált kompozició. /Havasfejü, acélkék óriások, a Guttin s a Fejetehegy lábánál két fiatal leány virágszedö szelid mozdulata,mintha vallásos szertartást celebrálna..

Réti István: Nagybányai müvészek -III. Thorma János Nyugat. 1924. jul.1. 51-54.l.

1c/. MDK

Thorma János,festöm.

A várható román invázió elöl kimenti Debrecenbe az Aradi vértanuk-al együtt "Talpra magyar". -t mindakét vérrel festett kép ott pihen most valami raktárban. 1918-ban.
Ez az idöleges abbahagyása a Talpra magyar-nak f felszabadulást is jelent számára. Ismét festöként áll a világ elött, arcképek kerülnek ki ecsetje alól, dokumentumok a kisváros mindennapos életéröl, kisebb plein-air kompoziciók.

Réti István: Nagybányai müvészek -III. Thorma János, Nyugat. 1924. jul.1. 51-54.l.

MDK

Thoma János, festőm.

1901-1906 közé eső időszakból:
ami nyilvánosságra is került még számos apróbb vázlat mellől:"Kártyázók" 1904.
"Cigányok" 1905.
"Cigány-utca" 1907.
"Kocsisok közt" 1901.
Ezeken a képeken mintegy pihenőképen dolgozik monstruozus nagy képe mellett:"Talpra magyar".

Réti István: Nagybányai művészek. -III.Thoma János.
Nyugat. 1924. jul.1. 51-54.l.

MDK

Thorma János,festőm.

Férfias természet, emberi tulajdonságai is magasan föléje emelik az átlagnak. Nagylelkü. Hibáival és érényeivel reprezentativ magyar.-Évek óta nehéz időkön át elnöke ,vezére a Nagybányai Festők Társaságának.

RÓI.: 1922 dec.

Réti István: Nagybányai művészek -III. Thorma János Nyugat. 1924. jul.1. 51-54.l.

7/. MDK

Therma János, festöm.

Élete tragikus, nagy vállalkozásához :
"Talpra magyar!"-hoz nem sokkal Krisztus-képe után fog hozzá, h. élményünkké tegye márc.15.-t, Petöfit. Két hosszu évtizeden át áldozza rá fiatalsá gát, egész müvészi erejét, h. hatalmas vizióját, m mely szinte kivül esik a festészet határain, megoldja.

Réti István: Nagybányai müvészek. -III. Therma
Nyugat. 1924. jul.1. 51-54.l. János.

8/. MDK

Thorma János, festöm.

"Talpra magyar" hosszu munkájának elsö idejében még ráér egyébbel is foglalkozni. Néhány arcképet, genre-képet fest. 1902-ben keletkezik nagy képe: "Szeptember végén" melankoliával telitett kompozició.
1903-ban festi meg "Október elseje"- ét./Szépmüvészeti Muz./ Külföldön is nagy sikerei vannak e müvével. Münchenben a Glaspalast-ban, Saint-Louisban a világkiállitáson .Mindkét helyütt nagy I.osz aranyéremmel tüntették ki.

Réti István: Nagybányai müvészek. -III.Thorma
Nyugat. 1924. jul.1. 51-54.l. János.

1/.

MDK

Thorma János,festöm.
sz.1870.

Szenvedök.1892.Részletfölvétel Repr. 315.1.
Szépm.Muz.

A Bastien-Lepage-féle megcsináltság negéz páncél
ját legelöbb Th. temperamentuma dobja le magáról.
A "Szenvedök" megfestésénél már nem kötik a na-
turalista iskola ideáljai.

Réti István: A harminc éves Nagybánya.
Magyar Müvészet. 1926. 6.sz. 315,316.1.

MDK

Thorma János festőm.

Az állam és a sajtó mindent elkövettek, h. a magyar nemzet ezeréves fennállásának ünnepléseker a nemzeti multat az emberek öntudatában eleven né tegye. A tört. festészetet gondolták alkalmas propagandaeszköznek. Megrendelések,pályázatok utján születtek meg az akkori alkotások. A nagybányaiak közül hárman kisérelték meg.

"Aradi vértanuk" tragédiáját evokálta Th.J. a nemzet emlékezetébe.

Nagybányai művésztelep 1896-ban alakult meg.

Réti István: A harminc éves Nagybánya.
Magyar Müvészet. 1926. 6.sz. 315,316.l.

Thorma János

MDK

Szenvedők, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Thorma János

MDK

Szenvedők, repr.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

M.D.K.

Thorma János festő

Szenvedők, repr.

Bernáth Aurél: A muzsa udvarában , Bp. 1967.

128-129.l.

Thorma János

1920-ban a modern magyar festészet átrendezett kiállításán szerepeltek:

Szenvedők, Férfiarckép /Manet hatás/, Kettős arckép /Rippl Rónai hatása/, Október 1. / tárgyi hangsuly, impresszionisztikus eszközök/

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp. 1965.
34.l.

THORMA JÁNOS

Művei kiállítva Kecskeméten, a festő-
siretünk a századfordulón c. kiállítá-
son.

Heltai Nándor: A Katona József
Múzeum új kiállítása

PETŐFI NÉPE (Kecskemét) 1971. okt. 3.

Thorma János

a millenniumi kiállítás alkalmával bemutatta „Szenvedők" című alkotását. Sikere mérsékelt volt.

Lyka Károly: Vándorlásaim a műcészet körül, Budapest, 1970. 363 l

1911

Thorma János

„Szenvedők", 1893, olaj, vászon, 250 x 300 cm; M. Nemzeti Galéria. I. sz. színes reprodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

Thorma János

Képe szerepel a Nemzeti
Galéria új szerzeményeinek kiállításán

Magyar Nemzet 1970 junius 24
4. old.

Thorma János

zetiség, tanerők, stb. szerint.

Magyar művészek kitüntetése Münchenben. A *müncheni* nemzetközi művészeti kiállításon hat magyar művész részesült kitüntetésben. Első osztályu kitüntetést, nagy aranyérmet nyert *Thorma* János festőművész «Október elsején» czímű képével, mely a st.-louisi világkiállításon is első díjat nyert. Másodosztályu érmet kaptak: *László* Fülöp, *Ferenczy* Károly, *Krisch* Aladár és *Knopp* Imre festőművészek, továbbá *Ligeti* Miklós szobrász.

Vas. Ujs 1905.

510. l.

Nag

M.D.K.

Thorma János
festő

Réti Ferencről Thormával egyenrangú művészegyéniségnek tartotta.

Ferenczy Károly tizennégy levele: Genthon István: M.M.M. Évkönyve 1952, 193 l.

M.D.K.

Thorma János
festő

Ferenczy leveleiben „Jancsi" néven tölbször szerepel.

Ferenczy Károly-tizenmégy levele: Genthon Istvánt~~ól~~:
M.M.M. Évkönyve 1952, 1964 l.

MDK

Thorma János
festő

Radocsay Dénes: Rollósy Simon leveleiből

MMM Évkönyve 1951, 174 l.

SZEPTEMBER VÉGÉN — THORMA JÁNOS FESTMÉNYE

Még ez a nagyvilág, ez a renaissance is eltörpült Michel Angelo szenvedelmeihez képest! És nem tudott megalkudni soha. Minden alakja törni, zúzni, szétpattanni, láncait felszaggatni, az érzelmeit lefogó külvilágot felrobbantani vágyik, mint ő maga, akinek egész élete küzdelem végzetével, mely abban áll, hogy álmai és a valóság sohasem tudtak harmonizálni. Mindenről, mindenről, mit csak óhajtott, vágyott, álmodott, az antik szépség és a keresztény rajongás egybekapcsolására való törekvéseivel egyetemben, le kellett mondania, mert kiderült róla, hogy káprázat, hogy csak vizió, mert kifejezhetetlen, mert rendkívüli, mert emberfeletti vágyódás csupán. De e küzdelem organizációja közben, ha nem is a maga kielégíthetetlen esztétikai ideáljainak megfelelő, de minket elbódító alkotásokat teremtett, torsokat az ő szemében, remekeket a mienkben, melyekkel tragikus ellentmondások közt hánykodó lelkét kifejezte. A formája tehát megfelelt a tragikus szellemű művésznek. Átok az ő tanulsága minden harmónikus lélekre, akit nem belső páthosz ihlet, hanem szenvedelmes életvágy, szépségszomj, mint Rafaelt vagy Rodint. Hatása nem is volt áldásos sem Rodinra, éppen úgy, mint annak

Művészet 1914.

idején Rafaelre sem. De a zseni intuitiv megérzésével Rodin mihamar meg is szabadult tőle. «Hál' Isten, hogy visszatértem az antikhoz!» — sóhajt fel megkönnyebbülten Rodin, de az ő antikjához, az izgalmas frofilokat szerető konkrétsor művészetéhez: ön-magához.

A monumentális művészetnek azonban, ellenkezőleg végső ideálja az egynézetűség, mely minden formát magába foglaljon, s míg egyrészt a kellő térelhelyezéssel arra kényszeríti a szemlélőt, hogy abból igyekezzék a teljes esztétikai hatást kiemelni, másrészt arra indítsa a művészt, hogy a kellő kifejező erővel minden érzését itt koncentrálja.

Ujra Michel Angelora hivatkozunk, hisz ez az ő csodás hatásának titka. A statikus formát nála ez az uralkodó kontúr adja meg, monumentális nyugalmat teremtve, mert aztán ezen a síkszerű képsíkon belül minden elképzelhető heves szenvedelmes tömegmozgás helyet kaphat, mert fel nem bontva a főkonturt, mélységhatásra nem törve, tragikus ellentét kifejezése keletkezik, éppen az, ami — önkénytelenül - a mester célja volt. Ismételjük — mélységhatásra Michel Angelo nem törekedett — ez igen fontos mozzanat, ez által sikerült neki az egynézetűséggel oly intenzivvé válni. Az az egy nézet roppant erejű lehetett. Justi és társai nem így fogják fel a problémát, mikor őt, mint a ronde-bosse művészét ünneplik, s szerintem félreértik a szavait, mikor ezt jelölik meg ideáljának.

Legyen szabad ennek igazolását röviden megkisérteni. Justi — mert Michel Angelo oly sokat rajzolt — a festőiség képviselőjének tekinti. A rajz pedig éppen ellenkezőleg abstraktjel, mert a rajzban nem a folt, de a vonal az uralkodó, — már ez maga is egy abstrakció. Nála a rajz a tömegek és azok elhelyezésének minél világosabb megértésére szolgált. Mivel a fővonal keretén belül, a legszenvedelmesebb belső erőtől hajtva, egybebonyolódott formák megteremtésére törekedett, ezeket a formabonyolulatokat világosan érteni és megértetni akarta. Ehhez készültek számtalan rajzai, melyeket halála előtt, mint Vasari írta, máglyahalálra ítélt, nehogy lássák micsoda fáradságába került műveinek megalkotása, de a módszert se tudják meg, mellyel eredményeihez jutott. A véletlenül ránk maradt rajzokból kiolvashatjuk eljárását mégis.[5] Az első futólagos eszmét modellek segítségével apróra kidolgozta, a legmeglepőbb módszereket eszeli ki, hogy megérthesse motivumát, hogy a formák minél nagyobb gazdagságához juthasson. Végül mindent egybefoglal, mert a fődolog a mozgás megértése, a vonal segítségével, a képsík megőrzése mellett, azután a tömegek egyensúlyozása a legnagyobb ellentétekkel.[6] Ehhez nem kell modelljét folyton körüljárnia, egyenesen a márványba dolgozhat, a kész modell szem előtt tartásával, a reliefszerűség megőrzése mellett. Ez volt a mester módszere, teljes ellentéte a konkrétképzeletű antik és modern, a profilokat kereső ronde-bosse művésznek. Justi persze elítéli ezt a módszert s annak tulajdonítja, hogy Michel Angelo annyi félbehagyott munkát hagyott hátra. De ebben is téved. Michel Angelo ily esetekben rendesen nem volt megelégedve a főnézet vonalába belehelyezett tömegek szenvedelmes ellentéteivel, mert ő ezt kereste: nyugalmat, mely a szenvedélyes mozgásokat

KATONÁK MEISSEL ÁGOSTON RAJZA

[5] Hettner. Zeichnerische Gepflogenheiten bei Michel Angelo. Monatshefte II. 2. füzet. Gottschewski zu M. A. Schaffensprozess u. o. I. 855. l.

[6] Ez az álláspontja Cicognaronak is, idézve Justinál 362. lap, melyet Justi eredménytelenül cáfolgat.

THORMA JÁNOS: SZENVEDŐK. Részletfölvétel
Szépművészeti Múzeum

sohasem lett másodrendű dolog náluk, a jó megfestésnek mindennél többre értékelése a korábbi naturalismusnak volt becses öröksége. Bensőséges, hangulati mondanivalójukhoz a világítási feladatok adták a festői keretet. Ez időben az esti világítás hatásaival majdnem valamennyien megpróbálkoztak. 1892-ben Grünwald „Angyali híradás a pásztoroknak" című nagyobb kompozícióján a tűzfény és az éjszaka effektusaival foglalkozik. Vele egyidejűleg Csók érzelmes tárgyú interieurjén, az „Árvák"-on, a szobai lámpafény és a külső kék alkonyat keveredését festi meg, a legtökéletesebb finomságú és zártságú naturalisztikus rajz- és formakezelés mellett. Egy évvel később Grünwald és Réti állítnak ki lámpavilágos képeket. De mindezek mellett a Bastien-Lepage-féle megcsináltság nehéz páncélját legelőbb Thorma (sz. 1870.) temperamentuma dobja le magáról, mindjárt első képének, a „Szenvedők"-nek megfestésénél. (1892.) Sem előadásában sem emberi mondanivalójában már nem kötik a közelmult naturalista iskola ideáljai. Témájából az emberi élmény melege csap elő, a véletlen látványt képzelete megtölti belső tartalommal. Tájkép részében már önkénytelenül az impresszionisták igazságait keresi: levegős, vibráló, színes, könnyed, inkább vázlatos, bár tónusával még a nyolcvanas évekbeli naturalismus borús plein-airjébe kapcsolódik. De nem a borús nappal szenvtelen szürkesége ez, hanem az alkonyatba hanyatló, novemberi késő délutáné, amelyet megszínesít a fák ködbe tompuló őszi tarkasága és az egésznek hangulatába festőileg finoman oldódnak az emberi kifejezéssel teli alakok.

Ezeket a művészeinket, valamint az egész magyar művészetet egy időre eltérítette a fejlődés európai irányából a magyar nemzet ezeréves fennállásának közelgő ünnepe. Az állam és a sajtó mindent elkövetett, hogy a nemzeti multat az emberek öntudatában elevenné és a közhangulatot ünnepélyessé tegye. A hivatalos körök e célra a történelmi festészetet gondolták igen alkalmas propagandaeszköznek s meg-

Réti István: A harminc éves magyar művészet
Nagybánya
1926. 6-7.

rendelések, vásárlások, pályázatok útján igyekeztek ezt a műfajt új életre kelteni. Ez a programm ellentétben állott a kor általános művészeti törekvéseivel és így nem is hozhatott hasznot művészetünk számára. A leendő nagybányaiak közül hárman kísérelték meg: nagy történelmi kompozíciót, nagy vásznon, modern ízlésük és tudásuk szerint oldani meg. Grünwald „IV. Bélát" festé meg a tatárjárás után az elpusztult országba visszatérve, szép szürke plein-air-hangulat keretében. Csók „Báthory Erzsébet" szadista-pathologikus esetében látott festői alkalmat női aktok és magyar történelmi ruhaviseletek megjelenítésére, amit nagy tudással, kitünő naturalisztikus részletességgel oldott meg. Thorma pedig az „Aradi vértanuk" tragédiáját evokálta a nemzet emlékezetébe, a gyászt az örömünnepen, átérzett elbeszélő kompozíciójában, nagy kifejező erővel, mély hangulattal. Azzal a problémával, hogy mily módon és milyen mértékben kapcsolhatók bele a históriai festészet feladataiba a modern festői törekvések, akkor éppen csak ez a három fiatal művészünk kísérletezett, a többiek a régi csapáson tapostak.

Grünwalddal, Csókkal együtt indult a fehér felhős ég alatt Ferenczy Károly (1862—1917.) művészete is, de most nem követé társait a világítási érdekességek, sem a szociális szentimentalismus divatos útján és a millennium hangulata is érintetlenül hagyta művészi termelését. Felületesen talán úgy látszik, mintha megállt volna a többiek előbbi állomásán, a halkszavú, szürke plein-air-festészetnél. A világos, de naptalan nappal fehérsége, árnyéktalansága uralkodik festői témáin, majdnem egészen nagybányai korszakáig. De tüzetesebben vizsgálva akkori munkásságát: nem a puritánok hétköznapi naturalismusa már ez, nemesebb tükörből verődik itt vissza a természet. Festői látása érett, finomodott, mélyült s ízlésének dekoratív hajlandósága jutott benne mindinkább öntudatra. Már nem csupán a természethűség irányítá testését, hanem a „képszerűség" is, amit a látvány folthatásában keresett. És így lassanként saját stílusát keresve, egyrészt az impresszionisták igazságához közeledett, másrészt a folthatás hangsúlyozása a borús plein-air tompa színharmóniájában valami egyéni, gobelinszerű dekoratív jelleget kölcsönzött képeinek. Főbb művei ebből az időből (1892—1895.): „Tékozló fiú", „Englischgarten", „Önarckép", „Csók István arcképe", „Madárdal", „Ádám", „Orfeusz" stb. valamennyien ugyanazt a harmóniát mutatják. Témáiban arisztokratikus festői érzéke tiltakozott a hangos, hétköznapi irodalmiasság ellen, emellett azonban legtöbb képében valami gyöngéd költőiség rejtőzködik felénk szemérmesen.

A millenniumot megelőző évtized folyamán ezek a fiatal művészeink bocsátkoztak bele elsőkül a jelen művészeti fejlődés európai sodrába, érezték az áramlat erejét, boldogan eveztek az új vizeken. Az elsők voltak itthon, akik megértették koruk szavát s magukévá tették annak céljait. De ennél jelentékenyebb szerep is várt rájuk: a cél érdekében önállóan dolgozni, nemcsak közvetíteni, hanem tovább fejleszteni, amit Nyugat kultúrájától kaptak. Az iskolaévek leteltek, eljött az alkotás ideje. Ez csak akkor kezdődhetett igazán, amikor hazakerültek s egymást barátilag támogatva, itthon inspirálódva együtt dolgozhattak. Ez a korszak kezdődött Nagybányával, művészetünk nagykorúságának korszaka.

RÉTI ISTVÁN

Thorma János: „Tavaszi táj" Tükör, Budapest, 1977. okt. 2.

170 évnél több telt el azóta, de kibukkanva a napfényre, nagyon tudtam értékelni, hogy életben vagyok, és nem tudtam kellően gyönyörködni abban az irdatlan hadihajóban, amely akkor úszott ki Portsmouth kikötőjéből.

BARÓTI SZABOLCS

Nelson hajója, a Victory

Kanáriai szigetei közül, az Atlási Tengeren. Bal kezére szorulván, egész leveleket is ír már vele. Kékszinü uniformist visel, mellynek lefityegő jobb ujja a mejjére van tűzve. Bal oldalán három kivarrott csillagok (rendek) tündöklenek. A legfelsőt, melly félholdat ábrázol, a török császár készíttette az abukiri ütközetre; a középsőt a nápolyi király, az alsót pedig az ánglus király küldte, amennyire tudom, — ezeket is ugyanazon diadalmára nézve. A három *rendeken* kívül három arany *emlékeztető-pénzek* függenek a mejjén, mellyeket más vitéz tetteivel nyert.

Temérdek kincset visz magával, s azon kívül 20 ezer aranyra vitte már esztendei jövedelmét.

Nelson, Milord *Hamiltonnal* jött Kis-Martonba, —ki is negyven esztendeig lakott Nápolyban, ánglus-követ-fővel. Már meghaladta a hetven esztendőt. Ott vette feleségül a mostani grófnéját (vagy is *miledi*jét, egy 35 esztendős, magos, igen kellemes képű s maga-alkalmaztatású ánglus asszonyságot. Több ritka tulajdonságai közül való a tiszta, hangos szava, mellyel ama híres *Heyden*nek társaságában oly szívreható módon gyönyörködtette a hallgatókat, hogy csaknem elragadtatásba hozta mindnyájatokat.

Nagy nevet szerzett magának a Miledi, némajátékaival (pantomimiájával, mellyet a legnagyobb tökéletességre vitt, kivált a magányos és másokkal együtt való *állásokat* az úgynevezett *attitudes* és *gruppokat*. Nem lehet különös érzékenység nélkül nézni azokat. Sok helyen gyönyörködtető *állásai s mozgásai* le vannak rajzolva, s rézbe metszett képekben világ eleibe bocsátva.

Maga az ősz Milord nagyon jártas a tudományokban. A Vesuvius tűzokádó hegyét több ízben megjárta, nem kevés veszedelmek között, s tapasztalásait kiadta nyomtatásban, drága rajzolatokkal felékesítve.

MDK

Thorma János

Szenvedők

Ébredés

Réti I.: A harminc éves Nagybánya. Magyar Művészet 1926.7.sz.
366,369,370,378,379,382.l.

Thorma János festő M.D.K.

Szentendrei művészek /1891-1892/

Genthon István :Ferenczy Károly . Bp. .1963. 14.1.

MDK

Thoma József, festőm.

Szenvedők. /Gyászoló pár a temetőben./ Repr.

Petrovics MM

Therma János festő M.D.K.

Müvei az ezredéves kiállitásen

Szenvedők

Genthon István:Ferenczy Károly Bp. 1963. 48.l.

M.D.K.

Thorma János

A nagybányai müvésztelep festőművészei illusztrálták Kiss József költeményei c. kötetet.
Közöttük szerepel a müvész is.
"Irodalom" c. rovat.

Magyar Salon, Pp. 1897. dec. hó. 28. kötet
645. lap

MDK

Thorma Janos

A st.louisi vilagkiallitason, Thorma Janos aranyérem kitüntetést kapott.

–Művészet, 1904. 406.1.

MDK

Thorma

Dec.17.-én a Műcsarnokban mehnyiló nagybányaiak kiállitásán szerepelt műveivel.

Cikk: A nagybányai festő-iskola kiallitása.

Vas.Ujs. 1898. 50.sz. 877.lap

Thorma János

festő

M.D.K.

A Nemzeti Galériában rendezett
„Nagybánya" kiállításon bemutatták
műveit. „Szenvedők" című műve
volt az első jelentős műve. 1896-ban
az Aradi virtanik" történelmi tár-
gyú képet festette.

M. Heil Olga: Thorma János művészetéről
Művészet, 1963. június — 16 lap

MDK

Thoma János, festő.

Igazi meglepetés az emlékkiállitás, melyet a mester halálának 2. évfordulójára rendeztek. A "Nagybányai mester" akit a közönség mint nagyszabásu történelmi képek, - elsősorban "Az aradi vértanuk" és erőteljes kifejezésü falusi jelenetek :"Október elseje", Kártyázók" stb. festője ismer, ezen a kiállitáson változik át a legszinesebb látásu természet ábrázolóvá.

F.J.: Thoma János emlékkiállitása. Pesti Hirlap. 1939. nov.28.

Nemzeti Szalon.

Thorma János

Horváth Oliver:

Thorma János.
Kézirat, 4 r.
Képzőm. Főiok
Könyvtára.

Ferképzőmfoiskévk
1937/39 186. l.

MDK

Thorma János

Szenvedők, repr. /részletfölvétel/.

Aradi vértanuk

Réti I.: A harminc éves Nagybánya. Magyar Művészet 1926. 6. sz. 313,314,315,316.l.

Thorma János, festöm.

3/. MDK

Elsö müvei:
"Szenvedök".
" Vértanuk".
Természetszemleletet a francia naturalizmus határozta meg. De festöi elöadását teljesen temperamentuma diktálta. -Oregebb korában sokat foglalkoztatta az idötálló festés technikája.

Réti István: Szinyei Merse, Ferenczy, Thorma.
Magyar Müvészet.1938. 3.sz. 65-78.l.

Thorma János

1917. Koll. Eiäll.
Ernstnél.

Thorma János

Arabás Miklós Cék

erdélyi képzőművészeti

kiállítása Bp. 1937. máj.–

jun.

Thorma János: Tájkép

Szervátius Jenő: Gondolkodó

M.D.K.

THORMA János festő

Egry ~~József~~ Margit Wellisch J: Az Országház 42. f.

amelynek meleg színeiből, levegőjéből, sejtelmes hangulataiból táplálkozik művészete is, s amely modern pikturánk kialakulásában történeti jelentőségű; Nagybányán. Thorma most új erővel lépett ki ebből a nagybányai tartózkodásból. Számra nézve ez a friss kollekció, amit küldött, nem volt nagy, de Thorma sajátos kvalitásait reprezentálta, amelyek Thorma Jánosnak külön helyet adnak mestereink sorában. A nagybányai rét üde levegője ült e képeken, a természetfestés magyar zamata. Tornyai János sem sűrűn látott vendég a fővárosi kiállításokon. Az Ernst-Múzeumba egy nagyobb gyüjteményt küldött, figurális dolgokat és tájképeket, végső leegyszerűsítésével a tónusoknak s a színek oly erejével, amelyek mögött robusztus temperamentumot érzünk. Pólya Tibor egész sor grafikai lapot állított ki, valamint festményeket, amelyeken a fiatal művész jellemző karakter-érzéke, humora, élénk szín-fogékonysága nyilvánult s Biró Mihály, a budapesti plakátnak e szinte «hors concours»-embere, rajzokat, litografiákat, amelyek a katonai szolgálatot teljesítő művész harctéri élményeit adták elő. Meg kell említenünk még, mint a kiállítás iparművészeti tárgyait, K. Molnár Sári biblikus kompozíciókkal ható cserépfestményeit.

Május 1-én nyílt meg a Szent György-céh aukció-kiállítása, maga a XXXV. művészeti aukció pedig 5-én kezdődött s három napon át tartott. Az aukció ezúttal a rendesnél nagyobb keretekben mozgott, több mint ezer tárgyat ölelt föl. Túlnyomó része abból a magángyűjteményből került ki, amelyet a katalógus «egy magyar esztétikus» magángyűjteményének mond s amelynek egyéb részeit a Céh előző aukciókon bocsátott a vásárló közönség rendelkezésére. Ezúttal a kollekció egyaránt tartal-

Rittát említjük meg, Essö Erzsébet plakettjeit, Komáromi Kacz Endréné vízfestményeit, Podvinecz Erzsébet, Glatzné Wildner Mária, Czóbel Margit, Katonáné Madarász Adél, Müller Ágota és Müller Méla, Pataky Katalin, Undi Mariska, Joachimné Sebők Margit olajfestésű és grafikus műveit. Külön teremben volt kiállítva Stefánia hercegnő gyüjteménye, mintegy negyven darab virág-csendélet. A gyüjteményt a kritikának elsősorban úgy kellett felfognia, mint jótékony célt szolgáló képeket.

Április 22-én az Ernst-múzeumban nyílt meg a «magyar mesterek negyedik csoportkiállítása.» Az intézet ezzel zárta is művészi színvonalban komoly és mozgalmas szezonját. E kiállításán műtörténeti anyag keveredett modern festők friss alkotásaival. A históriai név Than Mór volt és Lotz Károly. Than Mór emlékét bőséges anyag idézte föl, amely különösen tanulmányokban, különböző kompoziciók első, kisebb fogalmazásában, hozzájuk szolgáló vázlatokban volt gazdag. A közönség a művész oly hagyalássa Than Mór — az utóbbi évtizedekben halványulni kezdett — művészi alakját. A fiatalkori Lotz stílusára vall az a tizenhárom festmény, amelyek a Sándor-utcai Ádám-palota szalondíszei voltak: olajfestmények, de az előadásmód, a rajz, a szerkesztés a falfestőé. Iványi-Grünwald Béla régebbi műveket állított ki, abból az időből valókat, amikor ez az utolsó évtizedben erősen átalakult művész, a színes naturalizmus híve s egyik magyar harcosa volt. A «Nő piros ruhában», «Anyám», a «Nő zöld ruhában», «Felhős táj» a festő e korszakának jellemző, elite-darabjai közé tartoznak.

Thorma János egyik meglepetése volt a kiállításnak, már azzal is, hogy azon egyáltalában résztvett. Hosszú esztendők multak ugyanis el azóta, hogy Thorma egy-egy friss művét láthattuk, bár valami tulságos sűrűn sohasem szerepelt a budapesti tárlatokon. Valahányszor azonban megjelent a nyilvánosság előtt, mindig az igazi műértők figyelme irányult rá. E hosszú évek alatt Thorma ott élt, azon a vidéken,

Művészet 1917 55-56.l

E'—1.— M. D. K.

THORMA János festő

szül. Kiskunhalas 1870.- megh. 1937 Nagybánya

1884-ben költöztek Nagybányára. A gimn. negy betső osztályát itt végezte el. Rajztanára. Horváth Henrik külön is oktatta

Érettségi után a budapesti „Rajztanárképezdébe" irathozott. Itt Székely Bertalan tanítványa

./.

 M. D. K.

THORMA János festő

1888-ban münchenbe megy Hollósy-iskolájába

1889. jelentkezik a müncheni Akadémián Liezenmayer Sándorrúa

Édesapja arcképe (1891.)

1891. Paris Academie Julian

Szemedők (1892.)

Bilc Irén (Grünwald Béláné) arcképe (1892.)

./.

E' 3. - M. D. K.

THORMA János festő

Ébredés (szétszaradolta, a tenvedőt pár tart.

Utcasarkon "

Aradi vértanuk (1896)

Lukovits Istvánné arcképe

Békesség nektek!

Talpra magyar!

Október elsején

Kártyázók (1904.)

Cigányok a műteremben (1905).

E'– 4. – M. D. K.

THORMA János festő

Cigány-utca (1907.)

Kocsisok közt

Húsvéti szentelés

Processzió-

Március

Tavasz

Budavár visszavétele 1849-ben (1912?)

Ujoncok

A nagybányai szabadiskola vezetője

/.

É 5 - M.D.K.

THORMA János festő

1917. NFT (Nagybányai Festők Társasága.) elnökévé választja

1924. „Bene marensi" a román kiróly kitüntetése, aranyérem

Ibolyaszedők

Majális

Dione(!) és Zeusz

Ariadne

Fürdőző nők

E 6 - M. D. K.

THORMA János festő

1929. nőül vészi Kiss Margitot

Néger Samelmainyej

Réti István: N nagybányai műveszkelet

Bp. 1954. 173 - 209. l.

M. D. K

THORMA János festő

„Szenvedők" (Repr. 38. t.)

„Aradi vértanuk" (Repr. 39. t.)

„Bélzesség nektek"

„Jelpra magyar!" (Repr. 44. t.)

„Szeptember végén" (1901.)

„Kocsisok közt" (1902.) Repr. 43. t

„Október elsején" (1903.) Repr. 41. t.

./.

THORMA János testő

„Kártyázók" (1904.) Repr. 40. t.)

„Cigányutca" (1907) Repr. 42. t)

1905. München Glaspalast I. o. aranyérem

1905. Saint Louis I. " "

„Anya" (Kettős arckép)

„Vak favágó"

Dr. L. Gy. és meje

Illusztráció Kiss József verseihez

Tanulmányutat tesz Belgiumban és

Hollandiaban

 tr. D.K.

THORMA János festő

1903. Lipótvárosi kaszinó díja

1906. Vaszary-díj

A nagybányai művésztelet egyik létre-
hozója, alapítója

1911. a nagybányai kolóniát vezette

1917. a Nagybányai Festők Társaságá-
nak elnöke

Dolgozat Rétivel: „A művészi nevelés-
vál („Nagybánya és Vidéke" 1898.) ./.

— 4 — M.D.U.

THORMA János festő

Horthyval – Réfivce együtt tanult Holl-
-synál München ben

1897-ben a párisi Julianban ~~a~~ együtt
van Nyilassyval

Sanítványa volt a Szabadiskolában:
Borzemissza Géza és Boldizsár István
Tavaszi táj (Repr. 46. t.)

./.

 M.D.K.

THORMA János festő

Réti István: A vagyonyai művészetben

Bp. 1954. 12., 14., 23., 24., 32., 33., 34., 35., 40., 41., 42., 43., 44., 45., 46., 47., 48., 49., 54., 55., 56., 57., 62., 63., 66., 71., 75., 76., 78., 79., 81., 84., 86., 87., 88., 89., 90., 97., 102., 103., 105., 106., 107., 108., 111., 112., 113., 114., 117., 120., 122., 123., 125., 129., 145., 164., 213., 228., 233., 234., 235., 238., 242., 244., 247., 251., 254., 267., 269., 270., 271., 293., 297., 298., 299., 300., 301., 303., 305., 309., 317., 318., 321., l. 38–46. t.

BÉL... 11858/1... megállap...

Thorma János festőművész (sz. 1870, Kiskunhalas)
1848 március 15
Aradi vértanuk
Október elsején
Temetés után
Ibolyaszedés
Majális
Ernst Endre: A Szinyei Társaság és müvész-
tagjai, 1926, 58-60, 69, 70 l.

Mese Pál
Életrajz.
Díjai, kiállítások, irodalom.
[Képmásával]

379/S.

MDK

Thorma, festőm.

Magy.remekmüvek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921. máj.

8 l.

MDK

Thorma János

Tersánszky J.Jenő: A félbolond. Bp. 1947,
227 l.

Thorma János festő M.D.K.

Párisban összeismerkedik Beck Ö. F.-el. Thorma ekkor a Rue St. Jacob-ban lakott. Egy férfit s nőt ábrázoló képen dolgozott ekkor — átdörzsölt éj-naka utáni hangulatban.

Beck Ö. Fülöp Emlékezései. Bp. 1917 214, 215,

Thorma János
Kártyázók

Ernst-Múzeum CXXXI. /jubiláris/ kiállítása.
1932. május, 8 l.

FRORSZÁGON DOLG. OLASZ

Az Ipolyi gyüjteményből.
Ipolyi, Bihar vármegye, 147. szám. — Gerevich: PA, 218. lap. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 147. szám. — Gerevich: IPGY, 89. l.

MAGYAR SZOBRÁSZ 1480 körül
Madonna Jézussal (170. kép)
Vörösmárvány timpanondombormű, 73×171 cm.
A visegrádi Mátyás-kastély kápolnájának kapuombormüve
Némethy Lajos: Renaissance emlékek... AÉ., X., 1890., 253. l. (A visegrádi kir. várkápolna timpanonja.) — Pulszky Károly: Három magyar érdekű olasz renaissance emlék. AÉ., X., 1890., 312—315. l. (Képe 313. l.) — Folyóiratok szemléje. Akadémiai Értesítő, I., 1890., 642. l. — Olasz szábrászati magyar emlékek. Vasárnapi Újság, 1890., 761—762. l. (Képe 762. l.) — Tört. Főcsoport 263. szám. — Czobor—Szalay I., 151—152. l. (Képe 152. l.) — Divald Kornél: Budapest művészete a török hódoltság előtt. Bp. é. n. (1903), 148. l. — Éber László: Középkori és renaissance töredékek Budapest területéről. Budapest Régiségei, VIII., 1904., 64. l. — Márton Lajos: Könyvismertetés. Budapest Régiségei, VIII., 1904., 184. l.

M.D.K.

Thorma János
festő

"Szeptember végén" (vázlat)

II

Nagy Lorsa: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952. 162 l.

M.D.K.

Thorma János
festő

Párisban összeismerkedett Beckkel

Soós Gyula: Részletek Beck Ö. Fülöp emlékirataiból.
M.M.M. Évkönyve 1952, 215 l.

M.D.K.

Thorma János
festő

„Szeptember végén"

Nagy Zsuzsa: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952, 165 l.

M.D.K.

Thormajános
festő

„Szeptember végén" c. olajképe.

Vagy Zsuzsa: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952, 142 l.

Thorma János, sz. 1850.

Nagybányai utcai jelenet, olaj

Magyar Nemzeti Reneszánsz Társ. IV. aukciója. Bp. 1923. 8 l.

Thorma János
A csók, olaj

Szent György Céh III. árverésének kata-
lógusa. 1910. 7 l.

MDK

Thorma János, sz. 1867.

Kártyázók.

Márk Lajos festőmüv. . . . gyüjt. kiáll.
Ernst Muz. 135.kiáll. 1932. dec.

15 1.

MDK

Thorma János

Réti I: Hollósy Simon. Bp. 1927. 22 l.

előtte 24 méter széles díszlépcső. Az
és vízvezeték-rendszere volt.
1320-ban. Zách Felicián merénylete 1335
-ben Zsigmond helyreállíttatta. 1456-
naissaance stilusban jelentékenyen
Oláh Miklós leírta. 1542-ben a török
san iszappal töltődött fel. Feltárá-
34-ben, jelenleg Héjj Miklós vezeti.

di palotájának alapfalait. Kerti Herlay
János: A visegrádi ásatások. Építészet,
Tibor: A visegrádi királyi palota és
thel — Dercsényi Dezső: Visegrád műemlé-
éjj Miklós: Visegrád. Bp. 1956, 24-62, képek-

MDK

Thorma János festőmüv.

Erdélyi kiáll. N.Szal. 1939. jan.

Thorma János, 187o-1837.

Tavaszi táj, olaj

Kocsisok között, olaj

Főv. Képtár XXXV. kiáll. 1948. ápr. 15 l.

Oe. D. K.

THORMA János festő

Nagybányai festő

Gál: Rusicskay BA. 1948. 15. l.

Thorma János festőművész
Sz.T.K.Bradfort, Bruxelles
A Szinyei Társaság rendes tagjainak 1926. évi művészi és irodalmi működése.
Jeszenszky: Szinyei Társ.Ért.1927.II.

ze Virginis XV. sz. 48b lap.

MDK

Thorma János

Ybl E: Képzőművészet. Budapesti Szemle,
1927. nov. sz. 296 l.

MIA

Thorma Jónos

Yfi M: Kópavogsvísnaet. Þorgeirsb. Bræðr.

1927. nov. 28. 296 f.

MDK

Thorma János festőművész.

Októbernek elsején, olaj

Képzőm. Társ. XXI téli kiáll. VU, 1903. 47.sz.
781 l.

MDK

Thorma János

a nagybányaiak köst

Vigilia,1955.dec.XIX.évf.12.sz. 664.l.- Dévényi Iván: [illegible]réti István könyve a nagybányai művésztelepről.664-[illegible].l.

THORMA János festő

MTD.K.

1915-ben Nagybányán dolgozott

Bibl: Nagybánya... Bp. 1954. 331.l.

THORMA János

M.D.K.

1915.ben Nagybányán dolgozott

Kötl: Nagybánya.. Bp. 1954. 332.l.

MDK

Thorma János [festőművész]

1897 őszén Párizsban megismerkedett Nyilasy Sándorral, és magával hívta Nagybányára. (Más adat nincs.)

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő
Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz.
44. l.

THORMA János

N.D.K.

1917.ben Nagybányán dolgozott

Rétl: Nagybánya... Bp. 1954. 332.l.

M.D.K.

Thorma János

festő

Talpra magyar" című festménye a Nemzeti Galériában látható

Magyar Nemzet, 1959. okt. 17.

Napló.

Fl.

MDK

Thorma János, 187o-1938.

Kocsisok közt, tus

Magy. rajz 5oo éve. Szépm.Múz. kiáll. 194o. jan.
18 l.

MDK

Thorma János, 187o-1938.

Önarckép

Almásy-Tel. 3.auk. 1946. ápr. 35 l.

Thorma János MDK

A folyóirat hiradása szerint "Szeptember végén" c.,Petőfi életéből vett képét a Nemzeti Szalon téli kiálltásának harmadik termében szándékoztak kiállitani.

Uj kiállitás a Nemzeti Szalonban.
Mücsarnok.19ol.32.sz.387.l.

Thorma János MDK

A "Talpra magyar!"-t 1898-ban kezdte festeni. Rónyai "Jussával" és Hollósy "Rákóczy induló-jával ez a kép jelképezte leginkább a magyar festészet eszmei állhatatosságát.

A kép tartalmi és formai elemzése.
Az indulatos szinegyüttes festői között emlitve.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.
Bp.1959.31.1.32.1.

Thorma János MDK

"Kocsisok közt"/19o2/,"Október elsején"/19o3/, "Kártyázók" /19o4/ c. képei is példák arra, hogy a századfordulóban a festőket magával ragadta a kor radikális szelleme.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.31.l.

Thorma János MDK

Kudarcai társadalmi okainak elemzése.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.
~p.1959.29.l.

Thorma János MDK

Müvészetének hazafiassága,mely már az "Aradi vértanuk"-ban megmutatkozott. Négy évtizedes vivódását a "Talpra magyar!"-ral egy rögeszme elhatalmasodásának tartották, pedig önzetlen állhatatossága megindító. Gyárfás "Gábor Áron"-jával és Hollósy Rákóczi indulójával ~~xxxxxx~~ egymásmellé állitás. Különböző nemzedékek magyar festőinek meghasonlása

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.Bp.1959.28.l.

Thorma János MDK

Hollósy és leghivebb tanitványai, -igy Thorma is a festészet reformját a mondanivaló érdekében tartották fontosnak.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.28.l.

Thorma János MDK

Első nagyobb festményét, a "Szenvedők"-et 1893-ben küldte be a Műcsarnok kiállitására. Az "Aradi vértanuk" körül a nagybányai kirándulás xxxxxxx hónapjaiban forrósodott fel a közhangulat.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.Bp.1959.25.l.

Thorma János MDK

1870-1937

Kritikai realizmus megerösödése a század végén.
"Aradi vértanuk" /1896/ c. képének emlitése.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX. században.Bp.1959.21.l.

Thorma János, festő MDK.

Tanítója, mestere volt Gállfy Lola festőmű-
vésznőnek, aki a szentendrei művészkolónia tagja
jelenleg.

Péter Imre: Jegyzetek Kiállításokról

Népszabadság, Ign. 1959. okt. 17. 8-l

Thorma János, festő

MDK

Talpra magyar! című képét — mely a kiskunhalasi múzeum tulajdona — félévi időtartamra a Nemzeti Galéria anlájában kiállítottéa.

–: Kulturális hírek

Népszabadság, Sp. 1959. okt. 18. 8.l

MDK

Thorma János, festő.

Az aradi vértanúk. 1906. br. Forster-féle Vaszary-díj

Október elseje. 1903. A Lipótv. Kasz. 1000 kor. díja.

OMKT-Vánd. kiáll. 1910 szept. 8. - dec. 27. ig.
Kitünt. műv. lajstroma: Hornyánszky V. kny. 70. l.

Thorma János, festő MDK.

Alexandru Ciucurencu, román festőművész mondja el nyilatkozatában, hogy „sokat-köszönhet nagyra-becsült" mesterének, kilőf 1926=28 közötti nagybányai tartózkodása alatt „rengeteget" tanult.
Nagybánya egyébként érezhetően befolyásolta a román piktura fejlődését — mondotta A. C.

Kocsis Sándor: „Nagyon örülünk, hogy bemutathatjuk műveinket Budapesten"

Népszabadság, Bp. 1959. ápr. 1. 8. l.

Thorma János, festő

MDK.

Alexandru Cincurencu román festő kiállításával kapcsolatban írja a kritikus:
„Számos, főként táji jellegű munkáin érezzük, hogy a festő kialakulásában szerencsésen közrejátszottak Nagybányán Thorma János mester mellett töltött tanulmányok is."

Péter Imre: Alexandru Cincurencu és Paul Erdős kiállítása az Ernst Múzeumban

Népszabadság, Bp. 1959. ápr. 9.

8. l

Thorma János MDK

Azok között a művészek között emlitve, akiktől a Hazai Müpártoló vásárló Alkalmi Egyesülete áprilisban müveket vásárolt.

Hazai vásárló
~~Müpártoló~~ Alkalmi Egyesületek.
Mücsarnok. 1901. 14.sz.202lap.

Thorma János

MK

festő

"Aradi vértanuk"
"Talpra magyar"
13.o.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.
Bp. 1955.

Thorma János

festő

57. Aradi vértanuk. 1896.
o.v. 400x800. Szépm. Muz.

58. Talpra magyar! 1897-1937.
o.v. 400x600. Kiskunhalas.

Thorma János

festő

Repr.:

68. Október elsején. 1903.
o.v. 154,5x215. Szépm.Muz.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.
Bp. 1956.

MDK

Thorma János, sz.187o.

Kártyázók

Magy.remekmüvek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921.

máj. 21 l.

MDK

Thorma János

Réti István müve

Magy.remekmüvek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921.máj.

MDK

Thorma János, Nagybánya

Magyar kiállító művészek névsora. Műcsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

MDK

Thorma János, festő.

Simon Judith. Illustr. Kiss József
költeményéhez. Szén.

OMSzM. - Graf. orsz. - XXVII. kiáll. - 1918 márc. - 19.-20. sz.
rajzok. II. sorozat. Jegyz.

MDK

Thorma János, festő. 1870-1937.

Nyári táj. of.

Neuw. Szal.-Szinyei Társ. VII. Kiáll.-1940 jan.-febr.-Jegyz. 20.l

MDK

Thorma János, festö
szül. 1870

Templomba menö asszonyok. Jel.: Thorma. Vászon.

Br. Almásy-Teleki Éva müv. int. /v. Ernst-Muz./
IX. Müvészeti XXX. aukció. 1942. máj. 1o.-töl kiáll. 18.-án
Kat. 39.l. aukció.

Thorma János, festő

MDh.

Egyik megteremtője volt Kecskemét képzőművészeti hagyományainak.

-: Képzőművészeti hónapot tartanak Kecskeméten

Népszabadság, bp. 1959. nov. 25. [Vidéki]

9. l

Thorma János MDK

Thorma ax~~xxxxxxx~~ Hollósyéhoz hasonló fejlődés minden grádusát egyetlen műben, a "Talpra magyar!"-ban /1898-1937/ járta végig.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.Bp.1959.39.l.

THORMA János M.D.K.

1922-ben Nagybányán dolgozott

-péti Nagybánya.....Bp.1964.335.1.

Thorma János MDK

A Ferenczy és Réti szemléletét követő, magát Hollósy és Thorma életművének forradalmi tanulságain tultevő posztnagybányai iskola művészeinek jellemzése.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.Bp.1959.54.l.

Thorma János MDK

"Cégány utca" c. képe a Képzőművészeti Társulat 19o8-as kiállitásán szerepelt.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.41.l.

Thorma János MDK

Hollósy, Thorma és Ferenczy, Iványi Grünwald művészete összehasonlításának nehézségei.

Gyötrődések Medxxxxnyánszka, Gyárfás, Hollósy, Thorma és sok más olyan magyar festő művészetében, akik a legproblematikusabb emberi és művészi rejtélyeket akarták megfejteni.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX. században. Bp. 1959. 34. l.

Thorma János MDK

Mednáynszky, Thorma, stb. művészetének eszmei tanulságai és a modernség alapfeltételei.

Pogány Ö.Gábor: Magyar festészet a XX. században. Bp. 1959. 33.l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Thorma János

1970 AUG 91

MAGYAR NEMZET
Budapest

A Nemzeti Galéria Thorma János emlékkiállítását tervezi a művész születésének századik évfordulója alkalmából. A múzeum kéri mindazokat, akiknek Thorma-mű van birtokában, legyen szíves írásban, vagy telefonon a Magyar Nemzeti Galériában dr. Mangáné, Heil Olgának bejelenteni. Telefon: 124—360.

⊕

Szirt Oszkár festőművész emlékkiállítása augusztus 18-án, délután hat órakor nyílik meg a Csepel Galériában.

aki „győztes a nép… pusztítva győzi le a népet, ha- nem meggyőzéssel, sőt — ami ennél is ritkább és több is —

Thorma János: „Kocsisok között". Tükör. 1974. okt. 2.

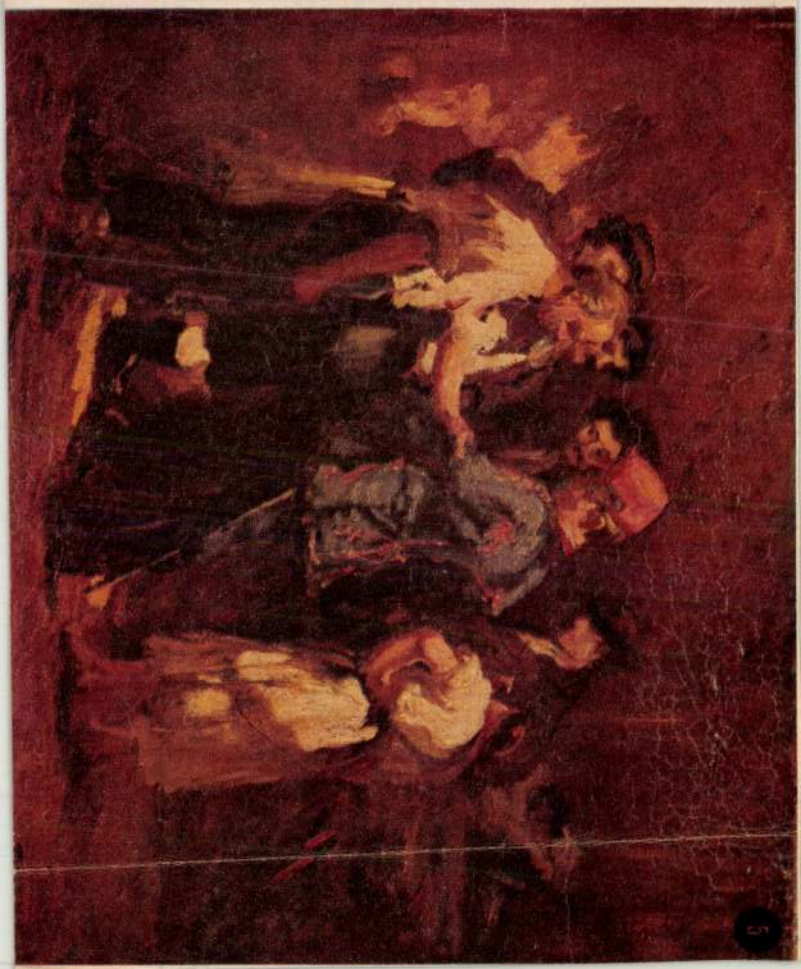

HOTEL
DARIUS
P
-K-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Thorma János, festőművész
(1870-1937).

RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ ÚJSÁG

1982 OKT 3

1021

21.15: A HÉT MŰTÁRGYA

Thorma János: Szenvedők
(Bokor Zsuzsa)

A mai műsorban az iskolai étkeztetés gondjai, a gyerekek táplálkozási szokásai, az alul- és túltápláltság kérdései kerülnek „terítékre".

A stúdióban dr. Biró György, az Országos Étkezés- és Táplálkozástudományi Intézet igazgatója, dr. Frenkl Róbert, a Testnevelési Főiskola orvostudományi tanszékének vezetője és dr. Újvári Mária, a Heim Pál Gyermekkórház ifjúsági osztályának munkatársa várja a hallgatók kérdéseit a 13-88-72-es és a 33-05-77-es telefonszámon az adás ideje alatt.

18.30: HÍREK. Útközben

18.35: HÉTVÉGI PANORÁMA

Ajánlóműsor sok muzsikával
Műsorvezető: Petrányi Judit
Szerkesztő: Szeberényi Vera
Telefonszám az adás ideje alatt: 33-65-16 — Budapesti színház- és hangversenyjegy-információk
(Ismétlés holnap, K. 12.45)

19.52: Reklám

19.55: SLÁGERLISTA

A Magyar Ifjúság és a Magyar Rádió közös műsora
A szerkesztők ajánlata
(Ism. szombat, 3. m. 10.25)

relemre
11. Suth
Stewart)

24.00: HÍRE

0.10: Idegen
szolgálat

Gyerekek!

Írjatok *képzeletbeli beszélgetést legkedvesebb irodalmi hősötökkel*, vagy *rajzoljátok, fessétek meg* őt. A Gyermekrádió és a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó ugyanis irodalmi és rajz*pályázatot* hirdet a gyermekkönyvhét alkalmából. Pályázni 2—3 gépelt oldalas írással, illetve egy rajzzal vagy festménnyel lehet. A résztvevők — ha kedvük tartja — akár mindkét pályázatra is jelentkezhetnek.

Beküldési határidő: **1982. október 15.**

A legsikeresebbek könyvjutalomban részesülnek; a legjobb rajzokat, festményeket kiállítják a Móra kiadó székházában. A nyertesekkel készül a Játék a könyvtárban című nyilvános műsor gyermekkönyvheti adása.

A pályamunkákat *Magyar Rádió ifjúsági főosztály, Budapest, 1800* címre kérjük. A borítékra írjátok rá: *Játék a könyvtárban.*

Vezényel
Sapszon Feren
1. Kórus Kodály Zol
re — Garai Gábor
ember című versére,
dala (Po Csü-ji ve
Sándor fordításában),
a békéről (Radnóti M

15.55: Pillanatkép

16.00: ZENEI LEXIKO
„fúga"
Péteri Judit műsora

16.20: ISKOLARÁDIÓ
16.20: Hang — játék
Ugrálós és kanyargó
Szerkesztő-műsorvezet
Judit
16.40: Osztályfőnöki ó
lyosoknak
Ki az erősebb?
Műsorvezető: Mezei É
Szerkesztő: Horváth

Új TÜKÖR 1983. XX. 41. sz.

Thorma János vértanúi

Aradi vértanúk (Október hatodika)

A könyvpiac egyik méltó sikerkönyve Buzinkay Géza remek összeállítása a századvég magyar vicclapjairól, karikatúráiról. (Fogunk még róla bővebben írni.) A siker egyik eleme alighanem abban keresendő, hogy a mai olvasó meglepődve látja, milyen jól tűrte a XIX. század liberalizmusa, a dualista kormányzat a karikaturisták politikai színezetű csípkelődését.

Tudni kell azonban, hogy a kormányzat türelmének megvoltak a maga határai; kitűnt ez például a Kossuth temetésével kapcsolatos állami határozatokban, vagy abban a tényben, hogy Budán a szabadságharc emlékművén ott volt annak az osztrák főtisztnek a szobra is, aki a várból Pest polgárházait lövette. Voltak „tabuk", amelyeket nem volt tanácsos megsérteni a millennium idején sem.

Ilyen tabut sértett meg Csók István és Thorma János, amikor az ezredévi kiállításra készülő, részben a magyarság és a Habsburgház üdvös kapcsolatait hirdető nagy történelmi képek közt a *Báthory Erzsébettel*, illetve egy *Aradi vértanúk* című kompozícióval jelenkeztek. A *Báthoryt* még valahogy megemésztették, bár Csóknak éreznie kellett, hogy a magyar nagybirtokosságnak egy „pozitívabb" alakját is választhatta volna hőséül. A Székely Bertalan tanítványai közé tartozó Thorma János képe azonban nem kerülhetett be a millenniumi kiállítás képei közé: a festő külön mutatta be, mint Courbet a maga realista képeit az 1855-ös párizsi világkiállításon.

Thorma János, olvassuk Dévényi Iván szép monográfiájában, nem tartozott a sokat olvasó vagy filozofáló művészek közé — „csupán a Bibliához meg Petőfi verseihez tért vissza újra meg újra". Mégis megpróbálta, többször is, megragadni kora társadalmának lényegét egyetlen jelképes erejű, s ugyanakkor zolaian természethű kompozíciójában. Ezek egyike lett végül az *Aradi vértanúk*, avagy *Október hatodika* című nagyméretű, jelenlegi formájában körülbelül 3,5×6,5 méteres festmény.

„A mű megfestését — olvashatjuk Dévényi Iván könyvében — a justizmord egyetlen még élő szemtanújának — egy molnárnak — kikérdezése, valamint a aradi minorita rendházfőnök, Csák Czirjék felvilágosításai alapján folytatott gondos történelmi és topográfiai tanulmányok előzték meg. A művész felkutatta Damjanich János, Nagy-Sándor József, Leiningen-Westerburg, Pöltenberg és a többi kivégzett honvédtábornok portréját, s még egy bűnöző felakasztását is végignézte Szatmáron, hogy teljes naturális hitelességgel tudja feidézni történelmünk e gyászos alakját." Érdemes összehasonlítani a Nemzeti Galéria tulajdonában levő, de Kiskunhalason elhelyezett festményt a vázlatával! A végleges képen csak Pöltenberg kivégzését látjuk, a vértanú tábornokok még emberi méltóságuk teljében várnak sorsukra — eltérően a korábbi tervtől, ahol több akasztottat is látunk.

Néhai kedves professzorunk, Oroszlán Zoltán vetette össze Aiax öngyilkosságának két, ógörög vázafestményen fennmaradt képi megfogalmazását. Az egyiken a hős már kardjába dőlt, s a sebből a szó szoros értelmében fröcsög a vér. A másikon még csak foglalkozik az öngyilkosság gondolatával: lekuporodva nézegeti kardját. A meg nem festettben, de érezhetően rejlő hatalmas művészi erőre hívta fel ezzel professzorunk a figyelmet.

Thormát is hasonló megoldásra vezette művészi érzéke. Más kérdés, hogy az államnak, mely a nagy méretű képek egyik fő vásárlója volt, az *Aradi vértanúk* ajándékba sem kellett. Inkább fizetett 10 000 koronát egy *Békesség veletek!* című másik Thorma-kompozícióért, mely Krisztust és tanítványait ábrázolta. Igaz: itt is át kellett festenie Krisztus tinceseit — úgy látszik, túlságosan forradalmira sikerültek...

SZÉKELY ANDRÁS

RUSKA JUDIT REPRODUKCIÓI

DOMINIQUE LASSALLE KÉPEI

Műtörténésznők közt gyakori, hogy beleszeretnek disszertációtémájukba. De ez a szerelem plátói, egyoldalú, mivel mire nálunk valaki téma lesz, többnyire elhunyt, vagy igencsak benne van a korban. A hihetetlenül vörös loboncú párizsi leányzó, Dominique Lassalle – impresszionisztikusan felvázolt portréja, Vilt Tibor utolsó, befejezetlennek tekintett alkotása ott állt a Zichy-kastély galériájában, Lassalle képei között – élő, s ezen belül igencsak aktív művészt, a f r a g y a r (miért ne, ha lehet f r a n g o l nyelv?) Pierre (Péter) Székelyt választotta témának. A disszertáció olyan jól sikerült, hogy azóta is együtt élnek.

1977-ben, Pierre-Péter Székely esztergomi kiállításán (annak idején írtunk erről a fontos tárlatról) Dominique rajzolni kezdett egy vendéglői szalvétára. Ettől a pillanattól datálják művészi pályafutását. Akadémikus képzettséggel nem rendelkezik, elvileg tehát „naiv" művésznek is mondhatnánk. De maradhat valaki naiv egy olyan rafinált személyiség és technikai virtuóz mellett, mint Székely Péter? Dominique Lassalle-nak sikerült egyfajta bravúr: megőrizte szemléletének ártatlanságát. Ösztönös ízlés, technikai tisztesség és tisztaság, végtelenül kifinomult színek és egy olyan formavilág, amely Korniss Dezsőre és Pierre Székely korábbi szobraira emlékeztet egy kicsit, mégis sokkal önállóbb, mint ahogy azt az adott helyzetben várni lehetne.

Olvastam elemzést, amely a szexuális jelképek tükröződését véli felfedezni Lassalle kisasszony képein. Előfordul – de azt hiszem, ez amolyan Móricka-megközelítés – „Tanító néni, nem tehetek róla, nekem minmindenről a z jut eszembe . . ." –, de az bizonyos, hogy a jelkép erejű képek nem geometrikusak: szoros kapcsolat fűzi őket a szerves világhoz, az élet teljességéhez. Amelybe természetesen a szerelem minden formája is beletartozik.

SZÉKELY ADRÁS

Thorma János

Az Ernst-museum retrospektív kiállításán
szereplő művei

M. 1932. XII. 18.

MDK

Thorma János

N. Szal. 1. csop.kiáll. 1907. márc.

M.D.K

THORMA János festő

Párisból visszatérve elmesélte ottani tapasztalatait, festészeti levegőről, a fekete szín mikuszobálásáról barátjának Hollóty Simonnak

Felmiczi Tarkis Zoltán: Hollóty Simonról

Művészettörténeti Értesítő 1961. 2-4. sz.

205-6
206.

MDK

Thorma János

Az uj Országház falfestményei. Mücsarnok, 1898.
55 l.

MDK

Thorma János

Arcképcsoport

A: M. művészet a párisi kiáll.-on. Műcsarnok, 1900, jun. 17. 315.l.

MDK

Thorma János, festö

A Magyar Tud. Akadémiában /Országos Képtárban/ a nagy spanyol festömüvész képeinek olajfestéssel másolatait festette.

Velasquez kiállitás.
Mücsarnok. 1899. 25. sz. 399-400.l.

Thorma János MDK

festő

Magyar festők Spanyolországban.
Vas. Ujs. 1899. 473.o.

MDK

Thorma János, festőm.
sz.1870.

545. Négerfej. J.l.j.: Thorma J. Lem.papír.
47 x 37

Ernst Muzeum aukciói. XXI. 43.l.

MDK

Thorma János, festőm.
sz.1870.

734. Férfitanulmány. J.l.j.: Thorma.
26 x 15. Lemezpapir.

Ernst Muzeum aukciói. XXVIII. 57.1.

A „Károli Gáspár" társaság kiállításáról. GRUZDA JÁNOS: ZALATNAI KÜLVÁROS. (O

A „Károli Gáspár" társaság kiállításáról.

GY. SZABÓ BÉLA: KÉT RAJZ.

Thorma János

A Thorma János emlékmuzeum Kiskunhalason a halasi születésü,később a xxxx nagybányai iskola vezéralakjának főmüveit állátja ki/Az aradi vértanuk,Talpra magyar/.

Rajztanitás 1968/1
Dr Maksay S.:Gál Sándor és Marosán László kiállitása 26.old.

Thorma János, festő

Megemlítve: (Nagyláznya stb)

Láncz Sándor: Irányi-Grünwald Béla 1798-1803

Élet és Tudomány, Bp. 1970. szept. 18. XXV/38.

Thorma János festőművész

Thorma János Múzeum, Kiskunhalason,
megnyílt.

Mi, Vol, Mikr[2].

Petőfi Népe, 1944. szept. 1.

Thorma János

„Aradi vértanúk"

„Talpra magyar" c. lépei említve

művei szerepelnek a Bács-Kiskun megyei

múzeumok kiállításán a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1972 március 16 4.old.

Thorma János
festő

Miltalics

Barát Endre: Boldizsár Jelöáwiol.
Műveszet, 1972 március - 39 oldal.

Thorma János
festő

Moldován István első mestere
volt Thorma János és Kriszán János.

Theisler György: Moldován István hé allítása
Műrsút, 1972. mánius - 47 oldal

Thorma János

Pihenőkje szerepelt a Szegedi Műgyüjtők Klubjának 1971 nyarán rendezett második tárlatán.

Szelesi Zoltán - A szegedi műgyüjtők kiállitása; Műgyüjtő, 1971. 4. sz. 4o. 1.

Thorma János

Pihenőkje szerepelt a Szegedi Mügyüjtők Klubjának 1971 nyarán rendezett második tárlatán.

Szelesi Zoltán - A szegedi mügyüjtők kiállitása; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 40. l.

Thorma János, festő

Megemlítve.

Dévényi Iván: képzőművészeti könyvnemle
– Telepy Katalin: Tájképek a ...
858–862.
XVI
9.

JELENKOR, Pécs, 1973. szept.

Thorma János, festő

Megemlítve.

Nagy Tibor: Keonstok Károly 2423-2428.

Élet és Tudomány, bp. 1973. dec. 21. XXVIII/51.

Thorma János

Aradi vértanuk c. festményém/1896/a bitónak, a kivégzendőnek és karinges papoknak a szembeállitása látható.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 126.o.

Thorma János, Jestő

Megemlítve.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Szinyei: Majális 536-539.

Élet és Tudomány, Bp. 1973. márc. 23. XXVIII/12.

Thorma János festő

Pirk János munkáit a magyarországi Szabadiskolák honosították.

Tóth Antal: Pirk János 70 éves.
Művészet, 1973. július - 16. oldal

Thorma János

A Müvészet c. rovatban "A tavaszi kiállitás" cimmel Tövis ir a Mücsarnokban történt változásról, ezért ebben a formájában, ahogy ma látni, ez az utolsó tavaszi tárlat a Mücsarnokban, a mint nevezi: „a müvészet főrendiházában." Ezután helyet kell adniok a modern müvészetnek. A MIÉNK ugyanis, mely számarányra kicsiny, de értékben eddig is a leggazdagabb csoportja volt a magyar müvészetnek, a napokban tagjai közé avatott harmincegy müvészt,-huszonegy festőt és tiz szobrászt,- s igy közel hatvan főre erősödött, ami müvészetpolitikai kérdésekben is megadja neki ezután számbelileg a döntő sulyt, mely esztétikai valőrje révén, eddig is joggal megillette volna.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 11. XX. évf.
15. sz. 255-256. lap.

Thorma János

A modern müvészet ügye végre győzött, képviselői bevonulhatnak a Mücsarnokba, ahol ezután a jó müvek is olyan bőviben lesznek, mint eddig a rosszak.
A MIÉNK uj tagjai: Ujváry Ignác, Zemplényi Tivadar, Zombory Lajos, Boruth Ándor, Czigány Dezső, Galimberti Sándor, Gulácsy Lajos, Herrer Caesar, Jávor Pál, Katona Nándor, Koszta József Körösfői Kriesch Aladár, Márk Lajos, Mihalik Dániel, Nagy Sándor, Nyilassy Sándor, Olgyay Ferenc, Perlmutter Izsák, Pór Bertalan, Szlányi Lajos festőművészek.
Beck Ö. Fülöp, Gách István, Gárdos Aladár, Kallós Ede, Ligeti Miklós, Pásztor János, Simay Imre, Szamovolszky Ödön, Teles Ede, Vedres Márk szobrászmüvészek.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 11. XX. évf. 15. sz. 255-256. lap.

Thorma János

A kiállitáson szereplő festményéről irja Marco: "A tavaszi tárlat" c. beszámolójában: Régi, nagybányai látomás, "merész biztossággal valőrbe hozott nyers szinekkel..."

A HÉT, Bp. 1906. ápr. 8. XVII. évf.
14. sz. 226-227. lap.

Thorma János

F.L. "Nemzeti Szalon" cimmel ir az ott rendezett kiállitásról a Müvészet c. rovatban. Thorma János müveivel kapcsolatban a kritika egyetlen szóval birálja a müvészt: "elkinzott! többet nem mond róla, igy nem lehet tudni, hogy magát a müvészt, vagy a müveit látja-e vagy tartja elkinzottnak.

A HÉT, Bp. 1907. márc. 17. XVIII. évf. 11. sz. 176-177. lap.

Thorma János

A Március 15. és az Október 6 c. nagyméretű képei említve.

Bernáth Aurél: Kisebb világok – Bp. 1974. 193 p.

Thorma János

Idén (-1905-) egyike a legszerencsétle-
nebb tetűeknek
„Vasárnap délután"
„Cigányok a műteremben" c. tipei
említve

Fülep Lajos: A müvészet forradalmától a nagy forradalomig
Bp. 1974 Magvető

55. old.

Thorma János

Nagy illusztrációja, tanulmánya jelent
a Műcsarnok 1906-os Tavaszi Kiállításán

Pilep Lajos: A művészet forradalmától a nagy forradalomig
Bp. Magvető 1974

178. old.

Thorma Jakus

Művei szerepeltek a Nemzeti Szalon
önálló épületének megnyitó kiállitásán
/1907/

Fülep Lajos:A művészet forradalmától a nagy forradalomig
Bp.1974 Magvető 189.old.

Thorma János

nevét és hatását a nagybányai festőiskola, de különösen Maticska Jenő művészi kibontakozása szempontjából többször említit

Murá din Jenő: Maticska Jenő /1895-1966/
Művtört.Írt.1972.1.sz.41-48.l.

Thorma János

Geszteuyés

Népmüvelés 1972/5 borítólap 48 old.

Thorma János

Thorma János jó barátja volt a nála másfél évvel fiatalabb Réti Istvánnak. Thorma már akkor Hollósy tanitványa volt Münvhenben.

Dévényi Iván: Réti István
Látóhatár 1971/9-10 938.old.

Thorma János

Thorma János,mint Réti István Horváth Henriktől sajátittota ela müvészeti alapismereteket.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 1971/9-1o 938.old.

Thorma János

Tájkép női alakkal

Olaj, vászon 75 x 60

Kikiáltási ár: 8000 Ft

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Thorma János,

Csók István, Kernstok Károly, Nagy Sándor, Olgyay Viktor, Strobentz Frigyes, Vaszary János, Szinyei Merse Pál, Ferenczy Károly, Rippl Rónai József, Fényes Adolf, Grünwald Béla, Réthi István művészek nevét sorolja fel és nevezi "kimart művészek"-nek, Tövis: "Nemzetköziek és szövetségiek" c. kritikájában, s felkéri a belügyminisztert, oszlassa fel a szövetséget, mint alapszabályok nélkül müjödő titkos társaságot, mely fennállásával is törvénybe ütközik. Ezután felsorolja a visszaéléseket és kéri a közönséget, hogy kerülje el a Mücsarnok téli tárlatát, ahonnan kitiltották a magyar művészeket.
A HÉT, Bp. 1908. nov. 22. XIX. évf.
47. sz. 761-762. lap.

Thorma János

Magyar Mannheimer, Feszty Árpád, Kriesch Aladár, Innocent Ferenc, Mednyánszky L. Ujváry Ignác, Vágó Pál, László Fülöp, Ferenczy Károly, Kernstok K. Rippl Rónai J. Vaszary János müvészek alkotásai szerepelnek a Könyves Kálmán müintézet kiadásában megjelent "negyvenöt nemes müvü réznyomaton", külön képeken összefüzetlenül. "A Magyar festők gyüjteménye" c. beszámoló, három csoportba osztva sorolja fel a müvészeket: a hetvenes éves nagyjai, majd a népszerü elbeszélők és végül a "festői" festők, az impresszionisták, a hangulat festők, valamint a többi irányok nevezete müvelői. Ez utóbbiak közé tartoznak a fent felsorolt müvészek.
A HÉT, Bp. 1908. dec. 27. XIX. évf. 52. sz.
859. lap

Thorma János,

Réthi István, Glatz Oszkár "elcsendesedtek a nagybányaiak közül, akiket még magukban sohse láttunk"-mondja Tövis: "Igéretek" c. cikkében s a müvészek mellőzésével kapcsolatban vádolja a Nemzeti Szalon és a Mücsarnok politikáját, valamint a MIÉNK csoportját. A két előbbinél, -mint megállapitja- "polgári müvészekből összeverődött szövetség tartja markában a hatalmat, a MIÉNK pedig a modern müvészet exkluziv arisztokratáinak kaszinójává lett."

A HÉT, Bp. 1908. aug. 23. XIX. évf.
34. sz. 551. lap.

Thoma János

Neve megemlítve.

Telepy Katalin: Tájképek a Magyar Nemzeti Galériában. 13 p.

Thorma János festőművész

Somogyi József Dózsa - rzobra kapcsán említve.

Korunk, 1972/6. 1007. o.

Thorma János
festő-

1937-ben bekövetkezett halála után
a magyarnyai iskola fenntartását
Mihola András vállalta.

Thorma János
festő

„Parasztszekér"
(repro)

Dunajecz László: Nagybányai jubileum.
Müvészet, 1971.december - 19.oldal

Thorma János
festő

1902 áprilisában Thorma János, Réti István, Ferenczy Károly és Iványi Grünwald Béla megnyitják a nagybányai Szabadiskolát.

Dunajecz László: Nagybányai jubileum.
Művészet, 1971.december - 19.oldal

Thorma János
festő

1927-ben Thorma János visszavonult az iskola élétől és a növendékek tanítását Mehoffer András és Kriesch János folytatta.

Dunajecz László: Nagybányai jubileum.
Művészet, 1971. december - 19. oldal

Thorma János
festő.

Thorma János művésztársaival
1911 október 21-én megalapítja a
Nagybányai Festők Társaságát, 1912-
ben megnyitja a művésztelepet tár-
latot.

Dunajecz László: Nagybányai jubileum.
Művészet, 1971. december - 19. oldal

Thorma János
festő

Nagybányai tájakat, ötalakos kompozíciókat festett a művész.

Dunajecz László: Nagybányai jubileum.
Művészet, 1971.december - 19.oldal

Thomas János
festő

Méltatás.

M.Kiss Pál: Dóczyné Berde Amália.
Művészet, 1971.december - 43.oldal

Thorma János
festő

A magybányai iskola alapító
mestere volt.

Pogány Ö.Gábor: A XIX.-XX.század müvészete.
Müvészet, 1971.október - 12.oldal

Thorma Jónos

testő

A magyarnyelvi ~~testő~~ műventelek egyik alapító tagja.

Kosáry D: Magyarorsz. tört. képek-
Gondolat 1971. ben. 516.

THORMA JANOS, festő

Farkas Eszter Nagybanyára kerülvén, bar küzdelmes volt az élete,, különösen szépíé, tartalmassá tette életét, hogy rajzolni, festeni tanult a nagybányai művésztelepen Thorma Jánostól. 91.old

SVEKUSODIVÉR: Egy szabolcsi festő: Farkas Eszter
91.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1969.IV. 2.sz

THORMA JANOS, festő

A nagybányai művésztelepet 1896-ban alapitották a nagybányai születésü Réti István, Ferenczy Károly, az ott élő-egyébként kiskunhalasi születésü-Thorma János, és Iványi-Grünwald Béla 91.old

SVEKUS OLIVÉR: Egy szabolcsi festő: Farkas Eszter 91.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1969.IV. 2.sz

THORMA JANOS, festő

A nagybányai művésztelep 1902-től képzőművészeti szabadiskola lett, amelynek Thorma János és Réti István volt a lelke.-A művésztelepet 1919-től Thorma János vezette. 91.old

SVEKUS OLIVÉR: Egy szabolcsi festő: Farkas Eszter
91.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1969. IV. 2.sz

THORMA JANOS, festő

--

Farkas Eszter Nagybányán szorgalmasan tanúlt Thorma János mellett. Rajzot tanit a nagybányai gimnáziumban és polgáriban. 1918-ás 1926 között hét éven át keményen dolgozik Thorma vezetése mellett. Ez a 7 év kötötte őt végleg Nagybányához. 91.old

SVEKUS OLIVÉR: Egy szabolcsi festő: Farkas Eszter
91.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1969. IV. 2.sz.

THORMA JÁNOS, festo

Thorma Janost mint naturalista iskolazottságu, de romantikus vérmérsékletü festőt tartjak szamon, jó pedagógus volt. Meglepetéssel és bizalommal fogadta Farkas ESZTER Esztert, aki elmondta, hogy Nyirbatoron az iskolaban Fischer Mariától tanult rajzolni. Thorma elismeréssel szólt Fischer jó munkajáról. 91.old

SVEKUS OLIVÉR: Egy szabolcsi festő: Farkas Eszter
91.old

Szabolcs-Szatmari Szemle, 1969. IV. 2.sz.

Thorma János

Nyár, 1929. o.v. 100 × 179 cm

Tavasz, 100 × 120 cm

Az impresszionizmus

Magyarországon

Thaszuna Jamie

Kiyoki, 1923. o.v. 100 × 119 cm

Tamara, 100 × 120 cm

THORMA JANOS, festő

Kun Istvánnal Nagybányán Thorma János foglalkozott különlön, gazdag festőiséget fejlesztett ki nála. Ő küldte Pestre Erdélyből, ahol Csók és Rudnay vették fel egyhangulag a főiskolára. De ő Rudnayt választotta metsrének. 31.old

DIENES ISTVAN: Művésztelep a nyíregyházi Sóstófürdőn 1931-34. 25.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1970. V. 4.sz

THORMA JANOS, festő

Hollósi Simon a huszti várat kivánta megfesteni, de két nagybányai származású tanitványa Réti István és Thorma János biztatására nem egyedül, de növendékeinek csapatával együtt indált helyszini szemlére, nagybányára, ahol már nem mes ze esik Mármarosszigetet és Huszt. 4-old

Tóbiásáron: Látogatás Nagybányan, 3.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 4.sz. Bp.

THORMA JÁNOS, festő

A nagybányai festők együtt éltek, s mégis mindegyik mást csinált, másképen festett. Meernczy Károly az erdőkben és hegyekben, a "bennszülött" Réti István magában a városban, annak falai között, Thorma János pedig önmaga bensőséges, költői látomásaiban élt. 7.old

Tóbiás Áron: Látogatás Nagybányán 3.old

Múzsák, Múzeumi magazin, 1971. 4.sz. Bp.

THORMA JÁNOS, festő

Divat volt akkoriban a festészetben "irodalmiságot" keresni és az egyre-másra feltűnő festő-titánokat írók hoz és költékhöz hasonlitani. Igy tekintették Ferenczy Károlyt Kazinczy, Thormat Berzsenyi, Rétit meg Arany János életérzése kifejeződjének. 7.old

Tóbiás Áron: Látogatás Nagybányán 3.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1971. 4.sz. Bp.

Thorma János, fertőművész

A Katona József Múzeumban megnyílt a Nagybányai Művésztelep kiállítása. A művész az alapítók között volt; első tárlatukat 1897. dec. 15.-én, a régi Mücsarnokban rendezték meg. – A kecskeméti kiállításon is látható a művész „Március 15"-t megjelenítő alkotása. (emlitve).
„Tavaszi táj" c. (repr.)

Heltai Nándor: A Nagybányai Művésztelep alkotóinak szép kiállítása.
Petőfi Népe, 1976. okt. 24.

THORMA JANOS, festo

--

Dr. Tompa Kálman orvos gyüjteményét életjaradékért a Modern Magyar Képtarnak adta. 180 művész 388 képéből áll a gyüjtemény. A Tompa gyüjteménysók vonatkozasban kiegészíti a Gegesi és Tamas -éle anyagot. Igy már bemutatha tó Képtarban a Nagybanya Plein-air Festészete is, Többek között: Thorma Janos müvei is. 38.old

Hallama Erzsébet: Modern Magyar Képtár Pécsett 37.old

Múzeumi Magazin, 1969. 2.sz

Thorma János, festő-

Megújult a Thorma János Múzeum

Mintegy 2,5 millió forint költséggel teljesen felújították, megerősítették Bács-Kiskun megye legrégibb múzeumi épületét, a több mint 100 éves kiskunhalasi Thorma János Múzeumot. Egyidejűleg megkezdték a múzeum új állandó kiállításának tervezését; gazdag helytörténeti anyagot mutat majd be.

- Megújult a Thorma János múzeum 7.

Népszabadság, Bp. 1977. jan. 18.

Thorma János, festő,

Az előző évszázad második feléből szütlőhely szerint is számos képzőművész neve felmerül. Kiskunhalasról a festő Thorma Jánosé, a szobrász, Nagy Kálmáné, az illusztrátor Biczó Gézáé.

Sümegi György: Bács-Kiskun művészettörténete, 9. rés. a romantika idején.

Forrás, 1976. 11. 94. old.

Thorma János: Sestőművész

Kedden a Petit Palais termeiben megnyílt az utóbbi évek legjelentősebb párizsi magyar kiállítása, a századelő magyar művészetét bemutatva. Szerepelnek a művész művei, a nagybányai iskola mestereit képviselve.

Dunántúli Napló, 1976. dec. 1.

Thorma János, festő

L: Bernáth Aurél

O-: A Corvina Kiadó

12.

Esti Hírlap, Bp. 1977. aug. 13.

Thorma János, festő

kiadás. *Dévényi István* Thorma Jánosról írt kötete a Művészet Kiskönyvtára sorozatban jelenik meg.

– : A Corvina újdonságai 2.

Esti Hírlap, Bp. 1977. jún. 26

Thorma János

Méltatás

Kántor Lajos: Erdős I. Pál arcai.

Tulior, 1977. július 3-29 lap.

Thorma János (1870-1937)

„Leány napernyővel"

O.v. 90x70 J.l.b.: Thorma

Kikiáltási ár: 14000 Ft.

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

Thorma János (1870–1937)

„Kert" o.v. 73 x 72 cm

s.l. j.: Thorma Védett.

Kiállítási ár: 15000 ft.

BÁV 43. Képaukció, Budapest, 1977. szeptember

Thorma János, festő

L.:Rippl-Rónai József

Dévényi Iván:Bernáth Mária:Rippl-Rónai József 765-767

Jelenkor, Pécs, 19 7 7 jul.-aug. XX/7-8.

Thorma János, festő

— **Most jelent meg:** Dévényi Iván: Thorma János. A művészet kiskönyvtára. — A látás is-

—: Most jelent meg

8.

Népszabadság, Bp. 1977 aug. 10.

Thorma János

Thorma János illusztrációja
Bródy „Ezüstkecskéjéhez" deko-
ratív kalásár.

Keserü Katalin: Művésztelepek, csoportosulások.
Művészet, 1975. december - 10.oldal.

Thorma János

"Tájak, utvesztővel" c. kritikájában két kiállitást ismertet Vadas József. A romániai Nagy Imre a Magyar Nemzeti Galériában, Patay László a Műcsarnokban mutatta be műveit. Nagy Imre művészetével kapcsolatban hivatkozik a nagybányai szellemiség hatására, felsorolva az elődök, -Ferenczy Károly, Thorma János és Réti István-nevét. Majd megemliti Aba Novák Vilmos és Szőnyi István művészeket, akik kezdetben Nagy Imrével együtt indultak. Némi rokonságot vél fölfedezni Patay László és Nagy Imre művészete között is.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. márc. 6.
XX. évf. lo. sz. 13. lap.

Fenti cimü kritikát lásd: Nagy Imre nevénél.

Thorma János
Börtsök Sam

~~Kiállí~~ Tanítványt volt

Mérjáros Mihály

Mérjáros Mihály kiállítása Fényes Adolf Terem
1976 május 21 – június 13

Thorma János

„Vadány" o. v. 67 X 82

S. l. j. Thorma

Kiállítási ár: 12000 ft.

BÁV 4o.Képaukció katalógus Bp.1976.Szeptember

Thorma Janos, festo

--

Lelki szenzaciókat keres-nem a természet szolgai utan
zasat,a szabad müvészi megvalósúlas hive.-E magatartas
választotta el végül is Réti és Thorma tanársága alatt
lassan konformizalódó nagybanyai kolóniatól,hogy mar al
kor érezzen valamit a tarsadalmi valtozasokról a müvé
szetekben. 302. old. 51.jegyz

Haulisch Lenke: Boromisza Tibor. Első kisérlet
telep alapitasra 300.old

Müv.Tört.Ert. 1974. XXIII. 4.sz. Bp

Thorma János, Jesté

L.: Horváth József

Ma 12.

—: 85 éve ----

ESTI HIRLAP,

Bp. 1976. márc. 2.

Thorma János, Jestő

h.: kösi József

Apró f.: Vélemények ... [2] ... 93-96.

TISZATÁJ, Szeged, 1976. június XXX/6.

Thorma János festőművész

Nagybánya régi főterén sétálgatott barátaival és tisztelőivel a művész. Vakító fehér ruhát, zsirárdi kalapot viselt, fejét hófehér haj borította. Mindig udvarias, mosolygó és barátságos.

Bogdán Kálmán: Az én Nagybányám.
a Hét, 1975. szept. 19.

Thorma János (1870-1937)

„Kalapos nő" o.v. 69 x 56

Védett. Kiváltási ár: 8000 Ft.

Bév 39. Képanyagú katalógus 1976. május

THORMA JÁNOS, festő

Nemes Marcell 1911-ben 80 képet ajándékozott a Kecskeméti Múzeumnak.-E gyüjtemény jegyzéke:
72.-THORMA JÁNOS: Csókolódzók.-Vászon,olaj.-83+60 cm. Jelezve jo bbra lent:Thorma.-Katona József Múzeum.Ltsz:56.33.-300.old. 45.sz.kép. Fekete repr.

SÜMEGI GYÖRGY: Nemes Marcell a mügyüjtő Adalékok a magyar mügyüjtés századeleji történetéhez 275.old

CUMANIA.III.HISTORIA, Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, Kecskemét, 1975

THORMA JÁNOS, festő

Nemes Marcell 1911-ben 80 képet ajándékozott a Kecskeméti Múzeumnak.-E gyüjtemény jegyzéke:
72.-THORMA JÁNOS: Csókolódzók.-Vászon,olaj.-83+60 cm. Jelezve jobbra lent:Thorma.-Katona József Múzeum.Ltsz:56.33.-300.old. 45.sz.kép.

SÜMEGI GYÖRGY: Nemes Marcell a mügyüjtő Adalékok a magyar mügyüjtés századeleji történetéhez 275.old

CUMANIA.III.HISTORIA, Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, Kecskemét, 1975

THORMA JANOS, festő

Nemes Marcell ajándékából ~~xxxxxxxxxxxxx~~ az igazi nagy történelmi érzékenységü Thorma Janost, Nagybanya egyik vezető mesterét kissé szentimentális izü, de könnyedén komponalt munka képviseli. 285.old

SÜMEGI GYÖRGY: Nemes Marcell a műgyüjtő Adalékok a magyar műgyüjtés századeleji történetéhez I. 275.old

CUMANIA, III. HISTORIA, Bács-Kiskun Megye Múzeumainak Közleményei, Kecskemét, 1975

THORMA JÁNOS, festő

Nemes Marcell A Kecskeméti Múz.Képtárának megalapitásá ra 1911-ben 79 képet adott a muzeumnak.A gyüjtemény egy része a városi Múz.Képtárának avató kiállitásán került elősz-ör a nagyobb közönség elé/1924.VI.6-X.26/.A gyüjteményből kiállitottak:
THORMA JÁNOS: CSÓKOLÓDZÓK, cimü müvét is. 282.old 31.jegyz

SÜMEGI GYÖRGY: Nemes Marcell a mügyüjtő Adalékok a magyar mügyüjtés századeleji történetéhez 275.old

DUMANIA,III.HISTORIA, Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, Kecskemét, 1975

THORMA JÁNOS, festő

A "neós etikát" tudta legnehezebben elfogadni. Azt a törel
metlenséget, mely minden forradalmat hirdető fiatal sajá
ja, Ugy érezte, hogy a fiatalok készen kapták Nagybánya er
eredményeit, érthetetlennek találta, hogy helyzetükkel mé-
gis elégedetlenek, könnyen cserélik fel a bizonytalannal
a kipróbáltat. -Hálatlanságot látott abban, hogy türelmet
lenségükben az alapitók érdemeiről is megfeledkeztek.
308.old

MURÁDIN JENŐ: Nagybanyától Kecskemétig egy művészeti
különválás történetéhez 305.old

CUMANIA, III. HISTORIA, -Bacs-Kiskun Megyei Múzeumok
Közlemények, Kecskemét, 1975

THORMA JÁNOS, festő.

Rétivel együtt írták:A fiatal nagybányai festők spontán megnyilatkozó szeretete,elismerése a cáfolat arra,a nevetséges és képtelen vádra,hogy elnyomjuk őket.Ezt a nyilatkozatot nem kértük,nem sugalltuk,előzetes tudomásunk sem volt róla.A tisztesség és igazságérzet diktálta nekik.Az aláírók közül hiányzott Boromissza neve. 312.old. 22.jegyz

MURÁDIN JENŐ: Nagybányától Kecskemétig egy művészeti különválás történetéhez 305.old

CUMANIA.III.HISTORIA, Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, Kecskemét, 1975

THORMA JÁNOS, festő

Tersánszky Józsi Jenő polemizált a nagybányaiakkal. Több kiállitást, gyüjteményes bemutatót egy saját kér zőművészeti szervezetet kivánt.-A fiatalokat nem vonták be a kolónia vezetésébe.-Thorma János-nem szerencsés megoldással-a város vezetőségére háritja a kolónia ügyeinek megvédését. 312.old. 21.jegyz

MURÁDIN JENŐ: Nagybányától Kecskemétig egy művészeti különválás történetéhez 305.old

CUMANIA.III.HISTORIA,-Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, Kecskemét, 1975.

Thorma János (1870 - 1937)

„Nő virággal"

o.v. 69x56 j. l. j. Thorma J.

l. ár : 12000 Ft

BÁV 40.Képaukció katalógus Dp.1976.Szeptember

THORMA JÁNOS, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár történetében jelentős volt a Lompa-gyüjtemény beolvadása. Lehetővé vált a XX. sz-i magyar művészet egységes bemutatása. Másrészt a nyagbányai művészcsoportot reprezentáló kerek együttes is. Igy Thorma Jánosnak is van műve a gyüjteményben. 227. kat.

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Thorma János festőnnövész

1896-ban került Hollósy Simon Nagybányára, ahol a modern magyar festészet iskoláját, művésztelepet teremtett meg, Ferenczy K., Thorma J., Iványi Grünwald B., Réti Istvánnal együtt,

Dutka Judit: Művésztelepek.

Magyar Hírek, 1976. jún. 5.

Thorma János, festő

L: Boldizsár István

V.K.: Az utolsó nagytányai 9

Népszabadság, Bp. 1977. júl. 30

Thorma János

Borsos József, Brodszky Sándor, Donáth, Telepy Károly, Szemlér Mihály, Than Mór, Lotz Károly, Székely Bertalan, Thorma János művészeket sorolja fel a régi művészek közül, akik alkotásaikkal szerepelnek "A Nemzeti Stúdió Aukció Kiállitása" cimmel rendezett szezonnyitó tárlaton.
A kiállitás anyagáról, a résztvevő régi és modern művészekről a lap Művészet c. c. rovata tudósit.

A HÉT. Bp. 1921. május 15.
XXXII. évf. 13. sz. 222. lap.

Thorma János, Vető

L.: Bernáth Aurél.

—: Rótékmentés — 7,

NÉPSZABADSÁG,

Bp. 1975. nov. 13,

Thorma János, Pest

L.: Bernáth Aurél

Szij R.: Benéleteé ... 615-617.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1970. okt. XX/10.

Thorma János

Rm.: "Csoportkiállitás" cimmel az Ernst Muzeum kiállitását ismerteti.
A résztvevő müvészek: Than Mór, Lotz Károly, Thorma János, Iványi Grünwald Béla, Pólya Tibor, Biró Mihály, Tornyai János és Molnár Sári. - "Hogyan kerülnek egy tálba?" -ezek a müvészek,-kérdi. Igen stilustalannak és lehangolónak tartja a kiállitást. "Muzeumi politikának siralmas és megtévesztően hamis."

Thorma János és Grünwald Béla müveire vonatkozóan megállapitja: "Nagybánya gyönyörü jelentőségét néhány gyenge Thormára és Grünwaldra szállitják le."

A HÉT, Bp. 1917. ápr. 29.
XXVIII. évf. 17. sz. 271. lap.

THORMA JÁNOS, festő

Thorma álláspontja a fiatalokkal szemben mereven elutasító volt. Ő a figurativ festészethez ragaszkodva, a társadalmi mondandókat, a történelmi tanulságot hatalmas tábláképekben látta megfesthetőnek, bár e piktúra már nem igért sikert, nem talált megértésre. 308.old

MURÁDIN JENŐ: Nagybányától Kecskemétig egy művészeti különválás történetéhez 305.old

CUMANIA, III. HISTORIA, -Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, Kecskemét, 1975.

THORMA JÁNOS, festő

Őt az etikai-morális kérdések érdekelték,hogyan nézhette volna közönbösen a nyagbányai"neósok"próbálkozásain jelen lentkező olykor pusztán dekorativ szemléletet.Elutasitó volt velük szemben. 308.old

MURÁDIN JENŐ: Nagybányától Kecskemétig egy művészeti különválás történetéhez 305.old

CUMANIA,III.HISTORIA, Kecskemét,1975.-Bács-Kiskun Múzeumok Közleményei

THORMA JÁNOS, festő

Fontos kérdés volt,hogy Nagybányán a kolónia vezetői hogyan viszonyúlnak a fiata lok mozgalmához.A művésztel lep és a szabadiskola léte,fenntartása függött az ő áldo ztaos munkájuktól.Hollósy távozása után Ferenczyre,Thor mára,Iványi-Grünwaldra és Rétire hárúlt a folyamatosság fenntattásának minden feladata. 308.old

MURÁDIN JENŐ: Nagybányától Kecskemétig egy müvészeti különválás történetéhez 305.old

CUMANIA,III.HISTORIA,-Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, Kecskemét, 1975

Thorma János, festő

L.: Tornyai János

Szij Béla: Nem Tornyai János 6,

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. máj. 14.

Thorma János, Jestő

h.: Tornyai János

[Nyerges Gerene]: Meglicháté bírálat? 6.

EST I HIRLAP, Bp. 1976 ápr. 2.

Thorma János festőművész

a Belgrádban megrendezett tárlat, mint századunk végén és századunk elején a magyar Barbizonban" kialakult festészetét antológikusan mutatja be. Nagybányán az 1896–1906 között működő első festőtelep jelentette a művésztelep virágkorát. Ekkor dolgozott itt a művész is. – 1935-ig élt és alkotott, vezetője egy ideig a művésztelepnek volt.

Ács József: A jelenkori magyar művészet kérdései.

Magyar Szó, 1945. nov. 13.

Thorma
festő

Méltatás.

—. Kulturalis tükör (Élt képek a Nemzeti galeriában)
Tükör 1975. május 20-12 oldal.

Thorma János, festő

L: Berki Viola

Haras Ervin: A fantázia szárnyán 13.

Nipszabadság, Bp. 1978. aug. 6.

Thorma János, festő

Szerepel.

Rózsa Gyula: Szalmadúsi Déri Hubernek 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 20.

Thorma János

Nő virágcsokorral, o. v. 69×56
Kártyázók, o. v. 48×68

30. Művészeti Képaukció
1973.

Thorma János

Tájkép nőalakkal, o. v. 58×73
Rózsaszínruhás leány, o. 47×37

30. Művészeti Képankció
1973.

Thomas János

A nagybányai művészek közt neve említve.

A Két, 1973. dec. 21. 4 elf. 51 sz. 10 p.

Thomas János

Neve említve.

A Hét, 1972. máj. 5. 3 evf. 18 sz. 1 p.

Thomma János

Kártyázók (fotó)

A Ket, 1971. sept. 10. 2. eelg. 37m. 6r.

Thorma

,Ziffer alkotásai is szerepeltek az erdélyi képzőművészek budapesti kiállitásán.

Dési Huber István:Müvészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 103.o.

Thorma

A magyar festészet Thorma fellépésének idején kiegyenlithetetlen ellentétekkel volt tele.

Dési Huber István: Művészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 116.o.

Thorma

Thormát mind sürübben érte a szánpadiasság vádja, mig a festők azt fájlalják, hogy nem mindennapi képességeit ilyen látványos képekre forditja. Maga is érezte ezt, és mindent elkövetett, hgoy kikerüljön történelmi zsákutcájából. Volt iső, amikor már-már sikerült neki.

pl. az Ujoncok cimü képében, mely most a Szépmüvészeti Muzeumban lóg.

Péri Huber István: Művészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 117.o

Thorma

Thormát mind sürübben érte a szinpádiasság vádja, míg a festok azt fájlaljak, hogy nem mindennapi képes egeit ilyen látványos képekre forditja. Maga is érezte ezt, és mindent elkövetett, hogy kikerüljön történelmi zsákutcájából. Volt iső, amikor már-már sikerült neki.

pl. az Ujoncok cimü képében, mely most a Szépmüvészeti Muzeumban lon.

117.0

Thorma

nem tudott csak festő lenni,nem elégitette ki
a puszta festői szemlélődés,neki dráma kellett,
felfokozott cselekmény,amiim kitombolhassa magát,
és nem a köznapi élet tényeinek természettudományos
megfigyelése.Visszatért történelmi képeihez,s vele
összes tévedéseihez.A véletlennek s a kikerülhetet-
len szükségszerüségnek fatális találkozása lassa n
felörölték erejét.

Dési Huber István:Müvészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 118.o.

Thorma

Vidéki magánya és kudarcaiból táplálkozó beteges bizalmatlansága tökéletessé tették izoláltságát. Az utolsó 15 évben alig lehetett hallami róla valamit.1937 májusában a Barabás Céh Erdélyi Kiállitásán szerepelt.A tragédia itt vált teljessé.Feladta önmagát,és megpróbált csak impresszionista képeket festeni akkor,amikor az impresszionizmus már régesrég halott volt.

Dési Huber István:Művészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 118.o.

Thorma János

a nagybányai festők közé tartozott, sőt alapitó tag volt, de szelleme sehogy sem tudott hozzájuk simulni. Hiába kért részt harcaikból, hiába állt soraik közé, eredendő tulajdonságai magányra kárhoztatták.

Lóci Huber István: Művészeti írások
Kossuth Könyvkiadó 1975 117.o.

Thorma János/1870-1937/ 2.

Az óriási vászon festői értékével ugyan senk sem törödött,de a szörnyü dráma szivet facsaró tragikuma és a festő zord pátosza s megnyitó ünnepsége megrenditette a lelkeket.Munkácsyt emlegették,ha Thormáról beszéltek.Thormát,egy életre elinzézte első nagy képének sikere, amit soha több nem tudott elérni.

Dési Huber István:Müvészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 115.o.

Thorma János/1870-1937/. 1.

Országos szenzáció volt 1896-ban az Aradi vértanuk megjelenése a millenáris esztendő annyi nevezetessége között. A sajtó mámoros elragadtatással, hasábokat irt róla, a közönség pedig ugy járt a külön e kép céljaira kibérelt helyiségbe, mint a szentegyházbamhogy levett kalappal hódolhasson a magyat történelem gyászos oltára előtt.

Dési Huber István: Művészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975
115.o.

Thorma János/1870-1937/ 3

Thormát adottságai:tulfütött szónokias lendülete,szilaj pátosszak teli érzelmessége a leiró ,az elbeszélő,vagyis a történeti festés felé hajtották,első nagy sikerét is ilyen képpel érte el, viszony esze,baráti köre a a plein air piktura tájaira sodorták,amely rideg tudatossággal utasitott el mindenféle leirást.

Dési Huber István:Művészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 116.o.

Thorma János/1870-1937/ 4.

Festészete pörökös ingadozás volt a két véglet között. Későbbi kudarcai, terméketlen kísérletei -csupa nagyszabású történelmi kép-felemás szemléleti módja, mind innen származnak. A tulajdonképpeni összecsapást a magyar vidékiesség és az európai szellem összecsapása adta.

Dési Huber István: Művészeti írások
Kossuth Könyvkiadó 1975 116.o.

Thorma János/1870-1937/ 5.

Alakját tehetségén tul az emeli az átlagos fölé, hogy a festészet sikján benne -és szegény Gyárfásban -ütközött ki a konfliktus a legtragikusabban.

Déri Huber István: Művészeti írások
Kossuth Könyvkiadó 1975 116.o.

Thorma János

Megfesti a Szeptember végént, a Talpra magyar-t, a Rákoczi induló-t. Közben az idő ugyancsak eljárt az ilyen festészet felett, maga a közvélemény is megváltozott, és azt az irodalmi és történelmi nevelésü nemzedéket, mely a képet csak a mesén keresztül tudta, ugy-ahogy megközeliteni, felváltotta az uj nemzedék.

Dési Huber István: Müvészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 117.o.

Thorma János

volt nagyá hatással Berki Viola

indittatásánál.

Forrás 197o/1/

Szabó J:Berki Viola

THORMA JÁNOS
(1870–1937)

„Óh! mennyivel nehezebb megtartani a hírnevet, mint megszerezni."

Munkácsy ez őszinte feljajdulásának igazságát a maga sorsán kitapasztalta Thorma János is.

Micsoda országos szenzáció volt 1896-ban az *Aradi vértanúk* megjelenése a millenáris esztendő annyi nevezetessége közepette. A sajtó, mámoros elragadtatással, hasábokat írt róla, a közönség pedig úgy járt a külön e kép céljaira kibérelt helyiségbe, mint a szentegyházba, hogy levett kalappal hódolhasson a magyar történelem gyászos oltárképe előtt. Az óriási vászon festői értékével ugyan senki sem törődött, de a szörnyű dráma szívet facsaró tragikuma és a festő zord pátosza s megindító ünnepélyessége megrendítette a lelkeket.

Munkácsyt emlegették, ha Thormáról beszéltek vagy írtak. „Új Munkácsyja született Magyarországnak" – mondták.

Rózsa Miklós *A magyar impresszionista festészet* című könyvéből vesszük e sorokat, mert ezek mutatják meg a legjobban Thorma János indulását – és egy kicsit a tragédiáját is, mert tragikus élet volt az övé.

Szegény Thormát egy életre elintézte első nagy képének sikere, amit soha többé nem tudott elérni, de ez csak egyik oka volt tragédiájának: a másik, a tulajdonképpeni, jóval mélyebben feküdt.

Thormát adottságai: túlfűtött szónokias lendü-

Déri Miklós István:
Művészeti írások
Bp. 1975 Kossuth kiadó

lete, szilaj pátosszal teli érzelmessége a leíró, az elbeszélő, vagyis a történeti festés felé hajtották, első nagy sikerét is ilyen képpel érte el; viszont az esze, baráti köre és nem utolsósorban az idő, a kor is a plein air piktúra tájaira sodorták, vagyis ama festői felfogás bűvkörébe, amely rideg tudatossággal utasított el mindenféle leírást vagy elbeszélést, és csak a tiszta festőiséget, még pontosabban: az optikailag kinyomozhatót volt hajlandó tudomásul venni.

Thorma festészete örökös ingadozás volt a két véglet között. Későbbi kudarcai, terméketlen kísérletei – csupa nagyszabású történelmi kép –, felemás szemléleti módja, mind innen származtak. A tulajdonképpeni konfliktust a magyar vidékiesség és az európai szellem összecsapása adta, de ez nemcsak nála volt így; ez – a legjobbak kisded élcsapatától eltekintve – az egész magyar szellemi életre jellemző volt. Thorma alakját tehetségén túl az emeli az átlagos fölé, hogy a festészet síkján benne – és szegény *Gyárfás*ban – ütközött ki ez a konfliktus a legtragikusabban.

A magyar festészet Thorma fellépésének idején kiegyenlíthetetlen ellentétekkel volt tele. Ami eddig történt – Munkácsy, Paál László, Szinyei Merse, hogy csak a legnagyobbakat említsük –, külföldön zajlott le (Munkácsy, Paál Franciaország, Szinyei Németország). Itthon a müncheni iskola leszármazottja, a színpadias, történelmi életképfestészet uralkodott, de már együtt volt ugyanakkor az a kis csoport, nagyobbrészt külföldön tanuló festő is, akiket mint *Nagybányai festőket* vett tudomásul később a művészettörténelem, s akik való-

ban új korszakot is nyitottak a magyar festészet történetében.

Thorma János is közéjük tartozott, sőt alapító tag volt, de szelleme sehogy sem tudott hozzájuk simulni. Hiába kért részt harcaikból, hiába állt soraik közé, eredendő tulajdonságai magányra kárhoztatták. Míg társai: Iványi Grünwald, Réti István, de különösen Ferenczy Károly, aki a modern magyar festészet egyik nagy mestere lett – teljes érdeklődésükkel a természet felé fordultak, s azon voltak, hogy a látott világot minél egységesebben adják vissza, feláldozva a képegységnek minden irodalmi vagy történelmi elemet, ő minduntalan elkalandozott. Egyszer Petőfit és Szendrey Júliát akarta megörökíteni, a *Szeptember végén*-t, máskor a *Talpra magyar*-t vagy épp a *Rákóczi induló*-t próbálta megfesteni. Pedig közben az idő ugyancsak eljárt az ilyen festészet felett; maga a közvélemény is megváltozott, és azt az irodalmi és történelmi nevelésű nemzedéket, mely a képet csak a mesén keresztül tudta úgy-ahogy megközelíteni, felvátotta egy új, erősen naturalisztikus felfogású nemzedék, amely a festészetben épp az irodalmat tagadta meg. Thormát mind sűrűbben érte a színpadiasság vádja, míg a festők azt fájlalták, hogy nem mindennapi képességeit ilyen látványos képekre fordítja. Maga is érezte ezt, és mindent elkövetett, hogy kikerüljön történelmi zsákutcájából. Volt idő, amikor már-már sikerült neki. Az *Újoncok* című képében, amelyik most a Szépművészeti Múzeumban lóg, eljutott a napfény égő tüzéhez, az atmoszférafestéshez, magához a festőiséghez, mely nem az elbeszélt témából, hanem a motívumból, a megfigyelt, az életben végbemenő

festői történésekből fakad. De ez az erőfeszítés sem tudta megszabadítani önmagától.

Thorma nem tudott csak festő lenni, nem elégítette ki a puszta festői szemlélődés, neki dráma kellett, felfokozott cselekmény, amin kitombolhassa magát és nem a köznapi élet tényeinek természettudományos megfigyelése. Visszatért történelmi képeihez, s vele összes tévedéseihez. Visszahúzódott. A véletlennek s a kikerülhetetlen szükségszerűségnek fatális találkozása lassan-lassan felőrölték erejét. Vidéki magánya és kudarcaiból táplálkozó beteges bizalmatlansága tökéletessé tették izoláltságát. Az utolsó tizenöt évben alig lehetett hallani róla valamit. S mikor 1937 május havában a Barabás Céh Erdélyi Kiállításán szembekerültem képeivel, szótlan megdöbbenéssel álltam előttük. A tragédia itt vált teljessé. Thorma János feladta önmagát, és megpróbált „csak" impresszionista képeket festeni akkor, amikor az impresszionizmus már réges-rég halott volt.

És mindezek után Thorma János – tévedéseivel, nagy akarásaival, hibáival és erényeivel – a modern magyar festészet jelentős alakja, akinek kijár mindaz a tisztelet, ami a szellem küzdelmes életű munkásait megilleti.

Megjelent: Kozmos 1938/jan.
XIII. évf. 1. sz. 56-57 l.

Thomka János

Neve Szabray Sándor mesterekért említve.

A Hét, 1971. júl. 23. 2. elj. 30 m. 9 p.

THORMA JÁNOS
(1870–1937)

Születésének 100. évfordulójára

Most van 100 esztendeje annak, hogy Thorma János festőművész született. A nagybányai iskola meg sem valósulhatott volna nélküle. Bár nem szülőföldje, de nevelője volt Bánya, s a jó iskoláért önkéntesen, cserébe hazavitte a müncheni Hollósy-iskolát. A vezető mester lenyűgöző személye s a már fejlettebb tanítványok, mint Ferenczy Károly, Iványi Grünwald Béla, Glatz Oszkár, Rudnay Gyula és a két helybeli, Réti és Thorma képezték a művésztelep értékes magját. Körülöttük minden nyáron növekvő számú növendék és csatlakozó vendégművész dolgozott, egyszer-egyszer Csók István vagy Koszta József. Thorma otthonos volt a városban, és Rétivel együtt a maximális anyagi és erkölcsi támogatást szerezték meg évről évre a kolónia számára.

Thorma valójában alföldi születésű. Rajzi készsége már gimnazista korában jelentkezett, és Székely Bertalan Pesten csakúgy, mint később Hollósy Münchenben, majd számos tanára Párizsban a Julian Akadémián egyre jobban méltányolta képességeit. Tanulmányai és ezek értékelése megalapozták önbizalmát ahhoz, hogy 21 éves korában hozzálásson első nagy kompozíciójához, az igen nagy méretű *Szenvedők*höz. A kép témája ma már szentimentálisnak tűnő temetőjelenet, de megfestése briliáns, az akkori Bastien Lepage-varázs jegyében.

Már most felvethető az Ady Endrével való alkati rokonsága, a megjelenésbeli férfias szépségben, a nők iránti lángoló, de távolságtartó odaadásban és nem utolsósorban a 48-as függetlenségi eszméhez mindhalálig való hűségben. Ady művészi formáiban és eszméiben is eljutott a korszerűhöz, vagyis a legmodernebb költői formában a munkásosztály mint a forradalom hordozója felismeréséig és méltatásáig. De míg Ady hatalmas, fékezhetetlen indulata szabadon áradott, és tudta, hol az ellenség, addig Thorma, bár adva volt temperamentumában a magas hőfok, állandóan fékezte önmagát. Kevéssel be nem érő büszkesége már-már mániákussá tette mindenekelőtt a nagy méret fetisizálásával, aztán az önmagával szemben támasztott igényességgel. (Ebben lett mániákus.) Az első nagy kép itthon elég hűvös fogadtatásra talált, de — és ez jellemző az akkori művészeti közéletre — a müncheni Glaspalastban és a párizsi Salonban jó kritikákkal és kitüntetéssel szerepelt.

Moralizáló képtervei után hamarosan megszületett az *Aradi vértanúk* gondolata, és itt most utalni kell Hollósyra, aki életfogytig készült a *Rákóczi-*

Oelmacher Anna
A szocialista lejtőmúzeszet nyomában
Bp. Kossuth 1975

indulóra, s fragmentumokban bár, de remekelt. Rajtuk, kettejükön kívül a nagybányaiak között nem volt más, akit a millennium előestéjén a magyar történelem függetlenségi harcai foglalkoztattak volna.

Thorma nagy kompozíciója, az *Aradi vértanúk* lett az az attrakció, amit a millenniumi kiállítás rendezői éppen elkerülni szerettek volna. A kompozíciót elutasítani nem lehetett, mert magas mércével mérve is jó kvalitás volt. Kiállítani még kevésbé lehetett, hiszen Ferenc József császár és király személyesen meglátogatta a kiállítást. Thorma maga sem akart botrányt, pietásának adott kifejezést és nemzeti érzések ébrentartását célozta képével. Külön helyiséget bérelt a Városligetben, és a sikere minden képzeletet felülmúlt. Érzékeny húrokat érintett, amelyek erősen rezonáltak még, és ünnepelték a fiatal művészt — 26 éves volt mindössze — a műért és a tettért. Ám a képnek nem akadt gazdája, mert az állam Bécstől függött, magángyűjtő hova tehette volna, közületek sem voltak elég bátrak vagy gazdagok, hogy megvásárolják. Párizsban még kiállította, aztán utazni indult.

Sok város sok múzeumát megnézte, de a legmaradandóbb hatást Rembrandttól nyerte. Bibliai képei elbűvölték, és ezek adták az ötletet egy óriási bibliai kompozíció megfestéséhez. Az életnagyságúnál nagyobb, sokalakos kompozíciót hihetetlen gyorsasággal festette meg, középpontjában a Hollósyról formált Krisztussal. A képnek sikere volt, és meg is vette az állam.

Bevonult Kecskemétre pár hónapi katonai kiképzésre, és nem tudhatni, hogy az alföldi környezet, a szülőföld közelsége és még mi minden lobbantotta fel benne ismét a 48-as gondolatot, de hazatérve Nagybányára, már kész volt az elhatározás: megfesteni Petőfit, a *Talpra magyar*t. A huszonnégy négyzetméteres vászon megmunkálása rettentő feladat elé állította, mert bár irodalmi, történelmi és helyszíni tanulmányokat végzett, hiányzott az a friss töltés, ami bibliai kompozícióját oly gyorsan sikerre vitte. Ismét az utazásban keresett felfrissülést, de hiába találkozott nagy-nagy mesterekkel, sem fegyelem, sem tudás nem vitte előre a nagy művet.

Közben — szerencsére — más témák is megragadták képzeletét, és elkészült a *Kocsisok között* (1902) pompás, gazdag színességű kompozíciója, aztán az *Október elsején* (1903), legismertebb és legsikeresebb képe, majd a *Kártyázók* (1904) című eleven életkép. Festett még cigánykompozíciót is, mivel ez Bányán adva volt, és Ferenczy és Grünwald is kedvelték a cigánymodelleket.

De ahogy múltak az évek, a festők egyre inkább keresték az aktuális festői módot, a szecesszió egyre inkább tért hódított, és a századforduló után jelentkező fiatalok, hogy csak Czigány Dezső, Czóbel Béla vagy Ziffer Sándor nevét említsük, merőben új festői stílussal érkeztek, és a fiatalabbak közé, de kicsit a vezető mesterek közé is valami labilitást hoztak. A neósok — neoimpresszionistáknak nevezték őket — a bizalmat ingatták meg, és ez különösen Thormát hozta zavarba, hiszen sikerei nem csupán mint hazafinak voltak, hanem természetelvű, tartalmas, jóízű piktúrájának szóltak, s most itt állt elidegenedve,

hatalmas munkájával összeforrva, de egy olyan áramlat peremén, ami nem segítette, hanem inkább nyugtalanította őt. Rögeszmés, bár szimpatikus küzdelem volt ez, és lassan kiszorított az életéből minden mást.

A telep egysége kezdett lazulni. A rugalmas Iványi Grünwald képes volt merész, bár logikus fordulatokra, a fiatalok őt követték, és el is vitte őket Kecskemétre. Ferenczy és Réti tanár lett az Akadémián és keveset volt Bányán. A háború is beleszólt a kolónia életébe.

Thorma 1917-ben gyűjteményes kiállítást rendezett az Ernst Múzeumban, de fogadtatása nem volt kedvező. Visszahúzódott ismét Bányára, vezette az iskolát és folytatta a *Talpra magyar*t. Ám a háború befejezésével ezt is és az *Aradi vértanúk*at is letekerte és deponálta a debreceni református kollégiumban. A román hatalom alatt is, ha eleinte nehezen, de folyt az élet a nagybányai kolónián, és Thorma emberi és művészi képességeiből futotta a folytatásra. A hatóságok tiszteletben tartották, sőt királyi kitüntetést kapott. Festői módszere, akarva-akaratlan, változott, tájképei a bányai táj nagyon színes átköltései, az ott élő valóságos alakokkal benépesítve.

A húszas évek végén, érett korban, megnősült, a magyar állam megvásárolta végre az *Aradi vértanúk*at, és ez pár évi anyagi biztonságot jelentett a művésznek. Hazavitte a *Talpra magyar*t és újra és újra munkálta. A kép előtt esett össze 1933 januárjában, és ez már a második jeladás volt. Ekkor még összeszedte magát és orvosi tilalom ellenére tovább dolgozott a nagy képen. Aztán állapota romlott, kicsi zsáner- vagy tájképre volt már csak ereje. Egy utolsó olaszországi út még adott élményeket. De végső soron felfalta az embert a nagy mű, ami a nemzeti hagyományok szempontjából érdekes, de festőileg már nem, nem lehetett azzá, ami négy évtizeden át, tekintet nélkül a múló időre, egyre csak készült; tekintet nélkül a múló időben változó filozófiákra, világnézetekre, az elhalványult eszményekre és a nemzeti gondok mellé-elé sorakozó osztálykérdésekre.

Életműve, ha benneragadt is a XIX. században, mindazonáltal fontos, jelentékeny része a Nagybányát jellemző festészetünknek, az új magyar festészetnek.

(Magyar Nemzet, 1970. VII. 12.)

AZ IMPRESSZIONIZMUS MAGYARORSZÁGON

Kiállítás a Katona József Múzeumban (1972)

A mindenévi Múzeumi Hónapok sorában ez idén igazán reprezentatív anyagot mutat be a Kecskeméti Katona József Múzeum. Rég nem jártunk erre, s ezért különösen jó benyomást tesz a kiállításokra teljesen alkalmassá tett földszinti teremsor.

A Magyar Nemzeti Galéria gazdag anyagából Telepy Katalin, a kecskeméti múzeum képzőművészeti patrónája szép és tanulságos kiállítást rendezett. Stílustörténeti kiállítás elég ritka nálunk, Fehérváron láttunk néhány jó kísérletet, de ha meggondoljuk, fontosságban vetekedik a monografikus — egy mestert képviselő —, a csoport vagy helyi jelentőségű kiállításokkal. Mert ugye, hányszor halljuk, használjuk a kifejezést: impresszió, impresszionizmus, és nem is gondoljuk végig, hogy a szó szerint *benyomást* jelentő kifejezés miként lett művészeti irányzattá. Azzá lett ugyanis, mindenféle művészeti ágban, s a festészet, szobrászat, zene stb. átaljárt a most már stílust jelentő irányzattól. Claude Monet katedrálisai hajnaltól alkonyig tartó csodás fényfürdőikben vagy Rodin remek aktszobrai tépett tömegükben laza mintázásukkal, vagy Debussy *Tenger*e, s akár a *Lenhajú lányka* című kis darabja: valami egyszerit, a maga illékonyságában, a művészi kifejezésben is a pillanat adta megjelenést rögzítve — ez az impresszionizmus. Ellentmondásnak látszik, hogy tünékeny rögzítés, de zenében és képben is megjelenik, tehát anyagba öltözik, időben és térben állandósul a *Kert esőben* (Debussy), vagy az *Olvasó nő* (Renoir), kinek fátyolán átrózsállik a gyöngyház színű arcocska.

Mármost, bár elég sok cáfolata van annak a pesszimista nézetnek, hogy mi, magyarok mindenről lekéstünk, és hogy géniuszaink torzót hagytak hátra, a nyugatról indult progresszív újítások valóban gyakran elakadtak a germán zsandárláncon, amivel körülzártak minket, meg egy zsíros földbirtokos—polgár-rétegen, amelynek műveltsége (műveletlensége!) alkalmatlan volt az újnak a befogadására, pártolására. S ha mint művészeti irányzat elkésve ért is hozzánk — a századforduló után —, zseniális egyedi találattal megteremthető lett volna egyidejűen a kezdeményező franciákkal. Szinyei Merse Pál *Majális*a (1873) Manet *Reggeli a szabadban* (1870) című képét két-három év múlva követte, de a nagy port felvert párizsi impresszionista kiállítás, vagyis a bemutatkozás csak 1874-ben zajlott le a szó teljes értelmében. Nem kisebb zajt vert fel

Thorma János

Prágában megnyílt a nagybányai művésztelep alapítóinak és folytatóinak műveinek kiállítása – 1896-ban az egykori erdélyi Nagybányán létre jött festőiskolát Hollósy, Réti és Thorma alapították. Csatlakozott hozzájuk Iványi-Grünwald, Glatz csak és mások. – Vásznai a plen-air festészetnek naturalizmussal átszőtt átlagát képviselik.

Marsi Imre: Nagybánya Prágai Premierje.

Új Szó, 1975. jun. 31.

Thorma

1937-ben halt meg

Banner:Egy nagybánya i festő Kecskeméten
Forrás 1973-1-84

Thorma

A nagybányai iskola alapitói: Hollósy Simon, Réti, Thorma, Ferenczy, Iványi Grünwald.

Banner: Egy nagybányai festő Kecskeméten
Forrás 1973-1-84

Thomma János

A mester alkotása a
Kecskeméti Városi Muzeumnam
található.

Pap Gábor: Kincsek és mükincsek.....
Művészet, 1975. junius - 7 oldal

Thorma János

Műve szerepel Kovács Antal
gyűjteményében - Debrecenben - említve

Mágyújtó 1975/1

8. old

Thorma János (Kisrumhalas, 1870 - Nagybánya, 1937)

„Lakodalmi körjáték" o.v. 66x53 cm
J. l. j. Thorma János Védett.
Kikiáltási ár: 20000 Ft.

B/V 59.Képnyk016 Bp.1982.

Thorma János (Kiskunhalas, 1870 - Nagybánya, 1927)

„Városkapu" (Nagybánya 1927)

o. v. 70x56 cm J. l. j.: Thorma János

1927. VI. Védett.

Kikiáltási ár: 25 000 Ft.

BÁV 60.Képaukció Bp.1983.május

Thorma János, festőművész.

Berki Violának a művészettel való találkozása egyben családi öröksége is volt: nagybátyja Thorma János, a romantikus történelmi festészet utolsó nagy alakja.

A. Sz. J.: Berki Viola képei.
Tolnai Magyar Hírlap, 1949. máj. 13.

Thorma János, festőművész

Pirk János a szatmári Littecky Endre festőművésztől veszi az első rajzleckéit. Tőle hall először a nagybányai művésztelepről és amikor megtudja, hogy Thorma János, az „aradi vésztanuk" festője még él, nyomban hozzá siet. Thorma felfigyel a paraszti létet oly őszintén, ősi erővel ábrázoló kamaszra, Pirk Jánosra.

Borghida István: Pirk János hetvenöt éves.
Utunk, 1949. márc. 2.

Thorma János

Murádin Jenő:

THORMA JÁNOS: Majális.

Utunk, 1972. okt. 6.

Thorma János

Thorma János (1870–1937): festő,
a nagybányai művésztelep egyik alapító tagja.
Kezdetben a szociális tendenciájú,
pszichologizáló naturalizmus híve volt, később
érdeklődését kiterjesztette a romantikus
történelmi festészetre. 1919 után főként
tájképeket és aktokat festett
impresszionista felfogásban.

Mihályfi Ernő:Müvészek,barátaim Bp.Corvina 1977.

Thorma János

Az Ernst Muzeum kiállitása rendszerint komoly, elsőrangu müvészi eseménynek számit, - irja Margitay Ernő.
A magyar festők csoportos kiállitásán szerepelnek:
Thorma János, Tornyai János, Iványi Grünwald Béla, Pólya Tibor, Biró Mihály, Than Mór, Lotz Károly, Molnár Sári.

Az itt felsorolt müvészek munkáinak bbirálata -hivatkozással Thorma János nevére-külön cédulákon található.

Élet, Bp. 1917. ápr. 29. IX. évf. 17. sz. 420. lap.

Thorma János (1870-1937)

„Madárdal" o.v. 60x48 cm

J.l.b.: Thorma Kiállítási ár: 20000 ft

BÁV 52.Képaukció katalógus Bp.1980.szeptember

Thorma János

A magyar festők csoportos kiállitását rendezték meg az Ernst Muzeumban. Margitay Ernő értékeli kritikájában az alant felsorolt művészek munkáját:
Thorma János a "nagybányaiak kiváló művésze" Husvéti és tavaszi tárgyu müvei bizonyitják, hogy a visszavonultan élő mesternek még nagyobb a tudása.
Tornyai János Hódmezővásárhelyen festett művei mindegyike "csodálatosan tele van a magyar föld, a magyar levegő megértésével."
Iványi Grünwald Béla egészen más művészi egyéniség, képein látszik, uj utakra tart.
Than Mór bravuros vázlatait kiemeli.
A kritikában felsorolt művésznévsort lásd: Thorma János nevénél.

Élet, Bp. 1917. ápr. 29. IX.évf. 17.sz. 420.lap.

Thorma János, festő

L. Czóbel

Egri M.: A Nemzeti Galéria csoporttiválli tára... 87-89.

Alföld, Debrecen, 1979. jún. XXX/6.

Thorma János, festőművész

A Párizsból újat hozó fiatalok, gúnynevükön a „néosok" főleg Matisse és Cézanne művészete és a korai kubizmus tanulságai iránt nagy fogékonyságot mutattak. Az új idők új festői elveinek elkötelezettjeként nyilatkoztak és dolgoztak Nagybányán egyre jobban magukra haragítva az addigra már-már kánonszerű plein-air festés híveit, főleg Réti Istvánt és Thorma Jánost és tanítványait.

Szimegi György: Az 1910-es Kecskeméti Művésztelep Ellentmondásai.

Forrás, 1980. febr. 67. old.

Thorma János, festőművész

Pirk János festőművész emlékezik az elmúlt időre: Thorma Jánosra, aki fiatalon elvesztett szülei nyomába lépett. Réti Istvánra, aki a 20-as évek elején 3 nyáron át korrigálta s a végén felvételi vizsga nélkül magához fogadta a képzőművészeti főiskolán.

Moldvay Győző: Az utolsó nagybányai?

Népújság (Heves), 1979. okt. 28.

Thorma János, festőművész 1.) Folytatás

Farkas Eszter festőművész, az idős művész fiatal korában elment Nagybányára, a Jókai dombon volt két fabódé, oda mentek a növendékek, hogy Thorma Jánostól tanuljanak, aki a legmodernebb piktúrát Münchenből hozta, Hollósy Simon, – a Réti István legkedvesebb barátja is –.

Festőiskolák nyomában.

1980. X. 25. Kossuth 13.30 (Ftné.)

Thorma János, festőművész 1.) Folytatás

Berki Viola közeli rokona Thorma János, gyakran járt apai nagyszüleihez, meg is festette őket, kettős arcképük családi becsben áll. Talán az ő személye tekintélye adta, hogy korai (Viola mondja) rajzolgatásait szülei szeretettel fogadták és természetesnek tartották, hogy egyszer majd maga is festőművész lesz. az „Arádi vértanuk" olajlenyomatát őrizték, tudva, hogy Thormának merész tette volt, hogy a millennium idején ki merte állítani /említve/.

Nádor Tamás: „Tisztán köll festeni".

Magyar Ifjúság, 1981. jan. 30.

Thorma János, festőművész 2. Folytatás.

Berki Viola mondja: Tudták azt is, hogy a „Talpra magyar"-t huszonöt évig festette s egész vagyona ráment a modellekre. Thorma odahaza az erkölcsi bátorság jelképének számított, /említve/. Munkássága – a történelmi kép, a nép életét ábrázoló tabló – volt a festészetideál.

Nádor Tamás: „Tisztán köll festeni."

Magyar Ifjúság, 1981. jan. 30.

Thorma János, festőművész 2). Folytatás

Papp Oszkár festőművész a művésztelepek és a szabadiskolák életének, munkásságának ismerője mondja: Hollósy Simon volt a nagybányai, illetve később a técsői szabadiskola alapítója, ugyanis egy pár év múlva kivált a nagybányai iskolából, amit átvettek Réti, Thorma és Ferenczy.

Festőiskolák nyomában.

1980. X. 25. Kossuth 13,30 /Áné/.

Tel.

Thorma János, festőművész

Rendezvénynaptár:

1.
Csütörtök

17.30 Képzőművészeti szabadegyetem
a millenium korának művészete
(a nagybányai művésztelep. Hollósy Simon,
Ferenczy Károly, Réti István, Thorma János,
Benczúr Gyula)
Előadó: Bakó Zsuzsa, művészettörténész

a Magyar Nemzeti Galéria Programja
1982. Január

Thotma János, festőművész

a 85 éves Boldizsár István a nagybányai hagyományok hűséges ápolytatója. – A Képzőművészeti Főiskolán Réti István tanítványa volt, 1918-tól kezdve évtizedeken át nyaranta a nagybányai művésztelepen dolgozott. Egész életében kitartott Réti, Thotma János, Ivánvi Grünwald Béla tanítása mellett.

(cs.): Boldizsár István festészete.
Magyar Világ, 1982. febr. 24. 19. old.

Thorma János, festőművész (1870–1937)

Boldizsár István ~~187~~ 1897. júl. 29.-én született. – 1917-ben iratkozott be a Képzőművészeti Főiskolára. A következő év nyarától gyakran festett Nagybányán. Tanítványa lehetett még Réti István – Thorma János – Iványi Grünwald Bélának.

Koszorús Oszkár: Boldizsár István 85 éves.
Békés Megyei Népújság, 1982. júl. 31.

Thorma János

Bánszky Pál: Képtár Kecskeméten

Művészet, 1983. november

Thorma János festőművész

Lóska Lajos: Képmesék

Művészet, 1982. február

Thorma János (1870-1937)

„Akt a szabadban" o. karton 50x37 cm
J. l. b.: Thorma kiváltási ár: 12000 ft

—

„Nagybányai táj" o. v. 61x69,5 cm
J. l. j. Thorma kiváltási ár: 18000 ft

BÁV 54.Képaukció Katalógus Bp.1981.május

...on o.v. 43x57 cm

s. l. j. Thorma Erzählbaß ca: 20000 ft.

Thorma János (1870-1937)

BÁV 53. Képanekció Bp. 1980. december

...nos (Kiskunhalas 1870 - Nagybánya, 1937)

„Nő tájban" o.v. 60x75 cm s. l. g. Thorma

kiállítási ár: 20000 ft.

—

„Nagybányai táj alakokkal" o.v. 96x96 cm

s. l. b. Thorma kiállítási ár: 25000 ft.

—

BÁV 55.Képaukció Bp.1981.szeptember

Thorma János (Kisszénkalas, 1870 - Nagybánya, 1937)

„Festő és modell" o. v. 47,5 x 57,5 cm J. l. f.: Thorma

Becsértéke: 12000 Ft.

BÁV 57. Képaukció Bp. 1982. május

Thorma János, festő

l: Réti J.

Sümegi Gy: Az 1910-es kecskeméti művésztelep .. 67-72

Tomás, Kecskemét, 1980. kéz. XII/2.

Thorma János, festőművész

A nagybányai kolóniaalapítók Párizst-látott művészei nem az impresszionizmusból indulnak ki. Nem az akkori idők legkorszerűbb művészetszemléletét teszik magukévá, hanem egy régebbi iskola tanítását. A plein air festészetre esküszünk. Fokozatosan jutnak el az impresszionizmus felé mutató eredményekig. Még Ferenczy Károly is csak a fény szinátalakító hatását aknázza ki, úgyszintén Thorma János is. – „Kocsisak között" c. munkája példa erre. /ezelőtt/

Murádi Jenő: Fáziskülönbség a nyugati élvonal és a kelet-európai eredmények között.

Korunk, 1979. febr. 57. old.

Thorma János: festőművész

Boldizsár István 1919-ban több nyarat a Nagybányán dolgozó Thorma János mellett töltött. — Nemes Marcell műgyűjtő segítségével 1920-tól Münchenben tanult tovább Kubinyi Sándor magániskolájában.

Koszorús Oszkár: Boldizsár István festőművész állandó kiállítása Orosházán.

Békés Megyei Népújság, 1979. jún. 10.

Thorma János, festőművész

Nagybánya a huszas évek elejétől – Thorma János és Réti István vezetésével – újra a természetelvű felfogást közvetítette.

Egri Mária: A Nemzeti Galéria csoportkiállítása Debrecenben.
Alföld, 1999. jún. 88 old.

Thorma János

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 10

TURISTA
Budapest

Feldolgozva

ISMÉT MEGNYÍLT

1021

A több évig tartó felújítás után ismét fogad látogatókat a kiskunhalasi Thorma János Múzeum. A most megnyílt állandó kiállításon végigkísérhető Kiskunhalas fejlődése a török hódoltságtól a XX. század elejéig. Képünkön Thorma János Önarcképe látható.

évben a vasutas turisztika figyelemre méltó fellendülést mutatott.

A találkozóknak és jó néhány rendezvénynek szervezője, támogatója, házigazdája a Vasutasok Szakszervezete. A szakszervezetnek a vasutas dolgozók természetjárásában vállalt szerepéről, az elért eredményekről kérésünkre Molnár György titkár adott felvilágosítást.

○ **Hogyan segíti a szakszervezet dolgozói termé-**

Festészet.

„ Dr. L. Gy. ésmeje c. kép.

(Thorma János-tól).

K. T. 640/1899.

1899. nov. 19.

A nagybányai művészgenerácziő mindmegannyi jellegzetes darabját, melyeket a hasonszellemű mesterek, Paál László, Mednyánszky, Szinyei-Merse, Fényes, Kernstock stb. egészitenek ki.

Máris egy darab illusztrácziő a modern magyar művészethez s ebből a szempontból a legértékesebb, mindenesetre a legzártabb gyüjtemény.

A gyüjtemény dominánsai: Thorma János, Réthy István, Ferenczy Károly, Grünwald Béla.

Thorma János két képpel van képviselve, az első Kocsisok közt, a másik Vasárnap délután. Mindkettő a festő ujabb korszakából, a mikor már a telt, meleg, hatalmasan világitó szineket kereste. Előbbi képét Szatmárt figyelte meg a szálloda ablakából, a hol azonnal vázlatot csinált róla. Megkapta a szinek és a világitás sajátos viszonya. Az egyik kocsis beállott városi hajdunak, régi társaival találkozva, azok szakértőleg nézik a kék mandlis egyenruhát. Az istállóba a szénahányón át besüt az égető, fényes napsugár s a mély fény-árnyból kicsillog, kiragyog a kék szin hatalmas ereje. A szinek és a fény hatásos játéka foglalkoztatta képzeletét, a mi aztán az Október elsejé-ben befejezettebb folytatást talált. Kiegésziti ezt a később keletkezett Vasárnap délután, mely a koltói korcsmában kártyázó parasztokat ábrázol, valójában itt is a szinprobléma izgatta, a katonasipka verese, a kék és zöld csikokkal bemázolt fal, az ablakon besütő napsugár foltjai, a mandlikon, gatyákon végigömölve. Keresett karakter vonásokat is, a nyugodalmas vasárnapi kártyázók érdeklődő arczkifejezését, de szinbe feloldva, szinbe, fénybe. Innét már csak egy lépés a Czigányok a műteremben hatalmas szinpompájához. Szin Thorma János művészi czélzata, s ezért néha a levegőhatást is feláldozza.

Ferenczy Károlyt is a szinhatások izgatják, egyszer a dekorative letompitott, máskor a tűzben égő, viharos szinkitörések. Jánossy gyüjteményében

Modern Művészet
I évf. 1 szám.

MAGÁNGYÜJTEMÉNYEK.

JÁNOSSY BÉLA dr. GYÜJTEMÉNYE.

Ki az igazi gyüjtő?

Legelőször Londonban, néhány év előtt, nézhettem be a gyüjtő lelkébe, mikor Staates-Forbes-sel ismerkedtem meg. Mintha még mindig előttem állana szinésziesen kiborotvált arcza, melynek minden arczizma mozgott, a mikor gyüjteménye egy-egy nagyértékü darabját mutogatta. Drága emlékei füződtek minden egyes darabhoz, — látta maga előtt a festőt, ösmerte ideáljait, együtt érezte át véle művészi szenzácziőit, megfogamzani, kialakulni, formába omlani látta a műtárgyat, szinte a teremtés részesének érezte magát. Tudta, hogy nélküle hány rajz, hány festmény soha meg nem született volna. Millet, Corot neki sirták el művészi érzéseiket, Monticelli neki kaczagta el szinfantárjait s ha a művész bánkódott vagy örült, véle bánkódott, véle örült.

Ilyen az igazi gyüjtő.

A ki Jánossy Bélát ösmeri, e leirás után menten ráösmer. A rajzoláshoz gyermekkora óta vonzódott, a maga érzéseit szerette — ha dadogva is — a formák nyelvén kifejezni. Egy iskolába járt Réthy Istvánnal és Thorma Jánossal, együtt barangolták be a nagybányai hegyeket, együtt éltek a hegyek közt heteken át, édes anyjuk kosárszámra küldte fel nekik az egy-egy hétre való elemózsiát, miközben nézték elragadtatva a lemenő napot, a korai sugarakat, a nagy, szines árnyékokat, — még inkább attól kezdve, hogy Réthy hazajött a müncheni akadémiáról, természetértésben megerősödve, természetrajongásban tobzódva. Lelkesedve hallgatta a barát rajongó természetkultuszát, modellt állott neki a Bohémek karácsonyához s mindjobban megerősödött benne a hit Réthy, s barátjai, Thorma, Ferenczy művészi hitvallásában.

A mikor a nagybányai fiuk megkezdték küzdelmüket a nyilvánosság előtt, Jánossy Béla szivvel-lélekkel melléjük állott s mintegy hét év alatt szedte össze válogatott gyüjteményét.

hajnali nagyvárost, az éjszakával viaskodó hajnali fénysávot, a sötétbe beletüzesedő foltokat, az emberi erőt lenyügöző Moloch szimbolumának fogja fel.

Végül pedig mindenek koronájaként, három P a á l Lászlót, két finom szinvázlatot és egy hatalmas alkotást találunk itt. Ez utóbbi a Forbes-gyüjtemény ékköve volt, a naplementét ábrázolja, a mint a falu nagy utczájában beletekintve, a nap az utczasor végén haldoklik. A nagy, alig felhőzött égen rózsapiros szinek és tüzek összeolvadásaként, áldoz le a nap. A látóhatár fölött elterülő magas régiókban sárgáskék ég szines tintái ragyognak, alább mind fényesebb narancsvirágok sárgásviolás szineibe olvadva, melyeket közben-közben skárlát és aranyos zománczok lazurjai vonnak be . . . És micsoda finomsággal hozta ki a mester ezeket a gyöngéd átmeneteket!

Ime egy fiatal magyar műbarát gyüjteménye. Ezt igazán a szive hozta össze, — a művészet igaz szeretete, — a maga művészi érzésébe vetett hite . . . És most van mit szeretnie.

Eredeti litografia. Fényes Adolf eredeti szines lithografiájával kezdjük meg mellékleteink sorozatát. Miért eredeti ez a műlap? Nézzük meg, hogy dolgozott Fényes? Megtalálván a szinproblémát, mely érdekelte képzeletét, szines vázlatot készitett, s kiderült, hogy ezt a hatást csak öt szinnel tudja visszaadni. Öt követ preparáltattunk tehát. A vázlat alapján a főformákat rárajzolta az egyik kőre, s minden következőre az egyes szineket tartó formákat rajzolta meg. Az öt követ egymásután a lapra nyomva, előállott a műlap a maga teljes harmoniájában. Ha Fényes csak vázlatot csinált volna és szolgai hűséggel e vázlatot vitte volna, öt stádiumban, kicsinyes gondossággal egy mesterember, kopizálva, az öt kőre, a műlapból hiányzott volna a művész érzése, szelleme, lendülete. Eredetileg a lithografia természetének komponálva, a művész a kőre rajzolás folyamata alatt adta meg vonalainak, foltjainak sajátos jellemét, lendületét, szenvedélyét, érzését, a maga lelkét öntve be alkotásába.

tatja a kékeszöld és piros ruhák, a zöld fű s a fényes napfoltok sárgászöld tüzét. Műteremben ülő-álló modelljei, a mint csoportba verődnek, miközben rájuk hull a napsugár, hogy végigcsókdossa az árnyékból kiemelkedő formákat, — szemében pusztán féltónus játék. Magyar-Mannheimer Gusztáv egy holdvilághatásban a tompa zöld, az ezüstös árnyék, a finom arabeszkekre bomló felhős ég impresszióját foglalta össze. László Fülöp egy finom, lenbachosan bravuros női arczkép-vázlatának vonalhatása pedig az előkelőség megtestesülése. Itt említjük Kann Gyula tüzetesen merész és brutálisan őszinte önarczképét, ezt az igaz pleinairt, finoman megfigyelt szinreflexek végtelen gazdagságával.

Kiegészíti a gyüjteményt Glatz Oszkárnak a velenczei tó partján komoly őszinteséggel készült vázlata, csónakot tóba toló gyerekek aktjai, a hol a kékeszöld viz, az aktok inkarnátja, melyet napfoltok árnyékolnak, kitünően olvadnak össze a háttér szineivel. Nyilassy-nak egy francziás finomsággal megfestett nagybányai hegyi képe, Bruck Miksának egy friss természetvázlata, Benes Pál, de főkép Papp Gábor egy sonorikus nyári természethangulata s egy dekorativ női arczképe, a korán elhunyt Mály József néhány studiuma, melyek közt a nagybányai bányászházon a falombok pasztozus kezelése szinte szokatlan erőteljes hatásu, befejezik a fiatalok gárdáját.

De három idősebb mester, Paál László, Szinyei-Merse és Mednyánszky is képviselve vannak. Szinyei-Merse két kis vázlattal, az egyik egy korai műve, Kertben, 1870-ből, a magyar pleinair egyik első, uttörő kisérlete. A másik vázlat a Majális, szinfoltba letéve. Mednyánszkyt minden korszakából megösmerhetjük. Egy korai műve, a leheletfinom Balatoni tája, a hol él a sárga, a kék, a piros, de minden változatban s minden szines tinta a rózsaszinbe, a reggeli finom párázatba belelehelve. Másik műve későbbi, Tátravidék, szélesen foltba van csak téve, de a háttér havasait a kissé levegőtlen előtér zöldjével kitünően hangolta össze. A harmadik a misztikus, a komor, az éjjeli sötéteket kereső s szimbolumokat átgondoló Mednyánszky, a ki a

erdő mélye kékbe borul, fátyollal takarva el titkát. És ebből a hangulatból került ki a Krisztus a kereszten, kinek lábainál anyja zokog és Magdolna vonaglik. A nép fáklyafény mellett vonul haza. Ők magukra maradnak, a tetem a kereszten, merőben silhouette, a nők, a kétségbeesés és a sötétség, mely ott ólálkodik körülöttük. Mint alakulnak át szinek és formák a sötétben, mint váltanak ki gyászos hangulatokat: ez a festői probléma izgatta Réthyt, a magányos ember önkinzó tépelődéseibe merülve.

A nagybányai iskola e négy mesteréhez társul mindnyájuk mesterének, Hollósy Simonnak egy bravuros vázlata, a soká tanulmányozott, soha el nem készitett Rákóczi-indulóhoz. Bastien Lepage finom ecsetével van itt egy zászlótartó legény megtanulmányozva, a ki felnéz a zászlóra, hogy leng-e jól a szélben, miközben a nap elől összehuzza a szemét, fintort vág az arczával s mindezt lágy, finom tónusokban.

De kiegészíti a gyüjteményt a nagybányaiak egy pár küzdő társa, első sorban a gyors impressziók, a futó benyomások megrögzitőjének, Ripp-Rónai Józsefnek egy lágy pasztellarczképe, a hol a finom körrajz, a piros haj, a piros ajk, a piros reflexek a dekolletált vállon, mind egyetlen-egy benyomásba: a bájba olvadnak össze. Másodsorban a hasonlóképp szinegységeket kereső Fényes Adolf, a ki itt három érdekes művel van képviselve, egy-egy étape a szinesség felé való közeledésben. Mig a Nyár-ban még szélesen odaspachtlizott, zöldre és szürkére lefokozott szinfoltokat ad, addig az ülő Paraszt a pitvar előtt hatalmas karakterkép, keresetlen egyszerüséggel visszaadva, nagy egységekbe letéve. Harmadik képe ujabb fejlődés, szinekben gazdagabban, fűben ülő nőt és gyermeket ábrázol, a hol a kék, a zöld, a sárga, a rózsaszin és a fehér foltok dominálnak. De itt is megkapó nagy egyszerüsége, széles látása, hatalmas viziója. Kernstock Károly különösen jól beillik a szinek e tüzes szerelmesei társaságába, noha ő a szinek tüzét és az egymásba olvadó fény és árnyjátékot egyforma szeretettel figyeli. Szilvaszedő asszonyaira hull az izzó napsugár, s felragyog-

két képe van. Az első, a Márcziusi késő délután, a nagybányai oláh templomot ábrázolja, de a szerző szerint is „az esti erős napsütés mellett még hideg télvégi atmoszférikus hatás“ visszaadása volt festői czélzata. A második Krisztus keresztről levétele, itt egyenest az esti napsütésben felcsillogó zöld, minden változatában, a kiinduló pont. Egy alagi lóversenyen a zöld selyem dresst esti napsütésben figyelte meg s ez a szinprobléma elvezette őt a leggyászosabb történet megfestésére. Előbbi képén a nagy, éles szinellentétek: a sárga napsütésben fürdő torony, a fehér foltba omló kőkorlát, a nagy, hosszu, barnás árnyékok, melyeket a fiákerek silhouette-jei vetnek s mindez nagy, egyszerű s kitűnő folt-elosztásban. Utóbbi képén a smaragdzöld minden árnyalata hatalmas erőben viharzik fel: zöld a háttér hegye, de mennyi sok zöld, zöld a Magdolna ruhája, de minő bársonyos zöld s e zöld harmonia, mint valami hatalmas sirám, zokog végig a rengetegen.

Grünwald Bélát természetmegfigyelések ösztönzik, szinképzeletén hangulatai uralkodnak s érzése dominál. Látta a természetnek, azt a szeletét, a hóval megesett boglyákat s érdekelték a kékes lila finom reflexek, melyek az olvadó hónak ritka szingazdagságot adnak; látta a nagybányai tőkési hegyi uton a derült tavaszi napon kocsikázó párt, megkapta az az élénk és pikáns szinellentét, melyet a zöldes környezetbe a kocsiban ülő fehérruhás, kékkalapos nő piros napernyőjének szinfoltja vitt bele s az egészre reáboruló kék levegőég, a szürkésbarna felhőzet arabeszkjeivel megtörve, a tavaszi hangulat vidámságát kölcsönzik a műnek.

Réthy Istvánt a köd, az esti borulat, az éjszaka nagy foltjai érdekelték. De a végtelen egyszerü melodiákba csodás gazdagságot tud elhinteni. Magányos utjain, a hegyi utak elhagyott ösvényein nagy árnyékok kisértenek. Ilyenkor képzeletében gyászos képek támadnak. Egyik képe puszta studium. Erdei út, alkonyatkor, napnyugta után, a mikor még játszadoznak kóbor sugarak, bontakoznak a köd megtépett foszlányai, feltünik egy korai csillag, szürkeség borul a tájra, csak itt-ott látszik a fű zöldje, de az

THORMA János

Nagy Ildikó //Hollósy, Ferenczy , Thorma/, Bp,1964
Képzőmüv. Alap, 3o 1, 18 k, 24 cm.
Az én muzeumom 5.

MDK

Thorma János

1899-ben " A művészeti nevelésről" c. tanulmányt irt,mely először a nagybányai helyi lapban, majd önálló füzetben jelent meg.

Réti I.: A nagybányai festőkolonia története.

Bör-Réti Nagyb.kiáll.kat.1912. 28.l.

MDK

Thorma

1894-ben Párisban a Salon aux Champs Elypsées "Mention honorable" kitüntetést nyerte.

Réti I.: A nagybanyai festőkolónia története.

Bör-Réti Nagyb.kiáll.kat.1912. 33.l.

MDK

Thorma Janos

1902-1910-ig negyedmagával vezette a "Nagybanyai Szabad Festőiskolát".

Réti I.: A nagybányai festőkolonia története.

Bör-Réti Nagyb.kiall.kat.1912. 27.l.

Thorma

1904. Saint-Louis. Nemzetközi kiállitáson I. méd. kitüntetést nyerte.
1905-ben Münchenben, nagy aranyérem (I) kitüntetést nyerte.

Réti I.: A nagybanyai festőkolonia története.

Bör-Réti Nagyb. kiáll. kat. 1912. 34. l.

Thorma János

Rippl-Rónai Rembrandttal méri össze.

Genthon István: Rippl-Rónai kiadatlan levelei; Képzőmű v. Almanach 1, Corvina 1969, 145. l.

Thorma János

festő.

Berki Viola festőművész ides-
apjának unokatestvére volt
Thorma János.

Földes Anna: Hisz ar' ehtben a jóságban.
Nőt Lapja, 1970. ápszlis - 17 szám.

Thorma János

élet-

lásd okv.

Vásárhelyi Z. Emil

Erdélyi művészek.
Kolozsvár (1934?)
165 — ~~179~~ 181. l.
képekkel

Adatokkal a nagybánya-
iskola világháborus
utáni működéséről

Thorma János MDK

Kettős arckép, of.

Október elsején, of.

Ibolyaszedők, of.

Szépm.Műv. Új magyar képtárának kat.1928.

Thorma János
festő-

A tájképek mellett jelentős archépek sorát is festette a művész, 1925-ben beszélt Makray Istvánnáról készült archépe.

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállitása.
Müvészet, 1971. január - 22. lap

Thorma János
festő

1928-ból való Bedő Rudolfné arcképe.
A kiskunhalasi emlékkiállításon
is szerepel a művész hit önarcképe.

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállitása.
Müvészet, 1971 január 22.lap

Thorma János, festő

Szerepel a tárlaton.

– ma: Műgyűjtők képei a Nemzeti Galériában

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1963. jún. 29.

Thorma János

vrd

Ybl Ervin. Képrö-
művészetünk ha-
lottai
Budapesti Hemle

1938. 722. sz.
112, 113, 114. l.

Esetleg felhasná-
landó

Thorma János

Magyar és külföldi müvészek együtt vettek részt a "Nemzetközi impresszionista kiállitás"-on. Spectator sign.-val közölt beszámoló a külföldi müvészek mellett felsorolja a mi müvészeink nevét is:
Munkácsy, Paál László, Szinyei-Merse, Mészöly, Hollósy, Ferenczy, Iványi Grünwald, Réti, Thorma, Fényes, Horthy, Katona, Kernstock, Strobentz, Vaszary, Csók, Mednyánszky, Szlányi, Rippl-Rónai.
"A magyarok most is fényesen állják a versenyt. Olyannyira jók, -mondja a cikkiró- hogy önkéntelenül adódik a kérdés: mi volna ezeknek a magyar festményeknek az értéke, ha véletlenül francia névjelzés állana alattuk?

ÉLET, Bp. 1910. május 1. II. évf. 18. sz. 596. lap.

Thorma Janos

ivod

Din París

39-l.

Thorma János

1.

A Magyarország

1930. 135. l.

Thorma János

vod

Péter II. 142 és kv

ll -

MDK

Thorma János

Tersánszky J.J.: A nagybányai festőkolónia.
Nyugat 1911. dec. 16.

Thorma János †

21. Fürdőzők olajf.
23. Husvéti szentelés olajf.
24. Thorday Imre arcképe olajf

Nagybánya i kiáll. 1902

Thorma János

Wód

Pekárfest.

62, 63 l.

kepekkel

MDK

Thorma János

Október 1-én

Kettős arckép

Thirring G.dr.: Szépmüv. Muzeum. Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Bp. 1926. 101.1.

MDK

Thorma János festőmüv.

Réti István o.festménye

Ernst Muz. aukc. Árv. Közl. 1.rksz. 1939. jan. 41 l.

Thorma János festő.

187o.ápr.24. Kiskunhalas.
Budapest, München, Páris, Nagybánya.

Kettős arckép. /id.Lovrich Gyula és neje./ Olaj.
Október elsején. Olaj.
Ibonyaszedők. Olaj.

Szépmüvészeti Muzeum Uj Magyar Képtárának Kat.
Bp. 1928. 27 l.

MDK

Thorma János

D.Rózsaffy: Une promenade rapide au Musée des Beaux-Arts. A Mügyüjtő 1928. 8-9. sz.

Thorma János 2.

Nemesi családból származott, mint anyjának rokonsága, a Thorma család tagjai is a Habsburg elnyomásban láttak anyagi romlásuk, társadalmi hanyatlásuk okát.

Bogdán István : Emlékezés Thorma Jánosra

Utunk évkönyv 70
Cluj 1969

311-12 dd

Thorma János.

Aradi vértanuk, olaff.
4 x 8 méter
Békesség veletek
Ibolyaszedők,
Kettős arckép
dr. Lovrich Sándor
arck.
Október elsején
Szenvedők
Szépm Mint.

T.

Friedmann Teréz urnő

Thorma János

Ferenczy Károly Kovri-
Naturája róla

l.

Magyar Művészet

1935. 170. l.

KARDOS GÁB

S GÁBOR

LÉCGYÁR LERAKATA

A PEST

KA

Thorma János

vrod

Schönherr Gyula dr.

emlékezete. Budapest 1910.

197. l. 198. l.

-

épek

g,Li-

éle-

e.Be-

ot,

eté-

sai

zolt.

te-

kor

lá-

zült

lákat.

Sel-

ncsei,

mére-

k vi-

nlákez-

Thorma János (1870-1937)

„Férfi arcképe" Olaj, vászon

37,5 x 32 Jelenve lent, jobbra: Thorma

Utáltási ár: 6000 ft

BÁV 38. Művészeti Képaukció Budapest 1975 December

Thorma János

Férfiarcképe, mely a Szépművészeti Múzeum tervére, a Déri Múzeum raktárában.

Évk Déri 1934-32. l.

r L.

ner L.

ner L.

~~L. Jelzés lent jobbra: Deák-Ébner~~ L.

ner L.

ák-Ébner, L.

Vízfestmény. 30×25 cm.

Decker Gabriel (1821—1855).

91. GRÓF SCHWARZENBERG KÉ
Vizfestmény. 21×16 cm.

Német festő, 15. század.

92. KRISZTUS SZÜLETÉSE.
Fa. 97×82 cm.

Dietrich Christian Wilhelm Ernst (1712

93. A KÁLVÁRIA.
Vászon. 144×113 cm.

Dilg Lory, 19. század.

94. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent jobbr
Vizfestmény. 19×16 cm.

Dilg Lory, 19. század.

95. NŐI KÉPMÁS. Jelzés jobbra a
Vizfestmény. 19×16 cm.

Dill Ludwig (szül. 1848).

96. POMPEII UT SIREMLÉKEKK
ményből.
Tusrajz. 15×20 cm.

Thoroma János

arcképe

Réti István-tól.

Ernst Lajos tulajd.

Kiállítva

Ernst Múz. kiáll. 47. sz.

1921. máj

kat ezen a területen, arra nézve jellemző az ú. n. al-burag-nak, a csodalónak típusa, amely elvileg nem egyéb, mint a régi asszír szfinksznek (koronás emberfej, szárnyas lótest, oroszlántalpak) adaptálása, amelyet aztán nem átallottak magának a prófétának az ikonográfiájába is belevinni, aki ezen az asszír szörnyetegen teszi meg, a perzsa miniatúrökben és szőnyegeken, csodás tranceutazását a Paradicsomba. Így öröklődött át általában az egész perzsa művészi hagyaték a M.-be. Így bukkanunk rá, hogy még a késői XVIII. században is egy-egy kis törzsfőnök, sáhi, az ősi, monumentális perzsa szikladomborművek mintájára faragtatja sziklába a maga ábrázolását is: a nagy Chosrau vagy Sápor helyén, aki a rómaiakat verte meg, egy-egy ilyen fejedelmecske ül most a ló hátán s a mesebeli Bárám-Guz perzsa herceg mintájára — aki tudvalevőleg típusa lett a Gonosz-elv ellen küzdő Jó-elv dualisztikus ábrázolásának, amint lóhátról ledöfi a Sötétség szimbólumát, a vad oroszlánt — most egy moszlim törzsfőnök döfi le lándzsájával a gyáva nyulat vagy nyilazza le lóhátról az őt üldöző ellenséget. Ezek az ősi perzsa témák, valamint a Firdauszi sah-könyvének jelenetei lesznek a perzsiai M. legkedveltebb mintái, amelyeket domborművekben, miniatúrökben, textiliákban úntig ismételnek. Főként a joggal nagyhírű XVI. sz.-i perzsa figurális *szőnyegeken* találkozunk a M.-nek ezzel az átvett témakörével. A M. perzsa ága így elsősorban szőnyegkészítésében, aztán miniatűrjeiben és fajansziparában s csak másodsorban az építészetében éli ki magát. 661 és 820 között, az Omajjád és Abbasszida kalifák helytartói alatt megy végbe a késői szasszanida stílusnak ez az iszlamizálódása. 1037-ig, tehát az apró nemzeti dinasztiák uralma alatt, csak fo- [illegible] a folyamat, 1231-ig, a

Thorma János

Bródy Sándor: "Az ezüst kecske" c. könyvét illusztrálta, -több müvésztársával együtt- a müvész. "Nász" cimmel az Irodalom c. rovat felsorolja azokat a müvészeket, akik,-mint irja: "a pálma mindazoké, akik képeket festettek vagy rajzoltak arról, amit a költő -Bródy- látott, s leirt."

A HÉT, Bp. 1898. dec. 11. IX. évf.
5o. sz. 8o3. lap.

Thorma János

Tölgyessy Arthur, Szinyei Merse, Pállik Béla, Nádler Róbert, Horthy Béla, Csók István, Kacziány Ödön, Feszti Árpád, Márk lajos, Kriesch Aladár, Róna József, Zala györgy Szikszay Ferenc, Fadrusz János, Peske Géza, Faragó József, Ignotus, Lázár Béla, s„a magyar irodalom és művészet szine java" vett részt Kiss József köszöntésén, összegyüjtött összes versei első, illusztrált diszkiadásának 1897.évi megjelenése alkalmából. A mü illusztrátorait a cikk itt nem emliti meg.

A HÉT, Bp. 1898. jan.2. IX. évf.
1. sz. 15. lap.

THORMA JÁNOS:

23. Baia-Mare cu nor de toamnă — Nagybánya őszi felhővel 20.000.—
24. După baie — Fürdés után — — — — — — — — 50.000.—
25. Peisaj de primăvară — Tavaszi táj — — — — — 25.000.—
26. Ariadne — — — — — — — — — — — — — 40.000.—
27. Maial — Majális (propr. particulară — magántulajdon)

CATALOGUL

EXPOZIŢIEI

SOCIETĂŢII PICTORILOR DIN BAIA-MARE

CLUJ 13–23 APR. 1930

KATALOGUS

A NAGYBÁNYAI FESTŐK TÁRSASÁGA KIÁLLITÁSA

CLUJ
KOLOZSVÁR
1930 ÁPR.
13–23

Preţul catalogului: 20 Lei — Katalogus ára: 20 Lei

Minerva Rt., Cluj-Kolozsvár. 11000

THORMA János

Thorma Gáros
festő

Feszty Árpádiknál a Bajza utcai kisházban is odalent szalon alakult. Ezen részt vett a művész is.

Feszty Masa: Danró Pista és Feszty Árpád barátsága.
Nők Lapja, 1968. aug. - 31 szám

Thorma János

Kiskunhalason Thorma János
művei szerepelnek állandó kiál-
lításon.

Pap Gábor: Kincsek és mükincsek.....
Müvészet, 1975. junius - 7 oldal.

MDK

Thoma János, festöm.

Az Orsz.Képtárban ok7. 29.-én nyilt meg a Velazquez kiáll. A sok fénykép -sokszorositás, fénynyomat mellett vannak müvészeink által festett másolatok is. Ö is részt vett eben a munkában.

Müvészeti Hirek- Velazquez- kiállitás.
Müvarnok. 1899. 27. sz. 423.1.

Thorma János

~~Hegedűs László~~

K

Vas. Ujs. 1899. 473. l.

nincs cód

Magyar festők Spanyolországban. A magyar festőművészek újabban gyakran keresik föl Spanyolországot, a hol nemcsak a klasszikusokat, hanem az igen magas fokon álló modern spanyol művészetet is tanulmányozhatják. Jelenleg festőink közül *Zemplényi* Tivadar van Spanyolországban. *Thorma* János és *Hegedüs* László pedig most utaztak Spanyolországba. Mindkettő állami megbizást kapott egy-egy Velasques-kép lemásolására, mely a szépművészeti muzeumba jön.

[illegible]

[illegible] 1899. 4731

[illegible]

[illegible]ny megfeltése: Mindig azt tartják legakosabbnak

selvem

MDK

Thorma János

Szenvedők

Thirring G.dr.: Szépműv. Muzeum. Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Bp. 1926. 101.l.

MDK

Thorma János

Szenvedők

Aradi vértanuk

A beteg gyermeket ölében tartó anya

Réti I.:Nagybánya.A Mübarát 1922.II. 11-12.sz.
222.l.

Thorma János

wód

Farkas Zoltán – Thorma

– emlékkiállítás

Nyugat 1940. jan. 7.

T. Torma János

Farkas Zoltán:

— Torma emlékkiállítás. *Nyugat* XXXIII. évf. p. 68—69.

1940.

ber 30-án. F ugyanott 1906 február 8-án.

éken szemlélhető, hol az előtérben
z és azon innen egy ól van ábrázol-
sznek körül és a melyek közül az e-
fokú lépcső vezet. Legelől itt-ott
k. Az ábrázolt vidék égboltja felhő-
TICSKA 1902.4.

.3:69 cm.-- Lelt.sz.4383.-- Vétetett
062 sz.leirat alapján 200 K-án (1690-
október 10-én (1803-912).-- Elszá-
(2060-912).-- Az elszámolásra nézve
ányt.

182

-912
2-6
9076.

Thorma Jánosné

festő

Thorma Jánosné özv. festőművésznő, IV. Veres Pálné-u. 7.
386-632

Bptávb 1940 szept.

Kárpátok II. 194.

Thorma János

RÉTI ISTVÁN (szül. 1872)
85. Thorma János festőművész (szül. 1870) képmása.

Magyar művész 2 képen

KUT

KÉPZŐMŰVÉSZEK UJ TÁRSASÁGA

KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

MDK

Thorma

Ferenczy Béni: Nagybányai emlékeim Csillag, X.évf. 1956.május 991.l. 996.l.

MDK

Thorma János, aranyérem

St.Louisi kiáll. kitüntetései. Vas. Ujs. 1904.

809 l.

Thorma János MDK

A szenvedők, olf.

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

Thorma János festő.

Női arckép.
Békesség nektek.
Aradi vértanuk.

Iványi-Grünwald: Vas Ujs.1897. 87o. l.

Thorma

MTA

kapcsolata Ferenczy Károlylyal
összeveszése ////////// Hollósyval

Ferenczy Béni: Nagybányai emlékeim (vázlat).
Csillag, VIII/11 (1954) 2103-2111.

Isn. Műv. Írt. 1955. IV. évf. 2. sz. 313.o.

Thorma János
festő-

Korai művei az 1900-as
wekben készült némi szecesszios
szemlélettel festett Bechi Antal
és felesége arcképe és a „Csók", a
kecskeméti Katona József Múzeum
tulajdonában lévő kép.

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállítása.
Művészet, 1971.január - 22.lap

Thorma János
festő

1888-ban került Münchenbe
Hollósyhoz, munkáit itthon
Székely Bertalan tanította a
Mintarajziskolában

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállítása.
Művészet, 1971.január - 22.lap

Thorma János
festő

1899-ben Spanyolországban,
Hollandiában is járt, majd
Párizsba látogatott el ujra. Igazi
otthona 1937-ig haláláig Nagybánya maradt.

Telepy Katalin: Thorma János emlékkiállitása.
Müvészet, 1971.január - 22.lap

Thorma János

l.

Szépm. Mur. Evk

IX. 275. l.

3805. Hunnia nyomda rt.

Kremmer József dr. VII-213

Thorma János

Szabó Júlia: A XIX. sz. festészete Mo-n.
Bp., 1955.

52, 53-54, 299-301 (300-302 kép)

MDK

Thorma János

Szenvedők, of.

Aradi vértanuk, of.

A beteg gyermeket ölében tartó anya, of.

Réti I: Nagybánya. A Műbarát, 1922. II.

222.1.

Thorma János

Emlékkiállítás a Kiskunhalasan

V. M. Változatos program a minzeumokban
1970-re
Petőfi Népe, Kecskemét, 1969 sz. 12.5.l

MDK

özv. Thorma Jánosné, festőm.

Thorma János özvegye is megjelenik férje nagy művészetének árnyékában néhány finom pasztelljével.

FŐJ.: Thorma János emlékkiállítása. - Nemz. Szalon. Pesti Hirlap. 1939. nov. 28.

M.D.K.

Thorma Jánosné

"Festőpárbaj Nagybányán" cimmel fényképfelv. amint Thorma Jánosné festi Perlrott Csabát és viszont.-irja a lap a kép mellett.

Szinházi Élet. Bp. 1934. okt. 14-2o. XXIV. évf. 43. sz. 61. lap

Thorma János

Hagyatéka a valamikori kolozsvári házban működő múzeumban

Rapi Miklós: Halos – ma
Magyar Hírek, Bp. 1969. dec. 13.

MDK

Thorma

Elnyerte a Lipótvárosi Kaszinó díját és a Vaszary-dijat.

Réti I.: A nagybanyai festőkolónia története.

Bör-Réti Nagyb.kiáll.kat.1912. 34.l.

MDK

Thorma

1898-ban sürgette Nagybanyan,hogy műtermeket épitsenek és állandósitsak a festőkoloniat.

Réti I.: A nagybányai festőkolonia története.

Bör-Réti Nagyb.kiall.kat.1912. 22.l.

MDK

Thorma János

Résztvett a Mücsarnokban rendezett első nagybányai kiállitáson / 1897. dec.15-1898 jan. 15./

Bör-Réti Nagyb. kiáll. kat. 1912. 2o.l.

M. D. K.

THORMA János fertő

Lukovitsné és kislánya

Lovrich - házaspár

Genthon: Ferenczy 347-

Thorma János

l.

Gerőművészetről

216, 242. l.

PÁZMÁNY-EGYETEM
KER. KORI RÉGÉSZETI
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
INTÉZETE

LÉGRÁDY TESTVÉREK
NYOMDAI MŰINTÉZET
NYOMÁSA, BUDAPEST.

Thorma János

Gerő Ödör, London Elek

Modern magyar festő-
minészek, Budapest, é. n.
73. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Thorma János

MAGYAR MŰVÉSZET

1928. 286.

Thorma János „Mention honorable"-ja az 1894-iki párisi Salonban.

Bp. 933. ápr. 6.

Thomas Jans

1894. Paris Mention honorable

1904. saint_louis_newrith kiall. 1 gen.

1905. München nag drag gen -

Prágai híd látképe V. 29.

Thorma János

festő

1870
2

Oszvát Kálmán dr.

Erdélyi Lexikon.
Nagyvárad, 1929. 292. l.

4146—4149. Felső

A XV. szá

4146. *Id. szt. Jakab*

St. Compostella hegyes
a pillanatban van ábrázolva,

delő ősz hajú szentnek dicsfé
felemelt pallosával lecsapni
törvényszegés és a hazugság
poroszlók vannak. Öltözete:
palást. Jobbról keresztbetett
egy turbános férfi és sisakk
katona áll. A hegyes háttér
a kit egy kutya ugat meg, k
földön kardhüvely és kő heve
virágzó gyöngyvirágszál válik

Fa, méretei 86 : 73·2 cm.
1912 április 17-iki intézkedés
20-iki értesítés (862–912) alapján
(916–912). — Kifizettetett 1912
számoltatott 1912 június 8-án
nézve lásd a 31835–912 szvsz.

Vét.
(1912

Thorma János

A Mübarát 1922. 225. l.

A Nagybányai Festők
Társaságának elnök
1917-től.
Thorma János jelenleg
a ~~Romániához csatolt~~ ~~[illegible]~~
Nagybányán él s
vezeti a nagybányai
festőiskolát

Magdolna

1012. Tiziano Vecelli.

Thorma János

Erdő

Keletmagyarország

1921. dec. 12. (A nagybányai festőmű-vészet jubileális tárla-ta.)

Thorma János

Műsarnok nagybánya

1896. mill. kiáll.

1899–1900. téli kiáll.

1903–4. téli kiáll. 10.

1905. tav. kiáll. 327

1906. tav. kiáll. 15,82

Kempfel, Hunyadi-Korabeli VI. 137

THORMA JÁNOS EMLÉKKIÁLLITÁS

KATALÓGUSA.

Thorma János

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1939. NOV. 26-TÓL DEC. 10-IG.

THORMA JÁNOS EMLÉKKIÁLLITÁS

KATALÓGUSA.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET
1939. NOV. 26-TÓL DEC. 10-IG.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK

Gróf ZICHY JÁNOS

TÁRSELNÖK:

PRESZLY ELEMÉR

ALELNÖKÖK

CSÓK ISTVÁN GEREVICH TIBOR HORVAI JÁNOS

FARKAS ZOLTÁN

IGAZGATÓ:

HUBAY ANDOR

FŐTITKÁR:

LEHEL BÉLA

TÁJÉKOZTATÓ.

Thorma János Kiskun-Halason született 1870-ben, április 24-én. Atyja csopaki Thorma Béla, állami tisztviselő, anyja galánthai Fekete Gizella volt. Középiskoláit Jászberényben kezdte, Nagybányára 13 éves korában került s azóta haláláig, 1937 dec. 5-ig, ott élt. Gimnáziumi érettségi vizsgája után (1887) nem egészen másfél évig Székely Bertalan keze alatt tanult a Mintarajziskolában. Nagy koncepciókra való hajlamát Székely szította fel és ezt a tanítást megtartotta és tovább fejlesztette, noha a naturalizmus iskolája ennek az akarásnak nem kedvezett. Egyébként a Székelyével egészen ellentétes hatások alá került: előbb két évig Münchenben, Hollósy Simonnál, akinek szívvel-lélekkel magáévá tette tanítását, majd Párisban kétszer fél évig (1891-ben és 1893-ban) az Accadémie Julianban.

Első párisi tartózkodása után festette s állította ki 1892-ben a »Szenvedők« c. nagy képét, amelyre 1894-ben a párisi Salonban mention honorable-t kapott. 1896-ra, a milleniumra elkészül óriási vásznával, az »Aradi vértanuk«-kal, amely egyszerre országos hírnevet szerzett neki. Következő nagyobb műve »Békesség nektek!« Krisztust ábrázolja, amint tanítványainak megjelenik. Mind a három itt említett hatalmas méretű képe államtulajdon. — Ezután kezdi el negyedik nagy kompozícióját, a »Talpra magyar!«-t, amelyen hosszabb megszakításokkal aztán közel haláláig dolgozott. Közben arcképek és kisebb méretű

kompozíciók készülnek műtermében, mint: a hatalmas színerejű »Kocsisok közt« c. műve (1902), »Október elseje« (1903) a bevonuló regrutákkal, aztán a »Kártyázók« (1904), a »Cigányok« (1905) és a »Cigányutca« c. vászna (1907). — Az 1910-es években festi a »Husvét« c. nagy temperáját, és több színes, vibráló kisebb képét, aminők az »Ujoncok«, a Husvéti körmenet«, a »Március« c. festményei stb. Ebben az időben kezdi foglalkoztatni nagyobb mértékben a tájkép és festészetének alapszínezete lassan megváltozik, világosabb lesz, a szín, a fény önmagáért is érdekli, anélkül azonban, hogy gazdag gondolati és érzelmi mondanivalóit teljesen mellőzné. Ebben az irányban gazdagodik aztán festészete, amikor Nagybányát elszakítják Magyarországtól. Szimbolikus-naturalisztikus tartalom keveredik ekkor impresszionisztikus fény és színérdeklődéseivel. Az 1920—30-as években kisebb-nagyobb vásznakon kísérletezik és megismétli jelentékenyebb témáit. Ilyenek ez időből: a »Majális«, aztán az »Ibolyaszedők«, amelyet Szépművészeti Múzeumunknak ajándékozott, azután a »Fürdőzők« és a »Dione és Zeus« kompoziciói több változatban.

Élete tanuló éveit és néhány külföldi tanulmányútját s rövidebb pesti tartózkodásait kivéve Nagybányán telt le. Ott dolgozott mindvégig nagy odaadással, míg a végső betegség ki nem csavarta kezéből az ecsetet. — 1896-ban a nagybányai kolónia alakulásában jelentékeny szerepet játszott, majd 1902-ben a nagybányai szabadiskolának egyik alapítója és vezetője lett. A háború után az alapítók közül egyedül maradt Nagybányán s a szabadiskola és a kolónia vezetése egészen reá hárult. Virágzásban tartotta a két testvérintézményt és tiszteletet, elismerést szerzett az új körülmények közt is a művészi Nagybányának. 1927-ben vonult vissza betegeskedése miatt a művészeti közügyektől s azóta kizárólag festészetének élt.

A Nemzeti Szalon kegyelete és kötelességérzése a művé-

szet nagy érdekeivel szemben a Mester halálának második évfordulójára emlékkiállítást rendez műveiből. A kiállítás, hogyha hiányosan is, összképet szeretne adni életének művészi útjáról, az időben történő változásokról és a művész egyénisége alapvonásainak időfeletti változatlanságáról. Sajnos, nem tudtuk szándékunkat teljesen megvalósítani sem a mult, sem az újabb idők munkáinak bemutatását illetőleg. Sok művet az elhunyt Mester régebbi munkásságából különböző okok miatt nem tudtunk megkapni a kiállításra, részben technikai nehézségek, részben a kiállítás jelentőségének fel nem ismerése a képtulajdonosok részéről, gátoltak meg ebben a törekvésünkben, másrészt némely fontosabb alkotás hollétét nem is sikerült megtudnunk. Ez vonatkozik főleg az 1919 előtt készült művekre. Az 1919 után keletkezett festmények egy része pedig az elszakított területen van magánosak tulajdonában, szétszórtan. Annál hálásabb köszönet illeti meg azokat a nemeslelkű műbarátokat, akik a birtokukban levő műveket kiállításunk számára idekölcsönözni szívesek voltak, vagy akik bármi módon, anyagi vagy erkölcsi támogatásukkal a kiállítás létrejöttét elősegítették. Az 1919 után készült festmények kiállításának lehetőségét illetőleg pedig a művész özvegye, Thorma Jánosné úrnő nagy energiájának és szeretetteljes gondosságának kell külön is meleg köszönetet mondanunk.

A műveket tárgymutatónkban évszámok szerint tüntettük fel, hogy a képek közti külső különbségek okát a néző közönség könnyebben megmagyarázhassa magának.

IRODALOM. Művészeti Lexikon II. kiadás. (Éber—Gombossy szerk.) — Nyugat 1924. év. 12. sz. „Thorma János". (Réti István tanulmánya). — Magyar Művészet 1926. 6—7. sz. „A harmincéves Nagybánya". (Réti I. tanulmánya). Magyar Művészet 1928. 3. sz. „Thorma János" (Felvinczi Takács Zoltán tanulmánya). — Magyar Művészet 1938. 3. sz. — „Szinyei Merse, Ferenczy, Thorma." (Réti István felolvasása a Szinyei Merse Társaság közgyülésén.)

A kiállított Thorma képek jegyzéke.

(Keletkezésük sorrendjében.)

1890.

1. Beteg édesapja arcképe, magántulajdon (Hollósy-iskolás idejéből).

1891.

2. Szenvedők, az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum tulajdona.

3/a Portré, Iványi Grünwald Béla úr tulajdona.

1897.

3. Önarckép.*

1898.

4. Lovrich házaspár, az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum tulajdona.
5. »Talpra magyar« (egészen 1932-ig).

5/a Vázlat Talpra magyarhoz.

5/b Vázlat Talpra magyarhoz.

1901.

5/c Kocsisok között. Wertheimer Adolf úr tulajdona.

---

* A képek árai a termekben vannak kifüggesztve. Minden kiállított Thorma kép olajfestmény.

1902.

6. Vázlat a Kártyázók-hoz, Wertheimer Adolf úr tulajdona.
7. Kártyázók, a Székesfővárosi Képtár tulajdona.

1907.

7/a Fej a Cigány utcából.

1910.

8. Jánosi Béla portréja.
9. Húsvéti körmenet, Ormay Edgár úr tulajdona.
9/a Portré.

1912-1913.

10. Budavár visszavétele (vázlat).

1916.

11. Vadász kutyákkal.

1920.

12. Utcasarkon.
13. Bányászok.
14. Kenyérosztás.
15. Utcasarkon (vázlat).

1921.

17. Portré, magántulajdon.

1923.

18. Női portré, magántulajdon.

1924.

19. Borús tájban, magántulajdon.
20. Ariadne. (1926-ig.)
21. Portré, magántulajdon.

1926.

22. Dione és Zeus (kicsi).
23. Gesztenyés.
24. Faun.
25. Falu bolondja.
26. Piros blúzos nő.
27. Thormáné kendővel.
28. Thormáné, magántulajdon.
28/a Nő sárga ujjú ruhában.

1927.

29. Fej fürdőzőkhöz.
30. Ica macskával.
31. Rózsika.
31/a Önarckép.

1928.

32. Viharos táj.
33. Téli táj.
34. Három nimfa.
35. Thormáné kalapban.
36. Akt lámpafényben.
37. Nő névnapi csokorral.
38. Fürdés után.
39. Fátyolos nő, Bedő Rudolf úr tulajdona.

1929.

40. Fürdőzőkhöz részlet.
41. Nyári táj.
42. Nagybányai táj.
43. Almafát rázó akt.
44. Sétáló nő.
45. Női portré, Bedő Rudolf úr tulajdona.

1930.

45/a Női portré.
46. Etetés.
47. Vázlat.
48. Rózsaszínruhás nő.
49. Női fej.

1931.

50. Fürdő nő, magántulajdon.
51. Festő és modellje.

1932.

52. Nő rózsás kendővel.
53. Cigány.
54. Tavaszi táj.
55. Leplet tartó akt.
56. Fürdőzők (vázlat).

1933.

57. Fürdőzők (vázlat).
58. Fürdőzők (kicsi).
59. Lápos partján.
60. Nyári tarló.
61. Klastromréten.
62. Fürdőzők.
63. Dione és Zeus.

1934.

64. Festő nő.
65. Kalapját fogó nő.
66. Szalonnasütés.

1935.

67. Nagybányai hegyek.
68. Piros kabátos nő.
69. Balkányi Zsuzsi.
70. Hegedülő cigánypár.
70/a Hegedülő cigánypár (vázlat).

1936.

72. Almafavirágzás.
73. Cseresnyeszedés.

74—78. A baloldali II. teremben a művész özvegyének öt darab pasztelljét állítottuk ki.

Artisztikus

KEPKERETEK

SCHIFFER ÁRMIN

KÉPKERETGYÁRÁBAN KAPHATÓK

Budapest, Király-utca 79

Telefon : 144-485

Ábrahám és Sugár, Bagó M. és Fia Utóda. Kiadó : Lehel Béla

Magyar Tájak

Főváros:

Hadrsi Olga: A Balaton

Tihanyvál

Bohászka József Kecskeméti

Alföld

Maróthy

Major Jenő: Ködös reggel

Gulyás Ferenc: Zebegény

(Ottlik Lánló)

M. Major Jenő: A füzfár

Kikötőépítés

A Nemzeti Szalonban nov. 4-én nyílt ~~Ha~~ meg a Magyar Arcképfestők Társaságának együttes kiállítása, amelyen a magyar portréművénet teljessége.

Thorma

Magyar Tájak. } OM. I. H.

Magyar Városok

A Magyar Nép

CENTENARIUM 1839 1939

Kimyei Társaság jannár végén

HEREND 100 ÉVES.

Arcképfestők: Vásárhások:

Főváros: Benkhardt Ágost: Tanulmány ~~tej~~

Torma: Kultusz: Tavasi táj

Főváros (önarczkép)

Tormánál két magánvásárlás

Thorma János

o.

Szépm. Múz. Évk

X. 207. l.

SCHÄFFER DEZSŐ
VEGYESKERESKEDÉSE
TIBOLDDARÓC.

TIBOLDDARÓC 942 MÁR. 1 – 9 10 G

3 f MAGYAR KIR. POSTA

Tch.

Europa Film-, Könyv- Lap-
terjesztő R-T

Budapest

V Rothermere-ú 12 III 2

Thorma János

Tavaszi táj c.
hepé repr.

Szépm. Muz. Évk.

X. k. XI. tabla

Thorma János

l.

Szépm.-Mur.-Esk.

IX. 275.

Oroszország VII. 207

e) a főfelügyelő vagy helyettese megbízásából esetenként a Főfelügyelőség Szabályzatának 9. §-ában felsorolt felügyelői teendőket végzi.

Ezeken kívül, az Országos Tanács és Országos Főfelügyelőség egyesített hivatalának keretében az előadó:

f) a Tanácshoz beérkező ügyiratokról az elnöknek jelentést tesz s azok elintézése tárgyában javaslatot terjeszt az elnök elé;

g) gondoskodik a Tanács kimenő ügyiratainak megfogalmazásáról s ezeket az elnöknek bemutatja;

h) a Tanács elnöke és az orsz. főfelügyelő által reája bizott ügydarabokat kiadmányozza, aláírja s expediáltatja;

i) a Tanács mindennemü hivatalos kiadványát sajtó alá rendezi s azok nyomtatását irányítja és ellenőrzi;

j) őrzi a Tanács és a Főfelügyelőség hivatalos pecsétjeit s a mennyiben ezt az ügykezelés megkívánja, azok megfelelő és szükséges példányait hivatalos használatra az irodának kiadja;

k) megállapítja az irodai és házi szük-

Thorma János

l.

Csókenul

28. l. a köves-
kerökben sokszor
enul-

BUDAPEST
11.10.10

Thorma János

Thorma János: *Szenvedők.*

KÉPEK A MŰCSARNOK EZRI

Vas. Ujs., 1896, 577, 578. l.
(A Műcsarnok ezredéves
Kiállitásából.)

KÉPEK.

Thorma János

vül. Halason 1870-~~be~~ ápr. 24

Agost. hitr. Gimn. retts.

1887/88. I. I. vakontány

1887/88 II " "

1888/89 I. II. "

1888 nov. 29. kilépett

és Münchenbe ment

Hermagius, Joannes VIII. 210.

Thomka János

1887/88 – 1888/89 I.

Ferképzomfoiskevk

140. l.

Szent Gotthard.

E lapon alól balra kü
szemléljük, mig a háttérben lé
Grätz jelzésü vár és város fel
diszes menet halad kilencz for

St. Gotthard

Rm., mér. a vk. 15: 27.3

MDK

Thorma

Uj romantika. Tanács-Galéria CLIV. Kiáll. 1944. febr. 2 l.

MDK

Thorma János

A Szinyei Merse Pál Társaság kiállitása Brüsszelben.
Magyar Művészet 1926. 5. sz. /La Meuse/.
302.1.

HAGYATÉK

Thorma János festőművész szülőháza?

Berki Viola, Halasról elszármazott neves festőművész, – aki személyes ismerője volt Thorma Jánosnak – szívén viseli emlékének ápolását.

Utólag tudomást szerezve a szintén halasi, de Németországban élő Mózer Ilona szobrászművész Thorma szobrának felállításáról azt írja:

„Állíthatták volna egy kicsit odébb az Álmos u. 5. elé. Azt hiszem itt lenne az ideje, hogy emléktáblát tegyenek a házra, mint Thorma János szülőházára. Talán a ház fenn is maradhatna, mivel a nagy városrendezési hullám ezideig még meghagyta. Még vannak Pesten Thorma leszármazottak, ezekkel tartom is a kapcsolatot."

Leveléhez mellékelte az itt közreadott régi újságkivágást a Thorma házról.

Megnéztem, még áll a ház, de elég siralmas a külseje, nem méltó, hogy emléktábla kerüljön rá így.

Aránylag nagyméretű, ép tetőzetű ház, az Álmos u. 5. sz. Illő lenne a városhoz, jeles szülöttjéhez, Thormához, hogy megmentsük az enyészettől.

Az emléktáblával megjelölést felújítás kellene, hogy megelőzze, ezt a

Az Álmos utca 5. számú ház ma.

Kiskunhalas Városért Alapítvány támogathatná, a szervezésben a Városvédő Egyesület részt vállalna.

A tulajdonostól a város váltsa meg a házat, újítsa fel, lehetne műteremlakás – kiállítóhely.

Ebben számíthatnánk Berki Viola festőművész és a Thorma leszármazottak közreműködésére is.

Rácz Fodor Mihály

Megjelent a '20-as években a Halasi Újság június 28-i számában:

LEVELESLÁDA

Az Álmos u. 5. szám ház Thorma János szülőháza?

Előző számunkban közöltük Berky Andor földbirtokos nyilatkozatát Thorma Jánosról, a halasi születésű nagy festőművészről. Cikkünk adatait kívánja kiegészíteni egyik olvasónk, s levelének közérdekű és érdekes megállapításokat tartalmazó részét az alábbiakban közöljük:

Tekintetes Szerkesztőség!

A Halasi Újság június 21-iki számában olvastam Thorma Jánosról, kinek családi- és szülőháza az író szerint ismeretlen.

A nemes Thorma-család 1624-ben kapta nemességét, vitézségéért. Három testvér élt Csopakon. A legöregebb fiatalon meghalt, Ferenc és István a franciák elleni háborúban tüntették ki magukat. Mivel a francia sereg nagyobb volt, mint a magyar, nem akartak vereséget szenvedni, ezért elhatározták, hozatnak Csopakról bort. Ennek elfogyasztása után indultak rohamra és szerencsére megverték az ellenséget. Ekkor kapták a nemességet „telegdi, csopaki" előnévvel és azért van a címerben a szőlőfürtöt tartó grifmadár. Ferenc nemesi birtokot kapott Csopakon, mi még ma is megvan.

István, a halasi Thorma-család őse vitézségéért nem birtokot kapott, hanem Halas város főbírájává nevezte ki a király. A ma is élő Thorma Kálmán tanította járni, mint kis gimnázista, unokaöccsét, a kis Jancsit. Édes apám nővérénél, Kiss Lászlóné Thorma Emiliánál lakott, kinek volt háza mellett ma is megvan Thorma János szülőháza olyan állapotban, mint a János születésekor volt. Ez az Álmos utca 5. számú ház. És ma Balogh Lászlóé.

Erről özv. Szalay Károlynéval, ki szintén rokona Thorma Jánosnak, meggyőződtünk, mert minden helyiség ma is olyan, ahogy édes apám elmondta 70 évvel ezelőtt.

A Thorma-család halasi ága nem halt ki, mert a Halason élő Thorma Kálmánon kívül ennek gyermekei és Thorma Tibor budapesti rendőrkapitány is élnek.

Tisztelettel:

Holéczy Tiborné
szül. Thorma Rózsa

Testvérvárosunk Szabadka

Mindössze négy év leforgása alatt Jugoszlávia a „Gorenjés aranykorból" fényévnyi sebességgel lecsusszant az éhhalál szélére.

Néhány újvidéki nyugdíjas a helyi felhőkarcolóról nekiszalad aszfaltnak. Teszi mindezt határtalan örömében, hiszen sikerült végigállni a bank előtti sort az öt márkás nyugdíjáért. Ami a pénztárablakhoz érve már csak négy márkát ér. Rosszabbik esetben három és felet.

Az iskolákban elterjedt a meningitisz (agyhártyagyulladás) és a sárgaságjárvány. A betegségeket fentről jövő utasítások alapján kötelező eltitkolni. Nehogy kitörjön egy általános pánik. Persze a sárgaság egyetlen megelőzési módszere a rendszeres kézmosás. De egy darab szappan ára háromnegyed átlagfizetés. Habzik is ám a gyomor egész hónapon át, mert enni azért kell valamit a kézmosás után.

Szabadkán a kevésbé fontos útvonalakon már nem divat a közvilágítás. Az így összegyűjtött anyagiakat a tisztaság fenntartására fordítják. Történetesen, ha a havi kétezer százalékos infláció nem eszi meg az értékét. Ennek köszönhetően válik Jugoszlávia a kóbor kutyák, macskák paradicsomává, az állatbarátok legnagyobb örömére. A sintérszolgálat hiányában kedvükre válogathatnak az állatok az utcán hetekig halmozódó szeméthegyek között. A gyalogosok és a kerékpárosok pedig a lábukat kapkodják, mert manapság a Balkánon nem ajánlatos blökiprotézis-lenyomatokat gyűjtögetni. Mert a veszettség elleni szérumcsomag „mindössze" 1500 német márkába kerül. Amíg volt. De már meghalni sem „érdemes", mert a temetkezési költségek ennek az összegnek egyharmadára rúgnak. Legalább ennyi tekintettel lehetünk tíz márkás havi jövedelemmel rendelkező hozzátartozóinkra.

A szabadkai háziasszonyok még nem éheznek. Ha mást nem is, de legalább a bosszúságaikat, azt lenyelhetik, bevásárlókörútjaik alkalmával. Mert némelyik boltban már csak az eladónő eladó.

Ha valaki mindezek ellenére még köszönteni akarja 1994-et, annak nem marad más, csak a magyar vámosokat molesztálni a határon. Így talán enyhíteni tud valamit gyomra korgásán. De a legjobb megoldást talán az a kerékpáros választotta, aki a határ közelébe a minap a teherautó alá zuhant. Ő már nem szenved többé...

Az őszi ködben azonban találni még olyat, aki rózsaszínben látja Jugoszláviát. Például az, aki még időben BT-t, vagy Kft-t alapított Magyarországon. Később magyar rendszámtáblás, minimum 100 lóerős csodakocsival csak kirándulni jön haza. Vagy, aki szorgalmasan „leleltározta" az aranyat a boszniai harctér hulláiról, hogy „unokáink is látni fogják" stílusban bebiztosítsa magát. Vannak, akik mindezt „fentről" nézik, s a belgrádi híradóval kábítják magukat, miszerint a szeptemberi termelés az augusztusihoz képest négy százalékkal nőtt. Pedig a szabadkai gyárak nyolcvan százaléka áll...

A tél pedig egyre közeledik. Az idei Balkánon hidegebbnek és kegyetlenebbnek ígérkezik az eddigieknél. Olyan is van, akinek ez a tél lesz az utolsó...

Lili

Mihály atya Kiskunhalason

Október 16-án délután régen látott kedves vendég érkezett ismét a városba: Szekeres Mihály plébános úr, a gyerekek szeretett Mihály atyája. Körülbelül egy éve helyezték el őt Borsosberénybe, az itteni ifjúság nagy szomorúságára. A bánat érthető, mert ő volt az, aki fellendítette a hitoktatást Kiskunhalason. Sok gyereket Mihály atya személye indított el a vallás és a hit felé. Ezen a szombat délutánon visszatért itteni barátai közé egy napra. Elkísérték őt borsosberényi hívei, az ottani polgármester és az iskola igazgatóhelyettese is. Négy órára megtöltötték a hívek a templomot, hogy részt vegyenek Vangel Imre esperes és Mihály atya által celebrált misén. A mise után a plébánián találkoztak egy kis vendéglátás keretében a halasiak és a borsosberényi vendégek. A fiatalok természetesen Mihály atyát vették körbe, aki este 6 órakor a katolikus önképző egylet szüreti bálján is részt vett. A szép este és nap után a búcsúzás pillanatai következtek a mielőbbi viszontlátás reményében.

-elem-

Közlemény

A vallástörténeti Szabadegyetem és a Kiskunhalas-Alsóvárosi Római Katolikus Egyházközség szeretettel meghívja Önt

évnyitó előadására,

melyet

Angelo Acerbi

érsek, pápai nuncius

tart.

Az előadás témája:
A család: szülők és gyermekeik kapcsolata.

Helye:
Alsóvárosi Római Katolikus Templom.

Ideje:
1993. október 28. (csütörtök) este 6 óra.

Dr. Kövesdi László
szabadegyetem szervezője

Vangel Imre
plébános

SZOMSZÉD-TÖRTÉNET

A talyigás férfi kincse

Egy csendes délután érkezett a falu határába. Maga előtt tolta a rozoga talyigát. Rakva volt mindenféle kacattal: egy ormótlan láda, birkabőr-suba, edények, amelyek minden bukkanónál összeverődtek s az egésznek valami egészen különös arculatot adtak.

Imbolyogva haladt, végig a főutcán, mint aki jóval többet ivott a megengedettnél.

A talyigát betolták a községháza udvarába, az ingóságok pedig elvándoroltak a piacraktárba, ahol megpihenhettek az évtizedek alatt felgyülemlett egyéb kacat között.

A férfi napokig feküdt eszméletlen. A negyedik reggelen kinyitotta szemét, s első érthető szava a láda volt. A körülötte állók – mert mindig akadt valaki, aki kíváncsiságból ránézett – sokatmondóan összenéztek. A láda – hát igen, a kopott jószág, amelyet levittek a pincébe, vajon milyen titkot rejtegethet.

Próbálták megnyugtatni, hogy egész jó helyen van, hogy nem lesz ott annak semmi baja – hiszen kinek kellene egy olyan rozoga tákolmány, amely minden fészer mélyén fellelhető.

A férfi azonban nem tágított. A hírek gyorsan terjednek egy faluban. Nem telt bele egy fertályóra sem, már mindenki a ládáról beszélt. Az öreg félszemű koldusasszony, aki mindennap ott kéregetett a községháza előtt, azt állította, hogy a láda annyi kincset rejteget, hogy maga Dárius is megirigyelné.

S mivel a férfi tovább is a ládát követelte, felhozták hát neki. Ekkorra azonban már a fél falu ott tolongott a községháza folyosóján. Senki sem akarta elszalasztani a pillanatot, amikor is feltárul Ali Baba kincses barlangja.

A férfi reszkető kezekkel nyitotta fel a ládát, amit az ágya szélére raktak. S megnyílt a láda... amiben nem volt egyéb, mint gyűrött újságok között két befőttesüveg, szúrke hamuval tele...

Gyengéden emelte ki az üvegeket és rakta egymás mellé: nézte, közben pedig sírt. Hang nélkül, egyfolytában. Majd mesélni kezdett... az üvegben gyermekei és felesége hamvai vannak. S ekkor kitört belőle a zokogás: A háború! Míg odavolt addig történt meg a tragédia, a ház, a gyerekek, a család... Fát hordott össze, meg ami éghetőt talált, aztán elégette őket, s most nyughelyet keres nekik... békét.

Amikor magára hagyták, lassan szedelődzködni kezdett. Felhozta ingóságait a pincéből, kitolta az utcára a talyigát, majd elindult. Csak ment, s a lebukó nap vörös körvonalai elnyelték alakját...

-forgó-

Megmondják a csillagok

Várható prognózis október 28-tól november 4-ig

KOS: Ha jól kitombolta magát, igyekszik olyan szelídnek látszani, mint egy ma született bárány. Bár mi sem áll távolabb Öntől, mint az engedelmes bégetés, ma ebben az új szerepben tetszeleg. Ugyanakkor nagy kedvet talál minden olyan elfoglaltságban, amiben kiélheti találékonyságát, vagy szervezői képességét. Az anyagiak most nem izgatják különösképpen, de ha fáradozásait pénzzel is honorálják, nem utasítja vissza. Munkahelyén összekülönbözhet főnökével, de törésre talán nem viszik a dolgot. Engedékenysége azonban csalóka: környezetének is sokkal jobb, ha nem ingerlik feleslegesen. S hogy semmi jóból ki ne maradjon, egy váratlan kalandban is része lehet.

BIKA: Miért kell mindenkit önmaga ellen haragítania? Nem volt még elég az utóbbi hetek tombolás-válasz-reakciója? Ideje lenne már lazítania egy kicsit, s csendesebb vizekre eveznie, már ami az érzelmeit illeti. Hja, hogy Ön körül hirtelen most minden megváltozott? Erre nem így kellene reagálnia. Most kellene elővennie a józan eszét, leülni egy csendes sarokba és az egész eddigi történés-láncon végigrágódnia. Nem egyszerű, sőt nem is könnyű, de hogy újra neki tudjon rugaszkodni, ahhoz elengedhetetlen. Higyje el, a megoldás tálcán kínálja önmagát. Addig meg félre mindent, csak ide koncentráljon, ettől függ további sorsa. Az a másik megérti, hogy most rá kevesebb idő jut, s ha tud, még segít is!

IKREK: Ezt a lépést elhamarkodta. Szokásával ellentétben, körülnézett ugyan, de fejjel ment a falnak. Kinek jó ez? Aztán meg rágcsálhatja az öklét, mit miért tett. Pedig egyszerűbb lett volna megbeszélni a dolgot azzal, aki szintén érintett. Jó tippeket adott volna. Még használható is akadt volna közte. De mostmár késő bánat, ebgondolat. Talán még a veszett fejsze nyele című fejezet az, amit elkeseredésében hamarosan eljátszik, nem éppen kitörő sikerrel. De lassan mégiscsak összeszedi magát, új erőre kap, belelendül az új kerékvágásba. Érzelmi élete ugyanilyen viharok között vergődik, csak még azt nem tudja eldönteni, tegye, ne tegye? Halassza most kicsit későbbre ebben a döntést, akkor majd jó választ ad önmagának feltett sorozatkérdéseire.

RÁK: Most aztán úgy érezheti, elszaladt Önnel a ló. Ön még most azt hiszi, hogy jóértelemben. A héten azonban be kell látnia, ebben nagyot téved. De ezt csak az idő szava dörögheti Önre. A hét második felében egy kellemetlen afférre kerülhet sor egy közeli kapcsolatában, vagy a munkahelyén, vagy otthon. Esetleg az a másik a főnöke? Most válassza szét a szerető és a munkatárs kapcsolatát, mert egyik a másikba bekavarhat. Érzelmi életében egyébként is hamarosan igen nagy változások elé nézhet. Egyfajta kijátszást érezhet a dolgok mögött, pedig ez közel sincs így. Várjon!

OROSZLÁN: Jó lenne, ha önmagának is bevallaná, tévedett. Nem olyan nagy bűn az, sőt még híveket is szerezhetne magának egy mea culpával. De erre gőgös természete nem ad „engedélyt". Most az lenne a legjobb, ha az új mederben hagyná folyni a dolgokat. Önnek és munkatársainak is megnyugtatóbb lenne. Igaz, ez azzal jár, hogy le kell szállnia a magas lóról, de még mindig jobb önként leszállni, mint a földre huppanni. Jó lesz tanulságnak az elkövetkezendőkben. Az, hogy környezete türelmetlen, ne lepje meg, nem erre számítottak, vagy legalábbis nem ilyen mértékig és nem ilyen hirtelen. Elképzeléseik voltak, amiket Ön az utóbbi lépéseivel, ha nem is akarattal, de módszeresen szétzúzott. Gondolja át az ő bizonytalan helyzetüket is, ne csak a saját sebeit nyalogassa.

SZŰZ: Szűz kéz munkál dolgaiban. Most kell megfognia a dolgokat, addig, amíg lehet. Kár lenne ezeket a szépreményű dolgokat elveszni hagyni. Megy a szekér, de nem szabad a lovat ütni, mert megbokrosodhat. Magánéletében kevesebb reményben bízzon, mert ez a kapcsolata inkább kilátástalan, mint reményteljes. Még egy darabig húzható, de a fő szálak már régen elpattantak. Összekötözni kár lenne, nem használna egyikőjüknek sem. Elmúlik ez a pár nap is egyszer, jön valami új, valami más.

MÉRLEG: Ne ijedjen meg, nincs veszve semmi. Pénzéhez fog jutni idejében. Higyje el, nem akarnak Önnel kitolni, de a háttérhelyzetet Ön is látja. Valószínű, Önnek is olyan meglepő volt, mint másnak. Lehet, hogy nem változik semmi, sőt rosszabb lesz a munkahelyén, de ez sajnos így alakult. A helyzet pedig az, hogy a társaságból mindenki máshogy látja, értékeli az azonos szituációt. Önnek ebben nem kell dönteni, csak „végigélvezni". Ami a magánélet gondjait illeti, itt hamarosan döntésre kerül sor, miután egy kapcsolat nem rétestészta. Lehet, hogy Önnek lesz elege, és radikális lépésre szánja el magát, de jó lenne, ha előtte alaposan átgondolná az elkövetkezendő lépéseket.

SKORPIÓ: Választott hivatásában mostanában nagy kavarok uralkodnak. Sokszor azt sem tudja, hol áll a feje, van-e még egyáltalán munkahelye, kinek is dolgozik tulajdonképpen. Ha minden igaz, ez a fejetlenség nem tart már soká, még két hónap és valamilyen irányban megoldódnak a dolgok. Az érzelmi élete ennél sokkal bonyolultabb. Számoljon rá, hogy kisebbfajta megnemértés veszi körül. Ne mondja, hogy nem érti a kétoldali „támadás" okát! Kinek jó ez az állapot, amiben van? Talán csak Önnek, de kérdés, menynyire. Szíve szerint már döntött, s van egy másik szíve is, amiben még nem. S a két dolog, nem is összehasonlítható. Nincs egyszerű helyzetben, az tény. Irigyelni akkor sem irigyelnék, ha tudnák, mi dúl az Ön lelkében. De mindannyiuk szerencséjére, csak Önök tudják.

NYILAS: A héten bakot lő egy félreértett megjegyzés okán. Pedig a helyzet teljesen egyértelmű volt. Már a többieknek. Hogy Ön most hol rontotta el, nagy kérdés. Talán önmagában kellene vizsgálatot tartania, talán kiderül. Egy darabig más dolgot sem talál, mint az önsajnálat. Pedig az egyáltalán nem segít. Jó ki kellene beszélgetnie magát végre valakivel, hogy helyrerázódjanak a dolgok. Az újragondolás még új ötleteket is szülhet. Talán megoldást is ad.

BAK: Tudhatná nagyon jól, hogy a meg nem értés meg nem értést szül. Hiába vannak tervei, azt valaki, vagy valakik mindig keresztülhúzzák. Nem tanult még az eddigiekből? Itt szép se, de okos se lehet. Ezt elvégzik ennél sokkal „avatottabbak". Hagyja őket a saját levükben főni. Most nem az a pillanat járja, amikor érdemes lenne valamibe is energiát fektetnie. Azt, hogy mennyi mindent fordított rájuk, már rég elfelejtették, csak a tévedései maradtak meg a többiekben. Kár magyarázkodni, nem is érthetik. Párkapcsolatában csak egy dolog kell: a türelem...

VÍZÖNTŐ: Beköszöntött Önhöz az ősz. Halódó kapcsolatok, halódó vágyak, halódó ötletek. Most valahogy semmi nem sikerül, bármennyire is szeretné. Legjobb lenne elvonulni egy kietlen pusztába, de kiáltozás nélkül. Úgysem reagálna senki rá. Eleve most minden reménytelennek látszik, és az is. Egy darabig így is marad. Ellene szinte nem is tud tenni. Most a kivárás taktikáját kell alkalmaznia. Azt még talán bejöhet. Emlékezzen vissza, az utóbbi időkben mondottai most rendre bejönnek. Talán Ön is a jövőbe lát? Csak még nincs tudatában? Azért ne ez legyen a jövő célja, ez most csak múló állapot.

HALAK: Hol ide, hol oda. Miből gondolja, hogy ez a kifizetődő? Egy darabig valóban annak látszik, de ne reménykedjen, hogy nem veszik észre előbb vagy utóbb ide-oda húzó taktikáját. Mindenképpen véglegesen ki kellene állnia elképzelései mellett. Vagy nincsenek is elképzelései? Mert úgy tűnik, amikkel dolgozik, csak halvány ködfoszlányok, nem reális tervek. Egyszer végre a maga lábára kellene állnia, s nem abban reménykednie, hogy valaki kihúzza a csávából, vagy széket dugnak Ön alá, ráadásul kipárnázva. Egyszer ennek is vége szakad, előbb meg gyakorolni kellene az eséseket is. S akkor még a pofonokról nem is beszéltünk.

HÁRLEMI ÉJSZAKA

GYÖNYÖRŰ NŐKKEL!

Régi helyen, új formában!
Az eddiginél szolidabb árakkal,
de kellemesebb kiszolgálással.
NON-STOP SÖRÖZŐ

JÖJJÖN EL, HA AKAR
EGY HÁRLEMI ÉJSZAKÁT

Szeptember 17-től NIGHT-KLUB
November 8-tól JÁTÉKTEREM
Figyelje a hirdetést!

PÁRHUZAM-OK

Miként vesz cipőt

a nő?

① Amikor még csak gyerekkorú, nincs gondja a cipővásárlással. A teher a szülőké. A gyerkőc dolga csak annyi, hogy esetleg csaljon – abban, hogy a neki tetsző cipő lesz épp a lábán a méret. Arra a kérdésre, hogy nem szorít, mozgasd csak a lábod ujját, hadd lássam... A pindúr még nem tudja, hogy ezekből a cipővásárlásokból lesznek majdan a kezdődő tyúkszemek.

② Amikor serdülőkorú, már nagyobb vehemenciával harcolhat cipővásárlás terén jogaiért. Mondván: a többieknek is olyan van, nekem is az kell, vagy épp ellenkezőleg, a többieknek is olyan van, nekem nem kell! A praktikum nem foglalkoztatja, csak a divat.

③ Fiatal hölgyként legszívesebben a Reno cipőbolt egész éves készletét hazavinné, hogy minden tíz percben lábbelit cserélhessen. Főleg, ha már van egy hímnemű a láthatáron. Akkor aztán végképp. Csak hát ehhez Dárius kincse se lehet elég.

④ A középkor felé közeledve, úgy ötvenéves kora táján egyre inkább a praktikum győz. Meg a tyúkszemek, amiknek kényelmes hely kell, hogy ne fájjanak. A kényelem ellen csak egy-egy kivételes alkalom ad felmentést, úgy mint bál, buli, táncos összejövetel. Ilyenkor a nő összeszorítja fogát, mosolyra húzza a száját és azt hiszi, most fest a legklasszabul. Pedig a külső szemlélőnek nem nehéz észrevenni a szenvedő nő szeme sarkában a kibuggyanni készülő fájdalomkönnyeket.

⑤ Idős korában már szinte minden mindegy, csak egy a cél: a kényelem. Ebbe a kategóriába tartozik a mamusz, a papucs, a házicipő, mindenféle bohollyal, szőrmével kibélelve, tél kezdetén...

-cha-

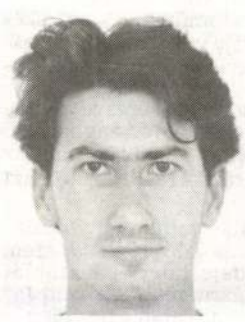

a férfi?

① Gyermekkora legszebb éveiben, mivel nincs se bankszámlája, sem készpénze, így lábravalót a rokonság népes tábora biztosítja számára. Nem tiltakozik, elvégre a Mici néni sokkal jobban tudja, hogy milyen cipő kell egy ifjú emberpalántának. Igaz, hogy nyár van, de a magasszárú cipő kényelmes és jól tartja a lábat. Meg aztán télire is praktikus viselet.

② Siheder korában kezdődnek a problémák. Már a szülők véleménye szerint. Egy középiskolás, majdnem férfi nem járhat folyton magasszárú cipőben. Ekkor jönnek a sértődések, mert a fiúcskának van öntudata és a Mici néni szemébe vágja azt, hogy igen is, az a cipő, amit szülinapjára vett neki, ormótlan és igénytelen. Különben is – az osztálytársai mind Adidas, Nike, Reebok cipőkben járnak. A Tisza pedig maximum folyónak elfogadható.

③ Betöltve a bűvös tizennyolcat, követi a kor divatját. Némi anyagiakkal is rendelkezik már, így megveheti a neki tetsző lábbelit. Persze azért elképzeléseinek megvalósításához segítséget nyújtanak a szülők is. Kivéve Mici nénit, aki még mindig sértődött. Nősüléshez közeledve izgatottan bámulja jövendőbelijével a cipőboltok kirakatát. Az anyós ebben az esetben hasznos tanácsokat nyújt. Az új cipőjében büszkén sugárzó arccal áll az anyakönyvvezető előtt. Közben a fájdalomtól csillagokat lát, mert a lábravaló küllemre gyönyörű, de borzasztóan szorít és kényelmetlen.

④ „Boldog házasemberként" a feleséggel közösen folynak a cipővásárlások. „Ez a cipő nem neked való fiam" – szónokol az arája, ő pedig sértett képpel kivonul az üzletből. Másnap pedig hazaállít a neki tetsző cipővel...

⑤ Agg férfiként a kényelmes cipőket részesíti előnyben. Otthon a tévé előtt üldögélve, kényelmes papucsban emlékezik a régi szép időkre és a sértődött Mici nénire. Másnap virágot visz neki, aki ezért hálából megajándékozza egy magasszárú cipővel...

-levi-

A Helyőrségi Klub
felhívása!

A
PÉCSI NEMZETI SZÍNHÁZ
VENDÉGJÁTÉKA

Fűben, fában szerelem (vígjáték)
1993. november 15.

Az előadás kezdési időpontja: 19.00 óra

Az előadásra a jegyek 200 Ft-ért válthatók elővételben

Helyőrségi Klub *Kiskunhalas, Petőfi u. 9.*

A „Károli Gáspár" társaság kiállításáról. THORMA JÁNOS: NŐI PORTRÉ. (Olajfestmény)

Erdélyi Helikon

1933. I. 7.

A „Károli Gáspár" társaság kiállításáról.

GY. SZABÓ BÉLA: KÉT RAJZ.

A „Károli Gáspár" társaság kiállításáról.

GRUZDA JÁNOS: ZALATNAI KÜLVÁROS. (Olajfestmény)

Thorma Janos

Hét más társával 1898-ban kérelmet adott be Nagybánya városához, s ennek alapjan határozta el a közgyülés 8 műterem épitését.

Réti I.: A nagybányai festőkolonia története.

Bör-Réti Nagyb.kiáll.kat.1912. 23.l.

Thorma János

Emlékkiállítása lesz a Nemzeti galériában

Magyar Nemzet 1976 VIII. 9

12 old.

Thorma János

Az első kiállitók között emliti meg a müvész nevét M.: "A Mücsarnok téli kiállitása" c. beszámolójában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1892. dec. 18.
XIV. évf. 51. sz. 812. lap

Thorma János, festő M Oh

A Pesti Napló Petőfi-alkalmának egyik illusztrátora.

Fitz József: A ferencjózsefi korszak magyar díszkiadásai 597=600

KÖNYVBARÁTI bp. 1960. január X/1.

Thorma János

a Temetőben, az Aradi vértanuk, a Talpra magyar alkotója. Az 1919-ben létrejött Szinyei Messe Pál Tajsaság alapítói közé tartozott. Meghalt.

(Hermann Lipót): Szerlegbevéd az emlékvacsorán. – Magyar Művészet, 1949. 16. évf. 2. sz. 85. l.

Thorma János

Szerepel a „magyar táj és életkép"
kiállításona műcsarnokban

Nemzeti Ujság 1927 I. 14

Thorma János festő.

Aradi vértanuk.
Talpra magyar. Repr.
Szenvedők.

A nagybányai iskola: Szépmüv.1944.1.sz.

MDK

Thorma János

Szenvedők, repr.

Gentmagyfestört.

960.l.

MDK

Thorma János

Szenvedők, ~~1892~~ of.

Bürtsök -Réti Nagybányai kiáll.kat. 1912.
~~99 l.~~ 100 l.

Thorma János

A nagybányai teleptől nem meme levő atapai házat eladta (ahol évtizedeken át hatalmas méretű magy. tört. képeit festette –) és a művésztelepre költözött, közelebb a telep fiatoljaihoz (az új városi műtermet egyébe. Néhány alatos képén kívül ő is tájképeket festett (Szolfenedés, Jenseél, Tavan)

A régi Nagybánya eltűnte után is ott maradt T. J. Fesfias nekeme ofen tán. Telelett gesfesztett h. még a románok is előzékeny bántás vele.

Lyka Károly: Festészetünk a két világháború között. Bp. 1956.

84.

Darvas Simon: A nagybányaiak.
/Illusztrációkkal/

A közelmultban történt. Egy idegen érkezett Nagybányára és végig látogatta az immár világhiressé vált magyar festőkolóniát. Borus idő volt épen és ez idegen a képek szemlélése közben az egyik müteremben megjegyezte, hogy nagyon szépek a nagybányai képek, de nem érti, hogy a festők "miért hamisitják rá képeikre a nápolyi kék eget". Nem hitte el, hogy másutt a világon is lehet még olyan kék az ég, mint Nápolyban. Csak másnap, amikor kristálytisztán és derüsen pompázott elő a nagybányai ég, ment vissza a müterembe és kért bocsánatot, hogy meggyanusitotta a nagybányaiakat a nápolyi ég kékségének plagizálásával. Kevés helyütt találkoztak még természet és müvész annyira egymásnak rendeltetvén, mint épen Nagybányán. Közel harminc éve, hogy Réti István és Thorma János invitálására Hollósy Simon akkor már neves müncheni iskoláját áthelyezte Nagybányára és vele jöttek Ferenczy Károly, Iványi-Grünwald Béla, Glatz Oszkár és mások, az igazi müvészet uj honfoglalói. Nagybánya azóta kiindulása lett a modern magyar festőgenerációnak.

A nagybányai festőkolóniát az uj impérium sem bolygatta, sőt dicséretes megértéssel és elismeréssel támogatta s csak e nyáron is több, mint negyven román festő és szobrász kereste fel a mesteriskolát, ahol Thorma János és a Budapestről vendégségbe jött Réti

Darvas Simon: A nagybányaiak. - 2 -

István mesterek vezetése mellett több mint három hónapon át tanultak.

A törzs nagybányaiakról kell először említést tenni. A mesteren, Thorma Jánoson kivül itt élnek évek óta: Börtsök Samu, Krizsán János, Mikola András, Ziffer Sándor. És a müvészlelkü Ferenczy család: Ferenczy Béni, Noémi és Valér, mindannyian elismert nevek és elismert müvészek. Börtsök, Mikola és Krizsán a nagybányai iránynak, az impresszionista naturalizmusnak méltó reprezentánsai. Ziffer Sándor teljesen uj utakon halad, a legtöbb harc, vita, támadás és lelkesedés az ő müvei körül van. Törzsökös nagybányai még Rácz Péter és ide tartozott a háboruban korán elhunyt és nagytehetségü Racskó István. A fiatalabb generáció tagjai közül itt élnek és dolgoznak Boldizsár, Égly Sári, Ferenczy Valérné, Göllner, Szolnay és Korda Vince.

Panoráma. Bécs. 1922.okt.29. 42.sz. 27-28.p.

Thorma János 1.

„április 4-től a mai napig, május 11-ig, 11 képet festettem, fejeztem be, ezek közül más kettőt el is adtam" - írja egyik levelében /1926 máj. 11/

Borghida István : Emlékezés Thorma Jánosra

Utunk könyv 70 311. old.
Cluj 1969

M.D.K.

Thorma János: Ibolyaszedők. [Darvas Simon: A nagybányaiak c.cikkéhez illusztráció.]

Mélynyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1922.okt.29. 42.sz. 28.p.

MDK

Thorma János, festő

A M. Nemzeti Galéria Thorma János-emlékkiállítására készül. Kéri a Thorma-művek tulajdonosait jelentkezésüket.

— : Közlemények 8.

Népszabadság, Bp. 1970. aug. 9.

Thorma János

1896-ban, a nagybányai telep megalakulásának az évében festette a Szeredőket.

Németh Lajos: Modern magyar művészet
Corvina 1968

165.l.

M.D.K.

Thorma

Ifj. Szikszay F.: "Egy párisi festőakadémia" cimmel ir a "Julian festő és szobrászakadémia" alapitásáról és történetéről. Cikkében felsorol ja azokat a nagy magyar képzőművészeket, akik az akadémia növendékei voltak. közöttük szere- pel a müvész.

Magyar Salon, Bp. 1897.
27. kötet. 946-959. lap

M.D.Y.

Thomas János
festő

Tragikus hangulatu műnek
tekinthető a „Szemedők"-je.

Csengeryné Nagy Zsuzsa: Robon mobiszunok ...
Műveszet, 1968. julius – 10 kap.

Thorma János

Tessitori Nóra, a neves erdélyi előadóművésznő vendégszerepel legközelebb Budapesten. (Thorma János portréja)

Nemzeti Ujság Esti
mell. 1939 márc. 19.

M.D.K.

Thorma János: N. Tessitori Nóra előadómüvésznő, Ady Endre népszerüsitője.

Mélynyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1922. jul. 23. 3o. sz. 7. p.

1548. Thorma János:
Sz. Kis-Kun-Halason 1870 április 24-én.
A szenvedők.

A kép a nagybányai temetőt ábrázolja az uton és a sirok közt szomorkodó férfiakkal és asszonyokkal, a bejárat két oldalán három-három koldussal körül egy beteges úr halad karján leányával, ki az egyik koldusasszonynál lévő gyermeket megcsókolja. Mindketten gyászt viselnek. Az ur vérömlés borította el fehér kendőt tart szája elé és kabátját vércseppek borítják; a leány pedig jobb kezében esernyőt visz. A térdelő koldusok közül egy férfi, a többi nő. Egyiknél olvasó is van. Tőlük jobbra a jelzés: THORMA

Vászon, méretei 250: 300 cm.
Vétetett 1896: X. 8-án az 55291 rendelet alapján. 4000 frton.
Elszámoltatott 1897: II. 2-án (80/97.)
Az elszámolás elfogadtatott 1897: III. 25-én a 13050 sz. leirattal. (123/97.)
1899: X. 14-én 76633 sz. leirattal a péterváriés moszkvai kiállitásra engedtetett át (573/99.); de nem küldetett el, hanem visszaérkezett 1899: X. 21-én (579/99.)

M.D.K.

Thorma János

Tessitori Nóráról festett képének repr.-ját bemutatja a lap. A képet abból az alkalomból mutatja be a lap, hogy Tessitori Nóra Juhász Gyula verset szaval a Zeneakadémián és közli a kép mellett a költőnek "Erdélyi ibolyák" c. költeményét, amelyben a művésznőt a költő "magyar Mona Lisá"nak nevezi. A festmény valóban Mona Lisa-szerüen ábrázolja a szavalóművésznőt.

Szinházi Magazin, 1939. márc. 12. II. évf. 33. lap.

MDK

Thorma János

A velencei magyar kiállitás. Ország-Világ 1909. 238.l.

Thorma János
festő

Az 1930-as években Papp tavéllel közösen Erdély képzőművészeinek megszervezésén munkálkodik.

E. Szabó Ilona-Murádin J.: P. A. és kortársai 2. Korunk, Kolozsvár 1966. VIII. 1169.

szeretettel adtak acélmetszetü d
vatképeket folyóirataink,de szin
megszámlalhatatlan az a sok tájk
portré,stb,amelyeket Perlasca,Fu
staller,Ronbock,és mások készite

Elvétve az is előfordu
hogy a rezet magasnyomó-~~xxxxxxx~~
a fát pedig mélnyomó-lemeznek al
mazzák.Ilyen nyomatok azonban ig
ritkán fordulnak elő,s a kuriózu
voltuktól eltekintve nincs jelen
ségük.

A XVIII.század második
felében az eddig ismeret~~xx~~tett
grafikai sokszorositó eljárások
minden technikai fogása készen v
A fejlődés technikai téren is me

Thorma Jánosnak

„A művészeti nevelésről"
ist elkezése.

Tabéry Géza: Nagybanya
Erdélyi Helikon. 1929.

683 l.

Thorma János

Irod

Tabéry Géza: Nagybánya-
Erdélyi Helikon 1929.
680. l. 682. l. 683. l.
684. l. 686. l.

1927-ben kalapjától való
búcsúzásával lemondott
a Nagybányai Festők Tár-
saságnak elnökségéről

Thorma János

rod

D. Berde Amál:

A Mester. Pásztortűz. 1937. 23–24. sz. 464. l. (Thorma J. archépével.)

fenti elhalalozása
alkalmábit
[illegible]

Tehely aranyozott ezüst, vert díszszel, ko-
parán Pásztorok imádása, Kálvária és Bold.
Lebestyén érsek. Ötvösjegye nincs. Mag. 27·5
cm. Magyar, 1740 körülről. Aranyozott ezüst
matena kereszttel.

Thorma János festőművész
Ferenczy V: A régi Nagybányáról
Nyugat, 1931, március 1, 306 l.
(303.)

ZÉPMŰVÉSZETI MUZEUM
BEAUX ARTS)
NA-ÚT 41.)

HOPP FERENC KELETÁZSIAI MŰVÉSZETI MUZEUM
(VI., ANDRÁSSY-ÚT 103.)

ÁTÓSÁG

Budapest,..1927...március.19.....

lnökhelyettes Úr !

y a Műemlékek Országos Bizottsága által
ő alatt fogyasztott villanyáram árának
926. november 29-én 1212/1926. szám alatt

Thorma János, MDK

1896-ban az iskolához tartozott.

1897- és 98 -ban is ide tartozott.

A Hellóczy-iskola ideje. /1896-1901./ 75. l. és 76. 77. l.

Thorma János

uród

Ferenczy Valér:

A régi Nagybánya-
ról. Nyugat. 1931
márc. 1.

MDK

Thorma János festőm.

Ferenczy Valér: Nagybányai secesszió. Magyarság. 1933. szept. 17.

Thorma János

lásd

Radocsay Dénes:
Művészlevelek. Thorma János levele Réti Istvánhoz. (1927).
Magyar Művészet
1948. 255, 256. l.

használhatók. Ezeket a széntömegbe belemélyitjük és koronként tapintással győződünk meg a felmelegedés mértékéről.

Téglaalaku brikettet szabályos berakással kell tározni.

Budapest, 1929. évi december hó 13-án.

A miniszter helyett:

Dr. Kállay s. k.
államtitkár.

Thorma János, festő

A Babits-miniatűrök sorozata immáron a nyolcadik kis kötettel gazdagodott.

A lilába kötött kis könyv borítóján Thorma János Tessitori Nóráról készített olaszos hangulatú festménye, belső oldalán Ferenczy Valér rézkarca, majd Ferenczy Béni 1925-ből való, szintén a szavalóművésznőt mintázó, patinázott gipszfeje és Vetro Artúrnak a Házsongárdban levő síremlékéhez vésett márványfeje látható. A kötetet Tompa László *Erdélyi télben* című költeménye vezeti be, s ezt követik a levelek, melyek közül a Babitstól, Török Sophie-tól és özv. Babits Mihálynétól való tizenegy levelet először az Utunkban tettem közzé 1972. március 10-én. Tessitori Nóra leveleit az Országos Széchényi Könyvtárban, a Babits-hagyatékban őrzik.

Marosi Ildikó: Babits és Tessitori Nóra levelezése

Élet és Irodalom Bp. 1984 febr. 17. XXVIII/7

Thorma János

66

THORMA JÁNOS: A SZENVEDŐK (1891). *Szépművészeti Múzeum.* A művész korai időszakának nevezetes alkotása. Huszonegyéves korában festette. Érzelmes tárgya jellemző a magyar naturalizmus korai időszakára, amely kedvelte a hangulatos és novellisztikus témákat. A gyászruhás fiatalasszony, aki ugyancsak gyászoló férjével együtt gyermekük sírját látogatta meg a temetőben, visszatérőben egy koldusasszonnyal talál-

111

Petrovics M. M.

111. 1.

Thorma János

Szenvedők.
A cikk eleje a III. lapon.

kozik, aki gyermekét tartja karján. Reáhajlik a rongyokba burkolt gyermekre és megcsókolja. Szomorú, rideg őszi alkony borul a tájra, csak a sírokon égő gyertyák sárgás fénye szakítja meg a kép szürkeségét. A kép festői értéke a természet hű megfigyelésében és kékesszürke tónusának finomságában van, mely az egész képet sejtelmes és szomorú egységben foglalja össze.

Petrovics MM 112.l.

pest, IX.

es Endre-u.lo

zépmüvészeti Muzeum

Thorma János

1929-ben feleségue
nette Kiss Margit
festőriot Nagy-
bányán

Művészeti Szalon

(Kolozsvár) 1929. IV.
erj. 8-9. sz. 24. l.
(Thorma János
eskuvője.)

ERRE AZ

Tál, La-Tène kor V. 171

Thorma János

Mil. Kiskunhalas 1870.

1892/93 I. fest. ontály

Thoma János

Kiskorty Zsolt – Murádin Jenő: Nagy Uszkó.
Nagybánya Könyvek 2. Miskolc, 1993, 8, 27, 29,
39.

Thorma János

A nagybányai kolónián a román

növendékek oktatója volt.

1932, a szatmári Unio-klubban eladása

kínálta várlatait

Kishonthy Zsolt – Murádin Jenő: Nagy Oszkár

Nagybánya Könyvek 2. Miskolc, 1993, 15,

21, 22, 26.

THORMA János

NEMESKÜRTY István: Az egyműves kiállítás : Aradvértanúi Thorma János festményén. = Magyar Nemzet, 1992. október 6. 11.ill.

Thorma János

életrajz

Murádin János Nagybánya A festőtelep
művészei Miskolc, 1994, 96 – 98.

Thorma János,

1902-ben az iskolán kívül dolgozott
1903-ban " " " "
1904-ben " " " "
még 1905-ben, 1906-ban.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 70.l.

MDK

Therma János,

1907-ben az iskolán kivül dolgozott.
1908-ban " " " "
1909-ben " " " "
1910-ben " " " "
1911-ben " " " "
1912-ben " " " "

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 84.1. 85, 86, 87, 88, 96.1.

THORMA János

egy képe található a
Perzil gyűjteményben
ld. leírását Perzil 114.p + ill.

asic category of chart (for example, area, pie, or line).

particular version of each type of chart by double- its reduced-size image, clicking OK, or pressing tice that several versions of each chart include value display the exact amounts represented by each seg- chart.

ediately transforms your data into the type of chart you

Previous commands

Previous commands make it easier to view your chart op- e 7-9.) By choosing the Next command, you can easily ad- chart to bar-chart to column-chart options without needing ry menu and choose the name of the chart type.

evious, you can review the chart options you just viewed.

Figu
comp

Cor

Micr
umn
disp

FORM

Win
Micr
is a

Forma

Win
your
all o

Thorma János

A lap cimlapján mutatja be a müvészt, aki a magyar festészet sok tehetsége közül, magasan kiválik.
Repr.

"Szenvedők" c. képét egy későbbi számban, a 384-385.lapon emlitik, mely a müvész első korszakából való, de szintén elismeréssel szólnak róla.

A HÉT, Bp. 1896. május 10.
VII. évf. 19. sz. 308. lap.

nyait. A fogadófal nagyméretű tablófotói a bemutatott három nagy korszakot – őskor, római kor, népvándorlás kor – szimbolizálják egy-egy jellegzetes tárggyal. A lépcsőkorlát mellett elhelyezett kiemelt, oszlopszerű vitrinek az alsóbb szinteken sétálók figyelmének felkeltését szolgálják.

A nagyméretű, beálló vitrinek – már első pillantásra – röpke áttekintést adnak a látnivalókról, míg a vitrinek felett végigfutó képsor, s nem utolsósorban a körüljárható vitrinek, további nézelődésre késztetik a látogatót.

A kedvező földrajzi adottságok, a dunai átkelők ősidők óta letelepedésre alkalmas hellyé tették a mai főváros területét. Kiemelkedő szerepének bizonyítékaként a hosszabb – rövidebb időre itt megtelepedett népek, népcsoportok tárgyai között a távolabb élő vagy áthaladó közösségekre jellemző darabokat is találunk.

Ennek részletes taglalására természetesen nincs mód e kiállítás keretében, a tájékozódást és az összehasonlítást azonban megkönnyíti a tablókon következetesen felhasznált alaptérkép és az azt kiegészítő térképvázlatok. A rövid tablószövegek tájékoztatnak az itt élő népekről, népcsoportokról, elsősorban a letelepedési gócokra, a településszerkezeti változásokra koncentrálva. A kiállított anyag válogatásánál a legújabb ásatási leletek kaptak elsőbbséget, de akadnak olyan darabok is, melyek „raktári kutatás" eddig kiállításban nem szereplő „eredményei".

Valamennyi szöveg (tabló, tárgy- és képfeliratok) angol nyelven is olvasható. Az őskort bemutató rész Virág Zsuzsa, a kelta vitrin és szövege dr. Pető Mária, a római korra vonatkozó anyag dr. Facsády Annamária, a népvándorlás kori rész dr. Nagy Margit régészek munkája.

Az új, állandó kiállításon látható fotók, illusztrációk és grafikai felületek a Korodi&Flohr Grafikai Studióban készültek. Munkatársai – Korodi Éva, Flohr János és Szalontai András, Héjjas Pál megkeresésére – először vállalkoztak egy múzeumi kiállítás grafikai munkáinak a kivitelezésére. Ez egyúttal – a stúdió munkatársainak szándéka szerint – múzeumok számára referenciamunkának is tekinthető.

Cím:
Korodi&Flohr Grafikai Studió,
1013 Budapest, Attila u. 25.
Tel: 202–2778. Fax: 175–6111.

Thorma János restaurált, 1848-as festményei

A kiskunhalasi múzeum új, állandó kiállítása

Az „Aradi vértanúk" festményen megörökített tábornokok:

1. Poeltenberg Ernő, 2. Nagy-Sándor József, 3. Aulich Lajos, 4. Láhner György, 5. Knézic' Károly, 6. Vécsey Károly, 7. Török Ignác, 8. Damjanich János, 9. Leiningen-Westerburg Károly

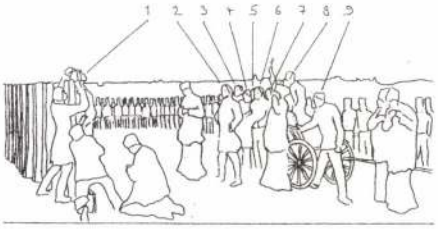

A „Talpra magyar!" neves szereplői:

1. Petőfi Sándor, 2. Jókai Mór, 3. Vasvári Pál

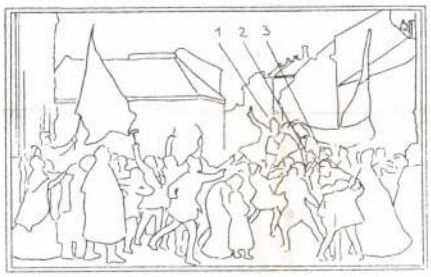

Thorma János a köztudatban mint a nagy történelmi tablók festője ismert. Azonban Bay Miklós–Boros Judit– Murádin Jenő „Thorma" című albuma, Murádin Jenő „Thorma János 1848-as képei" katalógusa (megjelenés előtt) és a restaurált nagy festmények méltó bemutatása után jóval többet láthat az érdeklődő Thorma művészetének drámai erejéből, finom lírájából.

Thorma János (1870–1937) festőművész Kiskunhalas szülötte. A nagybányai művésztelep egyik alapítója, tanára, vezetője. Egyeztetni próbálta a romantika és naturalizmus elveit. Fő műveinek szánta nagyméretű történelmi pannóit.

1893–1896 között készítette az „Aradi vértanúkat". A mű 1849. október 6. művészi megfogalmazása. Történelmünk egyik leggyászosabb napjának és az aradi vértanúknak állít emléket. A 13 mártír közül az akasztásra ítélt kilenc honvédtábornokot ábrázolja. Balról kezdve Poeltenberg Ernő, Nagy-Sándor József, Aulich Lajos, Láhner György, Knézic' Károly, Vécsey Károly, Török Ignác, Damjanich János, Leiningen-Westerburg Károly került megörökítésre.

A megrendítő festmény színhatása komor. Ebbe plasztikus, kontrasztos részletek olvadnak. A hivatalos Magyarország nem örült a kényelmetlen képnek. Külön történt bemutatása, óriási sikere után csak 1931-ben került állami tulajdonba.

Közben Thorma megfestette a forradalom kezdetét, 1848. március 15. dicsőséges napjának festői emlékét. A „Talpra magyar!" munkálataihoz 1898-ban kezdett hozzá, de csak 1936-ban fejezte be. A forradalom kitörésének egyik pillanatát örökíti meg: azt, amikor a Pilvax Kávéház és a Nemzeti Múzeum közötti úton, a Károlyi palota előtt már összetalálkoztak a pesti polgárok, a fiatal egyetemisták és a vásárra érkező vidéki emberek, s a tömeg vállára veszi a szavaló Petőfit. Mellette Jókai Mór és Vasvári Pál.

Az alkotó az esemény naturalista ábrázolását, és az akadémista kompozícióépítést próbálta összeegyeztetni az impresszionista előadásmóddal. Halála után Kiskunhalas városa vásárolta meg a képet. Így került a helyi múzeumba 1950 körül.

A két nagyméretű összetartozó kép 1960–1984 között Kiskunhalason a Thorma János Múzeumban volt látható.

1984-ban leszedték és elvitték az „Aradi vértanúkat", mert olyan rossz állapotba került, hogy már nem lehetett tovább függeszteni. A halasiak azonban hiányolták a képet. A „Talpra magyart!" is restaurálni kellett. A festmények bemutatása az 1848–49-es szabadságharc

THORMA János

közelgő 150. évfordulója alkalmából is időszerűvé vált. A múzeum a restaurálást az évi költségvetésből nem tudta megoldani. A szervezőmunka 1996-ba kezdődött. Először elkészült Thorma egészalakos „Kossuth" képének restaurálása.

A teljes terv a következő volt: a „Talpra magyar!" és az „Aradi vértanúk" restaurálásán kívül a megfelelő kiállítási körülmények biztosítása a Thorma Galériában (szakszerű megvilágítás és a hőmérséklet, páratartalom szabályozása), a képeket bemutató katalógus megjelentetése.

A két képről röviden elmondható, hogy a „Talpra magyar!" jobb állapota miatt, csupán a festmény tisztítása, restaurálása és a díszkeret restaurálása vált szükségessé. (Mérete: 380x600 cm = 22,8 m2.) Az „Aradi vértanúk" állapota a restaurálás megkezdése előtt válságos volt. A festmény hányatott sorsa miatt a festék több helyen levált a vászonról. A korábbi szakszerűtlen restaurálások is adtak feladatokat. (Mérete: 350x630 cm = 22 m^2.)

A Magyar Nemzeti Galéria és a Thorma János Múzeum megállapodása szerint ismét Kiskunhalason, a múzeumban lévő Thorma Galériában állítjuk ki együtt a két képet, ha a kiskunhalasi múzeum befejezi restaurálásukat.

Az „Aradi vértanúk" restaurálását Petheő Károly (Magyar Nemzeti Galéria) végezte Budapesten 1997–1998-ban. A „Talpra magyar!"-t Vígh László (Koszta József Múzeum, Szentes) restaurálta Kiskunhalason 1997-ben.

A támogatók sorába először a MOL Rt., Kiskunhalas Város Önkormányzata és a Kunpetrol Kiskunhalasi Szolgáltató Kft. lépett. Pályázatok keretében a Nemzeti Kulturális Alap és a Millecentenáriumi Emlékbizottság is jelentős támogatást nyújtott. A cél elérését néhány kisebb támogatón kívül eddig több mint 250 adakozó segítette 200-tól több 10 000 forintig terjedő összeggel. Hasznos volt a helyi és az országos sajtó érdeklődése is.

E sorok írásakor a „Talpra magyar!" elkészült, az „Aradi vértanúk" budapesti munkálatai a végükhöz közelítenek. A kiállítás korszerűsítése félig kész. Továbbra is tervezzük megjelentetni a „Thorma János 1848-as festményei" című katalógusban Murádin Jenő kolozsvári művészettörténész tanulmányát a két kép történetéről, jelentőségéről. Ezért még várjuk az adományozók segítségét.

A „Talpra magyar!" ünnepélyes átadása 1998. március 15-én történik. Az új Thorma János állandó kiállítás megnyitásának tervezett időpontja 1998. május 2., a kiskunhalasi Város Napja rendezvényei keretében. Ezután a két összetartozó festmény ismét együtt látható Thorma szülővárosában a magyar forradalom 150. évfordulójának évétől.

Szakál Aurél

ÚJ, IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK

Kecskemét
Szórakaténusz Játékmúzeum

„Évszázadok játékai mesterkezekből"

(15–20. század)

Rendező: Kalmár Ágnes művészettörténész

A játékmúzeum negyedik, állandó kiállítása eddig ismeretlen összefüggésben mutatja be a magyarországi játékszerek fejlődésének folyamatát. Az első, nagyobb tárgyi együtteseket régészeti ásatások hozták felszínre: apró csont lovacskák, középkori céhek cserépjátékai, táblás játékok töredékei játékkövekkel és játékkockák.

A főúri megrendelésre készült iparművészeti remekművekről főként írásos emlékek és rajzos ábrázolások alapján alkothatunk képet. A hazai ipar telepítése a 19. század utolsó harmadában történik, közöttük a játékkészítő ipariskola alapítása is, melyek többsége Felvidéken (Szlovákia) és Erdélyben (Románia) kezdi működését. A falvakban ezekben az években indul a játékszokások és játékszerek bőséges anyagának gyűjtése. Ezalatt az európai játékkészítő háziipar termékeinek egyre gazdagabb kínálata jut el hazánkba. A Magyarországon létrejövő játékkészítő kisüzemek mellett igazi értéket és hírnevet az egyedi tervezésű és kivitelezésű iparművészeti fajátékok és babák jelentenek, melyek forrása a népi díszítőművészet lett. A búcsújáró és vásáros központokban önálló tárgykultúra formálódott, s alakultak az egyes vidékekre jellemző sajátosságok.

A hazai játéktörténet ékességei közé tartoznak a mesterremekek, melyek a használati eszközök kicsinyített másai, éppen úgy, mint néhány kivételes értékű játékmodell. Kiállításunk végül a kortárs játékkészítő iparművészet jeles darabjait mutatja be, melyek az 1970-es években közösen indult fiatal művészek hazai hagyományokat felelevenítő alkotásai.

Nyitva: Hétfő kivételével naponta 10.00–12.30-ig és 13.00–17.00 óráig.

Kecskemét

Fotót a Fotómúzeumból

Műtárgyvásár klasszikus és kortárs fotóművészek alkotásaiból

Kiállításunk létrejöttét két szándék motiválta. Egyrészt fontosnak tartjuk, hogy megváltozzon az a helyzet, mely szerint Magyarországon a fotográfiai műtárgyak egyenlőre nem értéküknek megfelelően eladott illetve megvásárolt alkotások, miként a festmények vagy grafikák. A Fotómúzeum a maga szerény eszközeivel szeretné elősegíteni a Nyugaton már több évtizedes múltra visszatekintő fotóműtárgy-kereskedelem itthoni meghonosítását.

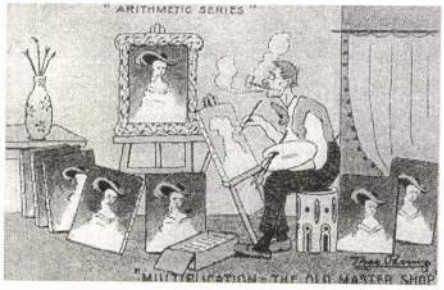

Ugyanakkor nem titkolt szándékunk az sem, hogy a múzeum másodpéldányaiból, a szerzők által felajánlott képek eladásából befolyt összeggel segítsük az állandó költségvetési támogatás nélkül működő múzeumunk munkáját.

Másrészt szeretnénk látogatóinkban, esetleges vásárlóinkban azt is tudatosítani, hogy a frissen megnyílt, igényesen berendezett irodahelyiségekben, tárgyaló és várószobákban a szőnyegek, világítótestek vagy bútorok mellett, azokkal egyenértékű képek is kívántatnak. Szeretnénk, ha a falakon nem reprodukciók, igénytelen nyomatok, még rosszabb esetben képes falinaptárak vagy poszterek függenének, hanem egyedi vagy kisszériás műtárgyak, amelyek lehetnek az ott lakók-dolgozók ízlése szerint fotók, festmények vagy grafikák, modernek vagy tradicionálisak. Meggyőződésünk, hogy ez az irodák, üzletek tulajdonosainak is megtérülő, arculatok, egyéni, igényes imázsuk megteremtéséhez hozzájáruló befektetés.

Ezen a rendhagyó kiállításon bárki leakaszthatja a neki tetsző fotográfiát és a számla rendezése után rögtön haza is viheti, kicserélheti rég megunt nyomatát.

Borda 17

6398. **Thorma János** (1870-1937) festőművész Párizsban 1897 március 25-én kelt, tintával írt **autográf levele** a Révai kiadóhoz. *„... ma küldöm az illustratiokat... a négy rajz értéke: két cartont és egy szövegrajzot számolva 225 frt, mely összeget... kérem czímemre: Paris Rue Jacob 44 küldeni..."* (4) p., 171 x 134 mm. A szöveg az első oldalon. A levélben említett illusztrációk Kiss József költeményeinek díszkiadásához készültek. 10.000,-

6399. **Tóth Béla** (1857-1907) Budapesten, 1895. május 21-én kelt tintával írt **autográf levele** Hentaller Lajosnak (1852-1912). *„...Arabbetűs nyomtatvány talán syllabizálok valahogy a kézírás azonban hyeroglyph nekem... mindent elolvastatok Vámbéryval. Egy délutánba kerül az egész s a dolog az én jelenlétemben történik... mondd meg nekem, mik a szabadságharc legmerészebb históriai hazugságai. Ilyen könyvet írok most..."* (4) p., 198 x 127 mm. A szöveg az első oldalon. Eredeti borítékban. 3.600,-

6400. **Tömörkény István** (1866-1917) Szegeden 1916 október 6-án kelt, Arany Olga kisasszonynak címzett tintával írt **autográf levelezőlapja.** *„A zászlós bizony lefőzte a vén strázsamester apját, aki annak idején csak egy rézmedáliát hozott a szép Spanyolviaszk országból..."* Spanyolviaszk országnak Boszniát nevezte az író. A képeslapon a Városi Múzeum 49 x 78 mm, a szöveg alatta kezdődik. Futott levelezőlap. 3.600,-

6401. **Veres Péter** (1897-1970) **Egy földmunkás naplója** című prózai írásának 39 levél (340 x 212 mm) terjedelmű, tintával írt, aláírt **autográf kézirata.** Sárgás színű vízjeles diósgyőri papíron, szöveg a levelek rektóján. A „Nyugat" és a „Kelet Népe" is közölt részleteket (1938-ban) az író készülő könyvéből „Egy földmunkás naplójából" címmel. Az írás ezen a címen önálló kiadványként nem jelent meg. Jó állapotban. 25.000,-

6402. **Verseghy Ferenc** (1757-1822) egy levél (202 x 134 mm) terjedelmű tintával írt **autográf kézirata**, aláírás és dátum nélkül. Magyar és német nyelvű szöveg, mindkét oldalra írva. Két magyar írásminta, előtte és utána német nyelvű megjegyzések. A két írásmintát készülő könyve számára küldte, hogy ha a tördelés szükségessé teszi használják fel őket. Feltehetően „Exercitationes idiomatis hungarici..." (Budae, 1816) című könyvéről van szó, ennek megfelelően a levél ez évben íródott, címzettje az Egyetemi Nyomda. 15.000,-

THORMA Jaina

THORMA János

Murádin J: Erdélyi fatörzs?. 1997
8 – 32 + ill

Sekrestyében:

1. Kehely, ar. ez. vert virágos díszű, XVII. század

2. Pacificale, ar. ez. vésett evangelista jelvé
corpussal, hátán Madonna virágok közt, XV-XV
XVIII. századbeli.

3. Rokokó kehely, XVIII. század, M. és 13 jellel.

A nyugati torony kapuja felett Pongrácz és Szir
torony mellett jobbra hozzáépítve classicizáló
háromszögű oromfallal, négy féloszloppal 182
czímerekkel.

Veselény R. k. pléb. templom

Új kőépület, a régi fatemplomot 1906-ban l
főoltárán Rafael festményének tartott Madon

Hogy mit jelentett Björnson a maga idejében az irodalomnak és személyes munkája nyomán milyen új utakat nyitott, milyen célkitűzéseket láttatott meg akkor már, amelyeket ma sem haladott túl, ma sem élt túl az irodalom, sőt talán ma virágzik az a mag, amit ő elvetett, azt mi magyarok tudhatjuk legkevésbbé. De hogy ma az északiak, a skandinávok és részben az angolok regényirodalma az, ami a világ mai monumentális regényirodalmát jellemzi, amit a világ olvas és —utánoz, annak nemcsak a kezdetét de a lényegét jelenti ma is — Björnson. Nem célunk itt részletekbe bocsátkozni, de három nevet mégis jó lesz emlékezetetőül idéznünk: a svéd Zelma Lagerlöf, a norvég Sigrid Undset és az angol Galsworthy monumentális alkotásainak gyökere — Björnson, aki azonban ma is olyan élően friss, modern, erős és egészséges szépséges paraszt-novelláiban, hogy legalább olyan érdemes volna magyarra fordítani azokat, mint amilyen helyes volt kultúránkat gazdagítani az „Egy udvarház története", vagy „Gösta Berling", a „Krisztin Lawransdatter", vagy a „Forsayte-Saga" monumentumaival.

KÓS KÁROLY

MŰVÉSZETI SZEMLE

A „KÁROLI GÁSPÁR"

TÁRSASÁG MŰVÉSZTAGJAINAK KIÁLLITÁSA.

Nem szokásos egy képzőművészeti kiállítás méltatásának, illetve kritikájának kapcsán olyan körülményekről megemlékezni, melyek a kiállított műtárgyakkal, szorosabb értékbeli, stílusbeli, szóval esztétikai összefüggésben nincsenek. Ha most mégis megtesszük azt, hogy megemlékezünk e kiállítás egészen külső körülményeiről is, tesszük ezt azért, mert ezek annyira jellemzik a mi kisebbségi helyzetünkből folyó egészen új, szokatlan berendezési próbálkozásainkat, melyek minden eddigvaló konvenciótól elütnek, amelyek megállapodott szokványokat áttörve, új utakat és módokat próbálnak kitaposni új helyzetünk és lehetőségeink számára, hogy tanulságul is érdemesnek látszanak bár krónikás kuriozumképpen való feljegyzésre.

Tudomásom szerint kimondott irodalmi társaság ezideig soha és sehol a képzőművészet gyakorlati munkálását programmjába nem vette. A régi Magyarországon, ahol végeredményben az irodalmi, művészeti és tudományos intézmények a nyugati országok hasonló intézményeinek egyszerűen szolgai másolatai voltak, az akadémiának különböző szakjai között ott szerepelt az *irodalmi* szakosztály, de képzőművészeti szakosztálya nem volt. A kimondottan szépirodalmi társaságok természetesen nem alakítottak képzőművészeti szakosztályokat, mert a képzőművészeknek viszont megvoltak a maguk külön speciális egyesületei és testületei.

És íme, az úr 1932-ik esztendejében megalakul a romániai reformátusok „Károli Gáspár" irodalmi társasága és tudományos és irodalmi szakosztálya mellé harmadikul megalakítja a művészeti szakosztályát is.

Sőt: nehány héttel megalakulása után művésztagjainak alkotásaiból megrendezi Kolozsváron első képzőművészeti kiállítását.

Az eset szokatlan, tehát feltünő volt és természetes módon kihívta a kérdő, kritikus, sőt rosszalló megjegyzéseket: Szabad-e, helyes-e „felekezeti" alapon csopor-

olyan friss, olyan új, olyan élő, mint volt akkor, amikor szívéből kiírta őket. És mindig új, friss, élő is marad. Mert az életet adja ott, ahol az az örökkévaló, változhatatlan természettel nő össze elválaszthatatlanúl eggyé.

*

Björnson Björnsterne most száz éve, 1832. december 8.-án született a norvégiai felvidéken, a *Dovre*-fjord zordon, sziklás völgyében *Kvikné*-ben, ahol atyja pap volt. Gyermekkorát itt és később a monumentális szépségű *Romsdal*-nak egyik falujában élte, ahová atyját később helyezték. Középiskoláit is fjordmenti városban, *Molden*-ben végezte el.

Művei bizonyítják, hogy az a természeti és emberi környezet, melyben tizenhét esztendős koráig élt, adta művei legjavának nemcsak alaptónusát, de egyes részleteit, sőt kompozicióinak vonal és színvázlatát is. Vagyis mindazt, amit később, írói tudása teljes birtokában egyszerűen feldolgozott.

Tizenhét éves korában Krisztiániába kerül, egyetemre. Itt különösképpen a *saga*-irodalmat tanulmányozza és a norvég népdalokat. Ezek adják meg írói alkotásai előadási formájának alapját. Az új formát mely a norvég és izlandi *saga*-kban immár több, mint ezer esztendős volt akkor és a népdalokban időtlenül öreg.

Közben újságíró, főleg kritikus.

Huszonnégy éves korában (1856) egyfelvonásos történelmi drámát ír (Harcok között) és megírja felejthetetlenül szép és ma is élő nehány gyöngyét költészetének, u. n. paraszt-novelláinak egyrészét: a „Synnöve Solbakken"-t, „Arne"-t, a „Lakodalmi nótá"-t.

Ezek, — egyszerű emberek életének egyszerű meséi, — tulajdonképpen egyenes folytatásai a norvég és izlandi *saga*-knak, ezeknek a nagyszerű, egészen modernül ható ezerévesnél idősebb reális emberi történeteknek, melyeket a modern írásművészet számára Björnson fedezett fel.

Ezek a paraszt-novellák Björnson nevét egy csapásra ismertté tették. Dániával és Németországgal az élen, az egész világ az északi irodalom nagy nemzeti revelációját ünnepelte ezekben az írásokban és megérezte, hogy Björnsonnal született meg nemcsak a norvég, de az egész skandináv kultúra nemzeti renesszánsza.

Csupán szűkebb hazája, Norvéga nem értékelte költő-fiát. Sőt súlyos kritikákkal támadták meg éppen „nemzeti" alapon. A jó norvégeknek is „a nap későn kelt fel" akkor.

Björnson a drámaírásra tér át, de ekkor írt történelmi drámáival sorban elbukik. Egyetlen társadalmi drámája viszont a legújabb időpontig állandó darabja a skandináv színházaknak („Új hatások").

Életének ez a szakasza változatos. Nem telepszik meg sehol, folytonosan vándorol: Krisztiániában, Bergenben, Kopenhágában, Hamburgban él. Színházat igazgat, lapot szerkeszt, majd csupán írásaiból él. Csavarog Németországban, Itáliában, Franciaországban. Állandóan részt vesz nemcsak hazája akkori belpolitikai küzdelmeiben, de publicisztikai írásaiban külpolitikával is behatóan foglalkozik.

Jóideig széprodalmi munkássága teljesen szünetel, úgy hogy ellenségei megállapítják teremtő ereje kimerülését. De aztán váratlanúl, egész sor olyan költői alkotással lepi meg a világot, a jó negyvenes éveit taposó Björnson, melyek írói pályája zenitjét jelentik a kiteljesedett írónak. Ekkor írja paraszt-novelláinak második, az elsőnél nem kisebb értékű, ciklusát és más regények mellett a legsúlyosabbikat: „Isten útjain" címmel, valamint „Erőnkön felül" című drámáját, melyekkel irigyelt drámaíró riválisát, Ibsent, megközelítette, sőt sok tekintetben el is érte.

Az öregedő Björnson ezután ismét és véglegesen a politikai tevékenységet és az újságírást választja hátralevő élete munkájául és késő aggkorában hal meg mint a független Norvégia parlamenti harcosa.

*

tosulniok a képzőművészeknek? Nem szül-e ez a kezdeményezés rossz vért a többi magyar felekezetben? Nem-e bontja ez a cselekedet még jobban a magyar kisebbség enélkül sem túlságosan egységes frontját?

A szükséges megnyugtató magyarázatát ennek az új és szokatlan lépésnek a kiállítást megnyitó Makkai Sándor református püspök adta meg, amikor azt mondta: Mivel a képzőművészek, akiknek a közönség elé való megfelelő jutása, megfelelő intézmények hiánya következtében lehetetlen, bár erre egyrészt a képzőművészeknek exisztenciális okokból van szükségük, másrészt a kultúra szempontból nekünk, magyaroknak van erre szükségünk, a reformátusok irodalmi társasága egy fórumot, egy lehetőséget akar nekik biztosítani. És ezt a lehetőséget, református művésztagjai számára erejéhez mérten állandósítani akarja.

Az erdélyi reformátusok püspökének szavaihoz talán hozzá lehetne tenni még: ha ma természetes, mert idők szentesítette szokvány, hogy felekezeti alapon szépirodalmi, tudományos, sőt zeneművészeti társaságok vannak, tudomásul veszi mindenki és nem találja szokatlannak létezésüket, akkor nem szabad megütközni azon, ha akad felekezeti kultúrtársaság, mely az egyházába tartozó művészeknek érdekeit igenis szolgálni akarja.

Nem tűztük ki feladatunkul, hogy e helyen igazoljuk a ref. irodalmi társaság tényleg szokatlan kezdeményezését, mert kiállítást semmi más szempont nem igazolhat, mint a kiállított alkotások maguk. A művészi alkotásnak pedig nincsen felekezete, nem tartozik semmiféle bevett, vagy be nem vett vallás kötelékébe, de vagy van művészeti értéke, vagy nincsen. Képzőművészeti kiállításnak pedig csupán akkor van és lehet létjogosultsága, — akárki, akármiféle címen és jelleggel rendezi is azt, — ha a kiállítás tudott-e valami értéket, lelki gazdagodást, szellemi gyarapodást, tiszta, új szépségörömöt adni nekünk, avagy nem tudott.

És ha a „Károli Gáspár" társaság művészeinek karácsonyi kiállítását ebből a szempontból, — az egyetlenül helyes szempontból, — nézi bíráló szemünk, akkor őszintén és elfogultság nélkül meg kell állapítanunk, hogy ezzel a kezdő lépésével, ha egyelőre az még nem tökéletes is, ha szerény is, ha gyakorlatlanságot, bizonytalanságot árul el, meg lehet elégedve, sőt büszke lehet. Azt cselekedte meg, amit a művészek a maguk erejéből és társadalmunk semmi más szervezete, intézménye, vagy bármi néven működő közössége a maga akaratából eddig meg nem tett és olyan eredménnyel, mely örvendetes meglepetésünk kell hogy legyen.

A ref. theologia egyetlen nagytermében összesen hat festőművész szinte félszáz művét állította ki a rendezőség. Tudtunkkal szigorú zsüri választotta ki a beérkezett anyagot. A hat művésznév között négy régi, közismerten jó márkájú erdélyi művésznév, közöttük nagy magyar mesterrel: Thorma Jánossal. Viszont két egészen új névvel is szolgál a kiállítás katalógusa, két egészen fiatal művész művével a kiállítási falak.

És ha szabad ezzel az elcsépelt, sőt már-már rosszhangzású szóval élnünk, ennek a kiállításnak ez a két dolog adja a szenzációját: Thorma János és az eddig még ismeretlen fiatalok.

Önmagában is művészeti esemény az Erdélyben, ha *Thorma János*, a nagybányai ősz mester nehány művét kiállítja Nagybányán kívül is valahol. Emlékezetünk szerint évek óta nem küldött kiállításra semmit. Kolozsvárra most egyszerre öt művét küldte el. És ez öt kép közül négy igazi meglepetés. Mert ez nem a régi, de egy új, fiatalon, mai szemmel látó Thorma János, akinek csak az ereje, a tudása, a virtuoz készsége a régi. Nagy tavaszi tájképe, — olyan üdén, egyszuszra van odalehelve arra a hatalmas vászonra, mint egy aquarell, — nem a régi típusu nagybányai impresszionista kép, de új látású, mai pikturája az új Thormának, akit máig nem ismertünk, de annál nagyobb örömmel vállaltunk. Viharos tájképe és két priméren is kész arcképe biztosítják az új Thorma művészeti épületének tudatos és szerves továbbépítését — felfelé.

Hálát kell adnunk, hogy a régi nagyokból egyike a legnagyobbaknak megmaradt nekünk, árván maradt magyaroknak, hogy a reánk sötétedő időkben szépségek világosságát adja nekünk.

Másik meglepetésünk e kiállításon a két itt bemutatkozó fiatal, eddig még névtelen művész munkái. *Szabó Béla* (civilben mint gépészmérnök, gyárban dolgozik most — még) egy sorozat grafikáját állította ki. Szénrajzokat és pasztelt. Embereket meglátó és ábrázolni tudó szeme és keze van. Mai embereket, akiket robotos útja közben a kültelki gyárak, téglavetők, szemétlerakodók tájékán látott meg és nézett meg úgy, ahogy csak a lelkeket vizsgáló lélekorvos szeme nézhet és a művész szeme láthat. Akár a „Favágók"-at, akár a „Rabok"-at nézzük, akár bármelyik más rajzát, meg kell állapítanunk, hogy a lélek művészével, a meglátóval és lélekbe fogadóval párhuzamosan egyenértékű az ábrázoló művész készsége. Rajzai nem kínzottak, de biztosak, határozottak és újabb dolgain mindinkább előtérbe lép az ábrázoláson kívül és felül a komponálás.

A másik fiatal brassói grafikus, aki kizárólag plakátterveket küldött a kiállításra. Nem eredeti sem kompozicióban, sem stílusban, sem felfogásban, sőt modorban sem. De — tud rajzolni, helyesen felépíteni, színekkel bánni és — mindezek felett fiatal, ami önmagában nagy erő annak, aki tud élni vele. A fiatal *Hadnagy Árpád* remélhetőleg fog tudni vele élni.

A többiek: a nagybányai *T. Rátz Péter*, — kicsiny „Vihar"-ja és kitünő „Nyári délután"-ja tetszettek különösen — az enyedi *D. Berde Amál*, (feltünően jó a „Havasi hajnal" című kis képe), a zalatnai *Gruzda János* (megszokott hideg téli tájképei között igazán meglepően más és jó egyetlen nem havas tájképe) termésük javát hozták és ha szokatlanul újat nem is adtak, de megnyugtató, megállapodott, érett művészetük jó márkáit itt látnunk, friss, töretlen erőben.

Ezzel a nehány mondattal akartunk reámutatni nem annyira az egyes kiállító művészek műveire, de a kiállításra, mint művészet-kultúrai cselekedetre és ismételten meg kell állapítanunk azt, hogy igenis szükség volt erre a kiállításra, melyen megismerhettük az új Thormát és megtudtuk azt, amiben már alig lehetett hitünk, hogy vannak fiataljaink.

KÓS KÁROLY

Felelős szerkesztő: KÓS KÁROLY
A folyóirat helyettes szerkesztője: KOVÁCS LÁSZLÓ

A szerkesztőség csak gépírásos kéziratot fogad el; és kéziratot csak kivételes esetben küld vissza. — Lapzárta minden hónap 15.-én. — A szedésben a gépírástól eltérő nagyobb szövegjavítások költségével, ha a nyomda azt fölszámítja, a szerzőt vagyunk kénytelenek megterhelni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, P. M. Viteazul (Széchenyi-tér) 40. II.

Magyarországi főbizományos: Studium R. T. Budapest, IV. ker. Múzeum-körut 21. sz.

Rippl Rónai:

NAGYBÁNYAI MŰVÉSZEK*

(Két halott és két élő) (3)

III. Thorma János.

1. Thorma János 1870-ben született április 24-én. Gyermekkorában került szüleivel Nagybányára s azóta ott lakik.

Meggyőződésem szerint magyar talentum — Isten jóvoltából — alig indult még útjára gazdagabb útravalóval, nagyobb akarással.

Székely Bertalan éleszti benne legelőbb a nagy koncepciókra való hajlamát, Hollósy a természet előítélet nélküli megfigyelését, tiszteletét oltja belé. Mind a ketten — más és más okból — rendkívüli tehetségnek tartják.

Páris fejezi be nevelését. Látókörét kiszélesíti és a tudás és érzés mellett tudatára ébreszti a tervszerű értelmi munka szükségességének.

Erre valóban szüksége is van, mert a fiatalság mindenre érzékeny kedélye szinte túltengő érzelmességgel láttatja vele maga körül a világot, amely a képtervek, majd a megkezdett képek özönét váltja ki belőle. Párisban már túlteszi magát a müncheni Hollósy-kör Bastien-Lepage-kultuszán, puritán naturalista dogmáin. Nem elégíti ki a természet egy darabjának puszta megfestése, bármilyen jól csinálná légyen is meg: mély tartalmú, nagy koncepciók feszítik festői képzeletét, kifejezni vágyik az érzést, a gondolkodást, amit a körülötte hullámzó élet szemlélete lelkében szül.

E tekintetben leghamarabb önállósítja magát müncheni és párisi — később nagybányai — társai közt és határozottan nagy része van az ő hatásának abban, hogy az első nagybányai évek munkássága már a tiszta, egyszerű naturalista szándékon túl, a többieknél is a belső kifejezésre és lelkiségre való törekvés bélyegét viseli magán.

2. Huszonegy éves korában festi meg első képét, a Szenvedők nagy vásznát (most a Szépművészeti Múzeumban). Halottak napja, a nagybányai temető kapujában a koldusok sorfala, a késő őszi délután ködbe tompuló tarkasága, könnyű kék és lilaszürke hangulata a foglalata a tulajdonképeni kompozíciónak, amely nem egyéb, mint merengő elmélkedés a beteg, kiélt, köhögős férfiről és fiatal, életteljes asszonyáról, aki gyöngéd meghatottsággal hajlik le ösztönös csókot lehelni a koldusasszony csecsemőjére. A képnek se meleg érzelmességét, sem szép természeti hangulatát, finom tónusát avagy freskószerű szinharmoniáját, sem festői elbeszélésének magától adódó világosságát Budapesten nem látják meg. A Műcsarnok zsűrije visszautasítja, revizió útján kegyelemből beveszi aztán, de sikere nincs, ahol mindent dicsérnek, ezt a képet lesajnálják vagy dühösen támadják. A következő évben Münchenben, Párisban nemcsak dicsérő, kiemelő, bő kritikákat, de a champs élysées-i Salonban kitüntetést is kap rá.

Ezután az életnagyságú alakos kompozíciók egész sorát kezdi nagybányai műtermében. Az irodalmi tartalmú s ízű mondanivaló lelkében mindig viziószerűen, majdnem kész képként bukkan föl s művészete kifejezésben és a jellemzés ötletességében mindvégig keresetlenül gazdag. Alak, amelynek nincs mondani vagy tenni valója, nem található képein

* L. a Nyugat 1924. márc.

Nyugat. 1924. jul. 1.

A Szenvedőkkel témai kapcsolatban álló második képe, a szintén nagyméretű Ébredés párisi hotelszoba átdorbézolt éjszakájáról mesél: a szőnyegen heverő, alvó, félmeztelen nők s a földön ülő, részegsége álmából épen ébredő férfi, a Szenvedők rouéja, estélyi ruhában, amint a hajnal sáppadt világában sárgálló arccal, fénytelen, zavaros szemmel maga elé mered. Később ezt a festményét szétdarabolta, ma csak töredék van meg belőle.

3. Más kompozíciókba is kezd, nagy vásznakon, melyeken az emberi mondanivalók világítási és hangulati effektusokkal kapcsolódnak. De nem ér rá befejezni egyiket sem, mert fölbukkan képzeletében és minden energiáját magának foglalja le az Aradi vértanuk külső méreteiben is óriási feladata. Huszonhat éves mikor befejezi s a milleniumkor kiállítja. Egyszerre országos hírnév koszorúzza. Az ujságok az elragadtatás hangján üdvözlik, még a nehezen melegedő konzervativ kritika is. Beöthy Zsolt a Budapesti Szemlében hosszú tanulmányt ír a képről és Munkácsy és Benczur akkor kiállított nagy kompozicióival, az «Ecce homo»-val, illetve a «Budavár visszavételé»-vel állítja nem előnytelen párhuzamba. Öreg negyvennyolcas honvédek könnyes szemmel, mélyen megilletődve állnak Golgothájuk ábrázolása előtt, versek, ódák ünneplik a művészt, dicsőítik a művet, ezt a legátérzettebb, legjobban átgondolt magyar történelmi kompoziciót, amely annyira megfogta a magyarság szívét. A képnek azonban gazdája nem akad, áldozni nem akar senki: az állam túlzott loyalitásból az uralkodóval szemben, a politikus hazafiaknak pedig nem kell művészet. A félévig tartó ünneplő mámor után a művész, fölgöngyölítve hazaviheti művét, amelyre életének negyedfél évét s lelkes munkáját áldozta és anyagiakban egész vagyont.

1897 nyarán pár hó alatt festi meg Thorma a szegedi múzeumban levő hatalmas, nagy festményét, a tanitványainak megjelenő Krisztust, a fölülről besütő nap vakító fényességében, amint áldva köszönti megilletődött népét: «Békesség nektek!» Barokkos, izgatott kompozició, világításában Rembrandtra utal, mozgalmasságban, temperamentumban Tintorettoval tart öntudatlan belső rokonságot.

4. Nemsokára ezután fog élete tragikus, nagy vállalkozásához, a Talpra magyarhoz, hogy élményünkké tegye március 15-ét, Petőfit, amint halhatatlan versét a népnek, a fiatalságnak szavalja. Ambiciója, temperamentuma, égő magyarsága fűti akaratát. Két hosszú évtizeden át fiatalságát, egész művészi erejét áldozza, hogy hatalmas vizióját, a festészet lehetőségein szinte kívül eső ezen feladatot megvalósitsa, megoldja.

Eleinte még ráér közben egyébbel is foglalkozni, nehány arcképet s nehány magyaros genre-t festeni, jellemző és elbeszélő tehetségének, gazdag invenciójának újabb bizonyitékait. 1902-ben keletkezik nagy képe, a Szeptember végén, borongó melankóliával telített kompozició, Petőfi gyönyörű költeményének átérzett illusztrációja. 1903-ban festi meg a Szépművészeti Múzeumban levő ismert művét, az Október elsejé-t, a bevonuló rekrutákkal, amellyel nagy külföldi sikerei is vannak: Münchenben a Glaspalastban és azután Saint-Louisban a világkiállításon, mindkét helyütt nagy ‹I. oszt.› arany éremmel tüntetik ki. Festőileg talán nem eléggé összefogott, de lélekben, kifejezésben gazdag, jellemzésben inventiózus alkotás, egyes részeiben — mint pl. a középső csoport a kék-

mándlis öreg paraszttal — hatalmas lendületű, szenvedélyes festői véralkat kifejezője.

Az 1901—1906 évek közé eső időszakban több, hasonló kompozició került ki ecsetje alól, és még számos apróbb vázlat, tehetségének nagyértékű töredékei. Nyilvánosságra került művei közül a Kártyázók 〈1904〉, a Cigányok 〈1905〉, a később földarabolt Cigány-utca 〈1907〉 és főleg az ezeknél korábbi Kocsisok közt 〈1901〉 című ismert képe, festői temperamentumának ez az eruptiv erejű megnyilatkozása, mely a magyar művészetnek egyik iránytjelző vezérdarabjává lett, említendők.

Ezeken a képeken csak mellékesen dolgozik, mintegy pihenőképen, mert eközben — de később már egészen — lefogja a monstruózus nagy kép, a Talpra magyar!, ráfekszik egész lényére, gondolkozására, erejét szívja, életét emészti. Egy évtizedig tisztára egyébbel sem foglalkozik, ezt festi csupán, ezzel verekszik új és új rohamokban. A pihenni, föl-frissülni nem tudó erőfeszítés hajtja lázasan, szakadatlanul, hetek, hónapok munkáját törüli, mossa le s festi újra és újra, Penelopé-munkáját képtelen abbahagyni. Pedig csak pihennie kellene, a képét huzamosabb ideig nemlátnia, akkor, frissen, be tudná fejezni hamar. Mert ami megvan belőle, csodálatos élettől lüktet. Mozgalmasságáról, hangulatának gyönyörű természeti igazságáról, a kompozició lendületéről, benső hevéről, meggyőző erejéről, a kész részletek festői értékeiről s főleg az egész kép összhatásáról leírás nehezen adhat számot, de tanubizonyságot tesznek ama kevesek, akik látták.

1918-ban a várható román inváziò elől kimenti Debrecenbe az Aradi vértanukkal együtt s most ott pihen valami raktárban mindakét vérrel festett kép, életének élő darabjai.

5. A Talpra magyar!-nak ez az időleges abbahagyása felszabadulást is jelent számára. Művészi képessége gyorsan visszanyeri rugalmasságát, ismét festőként áll a környező világgal szemben. Arcképek kerülnek ki ecsetje alól, emberi dokumentumok a kisváros mindennapos életéről és kisebb pleinair-kompoziciók, melyek festői fejlődése útját új tájakon keresztül vezetik.

Míg azelőtt a drámai tartalom, a cselekvés viharos vonalai, forró eruptív színei, az előadás szenvedélyes páthosza feleltek meg temperamentumának, ma, annyi emberi megpróbáltatás után, elmélyült életszeretettel fordul a nagybányai természetnek egy élet emlékeivel átítatott idillikus szépségei felé.

1921-ből való képén, a Majális viziójában a délutáni nap arany sugarában, mintegy gyúpontba gyűjtve ott rezeg az élet nagy szépsége és minden melankóliája a boldog, szép pillanatok elmulandóságának. Festői program is emellett ez a kép, az átlátszó, tiszta színek s az előadás anyagtalan könnyedségének programja. Talán még mélyebb, még szerencsésebb frigyesülése a festői és költői impulzusnak az Ibolyaszedés 〈1920〉 majdnem klasszicizált kompoziciója, ezüstös, komoly harmóniájával. A térdeplő két fiatal lány virágszedő szelíd mozdulata mikéntha vallásos szertartást celebrálna az ébredező nagybányai campagna tavaszi ünnepén, a havasfejű, acélkék hegyóriások, a Guttin s a Feketehegy lábainál.

6. Egész művészi útja élményeken keresztül vezet s az emberi és festői szenzációk ölelkezésében fogannak képei. Az októberi reggel kékes komor-

sága az aradi tizenhárom tragédiáját invokálja képzeletébe. Március tépett, foszlányos ege alatt a régi Pest hólécsatakos utcáján Petőfi jelenik meg látományszerűen előtte a bámész és lelkes tömeg feje fölött, amint a trikolorra esküszik. Élményből fakadt a Szenvedők irodalmi tartalma és festői milieuje ép úgy, mint a Békesség veletek! az Október elseje vagy a Kocsisok festői mondanivalója.

Első képe szürke pleinair hangulatával, tónusával a Bastien-Lepage-korszakba kapcsolódik ugyan, de egyszersmint fölszabadulást is jelent ez alól vállalkozásának merészségével, egész koncepciójával. Utazásai közben Hollandiában elragadja Rembrandt, Frans Hals, Madridban lelkesedik Velasquezért, észreveszi és méltányolja Grecot, több mint fél évtizeddel az európai Greco-láz kezdete előtt, — tanul valamennyiüktől, de közvetlen hatásuk képeire alig van. Ő a saját útját járja, mialatt mások számára jelez lehetőségeket. A Kocsisok színeinek lobogó mély tüze, festésének szenvedélyessége, nagyszerű energiája, különös, csupán a magyar festészetben ismerős zengésű harmoniája sokszor csendül föl nyomában másoknál — míg ő maga tovább halad, új tájékok felé.

Az elmélyedő, Hollósyas megmunkálásra, a Ferenczy módján való dekorativ mérlegelésre temperamentuma nem alkalmas és ha olyasmit próbál, mint azok, nem sikerül neki úgy. Viszont vérmérséklete forróbb, impulzusa hevesebb és képzelete, ha talán néha nem is oly válogatós, hogy egészen elkerülje az ismertebb s népszerűbb területeket, de mindenesetre nagyobb feszerejű, lendületesebb, csapongóbb, vállalkozóbb, mint társaié. Képviziói nem mindig egyforma sikerrel küzdenek meg a technikai megvalósítás nehézségeivel, de képei sohasem puszta értelmi szándék munkái, mindig a magától való festői képzelet eleven szülöttei, s ez, egyenlőtlenségük mellett is, az őszinteség meggyőző erejét adja alkotásainak.

7. Miként festői tehetsége, úgy emberi tulajdonságai is magasan föléje emelik az átlagnak. Értelme világos, ítélete gyors, szíve tiszta. Ellen- és rokonszenvei ösztönösek és határozottak, de ha temperamentuma olykor elragadja, van erkölcse a belátáshoz. Jó, sőt lágy szívű, a szentimentalizmus azonban teljesen idegen férfias természetétől. Bajba került embertársán önként, gyorsan és cselekvőleg segítő. Érzékeny, büszke és megbocsátó. Nagylelkű. A bosszúállásnak a gondolata is hiányzik lényéből. Ha kedélye néha gyorsan változó és elhatározásaitól messze sodorja is, lelki gesztusa mindig egyformán nemes. Hibáival és erényeivel reprezentativ magyar.

Évek óta, nehéz időkön át elnöke, vezére a Nagybányai Festők Társaságának, záróköve ennek az utolsó, még épen álló magyar boltívnek.

Ez Thorma János. Nehéz volt nekem ezeket itt róla, mintegy fülehallatára, elmondanom, márcsak azért is, mert fejlődése s élete munkája korántsincs még lezárva. De hallgatni, tisztán baráti szemléremből, súlyos vétek lett volna az igazság ellen.

1922. december.

IV. Grünwald-‹Iványi› Béla ‹szül. 1867›

1. 1890-ben a régi Műcsarnok kiállításán a közönség nehány különös képet láthatott, nagyon különbözőket azoktól, aminőket szeme eladdig megszokott. A szineknek hamvas, gyöngyházszürke tónusa, egyértékű

THORMA János festő

Nagybánya : Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig. Miskolc : Mission Art Galéria, 1992

172-173. p. + ill

Thorma János

Monográfia 3 szerzőtől
(műtárgyjegyzékkel, rövid több nyelvű életrajzzal)

Boros Judit: "Mindenki nem lehet: Thorma János", 26–36

In: Thorma. Bj., 1997, Körmendi Galéria

MNG ltsz.: G.88.36

Thorma János

monográfia 3 szerzőtől
(műtárgyjegyzékkel, rövid több nyelvű életrajzzal)

Dr. Bay Miklós: Előszó, 7-9.
Dr. Bay Miklós: Thorma János pályakége, 9-26

In: Thorma. Bp., 1997, Kőrmendi Galéria

Thorma János

monografia 3 szerzőtől
(műtörgyjegyzéttel, életrajzzal)

Murádin Jenő: Helyszínek, sodró idők,
36-48.

In: Thorma. Bp., 1997, Körmendi Galéria

j.l. két oldalt Gara Arnold, Bp.,

A 19–20. oldalról csak ez az, ami számunkra releváns

20. oldal

MŰTÁRGY

Két galéria, két piac

Három egymást követő napon rendezte árverését a Blitz és a Nagyházi Galéria. A két cég életútja sokáig párhuzamosan haladt, hiszen Kováts Lajos és Nagyházi Csaba is a '90-es évek elején nyitották galériájukat, és nagyjából azonos időben kezdtek árverezni. Amíg a Blitz Galéria kizárólag festmények adásvételével és aukcionálásával foglalkozik, addig Nagyháziéknál minden műtárgytípus előfordul a bútoroktól a szőnyegeken át az ékszerekig.

Thorma János (1870–1930): Merengő (olaj-vászon) 80×100 cm

Az elmúlt években a Blitz radikálisan csökkentette árveréseinek és tételeinek számát, Nagyháziék viszont igazi „nagyüzemként" évente 18-20 estét szentelnek árveréseknek, esténként átlagosan 250 tételt bocsátva kalapács alá. A Blitz Galéria kínálatából lassan kiszorultak az antik darabok, a Nagyházi Galéria szezonról szezonra egyre erősebb antik anyagot kínál, és úgy tűnik, hogy a piacnak ezt a részét egyértelműen uralja.

A Blitz Galéria 13. árverésén 131 tétel indult, túlnyomórészt a század első felének magyar klasszikus modern művészeivel és néhány alkotóval a II. világháború utáni évtizedekből. A képek negyede maradt vissza, ám igen magas az egymillió forint felett elkelt tételek aránya. A legmagasabb árat egy kevésbé látványos, ám jelentős Rippl-Rónai-képért fizették. A Férfiportré a galéria négy évvel ezelőtti árverésén 600 ezer forintért kelt el, most 3 millióról indulva 5 millió forintot fizettek érte, talán a művész nevének köszönhetően.

A Blitz felfedezettjének is mondható Vörös Géza Csendélet hegedűvel és Matisse-könyvvel című képe 1,3 millióról indult, és beváltotta a hozzá fűzött reményeket, hiszen 4 millió forintért kelt el. A „milliósok táborába" kerültek még mások mellett Gadányi Jenő (Kancsós csendélet, 3 millió), Vaszary János (Leányfej kalappal, 4 millió), Szőnyi István (Lépcsőházban, 2 millió), Csók István (Nirvána, 2,6 millió), Perlrott Csaba Vilmos (Hóolvadás Nagybányán, 2 millió), Thorma János (Merengő, 8 millió), Kádár Béla (Udvarlás, 4 millió) és Aba-Novák Vilmos (Trattoria, 4,8 millió) képei.

A Nagyházi Galéria 30. árverését kétnaposra tervezték. Az első napon zömmel a múlt századi vagy annál régebbi festmények gyűjtői licitálhattak, a második napra a modern képeket tették. A cég őszi árverésén már látni lehetett, hogy míg az antik anyag kiváló minőségű, művészileg és anyagilag értékes darabokból áll, a második nap tételei között nagy számban találunk „vatát", amivel a rendezők kiegészítik a viszonylag szerény kínálatot. Ennek következményeként az első nap igen sikeresen zárult, a második pedig meg sem közelítette ennek eredményét. Ugyanez zajlott le ezúttal is. Az első nap 221 tételéből mindössze 40 nem talált gazdára, és kimagasló eredmények születtek, míg a második nap 252 tételéből 87 maradt vissza, az elkelt tételek között is csak néhány ért el magasnak mondható árat.

Az antik művek közül 22 ára került egymillió forint fölé (éppen tíz százaléka az induló tételeknek), de ami a legmeglepőbb, két alkotás ára még a tízmilliót is meghaladta. Egy Abraham Breughelnak tulajdonított védett Gyümölcscsendélet 8,5 millióról indulva csaknem kétszereséig ment, míg végül Sooky Marietta árverésvezető 16 milliónál ütötte le a licitet. Ezzel a hazai festmény-örökranglista második helyére ugrott a németalföldi művész alkotása.

Giacomo Francesco Cipper Étkező parasztcsalád című munkáját ugyancsak védetté nyilvánították, így bárki is fizetett érte 11 millió forintot (4,6 millióról), a képet Magyarországon fogja tartani. „Mindössze" 7 millióért kelt el (6 millióról) Joost Cornelis Drochsloot „paraszt Breughelt" idéző műve, a Civakodó parasztok. Az osztrák Josef Reiter Leányka a batyuban című képére licitálók Ausztriából érkezhettek, és tudhatták, amit Nagyháziék nem: nevezetesen azt, hogy ez a mű sokkal többet ér a rendezők által megállapított induló árnál, ugyanis 460 ezerről 5,5 millióig licitáltak rá, amúgy pedig a kép nem volt védett.

• Gréczi Emőke

Az első becsértékes árverés

A hazai gyakorlatban rendhagyó, becsértékes árveréssel kezdte négynapos karácsonyi aukcióját a Polgár Galéria. A 212 festménytétel induló ára a katalógusban közölt becsérték 50-70 százaléka volt, a licit pedig felfelé és – jelentkező híján – lefelé is elindulhatott, amennyiben a limitár megengedte. A módszert a nyugati árverezők hosszú évek óta gyakorolják, így elképzelhető, hogy a becsértékes árverésé a jövő Magyarországon is, ahogy azt Polgár Árpád jósolja. Addig remélhetőleg tisztázódnak a részletek, például különválik az árverező galéria által gyakorolt vételi megbízás és a limitár jelzése.

A Polgár Galéria vállalta annak kockázatát, hogy a felmerülő kételyek esetleg ronthatják a licitáló kedvet. Jó néhány értékes antik mű bizony alacsonyabb árat ért el, mint amennyit megér. Jobban szerepeltek a magyar festmények, mint például Koszta József Hazatérő című képe 2,4 millióért, a Piros kendős lány kukoricásban pedig 2,2 millióért kelt el. Külön tételként indult két kis méretű, azonos kéz által alkotott múlt századi mű, ráadásul mindkettő a Tűzvész címet kapta. A Magyar Nemzeti Galéria a kiállításon védetté nyilvánította ezeket, majd elővásárlási jogával élve, a másodikat leütési áron, 440 ezer forintért megvásárolta. Hogy miért ért meg ez a kép közel félmillió forintot a galériának, az egyelőre a művészettörténész-munkatársak titka. Remélhetőleg egyszer mi is megtudjuk.

19. oldal

Tizenhét százalék alatt valamennyi hozam

Kamatot csökkentett a jegybank

THORMA János

A kedvező inflációs folyamatokra hivatkozva pénteken újabb kamatvágásról döntött a jegybank. A piac élénken reagált a hírre, így a hét utolsó napján – augusztus óta először – újra 17 százalék alá kerültek a hozamok.

A Magyar Nemzeti Bank pénteken azonnali hatállyal 100 bázisponttal csökkentette az overnight aktív repokamatot, valamint 50 ponttal az egy hónapos passzív kamatszintet. Az MNB a kamatcsökkentést a kedvező aktuális és jövőben várható inflációs folyamatokkal, a költségvetés sarokszámainak elfogadásával, valamint a nemzetközi pénz- és tőkepiacokon megfigyelhető kamatcsökkenésekkel indokolta. A jegybank lépésének mértéke meglepte a piacot, a legtöbben ugyanis csupán 25 bázispontra számítottak, ez épült be az árakba is. Ennek megfelelően pénteken a korábbi kisléptékű hozammorzsolódást 20-25 bázispontos csökkenés váltotta fel szinte az összes lejáraton. Így összességében két hét alatt csaknem egy százalékpontos általános hozamcsökkenésnek lehettünk tanúi.

Az infláció valóban megint meglepő mértékben jobb lett, mint amire piac számított: a KSH adatai szerint november folyamán mindössze 0,3 százalék volt a pénzromlás mértéke, ami 11,2 százalékot jelent éves szinten, szemben a piac 12 százalék körüli várakozásaival. A nemzetközi hatások közül elsősorban a régiónkban történt változások játszhattak komoly szerepet a jegybanki döntésben – vélekedett Szuda János, a Creditanstalt kötvénypiaci elemzője. Mind Csehországban, mind Lengyelországban komoly kamatcsökkentésnek lehettünk ugyanis tanúi az elmúlt hetekben – Lengyelországban például múlt szerdán jelentették be az irányadó kamatok 175 bázispontos csökkentését. A magyar piac tendenciája amúgy is elszakadni látszott a másik két konvergens ország állampapírpiacától: míg nálunk már hetek óta stagnáltak a hozamok, addig a cseheknél, illetve a lengyeleknél rohamos drágulás bontakozott ki, amelyből a külföldiek is rendesen kivették a részüket. Kis hazánkban, november második felében elsősorban a kereskedelmi bankok alultartalékoltsága kötötte gúzsba a hozamokat: az overnight piac magas kamatszintjei, illikviditása elvonta a figyelmet – és a tőkét – az állampapírok piacairól. A tartalékolási periódus lezárultával azonban hirtelen megfordult a trend, megnőtt a pénzkínálat, s a bankközi forintpiac kamatai egy csapásra 14-15 százalékra csökkentek. Ennek következtében december elsejével kezdődően töretlen hozamcsökkenés bontakozott ki, melyet csak tovább erősített a jegybanki bejelentés. Ennek megfelelően a múlt hét folyamán összességében 70 pont körüli mértékben csökkentek a hozamgörbe rövid oldalának hozamai, illetve átlagosan 55 ponttal a hosszabbak. Tovább mérséklődött az inverzitás: a három hónapos és az ötéves hozamszint közti különbség az egy héttel ezelőtti 273 bázispontról 255 pontra csökkent.

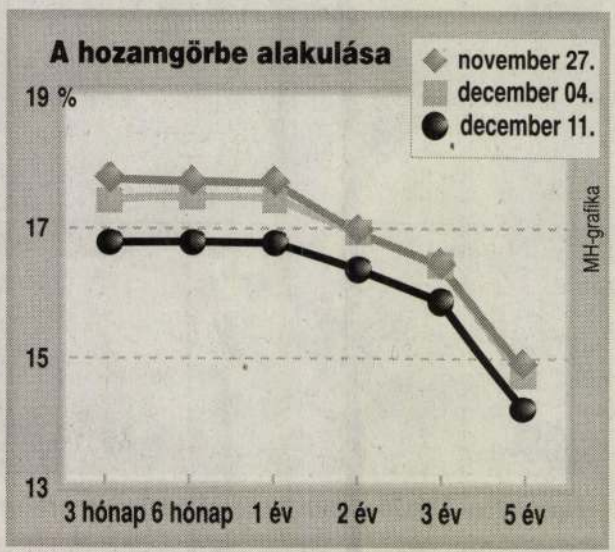

Az állampapírok elsődleges piacán is tovább erősödött a keresleti oldal. Az Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) keddi aukcióján 5 milliárd forintnyi három hónapos kincstárjegyet ajánlott megvételre, az „érdeklődés" viszont 14 milliárdot tett ki. A kibocsátott mennyiség végül 5 milliárd lett, 17,29 százalékos átlagos hozam mellett. Ez mintegy 45 bázispontos csökkenést jelent az utolsó aukcióhoz képest. A szerdai féléves aukción 21 milliárdnyit kínáltak fel a befektetőknek, akik majd' 43 milliárdos kereslettel válaszoltak. A kialakult 17,21 százalékos átlaghozam 41 pontos csökkenést mutat a két héttel azelőtti aukció eredményéhez képest. A sorban harmadik, csütörtöki aukción 25 milliárdnyi éves papírt ajánlottak vételre, erre 64 milliárd forintos ajánlat érkezett. Megint csak komoly átlaghozamcsökkenésnek lehettünk tanúi: az aukció 17,13-as hozama mintegy 85 bázisponttal alacsonyabb, mint a korábbi aukció eredménye.

Valószínűleg nem marad hatás nélkül, hogy pénteken az S&P javított magyarország besorolásán: újra egyre komolyabb külföldi érdeklődés várható a piacon, tovább csökkentve a hozamokat. Az elemzők a csaknem egymilliárd dollárnyi – jórészt szeptemberben elmenekült – tőke visszatérését januárra várják.

• G. Á.

U

Annak ellenére, hogy a befekt mindig kevés, a jelek szerint itt ládalapítás ötlete az alapkezelő verzum Alapkezelő jelentette kozatos terjeszkedés hazai szok létrehozásának tervével.

A befektetési alapok piacán egyre terjedő alapcsalád-koncepció nem magyar találmány: az Egyesült Államok pénz- és tőkepiacán, valamint a nemzetközi piacokon egyaránt magabiztosan tevékenykedő amerikai alapok – számuk meghaladja az ötezret – szinte kizárólag széles spektrummal rendelkező alapcsaládok gyermekei. A legnagyobb, legismertebb alapkezelő társaságnak a Fidelity, a Vanguard, valamint a Dreyfus számít. A Vanguard például több mint 70 befektetési alappal rendelkezik, amelyek a legkülönbözőbb kockázatú, illetve jellegű befektetési lehetőségeket kínálják. (Csak indexalapból 13 féle van a családban.) Az alapcsalád-koncepciónak számos előnye van, mind a befektető, mind az alapkezelő szempontjából. A befektetőt elsősorban a hatékonyabb diverzifikáció lehetősége csábíthatja a családok felé, mivel egy-egy ilyen alapcsoporton belül általában rendkívül gyorsan – akár egy telefonnal is – elintézhető a pénzek átcsoportosítása, legtöbbször minimális költségek mellett. Az alapkezelő számára szintén költséghatékony eljárás a családalapítás, mivel ily módon például a már meglevő kötvényszakértői csoportja egyszerre több alap kezeléséhez is segítséget nyújthat, nem is beszélve arról, hogy egy sokalapos kezelő jóval nagyobb ismertségre és hírnévre tehet szert, ami a legtöbb esetben még több tőkét jelent.

A hazai piacon egyre több alapkezelő próbálkozik családok létrehozásával, legtöbbször sikerrel. A legnagyobb tőkeerejű hazai alapcsalád jelenleg a Budapest Alapkezelőé, a legátláthatóbb szerkezetű pedig a Creditanstalté, de folyamatosan bővül a Europool tárcája is. Háromnál több alappal

THORMA János

Vico-képek árverése?

Hétszáznál is több műtárgy kerül kalapács alá a Polgár Galéria őszi árverésén, amelynek anyaga a nagy érdeklődésre való tekintettel már mától megtekinthető az aukciósház belvárosi bemutatóhelyén – közölte a cég ügyvezető igazgatója.

Polgár Árpád az *MTI* érdeklődésére elmondta: azt a sajtóértesülést, miszerint a most árverezésre kerülő műtárgyak a Vico birodalom egykori első emberének, Fenyő Jánosnak a birtokában voltak, nem kívánja megerősíteni és kommentálni sem. Utalt arra: az eladásra felkínált tárgyak az adatvédelem szabályai alá tartoznak. Az árverés bizalmi ügy, minden eladót megillet az anonimitás.

A licitálásra kerülő anyagról szólva kitért arra: a kétszáz festmény sorában főként a XX. századi magyar piktúra mestereinek munkái szerepelnek. Ezek sorában új gazdára találhatnak például Csók István, Szőnyi István, Thorma János és Scheiber Hugó képei. Picasso tollrajza, valamint az alkotóról készült fotó a művész eredeti aláírásával és rövid ajánlásával, Jean Cocteau két rajza, illetőleg egy 1949-ben datált Vasarely-akvarell és egy Dalí-montázs, az antik anyagban pedig egy 3 x 2 méteres, védett olajmunka is árverésre kerül. A rendkívül gazdag bútorkollekcióban számos nagy méretű, aranyozott ülőgarnitúra is van. Az ezüstnemű döntő többsége a XVIII–XIX. században készült. Az ajánlatok között megtalálhatók még kisplasztikák, bronzszobrok, kerti kő- és bronzszobrok.

Vasárnap. 1999. 08. 25.
28. o.

MULATOR

sóbb indítás

329-2900 XI., SKÁLA-parkoló
320-4359 X., Jászberényi út 41.

ENZEL AUTÓ HUNGÁRIA

MITSUBISHI MOTORS

alkatrész-értékesítés:

Pest: XIV., Füredi út 74.
Tel.: 383-8232/513, fax: 383-5794

szaki segélyszolgálat: 06 (30) 991-2912.
nzel.hu / www.mitsubishimotors.co.hu

INTERSERVICE Kft.

O gépjárműszerviz
s, és gépjáműeredetiség-vizsgálat
szaki@dunainterservice.hu
best, Zay u. 24. Tel.: 250-4522

ÓÜVEGEK

k – Légterelők – Szerviz

31 Bp., Szentendrei út 137. Tel./fax: 250-0689.
43 Bp., Zászlós u. 3. Tel./fax: 252-1070

s olvasóink,
detőink!

eskedéseket, szervizeket,
gumiszervizeket, karosszé-
utató összeállításunk minden
közelebb **szeptember 8-án,**
s-án jelentkezik.

tőségekről és a hirdetési tari-
st adnak munkatársaink a
, 151-es telefonszámon és a
elvételen: **3-88-88-88**.

THORMA János

Szabál Aurél: Az „Aradi vértanúk" és a „Talpra magyar" restaurálása – Thorma János 1848-as festményei a Kiscelli Múzeumban.
= M. Múzeumok, 1998/1. 6–7 ill

A hajó 2. pillérén balra Madonna szobor fából, X
m.

Szentélyben:

Pastoforium kőből, kiugró szekrény alakú, alján l
frízzel, szamárhát alakú fialás, keresztrózsás oron
egyenes párkány fialával, oldallapjain domborműv
XVI. sz.

Az apsis délkeleti falában bejárat a Tribel-féle sírk
Ebben oszlopos potál alakú síremlék vörösmárvár
Monumentum Familiae Tribellinae 1614-1619. O
vörösmárványpad, homokkőből faragott szép grif

Új főoltáron:

Négy réz gyertyatartó, golyókon álló kerubfejes h
talppal, baluszter alakú szárán tüskés tányérral. X

THORMA JÁNOS

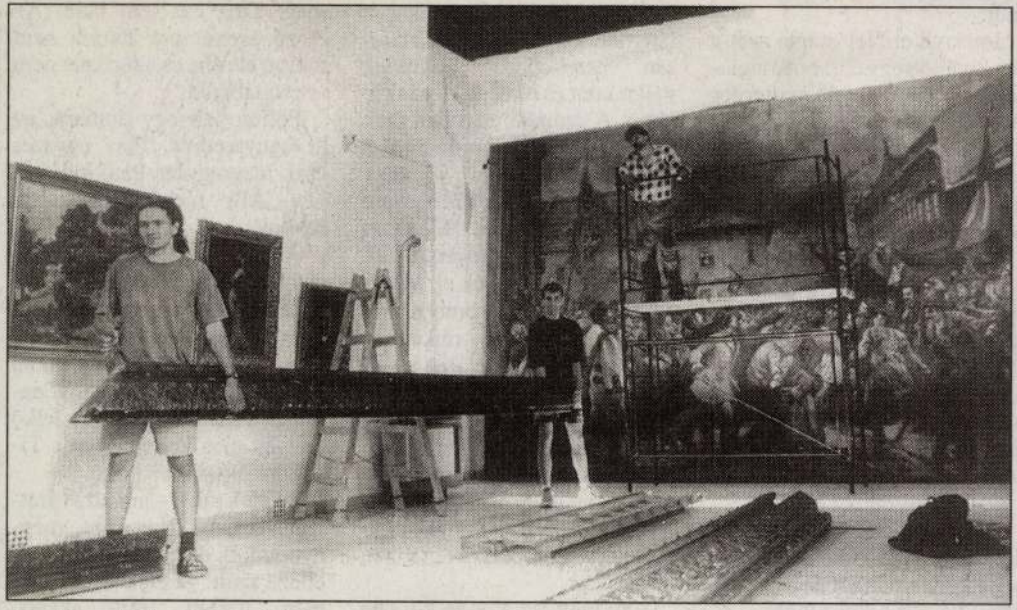

Megkezdték a halasi Thorma-múzeum Talpra magyar! című festményének restaurálását. Thorma János alkotását a múzeumban újítják fel, a keretét pedig egy másik helyszínen. A Talpra magyar restaurálásával szeptemberre végeznek a szakemberek. FOTÓ: POZSGAI

FOTÓ: NÉPE 1997. VIII. 13.

Vagyis azt, ami belőle maradt.

Iszonyú erővel csapta szét a fát, kivágott egy darabot a téglafalból is. Mindenfelé malterpor és apró vörös tégladarabkák hevertek. Tina sápadtan bámulta a rombolást. Paul bedobálta a holmikat a lány bőröndjébe és felkapta a táskáját is:

– Gyere már!

– Paul... ez mi volt?

– Anyagfáradtság miatt szétment az ajtó – próbált hazudni a férfi, de a lány látta az arcán, hogy nem ez az igazság. Már nagyon sápadt volt Tina, amikor vértelen ajkakkal rebegte:

– Rám... lőttek?

– Gyere – a férfi megfogta a karját és az ajtó felé húzta. Ám az akkor felpattant és a panzió vezetője állt a küszöbön:

– Mi történt, uram...? Valami nagy zajt hallottunk.

egy bőröndöt, bocsánat, ha zavart okoztam vele.

A panziós közben látta a lány komor arcát, „ezek biztosan veszekedtek", gondolta, vállat vont és elment. A pár követte. A számlát egyetlen perc alatt kifizették, aztán mentek a parkolóba. Tina mintegy álomban követte a férfit. Nem akart most semmit. Még azt sem, hogy maradjanak itt. Vagy hogy menjenek el. Mindegy volt neki. Közömbös arccal ült az autóban, miközben Paul éppen ellenkezőleg viselkedett: élénk volt, nyüzsgő, alaposan megnézett mindent, mielőtt elindította az autót. Ahogy lassan kikanyarodtak az útra, figyelt előre, hátra, oldalt. És amikor végre autójuk eltávolodott, Paul észrevette azt, amire várt.

Egy kis zöld Nissan követte őket.

– Álmodunk, vagy ez... egy

a jobb belső zakózsebében volt egy kis szerkezet, azt tapintotta meg. Tina ezt sem látta. Az előző események hatása nem múlott el róla, és a férfi ezt nem is csodálhatta.

Felfutottak egy dombra, az út kanyarodott. Tina egyszer csak megragadta Paul karját.

– Állj meg! Ki akarok szállni!

A kocsi megbillent, de Paul egy kézzel is visszahozta az útpadkáról. A szembejövő kocsik kitértek útjukból, amikor a lány rángatása miatt utána kissé átcsúszott a felezővonalon is. Paul hallgatott. A lelke mélyén meg kellett értenie Tinát.

– Félek tőled – mondta váratlanul a lány. Úgy tűnt, megnyugodott, de amit mondott, az ellene szólt: – Félek tőled, mert nem tudom, mit akarsz. Mondd, Paul... Ki vagy te?

(Folytatjuk)

MDK

Thorma Jánosné

Nagybányai táj, of.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Műcs.

Thorma Jánosné

MDK

Bivalyok

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Thorma Jánosné

MDK

Pihenő kisleány

Műcsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

Thorma Jánosné MDK

Nagybányai táj

Műcsarnok 1941-42 téli kiállítás

Thorma Jánosné MDK

Pihenő kisleány, olf.

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

MDK

özv. Thorma Jánosné

Nagybányai táj.

22. l.

KMTárs kiáll. 1941. dec. MUcs.

O[illegible].Delineationes Aedilium, fasc.
Beschreibung d.h. Gebäuden in de
MDK-A-I-21 Valkó A.

év: 1774

Zsámbék. Pest vm. A

MDK

Thorma Jánosné, festö

579. Pihenö kisleány. Olf.

Ny.Műcs.-'A Magyar Művészetért' képsz.Kiáll. 1913. jun.6.-22. Kat. 32.l.

Thorma Jánosné

Kiállít

PH. 1942. IV. 22.

Irgy út 41.), készpénzfizetés ellenében.

9.650-51 Művészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,

örök utáni állapotát rögziti.

Művészettörténeti Dokumentációs

Központ

M.D.K.

THORMA János

1933-ban Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 341.l.

M.D.K.

THORMA Jánosné

1931-ben Nagybányán a „zépmüvészeti Iskola tagja

Réti: Nagybánya.. Bp. 1954. 340.l.

THORMA Jánosné

1931-ben Magybányán a Képmüvészeti Iskola tagja

Kéti: Magybánya... bp. 1954. 340.l.

MDK

Thorma Jánosné, festö

Pihenö tehenek. Pasztell.

Mücsarnok. IV. Képzömüv. kiáll. "A Magyar Müvészetért".
1943 máj. 16-30. Kat. 17.1.

Thorma Jánosné, Kiss Margit

festő

Művészet, 1938. III. évf. 21. sz. 137. l.

e. á.: Thorma János emlékkiállítás

Kolozsváron.

R.D.V.

THORMA Jánosné Kiss Margit festő

Szül. 1901. Eger

1921. Magyarországon elvégzi a tanítóképzőt

1924-ben került Nagybányára

Réti István: A nagybányai művésztelep

Bp. 1954. 271. l.

THORMÁNÉ KISS Margit
Eger, 1901. július 8.
Nagybánya, festő

Banner Erdély

Vlobcj
Pssuse1

Thorma Jánosné

szül. Kis Margit

festő Nagybá-
nyán 1949.

Lásd

Kis Margit

alatt.

t hamisitás miatt bíró vádat

i valotlanok. Azokat vádlot
lliután meggyőződésem szerint
va hozta- a rágalmakat, mert
ismételve jelentek meg rá-
állitások, a melyek nekem és
angagi károkat okoztak volt,
lene emelt vádat fenntartani
Kérelmezni.

?. án

Tisztelettel:

Stampfl Gusztav

M.D.K.

csopaki Thorma Jánosné

Fényképét műtermében, munkaközben hozza a lap, amint Erdélyi Mihályné portréját festi.

Szinházi Magazin, Bp. 1940 juni 30. III. évf. 27. sz. 27. lap.

.

Thormáné Kiss Margit

A két világháború között a nagybányai művésztelep tagjaként a Berger-, a Siller-, és a Jeweserius-cukrászdában állította ki műveit.

1973. jan. 12. 4 ef. 2 n. 9 p.

A Hit, "

Thormáné Kiss Margit

Murádin Jenő:

A müvészfeleség. /THORMANÉ KISS MARGIT festőművészről./

A Hét, IX.évf. 9.sz. 1978. márc.3. 5.old.

Thorma Jánosné

Kiss Margit

festő

l –

A román népköz-
társaság művé-
szeti kiáll. a
Nemzeti Szalonban

Bp. 1950.

16.

kenyes és lejmónlárva.

p. 48.46 fizelve könnyettel

V 2. Farkas Elvin

KÖZPONTI TEJCSARNOK
183. számu fiókja
I. Budafoki-ut 10/a.

M.D.K.

Thormáné Kiss Margit

"Tasnádi Nagy András" c. portréjának repr.-
ját bemutatja a lap "Nagybánya: Az ujjáéledt
festőváros" c. beszámolójának keretében és
a nagybányán dolgozó női müvészek közül, min
egyik legismertebb müvészt emliti a cikk.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. aug. 7-13.
V. évf. 32. sz.

M.D.K.

Thormáné, Kiss Margit, festő

„Olvasóhős" és „Szovjet agrotechnikáról tanuló parasztasszony" c. képeit említi:

Szilágyi András: Nagybányai festők között

Utunk - Kolozsvár, 1956, márc. 2.

M.D.K.

Thormáné Kiss Margit festőművésznő

Tasnádi Nagy Andrásnak a képviselőház elnökének portréját festette meg Hajduszoboszló város számára.
A kép repr.-ját a művésszel együtt fényképfelvételen hozza a lap.

Szinházi Magazin, Bp. 1941. szept. 1e-16.
IV. évf. 38. sz. 26. lap

Thorma József, festő

MDK

Március 15. című képe

Kepr.

—: Márc. 15.

Népszabadság, Sp. 1959. márc. 15.

8.l

Thorma Károly

Képekkel nekrepel a Barabás
Miklós Céh kiállításán
(gróf Csekonics, palota,
Kenkeméti u 10-12)

Erdélyi Figyelő, 1937 V-VI.

M.D.K.

Thorma József festö

Bernáth egyik mestere Nagybányán

Genthon István_ Bernáth Aurél Bp. 1964. 6.l.

.A.D.A.

Thoma József
építész

Tiszaszederkény, 800 m³-es TVK városi ivóvíztorony 1962.

Repr.

Magyar építészettört. 405.
Rados: Műszaki K. 1971.

Thomas Geisert
Schäfer

Trinkwasserbehälter, 400 m³ – ca. TVK Groß-
zimmern 1986

Pfarr

Neubau Pfarrhaus K. 1974

Neubau

M.D.K.

Thorma Károly

"Az aradi vértanuk" c. müvét emliti meg Hevesi Sándor: "Szobrok, képek, rajzok" c. -az ezredéves kiállitásról szóló- beszámolójában.

Magyar Salon, Bp. 1896. junius hó. 25. kötet 546-568. lap

M.D.

Thorma Mór

Jeslő

A magyarnyai műviszteleg
egyik alapítója volt.

Dr. Telepy Katalin: Iványi - Grünwald Béla
Nők Lapja, 1967. aug. 5 - 16 lap.

THORMA JÁNOS EMLÉKKIÁLLITÁS

KATALÓGUSA.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET
1939. NOV. 26-TÓL DEC. 10-IG.

THORMA JÁNOS EMLÉKKIÁLLITÁS

KATALÓGUSA.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET
1939. NOV. 26-TÓL DEC. 10-IG.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK

Gróf ZICHY JÁNOS

TÁRSELNÖK:

PRESZLY ELEMÉR

ALELNÖKÖK

CSÓK ISTVÁN

GEREVICH TIBOR

HORVAI JÁNOS

FARKAS ZOLTÁN

IGAZGATÓ:

HUBAY ANDOR

FŐTITKÁR:

LEHEL BÉLA

TÁJÉKOZTATÓ.

Thorma János Kiskun-Halason született 1870-ben, április 24-én. Atyja csopaki Thorma Béla, állami tisztviselő, anyja galánthai Fekete Gizella volt. Középiskoláit Jászberényben kezdte, Nagybányára 13 éves korában került s azóta haláláig, 1937 dec. 5-ig, ott élt. Gimnáziumi érettségi vizsgája után (1887) nem egészen másfél évig Székely Bertalan keze alatt tanult a Mintarajziskolában. Nagy koncepciókra való hajlamát Székely szította fel és ezt a tanítást megtartotta és tovább fejlesztette, noha a naturalizmus iskolája ennek az akarásnak nem kedvezett. Egyébként a Székelyével egészen ellentétes hatások alá került: előbb két évig Münchenben, Hollósy Simonnál, akinek szívvel-lélekkel magáévá tette tanítását, majd Párisban kétszer fél évig (1891-ben és 1893-ban) az Accadémie Julianban.

Első párisi tartózkodása után festette s állította ki 1892-ben a »Szenvedők« c. nagy képét, amelyre 1894-ben a párisi Salonban mention honorable-t kapott. 1896-ra, a milleniumra elkészül óriási vásznával, az »Aradi vértanuk«-kal, amely egyszerre országos hírnevet szerzett neki. Következő nagyobb műve »Békesség nektek!« Krisztust ábrázolja, amint tanítványainak megjelenik. Mind a három itt említett hatalmas méretű képe államtulajdon. — Ezután kezdi el negyedik nagy kompozícióját, a »Talpra magyar!«-t, amelyen hosszabb megszakításokkal aztán közel haláláig dolgozott. Közben arcképek és kisebb méretű

kompozíciók készülnek műtermében, mint: a hatalmas színerejű »Kocsisok közt« c. műve (1902), »Október elseje« (1903) a bevonuló regrutákkal, aztán a »Kártyázók« (1904), a »Cigányok« (1905) és a »Cigányutca« c. vászna (1907). — Az 1910-es években festi a »Husvét« c. nagy temperáját, és több színes, vibráló kisebb képét, aminők az »Ujoncok«, a Husvéti körmenet«, a »Március« c. festményei stb. Ebben az időben kezdi foglalkoztatni nagyobb mértékben a tájkép és festészetének alapszínezete lassan megváltozik, világosabb lesz, a szín, a fény önmagáért is érdekli, anélkül azonban, hogy gazdag gondolati és érzelmi mondanivalóit teljesen mellőzné. Ebben az irányban gazdagodik aztán festészete, amikor Nagybányát elszakítják Magyarországtól. Szimbolikus-naturalisztikus tartalom keveredik ekkor impresszionisztikus fény és színérdeklődéseivel. Az 1920—30-as években kisebb-nagyobb vásznakon kísérletezik és megismétli jelentékenyebb témáit. Ilyenek ez időből: a »Majális«, aztán az »Ibolyaszedők«, amelyet Szépművészeti Múzeumunknak ajándékozott, azután a »Fürdőzők« és a »Dione és Zeus« kompozicióí több változatban.

Élete tanuló éveit és néhány külföldi tanulmányútját s rövidebb pesti tartózkodásait kivéve Nagybányán telt le. Ott dolgozott mindvégig nagy odaadással, míg a végső betegség ki nem csavarta kezéből az ecsetet. — 1896-ban a nagybányai kolónia alakulásában jelentékeny szerepet játszott, majd 1902-ben a nagybányai szabadiskolának egyik alapítója és vezetője lett. A háború után az alapítók közül egyedül maradt Nagybányán s a szabadiskola és a kolónia vezetése egészen reá hárult. Virágzásban tartotta a két testvérintézményt és tiszteletet, elismerést szerzett az új körülmények közt is a művészi Nagybányának. 1927-ben vonult vissza betegeskedése miatt a művészeti közügyektől s azóta kizárólag festészetének élt.

A Nemzeti Szalon kegyelete és kötelességérzése a művé-

szet nagy érdekeivel szemben a Mester halálának második évfordulójára emlékkiállítást rendez műveiből. A kiállítás, hogyha hiányosan is, összképet szeretne adni életének művészi útjáról, az időben történő változásokról és a művész egyénisége alapvonásainak időfeletti változatlanságáról. Sajnos, nem tudtuk szándékunkat teljesen megvalósítani sem a mult, sem az újabb idők munkáinak bemutatását illetőleg. Sok művet az elhunyt Mester régebbi munkásságából különböző okok miatt nem tudtunk megkapni a kiállításra, részben technikai nehézségek, részben a kiállítás jelentőségének fel nem ismerése a képtulajdonosok részéről, gátoltak meg ebben a törekvésünkben, másrészt némely fontosabb alkotás hollétét nem is sikerült megtudnunk. Ez vonatkozik főleg az 1919 előtt készült művekre. Az 1919 után keletkezett festmények egy része pedig az elszakított területen van magánosak tulajdonában, szétszórtan. Annál hálásabb köszönet illeti meg azokat a nemeslelkű műbarátokat, akik a birtokukban levő műveket kiállításunk számára idekölcsönözni szívesek voltak, vagy akik bármi módon, anyagi vagy erkölcsi támogatásukkal a kiállítás létrejöttét elősegítették. Az 1919 után készült festmények kiállításának lehetőségét illetőleg pedig a művész özvegye, Thorma Jánosné úrnő nagy energiájának és szeretetteljes gondosságának kell külön is meleg köszönetet mondanunk.

A műveket tárgymutatónkban évszámok szerint tüntettük fel, hogy a képek közti külső különbségek okát a néző közönség könnyebben megmagyarázhassa magának.

IRODALOM. Művészeti Lexikon II. kiadás. (Éber—Gombossy szerk.) — Nyugat 1924. év. 12. sz. „Thorma János". (Réti István tanulmánya). — Magyar Művészet 1926. 6—7. sz. „A harmincéves Nagybánya". (Réti I. tanulmánya). Magyar Művészet 1928. 3. sz. „Thorma János" (Felvinczi Takács Zoltán tanulmánya). — Magyar Művészet 1938. 3. sz. — „Szinyei Merse, Ferenczy, Thorma." (Réti István felolvasása a Szinyei Merse Társaság közgyülésén.)

A kiállított Thorma képek jegyzéke.

(Keletkezésük sorrendjében.)

1890.

1. Beteg édesapja arcképe, magántulajdon (Hollósy-iskolás idejéből).

1891.

2. Szenvedők, az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum tulajdona.

3/a Portré, Iványi Grünwald Béla úr tulajdona.

1897.

3. Önarckép.*

1898.

4. Lovrich házaspár, az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum tulajdona.

5. »Talpra magyar« (egészen 1932-ig).

5/a Vázlat Talpra magyarhoz.

5/b Vázlat Talpra magyarhoz.

1901.

5/c Kocsisok között. Wertheimer Adolf úr tulajdona.

---

* A képek árai a termekben vannak kifüggesztve. Minden kiállított Thorma kép olajfestmény.

1902.

6. Vázlat a Kártyázók-hoz, Wertheimer Adolf úr tulajdona.
7. Kártyázók, a Székesfővárosi Képtár tulajdona.

1907.

7/a Fej a Cigány utcából.

1910.

8. Jánosi Béla portréja.
9. Húsvéti körmenet, Ormay Edgár úr tulajdona.
9/a Portré.

1912-1913.

10. Budavár visszavétele (vázlat).

1916.

11. Vadász kutyákkal.

1920.

12. Utcasarkon.
13. Bányászok.
14. Kenyérosztás.
15. Utcasarkon (vázlat).

1921.

17. Portré, magántulajdon.

1923.

18. Női portré, magántulajdon.

1924.

19. Borús tájban, magántulajdon.
20. Ariadne. (1926-ig.)
21. Portré, magántulajdon.

1926.

22 Dione és Zeus (kicsi).
23. Gesztenyés.
24. Faun.
25. Falu bolondja.
26. Piros blúzos nő.
27. Thormáné kendővel.
28. Thormáné, magántulajdon.
28/a Nő sárga ujjú ruhában.

1927.

29. Fej fürdőzőkhöz.
30. Ica macskával.
31. Rózsika.
31/a Önarckép.

1928.

32. Viharos táj.
33. Téli táj.
34. Három nimfa.
35. Thormáné kalapban.
36. Akt lámpafényben.
37. Nő névnapi csokorral.
38. Fürdés után.
39. Fátyolos nő, Bedő Rudolf úr tulajdona.

1929.

40. Fürdőzőkhöz részlet.
41. Nyári táj.
42. Nagybányai táj.
43. Almafát rázó akt.
44. Sétáló nő.
45. Női portré, Bedő Rudolf úr tulajdona.

1930.

45/a Női portré.
46. Etetés.
47. Vázlat.
48. Rózsaszínruhás nő.
49. Női fej.

1931.

50. Fürdő nő, magántulajdon.
51. Festő és modellje.

1932.

52. Nő rózsás kendővel.
53. Cigány.
54. Tavaszi táj.
55. Leplet tartó akt.
56. Fürdőzők (vázlat).

1933.

57. Fürdőzők (vázlat).
58. Fürdőzők (kicsi).
59. Lápos partján.
60. Nyári tarló.
61. Klastromréten.
62. Fürdőzők.
63. Dione és Zeus.

1934.

64. Festő nő.
65. Kalapját fogó nő.
66. Szalonnasütés.

1935.

67. Nagybányai hegyek.
68. Piros kabátos nő.
69. Balkányi Zsuzsi.
70. Hegedülő cigánypár.
70/a Hegedülő cigánypár (vázlat).

1936.

72. Almafavirágzás.
73. Cseresnyeszedés.

74—78. A baloldali II. teremben a művész özvegyének öt darab pasztelljét állítottuk ki.

Artisztikus

KEPKERETEK

SCHIFFER ÁRMIN

KÉPKERETGYÁRÁBAN KAPHATÓK

Budapest, Király-utca 79

Telefon : 144-485

Ábrahám és Sugár, Bagó M. és Fia Utóda. Kiadó : Lehel Béla

HEREND 100 ÉVES.

Thorma János

Kiss Margit

l. Kiss Margit

alatt

ügyfeleinek különösen kedvezett a szerencse, mert a közel-
evő nyereményen felül ***a 300.000 pengős nagy jutalmat,***
, a 100.000 pengős főnyereményt is nálunk vásárolt
ncsés vevőinknek ismételten kifizettük.

ysorsjátékon az elérhető legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

0.000 pengő

d a m. kir. osztálysorsjáték, mely egyedül nyujt lehetőséget
ggel nagy tőkét nyerhessünk.
kis boriték a szerencséről közismert **TÖRÖK BANKHÁZ** *sors-*
rtalmazza és **TÖRÖK** *sorsjegyeinek népszerűsége indokolja,*
zerencseszámot a mellékelt levelezőlapon ***sürgősen,*** *de legkésőbb*

folyó év április hó 1-ig

z eredeti sorsjegyet b. címére mielőbb megküldhessük.

vatalosan megállapitott I. oszt. vételárak:

orsjegy	Fél sorsjegy	Negyed sorsjegy
4.—	P 12.—	P 6.—

nényben, hogy a sorsjátékon résztvesz s ezáltal lehetővé teszi,
nények egyikét Önnek kifizethessük, vagyunk

kiváló tisztelettel

TÖRÖK A. és TÁRSA
BANKHÁZ RT.
BUDAPEST, IV., SZERVITA-TÉR 3.

sorsjegy nyer!

si esélyek!

~~[illegible]~~ Thorma Jánosné özv.

festő

18. A munka jutalma
böséges kenyér, megbecsülő
szeretet.

Nagybányai kiáll.

(festmény ~~[illegible]~~ pályázat)
1942

Thormáné K. Margit

36. Virág csendélet olajf.

82. Tehenek pastel

Nagybányai tárl. 1942

-2- M. D. K

THORMA Jánosné Kiss Margit festő

1929-ben férjéhez megy Thormához

1934-ben a Nagybányai Festők Társa-

ságának tárcsstagja

Bivalyok (Repr. 64. t.)

Reti István: A nagybányai művésztelep

Bp. 1954. 189., 271., 273. l. 64. t.

Thorma

T. 2. *Jánosné Kiss Margit*, l. *Kiss M.*

A „Magyar Művészet“ melléklete

THORMA JÁNOS: KOCSISOK KÖZÖTT. Olajfestmény

Wertheimer Adolf úr tulajdona. A Könyves Kálmán r.-t. jogosításával

Az Athenaeum r.-t. nyomása

THORMA JÁNOS

Mikor a millennáris esztendőben megalakult a nagybányai festőiskola, csakhamar kiderült, hogy az a művészeti szellem, mely az ország fővárosában élte ki magát, nem lehetett már életrevaló fejlődés alapja. Az új életerőnek a végek felől kellett jönnie már akkor is. Nagybánya rövid néhány év alatt teremtett egészséges művészeti közvéleményt és vetette meg az új magyar művészet alapját. Nagy és fényes eredmény volt ez. Hogy milyen nagy volt, abból látszik, hogy annyi gyökeres változás és annyi pusztulás után, a magyarságtól elszakított területen, még mindig vonzóerő Nagybánya. Olyan művészek, kik már azt is hitték, hogy útjuk végérvényesen másfelé vezeti őket, visszatérnek oda és át tudják adni magukat ott annak a hitnek, melyről már azt hihették, hogy kiveszett belőlük.

Természetesnek találjuk, hogy az idegen uralom alatt élő Nagybányán is ugyanaz irányítja a festőiskola fejlődését, ki valamikor — nem esik már jól visszagondolni arra, mennyi idővel ezelőtt — előfutárja volt. Természetesnek találjuk ezt nemcsak a dolog jó formájáért, hanem azért is, mert Nagybánya senkinek sem adott annyit, mint Thorma Jánosnak és viszont senki sem adott az életéből annyit Nagybányának, mint éppen ő. Thorma Jánost kivételes temperamentumáért és lendületes egyéniségéért illeti meg a legdíszesebb helyek egyike a nagybányai festők közt. Azok közül való ő, kikről azt lehet mondani, hogy értenek az élethez, ki tudják üríteni fenékig a nekik nyujtott poharat. Thorma János, ha nem is lett olyan kiapadhatatlan művészi feldolgozójává a nagybányai tájképnek, mint Ferenczy Károly, mégis magáévá tudta tenni a lehető legteljesebb mértékben azt a Nagybányát, melynek szülötte nem volt ugyan, de amely 14 éves gyermekkora óta otthonává lett. Amit pedig ő Nagybányának adott, kivételesen más volt, mint bármely áldozat, melyet e darab földért művésztársai hoztak.

Thorma János személyesítette meg ugyanis a nagybányai művészek közt, az általában mindnyájukat hevítő különös öntudaton és lelkesedésen kívül, a kiapadhatatlan ifjúi erőt. Az idővel és az emberi erő korlátaival számot nem vető ifjúság érzete hajtotta őt, midőn rendkívüli erőmegfeszítést igénylő feladatok megoldásához fogott. Habozás nélkül pazarolta magát ezekre a munkákra. Valami fölényes életerő érzetével pazarolta magát Nagybányára is. Ifjúságának tudata annyira egybeforrt Nagybánya képével, hogy ezt csak mint ifjúsága érzetét foghatta fel. Van törvényszerűség, van stílus abban, hogy a mostani nagybányai festőiskolának is ő a lelke.

Különösen érdekessé és jelentőssé teszi Thorma János alakját az, hogy ő, a legigazibb nagybányai festő, voltaképpen külön helyet foglal el a nagybányai művészek közt. Nagybányán iskola fejlődött ki. Ez az iskola elsősorban kontemplatív irányú volt. Ezért tudta megnemesíteni a magyar művészetet, melyből a millennium korszakában hiányzott az elmélyedésre való hajlam. Az elmélkedésre való hajlandóság azonban végeredményben tragoediához vezetett Hollósynál és a nagybányai iskolánál egyáltalában. Az aktivitás hiányából magyarázható elsősorban, hogy a Hollósy-tanítványok közül aránylag kevesen érvényesítették tehetségüket a maga teljességében. Thorma János annyiban kivétel a nagybányaiak közt, hogy ő nem kontemplatív, nem elmélkedésre hajló egyéniség. Hollósy Simonnak ugyan nemcsak legjobb, hanem igaz tanítványai közé is tartozott. Végigküzdötte magát ő is azokon a rendkívüli fegyelmezettséget igénylő, de a mellett lebilincselő részlettanulmányokon, amelyek a Hollósy-növendékeket nagyobb kritikai fegyverzettel látták el, mint a legtöbb egykorú festőiskola növendékeit. Híve lett ő is, mint korának legjobbjai, Bastien-Lepage-nak. De nem ölte ki magából a régi Székely-tanítványt sem.

Thorma János nem született művészcsaládból. Atyja adóhivatalnok volt. Hala-

THORMA JÁNOS: IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLÁNÉ, BILCZ IRÉN ÚRNŐ ARCKÉPE

son, hol 1870. április hó 24-én látta meg a napvilágot és ahonnan mint kis gimnazista 14 éves korában került egyenesen Nagybányára, nem láthatott maga körül művészetet. Szülőföldjéről csak nagy magyarságát hozhatta második és egyben végleges és igazi otthonába. Itt mint gimnazista nem tartozott a jó tanulók közé. Nem volt türelme a könyvhöz. Művészeti tanulmányait azonban már komolyan vette.

A nagybányai gimnáziumban akkor Horváth Henrik működött mint rajztanár. Horváth tehetséges, érdekes és szenvedélyes ember volt. Mikor 1889-ben a nagybányai gimnáziumba kerültem, még élénken élt ott emlékezete. Idősebb tanulótársaim természetesen arról beszéltek legtöbbet, hogy nem volt ellensége a bornak és nem csinált nagy kérdést a tanári tekintély fenntartásából. A rajzművészet iránt érzéketlenek elbeszéléséből is kiderült azonban, hogy értékes ember volt és ha megfelelő tanítványra akadt, annak használni is tudott. Réti István és Thorma János a legjobb bizonyítékok arra, hogy használt is. A temperamentumos Horváth a temperamentumos Thormának megfelelő ember volt.

A fiatal művész a nagybányai gimnáziumból az érettségi vizsga után a budapesti mintarajziskolába került. Kedves tanítványa lett itt Székely Bertalannak. A mester annyira szerette, hogy soron kívül is foglalkozott vele. Tehetségét szemtől-szembe elismerte. Elismerésének a maga eredeti táblabíró-ízű modorában adott kifejezést, mikor azt mondta neki, hogy „Domine spectabilis, többet fog tudni, mint mindegyikünk!"

Ha most, a nagybányai korszak lezajlása után, nagyobb távlatból nézve állítjuk a Thorma alakját a Székely Bertalané mellé, úgy tűnik fel, hogy a két nagy művészegyéniség közt voltaképpen nincs lényeges különbség. Nemcsak azért, mert mindkettő nagy magyar és a történelmi magyarság művészi zászlóvivője, hanem azért is, mert mindkettő nagy romantikus. Kitűnik ez nemcsak most, mikor könnyű

meglátni mindenütt a romantikát, mert feléje irányul az általános figyelem, hanem kitűnt már Nagybánya hőskorában is, mikor Thorma egyideig az ottani művésztársadalomban külön helyet foglalt el. Akik ezidőben a Hollósy-iskola tagjai voltunk, úgy éreztük, hogy Thorma János nem a mi időnk embere. Igazunk is volt. Ő éppen akkor a multé és a jövőé volt. Nem adta ugyanis át magát egyszerűen annak az elmélkedő áramlatnak, melyet Hollósy tanítása képviselt és amellyel az erős egyéniségű Ferenczy művészete is teljes belső összhangban állott. Thorma nem volt az a természet, mint Réti István, ki abban az időben mindenkinél tisztábban juttatta kifejezésre Nagybánya szemlélődő irányát, ki adott természeti képek átérzésében élte ki magát és akinél minden megfigyelés, minden meglátás cselekvés nélküli nagy élménnyé vált, minden vonás, minden tónus e hangulattá finomult, cselekvés nélküli élmények folyománya volt. Thorma János akkor a „Talpra magyar!" óriási vásznán dolgozott, annyira egyedül, hogy legjobb barátját, Réti Istvánt sem bocsátotta be műtermébe. Ezen a vásznon nem élhette ki magát a bensőséges naturalizmus finomságaiban. Élete folyásán látszott is, hogy nem is abban élte ki magát.

A magányosan bolyongó romantikus volt ő ekkor Nagybányán, a mult és a jövő embere, de nem a jelené, mert az akkori jelen kicsi volt mindenkinek, aki valami nagyot akart. Úgy is mondhatjuk, hogy kicsi volt mindenkinek, aki nem önkínzó és erőt bénító okoskodástól, hanem nagy szenvedélyektől vezettette magát. Az ú. n. neo-mozgalom előestéjét éltük át akkor Magyarországon. Az idő nem kedvezett az ösztönembereknek.

Thormára egyébiránt elmondható, hogy már kezdettől fogva küzdött itthon az időszerűség ellen. Székely Bertalan után, ki rá tagadhatatlan hatást gyakorolt és aki abban az időben, mikor Thorma nála tanult, szintén nem volt korszerű Magyarországon, átmenet nélkül Hollósy Simon vezetése alá került. Hollósy egészen más oldalról közeledett a művészethez, mint Székely. Thormának szerencséje volt, hogy nagy egyéni erőt vitt új mestere iskolájába, kivel egyébiránt a legbensőbb lelki közösségre lépett. Hollósy tökéletesen előkészítette őt arra a párisi tanulmányidőre, mely Bastien Lepage és Dagnan Bouveret jegyében telt el. Thorma jó tanítványnak bizonyult a Julien-iskolában (1891), de első nagy alkotásával már bebizonyította, hogy nem elégszik meg a tárgyilagos természetutánzással. A „Szenvedők",[1] melyet 21 éves korában festett s amely itthon először hozta forgalomba nevét, az intím naturalizmus termékei közé sorozható. A felfokozott igényű rajzművészet programmja e képen a szorosabb értelemben vett művészi programm, azé a rajzművészeté, mely a közvetlenség érdekében elsősorban az összefoglaló tónusokra és nem a láthatatlan szerkezeti értékekre épít. Thorma Jánosnak ez a képe, mint festmény, keletkezése idejében korszerű volt. Nemcsak naturalisztikusnak, hanem impresszionisztikusnak is nevezhető. Legnagyobb festői értéke az a kékes-ibolyásszürke alkonyati szín, mely az egészet egyetlen lírikus és melancholikus összhangba foglalja. Az alkotás lelke azonban mégis csak egy novella, melyet igaz ugyan, hogy a művész a valóságban látott lejátszódni, de az eseményábrázolásnak azzal a hagyományos készségével fogott fel, melyet még a romantikusok hagyományaként vett át. A fiatal úrinőt, ki az elhalt gyermekére emlékeztető kis koldusporontyot megcsókolja, Párisban látta egyszer. Ezt a jelenetet azonban teljesen egyénileg költötte át azzal, hogy a nagybányai temető kapujába helyezte, hol az egyenként felismerhető helybeli koldusok halottaknapi kéregetésre gyűltek egybe. Ezekkel a szenvedőkkel találkozik a gyermeke sírjától visszatérő két másfajta szenvedő: az akkori divat szerint elegáns gyászruhás asszony, ugyancsak feketeruhás férje karján, ki, miközben felesége az egyik koldusasszony gyermeke felé hajol és azt megcsókolja, a szerencsétlen mellbetegek görnyedt tartásában áll ott, mint az élő fájdalom, és feketekesztyűs kezével fehér zsebkendőt szorít a szájára. A háttért a szomorú alkony önti el. A sírokon kigyúlt gyertyák sárgásvörös fénye még nem ellenkezik a sötétség előhírnökével, az ezernyi érzést keltő, sejtelmes színes szürkeséggel. A szürkeségből még egy hang merül fel, mely Thorma egyéni felfogását ugyancsak jellemzi, egy fakósárga suba,

[1] Repr. Magyar Művészet II. (1926) évf. 515. o.

THORMA JÁNOS: AZ ARADI VÉRTANUK

A Könyves Kálmán r. t. jogosításával

THORMA JÁNOS: „BÉKESSÉG VELETEK". 1897
Szegedi múzeum

melyet a művész színmagyar szülőföldjén szoktak viselni és nem Nagybánya vidékén.

A „Szenvedők" tárgyának eseményeken alapuló teljes novellisztikus kidolgozása túltesz mindenen, amit ebben az irányban az akkori magyar művészet elért. Egyéni költészet szólalt meg ebben a képben, egyéni festői érzéssel összhangban. Költői és festői érzés egymásból folynak és egymást fokozzák. Növeli a festmény egyéni értékét az is, hogy művészi kifejezőeszköze a tónus és nem az önálló igényekkel fellépő erőteljes vonal. Sokatígérő művészpálya nagyszerű kezdete volt e kép. Története is bizonyítja, mennyire nem volt közönséges esemény művészeti életünkben.

A fiatal művész Nagybányán állította ki először és azután beküldte Pestre az 1892. évi téli tárlatra. A Műcsarnok juryje nem fogadta el. Az történt ezzel a képpel is, amire sok példa található a művészeti kritika történetében, hogy t. i. egyes kicsinyes szempontok a nagyobbak rovására érvényesültek. A festmény kompozíciója nem akadémikus. A formák plasztikus feldolgozása többhelyt kifogásolható rajta. Ha azonban jogosult lett volna valaha nálunk az ilyenfajta kifogások elejtése egy művészi alkotás nagy tulajdonságaival szemben, úgy jogosult lett volna ebben az esetben. Érthető volt tehát a művész felháborodása az igazságtalan ítélet ellen és érthető volt, hogy nem mondott le első alkotása kiállításának dicsőségéről. Kieszközölte ugyanis, hogy a kép mégis bekerült a Műcsarnokba. Igaz ugyan, hogy pótlólag, rossz helyen, egy kiállítási célokra nem alkalmas külön kis szobában helyezték el. Vannak azonban vereségek, melyek több dicsőséget jelentenek sok győzelemnél. Vannak fényes sikerek, melyek az el nem ismert eredmények mellett egyszerűen semmiseknek bizonyulnak. A budapesti művészeti kritika pedig abban az időben még javarészben elmaradott volt. A „Szenvedők"-ről is többnyire egészen laikus álláspontot képviselő vélemények jelentek meg nyomtatásban. Thorma sikertelensége tehát nem volt komoly vere-

ségnek nevezhető. Mindössze annyit jelenthetett, hogy kétségtelenül fiatalos alkotásában volt valami egyoldalú szembehelyezkedés a kompozíció és a megrajzolás akadémikus felfogásával. Ez a halvány ibolyaszürke kép egyoldalúan képviselte a hangulatfestést a plasztikus forma-, azaz téralkotással szemben.

A következő évek különben meghozták a budapesti kritikára a fényes cáfolatot. 1893-ban a müncheni Glaspalast kiállításán volt látható a kép. 1894-ben a párisi Nagy Szalon juryje nemcsak hogy elfogadta, hanem mention honorable-re is méltatta. Érmet csak azért nem kapott, mert nem jelölték rá első helyen.

A „Szenvedők", mint az elmondottakból kitűnik, Nagybányán készült, hol első párisi tartózkodása után körülbelül másfél évet töltött a művész. Tanulmányait atyja súlyos betegsége miatt szakította meg. Nagy kompozíciója mellett egy finom női arcképet is festett ekkor, Bilcz Irén kisasszony képmását, ki később Iványi-Grünwald Béla neje lett. A rendkívül finom és érdekes női arcot oldalnézetben ábrázolta a művész, arany háttér előtt, amiben párisi hatás nyilvánult meg, hol viszont az arany hátteret a hetvenes évek óta igen kedvelt japáni művészet tette népszerűvé.

1893 elején Thorma ismét Párisba ment. Újra beiratkozott a Julienbe, hol Doucet és Brantot osztályában dolgozott. Nagy terveit továbbszőtte. Úgy látszik, hogy még Székely hatása nyilatkozott meg abban, hogy a „Szenvedők"-höz folytatásként egy újabb képet festett, melynek az „Ébredés" címet adta. E kompozíció főalakja egy mámoros álmából kábultan ébredő férfi, ki pamlag szélén ülve, üres szemekkel mered maga elé, míg körülötte meztelen és félmeztelen női alakok fetrengenek. A kép nem fejeződött be teljesen. Thorma fel is darabolta. A főalakot és közvetlen környezetét ábrázoló darabbal Fraenkel Ernő műkereskedésében volt alkalmam megismerkedni a háborús években. Innen került Schuler Gusztáv gyüjteményébe, melynek nagybányai csoportja egyidőben a Szépművészeti Múzeuméval vetekedett.

Az újabb párisi tartózkodás után, de még 1893-ban, egy Réti Istvánnal folytatott beszélgetés folyamán merült fel Thormában az aradi tragoedia megfestésének terve. Réti, kinek a Thormára vonatkozó adatok legnagyobb részét köszönöm, nem tudott már felvilágosítást adni a gondolatmenetről, melynek az „Aradi vértanuk" eszméje szerves folyománya volt. Tőle tudom azonban, hogy a nagy mű alapgondolata nem volt festői. Az esemény tartalmára való eszmélés jóval megelőzte a képforma gondolatát. Különös dícséretére szolgál a művésznek már az, hogy a festmény tartalmának kiérlelésére rendkívül nagy gondot fordított. Elolvasta gondosan a szomorú esemény hiteles leírásait és a szereplőkre vonatkozó közleményeket. Leutazott Aradra, hol alapos helyszíni tanulmányokat végzett, kihallgatta az akkor élő tanukat, kik a vesztőhelyen magyarázták el neki a szereplők elhelyezkedését. Lelkiismeretességében annyira ment, hogy midőn egy halálos ítélet végrehajtásáról előre értesült, elutazott Szatmárra, hogy akasztást is láthasson saját szemével.

Amint látjuk tehát, Thorma nagy igényekkel lépett fel saját magával szemben. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy a történelmi képek alkotásának az az egyedüli módja, melyet ő tartott helyesnek. Delacroix-t kétségtelenül nem izgatta annyira a hitelesség kérdése a chiosi vérfürdő vagy a keresztesek konstantinápolyi bevonulásának megfestése alkalmával. Kétségtelen azonban, hogy olyan esetekben, ha a hitelesség követelményeinek eleget tehet a művész és közönsége az eseményhez való közelsége vagy tanultsága folytán igényeket támaszt a hitelességre, akkor a történelmi kép művészi meggyőző erejét a hitelesség óriási mértékben fokozza. A művésznek teljes joga van az egyéni felfogáshoz. Ha azonban közönségének van már a történelmi igazságról helyes fogalma és mély meggyőződése, akkor csak olyan kép gyakorolhat rá komoly hatást, amely ezen meggyőződéssel összhangban áll. Thorma János aradi képe azt a benyomást gyakorolja ránk, hogy szabadságharcunk végső nagy tragikus jelenetét a lehető leghitelesebben ábrázolja. Óriási erkölcsi sikere éppen ezért nem is maradt el. Ő csak egy hangnemet választhatott az „Aradi vértanuk" megfestésénél: azt, amelyet választott. Feladatát közügynek tekintette, aminthogy magánügynek nem is tekinthette. A művész tehát

THORMA JÁNOS: „TALPRA MAGYAR". Vázlat

ez esetben megtette kötelességét a magyar közönséggel szemben. Alkotásának sorsa mégis tragikus lett. Nem azért, mintha nem oldotta volna meg jól feladatát; sem azért, mintha nem lett volna meg a hajlandóság annak méltánylására a függetlenül gondolkozó magyar társadalomban, hanem azért, mert nem volt meg ez a hajlandóság az akkori magyar „Állam"-ban.

Thorma a millennáris kiállításra készült el nagy művével. Az új Műcsarnokba küldte a képet. Mi sem volt természetesebb, mint hogy nem fogadták el. Hogy is fogadhatták volna el a legfájdalmasabb magyar igazság ábrázolását abban az esztendőben, amelyik az uralkodóházzal való harmónia mutatásának jegyében telt el. Thorma képe a véresen átérzett hazafiság legmélyén gyökeredzett; a fiatal nagybányai festő a magyar függetlenség mártirjainak véréből nyerte erejét.

Thorma János nagy emberré lett az „Aradi vértanuk" által azoknak szemében, kiknek ítélete igaz hazafias érzésből és komoly tudásból fakadt. Felületes ember azonban sok volt akkor is. Ezek voltak azok, kik könnyen voltak hajlandók arra a „loyalitás"-ra, melynek magyarázatánál vitás esetekben természetesen csak az a „másik" szempont lehetett a döntő. Ilyen vitás esetté lett a millennáris kiállítás alkalmával megnyílt új Műcsarnok juryje előtt az „Aradi vértanuk" is. Thormának tudomására juttatták, hogy nagy alkotását nem lehet a kiállítást megnyitó uralkodónak bemutatni. A művész nem sokat vitázott. Visszavonta képét a Műcsarnokból és külön állította ki.

32 év választ el ma bennünket az „Aradi vértanuk"-tól. A magyar művészet túlesett azóta az impresszionizmus és posztimpresszionizmus minden változatán. A művészetek történetének egyik legzavarosabb korszaka mintha már zárulni is kezdene azzal, amit most „új tárgyilagosság"-nak szeretnek nevezni. Ez az új tárgyilagosság nem az, aminek mértékével Thorma János képét mérni lehetne. Alkalmazhatjuk azonban vele szemben bátran a tárgyilagos művészettörténeti szempont legszigorúbb mértékét azzal a társadalomerkölcsi mértékkel együtt, melyet ma már a minden vihartól tépett magyarságnak alkalmazni kötelessége. Ezzel a mértékkel mérve azt kell kiemelnünk mindenekelőtt, hogy az „Aradi vértanuk" megfestéséhez különös erkölcsi erő és bátorság, erkölcsi és művészi érettség kellett. Akasztófák megfestéséről volt szó, melyeken azonban dicsőség várt a kivégzettekre. Olyan embereket kellett a vásznon akasztófák alá állítani, kiket a magyar hazafiak köztudatában dicsfény övezett. A véres és gyászos igazságot kellett megfestenie a művésznek úgy, hogy ennek végeredményben nem lesujtó, hanem fölemelő hatása legyen. A nemzet hasznára és nem a nemzet kárára kellett megalkotni a képet. A művész nagy erkölcsi komolysága éppen abban nyilatkozott meg, hogy a tragikus igazság hangján szólalt meg, a legnagyobb fájdalmat érintette, de nem lett drasztikus. Feladatának magaslatára helyezkedett ezzel is, hiszen ha holttesteket fest, nem tudta volna kifejezni a legnagyobb fájdalom érzését.

Teljes művészi eredménynek vehető már az ábrázolásra legalkalmasabb pillanat megválasztása is. A kivégzés sorrendjében a legelső — Pöltenberg — áll az akasztófa alatt s a hóhér éppen a nyakára veti a kötelet. Félig háttal ábrázolva látjuk a tábornokot, égnek emelt arccal. Ő a nézőhöz legközelebb eső csoport főalakja. E csoport azonban nem esik az ábrázolás középpontjába, hanem egyik oldalára. Vele szemben, jobboldalt, a középtérben láthatók a többiek, kiknek csoportját a feszületet magasra emelő, fehéringes zokogó pap köti össze az első áldozattal. Nagyobb művészi számítás nem is kívánható. A kivégzés, a főcselekmény, az előtérbe jut. Mivel aránylag kevés alakra szorítkozik, oldalra tolódik. Ezzel megoldódik a művészi szempontból érdektelen bitófák kérdése is, melyek ferdén sorakozva, részben fedik egymást. A tragikum úgy kívánja, hogy az elítélteket áthatóérzés minél több arcról legyen leolvasható. Ezért állította háttal a művész Pöltenberget, kivel ilyenformán szükségszerűleg kerül szembe a többi akasztófára ítélt szabadsághős. A képen egyáltalában nem látunk olyan alakot, mely ne keltené azt a benyomást, mintha ne magától értetődő módon lenne tényezője a kompozíciónak. A Thorma János művészetét minden változatában előnyösen jellemző tónusfestés nagy eredményeit látjuk abban, ahogy a Pölten-

THORMA JÁNOS: VASÁRNAP DÉLUTÁN (A KÁRTYÁZÓK). Olajfestmény
A Könyves Kálmán r. t. jogosításával

THORMA JÁNOS: CIGÁNY-UTCA. 1907. Vázlat
A magyar állam tulajdona

THORMA JÁNOS: „BUDAVÁR VISSZAFOGLALÁSA". Görgey, Nagy S., Aulich, Knezich. Vázlat

bergggel végző hóhér kopottas vörös egyenruhája, a papi ruhák fehér és fekete foltjai, a középtérben állók sötét tömege és a háttérben sorfalat álló katonaság fehér kabátja és világoskék nadrágja a szomorú szürkeséghez hangolódik. Egyetlen mozdulat, egyetlen színfolt sem ugrik ki a szándékosan letompított tónusok-adta összhangból. Olyan érzést kelt ez a kép, mint a fekete posztóval letakart dob hangja. Ezt az érzést kelti a színhatása, ezt keltik az ékítményesérték nélküli vonalai, melyek tulajdonképpen nem is vonalak, hiszen az a művészet, melyet Thorma képviselt (különösen a Hollósy-iskola), nem ismerte el az elvont értékű vonal létjogosultságát.

Thorma János olyan iskolából került ki, amely mindenáron kerülte a színpadiasságot. Székely Bertalan kiszámított kompozicióiban található itt-ott olyan alak, melyből valamelyes szentimentalizmus hangzik ki. Ez azonban csak a kor szelleméből folyt a különben teljesen férfias érzésű művésznél. Hollósy Simon külön programmot csinált az egyszerűségből és keresetlenségből. Az a párisi művészet, mely Thormát a Julien-években körülvette, szintén túl volt már minden romantikus ritmuskeresésen. Thormára mindez nemesítő hatást gyakorolt, de szerencsére nem ölte ki belőle azt a lelke mélyén lüktető romantikát, melyről ma már jobban látjuk mint annak idején, hogy művészetének legértékesebb eleme. Ez a keresetlen formába öntött, mondhatni szemérmesen rejtőzködő, de annál komolyabban és meggyőzőbben ható romantika jut kifejezésre az „Aradi vértanuk" egyik főalakjában, Nagy Sándor József tábornokban, kit a művész bitófa alá állított bajtársával éppen szembehelyezett. Nagy Sándor sötétruhás alakja kapta az egy csoportba helyezett nyolc tábornok közül a legnagyobb hangsúlyt. Pöltenberg felé fordulva látható, amint szétvetett lábakkal és csipőre támasztott kezekkel, szilárdan és elborult arccal áll. Féloldalt homlokára fésült haja és lehajló bajusza különben is alkalmassá tette arcát arra, hogy a mérhetetlen fájdalom kifejezésére őt válassza ki elsősorban a művész. Emberfölötti vonás természetesen egyetlen alakban sem fedezhető fel, még kevésbbé bárminő naivitás vagy éretlenség a kifejezési eszközökben.

Az „Aradi vértanuk" tehát megfelelt a legszigorúbb követelményeknek, úgyis mint történelmi kompozíció, úgyis mint festmény. Mégsem lehetett vele szerencséje a művésznek. A magyar társadalom a millennáris esztendőben nem tudott már kitermelni magából olyan erős közvéleményt, mely akár művészi, akár történeti szempontoktól vezettetve döntő erővel tudott volna Thorma mellé állani. Állami gyüjteménybe nem kerülhetett a kép. Olyan magángyüjtemény nem volt Magyarországon, mely ez óriási vásznat befogadhatta volna. A legszebb, legeredményesebb három év munkája visszavándorolt ennélfogva a művészhez, kit azonban a csalódás nem tört meg. Thorma elpusztíthatatlan életereje egyáltalában sohasem hagyott helyet a pesszimizmusnak. Művészetében sincs annak nyoma. Az „Aradi vértanuk" képében sem. Nem kell egyebet tennünk, mint összehasonlítanunk Nagy Sándor tábornoknak tragikumában is töretlen alakját a Horvai-féle Kossuthtal. Az 1897-iki párisi Szalonban történt kiállítása után kilenc évig pihent az aradi vértanuk nagy képe a sötétben, mígnem Thorma az 1906-iki tavaszi kiállításon újra bemutatta, most már a Műcsarnokban. A legrosszabb időben. A magyar kritikában éppen akkor volt legkevesebb érzék a kép tárgya és felfogása iránt. A tegnap művészetének nyilvánították. Az állam ekkor sem volt hajlandó megszerezni a képet, jóllehet voltak, akik megvásárlását melegen ajánlották. A művész nemes elhatározással az Országos Magyar Szépművészeti Múzeumnak ajándékozta. Az ajándékozást bejelentő levelére nem érkezett válasz.

Hat év mulva ismét nyilvánosság elé került a nagy kép Nagybányán, a jubiláris kiállítás alkalmával. Az öreg gimnázium tornatermében találták meg ekkor a kiállítására megfelelő helyet. (Ezt a tornatermet azóta, az oláh uralom alatt, görög-keleti templommá alakították át.) A művésztelep 15, azaz 16 éves jubileumának egyik legnevezetesebb eseménye lett a kép kiállítása. A magyar művészet történetének e nevezetes esztendejében, a nagy háború kitörése előtt, újra felmerült az állami vásárlás gondolata. Dr. Kammerer Ernő, a Szépművészeti Múzeum akkori igazgatója és a minisztérium művészeti ügyosztálya magukévá tették az ügyet.

THORMA JÁNOS: DR. LOVRICH GYULA ÉS NEJE
Orsz. M. Szépművészeti Múzeum

Gróf Teleki Géza volt belügyminiszter, Nagybánya városának egyik lelkes barátja, szintén fáradozott a kedvező elintézés érdekében. Sajnos, minden jóakarat hiábavaló volt. Kammerer a kiállításra következő tél folyamán nagybeteg lett; vissza is vonult véglegesen a múzeum vezetésétől. A Balkánon ekkor kitört volt a háború, ami tulajdonképpen már a világháború kezdetét jelentette. Az aradi vértanúk képe az egymásra tornyosuló új országos gondok közepette gyorsan merült feledésbe. A háború alatt ismét összecsavarva feküdt. Történetéből még egy momentumot kell említenem. Mikor 1918-ban Magyarország aléltságában fegyvertelenül kiszolgáltatta magát ellenségeinek és biztosra volt vehető Nagybánya elvesztése is, Thorma Debrecenbe küldte a képet. A megszállók, mikor utólagosan tudomást szereztek erről, méltatlankodásuknak adtak kifejezést a fölött, hogy a művész nem bízott az ő felvilágosultságukban és lovagiasságukban.

A vértanuk képének befejezése egybeesik a nagybányai művésztelep alapításával. Hollósy Simon, kinek festőiskolája a müncheni fiatal festőnemzedék körében már nagy tekintélynek örvendett, elhatározta, hogy a nyári hónapokat tanítványaival együtt pleinair-festéssel fogja tölteni valamelyik magyar vidéki városban. Éppen Thorma János és Réti István, mint állandó nagybányai lakosok voltak azok, kik mesterüket arra bírták, hogy választása Nagybányára essék. Thorma János tehát ilyenformán nemcsak előfutárja, hanem egyik alapítója is lett a nagybányai iskolának. A nagybányai település természetesen két részből állt: az iskolából és az iskolán kívül dolgozó beérkezett művészekből, kik közt kezdetben négyen játszottak vezetőszerepet: Thorma János, Réti István, Ferenczy Károly és Iványi-Grünwald Béla. A két utóbbi közel állott egymáshoz kezdettől fogva, míg Thorma és Réti a köztudatban a tágabb értelemben vett Hollósy-iskolát képviselték. Külsőségekben érvényesülő erős stílusegység tehát nem nyilatkozott meg a nagybányai művészek csoportjában. Az eszmei egység azon-

THORMA JÁNOS: KÖRMENET
Sebő Bertalan úr tulajdona

ban letagadhatatlanul érvényesült benne. Kifejezésre jutott ez az egység már Nagybányára érkezésük előtt, már abban is, hogy még a Nagybányára település előtt egy nagyszabású közös munkára vállalkoztak. Ez a munka Kiss József költeményeinek illusztrálása volt. A költeményeket kísérő rajzokban és festményekben (az utóbbiak egy színnel vagy néhány könnyű tónussal készültek) egyaránt érvényesül az a felfogás, hogy a művész ez alkalommal nem végez önálló munkát; alkotását nem zárja körül a nehéz képkeret. Ezek az illusztrációk úgy viszonylanak a képekhez, mint az essay a könyvhöz. Ennek a felismerése abban az időben még bizonyos újítást is jelentett nálunk. A közönség nagy része tanácstalanul is állott a Kiss József-illusztrációk előtt. A hivatott kritika azonban a nagybányai művészek első kiállítása alkalmából az ő javukra döntötte el a kérdést.

Thorma nem vállalt sok munkát a Kiss József-kötetben. Mindössze „Simon Judit"-ot és „Dózsa György"-öt illusztrálta. Ez előbbihez készült szénrajzai közül az öreg rabbinust és az előtte összeroskadtan ülő Juditot ábrázoló illusztráció átgondoltság és kifejezőerő tekintetében felveheti bármely nagy munkabefektetéssel készült festménnyel a versenyt. A felfogás teljes egyszerűségének és a megrajzolás keresetlenségének meggyőző erejével hat. Az írás értelmébe merülő vén pap nyugodt bölcsessége és az asszony arcán a néma kétségbeesés éppen az egyszerű előadás folytán lett teljesen kiforrott művészi értékké. A másik két rajz (Vajudó lázas éj, jó volt temetkezni . . ., Hülő ajkát nyomja égő ajakára) sokkal könnyedébb, különösen az utóbbi, mely teljesen ötletszerűen hat. Az olajjal festett Dózsa György kevésbbé szerencsés. Kifejezőereje itt inkább a tájképháttérnek, az atmoszféra hangulatának van. Tagadhatatlan azonban, hogy az alakok póznélküliségéből nyilvánvalóvá lesz, hogy a művész szándékosan nem akarta túlterhelni a kompozíciót és csupán egy-egy gondolat kifejezésére szánt egy-egy alakot.

A nagybányai nyár előtt még egy fontos esemény zajlott le Thorma életében: egy párisi és egy rákövetkező hollandiai tartózkodás. A kettő együtt sem vett sok időt igénybe, de ez a háromhónapos tanulmányút elég volt ahhoz, hogy nagyon messze kiható változásokat idézzen elő. Tulajdonképpen az ekkor szerzett benyomásokra vezethető vissza a legnagyobb változás, mely Thorma János művészi fejlődésében megállapítható. Ennek okozója pedig a Rembrandt művészetében való elmélyedés volt. Thormát eddig az jellemezte, hogy nem foglalkozott olyan festői problémákkal, melyek a kép eszmei tartalma fölé fejlődtek volna. Az artisztikum kérdése az ő szemében elsősorban az árnyékoló színek megelevenítésének kérdése volt. Egyike volt Thorma is azoknak, kik szenvedéllyel vetették magukat a műtermi munkát jellemző nehéz, élettelen és vak sötétbarna árnyékok eltüntetésére. Azok közé tartozott ő is, kik valósággal beleszerettek a lilás árnyékolásba. A Hollósy-iskolában ezt még éppoly kevéssé volt alkalma tanulni, mint megelőzőleg a mintarajziskolában. Mikor ő Hollósynál tanult, a mester még az akadémikus színskála keretén belül mozgott. (Még barnább tónusok jellemzik korán elhalt öccsének, Hollósy Józsefnek festményeit, ki erős és részletező mintázásával valósággal Ribera-szerű hatásokat ért el.) Thormát Páris alakította át s midőn onnan visszatért és Hollósyval közölte tanulmányainak eredményét, Hollósy maga is, mint akinek szemét hirtelen felnyitották, hogy lássa meg azt, ami felé természete különben is hajtotta, azonnal elhagyta a barna árnyékolást és áttért a levegős kékes tónusokra.

A kékes ibolyatónusok nagy százalék lirizmust vittek be maguk is a XIX. század végének festőművészetébe. Ezzel szemben azután új irányt jelentett egyes régi mesterek azaz történelmi értékek kultusza, melyből a lirikus hangulatfestéssel szemben bizonyos ékítményes, érzéki hangulatfestés fejlődött ki. Thormát a hollandiai tanulmányút természetesen Rembrandttal szemben tette különösen fogékonnyá, kinek fény- és árnyékfestésében különben végtelenül sok egyéni lirizmus is van. Ez a Rembrandt-hatás azután megint egy nagyméretű vászon alkotásához vezetett, mellyel a művész 1897 telén, az első nagybányai kiállításon jelent meg a közönség előtt. Az erős központi hangsúllyal festett kép a feltámadt Krisztust ábrázolja, amint tanítványai közt

THORMA JÁNOS: TAVASZ

THORMA JÁNOS: HUSVÉT

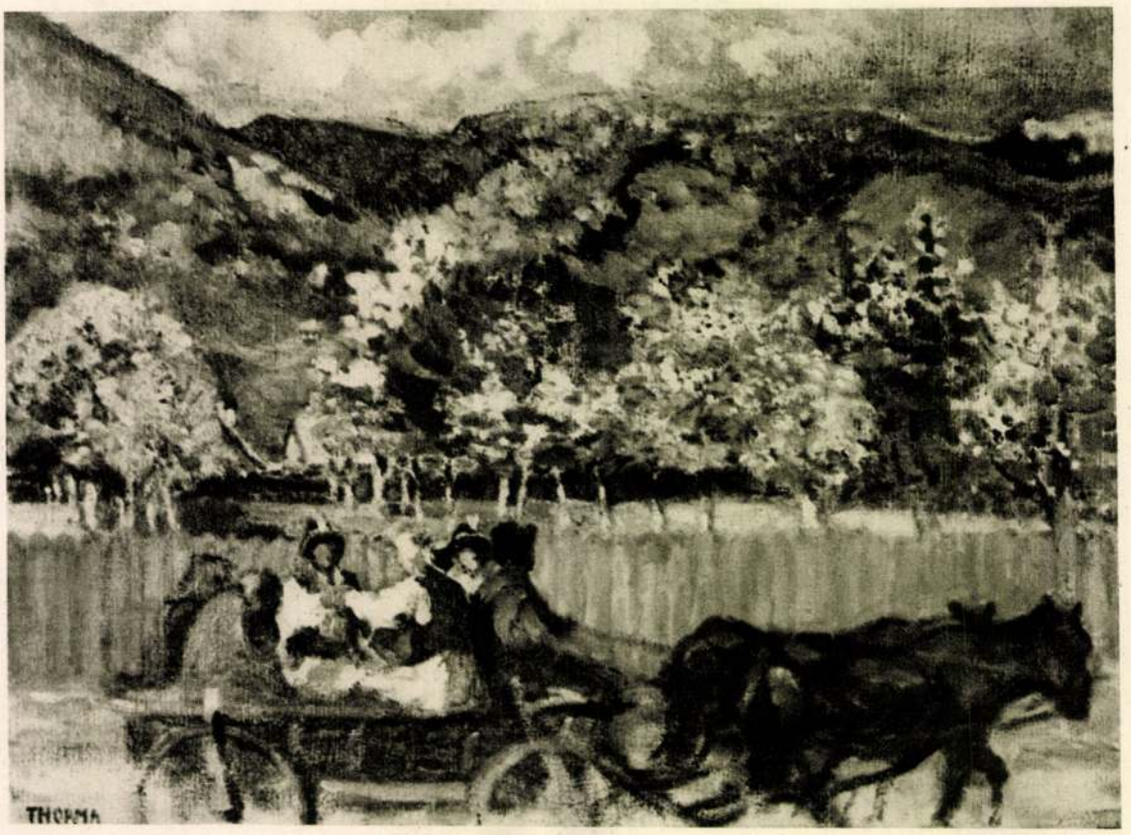

THORMA JÁNOS: UJONCOK

THORMA JÁNOS: FÜRDŐ NŐK

THORMA JÁNOS: VIHAROS TÁJ. Vázlat

váratlanul megjelenik és meglepetésükre azzal felel: „Békesség veletek!"

A kompozíció amennyire lendületes, annyira átgondolt. Az egyik tanítványból vulkánikusan tör ki a szenvedély; a másik viszont magábaroskad. Sötét alakjaik kétoldalt fogják körül a fénytömeget, mely Krisztus alakjával a háttérből özönlik előre. Krisztus fejéhez különben a Hollósy Simoné szolgáltatta a mintát. Merész eredetiséggel festette meg Thorma a főalakot. Hosszú haját féloldalt homlokára húzta. Egész lényének szándékosan népies kifejezést adott. Ugyancsak népiesek természetesen az apostolok alakjai is. Hatott ebben kétségtelenül Hollósy is Thormára. A nagybányai festőiskolát egyáltalán jellemezte mindig valamelyes, művészi törekvésével egybehangzó demokratikus felfogás. Nem fogható rá ugyan Thormára, hogy a „Békesség veletek"-et programmképnek szánta volna, de a festmény azért mégis programmképpé lett. Ki is váltotta az ilyenfajta alkotásoknál rendesen észlelhető hatást. Egyes kritikusokat ösztönszerű vagy tudatos ellentmondásra kényszerített.

Bár szimmetrikus a kompozíció alapgondolata, ritmusa mégis szabadon lüktet. Krisztus — a középponttól kissé jobbra — magasra emeli balkarját csaknem függélyes egyenes vonalban, míg jobbját vízirányosan szélesen kitárja. Feje is szeliden jobbra hajlik. Hét férfialak verődik össze alakja körül szoros csoportba. Az egyik térdreborulva két kézzel markol a Megváltó fehér köntösébe. Még hárman térdelnek itt a Mester előtt, kinek alakja térdmagasságtól szabadon érvényesül. Jobbkarja alatt, mintegy hátulról előbujva, ketten símulnak hozzá a félelem, a szeretet és a tisztelet kifejezésével. A hat alakot jobboldalt, az égnek emelt balkar alatt, akárcsak egy zászló alatt, a féltérdre roskadó és Urára föltekintő János egyensúlyozza. Balról az előtérből két sötétköpenyes, háttal ábrázolt tanítvány indul a Mester felé. Az egyiknek előrenyujtott jobbja a kapocs a kép középpontja és baloldala közt. E Krisztus felé irányuló mozgás ellen-

THORMA JÁNOS: AKT

téte jobboldalt egy szemközt álló hatalmas, turbános szerecsen, összefont karokkal, lehorgasztott fejjel, két vállán s karján kidagadó izmokkal, hosszú alsóruhában, melynek földre omló egyenes vonalai szilárd oszloptörzzsé varázsolják a sötét férfiú alsótestét. Ez a sarokba állított jelenség a magábamélyedés, a tépelődés megtestesülése. Kitünő művészi számítás nyilatkozik meg abban is, hogy baloldalt a háttérbe is helyezett két elgondolkozó alakot a művész és ezeknek egyensúlyozására jobboldalt is jutott a háttérbe két egymásfelé forduló térdelő tanítvány.

A kormány megvásárolta a képet. Igaz ugyan, hogy a dolog nem ment símán. Nem ment azonban elsősorban azért, mert a művész maga támasztott nehézségeket. A nagybányai festőket azidőben eszményi barátság fűzte egymáshoz s mindnyájan azon a véleményen voltak, hogy Ferenczy Károly „Hegyi beszéd"-ét az állam tulajdonába kell juttatni. Thorma annyira önzetlenül képviselte ezt a felfogást, hogy nagy kompozícióját csak abban az esetben akarta átengedni, ha a Ferenczyét is megveszik. A „Békesség veletek!" praeraffaelisztikus és erősen egyéni plein-air foltstílusa azonban akkor még annyira megijesztette a művészi álláspontra helyezkedni alig tudó vásárlóbizottsági tagokat, hogy e kép megvásárlását a jóindulatúak semmiképpen sem tudták kierőszakolni.

Thorma azt a felvilágosítást kapta barátjaitól, különösen Feszty Árpádtól, hogy ha sokat ellenkezik, legföljebb azt éri el vele, hogy egyik kép sem kerül az állam tulajdonába. Igy mit volt mit tennie, elállt a nemes feltételtől. Arra kérte azonban a vásárlóbizottságot, hogy juttassa hozzá vissza egyidőre a képet abból a célból, hogy egyes részleteit átdolgozhassa. A „Békesség veletek!" u. i. szokatlanul gyorsan készült s ezért mondhatni nyersen került kiállításra. A művész csakugyan visszakapta a képet s most már 2000 koronával kevesebbért vette át az állam. Az eredeti vételár 8000 korona volt, melyből ilyenformán csak 6000-et fizettek ki.

Egyik dísze volt még az első nagybányai kiállításnak Lukovicsné arcképe, kit ülő helyzetben, fehér ruhában, ölében gyermekével festett le Thorma. A kreolarcú híres szép asszony megjelenésében van valami a „Szenvedők"-ből és ugyanabból, ami fél évtized multával újra felmerült, mikor a művész egy nagy vásznán, mintegy féléletnagyságú alakokkal illusztrálta a „Szeptember végén"-t: „De látod amottan a téli világot? Már hó takará el a bérci tetőt." Lukovicsné feje különben megjelent virágokkal díszített aranyalapon 1899-ben mint illusztráció Bródy Sándor díszes kiadású „Ezüst kecské"-jében. Ami aprólékosság még található volt a nagy festményen, az itt már tökéletesen egyszerűsített, barna tónusú összefoglaló mintázásnak adott helyet. Sajátságos módon ugyanez ismétlődik a koltói kertben összeölelkezve ülő Petőfin és Szendrei Julián, kiknek arcára a távolban fehérlő Rozsály melancholiája borul.

Az 1898-iki második nagybányai kiállításon semmi sem volt látható Thormától. Ekkor u. i. már ismét óriási méretű festményen dolgozott. Az „Aradi vértanuk" párjának szánta e második nagyszabású hazafias kompozícióját, melyet azonban a nemzet martiriumával ellentétben a szabadság reggelének szentelt. Március 15-ét akarta vele ábrázolni. Első gondolata az volt, hogy a múzeumkerti halhatatlan jelenetet dolgozza fel művészi formában. Tervét azonban megváltoztatta a történelem egyik intimebb mozzanata javára. A „Talpra magyar!" (ahogy a képet elnevezte) az egyetemtéri epizód emlékszerű feldolgozása kívánt lenni.

Itt már, amint a legutolsó változat mutatja, nagyobb egyéni szabadságot vett magának a művész. Azért említem mindjárt az utolsó változatot, mert az elsőt sohasem láttam. Itt nem hallgathatok el egy kis esetet, melyből talán némi tanulságot is meríthetnek e sorok olvasói. 1898 nyarán voltam először tagja a Hollósy-iskolának. Megelőzőleg husvétkor, közeli otthonomból, Nagysomkútról, átrándultam Nagybányára, hogy mint egészen tapasztalatlan fiatalember valakitől felvilágosítást kaphassak az iskoláról és az oda bejutás feltételeiről. Sikerült magával Thormával beszélnem, kit otthonában szerettem volna fölkeresni. Találkozásunk azonban már az utcán történt s a beszédet Thorma, minden bevezetés nélkül, azzal kezdte „Megmutatom a képemet!" Bizony nem volt alkalmam addig hozzászokni ahhoz, hogy ekkora előzékenységet készpénznek vegyek. Nem is tudtam hirtelenjében arra gondolni, hogy az ajánlat komolyan vehető és azonkívül valami unottságot és kedvetlenséget éreztem ki a művész hanghordozásából. Nem fogadtam hát el a Thorma meghívását, arravaló hivatkozással, hogy nem akarom útjából visszatéríteni. Így lettem, különös fájdalmamra, egy nagy élménnyel szegényebb, amit most természetesen sokszorosan sajnálok. A mulasztás pótolhatatlanná vált azáltal, hogy Thorma az első kompozíciót, mint nem egy jobb sorsra érdemes művét, hat év mulva feldarabolta. Mint Réti Istvántól tudom, azért bánt vele ilyen kegyetlenül, mert a sok átdolgozás folyamán már igen sötétre festette. Rétitől tudom azt is, hogy a kép egyes részei nagyon sok gondot és fáradságot okoztak Thormának. Különösen nehezen tudott végleges elhatározáshoz jutni a háttérben emelkedő házak rajzát illetőleg. Az ablakok vonalai adtak neki legtöbb gondot, melyeket úgy igyekezett elrendezni, hogy az alakok fejét ne keresztezzék. Azért vált ez természetesen oly nehéz kérdéssé, mert a tárgyilagosság és az egyéni művészi szabadság elvének összeegyeztetése nála szükségképpen nehezebb volt, mint az egyoldaluan naturalista vagy az akadémikus szabályokat egyénietlenül alkalmazó művészeknél.

A „Talpra magyar"-nál a küzdelem mégis az egyéni felfogás javára dőlt el. A hosszú gyötrelmes munka tehát fontos elvi eredménnyel végződött, fontosabbal, mint aminőt maga a művész várt. Ez volt tulajdonképpen a sok fáradság igazi eredménye, mert a festmény befejezett képpé nem fejlődött. Második alakjában is csak vázlat maradt s így jutott 1918-ban az „Aradi vértanuk" sorsára. Thorma begöngyöltette és Debrecenbe küldte.

Az itt közölt vázlatból látható, hogy e mű milyen hatalmas alkotással gyarapította volna a magyar történelmi festészet kincsesházát. Thorma leggazdagabb, leglendületesebb festményének készült. Ami belőle látható, temérdek művészi élményről, nagy érettségről és szabadságról tesz tanuságot. Szigorúan egységes, minden ízében átérzett szerves kompozíció, tele önmagukban is rendkívül érdekes, epizódszerű részletekkel. Olyan élénken

hat, mint egy csatakép. Balról lelkes nagy tömeg rohan az Egyetem épületétől jobbfelé, hol az árnyékolt falú házak előterében a márciusi ifjúság csoportjából emelkedik ki a szabadság napjának hőse, Petőfi Sándor. Nagy lendülettel emeli jobbját esküre a költő, míg baljával egy trikolor szegélyét ragadja meg. A szavaló Petőfi és a zászló együtt, mint magasra csapó hullám, írja le a képen a legnagyobb hangsúlyt. E felé a pont felé zajlik mindkét tömeg. A ritmus elől baloldalt néhány nyugodt alakban hangzik ki, melyek egyben, mint ellentétek, fokozzák értékét. Közös célt szolgálnak e motívumokkal a tónusértékek is. A borús ég a nagy költő és a zászló fölött kiderül és a fénysugarak végigfutnak az alakok egy részén.

Szerves folytatása ez a nagy kép az 1897-es Krisztus-kompozíciónak és ezzel együtt azt bizonyítja, hogy Thorma a nagy stílusra született, ami egyben azt jelenti, hogy nagy tragikumra hivatott el, mert nem tehetett hivatásának eleget. Nagyobb korban kellett volna születnie, mint amilyenben világra jött. Ma még nem tudunk a tárgyilagos tudományosság követelményeinek megfelelő hangon válaszolni arra a kérdésre, hogy mi volt az oka annak, hogy a 40-es években született nemzedék működése jelentette a magyar művészet aranykorát. Kétségtelennek tartom, hogy valamikor erre is megkapjuk a minden egyéni érzéstől mentes egyszerű feleletet. A nagybányai újjászületésről világosan fogjuk látni akkor, hogy nem egyéb, mint egy nagy dagálynak utolsó hatalmas hullámcsapása. Thorma csakugyan úgy fogható fel, mint az utolsó a nagyok közt, kik nem tudták magukat méretekben is korlátolt természetátérzésekre szorítani. A fénykor azonban nem következett be nálunk elég korán ahhoz, hogy a magyar művészet szintjét hosszú időre biztosíthassa. Ennek főoka, véleményem szerint, abban kereshető, hogy művészetünk nagyjai nem találtak méltó talajra. Az ő fajsúlyuk és a magyar társadalom fajsúlya közt nem volt meg a szükséges összhang. A magyar társadalom világnézetében mesterségesen kiskorúsított volt. Ma már világosan látjuk, hogy ez a társadalom, mely állandóan ezeréves multjára hivatkozott és függetlenségét emlegette, mennyire nem volt tényező a világesemények szempontjából. Erősebb tényezők egyszerűen nem engedték, hogy azzá váljék és természetesen ügyeltek arra is, hogy ne fejlődjék ki benne az öntudatos fejlődéshez nélkülözhetetlen komolyság. Nem tudom elképzelni, hogy volt-e még egy társadalom a világon, amelyik olyan komolytalanul bánt volna legnagyobb értékeivel, mint a magyar. Ma látjuk csak igazán, hogy a művelt világ szemében milyen óriási jelentősége volt annak idején és milyen jelentősége tud lenni ma is annak, hogy Magyarország résztvett 1848-ban és 49-ben abban a szabadságharcban, mely nemcsak a miénk volt, hanem az egész világé. Ma tudjuk csak igazán, milyen világértéket jelentett és jelent ma is a Kossuth Lajos neve. Ezeket az értékeket nem volt szabad nekünk megbecsülni, nem volt szabad a magyar nemzet érdekében kiaknázni. Ha akadt valaki, aki művészetét a magyar nemzet legszebb korának szentelte, elgáncsolták, tudatosan vagy öntudatlanul, nem hagyták boldogulni. A letörés zajtalanul ment; nem keltett feltűnést. Ez mutatja, hogy nem ütközött komoly ellenállásba.

Thorma Jánost két évtizeden át foglalkoztatta a „Talpra magyar!" Ez a hosszú idő azonban nem múlhatott el változatosság nélkül. Kisebb lélekzetű munkák elég szép számmal hagyták el közben a mester műtermét. Ezek már kezdetben új stílusváltozásról tanuskodtak. 1899-ben több művész barátjával együtt Spanyolországba utazott Thorma. Mindeniküknek az volt a megbizatása, hogy Velazqueznek egy-egy nevezetes festményét másolja a magyar állam részére. Thorma választása Fülöp király egyik törpéjére esett. Másolatára nem lehet azt mondani, hogy teljesen szakszerű. A saját technikájával készült, kissé szabadon, nem annyira pontos másolat, mint inkább parafrázis gyanánt. Thorma volt azonban a kiküldött művészek közt éppen az, ki a legjobban érezte át Velazquezt és a másoló munka éppen azért nem is maradt nála hatás nélkül. A Velazquez-tanulmányok nyoma nem is veszett ki többé a Thorma művészetéből. Ezeknek hatása alatt tette magáévá tökéletesen a formák mintázásában, a testeket határoló síkok megfestésében a legnagyobb takarékosság elvét. A spanyolországi tanulmányok folytán beállott stílusváltozás végeredményben könnyed és széles ecsetkezelés, kisebb részletek nélküli festés

kifejlesztésére vezetett. Több érdekes változatot mutatott fel ez a fejlődés. Sötét árnyékokkal kezdődött és fokozatosan élénkülve, ragyogó élénk színezésig jutott. Egyformán jellemzi azonban minden változatát a nagy közvetlenség, a rendkívül temperamentumos festői előadás, két oly tulajdonság, ami Thorma egyéniségének legmélyében gyökerezik.

A sötét színekkel, még inkább rajzolva és erősen mintázva festett alkotások egyik legjobbika dr. Lovrich Gyula és neje képmása, mely a Műcsarnok 1900-iki téli tárlatán szerepelt először és később a Szépművészeti Múzeumba került.

A nagybányai művésztelep gyönyörűen nekilendült társasélete pár év multával bomlásnak indult. Hollósy és szűkebb környezete 1899-ben már nem élt a régi jó viszonyban az idősebb nagybányai festőnemzedékkel. 1901-ben már párbajok is fordultak elő a művésztársaságban. Ez az év különben is nyugtalan volt, leginkább az akkori képviselőválasztások miatt, melybe Thormát szintén belesodorta a szenvedélye. E zajos események a Thorma életében természetesen csak epizódok voltak, de mindenesetre jellemző epizódok. Thorma János tetőtől talpig művész; minden megnyilatkozásában az. Mindennek lehet inkább nevezni, mint politikusnak, de viszont nem olyan természet, kit a körülötte hullámzó élet ne tudna magával sodorni. Hiszen láttuk azt élete minden nagy eredményén, hogy az ő művészete aktív művészet, erősen kifelé irányuló lendülettel. Az ilyen természetű művészek, mint a multból sok példa mutatja, sohasem tudtak érzéketlenek maradni a lüktető élettel szemben és ez végeredményben nem is ártott nekik.

Hollósy 1902-ben már nem töltötte Nagybányán a nyarat. Az ottmaradt művésztársaság vezetőszerepet vivő tagjai azonban elhatározták, hogy nem hagyják veszni a nagybányai iskolát. Ferenczy, Réti, Thorma és Iványi-Grünwald vállalkoztak arra, hogy vezetői lesznek továbbra is a fiatalságnak. Iványi-Grünwald Béla később ugyan kivált a társaságból, Kecskemétre költözött. A többiek azonban tovább folytatták a munkát; egyelőre hárman, míg Ferenczy ki nem dőlt az élők sorából; azután ketten: Réti és Thorma. Végre az utóbbi egyedül. Ma úgy szerepel a „nagybányai szabad festőiskola", mint az ő magániskolája. A román kormány a bukaresti és jassyi akadémiák ösztöndíjas növendékeit küldi oda.

Nagybánya új korszakának kezdetét a posztimpresszionizmus térfoglalása jellemzi, amit ott szokásossá vált „neo-mozgalom"-nak nevezni. E mozgalom, érthető módon, az ifjúságot ragadta magával. Az idősebbek közül csak Iványi-Grünwald Béla csatlakozott hozzá. Thorma haladt következetesen a maga útján, azonban bizonyos l'art pour l'art festőiség kétségtelenül elhatalmasodott rajta. Már az első képén, melyet 1902-ben és 1903-ban a „Talpra magyar" közben, felüdülés céljából festett, az „Október elseje"-n,[1] feltűnő módon jelentkezik a nagyrészben öncélú új festőiség. Tele van ugyan a kép drámai részletekkel és, mint minden kiváló alkotása a művésznek, ez is festett költemény. A nagybányai vasúti állomást ábrázolja, az indulásra váró vonattal, mely a környékbeli újoncokkal Szatmárra készül indulni. A hangosan búcsúzó italos legények, a rendet csináló szuronyos csendőr és vasúti kalauz, a siránkozó anya és az egykedvű komoly pillantással búcsúzó öreg paraszt, csupa életből vett alakok. Thorma nagyszerűen tudta őket csoportosítani. Művének volt is külső sikere. Több ízben kapott rá kitüntetést és az állam megvásárolta a Szépművészeti Múzeum számára. Ez a kép azonban már lényegesen különbözik a régebbi kompozícióktól abban, hogy legfőbb összetartó motívuma egy erősen hangsúlyozott festői érték, a kékködmönös, fehérgatyás és feketekalapos öreg koltói, ki egyébként, amint hátratett kézzel, nehéz csizmában áll ott, a kép fokuszában, maga a színtiszta közönyösség. Thorma megtalálta az oláhok közé ékelt koltói magyar parasztokban azt, amit festő szemével keresett és felhasználta őket a következő, kártyázókat ábrázoló festményében is, egy nyugodt vonalú, bizonyos mértékig Munkácsyra emlékeztető kompozícióban, melyben a csuklónál összegombolt fehér ingujjak, a sötét mellények és lobogós fehér vászongatyák a kép architekturájában kitünően teljesítik festői szerepüket. E kép, mely 1905-ben szerepelt a Műcsarnokban a tavaszi tárlaton „Vasárnap délután" cím alatt, ugyanabban az évben készült, melyben a művész a „Talpra

[1] Kiállította a Műcsarnokban, 1903 telén. Repr. Magyar Művészet III. (1927.) évf. 26. o.

magyar" első vásznát darabolta szét. Egy rövidebb párisi útjáról hazatérve tette ezt.

A fehér színfoltos kompozíciók azután egy minden eddiginél élénkebb akkorddal gyarapodtak, mikor Thorma egy még bensőségesebb intérieur-kompozíciót festett nyolc alakkal. Ennek középpontja egy vörössapkás, kék egyenruhás és vöröszsinóros városi hajdu, ki díszes megjelenésében láthatóan büszkén mutatkozik be az őt közrefogó atyafiaknak. Ilyen eleven és merész színhatású vállalkozásba nem bocsátkozott megelőzőleg a művész. A főalakot a kép legközepére helyezte, sötétbarna háttér elé és a láthatatlan ablakból beözönlő napfénynyel árasztotta el. A kék mente és a vörös sapka színértéke ezáltal az elképzelhető legelevenebb ragyogássá fokozódik, ami azután kihangzik kétoldalt egy barnanadrágos kocsisfajta öregember felgyűrt ujjú fehér ingén és egy rossznövésű alacsony suhanc fehér vászonruháján. Aranysárga ragyogással ömlik el ezeken is a napfény, melynek foltjai ott tündökölnek középütt a padlón és baloldalt a háttérben is.

A festmény „Kocsisok közt" cím alatt volt látható először a Műcsarnokban, az 1906-iki tavaszi kiállításon. Később Schuler Gusztáv úr gyüjteményének lett egyik legnevezetesebb darabja. Most Wertheimer Adolf úr tulajdona.

Az eleven színes jelenségek felfokozása mellett kitartott a művész a legközelebbi években is. 1905-ben megfestette a „Cigányok"-at (interieurben) és 1907-ben a „Cigány-utcá"-t.[1] Emlékeztet mindkét kép Ferenczy Károlyra, ki 1901 tavaszán állított ki ugyancsak „Cigányok" cím alatt egy tisztán kolorista szempontból megfestett kompozíciót. Thorma, amint az tőle várható is volt, nem ment ilyen messzire. Ő elsősorban karaktereket festett, melyeket azonban bizonyos mértékig quodlibet-szerűen állított össze, jóllehet kompozíciójában kifogástalanul vág egybe minden részlet. A formák megérzésében, felfogásuk közvetlenségében élénken emlékeztet a kép a nagy spanyolokra, különösen Velazquezre, a nélkül azonban, hogy e miatt az igazi nagybányai helyi tónusból vesztene.

Érdekes intermezzója volt Thorma fejlődésének egy pályamunka, mely azonban nem került kivitelre. A feladat különben teljesen nekivaló volt. Budapest székesfőváros ugyanis pályázatot hirdetett Budavára 1849-iki győzelmes ostromának megfestésére. A megbizatás a kivitelre Vágó Pálnak jutott, ki magáról a döntő rohamról alkotott nagy átérzéssel és történelmi érzékkel egy élénk színhatású kompozíciót. Thorma most újabb lépéssel távolodott el a legszorosabb értelemben történelminek nevezhető festészettől. Meg kell jegyeznünk azt is, hogy az akadémikus felfogást sohasem közelítette meg annyira, mint éppen ebben a pályamunkájában. Vázlatát minden hagyományos követelménynek megfelelő, központi elrendezésű ritmikus beosztás jellemzi. Tartalma a fővezér győzelmes bevonulása a vár elfoglalása után. Görgey lóháton a középen. Jobboldalt az őt követő magyarok, baloldalt pedig fogoly osztrákoknak ugyancsak balfelé mozgó tömege. A pályamunkából kitűnik, hogy a művész a Görgey után nyomuló csoportban élethűen akarta megfesteni néhány tábornok arcképét, kitűnik azonban az is, hogy a kép elevenség és gazdagság tekintetében nem mérkőzhetett volna a „Talpra magyar"-ral. Meglehetősen emlékeztet a vázlat a Benczúr-féle „Budavár visszafoglalásá"-ra, melyet Thorma kétségtelenül csak öntudatlanul közelített meg. Sőt, azt mondhatjuk, hogy a véletlen találkozás oka éppen abban rejlett, ami őt a legnagyobb mértékben választotta el Benczúr művészetétől. Az öncélú festőiségnek más érzésekből kiindulva tett engedményeket Thorma, mint amilyen érzések Benczúrt irányították.

A következmények csakugyan megmutatták, hogy minél szabadabban szárnyaló festői érzésekre keresett kifejezést a művész, annál nagyobbat változott képeinek érzelmi tartalma. Amennyire élénkült színben, annyira változott a drámai felfogása lirikussá. A nagybányai jubiláris kiállítás után az 1913-15. években ment végbe művészetében ez a feltűnő változás. Előzményei természetesen ennek is voltak; hiszen a lirikus hang kezdetben sem hiányzott Thorma művészetéből. Nem hiányzott a „Szenvedők" hangulatából sem. Kifejezésre jutott azután Lukovicsné arcképeiben és a „Szeptember végén"-ben is. Ennek az alapmotívuma többször hangzott ki később. A Rozsály vagy a Feketehegy havas csúcsa egyik ismertető

[1] Kiállította a Műcsarnok 1907—08. évi téli tárlatán.

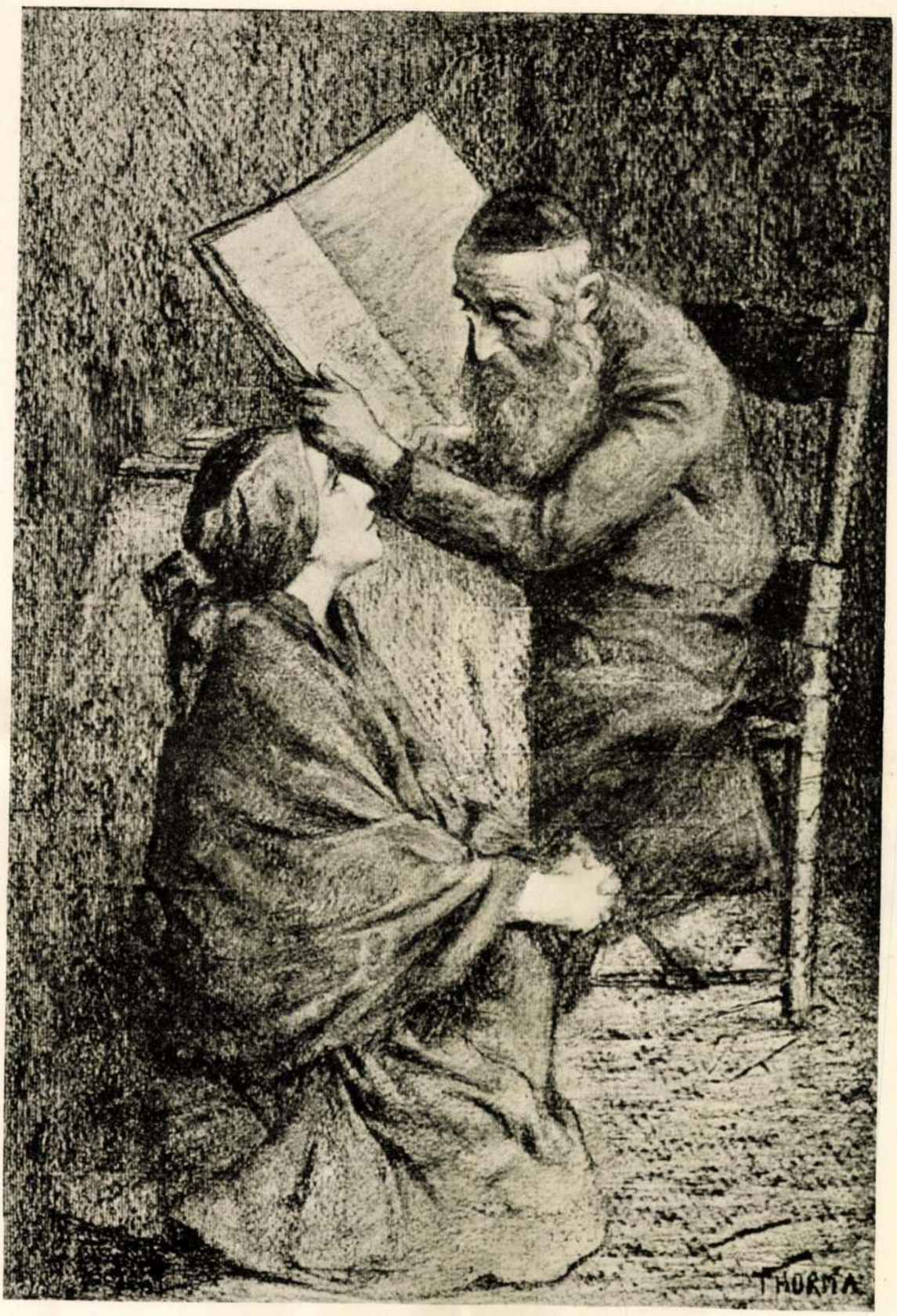

THORMA JÁNOS: ELTILTALAK TÉGED AZ ANYAI CSÓKTÓL!
(SIMON JUDIT). Kiss József költeményei
Révai Testvérek irodalmi intézet r. t. jogosításával

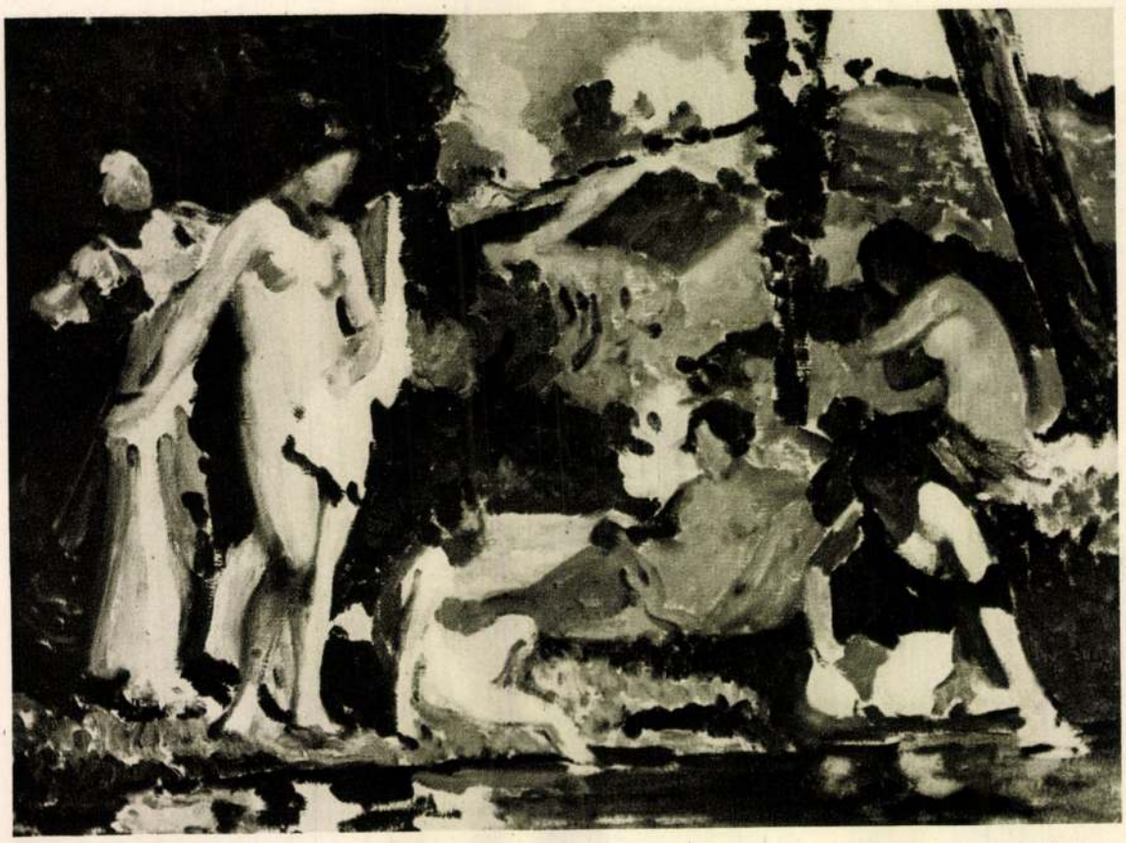

THORMA JÁNOS: FÜRDŐZŐK

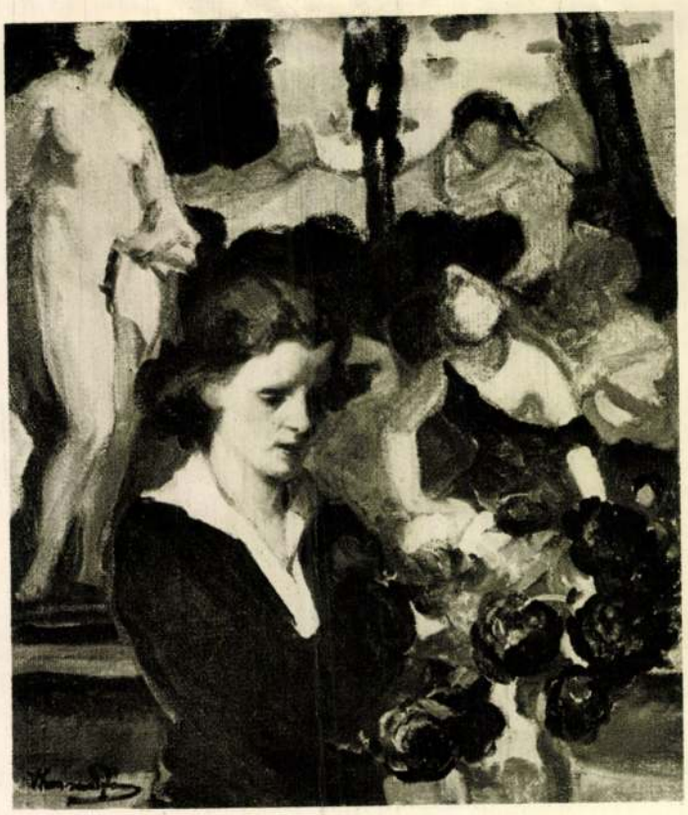

THORMA JÁNOS: MŰTEREMBEN

jele lett a Thorma-féle kompozícióknak. Ez adja meg sok esetben színkompozíciójuk és hangulatuk alaphangját.

Sokaknak szerzett különös és kellemes meglepetést a művész azokkal az élénk színekben pompázó, újkeletű képeivel, melyeket 1917-ben állított ki az Ernst-Múzeumban. Merész ugrást, de egyben csendes magábavonulást jelentettek ezek a festmények. A „Tavasz" és a „Húsvét" ragyogó kék, zöld és vörös tónusaikkal óriási lépések a teljes festői szabadság felé. A „Tavasz" különösen úgy hat, mintha a művész évtizedek sok-sok hangulatát, mindazt a sok érzést, amit a nagybányai tavaszok gyermekkora óta keltettek benne, egyetlen valóságtól mentes költeménybe akarta volna sűríteni. Ez pedig megtérést jelentett. Visszatérést a távolból a közvetlen környezetbe. Bizonyos korral járó bölcsesség érvényesült ebben a megifjodásban. Rám úgy hatnak ezek a képek, mint a Turgenyev-féle költemények prózában és még inkább fokozódik ez az érzésem, ha Thorma újabb aktkompozícióit látom. Ezek közül a „Fürdőzők" hat alakot egyesít, a középtérben sötét lombkulisszával és fatörzsekkel, a háttérben pedig a Virágheggyel. „Dione és Zeus"-ben természetesen az előtérben heverő női akt a fődolog. A bizonytalan formákkal jelzett Zeus sötét alakja nagyszerű költői gondolatból született. Tökéletesen úgy hat, mint a háttérben sötétlő Gutinhegylánc előregomolygó szelleme. Egy fekvő női akt a szabadban, szelíd hajlású dombokkal, magános fával és fehér fellegekkel a háttérben, minden kiszámítottsága mellett is olyan, mint egy lírai költemény színekben, mely éppen az akadémikus művészettől áll a legtávolabb. A kevés formára egyszerűsített újabb tanulmányfejek természetesen iskolásabbak, de a bennük kifejezésre juttatott rendszer egyéni rendszer, nem iskolától öröklött megállapodás.

Thorma János legújabb korszaka nem osztható fejezetekre egyes nagyobb idő- és munkabefektetés eredményeképpen létrejött határjelző művek alapján. A művész, amint legújabb eredményei mutatják, teljesen lemondott az óriási vásznakról. Megtudjuk érteni, hogy ezt tette. Eleget küzdött életében lebírhatatlan akadályokkal. Ha tovább is folytatná e küzdelmet, csak hasztalanul őrlené fel munkaerejét. A változott körülményeket 1918 óta mindennél nagyobb mértékben súlyosbítja az idegen uralom. Thormát ez olyankor érte, mikor túl volt már a tavaszi hullámokon, mikor a sorssal való összeütközés már nem vezethetett katasztrofális kirobbanásra. Nemcsak az ő szerencséjére történt így, hanem a magyar művészet, az egész magyarság szerencséjére is.

A magunkraeszmélés legbiztosabb útjára lépünk, ha sikerül megtalálnunk azt a szilárd szellemi kapcsot, mely bennünket közvetlen környezetünkhöz fűz. Ez a ráeszmélés lírai formában szokott leggyakrabban kilobbanni. A nagy mozgalmak kezdetén ott van rendesen az egyéni líra. A nemzeti ébredés úttörői a költők szoktak lenni, kiknek szelíd dalai azután fokozatosan érlelődnek erőteljes közvéleménnyé. Életerős közvéleményt, mióta világ a világ, sohase csináltak felülről. Akinek ez látszólag sikerült, csak azért sikerülhetett, mert már a közvélemény alapján állott.

Amint kifejlődött annak idején semmibevett emberek erejéből a régi Nagybánya, amint kifejlődött ott a Hollósy távozását követő időkben a nagybányai szabadiskola, úgy kell kifejlődnie ott most egy mélyen a talajban gyökerező új nagybányai művészetnek. Ezt a művészetet látom én abban a festményben, mely Thorma János újabb termelését mindennél jobban képviseli és amelyet ezért méltán szerzett meg az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum. Ibolyaszedést ábrázol ez a kompozíció,[1] fiatal leányokkal az előtérben, kikben magukban is a virágzást, a jövendőt, az ígéretet láthatjuk. Zöld pázsit, ibolyaárnyékok és kék távolságok fölé emelkedik ismét a háttérben a havas hegyorom, nem az első hóval, mint Petőfi Sándor és Szendrey Júlia feje fölött, hanem az utolsóval. A várva várt tavasz előtt.

Thorma János és Réti István neve alatt jelent meg, még az első Nagybánya jó idejében, 1898 végén, a „Nagybánya és Vidéke" karácsonyi mellékletében egy tanulmány a művészeti nevelésről. Ez az írás a következő évben egy 15 lapból álló külön füzetben hagyta el a sajtót. (A művészeti nevelésről. Nagybánya, MDCCCXCIX.) A nagybányaiak hozzájárulása volt ez egy országos

[1] Repr. Magyar Művészet II. (1926) évf. 369. o.

eszmecseréhez, melyet akkor a művészeti nevelés reformja érdekében folytattak, de amelynek természetesen nem lett meg a kívánt eredménye. A Thormáék javaslata a tiszta naturalizmus alapjára helyezkedő egyéni nevelés és teljes szabadelvűség érdekében tört lándzsát. „A tanítás egyetlen alapelve a természet megismertetése legyen. E végből fontos, hogy oktatás már az első vonásnál, élő alak utánzásával kezdődjék, úgy amint ez a külföldi modern iskolákban is történik. A tanár tetszése és belátása szerint fej- vagy aktmodelt állíthat be, — felváltva, vagy kizárólag aktot — tekintet nélkül arra, hogy a kezdőknek néhány hónapig nehezebben megy a munka. Nem szabad azonban semmiféle gipszöntvények másoltatásával rontani a kezdőket; nem szabad a tanítvánnyal elhitetni, hogy más mestere is lehet mint a természet; nem szabad utánzatokkal idegen felfogást beoltani az ifjúember tiszta lelkébe. Csak ezúton remélhetjük, hogy egyéni képességeik érintetlenül fejlődnek majd ki...

A természet szeretettel való mélységes tanulmányozása, a megértése annak a belső meleg kapcsolódásnak, mely a külső természet és az ember lelke között van, volt a tavasza minden művészeti virágzásnak. Ez a műtörténelem tanulságaiból levont, elvitázhatatlan igazság... Minden művészetek a természet ágyékából születtek. A dekoratív művészetnek is csupán a természet adhat új motívumokat, a reminiszcenciákkal teli emberi agy ezen erőforrás nélkül csak sablonra, a már meglevők variálására képes. Hogy ezen visszatérés az ősforráshoz e téren is mily eredményekkel jár, arra fényes példa a modern angol iparművészet, mely a természetből merítve egészen eredeti új stílushoz jutott.

Néhány pillantás a művészeti fénykorok evolúciójára bárkit is meggyőzhet, hogy mindig az egyoldalú természetkultusz, az a sokat gáncsolt és megnemértett naturalizmus volt a kezdet. Egész korszakok művészetének erőt adott ez, nyomában élet és virágzás kelt. És ha ez nagyban a legjobb iskolának bizonyult, így kell ennek lennie az egyes művészek nevelésénél is.

A növendéket a természet fanatikusává kell tenni. Ez az egyetlen, ami majd megedzi őket és ami majd erős fundamentumát fogja képezni egy összhangban levő művészléleknek. Hogy erre mit fog építeni, azt meghatározni már nem az iskolai nevelés feladata. Ebben az irányban a tanárnak semmiféle befolyást gyakorolnia nem szabad...

A korrigálásnál sohasem arra kell figyelmeztetni a növendéket, hogy miként, mily technikai fogásokkal lehet hatásosabb tanulmányt készíteni, hanem hogy a valóságot minden megjelenésében megértse, lényegét és részletét egyaránt fölfogja...

A természet helyes érzésével együtt a szeretetet kell nagyra nevelni. Szeretni embert, tát, levegőt, szóval mindent, ami körülvesz, egyformán, mert csak ezáltal érezzük azt a fenséges összhangot, mely összes alkotásainak szoros összekapcsolódásában nyilvánul...“

Szükségesnek tartottam ez idézeteket nemcsak azért, hogy e tanulmány végén a művész saját szavaival is rávilágíthassak Thorma festészetére, hanem azért is, hogy e most is időszerű szavakkal bizonyíthassam, hogy Nagybánya és annak legnagyobb képviselői sohasem válhatnak nálunk időszerűtlenné. Nagybánya kérdése a magyar művészet kérdése volt az ezredéves ünnepség mámorában és a magyar művészet kérdése ma is. A nemzet egyénekből áll, nemzeti erő nem fejlődhet ki ott, hol az egyéni értékek nem bontakozhatnak ki szabadon. Nemzeti művészet sem születhet ott, hol az egyéniség fejlődését korlátozzák. Nagybánya, a maga változatlan hegyei alatt, nyugodalmas menedék; hivatott arra, hogy a fergetegektől védett helyen kora tavaszi virágokat fakasszon, új egyéniségeket, felmérhetetlen erjesztőit az új magyar érzésnek, mely, remélem, több erőt fog gyüjteni az aradi vértanuk és Petőfi Sándor emlékéből, mint a háboru előtti Magyarország társadalma. Aki ezt megéri, tanuja lesz a Thorma János fölötti igazságos ítéletnek is.

FELVINCZI TAKÁCS ZOLTÁN

Cenzurat: Suciu.

MŰVÉSZETI SZALON

1928. január Dr. HIRSCHLER JÓZSEF főszerkesztő III. Évfolyam. 1 sz.

THORMA JÁNOS MAJÁLIS

Thorma János

Muvészről életrajzi ismertetést irni a legnehezebb feladat, mert a legjobb összefoglalásban is a művésznek csak az egyes évszámok közé szoritott küzdelmeiről, terveiről, eszméiről lehet szó, amelyek teljes, igazi életképpé sohasem tevődnek össze. Hiányozni fog belölük a megelevenitő lélek: maga a művész. Leghelyesebb volna az egyes alkotásokat egymás mellé sorakoztatni, mert mindegyikben ott lobog valami a művész egyéniségéből, lelkének izzó tüzéből. Thorma János művészetével is igy kellene tenni. Galéria-szerüen bemutatni azt a néhány száz alkotást, amivel 40 éves művészi pályáján megajándékozta a magyar nemzetet és az utolsó kép után odairni: ez Thorma János élete, művészete, egész lelke.

Thorma János Kiskunhalason született 1870-ben, de már 14 éves korában Nagybányára kerül, s azóta kisebb megszakitásokkal állandóan ott tartózkodik. Középiskolai tanulmányait az ottani gimnáziumban végzi és tesz érettségi vizsgát. Művészi hajlamai már a gyermekkorban bontakoznak, s azért a budapesti rajztanárképzőbe iratkozik be, ahol Székely Bertalantól tanulja a figurális rajzot. Rendkivüli tehetsége, a művészi után sóvárgó törekvés uj vágyakat, uj terveket ébreszt az ifjú lelkében. A tanárképző kereteit szükeknek érzi, s azért Münchenbe megy, ahol két évig Hollósy Simon festőiskolájában tanul. 1891. őszén Párisban a Julien-akadémián van, ahol akkor Doucet és Brantot korrigáltak. Ezek voltak az iskolái. Épen elégségesek, hogy ösztönös festőzsenije megtalálja az alapot, amelyre felépitse művészetének fényes palotáját.

Párisból hazakerülve a lelkében szunnyadó művészi erő a „Szenvedők" c. első nagy vásznának megfestésére inspirálta, amellyel a párisi kiállitáson „mention honorabile"-t nyert, majd Münchenben és Budapesten is kiállitotta a képet, ahol a magyar állam vásárolta meg.

Ekkor már merész terv foglalja le idejét és tehetségét. A magyar történelemnek tragikumban legkomorabb jelenete igézi meg lelkét, az aradi vértanuk megrázó kivégzése. 1893-ban kezdi meg a nagy kép festését és három év alatt elkészülve vele, az ország ezeréves fennállásának millenáris ünnepségein kiállitja. A fiatal, még csak 26 éves művész nagy alkotása valóságos eseményt jelentett a magyar művészettörténetben. Magyar nemcsak a tárgya e hatalmas képnek, hanem magyar a szerkezete és kifejezés módja is. Magyaros erő

nyilvánul meg a szin, az árny-világosság és vonal együttes alkalmazásában. A Budapesti Szemlében egész tanulmányt ir róla Beöthy Zsolt „Egy uj magyar történeti kép" cimen és az alkotást nagy teljesitménynek, a nemzeti misszió erőteljes megny latkozásának tartja. A tanulmány záró soraiban ezeket olvassuk: „...egészen eredeti és kitünő tehetséggel van dolgunk, egy minden izében magyar művésszel, aki multunkat magyar szivvel érzi, földünket magyar szem szerető élességével látja. Az öröm és a remény, amelyet ezzel az első nagy alkotásával ébreszt, nemcsak az ő pályájának, hanem az egész magyar történet képirásának jövendőjét illeti."

A nagy lelkesedéssel fogadott, kiváló alkotás megalapozta az ifjú művész hirnevét, de mindez csak erkölcsi sikert jelentett számára, anyagiakban pedig elmaradt az eredmény. Az állam ugyanis nem merte megvásárolni a kényes tárgy miatt, más vevő pedig nem akadt az arányaiban is nagy (8 méteres vászon) képre. 1897-ben a párisi Szalonban is kiállitotta, azonban itt sem volt több szerencséje vele. Sőt, hogy betetőződjék a magyar művészek életében nem ritka jelenség, a jeles mű jelenleg felgöngyölt állapotban Debrecenben van elhelyezve Az erkölcsi sikeren kivül csak ennyi lett a műpártoló közönség hideg közönye miatt három év komoly munkájának, a legtisztább lelkesedésnek összes eredménye.

Az életnek e kegyetlensége fájt a fiatal művésznek, de nem tudta erős akaratát, munkában izmosult tettvágyát megbénitani. Sőt ebből nyer ujabb impulzusokat. 1898-ban elkészül a *„Békesség veletek"* c. nagy vallásos tárgyu képe, amelyet a magyar állam vett meg. Jelenleg a szegedi múzeumban van.

Uj milieu, uj alkalom is jó hatással van művészetének fejlődésére. A gyönyörü fekvésü Nagybányát nyaranta sok festőművész kereste fel és az itt elkészitett alkotásokból Budapesten közös kiállitást rendeztek. 1908-ban pedig felvetődik az eszme, hogy Nagybányát művészteleppé kellene kiépiteni. Az eszme hamarosan testet ölt Ennek a művész-koloniának alapitói között van Ferenczy Károly, aki a francia impresszionizmusnak első bevezetője a magyar festőművészetbe. Később ő lesz a kolorisztikus naturalizmus legkiválóbb képviselője. Hollóssy Simon, aki müncheni festő iskolájában a naturalizmus és impresszionizmus elvei szerint nagyon sok magyar festőt, közöttük Thormát is, irányitott művészi törekvéseikben. Thorma és Réti rábeszélésére lejön Münchenből és magával hozza egész festőiskoláját. Az alapitók között van Iványi-Grünwald Béla, aki később elhagyja Nagybányát Kecskemét városának meghivására, hogy ott egy művésztelepet szervezzen meg; Réti István, aki 1912. óta csak nyáronként jöhetett le 1—2 hónapra. Az alapitás és megteremtés nagy munkájában Thorma is mindig az elsők között vezetett. Miután Hollósy a nagybányai iskolától különvált és Técsőre helyezte át nyári iskoláját, ott látjuk Thormát mint buzgó tanitómestert a „Nagybányai Szabad Festőiskolá"-ban, amelyet Réti Budapestre távozása után jóformán egészen egyedül vezetett. Olyan kitünő hirre tett szert ez az iskola, hogy a Képzőművészeti Főiskola jeles növendékeinek egy részét minden nyáron ideküldte és ugyanezt teszik most a bukaresti és jassi akadémiák is ösztöndijas növendékeikkel.

Thorma 1899-ben Spanyolországba megy, ahol az állam megbizásából Velasquez-t másol. Innen visszatérve ujra nagy kompoziciók foglalkoztatják. Művészi pályáján hatalmas útjelzők az „Ébredés", „Ecce homo", „Budavár visszavétele", „Kocsisok között", „Szeptember végén". 1903-ban megfesti az „Október elseje" cimü képet, amelynek szemléleténél megerősödik hitünk, hogy igazi művészlélek csak az lehet, akiben az alkotóképesség és a reprodukáló tehetség hármoniája ilyen egységes módon nyilvánul meg. Egységes és lényeget összefoglaló ennek a képnek összhatása. Sehol egy fölösleges, sehol egy megbontó és a kompozició egységébe nem illő arc, vagy alak nem fordul benne elő. A kép először Budapesten kerül kiállitásra, ahol az állam megvette, majd Amerikában az I. dij aranyérmét, azután Münchenben a bajor állami nagy érmet nyeri el.

Ezután minden évnek elkészül a maga remeke: 1904-ben a „Kártyázók", 1905-ben a „Cigányok a műteremben" c. nagyobb figurális mű, amelyeken az életkép melegsége, kedvessége, majd valóságos drámai kompozició ömlik át. Mentesiteni tudja magát a gazdag külföldi életkép-festésnek nálunk majdnem szolgai utánzásától, mert nála a művészi gondolat kifejezésében mindig megszólal az érzés hangja.

Az eddig emlitett és a szük keretek között a maga teljességében fel nem sorolható alkotásainak készitése közben állandóan egy nagy művész-gondolat foglalkoztatja, amelyről tudja, érzi, hogy a kivitele életének főműve lenne, s ez a „Talpra magyar" cimü legnagyobb méretü vászna. Már 1900-ban hozzáfog annak megfestéséhez és 1918-ig szüntelen dolgozott a háromnegyed részben kész műven, amikor az uj történelmi fordulatok megakasztották munkájában. Ez a vászon is felgöngyölten Debrecenben van.

Mint reprodukáló művész, a természethez való viszonyában, mindig a legalkalmasabb tárgyat, a jelenség igazi lényegét fogja meg és mindig megválasztja hozzá a megfelelő technikát. Mint impresszionista az érzés finomságával és nagy felkészültségü virtuozitással dolgozik; innen van ilynemü műveiben a frisseség, a technikai gazdagság, amely sokszor oly széles, oly merész, hogy bármely más impresszionista büszke lehetne rá

Képeivel időnkint ismételten szerepelt a külföldi kiállitásokon, igy Velencében, Rómában, Londonban. A budapesti Műcsarnokban egyszer a Vaszary-dijat, egyszer meg a Lipótvárosi-dijat nyerte meg. Legutóbbi kitüntetése pedig a Ferdinánd királytól kapott medalia volt. Közismert nagy festményein kivül festett még pár száz kisebb képet, tájképeket, arcképeket, aktokat. Jelenleg is tele van műterme teljesen kész és megkezdett szebbnél-szebb vásznakkal.

A művész-nevelés terén is elévülhetetlen érdemei vannak. Tanitványait kiviszi Nagybánya elragadó szépségü vidékére és megtanitja, hogyan kell megragadni és művészien visszaadni a természet szépségeit. az ihletpercek vizióit. Mert lelkéből tör elő a meggyőzédés, hogy a festőművészet terén még a legkisebb feladat megoldásának is, ha műalkotás cimére tart számot, művészi izlésből és gondolkodásból kell fakadnia.

Ferenczy Károly halála után a „Nagybányai Festők Társasága" őt választotta meg elnökéül. Erről a tisztségéről azonban a mult év szeptemberében lemondott, mert a közügyektől teljesen vissza akar vonulni. A Társaság elfogadta a lemondást, de örökös diszelnökéül választotta meg az érdemekben valóban megőszült, nagy művészt, akinek negyvenéves művészi jubileumát a mult évben nagy fénnyel ünnepelte meg Nagybánya és az egész magyarság. (Az életrajzi hiteles adatokat Börtsök Samu, nagybányai festőművész bocsátotta a Művészeti Szalon rendelkezésére, akinek fáradozásáért ezuton is köszönetet mondunk.)

KENDE J.

A marosvásárhelyi szűcsök két régi céhpohara

Negyedszázada is elmult már annak, hogy mint fiatal egyetemi hallgató, Marosvásárhelyt két alkalommal a szűcsipartársulat akkori elnökei Csiszár Ádám és Vojka György szivességéből átnézhettem a marosvásárhelyi szűcsök levelesládáját, lemásoltam nehány oklevelüket és kivonatolhattam két legrégibb, 1616-tól 1657-ig és 1666-tól 1717-ig terjedő számadáskönyvüket E számadáskönyvek közül az elsőben nehány bejegyzest találtam a szűcsök két aranyozott ezüst poharáról is. Akkor azonban ezek a poharak már nem voltak a szűcsipartársulat birtokában. Sorsukról érdeklődve, semmi biztost sem tudtam meg arról s a szűcsöknek csak két régi pecsétnyomóját láthattam, melyek közül a régebbin ez a körirat állott:

VASARHELYI SVOCZ CZE. PET. 1636.

Annál nagyobb és kellemesebb volt a meglepetésem, midőn egy alkalommal, több mint egy évtizeddel ezelőtt *dr. Gyalui Farkas* kolozsvári egyetemi könyvtárigazgató nekem két szép aranyozott ezüst poharát — a marosvásárhelyi szűcsök egykori poharait — mutatta be. E poharak most is dr. Gyalui Farkas tulajdonában vannak s mint érdekes ipartörténeti és művészeti emlékek többféle nézőpontból megérdemlik, hogy foglalkozzunk velük.

THORMA IÁNOS MŰTERMÉBEN

FORGÁCS MIKLÓS AMATŐR FELVÉTELE

Maga a szűcs céh, melynek e poharak valaha birtokában voltak, egyike volt Marosvásárhely legrégibb céheinek. Br. *Orbán* Balázs *a Székelyföld leirása* IV. kötetében ugy emlékezik meg róla, mintha kiváltságlevelét még Nagy Lajos királytól nyerte volna. Ez azonban tévedés, mert a szűcsök az az oklevele, mely Lajos király neve alatt kelt és a szűcsök levelesládájában egy átiratban fennmaradt, csak II. Lajos király idejéből való, aki tudvalevőleg 1516-tól 1526-ig uralkodott. Nagy Lajos idejében Marosvásárhely s az erdélyi ipar is még csak csecsemő korát élte. A marosszéki székelységnek előbb a régi Maros-, később Nyárádszereda volt a vásárhelye. *Szereda* (Szreda) neve a szlávban épen *vásárt* is jelent s ennek a jófekvésü, forgalmas helynek a ma is aránytalanul tágas piacán gyültek legelőbb vásáraikra Marosszék székelyei. De ide igazán csak a vásárokra gyülhettek. Maga Szereda mint politikai község nagyon későre alakulhatott meg Csekély, alig 600 holdas határterjedelme és az a tény, hogy előbb egyházilag is a szomszéd Nyárád-, régebb Szereda-Szent-Annához tartozott és csak a reformáció után alakult önálló egyházközséggé, eléggé mutatja eredeti, *csak vásárter* jellegét. A szék népesedése és talán területének bővülése is azonban amint látszik, már XIII. századv végén, vagy a XIV. századv elején új vásárhelyet tett szükségessé Ez aztán azon a kedvező forgalmi ponton alakult ki, ahol ma Marosvásárhely városa áll. Magyar neve Székelyvásárhely volt; latinul Forum Siculorumnak nevezték. Igy jegyzik föl már 1332—35-ben a pápai tizedjegyzékbe, de hogy ez az elnevezés a XIV. században még mennyire nem volt régi, azt eléggé igazolja az a tény, hogy az 1370-es években Nagy Lajos király egyik oklevele még *Novum Forum Siculorumnak*, vagyis a *Székelyek új vásárhelyének* nevezi.

Ugyancsak Nagy Lajos király csaknem épen ekkor, 1376 november 9-én kiváltságlevelében szabályozta az erdélyi szászok hét székének iparügyeit. Ebben a kiváltságlevélben fölsorolt 24-féle mesterség közt szó van kétféle szűcsmesterségről is. Azonban ezek az adatok csak a szászföldi szűcsökre vonatkoznak. De ez nem azt jelenti, mintha Erdélyben másutt nem lett volna szűcsipar. A szűcsmesterségre a téli ruházat készitésénél mindenütt szükség volt s ezért a szűcsökre vonatkozó adatok is nagyon messzire nyulnak vissza. A régi Magyarországon már a tihanyi apátság 1055-ben kelt alapitó levele emlit a szolgáló nép közt szűcsöt s ugyanezen apátság népösszeirása 1211-ben hét szűcsöt jegyez föl. A céhélet megindulása után is Magyarországról ismét a legrégibb céhlevél Kassa város kiváltságlevele és szabályzata a kassai szűcsök részére, 1307-ből. Erdélyben is megelőzi a hét szász szék céhszabályait 1369-ből a kolozsvári szűcsök kiváltságlevele mely az itt dolgozó szűcsöket előnyben és védelemben részesiti a bőrök összevásárlására odaözönlő idegenek ellen.

Marosvásárhelyen is a mészárosok után (1493) a szűcsöké volt az időrendben második legrégibb céh. Azonban ennek a legrégibb kiváltságlevele és céhszabályai az 1599—1602 évek zavaraiban elvesztek s igy 1608-ban a városi tanács erősitette meg az újitott céhszabályokat, amelyeket aztán Báthory Gábor fejedelem ugyanazon év szeptemberében részükre kiváltságlevél alakban is kiadott. A XVI. századból számukat nem ismerjük. Azonban 1602-ben még a város pusztulása után is kilenc szűcs dolgozott Marosvásárhelyt. Ez a szám 1657. februárius 23-ára 32 mesterre szaporodott s másfél év mulva 27 mester, 3 a férje iparát folytató özvegy és tizenkét legény nevét találjuk abban a följegyzésben, mely a szűcsök legrégibb számadáskönyvében 1658. julius 23-án az országba rontott török és tatár ellenséggel szemben a marosvásárhelyi vár védelméről rendelkezik. Ebben a várban a szűcsöknek külön bástyájuk volt, mely ma is fennáll, a várbeli református nagytemplom és az állami leánygimnázium között.

* * *

A Bethlen Gábor és I. Rákóczy György alatt beállott békés fejlődés alatt a céh megnépesült, vagyonosodott s ennek a következménye volt ezüst poharai készittetése is, melyeket aztán a céhlakomákon rendszerint a céhmesterek használtak. Ezeket minden év januárius másodikán választották s lakoma kiséretében iktatták be tisztségükbe. Ilyenkor vették át a régi céhmesterektől a céh ingó vagyonát és tőkepénzét s ezekben a számbavételekben emlitik többször a céh poharait is.

A két pohár első tekintetre teljesen egyenlőnek látszik s ha pontosan megmérjük, akkor is nagyon csekély különbséget találunk köztük.

A képünkön látható baloldali pohár magassága 190, ajakátmérője 87, talpátmérője 70 mm; sulya 197 gramm. A jobboldali magassága 187, ajakátmérője 86 és 88 mm, — amiért az ajak kissé oválisnak látszik —, a talpátmérő 70 mm; sulya 202 gramm. Mig tehát az első magasságában 3 mm-rel nagyobb a jobboldalinál, addig az utóbbi 5 grammal sulyosabb az elsőnél. Ezek azonban jelentéktelen különbségek, ugy, hogy itt tulajdonképen mind a méretekben, mind a diszitményekben igazi párpohárral van dolgunk.

Ezek a diszitmenyek a fölfelé szélesedő hengeridomu, finom, karcsu formáju, talpas poharak ajka alatt és fodros éllel képezett talpgyürütagjuk, valamint a talpkaréj fölött fordulnak elő s mindkét poharan egyenlők.

Fenn a pohár száját kivül és belől gazdag tüzaranyozás disziti. Az ajakon sima szalag fut kereken, melyből egy német renaissence szalagdiszből három nagyobb és három kisebb minta alakult. A szimmetrikusan összehajló szallagdiszek csigásan visszafordult végeitől levélfüzérből gyümölcscsokrok függenek le, melyek bár mindenütt három gyümölcsből, mégpedig körtéből, almából és ezeken kivül egy-egy levelből állanak, mégis mind a három nagy mintánál különbözők s ezzel változatosságot visznek a különben első pillanatra egyenlőnek látszó mintákba. A lefelé vékonyuló szallagdisz átbuvik a csigásan csavart füzértartóból lefüggő szallagdrapérián s alól csinos akanthuslevélben végződik. Akanthus motivuma van a kisebbik diszitménynek is, hol két szimmetrikusan szembefordulo, kagylósan domboritott fejü szallagos diszitményt közbül akanthus öv fog össze s alól is nagyobb akanthus levél fejez be.

A talp és a pohártest közti gyürütag fodros éle alatt és fölött egy szallagon szimmetrikusan változó nagyobb renaissence liliom és kisebb tulipán motivumok képezik a diszt, melyek gazdagon, de durván aranyozva erősen hangsulyozzák diszitményhivatásukat s arányos elhelyezésükkel kellemes tértöltő hatást nyujtanak. A talpperem diszét vésett olaszkoszoru képezi, elsatnyult levelekkel.

Az ajak és a gyürütag környékének vert diszitményei általában erősen domboruak. Rajzuk jó, bár csak közepes tehetség munkája s a gyürütag mellett alkalmazott rajzmotivumok sem vonalvezetésükben, sem technikai kivitelükben nem mindenütt egyenlően szabatosak. Főleg az aranyozás utómegmunkálása nem tökéletes s ez a pohártesten is érdekes nyomokat mutat. Az ötvös ugyanis ugy látszik, hogy előbb az egész poharat bevonta egy vékony aranyréteggel. Mikor aztán a pohár készen volt, azt a réteget nagyjában letakaritotta ugyan, de ennek a foncsoros aranyozásnak a nyomai mindkét pohártesten sárgás-fehér sugarakban ott maradtak s első tekintetre mesterséges fémszinezésnek tünnek föl. Ha ezek a sugaras foltok szabályosak, vagy legalább rendezettebbek volnának, akkor még emelnék a poharak érdekességét. Igy azonban ezt a jelenséget épen ugy nem tekinthetjük öntudatos, müvészi technikai fogásnak, mint a diszitmények aranyozásának gazdag, de inkább durva kivitelét, ahol az ötvös egyáltalán nem ügyelt arra, hogy csak a diszitmények maradjanak aranyosak és ezzel emelkedjenek is ki Ellenben dicsérettel emlithetjük meg a felső peremdiszeken a visszahajló szalagdiszek levélvégeinek a XVII. századi jó nürnbergi és augsburgi munkákra emlékeztető pontozó technikáju diszitését és a kisebb diszitménymotivumok kagylós végeinek aprolékos kimunkálását, melyek a készitő mester sok gondosságáról és ügyességéről tesznek bizonyságot.

* * *

A poharak mesterét nem ismerjük, pedig készittetésük adatai a marosvásárhelyi szűcsök legrégebbi számadáskönyvében reánk maradtak. Keletkezésük idejét fenntartja a poharak felirata is. Ilyen felirat mindkét poharon kettő van. Egyik egy kis keretelt feliratlapon az ajakperem renaissance diszéről függ le. A magasabb, tehát a képen balról álló pohár felirata ez:

SZ: GIORGY: SZ: BODISAR
CZEH MESTERSEGEKBE(N)

A másik felirata:

SZOCZ GIORGY: SZ: BODISAR
CZEH MESTERSEGEKBE(N)

A számadáskönyvek adatai szerint mindkét céhmestert 1632 januárius 2-án választották meg s már ez is útbaigazitó lehetne a poharak készitési évéhez. Azonban mindkét pohár fenekébe illesztve tallérnyi, aranyozott ezüst, vésett fémert (medaillon) is találunk, melyen egy dolmányos, magyar sapkás

THORMA JÁNOS

OKTÓBER ELSEJE

A marosvásárhelyi régi szűcs céh-poharak aja'c alatti diszitménye és fölirata
Debreczeni László rajza

szűcsmester tartja egy paizsban a szűcs céh stilizált mókusbőr jelvényét. Ennek a körirata:

AZ: VASARHELY: SZeOCZ: CZEHNEK: POHARA: A: 1:6:3:2:

Ez tehát pontosan adja az évet is, melyben a poharak készültek. Ha aztán megnézzük az első számadáskönyv 1632 évi adatait, akkor ott *husvét után való szerda* — ami kortanból kiszámitva április 14 — keltezés után a 37. lapon három egykoru bejegyzést találunk, melyekből az utolsó igy szól: *„Adtunk az ötvös kezében, hogy két pohárt csináljon belőlle tizennégy tallért, melyben vagyon másfé gira, öt nehezék."* Itt aztán a számadáskönyvet tévesen varrták össze, ugy, hogy a mostani 40. lapja után a 63. lap következik s ennek alján ujra a poharak adatait olvashatjuk: *„A poharakhoz váltottunk három aranyat fl. 10 11. 20. Az ötvösnek adtunk a csinálásért fl. 45, mivel két nehezék ezüstöt is adott hozzá."* Mindjárt ez alá aztán ez van irva: Vége vagyon ennek. Ez a megjegyzés azonban nem a költségek, vagy a poharak elvesztésére vonatkozik, mert 1633 januárius 2-án, midőn Szőcs Mihályt és Szőcs Boldizsárt céhmesterekké választották s a nekik számbaadott céhvagyont fölirták, a 64. lapon ott szerepel 77 forint 80 dénár pénz után *„két aranyos udvari pohár, melyben vagyon tallér 14, 2 nehezék ezüst, három arany a kettőn"*. Itt tehát kétségtelenül az 1632-ben készült poharakról van szó, s a följegyzésből az is megállapitható, hogy az ilyen tipusu aranyos poharat *udvari pohárnak* nevezték.

A pohár készitőjénél csak föltevésekre vagyunk utalva. A megrendelésről és a kifizetésről szóló följegyzéseknek az a közvetlensége, mely az ezüstanyag átadásánál és a kifizetésnél egyszerüen csak *az ötvösről* beszél, már magában arra vall, hogy itt csak helyi mesterről lehet szó, akit a számadásjegyző dékán ismert. Ilyen mester azonban Marosvásárhelyt a pohár készülése idején elég sok volt.

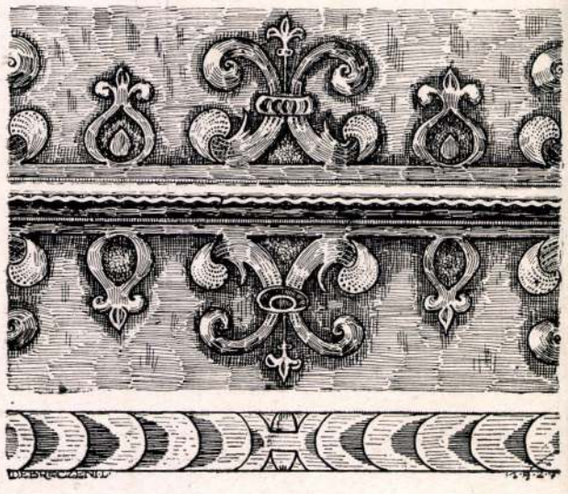

A marosvásárhelyi szűcs céh-poharak alsó diszitményei
Debreczeni László rajza

Érdekes véletlen, hogy épen a poharak készülése évében, 1632 április elsején erősitette meg Marosvásárhely tanácsa a városon lakó ötvösök céhszabályait, melyeket aztán ugyanazon év julius 15-én I. Rákóczy György fejedelem is átirva megerősitett és kiváltságlevél alakban kiadott. E kiváltságlevél rendelkezése szerint az ötvöscéhben két főcéhmesternek kellett lenni, s ezeket a kiváltságlevél *Eöttves Márton* esküdt polgár és *Eöttves* másként *Kolosi István* személyében meg is nevezi. Közel akkorról, 1629-ből aztán a marosvásárhelyi szabók céhpoharai csináltatásakor *Eötvös Ferenc* nevével találkozunk, akinek teljes családi neve *Rozsnyai Eötves* Ferenc volt. A poharakat készithette e három mester valamelyike, de csinálhatta más is. E három mesteren kivül a szűcsök poharai készitésekor Marosvásárhelyt élt ötvösök neveit nem ismerjük s az ott müködött ötvösök névsorát általában nagyon nehéz összeállitani, mert a céh irományai az 1876-i nagy tüzvészkor e pusztultak. Annyit azonban tudunk, hogy mig 1602-ben és 1603-ban a város esküt tett polgárai közül egyedül az *Eötves* (Aurifaber) Gáspár nevével találkozunk, addig Marosvásárhely város levéltárának egy 1657. februárius 23-án kelt céhösszeirásaiból tizennégy ötvösmester nevével ismerkedtünk meg, akik közül *Makári János* később Apafi Mihály fejedelem udvara számára is dolgozott. Hermányi Dienes József emlékirataiból pedig ismeretes az, hogy a XVII szazév utolsó felében a székelyudvarhelyi ötvösök is

A marosvásárhelyi szűcs céhpoharak
jelvényes medaillonja.

a marosvásárhelyi ötvös céhbe tartoztak Az erdélyi országgyülések épen a marosvásárhelyi szűcscéhpoharak készitése előtti évtizedben hoztak többször szigoru végzést arról, hogy minden ötvösmesternek külön bélyegje legyen, melyet ismertető jelül köteles a müvére felütni. Azonban ilyen ötvös névbetük nemcsak a szűcsök poharain nincsenek, hanem Marosvásárhelyről általában a ritkaságok közé tartoznak s igy a két szép céhpohár készitőjére ilyenekből nem tudunk következtetni, s igy a poharak készitőjét ma még nem tudjuk megállapitani.

*

Ha végül a poharak árát vizsgáljuk meg, ott is egy érdekes jelenségre bukkanunk.

Bethlen Gábor alatt az erdélyi országgyülés megengedte az ötvösöknek, hogy az eddigi 15 lattos ezüst helyett 14 lattosból miveljenek, de ugyanekkor szigoruan eltiltotta és ellenőriztette a gyengébb ezüst feldolgozását. Az egymást sürün követő ármegállapitások azt is megszabták, hogy aki az ötvösökkel a maga ezüstjéből akar miveltetni, azért aranyos mü girájától adjon 2 forintot és 25 pénzt, a fehér ezüst müért 2 forintot s az alakos müvekért girájától 2 frt 50 pénzt. (1627-i limitatio.)

Ennek az árszabásnak értelmében a másfél gira és öt nehezékért, melyet a marosvásárhelyi szűcsök az ötvös kezéhez adtak, még három és fél forintot sem kellett volna fizetniök s a följegyzések szerint 45 forintot fizettek. Abból az időből ismerjük Marosvásárhelyről a szabó céh poharainak árát. Igy tudjuk, hogy 1629-ben egy másfél girás pohár csinálásáért Eötvös Ferencnek négy forintot, 1630-ban egy poharacskáért 2 frtot, 1635-ben egy másik pohárért 2 frt 75 dénárt fizettek. Ha ezeket az árakat összevetjük, a szűcsök pohara készitésekor följegyzett összeggel, akkor azt kell hinnünk, hogy a számadáskönyv 45 forintos följegyzése csak elirás lehet s a két pohárért igazában minden valószinüséggel négy forintot és 50 dénárt fizethettek.

KELEMEN LAJOS.

5 ◆ THORMA JÁNOS (1870–1937)

Táncosnő

100 × 82 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Thorma
Hátoldalán sajátkezű felirat:
festette Thorma János Táncosnő, 1902., Nagybánya
Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

IRODALOM
Bay-Boros-Muradin: Thorma. 1997. 94. tétel

PROVENIENCIA
A kép szerepel Thorma János 1928-ban összeállított Törzskönyvében 9/1928. sorszámmal, a következő bejegyzés kíséretében: „Készült 1902-ben Nagyányán. Kiadatott a műteremből 1928. febr. 15. Másodpéldány. Eredetije Sweizba lett eladva. Megvette Bernátné 12 000 lej rámával együtt."

Az 1902-es év jelentős változást hozott a nagybányai művészkolónia életében: Hollósy Simon és iskolája elmaradt Bányáról, Ferenczy, Réti, Thorma és Iványi Grünwald pedig szabad festőiskola megalapítását határozta el. Ugyanakkor festői szemléletükben is észrevehetőek a változás jelei. Eltérő módon, és eltérő mértékben valamennyien távolodni kezdenek a természetelvű naturalizmustól, és részben a posztimpresszionizmussal, részben a klasszikus festői hagyományok folytatásával próbálkoznak. Thorma, aki 1897 tavaszán bejárta Velence, Miláno, Párizs, majd Belgium és Hollandia muzeumait, 1899-ben pedig hosszabb időt töltött Madridban, előbb Rembrandt és Frans Hals, majd Velazquez festészetének hatása alá került, és miközben nagy elszántsággal dolgozott második nagy történelmi kompozicióján, a Talpra magyar!-on, meglepő festői kísérletekbe fogott. Ekkor festette életműve egyik legszabadabb, szinte kizárólag a színfoltok erejére építő kompozicióját, a Kocsisok között-et, de ekkor készült a ma már csak reprodukcióból ismerhető Szeptember végén, amelyiken, éppen ellenkezőleg a sötét tónusok és a szecessziós vonalvezetés ötvözésével próbálkozott. A következő években pedig olyan, ekkoriban rendkívül divatos festők alkotásmódjából inspirálódik, mint a francia Lucien Simon vagy a spanyol Zuloaga, akik időnként a budapesti kiállítótermekben is megjelentek. Képeiknek szenzuális, dekoratív gazdagsága jelenik meg Thorma 1902-ben festett Táncosnőjén.

A táncosnő, mint képtéma, elég távol állt a nagybányai festői ideáltól. Thorma azonban kezdettől szívesen választott akadémikusabb témákat. A rivaldafényben álló táncosnő, színésznő, bohóc a 18. századtól kezdve gyakori az európai festészetben. Az itt látható modell fénytől átitatott ruhája, a háttér különleges kialakítása egy pillanatra felvillantja egy sokkal változatosabb, szó szerint és átvitt értelemben egyaránt színesebb Thorma-oeuvre lehetőségét. Ennek egyik fődarabja lehetett volna az 1905-07 között festett Cigányutca, amelynek biztos előzményei között tarthatjuk számon a Táncosnőt.

BJ

Thorma János: Cigányutca, 1907

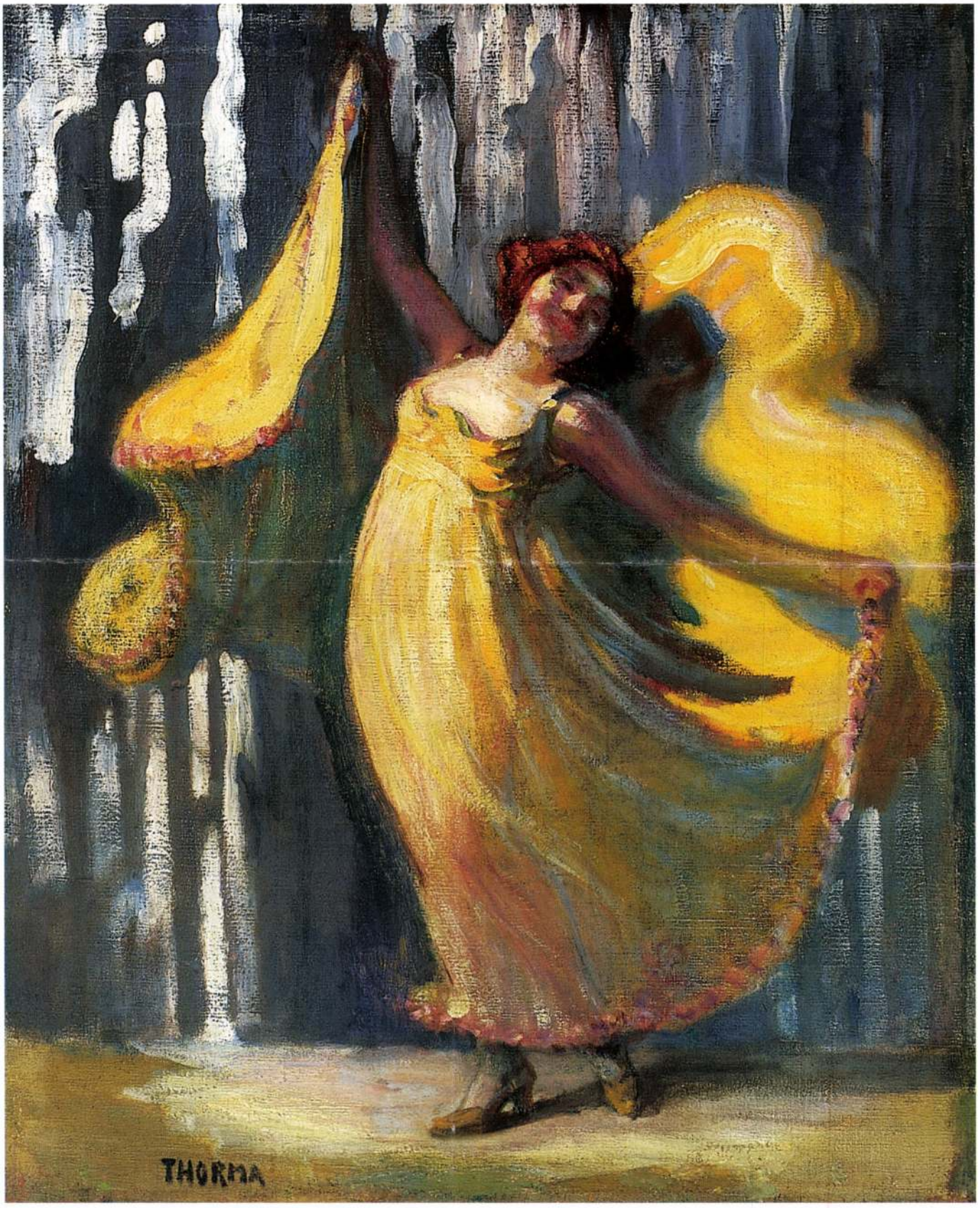

5

6

6 • STETKA GYULA (1885–1925)

Női portré

59,5 × 46,5 cm
Olaj, karton
j. j. l.: Stetka Gyula 1870
Kikiáltási ár: 180 000 Ft

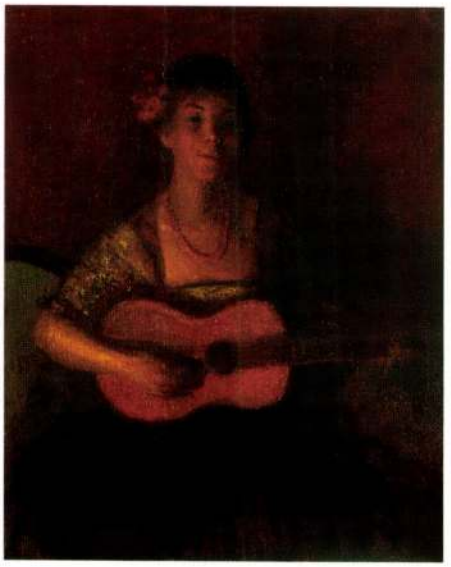

7

7 • HERRER CÉZÁR (1868–1919)

Spanyol hölgy gitárral

51 × 41 cm
Olaj, vászon, kartonon
J. n.
Hátoldalán Herrer Cézárné igazolása
Kikiáltási ár: 80 000 Ft

8

8 • DITRICH ZOLTÁN (1888–1941)

Pirosruhás kislány

116 × 62 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Dittrich Z
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

9

9 • MÉRŐ ISTVÁN (1873–1938)

Szalmakalapos fiú

79 × 60 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Mérő 1904
Kikiáltási ár: 140 000 Ft

10 • THORMA JÁNOS (1870–1937) ➔

Festőnők

34 × 50 cm
Olaj, karton
J. j. l.: Thorma, hátoldalán sajátkezű aláírás
MNG 1535/970
Kikiáltási ár: 550 000 Ft

11

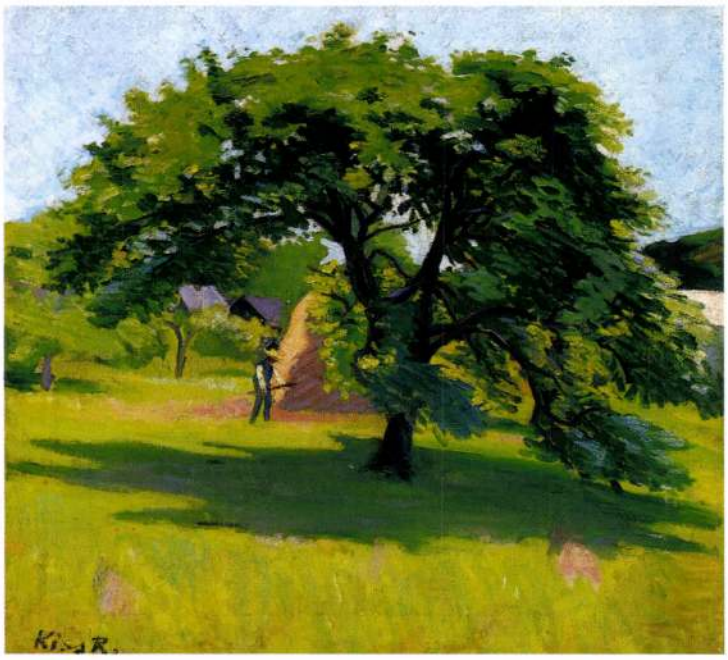

12

11 • MIKOLA ANDRÁS (1884–1970)

Délután a parkban

96 × 110 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Mikola
Kikiáltási ár: 250 000 Ft

12 • KISS REZSŐ (1889– ?)

Fa szénaboglyával

63,5 × 71 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Kiss R.
Kikiáltási ár: 160 000 Ft

THORMA JÁNOS

22

23

23 • ZIFFER SÁNDOR (1880–1962)

Nagybányai kert

60 × 74,5 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Ziffer Sándor 1955
Kikiáltási ár: 550 000 Ft

24 • ZIFFER SÁNDOR (1880–1962) ➝

Rózsás csendélet

51 × 75 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Ziffer Sándor 1946
Kikiáltási ár: 750 000 Ft

THORMA Yalnos
2002.08ki

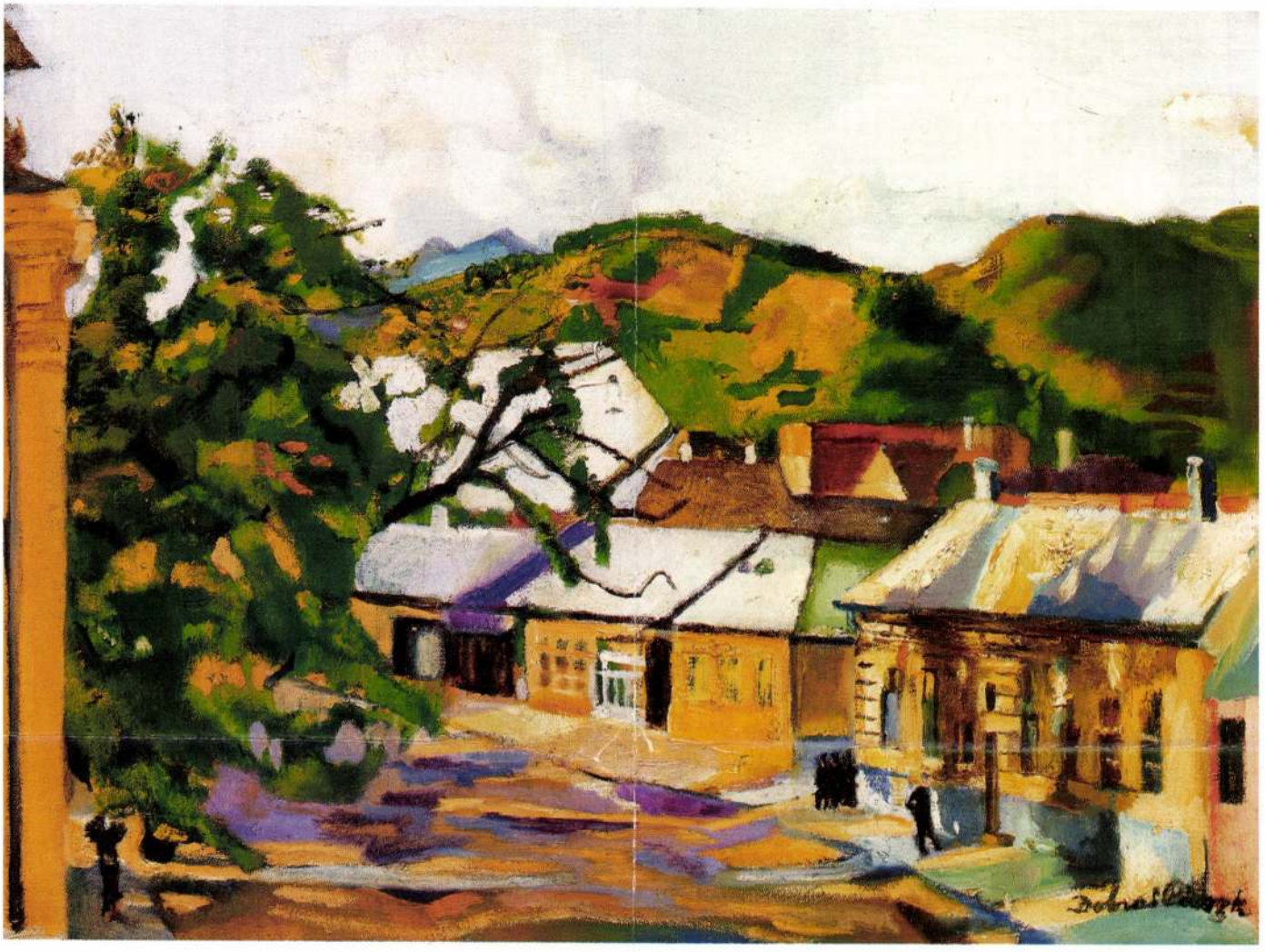

78

78 ▪ PÁSZK JENŐ (1895–1948)

Nagybányai tér

68,5 × 94 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Pászk

Kikiáltási ár: 650 000 Ft

79 ▪ KRIZSÁN JÁNOS (1866–1948)

Koratavasz Felsőbányán

100 × 120 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Krizsán

Kikiáltási ár: 650 000 Ft

THORMA János

215

216

216 ▪ BÁRÓ MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ (1852–1919)

Tengerszem vitorlással

45,5 × 60 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Mednyánszky

Kikiáltási ár: 1 000 000 Ft

217 ▪ KOSZTA JÓZSEF (1861–1949)

Annuska zöld üveggel

59 × 41 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Koszta
Hátoldalán kiállítási címke,
Kossuth Múzeum, Cegléd, 1961.

Kikiáltási ár: 3 000 000 Ft

THORMA JANOS

26 ▪ BERNÁTH AURÉL (1895–1982)

Marili kék háttér előtt (Születésnap)

73,5 × 60 cm
Pasztell, papír
Jelezve jobbra lent: BA
Hátoldalon: a Szépművészeti Múzeum
és az Ernst Múzeum kiállítási cédulája

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

KIÁLLÍTVA

XXII. Biennale, Venezia, 1940, Kat. sz.: 13. Il genetliaco [Születésnap].

Bernáth Aurél ujabb képeinek és Rippl-Rónai József válogatott műveinek kiállítása, Budapest, Gróf Almásy-Teleki Éva Művészeti Intézete (volt Ernst Múzeum), 1942. január 18. – február 2. Kat. sz.: 53.

Bernáth Aurél festőművész gyűjteményes kiállítása, Budapest, Ernst Múzeum, 1956. Kat. sz. n.

IRODALOM

Kállai Ernő: Bernáth Aurél újabb munkái, Magyar Művészet, 1929/5, 241–252.
Genthon István: Bernáth Aurél, Budapest, BFF, 1932.
Genthon István: Az új magyar festőművészet története 1800-tól napjainkig, Budapest, MSZT, 1935.

„...nincs úgy a köztudatban, mint ahogy megérdemelné. Talán mert rezerváltabb szellem, mint közismert kortársai. Hűvösebb világ, rejtettebb, magasabb szférákban nyílt lélek [...] Nem közlékeny, de a szó, amit kimond, választékos és jelentékeny, s ami fő: kimeríti a tárgyat. [...] A lényegest a lényegtelentől szuverénül választja el, s így oldódik számára a világ. Útjában nemcsak szemlélődő, de értő ember is. Nincs benne a régi »Malermeister«-ek érzéki világnézése, mert filozófikus magatartása mindig lehántja a külszín felületét s nem engedi szeméhez a tárgyat a maga érintetlenségében. [...] Az ilyen szellemek látszólag nem tartják kezüket az élet ütőerén. Valahogy fölötte állanak. De munkáikban éppen ezért nagy egységet fognak át, szintetikusak megjelenítésben, tartalomban egyaránt. [...] Válogatott pillanatokat idéz fel inkább, illetve válogatottá teszi a pillanatot. Jelentőssé emel tárgyat, személyt s ezek kapcsolatát. Mélységesen ünnepélyes hangulatot varázsol, s azt szinte lombsusogással veszi körül." – írta Bernáth Aurél 1940-ben, akár önvallomásnak is beillő módon Ferenczy Károlyról.

Rembrandt van Rijn: Titus, 1655,
Boymans van Beuningen Museum, Rotterdam

Bernáth Aurél 1920-as évek végétől kibontakozó festészetének egyik alapvető jellemzője a meditatív, filozófikus szemléletmód. *„Pompázó és mégis fegyelmezett, nyugodt bőségű művészet Bernáth Aurél piktúrája. Olyan egyszerűen és magától értetődően, olyan gyönyörűen összhangzatos, amilyen harmóniára csak mély emberi érettség és az eszközök mesteri uralása képesít."* – írta Kállai Ernő már 1929-ben, s ez a megállapítása maradéktalanul érvényes maradt Bernáth művészetére a későbbiekben is.

Bernáth festészetében az anya és gyermeke, valamint a gyermek mint önálló téma már korai, nagybányai időszakában is felbukkant (*Lidike kutyával*, 1915), majd az 1930-as évek elejétől egyre gyakrabban jelentkezett (*Pásztorfiú*, 1932; *Játszó gyermek*, 1933), de igazán csak az 1930-as évek közepétől, Marili leánya születését követően kapott kitüntetett szerepet. A művészetek történetének kezdeteitől jelenlévő téma a magyarországi festészetet tekintve is jelentős múlttal rendelkezik. A fennmaradt számtalan gyönyörű gyermekábrázolás közül pár kiragadott példa segítségét hívjuk az itt bemutatott *Születésnap* című Bernáth-remekmű titkának megfejtéséhez.

Rembrandt van Rijn a németalföldi barokk festészet kimagasló egyénisége legbensőségesebb portréit családtagjairól, a hozzájuk fűződő érzelmeinek maradéktalan visszaadásával alkotta meg. Egyetlen életben maradt gyermekét Titust az érzelmi mélység tekintetében páratlan módon örökítette meg számos alkalommal, így azon a képen is, amelyen a tizenéves fiút íróasztal mögött ülve, talán leckeírás közben elmerengve ábrázolta (*Titus*, 1655, Rotterdam, Boymans van Beuningen Museum). Rembrandt festménynek alaptónusát a meleg, aranylóan barnás színek határozzák meg, míg Bernáth képén a hűvösebb, mélytengerkék árnyalatok dominálnak. A képek alaphangjának ezen eltérésén túl azonban közös bennük, hogy az éles, felületi fény–árnyék ellentétek helyett finom átmenetekkel, mintegy belső fénytől sugározva állítják elénk modelljeiket.

THORMA János

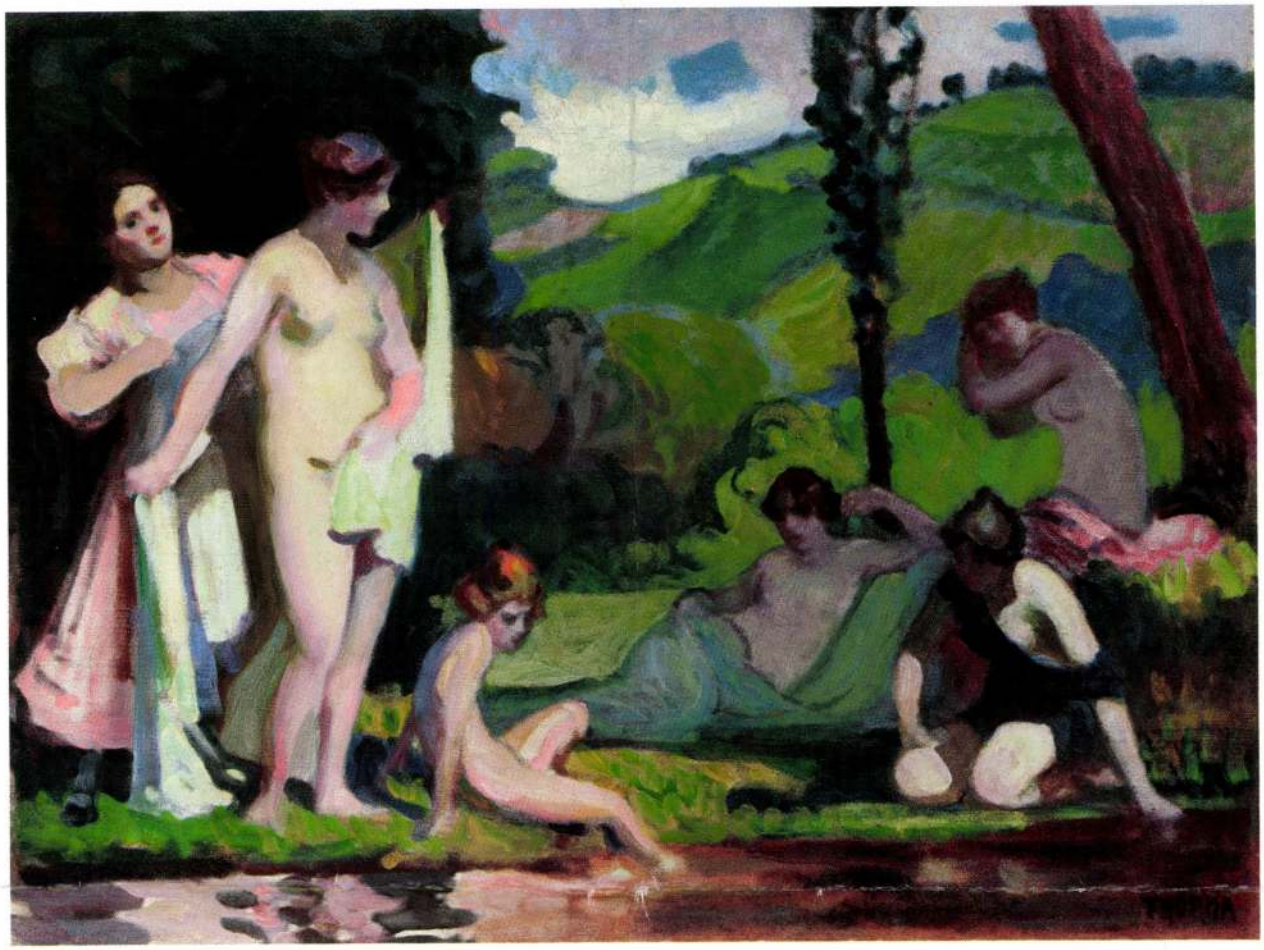

92. ▲
Thorma János (1870-1937)

Fürdőzők (6 alakos változat)
Olaj, vászon 75x100 cm
Jelezve jobbra lent: Thorma
Jelezve hátul autograf kézírással:
Tanulmány a Fürdőzőkhöz, festette Thorma János
Kikiáltási ár: 1.800.000 Ft

Kádár Béla (1887-1956)

Aktok gyöngysorral, 1930-as évek közepe
Tempera, papír 89 x 64,5 cm
Jelezve középen lent: Kádár Béla

Irodalom:

- Kádár Béla gyűjteményes kiállítása. Művészház, Budapest, 1918. Katalógus, bevezető tanulmányt írta Rózsa Miklós.
- Hevesy Iván: Kádár Béla. Budapest, 1922.
- Bela Kadar. Galleria dell'Incisione, Miláno, 1970. Katalógus, bevezető tanulmányt írta Mario de Micheli.
- Béla Kádár. Galerie Jean Chauvelin, Párizs, 1970. Katalógus, bevezető tanulmányt írta Pán Imre.
- Kádár Béla emlékkiállítása. Magyar Nemzeti Galéria, 1971. Katalógus, bevezető tanulmányt írta Bedő Rudolf.
- Béla Kádár, retrospective exhibition. Kövesdy Gallery, New York, 1985. Katalógus, Paul Kövesdy, Mezei Árpád, Pán Imre és Carter Ratcliff szövegeivel.
- Sümegi György: Kádár Béla önéletrajz-vallomása. Művészet, 1987. 11-12. 56-61.
- Szíj Béla: Kádár Béla emlékének idézése. Új Művészet, 1991. I. 40-44.
- Béla Kádár oeuvres de 1910 á 1940. Galerie Nabert, Genève, 1992.
- Bela Kadar. Roland, Browse and Delbanco Gallery, London, é. n.
- Kádár Béla (1877-1956). Műgyűjtők Galériája - Thebes Gallery, Budapest-Toronto, 1992. Katalógus, bevezető tanulmányt írta Szíj Béla.

Kádár Béla nagyméretű temperafestménye az életmű egyik legkarakterisztikusabb periódusában, az 1930-as évek közepén készült. A festő 1929-es Tamás Galéria-beli gyűjteményes kiállítását és Berlinből való végleges visszatérését (1932) követően kezdett dolgozni életművének középső szakaszát kitevő művein, melyeket - szemben 20-as évekbeli groteszk-felé hajló kuboexpresszionista képeivel - a harmóniateremtésre való törekvés jellemezi. Nem véletlen, hogy éppen az 1930-as évekbeli *"harmóniateremtő"* művek kapcsán írtak a kortárs műkritikusok Kádárnak a zenei kifejezés iránti vonzalmáról, szín- és formakezelésének zeneiségéről.

Képünk az expresszionizmus, az újklasszicizmus és az újtárgyiasság festészetének formanyelvét szintetizáló Kádár-művek minden sajátságát reprezentálja: gyöngyházszürke alaptónusa, erős színekkel jelzett formakapcsolatai, fehér színű, rajzos kontúrjai és kerek idomú aktjai Kádár e korszakbeli festészetének legfontosabb elemei. Ahogy a dekoratív figurális kompozíción megjelenő kettős női akt és a csendélet együttese is Kádár szintetikus dekoratív periódusának gyakran visszatérő kedves motívumai.

Az *Aktok gyöngysorral* című kép ritmusok, színek és formák egymást erősítő vagy épp ellenpontozó kettősségére, összjátékára épül. A drapériára helyezett virág- és gyümölcscsendélet élénk színekből komponált kettőse a két nőalak fejének színeivel harmonizál, a sárga váza és a gyümölcsök kerekded plaszticitása pedig az aktok testének formáira rímel. A figurák testét auraként körülvevő - az alap szürkéjébe oldódó sötét-világos átmenetekből álló - foltokra és kifinomult, kecses mozdulataira az erőteljesen színezett fejek, a maszk-szerűen festett arcok harsány karaktere felesel.

A két nő együttesének intimitását csak fokozza időből-térből való kiszakítottságuk, az ábrázolás nem jelenetszerű, semmilyen kerettörténethez nem kötődő jellege. Kettejük kapcsolatát, a képen ábrázolt, fragmentált történést csak a karok finom és tétova mozdulatai jelzik: a vörös hajú nő gyöngysort nyújt merengő társának.

Az *Aktok gyöngysorral* expresszív színjáték, ritmus és idill együttesének lírai megfogalmazása.

B.Á.

93.▶
Kádár Béla (1877-1956)

Aktok gyöngysorral
Tempera, papír 89x64,5 cm
Jelezve középen lent: Kádár Béla
Kikiáltási ár: 2.500.000 Ft

THORMA JÁNOS

100. ▲
Thorma János (1870-1937)

Piknik
Olaj, karton 50 x 70 cm
Jelezve balra lent: Thorma
MNG: 8392/94.
Kikiáltási ár: 480 000 Ft

101.

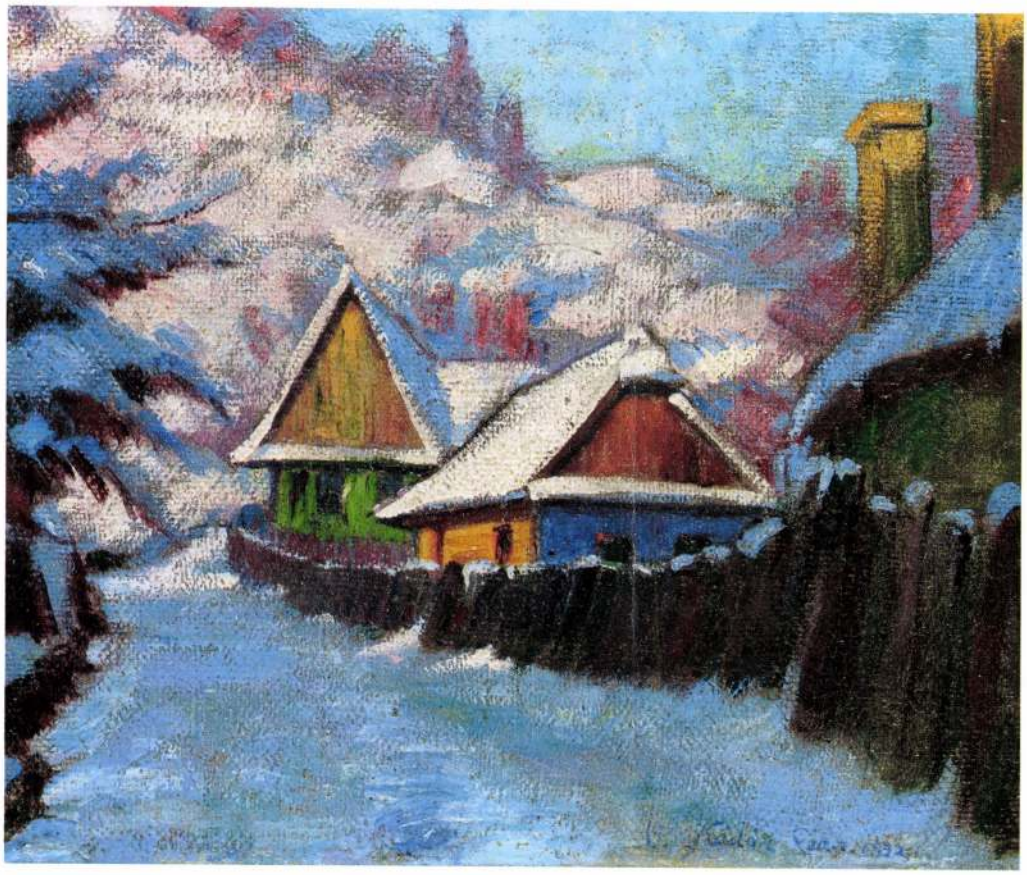

102.

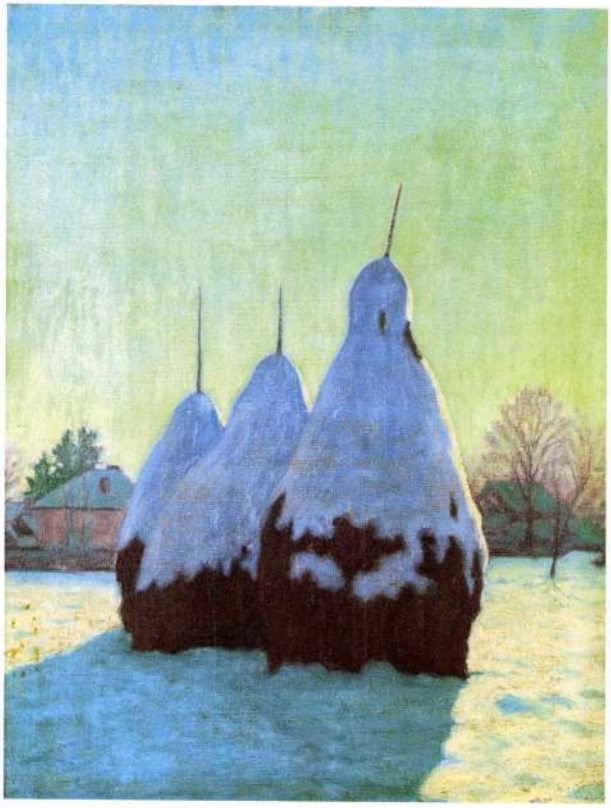

101. ▲
Kádár Géza (1878-1952)

Házak téli napsütésben
Olaj, vászon 42 x 52 cm
Jelezve jobbra lent: NB Kádár Géza 1932.
Kikiáltási ár: 280 000 Ft

102. ◀
Börtsök Samu (1881-1931)

Havas kazlak
Olaj, vászon 74 x 58 cm
Jelezve jobbra lent: Börtsök
Kikiáltási ár: 190 000 Ft

THORMA János

82.▲
Thorma János (1870-1937)

Női akt kék háttérrel, 1930-as évek
Olaj, vászon 80x100 cm
Jelezve jobbra lent: Thorma János
Reprodukálva: Bay - Boros - Murádin: Thorma. Budapest 1997 87. oldal
Kikiáltási ár: 1.000.000 Ft

83.

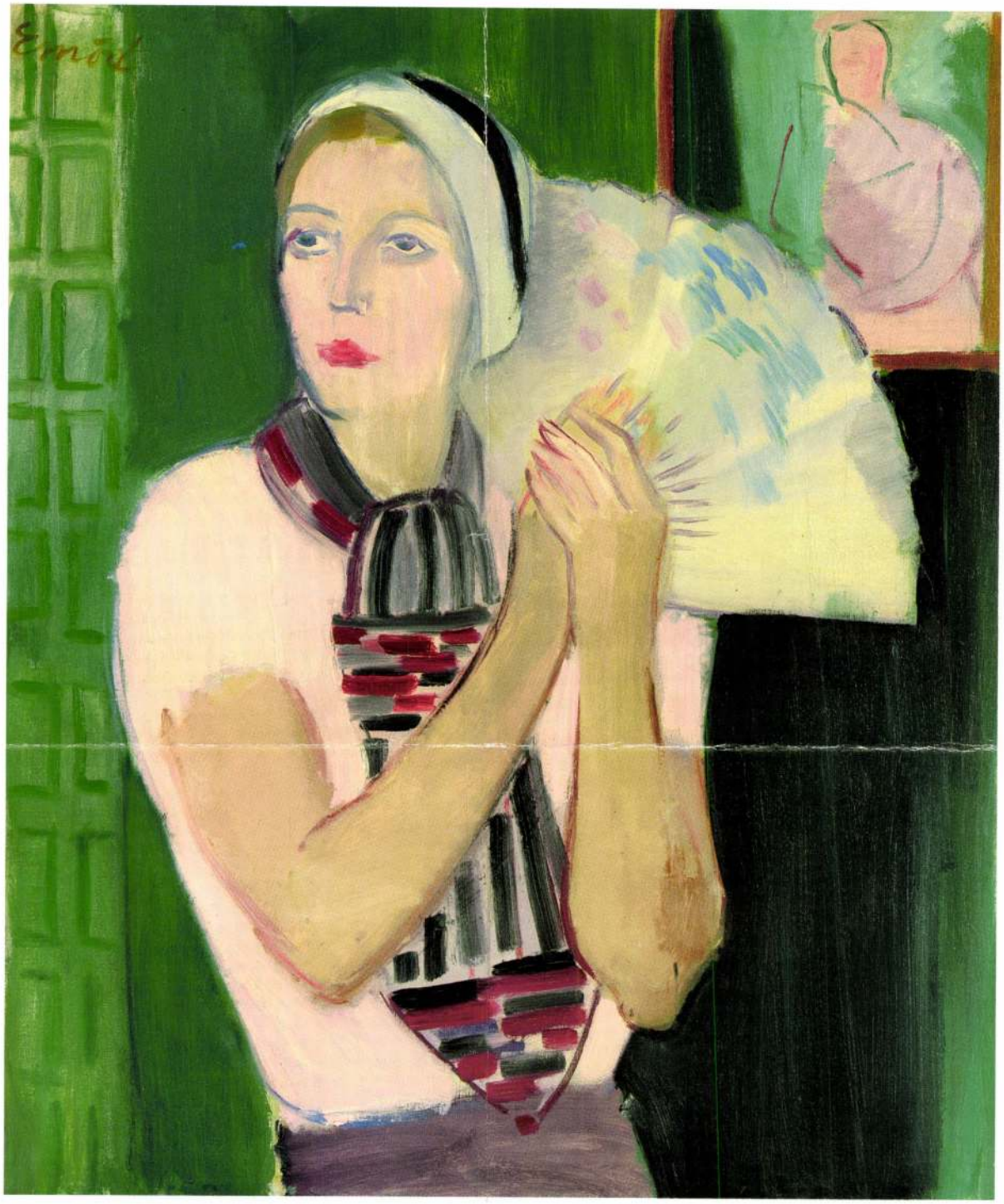

83.▲
Emőd Aurél (1897-1958)

Laura legyezővel
Olaj, vászon 79,5x66,5 cm
Jelezve balra fent: Emőd
Kikiáltási ár: 280.000 Ft

THORMA JÁNOS

1870 – 1937

A Magyar Nemzeti Galéria és a Thorma János Múzeum

tisztelettel meghívja Önt a

2003. december 5-én pénteken
14 órakor kezdődő
könyvbemutatóra

Magyar Nemzeti Galéria B épület előadóterem
Budapest, Szent György tér 2.

THORMA JÁNOS 1870-1937

című könyvet bemutatja

Marosi Ernő
művészettörténész professzor

A kötet szerzői:
Bay Miklós, Boros Judit, Ferró Róza,
Majoros Valéria Vanília, Murádin Jenő, Nagy Ildikó,
Sümegi György, Szakál Aurél, Szücs György,
Vida György, Vida Marianna.

További információ:
Thorma János Múzeum
6400 Kiskunhalas, Köztársaság u. 2.
Tel.: 77/422-864

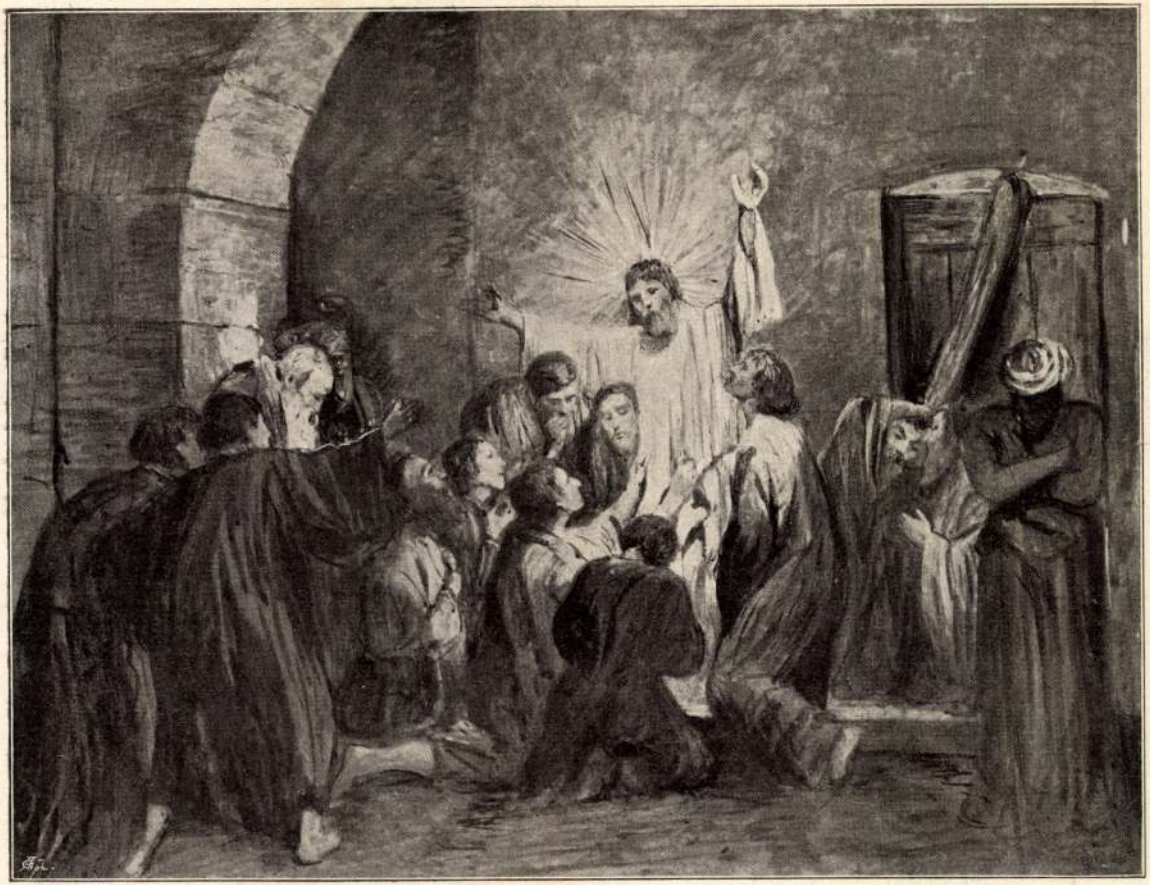

Thorma János: «*Békesség nektek!*»

A NAGYBÁNYAI FESTŐK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Vas. Ujs., 1898. 40. é. 45. l.

Lengyel Viktor tizedes a 3-ik zászlóaljnál.

jelölt, ki fehér-prémezetű zöld egyenruhában járt, s úgy viselkedett, hogy a csapattisztek fontos szerepet tulajdonítottak neki a táborkarnál, pedig csak, mint szép írót, a kormányhoz tett jelentések tisztázására használták. Vécsey tábornok, a Damjanicsesal Szolnokon történt összekocczanás után az Arad várát ostromló sereghez vezényeltetvén, hadnagyunkból nyargoncz (galloppin) lett Nagy Sándor tábornoknál, a mi őt közelebb juttatta a tényleg

életében nem fogja elfelejteni. Hogy miféle nagyszerű látványt nyújtott az a borzalmas éj, mikor Hentzi Pestet bombáztatta s az több helyen tűzbe is borult, viszont a várban egy pár helyen a mi bombáink gyujtottak tüzet, — az leirhatatlan.

Ezen mindent áttekintő szép ponton állíttatott föl Görgei három nagy látcsövet, melyeket e czélra a szent-gellerthegyi csillagvizsgáló-intézetből hoztak ide; ezeken a kitünő messzelátókon a táborkari tisztek a várbeli mozdulatokat a legapróbb részletekig megfigyelhették; készittetett továbbá egy roppant öblös bádog hangcsövet, melyen a Kis-Svábhegyen elsánczolt vetágyú-üteg parancsnokával, Barta tüzérszázadossal közvetlenül közöltettek a parancsok. Valahányszor Hentzi tábornok a vár bástyáin mutatkozott — a mit naponként többször megtett — zúdult a parancs Bartához Tóth táborkari százados erős mély hangjával, hogy erre meg erre a várfokra, vagy bástyára lövessen. Meg is volt annak a sikere, mert Hentzi kénytelen volt kiséretével együtt Görgeinek s a magyar ütegeknek bókolni, azaz: a gabonával tömött zsákokkal védett bástyafalak mögé bukdácsolni, a mit aztán nagyon unalmasnak, boszantónak találhatott, mert körútját később lovon, csak úgy kutyafuttában tette meg. De még így is megesett, hogy gyakran le kellett

KIRCHLICHE KUNST. Vom Ausgang des
Von Dr.J.Weingartner.- Das
zeit,Die Paramente,Die Kirc
eisenarbeiten,Das Kirchlich
Quartband mit 370 Abbildung

KUHN,Alfred DIE NEUERE PLASTIK VON
Mit rund 100 Bildern.Quartb

LEPORINI. DIE STILENTWICKLUNG DER
XVIII. JAHRHUNDERT. Grossqu
Kupfertiefdruck.Reiche und

NEUES BAUEN IN DER WELT
DIE INTERNATIONALE WERKBUND
70 eingerichtete Einfamilie
277 Abbildungen
RUSSLAND. Die Rekonstruktio
Sowjet-Union. Mit 104 Bilde
FRANKREICH. Die Entwicklun
Konstruktion u.Form.Mit 183
AMERIKA. Die Stilbildung d.

OPPELN-BRONIKOWSKI. ARCHAEOLOGISCHE
Mit 40 Abb. in Offsetwieder

PACHER,Michael und Friedrich. Ihr K
Geschichte der Malerei und
hunderts von Hans Sempel.Mi
Leinenband. Eine wertvolle

RAPHAEL DER DORISCHE TEMPEL.Dargest
Paestum. Mit 20 Bildern

RAFFAELS SIXTINISCHE MADONNA als E
von Emil Schaeffer.Mit 4 Ku

REMBRANDT

Thorma János.
Új Magyarság Vasárnapja
1935 febr. 17.

Thorma János: Október elsején